Henryk Sienkiewicz

Cavalerii Teutoni vol 1

Cavalerii teutoni

Vol I

Henryk Sienkiewicz

Cartea Întâi

Capitolul I

La Tyniec, în hanul „LA BOURUL SĂLBATIC", ce aparţinea abaţiei{1}, şedeau câţiva oameni şi ascultau vorbele unui oştean umblat prin lume, care venind din locuri îndepărtate, le povestea despre întâmplările de care avusese parte în război şi în timpul călătoriei.

Era un om bărbos, în puterea vârstei, lat în umeri, aproape un uriaş, dar arăta slăbit; purta părul strâns într-o plasă împodobită cu mărgele şi era îmbrăcat într-o scurtă din piele cu dungi adâncite de platoşă, încinsă într-un brâu cu multe catarame de aramă; la cingătoare, un cuţit într-o teacă de corn, iar la şold, un paloş scurt de călătorie.

La masă, alături de el, şedea un flăcăiandru cu părul lung şi privirea veselă, tovarăşul sau poate scutierul lui, se vede, îmbrăcat şi el ca un călător într-o scurtă de piele cu urmele armurii. Ceilalţi comeseni erau doi boiernaşi din împrejurimile Cracoviei şi trei orăşeni cu căciuli roşii îndoite, ale căror moţuri subţiri atârnau peste umăr până la coate.

Hangiul neamţ, într-o glugă cu gulerul tăiat în colţuri, le turna bere dintr-o oală în ulcelele de argilă şi asculta cu interes întâmplările din război.

Şi mai interesaţi se arătau totuşi orăşenii. În acele vremuri, ura care despărţea oraşul în timpul domniei lui Łokietek{2} de boiernaşii cavaleri, se stinsese în mare măsură, dar târgoveţii îşi ţineau capul mai sus decât în veacurile de mai târziu. Erau încă preţuiţi pentru dărnicia lor ad concessionem pecuniarum{3}; de aceea se întâmpla nu o dată să vezi prin hanuri negustori bând laolaltă cu şlahticii{4}. Erau priviţi chiar cu îngăduinţă, deoarece, ca nişte oameni care dispuneau întotdeauna de bani, plăteau de obicei şi datoriile celor cu blazon.

Aşadar, şedeau acum şi tăifăsuiau, făcându-i semn din ochi din când în când hangiului să umple ulcelele.

— D-apăi, nobile cavaler, Domnia Ta ai colindat o bună parte din lume, rosti unul dintre negustori.

— Nu prea mulţi dintre cei care se îndreaptă acum din toate părţile spre Cracovia au văzut atâta, răspunse nou-sositul.

— Şi nu sunt puţini cei care se vor aduna aici, continuă negustorul. E sărbătoare însemnată şi un mare noroc pentru Regat! Se vorbeşte, şi asta-i sigur, că regele a poruncit să-i trimită reginei un pat de brocart cusut cu perle şi un baldachin la fel. O să fie serbări şi alergări în arene cum nu s-au mai pomenit.

— Cumetre Gamroth, nu-l mai întrerupe pe cavaler, îl dojeni al doilea negustor.

— Nu-l întrerup eu, cumetre Eyertreter, dar socotesc că şi el s-ar bucura să ştie ce vorbeşte lumea, pentru că sunt sigur că şi el se duce la Cracovia. Şi aşa, astăzi tot n-o să ne întoarcem în oraş, fiindcă vom găsi porţile închise, iar gângăniile care se înmulţesc prin zdrenţe n-o să ne lase să dormim, aşa că avem timp pentru toate.

— Păi dacă Domnia Ta la o vorbă răspunzi cu douăzeci, îmbătrâneşti, cumetre Gamroth!

— Da, dar tot mai pot să car un balot de pânză umedă sub braţ.

— Cum de nu, unul prin care se vede ca prin sită.

Gâlceava le fu întreruptă de războinicul călător care îşi urmă vorba:

— Sigur că o să mă opresc la Cracovia, fiindcă am auzit despre întreceri şi voi fi bucuros să-mi încerc puterile în arenă. Şi nepotul meu de asemenea, deşi e tânăr şi nu i-a crescut mustaţa, a doborât nu puţine platoşe.

Ascultătorii îşi întorseseră privirile spre flăcăiandrul care zâmbi vesel şi aranjându-şi cu amândouă mâinile părul după urechi, duse ulcica cu bere la gură.

Iar cavalerul vârstnic adăugă:

— În sfârşit, chiar dacă am vrea să ne întoarcem, nu mai avem unde.

— Cum aşa? întrebă unul dintre şlahtici. De unde sunteţi şi care vă sunt numele?

— Numele meu este Maćko de Bogdaniec, iar pe băieţandrul acesta, feciorul fratelui meu, îl cheamă Zbyszko. Blazonul nostru este Potcoava Tocită, iar deviza Grindină.

— Şi unde se află aşezarea Domniilor Voastre?

— Ei, Domnia Ta, întreabă-mă mai bine unde a fost, fiindcă acum nu mai este. Ehei, aşezarea noastră a fost făcută scrum încă de pe vreme gâlcevii dintre familiile Grzymala şi Nałęcz, aşa că a mai rămas doar casa veche; ne-au luat tot, iar slujitorii au fugit. Pământul s-a pustiit, fiindcă şi ţăranii din vecinătate au fugit în adâncul pădurii. Împreună cu fratele meu, tatăl băiatului ăstuia, ne-am refăcut, dar în anul următor ne-a pedepsit furia apelor. După aceea, fratele meu a murit şi atunci am rămas singur cu orfanul ăsta. Mi-am făcut socoteala şi mi-am zis: n-am să rămân aici! Şi tocmai în timpul acela, am auzit vorbindu-se de război şi că Jaśko de Oleśnica, pe care regele Władysław îl trimisese la Wilno după Mikołaj de Moskorzów, caută degrabă oşteni în Polonia. Cunoscându-l, prin urmare, pe vrednicul abate, Janek de Tulcza, ruda noastră, i-am lăsat pământul în grijă, şi cu banii am cumpărat o armură, cai, pregătindu-mă pentru a pleca în război. Pe băiat, care împlinise doisprezece ani, l-am urcat pe un cal şi hai! la Jasiek de Oleśnica.

— Cu băiatul?

— Pe atunci, nu era nici măcar un băiat, dar avea foarte multă putere. La doisprezece ani, rezema arbaleta de pământ, o fixa cu trupul şi învârtea mânerul mai abitir ca englezii pe care i-am văzut lângă Wilno.

— Atât de puternic era?

— Îmi ducea coiful, iar când a împlinit treisprezece ani, şi pavăza.

— Se vede că duceaţi lipsă de lupte pe acolo.

— Din cauza lui Witold{5}. Prinţul stătea la cavalerii teutoni şi organiza în fiecare an expediţii asupra Wilnei. Veneau cu el diferite neamuri: nemţi, francezi, englezi, cei mai buni arcaşi, cehi, elveţieni şi burgunzi. Tăiau pădurile, construiau castele pe drum, trecând Lituania prin foc şi sabie, astfel că toţi locuitorii din acele părţi voiau să se bejenească şi să-şi caute alt loc, fie şi la marginea lumii, printre copiii lui Belial, numai să fie cât mai departe de nemţi.

— S-a auzit şi pe aici că lituanienii voiau să plece cu copiii şi soţiile în altă parte, dar noi n-am crezut.

— Eu, însă, am văzut cu ochii mei. Ehei! Dacă nu erau Mikołaj de Moskorzów, Jaśko de Oleśnica şi fără să mă laud, dacă n-am fi fost nici noi, Wilno n-ar mai fi existat.

— Cunoaştem. N-aţi predat fortăreaţa.

— Păi n-am predat-o. Ascultaţi cu luare-aminte ce vă spun eu, că sunt om cu experienţă şi ştiu ce-i războiul. Bătrânii aveau o vorbă: „Lituania este îndârjită" şi este adevărat! Luptă bine, dar nu se pot măsura la câmp deschis cu cavalerii. Când caii nemţilor se împotmolesc prin mlaştini sau când pădurea este deasă, e altceva.

— Nemţii sunt luptători buni! strigară orăşenii.

— Stau ca un zid om lângă om, acoperiţi de armuri de fier atât de bine, că aproape nici ochii nu-i vezi prin vizieră. Şi atacă asemenea unei lavine. Când dau năvală, lituanienii se spulberă ca nisipul, iar dacă nu se împrăştie, îi doboară şi-i calcă în picioare. Nu sunt numai nemţi printre ei, pentru că vin la ei din toate neamurile de pe lume să-i slujească pe cavalerii teutoni. Şi ce viteji sunt! Nu odată, se apleacă un cavaler, coboară sulița şi, înaintea bătăliei, se repede asupra întregii oştiri şi izbeşte ca un erete asupra stolului.

— O, Cristoase! exclamă Gamroth, care sunt cei mai buni dintre ei?

— Depinde la ce. La arbaletă, cel mai bun este englezul, care străpunge platoşa cu săgeata şi nimereşte porumbelul la o sută de paşi. Cehii sunt neîntrecuţi în mânuirea toporului. Nimeni nu loveşte mai bine ca neamţul cu paloşul cu două mâini. Elveţianul preferă să spargă coifurile cu îmblăciul de fier, dar cei mai mari luptători sunt cei care vin din Franţa. Un astfel de războinic se bate şi călare şi pe jos în timp ce-ţi spune vorbe grozave, pe care n-ai cum să le înţelegi, fiindcă limba lor seamănă cu ciocnirea unor strâchini de cositor, deşi poporul este credincios. Ne reproşau prin nemţi că-i apărăm pe păgâni şi pe sarazini împotriva crucii şi promiteau că vor dovedi dreptatea prin dueluri cavalereşti. O asemenea judecată a lui Dumnezeu va avea loc între patru cavaleri de-ai lor şi patru de-ai noştri la curtea lui Wacław, regele Romei şi Boemiei.

Aici, o curiozitate şi mai mare puse stăpânire pe şlahtici şi neguţători,

aşa că mai că-şi întinseră grumazurile pe deasupra ulcelelor spre Maćko de Bogdaniec şi începură să-l întrebe:

— Şi care sunt dintr-ai noştri? Spune mai repede, Domnia-Ta!

Maćko ridică stacana la gură, bău şi răspunse:

— Ei, nu vă temeţi pentru ei. Este Jan de Włoszczowa, castelanul de Dobrzyn, Mikołaj de Waszmuntów, este Jaśko de Zdawków şi Jarosz de Czechów, toţi luptători de soi şi tari de vârtute. Nu este o noutate pentru ei să se bată cu sulițele, paloşele sau cu topoarele. Ochii oamenilor vor avea la ce privi şi urechile ce auzi, deoarece, cum v-am spus, francezului nu-i tace gura nici când îi pui piciorul pe beregată. Aşa să-mi ajute Dumnezeu şi Sfânta Cruce, ai noştri îi omoară, iar ceilalţi trăncănesc.

— Se vor bucura de faimă, numai Dumnezeu să-i binecuvânteze, rosti unul dintre şlahtici.

— Şi Sfântul Stanisław! adăugă celălalt.

După care se întoarse spre Maćko şi urmă cu întrebările:

— Hai, spune mai departe! I-ai lăudat pe nemţi şi pe alţi cavaleri că sunt viteji şi i-au înfrânt uşor pe lituanieni. Dar cu Domniile Noastre le-a fost mai lesne? Erau bucuroşi să vă înfrunte? Dumnezeu cum a hotărât? Laudă-i şi pe ai noştri!

Dar se vede că Maćko de Bogdaniec nu era un lăudăros, fiindcă răspunse cu modestie:

— Cei care veniseră de curând din ţări îndepărtate porneau cu curaj asupra noastră, dar după ce îşi încercau norocul o dată, de două ori, nu se mai arătau atât de dornici. Căci poporul nostru este îndârjit, iar această dârzenie ne-a fost reproşată adesea: „Dispreţuiţi moartea, ni se spune, dar îi ajutaţi pe sarazini şi de aceea veţi fi blestemaţi!" Dar înverşunarea noastră a crescut, fiindcă nu-i adevărat! Regele şi regina{6} au botezat Lituania şi oricine îl recunoaşte pe Cristos, deşi nu fiecare ştie. Se mai ştie şi că Stăpânul nostru Milostiv, atunci când în catedrala din Płock l-au prăbuşit pe diavol în pulbere, i-a poruncit să aprindă un muc de lumânare, aşa că preoţii au fost nevoiţi să-i spună că aşa ceva nu se cuvine. Ca să nu mai vorbim de omul de rând. Nu sunt puţini cei care-şi spun: „Prinţul mi-a poruncit să mă botez, m-am botezat, mi-a poruncit să mă închin lui Cristos, mă închin, dar ce rost are să mă zgârcesc la o bucăţică de brânză pentru vechii diavoli păgâni, să nu le dăruiesc o ridiche coaptă sau să nu le torn puţină spumă de bere. Dacă n-am să fac asta, o să-mi moară caii şi o să-mi slăbească vacile şi vor da lapte amestecat cu sânge, ori n-o să mai pot strânge recolta! Ei, însă, fac asta din neştiinţă sau de teama diavolilor. Cândva, acestor diavoli le mergea bine. Îşi aveau crângurile lor, adăposturi arătoase, cai de călărie şi primeau şi zeciuială. Iar acum, crângurile au fost tăiate, n-au ce mânca - clopotele bat prin oraşe, aşa că îmbârligaţii ăştia s-au ascuns în bungetul pădurilor şi urlă după vremurile bune. Când lituanianul se duce la pădure, de prin brazi îl trag de cojoc şi-i cer: „Dă-mi!" Unii mai dau, dar sunt şi

țărani îndrăzneți care nu vor să dea nimic, ba îi mai şi prind. Unul a turnat boabe de mazăre prăjită într-un burduf din piele de bou şi de îndată a prins treisprezece diavoli. A astupat gura burdufului cu un băț de scoruşă şi s-a dus să-i vândă călugărilor franciscani de la Wilno, care i-au dat cu plăcere douăzeci de parale, ca să-i nimicească pe vrăjmaşii numelui lui Cristos. Eu însumi am văzut acel burduf din care ieşea o duhoare grozavă, pentru că aşa îşi arătau duhurile neruşinate spaima de apa sfințită...

— Păi cine i-a numărat, ca să ştie că erau treisprezece? întrebă neguțătorul Gamroth.

— I-a numărat lituanianul care i-a văzut când au intrat. Se vedea şi după miros că sunt acolo şi nimeni nu se îmbulzea să destupe burduful.

— Mare minune! se miră unul dintre şlahtici.

— Am văzut multe lucruri de mirare în viața mea, fiindcă n-am ce spune: oamenii sunt buni, dar la ei toate sunt ciudate. Poartă plete şi rareori câte un cneaz îşi face pârul bucle; trăiesc cu ridiche coaptă, preferând-o altor alimente, întrucât cred că asta le sporeşte bărbăția. În casele lor, stau împreună cu vitele şi şerpii; nu au nici o măsură la băutură şi la mâncare. N-au nici un respect pentru femeile măritate, dar fecioarele se bucură de mare considerație, socotind cu toții că posedă puteri vrăjite: era destul ca o fetişcană să te maseze pe pântece cu pătlagină uscată, ca durerile să-ți treacă numaidecât.

— N-are decât să te doară şi stomacul, dacă fetele sunt frumoase! se bucură cumătrul Eyertreter.

— Întrebați-l pe Zbyszko de asta, răspunse Maćko de Bogdaniec.

Iar Zbyszko izbucni într-un râs cu hohote, de se cutremura lavița sub el.

— Sunt frumoase! spuse. Ce, Ryngałła era urâtă?

— Cine-i Ryngałła asta? Vreo păcătoasă pocăită? Hai, spune odată!

— Cum aşa, n-ați auzit de Ryngałła? se miră Maćko.

— N-am auzit nimic.

— Bine, dar este sora prințului Witold şi soția lui Henryk, prințul de Mazowsze.

— Nu mai spune! Care prinț Henryk? Un prinț de Mazowsze cu acest nume era elector de Płock, dar s-a prăpădit.

— Tocmai despre el este vorba. Trebuia să primească dispensă de la Roma, dar moartea i-a luat-o înainte, se pare că nu l-a bucurat prea mult pe Dumnezeu cu faptele lui. Eram trimis atunci cu o scrisoare de la Jasiek de Olésnica către prințul Witold, când a sosit de la rege la Ryterswerder prințul Henryk, proaspăt ales episcop de Płock. Lui Witold îi era lehamite de război tocmai pentru că nu izbutise să cucerească Wilno, iar regele nostru se săturase de frații lui de sânge şi de deşănțarea lor. Văzând deci regele că Witold e mai îndemânatic şi are mai multă minte decât frații săi, l-a trimis la el pe episcop cu îndemnul să se lepede de cavalerii teutoni şi să treacă sub ascultarea lui, căpătând în acest fel conducerea Lituaniei. Iar Witold, lacom

întotdeauna de schimbare, i-a primit bine solia. Au fost şi ospeţe, şi întreceri. Episcopul a urcat bucuros în şa, cu toate că ceilalţi episcopi nu-l laudă pentru asta, şi şi-a arătat tăria în lupte cavalereşti. Şi toţi prinţii de Mazowsze sunt grozav de puternici; după cum se ştie, până şi fetele din acest neam îndoaie uşor potcoava în mână. O dată, aşadar, a doborât din şa trei cavaleri, altă dată cinci, iar dintr-ai noştri pe mine, calul lui Zbyszko căzând pe picioarele dinapoi în clipa ciocnirii. Răsplata a primit-o însă de fiecare dată din mâinile frumoasei Ryngałła, înaintea căreia a îngenuncheat în armură. Şi s-au îndrăgit atât de mult unul pe altul, încât pe la ospeţe îl depărtau de ea clericii{7} trăgându-l de mânecă, iar pe ea o potolea fratele ei Witold. Până când prinţul a spus: „O să-mi acord eu dispensa, iar papa de la Roma se va împotrivi, cel de la Avignon{8} o s-o confirme, iar cununia va avea loc imediat, căci altfel o să ard de viu!" Mare a fost profanarea lui Dumnezeu, dar prinţul Witold n-a voit să se împotrivească solului regal şi cununia a avut loc. Pe urmă, i-au dus la Suraz, apoi la Słuck spre marea tristeţe a lui Zbyszko care, alegându-şi ca stăpână a inimii pe Ryngałła după obiceiul nemţesc, i-a jurat credinţă până la moarte...

— Da! îl întrerupse Zbyszko deodată, este adevărat! Dar după aceea, s-a zvonit că prinţesa Ryngałła, dându-şi seama că nu i se cuvine să fie alături de episcop (pentru că acesta, cu toate că se căsătorise, nu voia să renunţe la rangul duhovnicesc), iar Dumnezeu nu poate binecuvânta această căsnicie, şi-a otrăvit soţul. Când am auzit, l-am rugat pe un pustnic sfânt de lângă Lublin să mă dezlege de jurământul făcut.

— Era pustnic într-adevăr, răspunse Maćko râzând, dar dacă era şi sfânt, nu ştiu, fiindcă noi am fost la el în pădure într-o vineri, iar el spărgea oase de urs cu toporul şi le sugea măduva de-i gâlgâia gâtlejul.

— Dar ne-a spus că măduva nu este carne şi afară de asta, a obţinut o dispensă în această privinţă, fiindcă după măduvă, are vedenii minunate în somn şi poate să prorocească a două zi până la amiază.

— Măi să fie, răspunse Maćko. Dar frumoasa Ryngałła este văduvă, s-ar putea să te cheme în slujba ei.

— M-ar chema în zadar, căci eu o să-mi aleg altă stăpână, pe care s-o slujesc până la moarte, iar după aceea, o să-mi găsesc şi o soţie.

— Mai întâi, însă, găseşte-ţi cingătoarea de cavaler.

— Oho! Parcă n-o să fie destule întreceri după lehuzia reginei? O să mă bat cu toţi. Nici prinţul nu mi-ar fi venit de hac, dacă nu mi se poticnea calul.

— Aici, o să fie alţii mai buni ca tine.

La acestea, şlahticii de lângă Cracovia începură să strige:

— Pe viul Dumnezeu! Aici, înaintea reginei, o să-şi încerce puterile cei mai faimoşi cavaleri din lume. Vor lupta Zawisza de Garbów şi Farurej, Dobko de Oleśnica, Pawała de Taczow şi Paszko Złodziej{9} de Biskupice, Jaśko Naszan, Abdank de Góra şi Andrzej de Brochocice şi Krystyn de

Ostrów şi Jakub de Kobylany!... Cum o să te măsori tu cu ei, când nici aici, nici la curtea din Cehia şi nici la cea maghiară nimeni nu poate să-i înfrunte.

— Ce tot vorbeşti: eşti mai bun decât ei? Câți ani ai?

— Merg pe optsprezece, răspunse Zbyszko.

— Oricare dintre ei poate să te zdrobească.

— O să mai vedem.

Dar Maćko spuse:

— Am auzit că regele îi va răsplăti cu dărnicie pe cavalerii care se întorc din războiul lituanian{10}. Să vorbească cei din partea locului, este adevărat?

— Pentru Dumnezeu, e adevărat! răspunse unul dintre şlahtici. Generozitatea regelui este cunoscută în toată lumea, numai că acum n-o să se ajungă prea lesne la ea, deoarece la Cracovia au venit o mulțime de oaspeți care vor să cinstească lehuzia reginei şi botezul, vrând totodată să-şi arate şi respectul față de rege, căruia vin să i se închine. Va veni şi regele ungurilor, şi, cum se vorbeşte, şi împăratul Romei{11}, tot felul de prinți şi comiți, şi cavaleri vestiți, fiindcă toți se aşteaptă să nu plece cu mâinile goale. Spunea lumea că va veni însuşi papa Bonifaciu, care are şi el nevoie de grația şi ajutorul stăpânului nostru împotriva duşmanului său de la Avignon. Iată de ce nu va fi uşor să pătrunzi prin această mulțime, dar ajunge să te strecori şi să îmbrățişezi picioarele regelui, ca să te bucuri de generozitatea lui.

— Voi ajunge şi eu la el, pentru că am luptat cu vrednicie, iar dacă va fi război, o să mă duc iarăşi. Mi-am primit şi eu acolo partea mea din prada de război şi de la prințul Witold la fel, aşa că nu duc lipsă, numai că mă apropii de bătrânețe, când puterea părăseşte oasele, iar omul trebuie să-şi aibă colțişorul lui liniştit.

— Regele i-a primit bine pe cei care s-au întors din Lituania cu Jaśko de Olésnica, şi toți mănâncă acum din belşug.

— Păi, vedeți! Iar eu atunci nu m-am întors şi am luptat mai departe. Pentru că Domniile Voastre trebuie să ştiți că apropierea dintre rege şi cneazul Witold s-a făcut împotriva nemților. Cneazul i-a atras prin viclenie pe toți prinții, apoi i-a îndreptat contra nemților. Le-a dărâmat castelele, a ars totul, i-a bătut pe cavaleri, au pierit atunci o mulțime de oameni. Nemții au vrut să se răzbune cu Świdrygiełło, care fugise la ei. A fost şi asta o campanie însemnată. A luat parte însuşi marele maestru Kondrat în fruntea mai multor războinici. Au asediat Wilno, au încercat să dărâme castelele din nişte turnuri de luptă ori să le cucerească prin trădare, dar n-au izbândit nimic. Iar la întoarcere au căzut atât de mulți, încât n-au mai rămas nici jumătate. Au ieşit chiar la câmp deschis împotriva lui Ulryk von Jungingen{12}, fratele marelui maestru, care este primar de Sambijsk. Acesta, însă, s-a temut de cneaz şi a fugit cu mare ruşine, iar de atunci este pace şi oraşul se reface din nou. Un călugăr sfânt, care putea să meargă

desculț pe un fier înroşit, a prorocit că de atunci, cât va mai fi lumea lume, Wilno nu va mai vedea neamț înarmat sub zidurile ei. Iar dacă va fi aşa, ale cui brațe au înfăptuit minunea?

Spunând acestea, Maćko de Bogdaniec îşi desfăcu palmele mari şi neobişnuit de puternice, iar ceilalți începură să dea din cap şi să adeverească:

— Aşa-i! aşa-i! E drept ce spune!

Discuția le fu întreruptă de un murmur ce se auzea prin ferestrele cu transperantele scoase, întrucât se lăsa o noapte caldă şi senină. De departe se auzeau clinchete, glasuri omeneşti, sforăitul cailor şi cântece. Cei de față rămaseră mirați, deoarece era destul de târziu şi luna urcase sus pe cer. Hangiul, un neamț, ieşi în fugă în curtea hanului, dar înainte ca oaspeții să golească până la fund ultimele ulcele, reveni şi mai grăbit, strigând:

— Se apropie niscaiva curteni!

După o clipă, în uşă apăru un copil de casă într-o scurtă albastră şi cu o bonetă îndoită pe cap. Se opri, privi la cei de față şi, văzându-l pe hangiu, îi spuse:

— Ştergeți mesele şi aprindeți lumânările: prințesa Anna Danuta va poposi aici.

Spuse şi plecă îndată. În han începu vânzoleala: hangiul se apucă să-şi strige ajutoarele, iar oaspeții se uitau mirați unii la alții.

— Prințesa Anna Danuta, rosti unul dintre orăşeni, asta-i fiica lui Kiejstut, soția lui Janusz de Mazowsze. A venit de două săptămâni la Cracovia, numai că a plecat la Zator, la prințul Wacław în vizită, iar acum, mai mult ca sigur că se întoarce.

— Cumetre Gamroth, spuse al doilea târgoveț, să mergem în şura de fân; e o companie prea înaltă pentru noi.

— Nu mă mir că merg şi noaptea, interveni Maćko, fiindcă ziua e prea cald, dar de ce să poposească la han, când ar putea să înnopteze la mănăstirea din vecinătate?

Aici, i se adresă lui Zbyszko:

— Sora bună a frumoasei Ryngałła, pricepi?

Iar Zbyszko răspunse:

— Trebuie să fie însoțită de o mulțime de fete din Mazowsze.

Capitolul II

Deodată, intră pe uşă prințesa, o femeie între două vârste, cu fața zâmbitoare, îmbrăcată într-o mantie roşie şi rochie verde, strânsă la mijloc cu o cingătoare aurită pe şolduri, închisă jos cu o agrafă mare. Era însoțită de jupânițele de la curte, unele mai în vârstă, altele copile încă, purtând pe cap coronițe de trandafiri şi de crini, cele mai multe cu lăute în mână. Erau

şi unele care purtau buchete întregi de flori proaspete, culese, se vede, de pe drum. Încăperea se umplu de lume, deoarece în urma jupâniţelor se arătară câţiva curteni şi copii de casă. Intrară cu toţii repede, cu veselia pe chipuri, discutând cu voce tare sau cântând, îmbătaţi parcă de noaptea senină şi lumina strălucitoare a lunii. Printre curteni, se aflau şi doi cântăreţi, unul cu o lăută, iar celălalt cu o guzlă la cingătoare. Una dintre fete, tinerică încă, de vreo doisprezece ani, ţinea în mână, înapoia prinţesei, o lăută mică, bătută cu ţinte de aramă.

— Lăudat fie Isus Cristos! salută prinţesa, oprindu-se în mijlocul încăperii.

— În vecii vecilor, amin! răspunseră cei prezenţi, făcând plecăciuni adânci.

— Unde este hangiul?

Când auzi chemarea, neamţul ieşi în faţă şi îngenunche după obiceiul nemţesc.

— Ne vom opri aici să mâncăm şi să ne odihnim, îi spuse prinţesa. Dar grăbeşte-te, fiindcă suntem flămânzi.

Cum cei doi târgoveţi plecaseră, cei doi şlahtici din împrejurimi şi împreună cu ei Maćko de Bogdaniec şi tânărul Zbyszko se înclinară a doua oară şi tocmai voiau să părăsească odaia, ca să nu-i încurce pe cei de la curte.

Dar prinţesa îi opri.

— Sunteţi şlahtici, deci nu ne încurcaţi! Faceţi cunoştinţa cu curtenii mei. De unde vă aduce Dumnezeu?

Atunci, începură să-şi rostească numele, blazoanele, devizele şi aşezările din care veneau. Abia când prinţesa află de la Maćko de unde se întoarce, bătu din palme şi exclamă:

— Uite ce întâmplare! Povestiţi-ne despre Wilno, despre fratele şi sora mea. O să vină la Cracovia şi prinţul Witold, să cinstească lehuzia reginei, şi la botez?

— Ar dori, însă nu ştie dacă va putea; de aceea i-a trimis mai înaintea reginei în dar prin preoţi şi boiernaşi un leagăn de argint. Cu acest prilej, am venit şi eu cu nepotul meu să-l păzim pe drum.

— Leagănul este aici? Aş vrea să-l văd. E tot de argint?

— Tot e de argint, dar nu se află aici. L-au dus la Cracovia.

— Şi voi ce faceţi aici la Tyniec?

— Ne-am abătut pe la procuratorul mănăstirii, o rudă a noastră, ca să ne încredinţăm grijii virtuoşilor călugări avutul dobândit în luptă şi darurile prinţului.

— Dumnezeu v-a ajutat. Prada-i bogată? Dar spune-mi, de ce fratele meu nu este sigur dacă va veni?

— Pentru că se pregăteşte să pornească război împotriva tătarilor.

— Ştiu şi eu asta; dar sunt îngrijorată că regina n-a prevestit un sfârşit

fericit campaniei, căci ce proroceşte ea, se împlineşte totdeauna.

Maćko zâmbi.

— Ehei, stăpâna noastră e o sfântă, n-am ce zice, dar cu prinţul Witold vor merge mulţi dintre cavalerii noştri, oameni de nădejde, cu care nimeni nu se poate pune.

— Şi Domnia Ta nu te duci?

— Pentru că de mic am fost trimis la alţii şi vreme de cinci ani n-am dezbrăcat armura, răspunse Maćko arătând urmele platoşei de pe scurta de piele de elan, să-mi mai trag sufletul puţin şi am să mă duc şi eu, iar dacă n-am să plec eu, măcar o să-l trimit pe nepotul acesta al meu jupânului Spytko de Melsztyn, sub îndrumarea căruia se adună toţi cavalerii noştri.

Prinţesa Danuta privi la statura arătoasă a lui Zbyszko, dar o întrerupse venirea unui călugăr de la mănăstire, care, dându-i binețe prinţesei, îi reproşă cu umilinţă că nu trimisese un gonaci cu vestea venirii ei şi că nu înnoptează la mănăstire, ci într-un han obişnuit, nepotrivit cu rangul ei. Doar la mănăstire nu duc lipsă de case şi de clădiri în care până şi un om obişnuit află adăpost, ce să mai vorbim de o maiestate ca soţia prinţului de la urmaşii şi rudele căruia abaţia avusese atâtea foloase.

Dar prinţesa îi răspunse cu veselie:

— Ne-am oprit aici doar ca să ne mai îndreptăm picioarele, fiindcă mâine dimineaţă trebuie să plecăm la Cracovia. Am dormit în timpul zilei şi călătorim noaptea pe răcoare şi pentru că au cântat cocoşii, n-am vrut să-i trezesc pe cuvioşii călugări mai ales cu asemenea însoţitori care se gândesc mai mult la cântec şi dansuri decât la odihnă.

Când văzu totuşi că trimisul mănăstirii insistă, adăugă:

— Nu. Rămânem aici. Ne vom petrece timpul ascultând cântece laice, iar pentru slujba de dimineaţă vom veni la biserică, să începem ziua cu Dumnezeu.

— Va fi o liturghie pentru izbânda milostivilor noştri stăpâni, a prinţului şi a prinţesei, anunţă călugărul.

— Prinţul, soţul meu, va veni abia peste cinci zile.

— Bunul Dumnezeu poate să-i dea noroc şi de departe, iar în acest timp nouă, celor nevoiaşi, să ne fie îngăduit să aducem măcar vinul de la mănăstire.

— O să vă răsplătim bucuroşi, acceptă prinţesa.

Iar după ce călugărul plecă, începu să strige:

— Hei, Danusia! Danusia! Urcă-te pe laviţă şi înveseleşte-ne inima cu acelaşi cântec pe care l-ai cântat la Zator.

Auzind acestea, curtenii aduseră repede o laviţă în mijlocul încăperii. Trubadurii se aşezară la cele două capete, iar între ei urcă fetişcana care ducea în urma prinţesei lăuta bătută cu ţinte de aramă. Pe cap avea o cunună, iar părul îi cădea pe umeri; purta o rochie albastră şi pantofiori roşii cu vârfurile lungi. Stând în picioare pe laviţă, părea o copiliţă, dar în acelaşi

timp era şi frumoasă ca o figurină din biserică sau din vicleim. Se vedea că nu i se întâmpla prima dată să stea aşa şi să cânte pentru prinţesă, deoarece nu părea încurcată deloc.

— Hai, Danusia, mai departe! o îndemnară jupâniţele de la curte.

Ea, însă, luă lăuta în mână, îşi înălţă capul ca o pasăre care vrea să cânte şi închizând ochişorii, începu cu un glas de argint:

De-aş avea şi eu
Aripi călătoare,
Spre Jasiek al meu,
Să mă pierd în zare.

Cântăreţii îi ţinură isonul îndată, unul la guzlă, celălalt la o lăută mare; prinţesa, căreia îi plăceau foarte mult cântecele laice, începu să-şi legene capul în amândouă părţile, iar copila cânta mai departe cu un glas subţire, copilăresc şi proaspăt, cum cânta păsările în pădure primăvara:

Aş mai sta şi eu
Pe un ram din Silez'
Jasiek, dragul meu.
Să vii să mă vezi.

Şi iarăşi o acompaniară cântăreţii. Tânărul Zbyszko de Bogdaniec, care se obişnuise din copilărie cu războiul şi priveliştile lui cumplite, nu mai văzuse niciodată în viaţă ceva asemănător, aşa că îl înghionti pe mazovianul de lângă el şi-l întrebă:

— Cine este?

— E o jupâniţă de la curtea prinţesei. Noi avem destui trubaduri care înveselesc curtea, dar dintre ei, ea este cea mai îndrăgită, iar prinţesa nu mai ascultă pe nimeni cu atâta plăcere.

— Nu-i de mirare. Credeam că e un înger şi nu-mi puteam dezlipi privirea de Ia ea. Cum o cheamă?

— Păi, n-ai auzit? Danusia. Tatăl ei este Jurand de Spychów, un comite puternic şi viteaz din garda stegarilor.

— Ehei, n-am mai văzut aşa ceva.

— Au îndrăgit-o cu toţii pentru cântecul şi frumuseţea ei.

— Şi cine-i cavalerul ei?

— E încă o copilă.

Convorbirea le fu iarăşi întreruptă de cântecul Danusiei. Zbyszko privea dintr-o parte la părul ei cânepiu, la capul ridicat, la ochişorii mijiţi şi la toată făptura luminată totodată de strălucirea lumânărilor de ceară şi razele lunii ce pătrundeau prin ferestrele deschise, şi era din ce în ce mai uimit. Avea impresia că o mai văzuse cândva, dar nu-şi mai aducea aminte dacă se întâmplase în vis, sau undeva la Cracovia pe sticla unei ferestre la o biserică.

Şi înghiontindu-l din nou pe curtean, îl întrebă cu glas scăzut:

— Ea face parte din curtea voastră?

— Mama ei a venit din Lituania cu prințesa Anna Danuta, care a căsătorit-o cu graful Jurand de Spychów. Era frumoasă şi dintr-un neam puternic. Prințesa, pe care şi ea o iubea, ținea la ea mai mult decât la celelalte jupânițe. De aceea, i-a pus fiicei acelaşi nume - Anna Danuta. Dar cu cinci ani în urmă, când nemții au atacat curtea noastră la Złotorya, mama ei a murit de frică. Atunci, prințesa a luat-o pe fetiță s-o crească. Tatăl ei vine şi el adesea pe la curte şi vede cu bucurie că fetița e sănătoasă şi foarte iubită de prințesă. Numai că ori de câte ori se uită la ea, i se umplu ochii de lacrimi, amintindu-şi de soția răposată, apoi se întoarce căutând să se răzbune asupra nemților pentru nedreptatea cunoscută. A iubit-o atât de mult, cum n-a mai iubit nimeni în Mazowsze şi a ucis o mulțime de nemți pentru ea.

Pe Zbyszko îl podidiră lacrimile numaidecât şi i se umflară vinele la tâmple.

— Pe mama ei au omorât-o nemții? întrebă.

— Şi da, şi nu. A murit de frică. S-a întâmplat acum cinci ani, când nimeni nu se gândea la război şi tot omul umbla fără primejdie. Prințul s-a dus să construiască un turn la Złotorya, fără oaste, numai cu cei de la curtea lui, cum se întâmplă de obicei în timp de pace. Atunci au năvălit nemții vânzători, fără să declare război, fără vreo pricină... Pe prinț, uitând de frica lui Dumnezeu şi de toate binefacerile de care avuseseră parte de la înaintaşii lui, l-au legat pe un cal şi l-au răpit, i-au ucis oamenii. Multă vreme a stat prințul în robie la ei şi abia când regele Władystaw i-a amenințat cu război, i-au dat drumul de frică; dar în timpul acelui atac, a murit şi mama Danusiei; suferea de inimă, care i s-a oprit şi n-a mai putut să răsufle.

— Domnia Ta ai fost de față? Care-ți este numele, că l-am uitat.

— Pe mine mă cheamă Mikołaj de Długolas, dar m-au poreclit Baltagul. Da, am fost şi eu acolo. Am văzut cum a vrut s-o urce în şa un neamț cu pene de păun la coif pe mama Danusiei, dar aceasta a leşinat, legată, făcându-se albă ca varul. Pe mine m-au tăiat cu o halebardă, de la care am şi acum o cicatrice.

Spunând aceasta, îi arătă o rană adâncă, vindecată, la cap, care se întindea de la rădăcina părului până la sprânceană.

Urmă o clipă de tăcere. Zbyszko începu să privească iarăşi la Danusia. După care întrebă:

— Şi Domnia Ta mi-ai spus că ea n-are cavaler?

Dar nu mai auzi răspunsul, fiindcă în clipa aceea cântecul încetă. Unul dintre cântăreți, gras şi greoi, se ridică deodată, aşa că lavița se aplecă într-o parte. Danusia se clătină şi îşi desfăcu mâinile, dar înainte de a cădea sau de a sări, Zbyszko se repezi ca un râs, şi o înşfăcă în brațe.

Prințesa, care în prima clipă țipase de spaimă, izbucni într-un râs vesel şi exclamă:

— Iată-l pe cavalerul Danusiei! Aproprie-te, micule cavaler, şi acum

dă-neo pe draga noastră cântăreață!

— A prins-o ca din zbor! se auziră glasuri printre curteni.

Zbyszko se apropie de prințesă ținând-o la piept pe Danusia care, înconJurandu-i gâtul cu o mână, cu cealaltă îşi ținea sus lăuta, de teamă să nu i-o strivească cineva. Avea fața zâmbitoare şi plină de bucurie, deşi se temuse puțin. În acest timp, tânărul, ajungând lângă prințesă, o lăsă jos pe Danusia înaintea ei, iar el îngenunche şi înălțându-şi capul rosti cu o îndrăzneală neobişnuită pentru vârsta lui:

— Fie după voia Luminăției Tale, milostivă stăpână. E timpul ca această frumoasă jupâniță să şi aibă cavalerul ei, aşa cum a venit şi vremea ca şi eu să-mi am stăpâna inimii mele, ale cărei frumusețe şi virtute să le laud, drept care, cu îngăduința Luminăției Tale, vreau să-i jur acestei jupânițe credință şi ajutor până la moarte.

Pe fața prințesei trecu o umbră de uimire, nu din cauza cuvintelor lui Zbyszko, ci doar pentru că totul se petrecuse atât de repede. Într-adevăr, obiceiul jurămintelor cavalereşti nu era polonez, dar Mazowsze, aflându-se la hotarul cu țara nemțească, şi văzând adesea cavaleri chiar din țări mai depărtate, îl cunoştea chiar mai bine decât alte ținuturi şi-l imita destul de des. Prințesa auzise şi ea de el mai de mult, încă de la curtea marelui său părinte, unde toate obiceiurile apusene erau socotite ca lege şi model pentru luptătorii de mare faimă, astfel că din aceste motive nu găsi nimic jignitor în dorința lui Zbyszko, nici pentru ea şi nici pentru Danusia. Din contră, era bucuroasă că o jupâniță dragă inimii ei începe să atragă inimile şi ochii cavalerilor.

Aşadar, i se adresă jupâniței cu chipul zâmbitor:

— Danuśka! Danuśka! vrei să ai cavalerul tău?

Bălaia Danusia sări mai întâi de trei ori în sus în pantofiorii ei roşii, apoi încolăcindu-i gâtul prințesei cu brațele, începu să strige cu atâta bucurie, de parcă i se făgăduise vreo distracție la care numai persoanele mai în vârstă pot să ia parte:

— Vreau! vreau! vreau!

Prințesei i se umplură ochii de lacrimi de atâta râs; împreună cu ea râse toată curtea. În sfârşit, eliberându-se de brațele Danusiei, prințesa îi spuse lui Zbyszko:

— Oho! Atunci, jură! jură! Să vedem ce ai să juri.

Zbyszko, însă, care printre râsetele celorlalți îşi păstrase seriozitatea, rosti tot atât de grav fără să se ridice din genunchi:

— Îi jur că, odată ajuns la Cracovia, am să-mi atârn pavăza la un han, iar pe ea am să lipesc o hârtie pe care un cleric învățat în ale scrisului o să mi-o întocmească astfel: jupânița Danusa, fiica lui Jurand, este cea mai fermecătoare şi mai virtuoasă dintre jupânițele care trăiesc la toate curțile regale. Cine se va arăta împotrivă, voi lupta cu el până când va pieri unul dintre noi sau va fi luat în robie.

— Prea bine! Văd că ştii obiceiul. Şi altceva?

— Iar după aceea, aflând de la Domnia Sa Mikołaj de Długolas, că mama jupâniței Jurand şi-a dat ultima suflare din pricina unui neamț cu pene de păun la coif, jur să retez câteva ciufuri de acest fel de pe capetele nemților şi să le arunc la picioarele domniței mele.

La aceste cuvinte, prințesa deveni serioasă şi întrebă:

— Nu juri numai aşa, în joacă?

Iar Zbyszko răspunse:

— Aşa să-mi ajute Dumnezeu şi Sfânta Cruce; am să repet acest jurământ într-o biserică înaintea unui preot.

— Este vrednică de toată lauda dorința de a lupta cu vrăjmaşul fioros al neamului tău, dar îmi pare rău de tine, fiindcă eşti tânăr şi poți să mori uşor.

Atunci, se apropie deodată Maćko de Bogdaniec, care până atunci se mulțumise doar să ridice din umeri, ca un om din alte timpuri, acum, însă, socoti că este cazul să vorbească:

— În această privință, să n-ai grijă, milostivă stăpână. Într-o bătălie, oricui i se poate întâmpla să moară, iar pentru un şlahtic, fie el bătrân sau tânăr, este o adevărată cinste. Dar războiul nu-i este străin acestui flăcăiandru, fiindcă deşi este mic de ani, nu de puține ori a avut prilejul să lupte călare şi pe jos, cu sabia sau cu toporul, cu paloşul scurt sau lung, cu pavăză sau fără. Este nou obiceiul ca un cavaler să-i facă un legământ fetei care i-a căzut dragă, aşa că n-o să-l cert pe Zbyszko pentru că i-a făgăduit jupâniței lui penele de păun. Mulți nemți au dat bir cu fugiții înaintea lui şi o s-o mai facă şi alții, iar dacă în astfel de împrejurări vor mai crăpa şi câteva capete, doar faima lui va fi.

— Ehei, văd că n-avem de-a face cu un copilandru oare-care, se bucură prințesa.

Apoi se întoarse spre Danusia:

— Aşază-te în locul meu, astăzi ai întâietate; numai să nu râzi, pentru că nu se cuvine.

Danusia se aşeză în locul prințesei; voia să se prefacă serioasă, dar ochişorii albaştri îi râdeau spre Zbyszko, care rămăsese în genunchi, şi nu se putea stăpâni să nu dea din picioare de bucurie.

— Dă-i mănuşile, o îndemnă prințesa.

Danusia îi întinse mănuşile lui Zbyszko, care le primi cu venerație şi ducându-le la buze rosti:

— O să le prind la coif şi cine se va lăcomi la ele, va fi vai de el!

După care îi sărută mâinile Danusiei, apoi picioarele şi se ridică. Atunci, însă, îl părăsi curajul dinainte şi inima i se umplu de o mare bucurie, fiindcă de acum încolo va fi socotit de întreaga curte drept un bărbat matur, aşa că scutură mănuşile de la Danusia şi începu să strige pe jumătate vesel, pe jumătate cu înflăcărare:

— Veniți, feciori de câini cu pene de păun! veniți!

Dar tocmai în clipa aceea, intră în han acelaşi călugăr care venise şi mai înainte împreună cu alţi doi mai în vârstă. Slujitorii mănăstirii cărau în urma lor coşurile de răchită, iar în ele urcioarele cu vin şi tot felul de gustări încropite la repezeală. Cei doi îi dădură binețe prinţesei şi îi reproşară din nou că nu trăsese la abaţie, iar ea le explică iarăşi că, întrucât dormiseră destul în timpul zilei, toată curtea călătoreşte noapte pe răcoare, astfel că n-au nevoie de odihnă. Pe de altă parte, nevrând să-l trezească nici pe cunoscutul abate, nici pe cuvioşii călugări, preferase să-şi mai dezmorţească picioarele la han.

După mai multe cuvinte de politeţe, rămase hotărât ca mâine, după slujbele de dimineaţă, prinţesa cu toată curtea vor lua micul dejun şi se vor odihni la mănăstire. Călugării amabili îi invitară împreună cu mazurienii pe şlahticii de lângă Cracovia şi pe Maćko de Bogdaniec, care şi aşa avea de gând să se ducă la abaţie ca să depună acolo averea dobândită în război şi darurile primite de la generosul prinţ Witold, toate bunuri destinate răscumpărării aşezării Bogdaniec din arendă. Dar tânărul Zbyszko nu auzi invitaţia, deoarece alergase la carele lui şi ale unchiului, păzite de slujitori, ca să-şi schimbe veşmintele şi să arate mai bine înaintea prinţesei şi a Danusiei. Luând deci hainele din car, porunci să fie duse în odaia slujitorilor şi acolo începu să se îmbrace. Aranjându-şi mai întâi părul în mare grabă, şi-l strânse într-o plasă de mătase, împodobită la spate cu boabe de chihlimbar, iar în faţă cu perle adevărate. Apoi se îmbrăcă într-o scurtă albă de mătase, cusută cu grifoni de aur, iar în partea de jos cu voiuri înflorate; pe deasupra, se strânse într-o cingătoare aurită, dublă, de care atârna o săbioară scurtă cu mânerul chenăruit cu argint şi fildeş. Totul era nou, strălucitor şi fără nici o urmă de sânge, deşi le luase ca pradă de război de la un tânăr cavaler din Frizia, care slujea la cavalerii teutoni. După aceea, Zbyszko îşi trase pantalonii la care un crac era în dungi lungi, verzi şi roşii, iar celălalt în dungi violete şi galbene, cu toate că amândoi se sfârşeau sus cu o tablă de şah pestriţă. După care, încălţându-se în pantofi purpurii cu vârfuri alungite, frumos şi proaspăt se duse în sala cea mare.

Când apăru în uşă, făcu o impresie puternică asupra tuturor. Prinţesa, văzând acum ce cavaler chipeş îi alesese Danusiei, se bucură şi mai mult. În schimb, Danusia se repezi la el ca o căprioară de la început. Dar fie frumuseţea tânărului, fie glasurile de admiraţie ale curtenilor o reţinură înainte de a ajunge la el, aşa că oprindu-se la un pas de Zbyszko, îşi coborî ochişorii şi împreunându-şi mâinile, începu să-şi răsucească degetele îmbujorată şi descumpănită.

Dar în urma ei, se apropiară şi alţii: prinţesa însăşi, curtenii şi jupânițele, cântăreţii şi călugării, pentru că voiau cu toţii să-l vadă mai de aproape. Jupânițele din Mazowsze priveau la el ca la un curcubeu, regretând acum fiecare că n-o alesese pe ea; cele mai vârstnice admirau scumpeţea veşmintelor, astfel că în jurul lui se formă un cerc de curioşi. Zbyszko stătea

la mijloc cu un zâmbet mândru pe fața-i copilărească şi se învârtea puțin pe loc, ca să-l poată vedea mai bine.

— Cine este? se interesă unul dintre călugări.

— E micul cavaler, nepotul şlahticului acesta, răspunse prințesa arătând spre Maćko, abia adineauri i-a jurat credință Danusiei.

Călugării nu se arătară miraţi, căci astfel de jurăminte nu obligau la nimic. Se jura cel mai adesea femeilor căsătorite, iar în neamurile mai însemnate în care obiceiul din Apus era cunoscut, aproape fiecare îşi avea cavalerul ei. Atunci când cavalerul îi jura unei jupânițe, nu devenea prin asta logodnicul ei, dimpotrivă, de cele mai multe ori, ea îşi lua alt bărbat, iar el, dacă avea virtutea statorniciei, continua să-i rămână credincios, dar se căsătorea cu alta.

Ceva mai mult se mirară călugării de vârsta crudă a Danusiei, dar nu exagerară, fiindcă în acele vremuri flăcăiandri de şaisprezece ani ajungeau castelani. Chiar regina Jadwiga, când a venit din Ungaria n-avea decât cincisprezece ani, iar jupânițele se măritau la treisprezece. De altfel, acum se uitau cu toții mai mult la Zbyszko, decât la Danusia şi ascultau cuvintele lui Maćko care, mândru de nepotul lui, povestea cum dobândise tânărul veşminte atât de scumpe.

— Acum un an şi două săptămâni, spuse, am fost invitaţi în ospeție de cavalerii saxoni. La ei se mai afla tot ca oaspete un cavaler din îndepărtata țară a frizilor, care trăiau hăt! tocmai pe malul mării, şi avea cu el un băiat cu trei ani mai mare ca Zbyszko. Odată, la un ospăț, tânărul acela l-a cam luat peste picior pe Zbyszko, spunându-i că n-are nici mustață şi nici barbă. Zbyszko, ambițios cum era, nu l-a ascultat cu prea multă plăcere şi înşfăcându-l de cap, i-a smuls tot părul, faptă pentru care mai apoi ne-am luptat pe viață şi moarte sau luarea în robie.

— Cum adică, Domnia Ta, v-aţi luptat? întrebă Mikołaj de Długolas.

— Pentru că tatăl i-a luat partea fiului, iar eu am ținut cu Zbyszko; aşa că ne-am luptat toți patru pe pământ bătătorit în fața celorlalți oaspeți. Ne-am înțeles că cine va învinge, acela va lua şi carele, şi caii, şi slujitorii celui învins. Şi ne-a ajutat Dumnezeu. I-am tăiat pe frizii aceia, deşi cu mare trudă, întrucât nu le lipsea nici curajul şi nici puterea, aşa ca am avut parte de o pradă însemnată: erau patru care, fiecare cu câte o pereche de cai de călărie, şi patru armăsari uriaşi, nouă slujitori şi două armuri grozave, cum se găsesc puține pe la noi. E drept, coifurile le-am spart în timpul luptei, dar Isus ne-a răsplătit în alt fel, fiindcă veşmintele de mare preț umpleau o ladă bine ferecată; cele purtate acum de Zbyszko tot în ea se aflau.

La acestea, cei doi şlahtici de lângă Cracovia şi toți mazurienii începură să se uite cu mare admirație la unchi şi la nepot, iar Mikołaj de Długolas, poreclit Baltagul, rosti:

— După câte văd, Domniile Voastre sunteți bărbați puternici şi aprigi la mânie.

— Acum, credem şi noi că tinerelul o să dobândească penele de păun!

Maćko râse, dar pe faţa-i aspră i se întipări într-adevăr ceva din expresia unei păsări răpitoare.

Între timp, slujitorii de la mănăstire scoseseră din coşurile de răchită vinul şi gustările, iar din odaia slugilor fetele începură să aducă tăvi pline cu omletă aburindă, garnisită cu cârnaţi care umplură încăperea cu mirosul lor de grăsime de porc. Această privelişte le stârni tuturor pofta de mâncare, aşa că se apropiară de mese.

Cu toate acestea, nimeni nu se aşeză înaintea prinţesei care, stând la mijloc, le spuse mai întâi lui Zbyszko şi Danusiei să ocupe locurile din faţa ei, apoi i se adresă numai tânărului:

— Se cuvine să mănânci din aceeaşi farfurie cu Danusia, dar să n-o calci pe picior pe sub laviţă şi nici să nu-i atingi genunchii, cum fac ceilalţi cavaleri, deoarece este prea mică.

La acestea, Zbyszko răspunse:

— N-am să fac una ca asta, milostivă stăpână, poate peste doi sau trei ani, când Isus îmi va îngădui să mă cunun şi când jupâniţă va mai creşte; cât despre picioare, chiar dacă aş vrea, tot n-aş putea, pentru că sunt prea sus.

— Aşa este, răspunse prinţesa, dar mă bucur să aflu că ai obiceiuri cuviincioase.

După care se înstăpâni tăcerea, fiindcă începură să mănânce cu toţii. Zbyszko tăia cele mai grase bucăţi de cârnat şi i le oferea Danusiei sau i le băga în gură, iar ea, bucuroasă că o slujeşte un cavaler atât de bine îmbrăcat, mânca mijindu-şi ochişorii şi zâmbindu-le cu rândul lui Zbyszko sau prinţesei.

După ce luară tăvile golite de pe mese, slujitorii mănăstirii începură să toarne în pahare vinul dulce şi parfumat, bărbaţilor mai mult, femeilor mai puţin, dar cavalerismul lui Zbyszko se văzu mai ales atunci când se aduseră castroanele cu alune de la mănăstire. Erau alune de pădure şi, rare pe atunci pentru că se aduceau de departe, italieneşti, pe care mesenii le alegeau cu mare poftă, aşa că, în curând, în toată încăperea nu se mai auzea decât trosnetul cojilor sparte în dinţi. Zadarnic ar crede cineva că Zbyszko se gândea numai la el, deoarece el prefera să le arate prinţesei şi Danusiei mai degrabă puterea lui de cavaler şi stăpânirea de sine, decât lăcomia pentru bunătăţile rare, care l-ar fi înjosit în ochii lor. Astfel, umplându-şi mereu mâna de alune de pădure sau italiene, nu le spărgea între dinţi, cum făceau alţii, ci le spărgea între degetele-i de fier, apoi îi oferea Danusiei miezul curăţat de coajă. Pentru ea născoci şi un fel de joc, întrucât, după ce alegea miezul, îşi apropia mâna de gură şi sufla cu putere cojile care zburau până aproape de tavan. Danusia râdea cu atâta poftă, încât prinţesa, de teamă ca jupâniţă să nu se înece, se văzu nevoită să-i spună să înceteze cu joaca, dar privind la bucuria fetei, o întrebă:

— Ei, Danusia, e bine să ai cavalerul tău?

— Oho, e foarte bine! încuviinţă pupila preferată.

Apoi întinzând degeţelul trandafiriu, atinse scurta de mătase albă a lui Zbyszko şi retrăgându-l numaidecât, întrebă la rându-i:

— Şi va fi al meu şi mâine?

— Şi mâine, şi duminică, şi... până la moarte, îi răspunse Zbyszko.

Cina se prelungi, deoarece după alune se aduseră plăcinte dulci cu stafide. Unii dintre curteni voiau să danseze, alţii să asculte cântecele trubadurilor sau ale Danusiei, dar spre sfârşit, pleoapele se lipiră peste ochişorii Danusiei, iar căpşorul începu să i se clatine în amândouă părţile; o dată, de două ori mai privi la prinţesă, apoi la Zbyszko, îşi mai trecu încă o dată pumnişorii peste pleoape şi adormi de îndată, rezemându-se cu încredere de umărul tânărului cavaler.

— Doarme? întrebă prinţesa. Poftim, asta-i „doamna" ta.

— Ea îmi este mai dragă în somn decât alta la danţ, răspunse Zbyszko, stând drept şi nemişcat, ca să nu trezească fata.

Dar n-o treziră nici măcar cântecele trubadurilor. Unii tropoteau în tactul melodiei, alţii acompaniau bătând din talere, dar cu cât larma era mai mare, cu atât Danusia dormea mai adânc cu buzele întredeschise ca un peştişor.

Se trezi abia când, ca răspuns la cântatul cocoşilor, răsună dangătul clopotelor de la mănăstire şi toţi se ridicară de pe lavițe strigând:

— La utrenie! la utrenie!

— Să mergem pe jos, pentru lauda lui Dumnezeu, propuse prinţesa.

Şi luând-o de mână pe Danusia, ieşi cea dintâi din han, urmată de alaiul curtenilor.

Noaptea începuse să albească. Spre răsărit, pe cer, se vedea o transparenţă uşoară, verde în partea de sus şi trandafirie în cea de jos, iar sub ea, parcă o panglică îngustă, aurie, care se lăţea văzând cu ochii. Spre apus, luna părea că se retrage din faţa unei transparenţe. Lucirile deveneau tot mai trandafirii şi mai puternice. Lumea se trezea udă de roua bogată, bucuroasă şi odihnită.

— Dumnezeu a vrut să fie senin, dar va fi o căldură grozavă, constatară curtenii prinţesei.

— Nu face nimic, îi linişti şlahticul de Długolas, o să dormim la abaţie, iar la Cracovia o să ajungem spre seară.

— Mai mult ca sigur, iarăşi la ospăţ.

— Acum, aproape în fiecare zi acolo are loc câte un ospăţ, iar după lehuzie şi întreceri, o să fie şi mai multe.

— O să vedem cum se va purta cavalerul Danusiei.

— Ei, sunt vânjoşi ca stejarii!... Aţi auzit ce spuneau despre lupta aceea în patru?

— Poate că se vor alătura suitei noastre, văd că se sfătuiesc între ei.

Se sfătuiau într-adevăr, fiindcă cel mai vârstnic, Maćko, nu era prea

bucuros de cele întâmplate, aşa că mergând în urma alaiului şi încetinindu-şi paşii înadins, ca să poată vorbi în libertate, rosti:

— La drept vorbind, asta nu înseamnă nimic. Eu o să mă strecor într-un fel până la rege, fie şi în suita prinţesei şi poate o să capăt ceva. Mi-ar prinde grozav de bine vreun castel sau vreun târguşor... Dar o să mai vedem, o să răscumpărăm Bogdaniec, întrucât ce-au stăpânit părinţii noştri, e bine să stăpânim şi noi. Ce facem, însă, cu ţăranii? Cei pe care i-a adus abatele, îi va lua înapoi, iar pământul fără ţărani nu face două parale. Aşa că ia aminte la ce-ţi spun: n-ai decât să juri ce vrei şi cui vrei, dar să-l însoţeşti pe Spytko de Melsztyn la prinţul Witold şi să porniţi asupra tătarilor. Dacă se va vesti războiul înaintea lehuziei reginei, să nu mai aştepţi nimic, nici întrecerile cavalereşti şi să te duci acolo unde vei avea folos. Cneazul Witold, ştii şi tu cât este de darnic şi te cunoaşte şi el pe tine. Dacă te vei descurca bine, vei fi răsplătit pe măsură, înainte de toate, poate te va ajuta Dumnezeu să iei cât mai mulţi prinşi. Tătarii sunt câtă frunza şi iarba pe pământ. În caz de izbândă, poţi să primeşti până la şaizeci de robi.

Aici, Maćko, care se lăcomea la pământ şi la mâna de lucru, începu să viseze:

— Dă, Doamne, să aduc vreo cincizeci de ţărani şi să-i aşez la Bogdaniec, aş tăia o bucată bună din pădure. Ne-am înstări amândoi. Află de la mine că nicăieri nu poţi lua atâţia prinşi, câţi poţi lua acolo!

Zbyszko, însă, începu să clatine din cap.

— Doamne fereşte! O să prind nişte herghelegii care mănâncă stârvuri de cai, neobişnuiţi cu pământul! Ce să fac cu ei la Bogdaniec?... Afară de asta, m-am jurat să retez penele de păun de pe trei coifuri nemţeşti. Unde-o să le găsesc printre tătari?

— Ai jurat, pentru că n-ai minte, astfel de jurăminte nu înseamnă nimic.

— Şi onoarea mea de cavaler?

— Dar cu Ryngałła cum a fost?

— Ryngałła l-a otrăvit pe prinţ, şi sihastrul m-a dezlegat de legământ.

— O să te dezlege abatele la Tyniec şi de astea. Un abate este mai mult decât un sihastru care arăta mai mult a hoţ decât a călugăr.

— Bine, dar eu nu vreau.

Maćko se opri şi întrebă mânios:

— Atunci, cum rămâne?

— Du-te Domnia Ta singur la Witold, pentru că eu nu merg.

— Tu, nepricopsitule! Şi cine se va închina regelui?... Nu-ţi este milă de oasele mele?

— Oasele Domniei Tale rămân întregi chiar dacă se prăvăleşte un copac peste ele. Şi chiar dacă mi-ar părea rău, la Witold tot nu mă duc.

— Atunci ce-ai să faci? Vrei să fii şoimar sau cântăreţ la curtea din Mazowsze?

— Parcă şoimar ar fi ceva rău? Dar, de vreme ce preferi să mormăi

decât să mă asculți, n-ai decât să mormăi.

— Unde-ai să te duci? Pentru tine Bogdaniec nu înseamnă nimic? O să ari cu mâinile goale, fără țărani?

— Nu-i adevărat! Ai născocit-o grozav cu tătarii. Ai auzit ce spuneau rutenii că tătarii nu pot fi găsiți decât morți pe câmpul de luptă, fiindcă în stepă nu poate fi prins nici unul. Cu ce voi alerga după ei? Cu armăsarii ăia greoi pe care i-am luat de la nemți? Ia te uită? Şi ce pradă o să iau? Cojoace păduchioase şi nimic mai mult. Cât de bogat o să mă întorc la Bogdaniec! Abia atunci o să fiu numit comite.

Maćko tăcea, întrucât în vorbele lui Zbyszko era mult adevăr, şi abia într-un târziu zise:

— Te-ar răsplăti prințul Witold.

— Păi cum de nu; unuia îi dă prea mult, altuia nimic.

— Spune o dată unde ai să te duci.

— La Jurand de Spychów.

Maćko îşi îndreptă brâul pe caftanul de piele şi se supără:

— Du-te învârtindu-te!

— Ascultă-mă, nu se lăsă Zbyszko. Am vorbit cu Mikołaj de Dlugołas şi el zice că Jurand vrea să-şi răzbune soția din cauza morții ei. O să mă duc să -l ajut. Mai întâi, singur mi-ai spus că pot să mă lupt cu nemții, întrucât îi cunoaştem şi pe ei, şi felul lor de a lupta. Pe urmă, acolo, la hotar, o să găsesc mai uşor penele de păun. Iar în al treilea rând, ştii şi Domnia Ta că nu orice oştean le poartă la coif, aşa că dacă Isus mă va ajuta, voi face rost şi de penele de păun, şi de pradă. În sfârşit, un rob din acele părți nu-i totuna cu un tătar. Dacă-l aşezi în pădure, n-are să-ți pară rău.

— Ce-i cu tine, copile, ți-ai pierdut mințile? Doar acum nu este război şi numai Dumnezeu ştie când va fi!

— Na-ți-o bună! Urşii au încheiat pace cu stuparii şi nu mai strică stupii şi nici mierea n-o mănâncă! Ha, ha! Păi Domnia Ta n-ai mai auzit că deşi oştile mari nu se mai luptă, iar regele şi marele maestru îşi pun pecețile pe pergamente, la hotar e mare vânzoleală! îşi iau vitele unii altora, turmele, pentru un cap de vacă se ard câteva sate şi se asediază castelele. Dar răpirile de țărani şi de fecioare? Jefuirea negustorilor la drumul mare? Aminteşte-ți de vremurile dinainte despre care mi-ai povestit. l-a fost rău acelui Nałęcz, care a prins patruzeci de cavaleri ce se duceau la teutoni, i-a închis în temnițe şi nu le-a dat drumul până când marele maestru nu i-a trimis o căruță plină cu banii de gloabă? Iar Jurand de Spychów nu face nici el altceva şi are totdeauna de lucru la hotar.

O vreme, păşiră în tăcere, între timp se luminase de-a binelea, şi razele soarelui făceau să strălucească stâncile pe care era construită abația.

— Dumnezeu poate să te ajute pretutindeni, acceptă în cele din urmă Maćko îmbunat, roagă-te să te binecuvânteze.

— Sigur că totul este în puterea lui!

— Şi gândeşte-te la Bogdaniec, fiindcă nu m-ai convins că nu vrei să te duci la Jurand pentru aşezarea noastră şi nu pentru rățuşca asta.

— Să nu mai vorbeşti aşa, că mă supăr. Aşa-i, mi-a căzut cu tronc şi nu mă împotrivesc, dar altele sunt jurămintele pe care i le-am făcut Ryngałłei. Ai întâlnit alta mai frumoasă?

— Ce-mi pasă mie de frumuseţea ei? Dacă-ţi place, ia-o când o să mai crească, dacă-i fiica unui comite puternic.

Pe chipul lui Zbyszko se aşternu un zâmbet luminos.

— Se prea poate. Altă domniță şi altă soţie nu-mi doresc! Când o să-ţi slăbească oasele, o să ai grijă de copiii noştri.

Fu rândul lui Maćko să zâmbească, aşa că răspunse împăcat cu totul:

— Grindină! Grindină! n-au decât să fie ca grindina. Bucurie la bătrâneţe şi mântuire după moarte. Asta să ne dea Isus.

Capitolul III

Prinţesa Danuta, Maćko şi Zbyszko mai fuseseră şi înainte la Tyniec, dar în suită erau curteni care-l vedeau acum prima dată. Aceştia, înălţându-şi ochii, priveau cu uimire la abaţia impunătoare, la zidurile crenelate care se ridicau deasupra stâncilor peste prăpăstii, la clădirile care se înălţau pe povârnişurile muntelui sau înăuntrul zidurilor etajate şi strălucind ca aurul în lumina soarelui care răsărea. După zidurile şi clădirile arătoase, după acareturile destinate la tot felul de întrebuinţări, după grădinile de la poalele muntelui şi după câmpurile lucrate cât cuprindeai cu privirea, se vedea de la prima aruncătură de ochi că era un lăcaş cu bogăţii nenumărate din vechime cu care oamenii din Mazowsze, un ţinut mai sărac, nu erau obişnuiţi şi tare se mai minunau. Existau, de bună seamă, abaţiile străvechi şi puternice ale benedictinilor şi în alte părţi ale ţării, la Lubus pe Odra, la Płock, spre exemplu, în Wielkopolska la Mogilna şi în alte locuri, totuşi nici una nu se putea compara cu cea de la Tyniec, ale cărei pământuri întreceau chiar şi unele principate, iar veniturile ei ar fi stârnit până şi invidia regilor din acel timp.

Aşa că admiraţia curtenilor sporea mereu, iar unora aproape că nu le venea să creadă ce vedeau. În acest timp, prinţesa, vrând să scurteze drumul şi să-şi facă jupâniţele curioase, îl rugă pe unul dintre călugări să povestească istoria străveche şi cumplită despre Walgierz Viteazul, pe care o auzise nu prea exact la Cracovia.

La auzul acestei propuneri, jupâniţele se strânseră ciopor în jurul stăpânei, urcând încet panta, ca nişte flori mergătoare în razele soarelui.

— Despre Walgierz să vă povestească fratele Hidulf, căruia i s-a arătat în vis într-o noapte, spuse unul dintre călugări, uitându-se la celălalt, un om bătrân care mergea puţin adus de spate alături de Mikołaj de Długołas.

— E adevărat că l-ați văzut cu proprii ochi, cuvioase părinte? întrebă prințesa.

— L-am văzut, răspunse călugărul posomorât, pentru că sunt momente în care din voia Domnului, poate să-şi părăsească locuința de sub pământ şi să se arate oamenilor.

— Când se întâmplă asta?

Călugărul privi la ceilalți doi şi tăcu, fiindcă exista credința că spiritul lui Walgierz apare atunci când printre călugări se strică obiceiurile, când aceştia se gândesc mai mult decât se cuvine la bunurile şi la bucuriile lumeşti.

Tocmai asta nu voia să recunoască nici unul dintre ei; se mai spunea şi că stafia proroceşte războiul sau alte nenorociri, de aceea, fratele Hidulf rosti abia după o clipă de tăcere:

— Apariția ei nu prevesteşte nimic bun.

— Nici eu n-aş vrea să-l văd, spuse prințesa, făcându-şi semnul crucii, dar de ce se află în iad, de vreme ce, cum am auzit, s-a răzbunat doar pentru nedreptatea ce i s-a făcut?

— Chiar dacă ar fi fost virtuos toată viața, răspunse călugărul cu asprime, tot ar fi fost blestemat, pentru că a trăit în vremea păgânilor şi n-a fost iertat pentru păcatul originar prin sfântul botez.

După aceste cuvinte, sprâncenele prințesei se împreunară dureros, deoarece îi trecu prin minte că marele ei părinte, pe care-l iubise din tot sufletul, murise şi el în credința păgânească şi avea să ardă veşnic în iad.

— Ascultăm, îl îndemnă pe călugăr după un moment de tăcere.

Iar fratele Hidulf începu să povestească:

Era pe vremea păgânilor un graf puternic, căruia i se spunea, din cauza frumuseții lui, Walgierz Viteazul. Toată țara asta, cât vedeai cu ochii, era a lui, iar în timpul campaniilor, afară de pedestraşii din popor, conducea o sută de lăncieri, pentru că toți stăpânitorii, spre apus până dincolo de Opole, iar spre răsărit până la Sandomierz, erau vasalii lui. Cirezile lui nu le putea număra nimeni, iar la Tyniec avea un turn plin cu bani, cum au acum teutonii la Malborg.

— Ştiu că au! îl întrerupse prințesa Danuta.

— Şi era asemenea unui uriaş, îşi urmă călugărul vorba, smulgea şi stejarii cu rădăcini cu tot, iar la cântatul din lăută şi din gură, nu-l întrecea nimeni în lume. Iar o dată, când era la curtea regelui francez, s-a îndrăgostit de el regina Helgunda, pe care tatăl ei voia s-o încredințeze lui Dumnezeu, şi a fugit cu el la Tyniec, unde au trăit amândoi în destrăbălare, pentru că nici un preot n-a vrut să-i cunune în biserică. La Wiślica, însă, se afla Wisław cel Frumos din stirpea regelui Popiei. În absența lui Walgierz Viteazul, acesta a pustiit ținutul Tyniec. Walgierz Viteazul l-a înfrânt şi l-a adus în robie la Tyniec, fără să se teamă că orice femeie care-l vedea pe Wislaw, se lepăda numaidecât de tată şi de mamă, numai să-şi mulțumească

poftele. Aşa s-a întâmplat şi cu Helgunda. L-a înfăşurat cu asemenea legături, încât uriaşul care smulgea stejari din rădăcină, n-a fost în stare să le rupă, aşa că l-a dat în mâna lui Wislaw, care l-a dus la Wiślica. Dar Rynga, sora lui Wisław, auzind cântecul lui Walgierz în temniță, s-a îndrăgostit imediat de el şi i-a dat drumul. Odată slobod, Walgierz i-a tăiat cu paloşul pe Wisław şi pe Helgunda, ale căror trupuri le-a aruncat corbilor, apoi s-a întors cu Rynga la Tyniec.

— Şi n-a procedat cum se cuvine? întrebă prinţesa.

Iar fratele Hidulf răspunse:

— Dacă ar fi primit botezul şi ar fi dat Tyniec călugărilor benedictini, poate că Dumnezeu i-ar fi iertat păcatele, dar pentru că n-a făcut-o, l-au mâncat viermii pământului.

— Dar benedictinii erau pe atunci în Regat?

— Nu erau, fiindcă aici trăiau numai păgânii.

— Atunci, cum putea să se boteze şi să le dea Tyniec?

— Nu putea şi tocmai de aceea a fost osândit la chinuri veşnice în iad, răspunse călugărul cu gravitate.

— Desigur, are dreptate, se auziră câteva glasuri.

Dar între timp se apropiaseră de poarta principală a mănăstirii, unde îi aştepta abatele în fruntea unui numeros alai de călugări şi şlahtici. Laicii: „economi", „avocați", „procuratori", şi tot felul de slujbaşi dintre călugări, erau întotdeauna destul de mulți la mănăstire. Numeroşi şlahtici, chiar cavaleri avuți, aveau în grijă pământurile întinse ale sfântului lăcaş în baza dreptului de vasalitate nu prea des întâlnit în Polonia, iar aceştia, ca „vasali" veneau bucuroşi la curtea „suzeranului", unde lângă marele altar, era mai uşor să capete daruri, scutiri şi alte binefaceri ce depindeau adesea de un serviciu neînsemnat, un cuvânt rostit la momentul potrivit sau de buna dispoziție a puternicului abate. Serbările care se pregăteau în cetatea de scaun atrăgeau şi ele destui vasali de acest fel din ținuturi îndepărtate, care, din pricina îmbulzelii, găseau cu greutate locuri în hanurile din Cracovia, aşa că rămâneau la Tyniec. Din aceste motive abbas centum villarum{13} putea s-o întâmpine pe prinţesă cu un cortegiu şi mai numeros decât de obicei.

Era un om de statură înaltă, cu fața uscată, înțeleaptă, ras în vârful capului, care mai jos, deasupra urechilor, era înconjurat de părul cărunt. Pe frunte, avea o cicatrice de la o rană căpătată, se vede, în vremea tinereții cavalereşti, ochi pătrunzători ce priveau semeț de sub sprâncenele negre. Era îmbrăcat într-o rasă, ca şi ceilalți călugări, dar pe deasupra purta o mantie neagră, căptuşită cu purpură, iar la gât, un lanț de aur, de care atârna o cruce tot de aur, bătută cu pietre scumpe, însemn al demnității lui de abate. Toată făptura lui trăda un om mândru, obişnuit să poruncească şi încrezător în sine.

Cu toate acestea, pe prinţesă o întâmpină curtenitor, ba chiar cu

umilință, întrucât își amintea că soțul ei descindea din același neam cu principii din Mazowsze, din care se trăgeau regii Władyslaw și Kazimierz, iar după mamă și regina de acum, stăpâna uneia dintre cele mai mari țări din lume. Trecu deci pragul porții, își înclină capul adânc, apoi făcând semnul crucii asupra Annei Danuta și a întregii curți cu o cutie mică pe care o ținea între degetele de la mâna dreaptă, spuse:

— Fii binevenită, milostivă stăpână în umilul lăcaș al călugărilor. Fie ca Sf. Benedict de Nursja, Sf. Maurus, Sf. Bonifaciu și Sf. Benedict de Aniane, ca și Jan de Tolomeia, patronii noștri care trăiesc în veșnică lumină, să-ți dea sănătate, noroc și să te binecuvânteze de câte șapte ori în fiecare zi în tot timpul vieții tale!

— Ar trebui să fie surzi, dacă n-ar asculta cuvintele unui abate atât de însemnat, răspunse prințesa îndatoritoare, cu atât mai mult cu cât noi am venit aici la slujbă, în grija căreia ne încredințăm.

Pronunțând aceste cuvinte, îi întinse mâna, pe care abatele, îndoind un genunchi, ca un curtean, i-o sărută asemenea unui cavaler, apoi intrară împreună pe poartă. Se vede că-i așteptau cu liturghia, fiindcă în clipa aceea răsunară clopotele mari și cele mici; trâmbițașii de la ușa bisericii suflară în trâmbițele răsunătoare în cinstea prințesei, iar ceilalți loviră în tobele uriașe, bătute în aramă roșie și acoperite cu piele întinsă, care iscată ecouri puternice. Asupra prințesei, care nu se născuse într-o țară creștină, fiecare biserică făcuse până acum o impresie adâncă, cea de la Tyniec, însă, le întrecu pe toate, mai ales că și în privința frumuseții, nu multe puteau să-i stea alături. Înăuntru domnea întunericul, doar lângă marele altar tremurau dâre subțiri de lumină, amestecată cu strălucirile lumânărilor ce se răsfrângeau în aurărie și sculpturi. Un călugăr în odăjdii ieși cu sfintele daruri, se înclină înaintea prințesei și începu sfântul sacrificiu. Se înălțară numaidecât fumuri aromate și bogate care, învăluindu-l pe preot și altarul, urcară în trâmbe liniștite, sporind atmosfera tainică din biserică. Anna Danuta își lăsă capul pe spate și desfăcându-și mâinile la înălțimea feței, începu să se roage cu evlavie. Dar când răsunară sunetele de orgă, instrument rar pe vremea aceea în biserici, și începură să cutremure naosul cu tunete înălțătoare, urmate de glasuri îngerești și cântece parcă de privighetori, atunci ochii prințesei se ridicară, pe chipul ei, alături de pioșenie și teamă, se așternu o încântare fără margini. Dacă cineva s-ar fi uitat la ea, i s-ar fi părut că vede o Sfântă Binecuvântată care admiră priveliștea minunată a cerului deschis.

Astfel se ruga fiica lui Kiejstut{14}, născută păgână, care, deși în viața de zi cu zi, ca toți oamenii din acel timp, pomenea cu prietenie și încredere numele lui Dumnezeu, în casa Domnului, își îndrepta totuși cu o teamă copilărească privirile spre puterea tainică și nemăsurată a divinității.

Și tot atât de pios, dar cu mai puțină teamă, se ruga întreaga curte. Zbyszko îngenunchease înaintea stranelor printre mazurieni, deoarece

numai jupânițele o însoțiseră pe prințesă în prezbiteriu, şi se încredința lui Dumnezeu. Din când în când, se uita la Danusia, care stătea cu ochii închişi lângă prințesă, şi se gândea că meritase să devină cavalerul acestei jupânițe, cu tot darul însemnat pe care i-l făgăduise. Aşadar, acum, când berea şi vinul cu care se cinstise la han nu mai aveau nici un efect, se îngrijoră de-a binelea, gândindu-se cum să-şi respecte cuvântul dat. Război nu era. În vânzoleala de la hotar, era într-adevăr uşor să întâlnească vreun neamț înarmat cu care să lupte, punându-şi viața în joc. Aşa-i spusese şi lui Maćko. „Numai că, se gândi, nu orice neamț poartă pene de păun sau de struț la coif. Dintre oaspeții teutonilor, numai grafii, iar dintre cavalerii teutoni, poate doar marile căpetenii. Dacă nu va fi război, poate să dureze ani întregi până să dobândească el penele de păun, pentru că îi mai trecu prin minte şi că, nefiind investit cavaler, poate să-i provoace la luptă doar pe cei de-o seamă cu el. Se aştepta, e drept, să primească cingătoarea de cavaler din mâinile regelui în timpul întrecerilor anunțate cu ocazia botezului, fiindcă trudise mult pentru asta, dar pe urmă? Se va duce la Jurand de Spychów, îl va ajuta, va zdrobi cât mai mulți oşteni şi cu asta basta. Oştenii teutoni nu sunt cavaleri cu pene de păun la coif.

Întristat şi descumpănit, văzând că fără ajutorul lui Dumnezeu nu va izbândi prea mult, începu să se roage:

„Isuse, lasă-ne să ne luptăm cu cavalerii teutoni şi cu nemții, care sunt vrăjmaşii acestui Regat şi ai tuturor neamurilor care-Ți slăvesc Numele Sfânt în limba noastră. Blagosloveşte-ne pe noi, iar pe ei nimiceşte-i, căci mai degrabă-l slujesc pe starostele iadului împotriva noastră, decât pe Tine. Ne poartă ură în inima lor, supărați că regele nostru împreună cu regina au botezat Lituania, şi nu-i lasă să-i taie pe duşmanii Tăi cu paloşele slugilor Tale. Pedeapsa-i clară.

Iar eu, păcătosul Zbyszko, mă căiesc înaintea Ta şi cer ajutor rănilor Tale, să-mi trimiți cât se poate de repede trei nemți însemnați cu pene de păun la coif şi, în mila Ta, să-mi îngădui să-i bat de moarte. Şi asta numai pentru că i le-am promis Danutei, fiica lui Jurand şi slujitoarea Ta, şi m-am jurat pe cinstea mea de cavaler.

Iar din ce se va găsi asupra celor ucişi, o să dau cu credință a zecea partea bisericii Tale sfinte, ca şi Tu, dulce Isuse, să ai fală şi folos de la mine şi să cunoşti că am fost sincer şi n-am vorbit degeaba. Şi dacă se va dovedi adevărat, să mă ajuți, Doamne, amin!"

Dar pe măsură ce se ruga, inima i se înmuia de evlavie, aşa că mai adăugă încă o obligație: după ce va răscumpăra Bogdaniec, va dărui bisericii toată ceara pe care albinele o vor aduna un an întreg în stupi. Credea că unchiul Maćko nu se va arăta împotrivă, iar Domnul Isus se va bucura mai ales de ceara pentru lumânări, pe care, vrând s-o capete mai repede, se va grăbi să-l ajute. Gândul acesta i se păru atât de îndreptățit, că bucuria îi umplu sufletul: acum, era aproape sigur că rugămintea îi va fi

ascultată şi războiul va începe în curând, iar dacă nu va începe, el tot o să-şi respecte legământul. Simți în brațe şi în picioare o putere atât de mare, încât chiar în acest moment ar fi pornit de unul singur asupra unui steag întreg de oşteni. Se gândi chiar că, mulțumindu-l pe Dumnezeu, ar putea să-i aducă şi Danusiei vreo doi nemți. Înflăcărarea tinerească îl îndemna s-o facă, dar de astă dată înțelepciunea învinse, întrucât se temea ca rugămințile lui, prea multe, să nu-l supere pe Dumnezeu.

Cu toate acestea, încrederea lui crescu şi mai mult, când după slujbă şi odihna mai îndelungată, pe care şi-o îngădui toată curtea, ascultă la micul dejun convorbirea dintre abate şi Anna Danuta.

Soțiile prinților şi regilor din acea vreme, atât din pricina evlaviei, cât şi ca rezultat al darurilor minunate pe care le primeau de la marii maeştri ai Ordinului, se arătau foarte prietenoase cu cavalerii teutoni. Până şi cuvioasa Jadwiga a reținut cât a trăit mâna ridicată asupra ei de soțul şi stăpânul ei. Doar Anna Danuta, cunoscând din partea lor nenorociri cumplite în familie, îi ura din tot sufletul. Prin urmare, când abatele o întrebă de Mazowsze şi viața de acolo, începu să se plângă cu amărăciune împotriva Ordinului: „Ce se poate întâmpla într-un principat care are asemenea vecini? Chipurile, este pace; se schimbă solii şi scrisori, dar cu toate astea, nu poți fi sigur pe ziua şi ceasul de mâine. Cine se culcă seara la hotar, nu ştie niciodată dacă nu se va trezi legat, cu vârful paloşului la gât sau cu acoperişul arzându-i deasupra capului. Jurămintele, pecețile şi pergamentele nu sunt respectate. Aşa s-au petrecut lucrurile şi la Złotorya, când, în vreme de pace, l-au luat pe prinț în robie. Cavalerii teutoni au spus atunci că acel castel ar putea deveni amenințător pentru ei. Dar castelele se repară pentru a sluji la apărare, nu pentru atac. Şi pe urmă, care prinț n-are dreptul să ridice sau să repare castele pe pământul lui? Ordinul nu poate fi câştigat nici de cei slabi, nici de cei puternici, fiindcă pe cei slabi îi disprețuiesc, iar pe cei puternici se străduiesc să-i îngenuncheze. Cine le face bine, este răsplătit cu rău. Există vreun ordin pe lume care să fi cunoscut în alte regate atâtea binefaceri câte au primit ei de la prinții polonezi? Şi cum au fost răsplătiți aceştia? Cu ură şi încălcarea pământurilor, cu război şi trădare. În zadar te plângi, în zadar îi acuză şi Reşedința Apostolică, fiindcă ei, trăind în încăpățânare şi trufie, nu-l mai ascultă nici măcar pe papa de la Roma. Acum, au trimis, mă rog, o solie cu prilejul lehuziei reginei şi al botezului, dar au făcut-o numai pentru că vor să abată mânia unui rege puternic de la ei pentru ce-au făptuit în Lituania. În cugetele lor, va sălăşlui întotdeauna gândul la distrugerea Regatului şi a întregii seminții polone".

Abatele ascultă cu luare-aminte şi clătină din cap, apoi grăi:

— Ştii că a venit la Cracovia în fruntea soliei comturul{15} Lichtenstein, frate în cadrul Ordinului foarte respectat pentru neamul renumit, vitejia şi înțelepciunea lui. Poate că în curând îl vei vedea aici, milostivă stăpână, fiindcă ieri mi-a trimis veste că, vrând să se roage la

relicvele noastre, ne va face o vizită la Tyniec.

La aceste cuvinte, prințesa începu iarăşi să se jeluiască:

— Lumea vorbeşte, şi poate cu dreptate, că în curând va izbucni un război mare, în care de o parte va fi Regatul polon şi toate neamurile care vorbesc o limbă apropiată de cea polonă, iar de cealaltă, nemții şi Ordinul. Se prea poate ca la acest război să se fi referit sfânta...

— Brygida, interveni învățatul abate, care acum opt ani a intrat în rândul sfinților. Cuviosul Piotr de Alwaster şi Maciej de Linköping i-au scris vedeniile, în care se vorbeşte într-adevăr de un mare război.

Zbyszko mai că se înfioră de bucurie la aceste cuvinte şi, nemaiputându-se abține, întrebă:

— Şi va fi curând?

Dar abatele, ocupat cu prințesa, nu-l auzi, sau poate se prefăcu doar că nu-i aude întrebarea.

Iar prințesa îi urmă vorba:

— Pe la noi, cavalerii tineri se bucură din pricina acelui război, dar cei mai în vârstă şi mai cumpăniți zic astfel: „Nu de nemți ne temem, deşi mare este puterea şi trufia lor, nu de sulițele şi paloşele lor, ci de sfintele relicve ale teutonilor, fiindcă împotriva acestora puterea omenească nu ne este de nici un ajutor.

Aici, Anna Danuta privi cu spaimă la abate şi adăugă cu glasul mai coborât:

— Se zvoneşte că au o aşchie adevărată din Sfânta Cruce: cum poți să te lupți cu ei?

— Le-a trimis-o regele Franței, o lămuri abatele.

Urmă un moment de tăcere, după care cuvântă Mikołaj de Długolas, poreclit Baltagul, un om umblat şi cu experiență:

— Eu am fost în robie la cavalerii teutoni, spuse, şi am văzut procesiuni la care purtau acel lucru sfânt. Afară de asta, însă, la mănăstirea din Oliwa se află o mulțime de alte relicve însemnate, fără de care Ordinul n-ar fi ajuns la asemenea putere.

La acestea, călugării benedictini îşi îndreptară capetele către cel care vorbea şi începură să-l întrebe curioşi din cale-afară:

— Hai, spune, ce este acolo!

— Este o bucată din veşmântul Sfintei Fecioare, răspunse şlahticul de Dtugolas. Apoi o măsea a Măriei Magdalena şi vârfurile tufişului de foc în care însuşi Dumnezeu i s-a arătat lui Moise, o mână a sfântului Liberius şi multe din oasele altor sfinți, de la mâini şi de la picioare...

— Cum să te lupți cu ei? repetă prințesa oftând.

Abatele îşi încruntă fruntea înaltă şi aşteptând o clipă, răspunse astfel:

— E greu să te lupți cu ei fie şi pentru că sunt călugări şi poartă crucea pe mantii; dar dacă au întrecut măsura în păcate, e cu putință ca nici relicvele acelea să nu mai vrea să rămână la ei, iar atunci nu numai că nu le

vor mai spori puterile, ci-i vor slăbi, ca să ajungă în mâini mai evlavioase. Fie ca Dumnezeu să cruțe sângele creştinilor, dar dacă se apropie un război mare, şi în Regatul nostru se află relicve care vor lupta de partea noastră. Într-o vedenie a sfintei Brygida, un glas spune: „Am făcut din ei albine folositoare şi i-am aşezat la marginea pământurilor creştine. Dar iată că s-au ridicat împotriva mea. Pentru că nu se îngrijesc de suflet şi nu au milă de trupurile acestui popor, care, din rătăcirea lui, s-a convertit la credința catolică şi a venit la mine. Şi au făcut din el robi, şi nu-l învață poruncile Domnului, şi luându-i Sfintele Daruri, îl osândesc la şi mai mari chinuri, decât dacă ar fi rămas păgân. Duc războaie pentru a-şi mulțumi lăcomia. De aceea, va veni vremea când dinții lor vor fi scoşi şi le va fi tăiată mâna dreaptă, iar piciorul drept le va fi schilod, ca să-şi recunoască păcatele lor".

— Să dea Dumnezeu! exclamă Zbyszko.

Ceilalți cavaleri şi călugării îşi recăpătară curajul, ascultând asemenea prorocire, iar abatele se întoarse către prințesă şi-i zise:

— De aceea, aveți încredere în Dumnezeu, milostivă stăpână, fiindcă mai degrabă zilele lor sunt numărate, decât ale voastre. Acum, primeşte cu inimă recunoscătoare această cutiuță în care se află un deget de la piciorul Sf. Ptolemeus, unul dintre ocrotitorii noştri.

Prințesa întinse mâinile tremurând de fericire şi îngenunchind, primi cutiuța pe care începu de îndată să-şi apese buzele. Bucuria stăpânei o împărtăşiră curtenii şi jupânițele, pentru că nimeni nu se îndoia că din acest dar se vor revărsa binecuvântarea şi prosperitatea asupra tuturor şi poate chiar a întregului principat. Zbyszko se simți şi el fericit, socotind că războiul avea să înceapă numaidecât după serbările de la Cracovia.

Capitolul IV

Trecuse bine de amiază, când prințesa şi însoțitorii ei plecară de la Tyniec la Cracovia. De multe ori cavalerii de atunci, când intrau în oraşele mai mari ori prin castele, venind în vizită la persoane însemnate, se îmbrăcau în veşminte de război. Se înstăpânise într-adevăr obiceiul ca să se dezbrace îndată după ce treceau de poartă, lucru la care îi îndemna chiar stăpânul casei cu cuvintele tradiționale: „Nobili cavaleri, scoateți-vă armurile, fiindcă ați venit la prieteni". Cu toate acestea, intrarea „războinică" era socotită mai arătoasă şi sporea însemnătatea cavalerului. În virtutea acestui obicei, atât Maćko, cât şi Zbyszko îşi puseseră platoşele de preț, şi umărarele câştigate de la cavalerii frizieni, luminoase, strălucitoare şi împodobite pe margini cu fir de aur. Mikołaj de Długolas, care văzuse multe țări şi mulți cavaleri în viață, aşa că era un mare cunoscător în straiele

de război, recunoscu dintr-odată că platoşele fuseseră meşterite de armurierii din Milano, faimoşi în toată lumea. Fiecare era socotită o adevărată bogăție şi numai cei mai avuți şi le puteau permite. De aici trase concluzia că frizii aceia fuseseră oameni de vază în locurile lor de baştină, aşa că începu să se uite la Maćko şi la Zbyszko cu şi mai mare respect. Coifurile lor, însă, deşi arătoase, nu erau tot atât de bogate, caii, în schimb, împodobiți din belşug, stârniră admirația şi invidia curtenilor. Şi Maćko, şi Zbyszko, aşezați pe şei foarte înalte, priveau de sus la întregul alai. Fiecare dintre ei ținea în mână o suliță lungă, fiecare avea un paloş la şold şi un topor la şa. Scuturile le lăsaseră într-adevăr în carele de povară, ca să le fie mai uşor, dar şi fără ele amândoi arătau de parcă mergeau mai degrabă la bătălie decât în oraş.

Amândoi călăreau aproape de caleaşca în care pe bancheta din spate şedeau prințesa cu Danusia, iar pe cea din față, jupâneasa Ofka, văduvă după Krystyn de Jarząbków şi bătrânul Mikołaj de Długolas. Danusia privea cu mare interes la cavalerii în armuri, iar prințesa, scoțând din vreme în vreme din sân cutiuța cu relicvele Sf. Ptolemeus, o ducea la buze şi o săruta.

— Sunt grozav de curioasă cum arată oasele înăuntru, spuse într-un târziu, dar n-o să deschid singură cutiuța, ca să nu-l supăr pe Sfânt. O s-o deschidă episcopul la Cracovia.

La care grijuliul Mikołaj de Długolas o preveni:

— Ei, mai bine să n-o dai din mână, e un lucru prea scump.

— Poate că ai dreptate, acceptă prințesa după o clipă de gândire, apoi adăugă:

— De mult nu mi-a mai făcut nimeni o asemenea bucurie, ca bunul abate cu acest dar, care m-a vindecat şi de frica de relicvele teutonilor.

— A vorbit cu înțelepciune şi dreptate, interveni Maćko de Bogdaniec. Ei aveau şi aproape de Wilno felurite relicve, mai ales că voiau să-şi convingă oaspeții că luptau cu nişte păgâni. Ei şi? Ai noştri şi-au dat seama că e destul să scuipe în mâini şi să învârtă toporul, ca să spargă şi coiful, şi capul dintr-o dată. Sfinții ajută, e păcat să te împotriveşti, dar numai celor drepți, care se duc la bătălie cu credință şi în numele lui Dumnezeu. Aşa gândesc şi eu, milostivă stăpână, că dacă va fi un război mare, chiar dacă toți nemții îi vor ajuta pe cavalerii teutoni, îi vom înfrânge, fiindcă poporul nostru este mai mare şi Domnul Isus ne-a dat mai multă putere în oase. Cât despre relicve, parcă la noi în mănăstirea de la Częstochowa nu se găseşte o aşchie din lemnul Sfintei Cruci?

— Adevărat, pe viul Dumnezeu, îşi aminti prințesa. Dar la noi, aceasta va rămâne la mănăstire, pe când teutonii o vor aduce pe-a lor cu ei la nevoie.

— Tot una-i! Puterea lui Dumnezeu nu ştie ce-i depărtarea.

— Nu-i aşa, hai, spune cum stau lucrurile? îl rugă prințesa adresându-se

mintosului Mikołaj de Długolas, iar acesta se grăbi să răspundă:

— Asta poate s-o spună orice episcop. Şi până la Roma este departe, dar papa conduce lumea, ce să mai vorbim de Dumnezeu!

Prinţesa se linişti pe deplin şi aduse vorba despre Tyniec şi frumuseţile lui. Mazurienii erau miraţi nu numai de avuţia abaţiei, ci şi de minunăţiile întregului ţinut prin care călătoreau acum. Împrejur, erau sate dese, bogate şi livezi de pomi fructiferi, dumbrăvi de tei, cuiburi de berze prin copaci, iar mai jos prisăci cu stupi cu acoperişuri de paie. De-a lungul drumului, de o parte şi de cealaltă, se întindeau lanuri de grâne de tot felul. La răstimpuri, vântul apleca marea spicelor încă verzi, printre care, multe ca stelele pe cer, se ţeau căpşoarele albăstrelelor şi ale macilor roşii deschise. Hăt, departe, dincolo de lanuri, înnegreau unde şi unde pădurile sau înveseleau ochii crângurile de mesteacăn şi tufişurile de arin scăldate în strălucirea soarelui, întrerupte pe alocuri de luncile jilave, năpădite de iarbă şi nagâţii ce se roteau pe deasupra mlaştinilor... apoi iarăşi coline acoperite de case şi din nou lanuri... Se vedea că pământul este locuit de un popor numeros şi harnic, îndrăgostit de munca pe ogor. Cât cuprindeai cu ochii, părea că pretutindeni curgea lapte şi miere în pace şi fericire.

— Asta-i ţara regelui Kazimierz, observă prinţesa, să tot trăieşti aici şi să nu mai mori niciodată.

— Şi Domnului Isus îi râd ochii, adăugă Mikołaj de Długolas, când vede asemenea ţinut binecuvântat de Dumnezeu; şi cum poate fi altfel de vreme ce aici, când încep să bată clopotele, nu există nici un locşor în care să nu ajungă! Se ştie clar că duhurile rele, neputându-le suporta dangătele, sunt nevoite să fugă prin pădurile de la hotarul cu ungurii.

— Mai mare mirarea, intră în vorbă şi jupâneasa Ofka, văduvă după Krystyn de Jarząbków, că Walgierz Viteazul, despre care ne-au povestit călugării, poate să se arate la Tyniec, unde clopotele bat de şapte ori pe zi.

Asemenea cuvinte îl neliniştiră puţin pe Mikołaj, care încuviinţă şi el, după ce se gândi o clipă:

— Mai întâi, necercetate sunt căile Domnului, iar în al doilea rând, să nu uitaţi că el trebuie să aibă îngăduinţa Lui de fiecare dată.

— Fie ce-o fi, dar eu sunt bucuroasă că nu înnoptăm la mănăstire. Cred că aş muri de frică dacă mi s-ar arăta un asemenea uriaş din iad.

— Ehei, nu se ştie, că se spune că este grozav de chipeş.

— Oricât ar fi de frumos, nu vreau să mă sărute unul care scoate pucioasă pe gură.

— Dar de unde ştii că ar vrea să te sărute?

Auzind aceste cuvinte, prinţesa, jupân Mikołaj şi cei doi cavaleri de Bogdaniec pufniră în râs. Râdea chiar şi Danusia, luându-se după ceilalţi, căci nu înţelegea de ce Ofka de Jarząbków îşi întoarse faţa mânioasă spre Mikołaj de Długolas şi zise:

— L-aş prefera pe el Domniei Tale.

— Ei, mai bine-i să nu vorbeşti de lup, o sfătui mazurianul vesel, fiindcă ucigă-l toaca rătăceşte şi pe drum, între Cracovia şi Tyniec, şi mai ales spre seară; dacă te aude şi ţi se arată un un căpcăun!

— Puşchea pe limbă-ţi! se supără Ofka.

Dar în clipa aceea, Maćko de Bogdaniec care călărea un cal înalt, putea vedea mai departe decât cei din caleaşcă, struni bidiviul şi se minună:

— O, Doamne, dar asta ce mai este?

— Ce vrei să spui?

— Se iveşte un uriaş din spatele dealului.

— Cuvântul s-a întrupat! exclamă prinţesa. Nu vă mai ţineţi de prostii!

Zbyszko, însă, se ridică în scări şi adeveri:

— E un uriaş, pe legea mea! Walgierz trebuie să fie!

De frică, surugiul trase tare de hăţuri şi caii se ridicară în două picioare; începu să se închine când văzu de pe capră călăreţul care se apropia.

Prinţesa se ridică în picioare, apoi se aşeză la loc îngrozită. Danusia îşi ascunse capul în faldurile rochiei prinţesei. Curtenii, jupâniţele şi trubadurii care veneau călare după caleaşcă, auzind numele blestemat, se apropiară în grabă. Bărbaţii mai râdeau, chipurile, dar în ochi li se citea teama; jupâniţele păliseră şi doar Mikołaj de Długolas, care văzuse mai multe, îşi păstra obrazul senin şi vrând s-o liniştească pe prinţesă, îi zise:

— Nu te teme, milostivă stăpână. Soarele încă n-a scăpătat şi chiar dacă ar fi noapte, Sfântul Ptolemeu îl va învinge pe Walgierz.

În acest timp, călăreţul necunoscut, ajungând pe creasta dealului, îşi opri calul. În razele soarelui care apunea se vedea foarte bine şi statura lui părea să întreacă într-adevăr înălţimea unui om obişnuit. Spaţiul dintre el şi cortegiul prinţesei nu măsura mai mult de treizeci de paşi.

— De ce s-a oprit? se interesă unul dintre cântăreţi.

— Pentru că şi noi ne-am oprit, răspunse Maćko.

— Se uită la noi, de parcă ar vrea să aleagă pe cineva, observă al doilea cântăreţ. Dac-aş şti că e om şi nu necuratul, m-aş duce la el şi i-aş da cu lăuta în cap.

Femeile se înspăimântară de-a binelea şi începură să se roage cu voce tare. Iar Zbyszko, vrând să-şi arate curajul faţă de prinţesă şi de Danusia, spuse:

— Eu am să mă duc şi aşa. Ce-mi pasă mie de Walgierz!

Danusia încep să strige aproape plângând: „Zbyszko! Zbyszko!" dar el îşi îndemnă calul şi înaintă din ce în ce mai repede, încrezător că de-l va întâmpina chiar Walgierz, îl va străpunge cu sulița.

Maćko, însă, care avea privirea ageră, lămuri:

— Pare uriaş pentru că stă pe colină. E într-adevăr înalt, dar e un om obişnuit, nimic altceva. A, mă duc şi eu ca să nu se ajungă la sfadă între el şi Zbyszko.

În acest timp, Zbyszko, înaintând la trap, se întreba dacă să coboare

suliţa dintr-odată sau mai întâi să-l cerceteze de aproape pe omul de pe colină. Se hotărî totuşi să-l vadă mai întâi şi se convinse îndată că aşa era cel mai bine, pentru că pe măsură ce se apropia, necunoscutul începu să-şi piardă din înălţimea neobişnuită. Era un bărbat de statură uriaşă şi călărea un cal pe măsură, chiar mai înalt decât armăsarul lui Zbyszko, dar omul nu arăta ca un uriaş. Pe deasupra, mai era şi fără armură, cu o căciulă de catifea pe cap de forma unui clopot şi o mantie de pânză ce-l apăra de praf, sub care se vedea tunica verde. Stând pe colină, ţinea capul ridicat şi se ruga. Se vede că oprise calul ca să-şi sfârşească rugăciunea de seară.

„Ei, n-are cum să fie Walgierz!" se gândi tânărul.

Ajunse atât de aproape, încât putea să-l atingă cu suliţa pe necunoscut; acesta, însă, văzând că are de-a face cu un cavaler în straie bogate, îi zâmbi cu bunăvoinţă şi se înclină:

— Fie lăudat numele lui Isus Cristos!

— Acum şi în vecii vecilor.

— Nu cumva acolo jos este alaiul prinţesei de Mazowsze?

— Ba chiar aşa este.

— Veniţi de la Tyniec?

Zbyszko nu mai avu când să răspundă, întrucât rămase atât tic uimit, că nici nu mai auzi întrebarea. O clipă stătu împietrit, nevenindu-i să-şi creadă ochilor, deoarece la vreun sfert de stadie în urma bărbatului necunoscut, văzu zece-cincisprezece călăreţi înarmaţi, în fruntea cărora, dar mult mai înainte, se afla un cavaler într-o armură strălucitoare, cu o mantie de stofă albă cu cruce neagră şi un coif de oţel cu nişte pene de păun grozave.

— Un cavaler teuton! şopti Zbyszko.

Şi la această privelişte, se gândi că rugăciunea lui fusese ascultată, că Dumnezeu, în marea lui milă, îi trimitea un neamţ, cum îl rugase la Tyniec, şi că trebuia să se folosească de acest prilej, aşa că fără să mai stea pe gânduri, înainte ca toate acestea să-i treacă prin minte, înainte de a-şi reveni din uimire, se aplecă în şa, îşi potrivi suliţa la jumătatea urechii calului şi porni în goană asupra cavalerului, strigând deviza neamului: „Grindină! Grindină!"

Potrivnicul rămase şi el mirat, fiindcă îşi opri calul fără să mai coboare suliţa înfiptă la scară, uitându-se înainte parcă nesigur că era atacat.

— Coboară suliţa! răcni Zbyszko, înfigându-şi pintenii în coastele calului.

— Grindină! Grindină!

Spaţiul care-i despărţea se micşora văzând cu ochii. Cruciatul, văzând că atacul era îndreptat împotriva lui, îşi struni calul, coborî suliţa şi când suliţa lui Zbyszko era gata să-i străpungă pieptul, deodată, o mână puternică i-o frânse ca pe o trestie uscată, apoi aceeaşi mână îi struni calul cu o forţă năprasnică, încât armăsarul îşi înfipse toate patru picioarele în pământ şi se opri nemişcat.

— Om nebun, ce faci? răsună un glas adânc şi ameninţător, ataci un sol, jignindu-l astfel pe rege?

Zbyszko se uită mai bine şi-l recunoscu pe bărbatul serios care, socotit drept Walgierz, speriase jupânițele prințesei cu o clipă înainte.

— Lasă-mă să-l atac pe neamț! Cine eşti tu? strigă, punând mâna pe baltag.

— Pentru Dumnezeu, lasă toporul! când îți spun, că te zvârl din şa! porunci şi mai ameninţător necunoscutul. Ai insultat majestatea regală şi vei fi trimis în judecată.

După care se întoarse către oştenii care-l urmau pe teuton, şi-i chemă:

— Veniți aici!

Dar în timp, sosi Maćko cu chipul neliniştit şi întunecat, înțelese şi el că Zbyszko se purtase ca un nesocotit, şi isprava lui putea să aibă urmări neplăcute pentru el, era pregătit totuşi să se bată. Întreaga suită a cavalerului necunoscut şi a teutonului număra abia vreo cincisprezece oameni înarmați care cu sulițe, care cu arbalete, aşa că doi cavaleri în armură puteau să lupte cu ei nu fără sorți de izbândă. Maćko se mai gândi şi că dacă aveau să-i amenințe cu judecata, poate că e mai bine s-o evite învingându-i pe aceşti oameni, apoi să se ascundă pe undeva până va trece furtuna. Astfel că faţa i se zbârci dintr-odată ca botul unui lup gata să muşte şi îmboldindu-şi calul între Zbyszko şi bărbatul necunoscut, începu să-l întrebe, ținând totodată mâna pe paloş:

— Cine sunteți, Domniile Voastre? Cine vă dă dreptul?

— Regele mi-a poruncit să înlătur toate primejdiile de pe drum şi mă numesc Powała de Taczew.

La aceste cuvinte, Maćko şi Zbyszko priviră la cavaler, apoi îşi băgară armele pe jumătate scoase în teci şi îşi plecară capetele. Nu din cauza fricii, ci din respect faţă de faima unui nume cunoscut de mult, pentru că Powała de Taczew, şlahtic dintr-un neam vajnic şi avut, care stăpânea pământuri numeroase pe lângă Radom, era în acelaşi timp şi unul dintre cei mai slăviți cavaleri din Regat. Trubadurii îl lăudau în cântecele lor ca pe un model de onoare şi bărbăție, alăturându-l de Zawisza de Garbow şi Farurej, de Skarbek de Góra, Dobek de Oleśnica şi Jasiek Naszan, de Mikołaj de Moskorzów şi Zyndram de Maszkowice. Iar acum, mai reprezenta până la un punct şi persoana regelui, aşa că atacarea lui ar fi însemnat să-şi pună capetele sub securea gâdelui.

De aceea şi Maćko, venindu-şi în fire, i se adresă cu respectul cuvenit:

— Cinste şi plecăciune Domniei Tale, slavei şi bărbăției.

— Plecăciune, Domnilor Voastre, răspunse Powała, deşi aş fi preferat să vă cunosc în împrejurări mai bune.

— Din ce pricină? întrebă Maćko.

Powała se întoarce spre Zbyszko.

— Ce te-ai încumetat să faci, tinere? Pe drumul mare şi în apropierea

regelui ai atacat un sol! Ştii ce te aşteaptă pentru asemenea faptă?

— L-a atacat pe sol, pentru că e tânăr şi fără minte, de aceea fapta o ia înaintea gândului, îi luă Maćko apărarea. Dar nu-l judeca prea aspru, Domnia Ta, căci am să-ți spun toată tărăşenia.

— N-o să-l judec eu. Datoria mea este doar să-l leg...

— Cum aşa? se minună Maćko, uitându-se iarăşi întunecat la grupul de oşteni.

— Asta-i porunca regelui!

După aceste cuvinte, se aşternu tăcerea.

— Este şlahtic, adăugă Maćko.

— Atunci să jure pe onoarea de cavaler că se va prezenta la orice judecată.

— Mă jur pe onoarea mea! strigă Zbyszko.

— Prea bine. Care vă sunt numele?

Maćko îi spuse numele şi blazonul amândurora.

— Dacă Domniile Voastre faceți parte din suita prințesei lui Janusz, rugați-o să vă ia apărarea în fața regelui.

— Nu suntem de la curtea ei. Noi venim din Lituania, de la prințul Witold. Ar fi fost mai bine să nu ne întâlnim cu nimeni! De la întâlnirea cu prințesa ni se trage toată nenorocirea.

Şi aici, Maćko începu să povestească ce s-a petrecut la han, aşa că vorbi despre întâlnirea cu curtea prințesei şi despre legământul lui Zbyszko, dar în cele din urmă, se mânie pe Zbyszko, din cauza prostiei căruia dăduseră de necaz, aşa că, întorcându-se spre el, îl dojeni:

— Mai bine-ai fi murit la Wilno! Ce ți s-a năzărit, ticălosule?

— După ce-am jurat, dădu răspuns Zbyszko, m-am rugat Domnului Isus să mă ajute să-i găsesc ne nemți, i-am promis şi daruri, aşa că, atunci când am văzut penele de păun şi mantia cu crucea neagră, parcă un glas din mine m-o îndemnat: „Atacă-l pe neamț, fiindcă asta-i o minune!" Ei şi am pornit asupra lui, cine n-ar fi făcut-o?

— Ascultați-mă, îl întrerupse Powała. Eu nu vă doresc răul, pentru că e limpede că tânărul ăsta s-a făcut vinovat mai mult din cauza uşurinței vârstei lui. Aş fi bucuros să nu-i iau în seamă greşeala şi să merg mai departe, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic. Asta, însă, aş putea s-o fac numai dacă acea căpetenie teutonă mi-ar făgădui că nu se va plânge regelui. Rugați-l, Domniile Voastre, şi dacă-i va părea rău de flăcău...

— Mai bine mă duc la judecată, decât să mă închin înaintea unui teuton! se împotrivi Zbyszko. Onoarea mea de şlahtic nu mi-o îngăduie.

La acestea, Powała de Taczew îl privi cu asprime şi-l certă:

— Rău faci. Cei mai vârstnici ştiu mai bine ca tine ce înseamnă onoarea de cavaler. Şi despre mine a auzit multă lume, dar dacă aş fi greşit astfel, nu m-aş ruşina să mă rog de iertare.

Zbyszko nu se simți prea bine, dar aruncându-şi privirea împrejur,

propuse:

— Aici, pământul este drept, ajunge să-l bătătorim puțin. Decât să-i cer iertare neamțului, mai bine m-aș lupta călare sau pe jos cu el pe moarte sau viața în robie.

— Prost mai ești! îl întrerupse Maćko. Cum o să te bați cu un sol? Nici tu cu el și nici el cu un nepricopsit ca tine.

Apoi i se adresă lui Powała:

— Iertare, Domnia Ta. Nepotul meu s-a prostit de tot din cauza războiului, dar e mai bine să nu vorbească el cu neamțul, fiindcă este în stare să-l și jignească. O să vorbesc eu cu el și o să-l rog, iar dacă, după ce-și va sfârși solia, comturul va binevoi să lupte în arenă, îi voi sta și eu la îndemână.

— Este un cavaler dintr-un neam mare, care nu va lupta cu oricine, răspunse Powała.

— Cum se poate? Doar port și eu cingătoare și pinteni. Chiar și un prinț se poate măsura cu mine.

— Este adevărat, dar Domnia Ta să nu-i vorbești de asta, poate doar dacă va aduce el vorba, fiindcă mă tem să nu se îndârjească și mai tare. Dar, să te ajute Dumnezeu.

— Mă duc să-l înduplec pentru tine, îi spuse Maćko lui Zbyszko, așteaptă-mă aici.

Și spunând acestea, se apropie de teutonul care, oprindu-se la câțiva pași, stătuse țeapăn pe calul înalt cât o cămilă, asemenea unei statui turnate din fier, și ascultase cu cea mai mare nepăsare vorbirea dinainte. În timpul anilor lungi de război, Maćko învățase puțin nemțește, așa că începu să-i explice comturului în limba lui ce se întâmplase și să dea vina pe tinerețea și sângele iute al băiatului, care avusese impresia că însuși Dumnezeu îi trimisese un cavaler cu pene de păun, încercând la sfârșit să-l roage să-i ierte vina lui Zbyszko.

Fața comturului rămase neschimbată. Semeț și drept, cu capul ridicat, privea la Maćko atât de nepăsător și totodată cu dispreț, de parcă nu s-ar fi uitat la un cavaler și nici măcar la un om, ci la o scândură de la gard. Stăpânul de la Bogdaniec, băgă de seamă și chiar dacă își alegea în continuare vorbele cu meșteșug, se vedea că mânia începea să-i clocotească în piept; vorbea tot mai în silă, iar pe obrajii arși de soare îi urca rumeneala. Era limpede că, față de această semeție rece, lupta cu sine, ca să nu scrâșnească din dinți și să nu răbufnească.

Powała, însă, observă ce se petrece și, având o inimă bună, se hotărî să-i vină în ajutor. Și el, căutând în tinerețe isprăvi cavalerești cu primejdie pe la curțile unguresc ă, austriacă, burgundă și cehă, care l-au făcut faimos, învățase nemțește, așa că acum îi spuse în această limbă lui Maćko cu un glas împăciuitor și glumeț:

— Domnia Ta, vezi doar că nobilul comtur socotește că întâmplarea nu

merită nici măcar un cuvânt. Nu numai în Regatul nostru, ci pretutindeni tinerii n-au prea multă minte, dar un asemenea cavaler nu se luptă cu nişte copii nici cu paloşul, nici cu legea.

La acestea, Lichtenstein îşi umflă mustaţa decolorată şi îşi îndemnă calul înainte, trecând pe lângă Maćko şi Zbyszko.

Acestora, însă, o mânie cumplită le ridică părul sub coifuri, şi mâinile apucară paloşele.

— Aşteaptă, mama ta de teuton, strecură printre dinţii încleştaţi cel mai în vârstă dintre cavalerii de Bogdaniec, acum îţi jur şi eu ţie, şi am să te găsesc după ce-ţi vei încheia solia.

Dar Powała de Taczew, căruia sângele începuse să-i urce la cap, îl potoli:

— Asta după aceea. Mai întâi, să vă ia prinţesa apărarea, că altfel va fi rău de băiat.

Apoi porni în urma teutonului, îl opri şi o vreme discutară cu însufleţire. Şi Maćko, şi Zbyszko îşi dădură seama că teutonul nu se uita la Powała cu aceeaşi faţă mândră, ca la ei, iar asta le spori şi mai mult mânia. În curând, Powała se întoarse la ei şi aşteptând ca neamţul să se îndepărteze, le atrase atenţia:

— V-am luat apărarea, dar e un om neînduplecat. Zice că nu se va plânge regelui numai dacă Domniile Voastre veţi împlini ce va pretinde el...

— Şi ce vrea?

— Mi-a spus aşa: „Am să mă opresc să-i dau bineţe prinţesei de Mazowsze. Să vină şi ei, să descalece, să-şi scoată coifurile şi de jos, cu capetele descoperite, să mă roage, şi am să le răspund".

Aici, Powała îl privi în ochi pe Zbyszko şi adăugă:

— Înţeleg că nu-i lucru uşor pentru nişte şlahtici... dar te previn că dacă nu vrei să-l faci, cine ştie ce te poate aştepta; poate chiar paloşul călăului.

Feţele lui Maćko şi Zbyszko se învineţiră ca piatra. Se aşternu iarăşi tăcerea.

— Ei, ce ziceţi? întrebă Powała.

Zbyszko îi răspunse liniştit şi cu atâta gravitate, de parcă ar fi avut cu douăzeci de ani mai mult.

— Ce să zicem? Toate sunt în puterea Domnului?

— Cum adică?

— Adică de-aş avea şi două capete, şi călăul ar trebui să mi le reteze pe amândouă, am o singură onoare şi nu mă pot face de ruşine.

Powała deveni serios şi întorcându-se spre Maćko, îl întrebă şi pe el:

— Dar Domnia Ta ce spui?

— Eu spun că pe băietanul ăsta l-am crescut de mic, răspunse Maćko posomorât... Viitorul neamului nostru stă în el, pentru că eu sunt bătrân, dar nu poate să facă asta nici cu preţul vieţii.

Chipul aspru începu să-i tremure şi dragostea pentru nepot răbufni în el

cu atâta putere, încât îl strânse în brațele-i acoperite de fier şi începu să strige:

— Zbyszko! Zbyszko!

Iar tânărul cavaler mai că rămase mirat şi îmbrățişându-şi unchiul, la rândul lui, zise:

— Ei, nu ştiam că ții atât de mult la mine!...

— Văd că sunteți nişte cavaleri adevărați, le spuse mişcat Powała, şi de vreme ce tânărul mi-a jurat pe onoarea lui că se va prezenta la judecată, n-am să-l cetluiesc; în oameni ca Domniile Voastre pot să am încredere. Aşadar, nu vă pierdeți cu firea. Neamțul o să zăbovească o zi la Tyniec, aşa că eu o să-l văd pe rege înainte şi am să-i înfățişez lucrurile în aşa fel încât să-l supăr cât mai puțin. Noroc că am izbutit să frâng sulița, mare noroc!

Dar Zbyszko se împotrivi:

— Dacă tot trebuie să-mi pierd capul, m-aş fi bucurat mai mult să-i rup oasele teutonului.

— De mirare că ştii să-ți aperi cinstea atât de bine şi nu poți să pricepi că astfel ne-ai face poporul de râs! îşi pierdu răbdarea Powała.

— De priceput, pricep eu, o ținu Zbyszko înainte, dar tocmai de aceea îmi pare rău...

Powała, însă, se întoarse către Maćko:

— Domnia Ta, dacă tânărul izbuteşte să scape nevătămat, se cuvine să-i pui gluguța pe cap, ca la un şoim. Altminteri n-o să piară de moarte bună.

— Ar izbuti, dacă Domnia Ta ai vrea să tăinuieşti înaintea regelui ce s-a întâmplat.

— Şi ce facem cu neamțul? Limba doar nu i-o pot lega.

— Adevărat! Că bine zici! Tăifăsuind în acest fel, porniră înapoi spre alaiul prințesei. Slujitorii lui Powała, care erau amestecați mai înainte cu oamenii lui Lichtenstein, mergeau acum în urma lor. De departe se vedeau legănându-se în bătaia vântului printre căciulile mazurienilor penele de păun ale teutonului şi coiful lui strălucind în soare.

— Ciudată mai este firea cavalerilor teutoni, remarcă parcă îngândurat stăpânul de Taczew. Când o duc rău, pot fi trufaşi ca un călugăr franciscan, umili ca un miel şi dulci ca mierea, de parcă nimeni n-ar fi mai bun ca ei în toată lumea. Dar când se simt în putere, nimeni nu se sumeţeşte mai mult ca ei şi n-au milă câtuşi de puțin niciodată. Se pare că Domnul Isus le-a dat cremene în loc de inimă. M-am uitat şi eu la tot felul de noroade şi nu o dată am văzut cum un adevărat cavaler îşi cruță potrivnicul mai slab spunându-şi: „Nu-mi va spori onoarea, călcând în picioare pe cel căzut". Pe când teutonii tocmai atunci sunt cei mai înverşunați. Dacă-l ții de cap, nu-l lăsa să-ți scape, că nu-ți va fi bine! Aşa şi solul ăsta! A pretins de îndată nu numai să-i cereți iertare, ci să vă faceți şi de ruşine. Mă bucur, însă, că nu i-ați dat ascultare.

— Netrebnicul! strigă Zbyszko.

— Şi să nu vă arătaţi îngrijoraţi, fiindcă e în stare să se bucure de îndată.

După aceste cuvinte, ajunseră şi se uniră cu alaiul prinţesei. Când îi văzu, solul teuton îşi aşternu pe faţă o expresie de trufie şi dispreţ, dar ei se prefăcură că nu-l văd. Zbyszko trecu alături de Danusia şi începu să sporovăiască vesel cu ea, vestind-o că de pe colină se vede foarte bine Cracovia, iar Maćko îi istorisi unuia dintre cântăreţi despre puterea grozavă a şlahticului de Taczew, care frânsese în mână sulița lui Zbyszko asemenea unui băţ uscat.

— Păi de ce i-a frânt-o? întrebă trubadurul.

— Pentru că băiatul s-a prefăcut că luptă cu neamţul, aşa în glumă.

Cântăreţului, şlahtic şi om umblat, nu i se păru o glumă prea bună, dar văzând că Maćko vorbeşte cam disprețuitor despre ea, nu o luă nici el în serios. În acest timp, neamţul fu contrariat de purtarea lor. Privi de câteva ori la Zbyszko, apoi la Maćko; înţelese în sfârşit, că nu vor descăleca şi nu-l iau în seamă cu bună ştiinţă. Atunci, îi sticliră ochii ca oţelul şi începu numaidecât să-şi ia rămas-bun...

În momentul în care pornea, Powała de Taczew nu se putu stăpâni şi-i spuse la despărţire:

— Pleacă liniştit, cavalere, în ţară e pace şi nu va da nimeni năvală asupra Domniei Tale, poate doar vreun copilandru nesăbuit...

— Cu toate că obiceiurile din această ţară sunt ciudate, n-am căutat apărarea, ci doar tovărăşia Domniei Tale, răspunse Lichtenstein. Cred că ne vom mai întâlni şi la curtea de aici, şi în altă parte...

În ultimele cuvinte, răsuna parcă o ameninţare ascunsă, de aceea Powała răspunse cu gravitate:

— Să dea Dumnezeu...

Spunând acestea, se înclină şi se întoarse, după care înălţă din umeri şi murmură cu jumătate de glas, în aşa fel însă ca cei mai apropiaţi să-l audă:

— Amărâtule! Ce te-aş mai sălta din şa în vârful suliței şi te-aş învârti prin aer cât ţi-ai zice de trei ori rugăciunea!

Şi începu să stea de vorbă cu prinţesa, pe care o cunoştea bine. Anna Danuta se interesă ce făcea pe aici, iar el o lămuri că regele îi poruncise să înlăture primejdiile de pe drum în tot ţinutul, fiindcă din pricina mulţimii oaspeţilor care veneau la Cracovia, puteau să se întâmple oricând lucruri neplăcute. Şi drept dovadă, povesti cele petrecute cu o clipă înainte, la care fusese martor. Se gândi totuşi că pentru intervenţia prinţesei în folosul lui Zbyszko va avea destul timp s-o roage mai târziu, când se va ivi nevoia, nu acordă întâmplării o atenţie prea mare, nevrând s-o întristeze. Într-adevăr, prinţesa chiar râse de Zbyszko care se arăta atât de grăbit să pună mâna pe penele de păun, iar ceilalţi, aflând că rupsese sulița tânărului, admirară puterea cavalerului de Taczew, care făcuse asemenea ispravă cu o singură mână...

Acesta, însă, puțin lăudăros, se bucură din toată inima că-i ridică în slăvi virtutea şi, în cele din urmă, începu să-şi povestească singur isprăvile care-i făcuseră cunoscut numele mai ales în Burgundia la curtea lui Filip îndrăznețul. Acolo, în timpul unui turnir, după ce-i rupsese sulița, îl înşfăcase odată de brâu pe un cavaler din Ardeni, îl doborâse din şa şi îl aruncase în sus la înălțimea suliței, cu toate că luptătorul era îmbrăcat tot în armură. Filip îndrăznețul îl răsplătise atunci cu un lanț de aur, iar prințesa îi dăruise un pantofior de catifea, pe care îl poartă şi acum la coif.

Ascultând acestea, se arătară cu toții foarte mirați, afară de Mikołaj de Długolas, care rosti:

— În vremurile deşănțate de acum, nu mai sunt asemenea bărbați, cum erau pe vremea tinereții mele, sau ca aceia despre care îmi povestea tatăl meu. Acum, dacă se întâmplă ca un şlahtic să rupă o platoşă, să întindă arcul unei arbalete fără manivelă sau să răsucească între degete un tesac de fier, se şi socoteşte numaidecât foarte vânjos şi se sumețeşte deasupra celorlalți. Dar altădată, făceau asta şi fetele.

— Nu spun nici eu că mai demult oamenii nu erau mai puternici, răspunse Powała, dar din aceştia se găsesc şi astăzi. Față de mine, Domnul Isus nu s-a arătat zgârcit cu vlaga oaselor, cu toate acestea, nu mă cred cel mai puternic om din Regat. Domnia Ta, ai văzut vreodată pe Zawisza de Garbów? Unul ca acesta m-ar învinge.

— L-am văzut. Are umerii lați ca limba clopotului de la Cracovia.

— Dar pe Dobko de Oleśnica? Odată, la un turnir pus la cale de cavalerii teutoni la Toruri, a doborât doisprezece luptători cu mare falâ pentru el şi pentru poporul nostru...

— Mazurianul nostru, Staszko Ciolek, era mai puternic şi decât Domnia Ta, şi decât Zawisza, şi decât Dobko. Se spunea despre el că lua un băț verde şi-l strângea de se scurgea toată seva din el.

— Asta pot s-o fac şi eu! se amestecă Zbyszko.

Şi înainte ca cineva să-l roage să încerce, se repezi la marginea drumului, rupse o creangă destul de groasă dintr-un copac, apoi o strânse la un capăt în fața prințesei şi a Danusiei atât de tare, încât seva începu să curgă într-adevăr în picături mari pe drum.

— O, Isuse! se minună jupâneasa Otka de Jarząbków la această privelişte, să nu te mai duci la război, pentru că ar fi păcat ca un asemenea om să moară înainte de însurătoare...

— Ar fi păcat, repetă Maćko, întunecându-se dintr-odată.

Dar Mikołaj de Długolas începu să râdă şi odată cu el şi prințesa. Cu toate acestea, ceilalți lăudară într-un glas puterea lui Zbyszko, fiindcă pe atunci un braț de fier era prețuit mai mult decât orice însuşire, aşa că jupânițele îi spuseră Danusiei: „N-ai decât să te bucuri", iar ea se bucură, deşi nu înțelegea prea bine ce folos poate avea dintr-o ramură de copac. Uitând cu totul de teuton, Zbyszko privea cu atâta mândrie în jur, că

Mikołaj de Długolas, dorind să-l facă să fie mai cumpănit, spuse:

— Te sumeţeşti zadarnic cu puterea ta, fiindcă sunt alţii şi mai buni ca tine. Eu n-am văzut, dar tatăl meu a fost martor la ceva şi mai grozav, ce s-a întâmplat la curtea lui Karol, împăratul roman. S-a dus să-l viziteze regele nostru Kazimierz cu o suită numeroasă, printre care se afla şi acel foarte puternic Staszko Ciołek, fiul voievodului Andrzej. Şi împăratul a început să se laude că printre oamenii lui are un ceh care se ia la trântă cu ursul şi-l omoară numaidecât. Au făcut o serbare şi cehul a omorât doi urşi unul după altul. Regele nostru s-a îngrijorat foarte tare şi, ca să nu se facă de ruşine, a spus: „Da, dar nici Ciołek al meu nu se lasă mai prejos". Au hotărât ca întrecerea să aibă loc peste trei zile. S-au adunat jupânițe şi cavaleri însemnați, iar după trei zile cehul s-a înşfăcat cu Ciołek în curte castelului; dar n-a durat mult, pentru că abia se luaseră în braţe şi Ciołek i-a frânt grumazul şi toate coastele cehului, spre slava regelui, lăsându-l mort pe loc. Acelaşi, poreclit de atunci Rupe-oase, a urcat singur în turn un clopot pe care douăzeci de bărbați abia puteau să-l mişte.

— Şi câți ani avea? întrebă Zbyszko.

— Era tânăr!

În acest timp, Powała de Taczew, călărind pe parte dreaptă, unde stătea prinţesa, se aplecă şi-i spuse la ureche tot adevărul despre însemnătatea întâmplării, rugând-o totodată să-l ajute pe Zbyszko care s-ar putea să fie pedepsit cu asprime pentru fapta lui. Prinţesa, căreia îi plăcea Zbyszko, primi cu tristeţe această veste şi se îngrijoră foarte mult.

— Episcopul de Cracovia ţine la mine, îi destăinui Powała, s-ar putea să-l înduplec, pe el şi pe regină, dar cu cât îl vor sprijini mai mulți pe tinerelul acesta, cu atât va fi mai bine...

— Dacă regina îi va lua apărarea, n-o să i se clintească nici un fir de păr din cap, îl linişti Anna Danuta, fiindcă regele îi arată multă cinste şi pentru sfinţenie, şi pentru zestre, mai ales acum când a scăpat de ruşinea de a fi stearpă. Dar la Cracovia se mai află şi sora îndrăgită a regelui, prinţesa şi soţia lui Ziemowit, să te duci şi la ea. O să fac şi eu tot ce voi putea, dar ea este sora lui bună, pe când eu numai verişoară.

— Milostivă stăpână, regele ţine şi la Domnia Ta.

— Ei, nu chiar aşa, răspunse prinţesa cu anume tristeţe, pentru mine o verigă, pentru ea un lanţ întreg; mie, o vulpiță, ci, o zibelină. Regele nu ţine la nimeni ca la Aleksandra. Nu e zi în care s-o lase să plece cu mâinile goale...

Tot vorovind aşa, se apropiară de Cracovia. Drumul, plin de oameni încă de la Tyniec, se umpluse şi mai mult de lume.

Întâlniră şlahtici care se duceau la oraş însoțiți de copii de casă, unii în armuri, alţii în veşminte de vară şi pălării de paie. Unii călare, alţii în căleşti cu soţiile şi fiicele, care voiau să vadă întrecerile anunţate mai de mult. Pe alocuri, tot drumul era ticsit de carele neguţătorilor, care n-aveau voie să

ocolească oraşul şi să fie astfel scutiţi de dări. În care, aduceau sare, ceară, grâne, peşte, piei de animale, cânepă, lemne. Altele veneau dinspre oraş încărcate cu baloturi de postav, butoaie de bere şi tot felul de alte mărfuri. Cracovia se vedea bine: grădinile regale, ale nobililor şi ale orăşenilor, care înconjurau cetatea de scaun, apoi zidurile şi turnurile bisericilor. Cu cât se apropiau mai mult, cu atât creştea îmbulzeala, iar la porţile de intrare abia te puteai strecura prin vânzoleală.

— Asta-i oraşul! Cred că nu mai este altul la fel pe lume, remarcă Maćko.

— Totdeauna seamănă a iarmaroc, îi răspunse unul dintre cântăreţi. Ai fost de mult aici, Domnia Ta?

— De mult. Şi mă mir, ca şi când l-aş vedea prima dată, de parcă venim din alte ţări sălbatice.

— Se vorbeşte că oraşul a crescut grozav de când este Jagiełło rege.

E adevărat: de la urcare pe tron a marelui prinţ de Lituania, ţările lituane şi rutene şi-au deschis porţile comerţului cracovian, ceea ce a avut ca rezultat creşterea oraşului de la o zi la alta; populaţia, bogăţiile şi clădirile, devenind unul dintre cele mai mari din lume...

— Şi oraşele teutone sunt mari, adăugă cântăreţul gras.

— Numai să intri în ele, lămuri Maćko. Ai găsi pradă pe cinste!

Dar Powała se gândea la altceva, anume că tânărul Zbyszko, care se făcuse vinovat doar din cauza înflăcărării lui prosteşti, intră ca în gura lupului. Stăpânul de Taczew, aspru şi îndârjit în vreme de război, avea totuşi în pieptu-i puternic o adevărată inimă de porumbel, şi pentru că înţelegea mai bine decât alţii ce-l aşteaptă pe vinovat, i se făcu milă de el...

— Îmi tot bat capul, îi mărturisi iarăşi prinţesei, dacă să-i spun regelui sau să nu-i spun ce s-a întâmplat. Dacă teutonul nu se va plânge, nu va fi nimic, dar dacă se va plânge, poate că ar fi mai bine să-i spun totul dinainte, ca stăpânul nostru să nu se mânie...

— Dacă teutonul are prilejul să piardă pe cineva, o va face, îi dădu prinţesa în bună, dar eu am să-i spun tânărului înainte să rămână la curtea mea. Se prea poate ca regele să nu se arate prea aspru cu unul dintre curtenii mei.

Spunând acestea, îl chemă pe Zbyszko care, aflând despre ce este vorba, descălecă, îi înconjură picioarele stăpânei şi acceptă cu cea mai mare bucurie să fie curteanul ei, nu atât din pricina primejdiei, cât pentru că în acest fel putea să rămână aproape de Danusia.

Iar Powała îl întrebă între timp pe Maćko:

— Şi unde veţi locui?

— La vreun han.

— Hanurile sunt ocupate de mult, nu mai e nici un loc.

— Atunci o să ne ducem la un neguţător pe care-l cunosc, Amylej, poate că o să ne îngăduie să înnoptăm la el...

— Eu, însă, îți propun altceva: veniți la mine în ospeție. Nepotul Domniei Tale s-ar putea duce cu ceilalți curteni ai prințesei să stea la castel, dar ar fi mai bine să nu se afle prea aproape de rege. Ce faci în prima clipă de mânie, nu mai faci şi în a doua. Sigur că va fi nevoie ca astfel să vă împărțiți avutul, carele de povară şi slujitorii, iar pentru asta vă trebuie timp. Ştii ce, la mine o să vă simțiți bine şi o să fiți în siguranță.

Maćko, deşi se îngrijoră puțin că Powała se gândeşte atâta la siguranța lor, îi mulțumi cu recunoştință şi intrară în oraş. Aici, însă, şi el, şi Zbyszko uitară iarăşi de orice grijă la vederea minunățiilor ce-i înconjurau. În Lituania şi la hotar, văzuseră doar castele izolate, iar dintre oraşele mai însemnate, afară de Wilno, toate celelalte erau rău construite şi arse, numai cenuşă şi dărâmături, pe când aici, clădirile neguțătorilor erau adesea mai arătoase chiar decât fortăreața marelui prinț lituanian.

Multe case erau într-adevăr de lemn, dar şi acestea impuneau prin înălțimea pereților, şi a acoperişurilor, prin ferestrele cu geamuri în rame de plumb, care răsfrângeau atât de puternic razele soarelui care apunea, încât puteai să crezi că izbucnise vreun incendiu. Pe străzile mai apropiate de piață, erau totuşi numeroase palate mai mici de cărămidă roşie sau chiar din piatră, înalte, împodobite cu marchize şi cruci negre pe pereți. Se înălțau unele lângă altele, ca nişte oşteni aliniați, unele mai largi, altele înguste de nouă coți, dar ascuțite, cu tinde boltite, adesea cu Calvarul Domnului sau cu icoana Sfintei Fecioare deasupra porții. Erau şi străzi pe care se vedeau două rânduri de case, sus o fâşie de cer, iar jos drumul aşternut cu pietre; pe amândouă părțile, cât cuprindeai cu ochii, prăvălii şi iar prăvălii îmbelşugate, pline de mărfuri de calitate, deseori ciudate sau cu totul necunoscute, la care Maćko, învățat să-şi ducă viața în războaie neîntrerupte, se uita cu priviri lacome. Dar şi mai multă admirație stârniră la amândoi clădirile publice: catedrala Sf. Maria din Piață, bazarul țesăturilor, turnul primăriei cu o pivniță uriaşă, în care se vindea bere de Swidnica şi alte biserici, prăvălii de postavuri, uriaşul mercatorium{16} destinat neguțătorilor străini, clădirea în care se închidea cântarul orăşenesc, frizerii, băi, topitoriile de aramă, de ceară, aur şi argint, fabricile de bere, munții de butoaie în jurul aşa-numitului Schrotamt - într-un cuvânt, pretutindeni îndestulare şi bogății, pe care un om neobişnuit cu oraşul sau chiar vreun stăpân al unui „târg" n-avea cum să şi le închipuie...

Powała îi conduse pe Maćko şi pe Zbyszko acasă la el, pe strada Sf. Anna, porunci să li se pregătească o odaie încăpătoare, îi prezentă scutierilor săi, iar el plecă la castel, de unde se întoarse la cină însă destul de târziu. Odată cu el, aduse şi câțiva prieteni şi, tot încercând vinul şi carnea, chefuiră cu mare veselie, deşi stăpânul casei era parcă îngrijorat, aşa că după ce plecară toți pe la casele lor, îi spuse lui Maćko:

— Am stat de vorbă cu un canonic, priceput în scriere şi la legi, care zice că jignirea unui sol înseamnă osândirea la moarte. Aşa că rugați-vă

amândoi lui Dumnezeu ca teutonul să nu se plângă.

La auzul acestor cuvinte, cei doi cavaleri, deşi întrecuseră puţin măsura la ospăţ, se duseră la culcare cu inima grea. Maćko nu putu nici măcar să adoarmă, şi după o vreme, îi spuse nepotului:

— Zbyszko!

— Ce este?

— Dacă stau să mă gândesc bine, cred că o să-ţi taie capul.

— Aşa crezi? întrebă Zbyszko cu glas somnoros.

Şi întorcându-se cu faţa la perete, adormi adânc, pentru că era obosit de drum...

Capitolul V

În ziua următoare, amândoi cavalerii de Bogdaniec, împreună cu Powała, se duseră la slujba de dimineaţă de la catedrală, atât pentru liturghie, cât şi ca să vadă curtea şi oaspeţii care veniseră la castel. Într-adevăr, pe drum Powała întâlni o mulţime de necunoscuţi, iar printre aceştia, destui cavaleri faimoşi în ţară şi peste graniţă, la care tânărul Zbyszko se uită cu admiraţie, făgăduindu-şi în sufletul lui că dacă va scăpa nepedepsit pentru întâmplarea cu Lichtenstein, îşi va da silinţa să-i egaleze în bărbăţie şi în toate celelalte virtuţi. Unul dintre aceşti cavaleri, Toporczyk, rudă cu castelanul de Cracovia, le împărtăşi noutatea că se întorsese de la Roma Wojciech Jastrzębiec, un scolastic care se dusese la papa Bonifaciu al IX-lea cu o scrisoare, în care îl poftea la botezul de la Cracovia. Bonifaciu primise invitaţia şi cu toate că îşi exprimase îndoiala că va veni el însuşi, îl însărcinase pe sol să-l ţină în locul lui pe copilul care se va naşte, rugându-l totodată, drept dovadă a dragostei lui pentru rege şi regină, să-i dea copilului numele de Bonifaciu sau Bonifacja.

Se mai vorbea de asemenea despre sosirea apropiată a regelui maghiar Zygmunt, care avea să vină cu siguranţă. Deoarece Zygmunt venea întotdeauna şi invitat, şi neinvitat când se nimerea ocazia unei vizite, a unui ospăţ sau întreceri, la care îi plăcea să ia parte, dorind să i se ducă vestea prin lume ca stăpânitor, cântăreţ şi unul dintre cei mai buni cavaleri. Powała, Zawisza de Garbów, Dobko de Oleśnica, Naszan şi alţi bărbaţi de aceeaşi măsură povestiră zâmbind că la luptele dinainte, regele îi rugase în taină ca la turnir să nu-l lovească prea puternic şi să-l cruţe pe „oaspetele maghiar", a cărui vanitate, cunoscută în toată lumea, era atât de mare, încât în caz că nu învingea el, izbucnea în plâns. Dar cea mai mare impresie printre cavaleri o făcură veştile despre Witold. Se povesteau adevărate minuni despre leagănul turnat tot din argint, pe care îl aduseseră în dar din partea lui Witold şi a soţiei sale Anna, prinţii şi nobilii lituanieni. Şi cum se întâmplă de obicei înainte de slujbă, oamenii se împărţiseră în grupuri şi îşi

povesteau noutățile. Într-unui dintre ele, Maćko, auzind de leagăn, luă cuvântul şi înfăţişă frumuseţea darului, stăruind, însă, mai mult asupra campaniei pe care Witold intenţiona s-o pornească împotriva tătarilor şi despre care se interesară mai mulţi. Campania era aproape pregătită, întrucât o oaste uriaşă se îndrepta spre Rutenia răsăriteană; dacă s-ar fi bucurat de izbândă, puterea regelui Jagiełło ar fi cuprins aproape jumătate din lume, până în adâncurile necunoscute ale Asiei, la hotarele Persiei şi ţărmul Aralului. Maćko, care mai înainte se aflase foarte aproape de persoana lui Witold şi putuse să-i cunoască astfel toate planurile, era în stare să vorbească despre ele în amănunt şi atât de expresiv, încât înainte să bată clopotele începutul liturghiei, în faţa intrării în catedrală, se adunaseră o grămadă de curioşi. Era vorba, le spuse, la drept vorbind, de o campanie împotriva cavalerilor teutoni. Însuşi Witold, deşi este numit mare principe, conduce Lituania la porunca lui Jagiełło şi este doar înlocuitorul lui, aşa că meritul va fi al regelui. Şi de ce slavă vor avea parte Lituania, abia creştinată, şi puterea Poloniei, când oştile unite vor duce crucea pe meleaguri unde se rosteşte numele Mântuitorului numai ca să fie împroşcat cu noroi şi în care n-a mai călcat până acum picior de polonez sau lituanian! Alungatul Tochtamysz, când oştile polone şi lituane îl vor repune pe tronul capciaţchez, se va socoti „fiul" regelui Władyslaw şi, aşa cum a făgăduit, se va închina Crucii odată cu întreaga Urdie de Aur.

Ascultau cu toţii încordaţi aceste cuvinte, dar mulţi nu ştiau prea bine despre ce este vorba, pe cine vrea Witold să ajute şi împotriva cui, aşa că unii începură să-l întrebe:

— Spune limpede, cu cine va fi război?

— Cu cine? Cu Timur cel Şchiop, răspunse Maćko.

Urmă un moment de tăcere. Cavalerii apuseni auziseră de mai multe ori de Urdia de Aur, Albastră, de Azov şi felurite altele, dar problemele tătarilor şi luptele dintre ei nu le erau cunoscute. În schimb, n-ai fi aflat nici un om în Europa de atunci, care să nu fi auzit despre înfricoşătorul Timur cel Şchiop sau de Tamerlan, al cărui nume era repetat cu aceeaşi teamă precum odinioară numele lui Attila. Doar era „stăpânul lumii" şi al „timpului", cuceritorul a douăzeci şi şapte de state, stăpân peste Rusia moscovită, peste Siberia, China, Bagdad, Ispahan, Alep şi Damasc, a cărui umbră se întindea prin nisipurile Arabiei asupra Egiptului, iar prin Bosfor asupra imperiului grecesc, nimicitor al neamului omenesc, ziditorul fioros al piramidelor din tidvele învinşilor, victorios în toate bătăliile, nebătut în nici una, stăpânul sufletelor şi al trupurilor.

Tochtamysz a fost aşezat de el pe tronul Urdiei de Aur şi al celei Albastre şi recunoscut ca „fiu". Dar când puterea lui s-a întins de la Aral până în Crimeea, peste mai multe pământuri de cât avea restul Europei, „fiul" s-a vrut un stăpânitor liber, lucru pentru care, detronat „cu un singur deget" de tatăl monstruos, a fugit la mai-marele Lituaniei, chemându-l în

ajutor. Pe el voia să-l readucă Witold pe tron, dar mai întâi trebuia să se măsoare cu Șchiopul stăpânitor de lume.

Iată de ce numele lui produse o impresie puternică asupra ascultătorilor, și după o clipă de tăcere, unul dintre cavalerii mai vârstnici, Wojciech de Jaglów, sublinie:

— Ehei, nu se va lua la harță cu fitecine.

— Și pentru un lucru de nimic, se încontră Mikołaj de Długolas. Ce folos vom avea noi dacă acolo, peste nouă mări și țări, vor domni Tochtamysz sau Kutłuk peste odraslele lui Belial?

— Tochtamysz ar primi credința creștină, îl lămuri Maćko.

— Ar primi-o sau n-ar primi-o. Putem oare să avem încredere în frații câinilor care nu-l recunosc pe Cristos?

— Pentru numele Lui, însă, merită să-ți dai viața, interveni Powała.

— Și pentru cinstea de cavaler, adăugă Toporczyk, ruda castelanului. Se află și printre noi unii care se vor duce. Spytko de Melsztyn are soție tânără și ține la ea, așa că tocmai de aceea a plecat la Witold.

— Nici nu-i de mirare, se amestecă Jaśko de Naszan. Oricât de mare ar fi păcatul ce-ți împovărează sufletul, după un război ca ăsta, totul îți va fi iertat și vei fi mântuit neîndoielnic.

— Și slava îți va dăinui în veci, zise iarăși Powała de Taczew. Dacă-i să fie război, n-are decât să fie, iar dacă nu-i cu oricine, cu atât mai bine. Timur a cucerit lumea și stăpânește peste douăzeci și șapte de regate. Ar fi o mare cinste pentru poporul nostru dacă l-am învinge noi.

— De ce nu? zise Toporczyk, dacă ar avea și o sută de țări, să se teamă alții de el, dar nu noi! Vorbiți cu dreptate, Domniile Voastre! Ne-ar trebui vreo zece mii de sulițași buni, ca să cucerim lumea.

— Și Șchiopul pe cine să învingă, dacă nu pe noi?...

Astfel vorbeau cavalerii, iar Zbyszko rămase mirat că nu se gândise mai demult să-l urmeze pe Witold în stepele sălbatice... Dar de când se dusese la Wilno, voia neapărat să vadă Cracovia, curtea, să ia parte la întreceri cavalerești, iar acum îi trecu prin minte că aici s-ar putea face de rușine, ar putea fi judecat, pe când acolo, în cel mai rău caz, și-ar găsi o moarte plină de fală...

Dar Wojciech de Jaglów, care împlinise o sută de ani și începuse să-i tremure grumazul, dar care își păstrase mintea întreagă, turnă apă rece peste înflăcărarea cavalerilor:

— Proști mai sunteți, îi certă. Păi nici unul dintre voi n-a auzit că icoana lui Cristos i-a vorbit reginei, iar dacă însuși Mântuitorul i-a arătat atâta încredere, de ce n-ar putea fi tot atât de milostiv și Duhul Sfânt, care-i a treia persoană din Sfânta Treime. De aceea, ea vede lucrurile viitoare, ca și când s-ar întâmpla înaintea ei, și ne-ar spune... așa cum ne-a spus.

Aici se opri o clipă, capul îi tremură, apoi continuă:

— Am uitat ce a spus, dar îmi amintesc îndată.

Şi începu să se gândească, iar ceilalţi aşteptară cu luare-aminte, deoarece ştiau cu toţii că regina vede întâmplările viitoare.

— Aha, mi-am adus aminte! Regina a zis că dacă toţi cavalerii de aici ar pleca împreună cu cneazul Witold împotriva Şchiopului, atunci puterea păgânului ar fi nimicită. Dar aceasta nu se poate, din cauza necinstei creştinilor. Ei trebuie să păzească hotarele şi dinspre cehi, şi dinspre unguri, şi împotriva Ordinului teuton, fiindcă nu poţi avea încredere în nimeni. Dacă numai o mână de polonezi ar pleca alături de Witold, Timur cel Şchiop i-ar înfrânge, el sau căpeteniile lui care vor veni cu miile...

— Bine, dar acum este pace, spuse Toporczyk şi chiar Ordinul îl va ajuta pe Witold. Nici teutonii nu pot face altfel fie şi de ruşine, ca să-i arate Sfântului Părinte că sunt gata să lupte cu păgânii. Curtenii mai spun că şi Kuno de Lichtenstein n-a venit numai la botez, ci şi să se sfătuiască aici cu regele...

— Uite-l şi pe el! strigă Maćko uimit.

— Adevărat! adeveri Powała privind într-acolo. Pe viul Dumnezeu, e chiar el. A zăbovit puţin cu abatele şi se vede că a plecat dis-de-dimineaţă de la Tyniec.

— S-a cam grăbit, adăugă Maćko posomorât.

În acest timp, Kuno de Lichstenstein trecu pe lângă el. Maćko îl recunoscu după crucea cusută pe mantie, dar el nu-i recunoscu nici pe el, nici pe Zbyszko, întrucât îi văzuse mai înainte cu coifuri, aşa că nu le zărise prin viziera deschisă decât o mică parte din faţă. În trecere, se înclină înaintea lui Powała de Taczew şi a lui Toporczyk, apoi împreună cu scutierii lui începu să urce treptele de la catedrală cu pasul hotărât şi plin de măreţie.

Deodată bătură clopotele, speriind stolul de coţofene şi de porumbei care-şi aveau cuibul prin turnuri şi anunţară că slujba va începe în curând. Maćko şi Zbyszko intrară odată cu ceilalţi în biserică, neliniştiţi întru câtva de întoarcerea grăbită a lui Lichtestein. Dar cavalerul mai în vârstă era mai speriat, fiindcă tânărul se lăsa furat de priveliştea curţii. Zbyszko nu mai văzuse niciodată ceva atât de strălucitor ca această biserică şi această adunare. La dreapta şi la stânga, îl înconjurau cei mai cunoscuţi bărbaţi din Regat, la sfat şi la luptă. Mulţi dintre cei a căror înţelepciune înfăptuiseră căsătoria Marelui Prinţ de Lituania cu frumoasa şi tânăra regină poloneză, muriseră, dar unii mai trăiau şi lumea se uita la ei cu cel mai mare respect. Tânărul cavaler nu se mai sătura privind la statura impunătoare a lui Jaśko de Tęczyn, castelanul de Cracovia, în care se împleteau asprimea, gravitatea şi dreptatea; admira chipurile înţelepte şi aşezate ale celorlalţi sfetnici sau feţele puternice ale cavalerilor cu părul lăsat pe frunte până deasupra sprâncenelor, care se revărsa în plete lungi în jurul capului şi la spate. Unii purtau plase pe cap, alţii numai năframe care le ţineau părul în ordine. Oaspeţii străini, solii împăratului roman, cehii, ungurii şi austriecii, înconjuraţi cu toţii de slujitori, impuneau prin veşmintele alese; cnejii şi

boiernaşii lituanieni rămaşi alături de rege purtau, cu toată vara şi zilele călduroase, şube căptuşite cu blănuri costisitoare; cnejii ruteni, în straie ţepene şi largi, arătau pe fondul pereţilor şi aurăriilor bisericii asemenea unor icoane bizantine. Zbyszko, însă, aştepta cu cel mai mare interes sosirea regelui şi a reginei, aşa că se înghesui cât putu spre stranele în spatele cărora, aproape de altar, se vedeau două perne de catifea roşie, fiindcă regele şi regina ascultau totdeauna slujba în genunchi. Într-adevăr, nu aşteptă prea mult; regele intră cel dintâi pe uşa de la sacristie şi înainte de a ajunge în faţa altarului, putu să-l vadă destul de bine. Avea părul negru, răvăşit şi rar deasupra frunţii, lung şi aranjat peste urechi, faţa smeadă, rasă în întregime, nasul acvilin şi destul de ascuţit, riduri în jurul gurii, ochii negri, mici şi strălucitori, aruncând priviri în toate părţile, de parcă voia, înainte de a ajunge la altar, să numere toţi oamenii din biserică. Chipul lui avea o expresie de bunătate, dar şi pânditoare totodată, ca un om care, ridicat de noroc peste aşteptările lui, trebuie să se gândească mereu dacă faptele sale corespund demnităţii, şi care se teme să nu fie dojenit cu răutate. Dar tocmai de aceea pe faţa şi în mişcările lui se vedea o anume nerăbdare. Era uşor de ghicit că mânia îi răbufnea dintr-odată, înfricoşătoare, şi că este acelaşi principe care cândva, supărat pe uneltirile teutonilor, se răstise la solii lor: „Tu vii la mine cu pergamente, iar eu te voi întâmpina cu sulița!"

Acum, însă, impulsivitatea înnăscută era înfrânată de o evlavie sinceră şi adâncă. Nu numai cnejii lituanieni proaspăt convertiţi, dar şi magnaţii polonezi, pioşi din tată în fiu, se întremau la vederea regelui în biserică. Adesea, dând perna la o parte, îngenunchea pentru mai multă suferinţă pe piatra goală; nu o dată, înălţându-şi braţele, le ţinea aşa până-i cădeau de oboseală. Asculta cel puţin trei slujbe în fiecare zi aproape cu patimă. Descoperirea sfântului potir şi sunetul clopoţelului de înălţare îi umpleau întotdeauna sufletul de evlavie şi încântare, de bucurie şi spaimă. După terminarea slujbei, ieşea din biserică parcă trezit din somn, liniştit, blajin, şi curtenii aflaseră că atunci este timpul cel mai potrivit să-i ceară ceva, iertare sau daruri.

Jadwiga intră şi ea prin uşa de la sacristie. Văzând-o, cavalerii cei mai apropiaţi de strană, cu toate că slujba încă nu se sfârşise, îngenuncheară numaidecât arătându-i fără să vrea cinstirea cuvenită unei sfinte. Zbyszko făcu acelaşi lucru, pentru că printre cei de faţă nu se îndoia nimeni că are într-adevăr de-a face cu o sfântă, ale cărei icoane vor împodobi cândva altarele bisericilor. Aspră şi aproape ca a unei călugăriţe îndeosebi în ultimii ani, viaţa Jadwigăi făcea ca alături de respectul datorat reginei, să i se arate o venerație de-a dreptul religioasă. Din gură în gură, printre şlahtici şi în popor se vorbea despre minunile făcute de regină. Se spunea că atingerea mâinii ei îi vindeca pe cei bolnavi: oameni cu mâinile şi picioarele fără putere şi-o recăpătau după ce se înveleau cu straiele vechi ale reginei.

Martori de bună-credință asigurau că auziseră cu urechile lor cum îi vorbise Cristos din altar. O cinsteau în genunchi monarhii străini, o cinstea şi se temea s-o jignească până şi trufaşul ordin teuton. Papa Bonifaciu o numea fiica aleasă şi sfântă a Bisericii. Lumea se uita la faptele ei şi îşi aducea aminte că descindea din familiile de Anjou şi Piaştii polonezi, că era odrasla puternicului Ludovic, crescută la cea mai strălucită curte, în sfârşit, cea mai frumoasă fată de pe pământ, care a renunțat la fericire, la prima dragoste şi s-a căsătorit cu „sălbaticul" prinț al Lituaniei, ca împreună cu el să aducă la picioarele Crucii cel din urmă popor păgân din Europa. Ceea ce n-au izbutit puterea tuturor nemților şi a Ordinului, campaniile teutone, o mare de sânge vărsat, a izbutit un cuvânt de-al ei. Niciodată aura apostolică n-a împodobit o frunte mai tânără şi mai frumoasă, niciodată apostolatul n-a fost însoțit de asemenea sacrificii, niciodată farmecul unei femei n-a strălucit de atâta bunătate îngerească şi de o tristețe atât de tăcută.

Cântau despre ea şi menestrelii de la toate curțile din Europa; la Cracovia, se adunaseră cavaleri din cele mai depărtate colțuri ale lumii, ca s-o vadă pe această regină a Poloniei; o iubea ca pe lumina ochilor chiar propriul popor, ale cărui putere şi slavă le sporise căsătorindu-se cu Jagiełło. O singură grijă apăsa asupra reginei şi a poporului ei. Dumnezeu îi refuzase multă vreme maternitatea.

Dar când, în cele din urmă, trecuse şi acest necaz, vestea bucuroasă despre starea blagoslovită se răspândise ca fulgerul de la Marea Baltică la Marea Neagră şi până în Carpați, umplând de veselie toate semințiile statului uriaş. Afară de cetatea de scaun a cavalerilor teutoni, fusese primită cu bucurie de toate curțile străine. La Roma se cântase un Te Deum. În pământurile polone, se înstăpânise părerea că tot ce-i cere „sfânta" lui Dumnezeu, se şi împlineşte.

Veneau deci la ea oameni, rugându-se să ceară sănătate pentru ei, veneau trimişi de prin ținuturi şi județe ca în măsura nevoilor să se roage pentru ploaie, pentru vreme bună în timpul strângerii recoltelor, pentru noroc la cosit, adunarea mierii, prinderea peştelui prin lacuri sau vânatul animalelor prin păduri. Cavalerii amenințători de prin castelele şi întăriturile de la hotar, care împrumutaseră obiceiul nemților şi se îndeletniceau cu jafurile sau se luptau între ei, la o vorbă de-a ei îşi băgau săbiile în teacă, slobozeau prinşii fără răscumpărare, dădeau înapoi cirezile luate cu japca şi îşi strângeau mâinile, împăcându-se. Toți necăjiții şi săracii se îmbulzeau la porțile castelului. Sufletul ei curat pătrundea în inimile oamenilor, îmblânzea soarta robilor, trufia stăpânilor, asprimea judecătorilor şi se înalța ca zorii fericirii, ca îngerul dreptății şi păcii peste întreaga țară.

De aceea, toți cei în pieptul cărora bătea o inimă, aşteptau cu nerăbdare ziua binecuvântată.

Cavalerii priveau cu luare-aminte la silueta reginei, ca să vadă cât mai aveau de aşteptat pe moştenitorul sau pe moştenitoarea tronului. Părintele

episcop de Cracovia, Wysz, cel mai priceput medic din țară și din străinătate, nu vestise nașterea neîntârziată, și dacă se făceau pregătiri, era numai pentru că, urmând un obicei al timpului, serbările începeau cât mai devreme cu putință și se prelungeau săptămâni întregi. Dar făptura reginei, deși aplecată puțin înainte, își păstrase liniile de altădată. Purta veșminte cât se poate de simple. Odinioară, crescută la cea mai bogată și frumoasă curte a prințeselor de atunci, îi plăceau țesăturile scumpe, lanțurile de aur, perlele, brățările și inelele, iar de câțiva ani, nu numai că purta straie de călugăriță, dar își acoperea și fața de teamă că gândul la propria frumusețe să nu trezească în ea trufia lumească. În zadar Jagiełło, aflând de starea ei, poruncise de bucurie să-i împodobească patul cu brocart, perle și pietre scumpe. Îi răspunsese că, renunțând de multă vreme la fast, nu uită că nașterea înseamnă adesea și moarte, așa că trebuie să primească darul lui Dumnezeu nu încărcată de giuvaieruri, ci în umilință și în tăcere.

De aceea, aurul și pietrele scumpe se cheltuiau acum pentru ridicarea Academiei sau pentru trimiterea tinerilor lituanieni abia creștinați la universitățile din străinătate.

Regina încuviințase totuși să-și schimbe înfățișarea de călugăriță și, pe măsură ce speranța de a fi mamă devenea mai sigură, nu-și mai acoperea fața, socotind că nu se mai cade să poarte veșmântul pocăinței...

Într-adevăr, toate privirile se opriră acum cu dragoste pe acest chip minunat, pe care nici aurul, nici giuvaierurile nu puteau să-l facă mai frumos. Regina se îndreptă încet de la ușa sacristiei spre altar cu ochii înălțați, ținând într-o mână cartea de rugăciuni, iar în cealaltă mătăniile. Zbyszko zări fața trandafirie, pupilele albastre, trăsăturile de-a dreptul îngerești, pline de liniște, bunătate și milă, și inima începu să-i bată mai tare. Știa și el că, din porunca lui Dumnezeu, se cuvine să-și iubească și regele și regina, și îi iubea de bună seamă în felul lui, dar acum inima i se înflăcără de o dragoste uriașă, care nu se poate naște dintr-o poruncă, ci răbufnește singură ca o vâlvătaie, fiind în același timp și cea mai mare cinstire, și umilință, și dorință de sacrificiu. Cavalerul Zbyszko era tânăr și iute la mânie, așa că vru să-și arate dintr-odată dragostea și credința de supus, să facă ceva pentru ea, să zboare undeva, să altoiască pe cineva, să cucerească ceva și cu acest prilej, să-și dea și viața. „Cred că am să plec cu cneazul Witold, își spuse, cum altfel s-o slujesc pe regina sfântă, de vreme ce nu e nici un război pe aproape?" Nu se gândea nicidecum că ar putea s-o slujească în alt fel decât cu paloșul, sulița sau baltagul, în schimb, era gata să se avânte de unul singur împotriva puterii lui Timur cel Șchiop. Voia ca îndată după slujbă să încalece și să întreprindă ceva. Ce anume, nu știa nici el. Știa doar că nu mai poate sta locului, îl furnicau brațele și i se învâlvora sufletul...

Uită iarăși cu desăvârșire de primejdia care-l amenința. Pentru o clipă, uită chiar de Danusia, iar când își aduse aminte de ea la auzul cântecelor

copiilor, care răsunară deodată în biserică, avu impresia că „asta-i altceva". Danusiei îi jurase credință, îi făgăduise trei nemți, și se va ține de cuvânt, dar regina se afla deasupra tuturor femeilor, iar când se gândi câți inși ar vrea să ucidă pentru ea, văzu înaintea lui pâlcuri întregi de platoșe, coifuri, pene de struț, de păun și simți că și-ar fi dorit și mai mulți...

În acest timp, nu-și mai lua ochii de la ea, cumpănind cum ar fi putut s-o cinstească prin rugăciune, întrucât era convins că pentru o regină nu te poți ruga oricum. Știa să spună: Pater noster, qui es în coclis, sanctificatur nomen Tiam{17}, căci îl învățase un călugăr franciscan la Wilno, dar poate că acesta nu știa nici el mai mult, sau poate că Zbyszko uitase ce urmează, destul că nu era în stare să recite toată rugăciunea. Acum, începu totuși să repete întruna aceste câteva cuvinte, care în sufletul lui însemnau: „Dă-i reginei îndrăgite sănătate, viață lungă și noroc și ai grijă de ea mai mult decât de toate celelalte". Și pentru că asta o spunea un om pe care-l așteptau judecata și osânda, era cea mai sinceră rugăciune din toată biserica...

După sfârșitul liturghiei, Zbyszko se gândi că dacă ar putea să se ducă la regină, să-i cadă la picioare și să i le îmbrățișeze, n-are decât să vină și sfârșitul lumii, dar după prima slujbă, urmă a doua și a treia, apoi regina plecă în încăperile ei, fiindcă de obicei postea până la prânz și nu lua parte înadins la gustările la care, pentru a-i înveseli pe rege și pe oaspeți, se înghesuiau tot felul de bufoni și saltimbanci. În schimb, înaintea lui Zbyszko se ivi bătrânul cavaler de Długolas și-l chemă la prințesă.

— La micul dejun, ai să fii curteanul meu și ai să ne slujești pe mine și pe Danusia, îi spuse prințesa. S-ar putea să-i placi regelui prin vreo glumă sau povestindu-i vreo ispravă cu care să-i câștigi inima. Teutonul, dacă te va recunoaște, poate că nu va cuteza să se plângă, văzând că mă slujești pe mine la masa regelui.

Zbyszko îi sărută mâna prințesei, după care se întoarse către Danusia și, deși se obișnuise mai degrabă cu războiul și încăierările decât cu îndatoririle de la curte, cunoștea totuși ce se cuvine să facă un cavaler când își vede dimineața jupâniță ce-i stăpânește gândurile, deoarece se retrase un pas și, prefăcându-se uimit, strigă făcându-și semnul crucii.

— În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh!...

Așa că Danusia îl întrebă, ridicându-și spre el ochii albaștri:

— De ce te închini, Zbyszko, de vreme ce slujba s-a încheiat?

— Fiindcă în timpul nopții, frumoasă jupâniță, ți-a crescut atât de mult farmecul, de mai mare minunea!

Mikołaj de Długolas, însă, ca un om în vârstă, nu se da în vânt după dulcegăriile cavalerilor străini, așa că înălță din umeri și întrebă:

— Ce rost mai are să-ți iroseşti timpul, vorbindu-i despre frumusețe? E o copiliță care abia a început să meargă în picioare.

La acestea, Zbyszko se uită înfuriat la el:

— Să nu-i mai spui copiliță, îl preveni cu mânie. Află, Domnia Ta, că

dacă ai fi mai tânăr, te-aş provoca să bătătorim locul în spatele castelului şi să ne luptăm pe viaţă şi pe moarte!...

— Taci, ţâncule!... Ţi-aş ţine piept şi la anii mei!

— Taci, repetă prinţesa. În loc să te gândeşti la propriul cap, mai cauţi şi ceartă cu lumânarea! Aş fi preferat un cavaler mai cu minte pentru Danusia. Dacă vrei totuşi să faci scandal, caută-l în altă parte, fiindcă aici n-avem nevoie...

Zbyszko se ruşină de vorbele prinţesei şi începu să-i ceară iertare. În acelaşi timp, se gândi că dacă Mikołaj de Długolas are un fiu, o să-l provoace la lupta călare sau pe jos, numai să nu-i ierte cuvântul copiliţă. Deocamdată, în încăperile familiei regale, se hotărî să se poarte ca un miel blând şi să nu mai provoace pe nimeni; poate doar dacă onoarea lui de cavaler l-ar fi obligat s-o facă...

Sunetele trâmbiţelor vestiră că micul dejun era gata, astfel că prinţesa Anna, luând-o de mână pe Danusia, se îndreptă spre odăile regale, unde îi aşteptau sosirea, în picioare, demnitarii laici şi cavalerii. Soţia prinţului Ziemowit intrase cea dintâi, întrucât, ca soră bună a regelui, ocupa un loc mai însemnat, încăperea se umplu numaidecât de oaspeţii străini, de musafirii din partea locului şi de cavaleri. Regele şedea la capătul cel mai înalt al mesei, având-i alături pe episcopul de Cracovia şi pe Wojciech de Jastrzşbiec, care deşi mai mic în rang decât episcopii, ca sol al papei, stătea la dreapta monarhului. Cele două prinţese ocupară locurile următoare. Lângă Anna Danuta, se întinsese comod în jilţ fostul episcop de Gniezno{18}, Jan, prinţ care se trăgea din Piaştii silezieni, fiul lui Bolek al III-lea, prinţ de Opole. Zbyszko auzise de el la curtea lui Witold şi acum, stând la spatele prinţesei şi al Danusiei, îl recunoscu de îndată după părul foarte bogat care, răsucit în şuviţe, făcea să-i semene capul cu un mătăuz de stropit cu apa sfinţită. La curţile prinţilor poloni, i se spunea tot aşa şi până şi teutonii preluaseră această poreclă. Era cunoscut prin veselia lui şi obiceiurile uşuratice. Primind, împotriva voinţei regelui, pallium{19} pentru episcopia Gniezno, voise să-şi ocupe funcţia prin forţa armelor, faptă pentru care, lipsit de orice drepturi şi alungat, se unise ca cavalerii teutoni, care-i încredinţaseră episcopia săracă din Pomerania. Înţelegând abia atunci că este mai bine să se afle în relaţii bune cu puternicul stăpânitor, îi implorase iertarea, revenise în ţară şi aştepta un loc vacant la vreo reşedinţă, socotind că o va obţine de la generosul rege. Într-adevăr, n-avea să fie dezamăgit în viitor, dar deocamdată se străduia să-i câştige bunăvoinţa monarhului prin vorbe de duh. Păstrase totuşi o simpatie statornică pentru teutoni. Chiar şi la curtea lui Jagiełło, nu prea bine văzut de dregători şi cavaleri, îi căuta tovarăşia lui Lichtenstein şi de aceea se aşeza bucuros lângă el.

Aşa se întâmplase şi acum. Zbyszko, în spatele scaunului prinţesei, se afla atât de aproape de cavalerul teuton, încât ar fi putut ajunge cu mâna la

el. Prin urmare, degetele începură să-l furnice şi să i se încleştеze, dar fără voia lui, pentru că îşi înfrâna sângele iute şi nu-şi îngăduia nici un gând rău. Cu toate acestea, nu era în stare să se abţină să arunce din când în când priviri lacome spre capul aproape pleşuv la spate al lui Lichtenstein, spre gâtul, umerii şi spatele acestuia, vrând totodată să-şi dea seama dacă ar avea mult de furcă de s-ar înfrunta în bătălie sau într-un duel. Avea impresia că nu prea mult, căci deşi spatele teutonului, se desena destul de puternic sub veşmântul subţire de postav, arăta totuşi ca un slăbănog în comparaţie cu Powała, Paszko Złodziej de Biskupice, cei doi Sulima, Krzon de Koziegłowy şi mulţi alţii dintre cavalerii de la masa regelui.

La aceştia, Zbyszko se uita cu admiraţie şi invidie, dar cea mai mare luare-aminte îi era îndreptată spre regele care îşi arunca privirile în toate părţile, îşi aranja mereu cu degetele părul după urechi, parcă nerăbdător că micul dejun nu începea. Privirea lui se opri o clipă şi asupra lui Zbyszko, şi tânărul cavaler fu cuprins de spaimă, iar la gândul că va trebui să apară înaintea chipului mânios al regelui, se înfioră de nelinişte. Pentru prima dată, se gândi cu adevărat la răspundere şi la pedeapsa care putea să se abată asupra lui, întrucât până acum, toate acestea i se păreau departe, nu prea limpezi, aşa că nu meritau să se îngrijoreze din pricina lor.

Neamţul, însă, nu bănuia că acel cavaler care îl atacase cu atâta îndrăzneală pe drum se afla atât de aproape. Micul dejun începu. Se aduse o fiertură de vin, dreasă cu ouă, scorţişoară, cuişoare, ghimbir şi şofran atât de tare, încât mirosul se răspândi în toată încăperea. În acelaşi timp, măscăriciul Ciaruszek, care şedea la uşă pe un scăunel, începu să imite cântecul privighetorii, care se vede că-l înveselea pe rege. După aceea, celălalt înconjură masa împreună cu slujitorii care aduceau mâncărurile, se opri puţin în spatele oaspeţilor şi imită zumzetul albinelor atât de bine, încât câte unul punea lingura pe masă şi începea să le alunge din jurul capului. La vederea acestora, ceilalţi pufneau în râs. Zbyszko le slujea atent pe prinţesă şi pe Danusia, dar când şi Lichtenstein începu, la rândul lui, să-şi apere capul pleşuv, uită iarăşi de primejdie şi izbucni atât de tare în râs, de i se umplură ochii de lacrimi, iar tânărul cneaz lituanian Jamont, fiul celui ce ţinea locul căpeteniei de la Smolensk, îl ajută cu atâta râvnă, încât mai să-şi verse mâncarea de pe taler.

Dar teutonul, observându-şi greşeala, îşi duse mâna la pungă şi întorcându-se în acelaşi timp spre episcopul Matăuzul, îi spuse câteva cuvinte nemţeşti la ureche, pe care episcopul le tălmăci numaidecât în limba polonă:

— Domnia Lui îţi spune, zise adresându-se măscăriciului, că vei primi două parale, dacă nu vei mai bâzâi prea aproape, deoarece albinele se alungă, iar trântorii se bat...

La acestea, măscăriciul ascunse cele două parale, pe care i le dăduse teutonul şi folosindu-se de libertatea ce li se acorda tuturor măscăricilor,

răspunse:

— Este multă miere în ținutul Dobrzynului{20}, de aceea l-au năpădit trântorii. Să-i bați, rege Władystaw!

— Uite și de la mine un groș{21}, fiindcă ai spus-o cum nu se poate mai bine, adăugă Mătăuzul, numai să nu uiți că atunci când se va sfârși lehuzia, prisăcarul o să le frângă grumazul. Trântorii de la Malborg, care au ocupat Dobrzynul, au ace, și e primejdie să dai iama în stupii lor.

— Oho, exclamă Zyndram de Maszkowice, spătarul de Cracovia, s-ar putea să-i alunge.

— Cu ce?

— Cu pulbere!

— Sau să reteze stupul cu baltagul! spuse uriașul Paszko Zlodziej de Biskupice.

Lui Zbyszko îi crescu inima, socotind că asemenea cuvinte prevestesc războiul. Dar le înțelese și Kuno Lichtenstein care, stând multă vreme la Torun și Cheiumno, învățase polona, dar n-o folosea numai din cauza trufiei. Acum, însă, atât de vorbele lui Zyndram de Maskowice, își ațintă asupra lui pupilele cenușii și zise:

— O să vedem.

— Au văzut părinții noștri la Płowce, iar noi am văzut la Wilno, răspunse Zyndram.

— Pax vobiscum{22}! îi sfătui Mătăuzul. Pax, pax! Numai să se retragă prelatul Mikołaj de Karów din episcopia Kujawei și milostivul nostru rege să mă numească pe mine în locul lui și am să vă țin o predică atât de frumoasă despre dragostea dintre popoarele creștine, încât o să vă înduioșez de-a binelea. Ce înseamnă ura, dacă nu ignis{23}, și pe deasupra ignis infemalis... un foc atât de grozav, că nici apa nu-l stinge, așa că trebuie să torni vin peste el. Aduceți vin! Haideți în via Domnului! cum spunea răposatul episcop Zawisza de Kurozwski!

— Iar de acolo în iad, cum spunea diavolul! adăugă măscăriciul Ciaruszek.

— Să te ia dracul!

— Va fi mai frumos să te ia pe Domnia Ta. Nu s-a mai pomenit diavol cu Mătăuz, dar cred că toți ne vom bucura de această mângâiere...

— Întâi o să te stropesc pe tine. Aduceți vin și să trăiască dragostea dintre creștini!

— Dintre creștinii adevărați! repetă apăsat Kuno Lichtenstein.

— Cum adică? strigă, ridicând pocalul, Wysz, episcopul de Cracovia. Oare Domnia Ta nu te afli într-un regat creștinat de veacuri, bisericile de aici nu sunt mai vechi decât cele de la Malborg?

— Nu știu, răspunse teutonul.

Regele era deosebit de sensibil când venea vorba de creștinism. Avu impresia că oaspetele face aluzie la el, așa că obrajii ieșiți în afară i se

acoperiră numaidecât de pete negre şi ochii începură să-i fulgere.

— Ce vrei să spui? întrebă cu glasul îngroşat. Eu nu sunt un rege creştin?

— Regatul se socoteşte creştin, răspunse teutonul cu răceală, dar obiceiurile sunt păgâne...

La acestea, se ridicară ameninţători cavalerii: Marcin de Wrocinowice, cu blazonul Jumătate de capră, Florian de Korytnica, Bartosz de Wodzinek, Domarat de Kobylany, Powała de Taczew, Paszko Złodziej de Biskupice, Zyndram de Maszkowice, Jaksa de Targowisko, Krzon de Koziegłowy, Zygmunt de Bobowa şi Staszko de Charbiwowice, vestiţi şi învingători în multe bătălii, în multe turniruri şi îmbujoraţi de mânie ori palizi, şi scrâşnind din dinţi, începură să strige cu toţii:

— Păcat că este oaspete şi nu poate fi provocat la duel!

Iar Zawisza Czarny, Sulima, cel mai faimos model dintre toţi cavalerii, îşi întoarse fruntea încruntată către Lichtenstein şi rosti:

— Nu te mai recunosc, Kuno. Cum poţi, fiind cavaler, să faci de ruşine un popor minunat, când ştii că, în calitate de sol, nu te ameninţă nici o primejdie?

Dar Kuno îi susţinu liniştit privirea ameninţătoare şi-i răspunse apăsat şi rar:

— Ordinul nostru, înainte de a veni în Prusia, a luptat în Palestina, dar acolo până şi sarazinii îşi respectau solii. Numai voi nu-i respectaţi şi de aceea am spus că aveţi obiceiuri păgâne.

La acestea, larma crescu şi mai mult. În jurul mesei, răsunară iar strigătele: „Nenorocire, ce păcat!"

Dar se liniştiră când regele, pe obrazul căruia se vedea mânia, bătu de câteva ori din palme după un obicei din Lituania. Atunci, se ridică bătrânul Jaśko Topor de Tęczyn, castelanul Cracoviei, un bătrân serios care stârnea spaima prin măreţia rangului său, şi grăi:

— Nobile cavaler de Lichtenstein, dacă ai avut parte de vreo jignire ca sol, spune, şi vinovatul va fi pedepsit cu asprime după cum merită.

— Aşa ceva nu mi s-ar mai fi întâmplat în nici o ţară creştină, răspunse Kuno. Ieri, pe drumul spre Tyniec s-a năpustit asupra mea unul dintre cavalerii voştri şi, deşi îi era uşor să mă recunoască după crucea de pe mantie cine sunt, a vrut să-mi ia viaţa.

Auzind aceste cuvinte, Zbyszko se făcu palid şi privi fără să vrea la regele, a cărui faţă era de-a dreptul înfricoşătoare. Jaśko de Tęczyn rămase mirat şi întrebă:

— S-ar putea întâmpla una ca asta?

— Întrebaţi-l pe cavalerul de Taczew care a fost martor.

Toţi ochii se îndreptară spre Powała, care stătu o clipă năucit, după care răspunse:

— Aşa este!...

Auzind acestea, cavalerii începură să strige: „Ruşine! ruşine! De l-ar înghiți pământul pe unul ca ăsta!" Şi de ruşine, unii îşi izbeau pulpele şi pieptul cu pumnii, alții răsuceau talerele de cositor de pe masă, neştiind ce să mai facă.

— De ce nu l-ai ucis? tună regele.

— Pentru că el aparține judecății, lămuri Powała.

— L-ați încătuşat? întrebă castelanul Topor de Tęczyn.

— Nu, fiindcă a jurat pe onoarea de cavaler că se va prezenta la cea dintâi chemare.

— N-o va face! se împotrivi sarcastic Kuno, ridicându-şi fruntea.

Deodată, un glas tânăr spuse cu tristețe din spatele teutonului:

— Doamne fereşte să vreau mai degrabă ruşinea decât moartea, strigă. Eu sunt vinovatul: Zbyszko de Bogdaniec.

După aceste cuvinte, cavalerii se repeziră la nefericitul Zbyszko, dar se opriră la un semn al regelui, care, ridicându-se cu ochii scăpărând, începu să strige cu glasul înăbuşit de mânie, asemenea duruitului făcut de un car pe pietrele caldarâmului:

— Să i se taie capul! Să i se taie capul! Cavalerul teuton n-are decât să-l trimită marelui maestru la Malborg!

Apoi răcni la tânărul cneaz lituanian, fiul înlocuitorului căpeteniei de Smolensk.

— Pune mâna pe el, Jamont!

Înspăimântat de mânia regelui, Jamont îşi puse mâinile tremurătoare pe umerii lui Zbyszko care, întorcându-şi spre el fața palidă, îl linişti:

— Nu vreau să fug...

Dar castelanul cu barba colilie, Tópor de Tęczyn, ridică mâna în semn că vrea să vorbească, iar când se făcu linişte, spuse:

— Milostive rege! Fie ca acest comtur să se convingă că nu înflăcărarea Măriei Tale, ci legile noastre pedepsesc cu moartea încercarea de a vătăma un sol. Altminteri, ar putea bănui că în acest Regat nu există legi creştineşti. Eu însumi voi conduce judecarea vinovatului!

Vorbele din urmă le pronunță cu glasul ridicat şi se vede că nici nu-i trecea prin minte că vocea lui nu va fi ascultată, de aceea îi făcu semn lui Jamont:

— Să fie închis în turn! Iar Domnia Ta, Powała de Taczew, vei fi martor.

— O să vă povestesc întreaga vină a acestui copilandru, pe care nu şi-ar fi îngăduit-o nici un bărbat cu scaun la cap dintre noi, răspunse Powała, uitându-se posomorât la Lichtenstein.

— Vorbeşte cu dreptate! repetară îndată ceilalți, e încă un flăcăiandru, de ce dar să fim ruşinați cu toții din pricina lui?

Urmă un moment de tăcere şi de priviri mohorâte către teuton, iar în acest timp, Jamont îl duse pe Zbyszko pentru a-l da pe mâna arcaşilor care

se aflau în curtea castelului. În inima lui tânără, îi era milă de prizonier, milă pe care o sporea şi ura lui înnăscută faţă de nemţi. Dar ca lituanian, învăţat să îndeplinească orbeşte voinţa marelui prinţ şi înfricoşat el însuşi de mânia regelui, începu să-l îndemne pe tânărul cavaler cu bunăvoinţă:

— Ştii ce te-aş sfătui eu? ar fi mai bine să te spânzuri de la început. Regele s-a înfuriat şi tot îţi vor tăia capul. De ce să nu-l înveseleşti? Spânzură-te, prietene, la noi există acest obicei.

Cu mintea aproape răvăşită de ruşine şi spaimă, Zbyszko păru că nu înţelege la început cuvintele micului prinţ, dar când le înţelese în cele din urmă, se opri apoi uimit locului:

— Ce tot vorbeşti?

— Da, puneţi ştreangul de gât! De ce să te mai judece. O să-l îmbunezi pe rege! repetă Jamont.

— N-ai decât să te spânzuri tu! se împotrivi tânărul cavaler. Cu toate că te-au botezat, ai rămas în piele de păgân şi nici măcar nu pricepi că pentru un creştin ar fi un mare păcat.

Cneazul ridică din umeri:

— Doar n-o faci de bunăvoie. Şi aşa, tot o să-ţi taie capul.

Lui Zbyszko îi trecu prin minte că pentru asemenea cuvinte s-ar cuveni să-l provoace pe boiernaş la luptă călare sau pe jos, cu paloşul sau cu baltagul, dar îşi înăbuşi acest gând, amintindu-şi că nu va mai avea vreme. Aşa că îşi plecă fruntea cu tristeţe şi se lăsă în tăcere pe mâinile căpeteniei arcaşilor de la castel.

În acest timp, în sală atenţia tuturor se îndreptă în altă parte. Danusia, văzând ce se petrece, se înspăimântă atât de tare la început, încât i se opri răsuflarea în piept. Feţişoara îi păli ca hârtia, ochişorii i se făcură rotunzi de frică şi se uita nemişcată la rege, ca o figurină de ceară în biserică. Dar când auzi, în sfârşit, că o să-i taie capul lui Zbyszko al ei, când îl luară şi-l scoaseră afară din încăpere, atunci o cuprinse o jale fără margini; gura şi sprâncenele începură să-i tremure; n-o ajutară la nimic nici spaima de rege, nici că-şi muşcă buzele cu dinţişorii şi izbucni dintr-odată în hohote de plâns, încât ochii tuturor se întoarseră spre ea, aşa că monarhul întrebă:

— Ce înseamnă asta?

— Măria Ta, răspunse prinţesa Anna. Ea este fiica lui Jurand de Spychów, căreia nefericitul de cavaler i-a jurat dragoste. I-a făgăduit să reteze trei panaşe din pene de păun de la coif, aşa că văzând un astfel de panaş la coiful acestui comtur, a crezut că i-a fost trimis de însuşi Dumnezeu. N-a făcut-o din răutate, stăpâne, ci doar din prostie, aşa că ai milă de el şi nu-l pedepsi, te implorăm în genunchi.

Spunând acestea, se ridică de pe scaun şi luând-o pe Danusia de mână, alergă cu ea la regele care, văzându-le, se trase un pas înapoi. Dar îngenunchează amândouă înaintea lui şi Danusia, îmbrăţişându-i picioarele, începu să-l roage:

— Iartă-l pe Zbyszko, Măria Ta, iartă-l pe Zbyszko!

Şi din pricina emoţiei, dar şi de spaimă, îşi ascunse căpşorul bălai în faldurile veşmântului regal, sărutându-i genunchii şi tremurând ca frunza. Prinţesa Aleksandra Ziemowit îngenunche de cealaltă parte şi împreunându-şi mâinile, îl privea rugătoare pe regele pe chipul căruia se vedea o mare încurcătură. Se retrăsese într-adevăr odată cu scaunul, dar nu o respinsese cu forţa pe Danusia, dădea doar din mâini, ca şi când s-ar fi apărat de muşte.

— Lăsaţi-mă în pace! strigă, este vinovat, a făcut întregul Regat de ruşine! să i se taie capul!

Dar mânuţele se strângeau tot mai mult în jurul genunchilor şi glăsciorul copilăresc îl implora tot mai jalnic:

— Măria Ta, iartă-l pe Zbyszko, iartă-l pe Zbyzsko!

Atunci, se auziră şi glasurile cavalerilor:

— Jurand de Spychów este un cavaler vestit, spaima nemţilor!

— Iar flăcăiandrul a luptat cu mare folos la Wilno, adăugă Powała.

Dar regele continua să se apere, deşi era mişcat de vederea Danusiei:

— Daţi-mi pace! Nu s-a făcut vinovat faţă de mine şi nu eu sunt cel care trebuie să-l iert. Să-l ierte solul Ordinului şi o să-l iert şi eu, iar dacă nu-l iartă, să-i taie capul.

— Iartă-l, Kuno! rosti Zawisza Czarny, Sulima, căci pentru asta nu te va certa nici marele maestru!

— Iartă-l, Domnia Ta! repetară cele două prinţese.

— Iartă-l, iartă-l! se înmulţiră glasurile cavalerilor.

Kuno îşi acoperi ochii cu pleoapele şi rămase aşa cu fruntea ridicată, bucurându-se parcă astfel că cele două prinţese şi nişte cavaleri atât de cunoscuţi se roagă de el. Deodată, se schimbă cât ai clipi din ochi: îşi coborî capul, îşi încrucişă mâinile pe piept, mândria i se topi în umilinţă şi spuse cu glasul îngăduitor:

— Cristos, Mântuitorul nostru, i-a iertat pe tâlharul de pe cruce şi pe duşmanii lui...

— Cavalerul vorbeşte cu dreptate! aprobă episcopul Wysz.

— E drept, aşa este!

— ... Atunci eu cum aş putea să nu-l iert, urmă Kuno, eu care nu sunt numai un creştin, ci şi călugăr? Aşa că îl iert din toată inima, ca un slujitor al lui Cristos şi al Ordinului!

— Slavă lui! răcni Powała de Taczew.

— Slavă! îi urmară pilda ceilalţi.

— Dar, adăugă teutonul, mă aflu aici printre voi ca sol şi reprezint întreaga măreţie a Ordinului, care aparţine lui Cristos. Aşadar, cine m-a nedreptăţit ca sol, a nedreptăţit Ordinul, iar cine a nedreptăţit Ordinul, l-a nedreptăţit pe Cristos, iar asemenea nedreptate în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor nu pot s-o iert, dar dacă legea voastră o iartă, s-o afle toţi creştinii.

După aceste cuvinte, se lăsă o tăcere surdă. Abia după un răstimp, se auziră ici şi acolo scrâşnete de dinţi, răsuflări, oftaturi adânci ale mâniei înăbuşite şi hohotele Danusiei.

Până spre seară, toate inimile se apropiară de Zbyszko. Aceiaşi cavaleri care de dimineaţă erau gata ca la un semn al regelui să-l facă bucăţi cu paloşele, îşi sileau acum minţile să găsească un mod de a-l ajuta. Prinţesele hotărâră să se ducă s-o roage pe regină să-l înduplece pe Lichtenstein să-şi retragă plângerea sau, la nevoie, să-i scrie ea însăşi marelui maestru al Ordinului ca acesta să-i poruncească lui Kuno să nu împingă lucrurile prea departe. Această cale părea cea mai sigură, deoarece Jadwiga se bucura de atâta respect, încât marele maestru şi-ar fi atras asupra lui mânia papei şi dojana tuturor prinţilor creştini, dacă rugămintea ei ar fi fost refuzată. Pe de altă parte, Konrad von Jungingen era un om aşezat şi mult mai îngăduitor decât înaintaşii lui. Din nefericire, Wysz, episcopul Cracoviei, care era în acelaşi timp şi medicul reginei, nu îngăduia să i se spună nici un cuvânt despre cele întâmplate.

„Ea nu ascultă niciodată cu bucurie, când i se vorbeşte despre osândirea oamenilor, le spuse, şi chiar dacă ar fi cazul unui simplu tâlhar, ea pune totul la inimă, ce să mai zicem când este în joc capul acestui tânăr care aşteaptă pe drept cuvânt mila ei. Orice tulburare, însă, o poate aduce lesne într-o stare de slăbiciune, iar sănătatea ei înseamnă acum pentru întregul Regat mai mult decât zece capete de cavaleri". În sfârşit, ameninţă că cine va cuteza s-o tulbure, împotriva sfaturilor lui, acela va suporta mânia regelui şi blestemul Bisericii.

Cele două prinţese se speriară de această ameninţare şi hotărâră să nu-i spună nimic reginei, în schimb să continue să-l roage pe rege până când se va înduplecа. Toată curtea şi toţi cavalerii îi ţineau partea lui Zbyszko. Powała de Taczew vesti că va recunoaşte tot adevărul, dar ca martor, va lua apărarea tânărului şi va înfăţişa toată întâmplarea drept o nesăbuinţă copilărească. Cu toate acestea, fiecare prevedea, iar castelanul Jaśko de Tęczyn declară cu voce tare că, dacă teutonul se va încăpăţâna, legea, oricât de aspră, trebuie împlinită.

Inimile cavalerilor se răzvrătiră împotriva lui Lichtenstein şi nu erau puţini care gândeau sau o spuneau deschis: „Este sol şi nu poate fi provocat la luptă, dar când se va întoarce la Malborg, să nu dea Dumnezeu să moară de moarte bună". Şi astea nu erau ameninţări zadarnice, întrucât cavalerilor care fuseseră învestiţi cu această cinste nu le era îngăduit să arunce cuvinte în vânt, iar dacă cineva făgăduia ceva, trebuia să se ţină de cuvânt sau să piară. Mâniosul Powała se arăta cel mai înverşunat, fiindcă avea la Taczew o fetiţă de vârsta Danusiei, ale cărei lacrimi îi muiaseră inima.

Într-adevăr, în aceeaşi zi, îl vizită pe Zbyszko în temniţă, îl îndemnă să nu-şi piardă speranţa şi-i povesti despre rugămintile celor două prinţese şi despre lacrimile Danusiei... Aflând că fata se aruncase pentru el la

picioarele regelui, Zbyszko se înduioşă până la lacrimi de fapta ei şi, neştiind cum să-şi arate recunoştinţa şi dorul, spuse ştergându-şi pleoapele cu dosul mâinii:

— Hei, Dumnezeu s-o binecuvânteze, iar pe mine să mă învoiască să mă lupt cât mai repede, călare sau pe jos pentru ea! I-am făgăduit prea puţini nemţi, pentru că uneia ca ea, se cuvenea să-i făgăduiesc cel puţin atâţia câţi ani are. Să mă scape Domnul Isus de această ananghie, şi n-o să mă arăt zgârcit...

Şi îşi înalţă ochii plini de recunoştinţă spre cer...

— Mai întâi, făgăduieşte-i ceva unei biserici, îl sfătui Powała, pentru că dacă promisiunea ta îi va plăcea lui Dumnezeu, o să scapi repede de aici. Iar în al doilea rând, ascultă la mine: unchiul tău s-a dus la Lichtenstein, iar după aceea, o să mă duc şi eu. Nu-i o ruşine pentru tine să-i ceri iertare, pentru că nu pe comtur îl vei ruga, ci pe solul Ordinului. Eşti gata s-o faci?

— De vreme ce mi-o spune un cavaler ca Domnia Ta că aşa se cuvine, am s-o fac, dar dacă-mi va cere să mă umilesc, cum a făcut-o pe drumul de la Tyniec, n-au decât să-mi taie capul. Îi va rămâne frânghia şi asta-i va fi răsplata, când solia i se va încheia...

— Să vedem ce zice şi Maćko, propuse Powała.

Seara, Maćko se duse într-adevăr la Lichtenstein, dar acesta îl primi dispreţuitor: nu porunci nici măcar să se aprindă lumânările şi stătură de vorbă pe întuneric. Astfel că bătrânul cavaler se întoarse mohorât de la el şi plecă la rege. Monarhul îl primi binevoitor, fiindcă se liniştise cu totul, şi când Maćko îngenunche, îi porunci de îndată să se ridice, întrebându-l ce doreşte.

— Măria Ta, dădu răspuns Maćko, unde-a fost vină, trebuie să fie şi pedeapsă, pentru că altfel n-ar mai fi nici o lege pe lume. Dar este şi vina mea, că nu numai că nu i-am înfrânat înflăcărarea acestui nepot al meu, dar am mai şi lăudat-o. Aşa l-am crescut eu, iar după aceea aşa l-a crescut şi războiul. Măria Ta, eu sunt vinovat pentru că i-am spus nu odată: întâi taie-l şi pe urmă o să afli pe cine ai tăiat. Şi la război, asta i-a prins bine, dar la curte nu i-a mai fost de folos. Dar are o fire deschisă, e ultimul din neam şi-mi pare tare rău de el...

— M-a făcut de ruşine pe mine şi Regatul, zise regele, pot dar să-l ung cu miere pentru asta?

Maćko tăcu, fiindcă la amintirea lui Zbyszko, o jale cumplită îi strânse inima şi abia peste un răstimp, vorbi cu glasul gâtuit de emoţie:

— Nici eu nu ştiam că mi-e atât de drag, abia acum văd când a dat de necaz. Eu, însă, sunt bătrân, iar el este ultimul vlăstar din neam. Dacă nu va mai fi el, nu vom mai fi nici noi. Stăpâne milostiv, îndură-te de neamul nostru!

Aici, Maćko îngenunche din nou şi întinzându-şi braţele trudite în atâtea războaie, rosti cu ochii în lacrimi:

— Am apărat Wilno. Dumnezeu a vrut să luăm pradă bogată, cui să i-o las? Dacă teutonul vrea pedeapsă, să fie şi pedeapsă, dar îngăduie-mi să plătesc cu capul meu. Ce nevoie mai am eu de viaţă fără Zbyszko! El e tânăr, să-şi cumpere pământ şi să aibă copii, cum i-a poruncit Dumnezeu omului. Nici cruciatul n-o să întrebe al cui cap a căzut, numai să cadă. Neamul meu nu va fi ruşinat pentru asta. Oricărui om îi este greu să moară, dar înţelegând că e mai bine să moară un om decât să piară un neam...

Şi vorbind astfel, îmbrăţişă picioarele regelui, care începu să clipească din ochi, semn că era adânc mişcat, şi în cele din urmă spuse:

— Eu n-o să poruncesc nicicând să i se taie capul fără vină unui cavaler investit cu acest rang! Nu, n-o voi face!

— Şi nici n-ar fi drept, adăugă castelanul. Legea osândeşte pe cel vinovat, dar aceasta nu-i un balaur, care nu se uită la sângele care curge. Domnia Ta ai grijă ca ruşinea să nu cadă asupra neamului, căci dacă nepotul Domniei Tale va fi de acord cu ce spui, atunci şi el, şi toţi urmaşii lui vor purta blestemul...

La acestea, Maćko:

— N-ar fi. Dar dacă s-ar întâmpla fără ştirea lui, după aceea m-ar răzbuna cum l-aş răzbuna şi eu.

— Ha! exclamă Tęczynski, dobândeşte de la teuton iertarea lui...

— Am şi fost la el.

— Şi ce-a zis? întrebă regele, întinzându-şi gâtul.

— Mi-a zis aşa: „trebuia să faceţi asta pe drumul de la Tyniec, dar dacă n-aţi vrut, acum nu mai vreau eu..."

— Şi Domnia Ta de ce n-ai vrut?

— Pentru că ne-a poruncit să descălecăm şi să-l implorăm în genunchi.

Regele îşi potrivi părul după urechi şi vru să răspundă ceva, când deodată intră un curtean cu vestea că Lichtenstein îl roagă să-l primească.

Regele Jagiełło se uită la Jaśko de Tęczyn, apoi la Maćko şi le porunci să rămână şi ei, nădăjduind că va izbuti cu acest prilej să pună capăt gâlcevii cu autoritatea lui de rege.

În acest timp, cruciatul intră, se înclină în faţa regelui şi spuse:

— Măria Ta. Iată plângerea scrisă pentru ruşinea de care am avut parte în regatul majestăţii voastre.

— Plânge-te lui, răspunse regele, arătând spre Jaśko de Tęczyn.

Teutonul, însă, îl privi în ochi pe monarh şi spuse:

— Nu cunosc legile şi nici judecăţile voastre, ştiu doar că solul Ordinului poate să se plângă numai regelui.

Ochii mici ai lui Jagiełło scăpărară de nerăbdare, întinse totuşi mâna, luă plângerea şi i-o dădu lui Tęczynski.

Iar acesta o desfăcu şi începu să citească, dar pe măsură ce citea, faţa îi devenea tot mai îngrijorată şi mâhnită.

— Domnia Ta, rosti în cele din urmă, îl năpăstuieşti pe acest tânăr atât

de tare, de parcă ar fi o adevărată primejdie pentru întregul Ordin. De când cavalerii teutoni se tem şi de copii?

— Noi, cavalerii teutoni, nu ne temem de nimeni, răspunse comturul cu trufie.

Iar bătrânul castelan adăugă încet:

— Îndeosebi de Dumnezeu.

Powała de Taczew făcu a doua zi înaintea judecății castelanului tot ce stă în puterea lui să micşoreze vina lui Zbyszko. Dar zadarnic puse întâmplarea pe seama copilăriei şi a lipsei de experiență, în zadar spuse că până şi un om mai în vârstă, dacă ar fi jurat şi s-ar fi rugat să-i trimită Dumnezeu trei panaşe din pene de păun, iar după aceea ar fi văzut unul înaintea sa, s-ar fi putut gândi că asta-i voia Celui-de-sus. Un singur lucru nu putu nega vrednicul cavaler, anume că dacă n-ar fi fost el, sulița lui Zbyszko ar fi izbit pieptul teutonului. Iar Kuno porunci să se aducă la judecată platoşa în care fusese îmbrăcat în ziua aceea şi arătă că era făcută din metal subțire, folosită doar pentru vizite de sărbătoare şi atât de uşoară, încât Zbyszko, având în vedere puterea lui neobişnuită, l-ar fi străpuns fără îndoială şi l-ar fi ucis pe sol. După care, îl mai întrebară şi pe Zbyszko dacă avusese de gând să-l omoare, iar el recunoscu tot adevărul: „Am strigat la el de departe, ca să coboare sulița, fiindcă viu nu mi-ar fi îngăduit să-i retez penele de la coif, dar dacă şi el mi-ar fi răspuns că este sol, atunci l-aş fi lăsat în pace".

Aceste cuvinte le plăcură cavalerilor care, din bunăvoință pentru tânăr, veniseră o mulțime la judecată, şi se auziră numaidecât glasuri numeroase: „Adevărat, de ce nu i-a răspuns!"

Dar chipul castelanului rămase posomorât şi aspru. Poruncind tăcere celor de față, el însuşi aşteptă un moment, după care îşi înfipse privirile scrutătoare în ochii lui Zbyszko şi întrebă:

— Poți să juri pe chinurile lui Cristos că n-ai văzut mantia şi crucea de pe ea?

— Nicidecum! răspunse Zbyszko. Dacă n-aş fi văzut crucea, aş fi crezut că este un cavaler de-al nostru şi nu m-aş fi repezit asupra lui.

— Dar cum putea să se afle un alt teuton aproape de Cracovia, dacă nu era sol, şi nici unul din suita lui?

Zbyszko nu răspunse, fiindcă nu mai era nimic de spus. Era limpede pentru toată lumea că, dacă n-ar fi fost acolo Powała de Taczew, acum s-ar fi aflat înaintea judecății nu platoşa solului, ci el însuşi cu pieptul străpuns spre veşnica ruşine a poporului polon, aşa că până şi cei care-l sprijineau din toată inima pe Zbyszko, înțeleseră că osânda nu putea fi blândă...

Aşa că după o clipă, castelanul rosti:

— Dacă, dus de înflăcărare, nu te-ai gândit asupra cui porneşti şi ai făcut-o fără răutate, Mântuitorul nostru se va îndura de tine şi te va ierta, dar aşa, bietul de tine, îngenunchează înaintea Sfintei Fecioare, pentru că legea

nu te poate ierta.

Auzind aceste cuvinte, Zbyszko, deşi se aştepta să le audă, păli puţin, dar îşi reveni repede, apoi îşi scutură pe spate părul lung, se închină şi spuse:

— E voia lui Dumnezeu! Ce pot să fac?

Apoi se întoarse către Maćko şi i-l arătă din ochi pe Lichtenstein, rugându-l parcă să nu-l uite, iar Maćko dădu din cap în semn că înţelege şi nu-l va uita. Înţelese această privire şi această mişcare şi Lichtenstein şi chiar dacă şi în pieptul lui bătea o inimă bărbată şi neînduplecată, se înfioră o clipă din cap până-n picioare, atât de ameninţătoare şi cruntă era în clipa aceea înfăţişarea bătrânului războinic. Teutonul văzu că între el şi bătrânul cavaler, a cărui faţă n-o văzuse bine sub coif, se va da de acum înainte o luptă pe viaţă şi pe moarte, că fie şi dacă va încerca să se ascundă de el, nu va izbuti şi că, după ce i se va încheia solia, se puteau întâlni chiar la Malborg.

Între timp, castelanul intră în odaia alăturată, ca să dicteze condamnarea lui Zbyszko unui secretar priceput în ale scrisului. Unii dintre cavaleri se apropiată în timpul acestei pauze de teuton, spunându-i:

— Deie Domnul ca şi tu să fii osândit cu aceeaşi măsură la Judecata de Apoi! Te bucuri să vezi sângele curgând?

Dar Lichtenstein se temea doar de Zawisza, deoarece acesta, din pricina isprăvilor lui războinice, a cunoaşterii legilor cavalereşti şi a asprimii cu care le respecta, era faimos în toată lumea. În situaţii cât se poate de complicate, când era vorba de onoarea de cavaler, veneau la el nu o dată de foarte departe şi nimeni nu cutezase niciodată să-i stea împotrivă, nu numai pentru că lupta cu el nu era cu putinţă, dar şi fiindcă era o „oglindă a virtuţii". Un singur cuvânt de dojană sau de laudă din gura lui se răspândea de îndată printre cavalerii din Polonia, Ungaria, Cehia, Germania şi putea să-i hotărască soarta bună sau rea a cavalerului.

Aşadar, Lichtenstein se apropie de el şi vrând parcă să-şi întemeieze înverşunarea, zise:

— Numai marele maestru şi sfatul său ar mai putea să se îndure de el, eu n-am dreptul...

— Marele vostru maestru n-are nimic de-a face cu legile noastre, nu el poate să se arate îndurător aici, şi numai regele nostru, răspunse Zawisza.

— Eu, însă, ca sol, am fost nevoit să cer pedepsirea vinovatului.

— Ai fost mai întâi cavaler şi abia după aceea solul Ordinului, Lichtenstein...

— Socoteşti deci că am greşit?

— Cunoşti legile noastre cavalereşti şi ştii că două animale au fost îndemnate să urmeze un cavaler: un leu şi un miel. Tu pe care l-ai urmat acum?

— Nu eşti tu judecătorul meu...

— M-ai întrebat dacă ai greşit şi după câte gândesc, ți-am răspuns.

— Nu mi-ai răspuns prea bine, pentru că nu pot suporta una ca asta.

— Te îneci cu răutatea ta, nu cu a mea.

— Cristos va ține socoteala că m-am gândit mai mult la faima Ordinului, decât la lauda mea...

— El ne va judeca pe toți.

Vorbirea le fu întreruptă de intrarea castelanului şi a secretarului. Acum, se ştia că sentința nu va fi favorabilă, totuşi se aşternu o tăcere adâncă. Castelanul îşi ocupă locul de masă şi luând crucifixul în mână, îi porunci lui Zbyszko să îngenuncheze.

Secretarul începu să citească sentința pe latineşte. Nici Zbyszko, nici cavalerii de față nu-l înțelegeau, cu toate acestea, pricepură cu toții că este condamnarea la moarte. După ce se sfârşi citirea, Zbyszko se lovi de câteva ori cu pumnul în piept, repetând: „Doamne, ai milă de mine, păcătosul".

După aceea, se ridică şi se aruncă în brațele lui Maćko, care începu să-i sărute în tăcere capul şi ochii.

Dar în seara aceleiaşi zile, un crainic anunță prin sunetul trâmbițelor cavalerii, oaspeții şi orăşenii în cele patru colțuri ale pieței că nobilul Zbyszko de Bogdaniec este osândit de judecata castelanului la tăierea capului cu paloşul...

Maćko, însă, obținu ca execuția să nu aibă loc imediat, ceea ce izbuti nu prea greu, fiindcă oamenilor de atunci, cărora le plăcea să-şi împartă cu grijă avutul, li se lăsa de obicei destul timp să negocieze cu familia şi să se împace cu Dumnezeu. Nici măcar Lichtenstein nu stărui să se împlinească osânda prea repede, înțelegând că de vreme ce măreția înjosită a Ordinului fusese pedepsită, nu se cuvine să-l supere şi mai mult pe puternicul monarh, la care fusese trimis să ia parte la serbările date cu ocazia botezului, dar şi pentru negocieri în legătură cu ținutul Dobrzyn. Cea mai importantă pricină era totuşi sănătatea reginei. Episcopul Wysz nici nu voia să audă de execuție înainte de naştere, socotind cu dreptate că asemenea lucru nu poate să nu ajungă la urechile reginei, iar aceasta, odată ce va afla, va fi foarte tulburată şi s-ar putea îmbolnăvi. În acest fel, lui Zbyszko îi mai rămâneau poate chiar câteva luni de viață pentru ultimele dispoziții şi despărțirea de prieteni.

Maćko îl vizita în fiecare zi şi îl mângâia cum se pricepea mai bine. Discutau cu părere de rău despre moartea inevitabilă a lui Zbyszko şi cu jale neprefăcută despre stingerea posibilă a neamului.

— Altfel nu poate fi, numai să te însori, îi spuse o dată Zbyszko.

— Aş prefera să găsesc vreo rudă oricât de îndepărtată, răspunse Maćko. Cum m-aş putea gândi la femei, când ție o să-ți taie capul? Şi chiar dacă aş fi nevoit să mă căsătoresc cu vreuna, n-am s-o fac până când nu-i voi trimite provocarea lui Lichtenstein şi nu mă voi răzbuna. Să n-ai nici o grijă!...

— Dumnezeu să te răsplătească. Măcar bucuria asta s-o am! Ştiam eu că n-o să-l ierți. Cum ai să procedezi?

— Când solia lui va lua sfârşit, o să fie război sau pace, înțelegi? Dacă va fi război, o să-i trimit provocarea ca înainte de bătălie să lupte cu mine.

— Pe pământ bătătorit?

— Pe pământ bătătorit, călare sau pe jos, dar pe viață şi pe moarte, nu pe robie. Iar dacă va fi pace, o să mă duc la Malborg şi o să bat cu sulița în poartă, spunându-i trâmbițaşului să vestească provocarea lui Lichtenstein. Până aici i-a fost!

— Sigur că n-o să-ți scape, o să-i faci față negreşit.

— Să-i fac față?... Lui Zawisza nu i-aş face, nici lui Paszko sau Powała; dar fără să mă laud, pot să mă lupt şi cu doi ca el. O să vadă el, mama lui de teuton! Păi, nu era mai voinic cavalerul din Frizia? Dar când l-am izbit de sus peste coif, unde mi s-a oprit baltagul? În dinți. Sau nu-i aşa?

Zbyszko răsuflă uşurat şi spuse:

— Aşa îmi va fi mai uşor să mor.

Şi începură să ofteze amândoi, după care bătrânul şlahtic îi zise cu glasul mişcat:

— Tu să nu-ți faci nici o grijă. Oasele tale nu se vor căuta unul pe altul la Judecata de apoi. Am poruncit să-ți facă un sicriu de stejar, nici canonicii de la biserica Sfânta Maria nu le au mai bune. N-o să mori ca o zdreanță. Şi n-am să îngădui să-ți taie capul pe acelaşi postav cu orăşenii. Am şi vorbit cu Amylej să-mi dea o bucată nouă, atât de mare, încât să-i ajungă şi regelui să-şi facă un cojoc. O să ai parte şi de slujbă, n-ai teamă!

Zbyszko se bucură în inima lui, aşa că, luându-i mâna unchiului, repetă:

— Dumnezeu să te răsplătească.

Totuşi câteodată, cu toate mângâierile, îl cuprindea un dor năprasnic, aşa că altă dată, când Maćko veni să-l viziteze, după ce se salutară, întrebă uitându-se printre zăbrelele din zid:

— Ce mai este pe afară?

— E senin, iar soarele pripeşte peste toată lumea de mai mare dragul.

La acestea, Zbyszko îşi încolăci grumazul cu amândouă mâinile şi plecându-şi capul pe spate, se bucură:

— Ei, drăguliță Doamne! Să ai un cal sub tine şi să goneşti pe câmpia largă. Ce rău e să mori de tânăr!

— Oamenii se întâmplă să moară şi pe cal! îl mângâie Maćko.

— Da, dar câți omoară şi ei înainte!...

Şi începu să se intereseze de cavalerii pe care îi văzuse la curtea regelui: despre Zawisza, Farurej, despre Powała de Taczew, Lis de Targowisko şi despre toți ceilalți, ce fac, cum se veselesc şi cu ce îndeletniciri de seamă îşi petrec timpul? Ascultă cu lăcomie istorisirile lui Maćko, care-i spuse că dimineața, în armură, sar peste cai, trag de frânghii, cum se luptă cu paloşul şi baltagul cu ascuțiş de plumb, iar în cele din urmă, cum chefuiesc şi ce

cântece ascultă. Zbyszko voia să zboare cu sufletul şi inima la ei, iar când auzi că Zawisza, numaidecât după botez, va pleca undeva departe în Ungaria de jos, la turci, nu se mai putu abţine să nu strige:

— De m-ar lăsa să plec cu el! Măcar să mor luptând împotriva păgânilor.

Asta nu era cu putinţă, dar între timp, se petrecu altceva. Amândouă prinţesele de Mazowsze nu încetaseră să se gândească la Zbyszko, care le cucerise cu tinereţea şi farmecul lui. În cele din urmă, prinţesa Aleksandra Ziemowit propuse să se trimită o scrisoare marelui maestru. Într-adevăr, acesta nu putea să schimbe condamnarea hotărâtă de castelan, dar putea să ia apărarea tânărului faţă de rege. Lui Jagiełło nu i se cuvenea de bună seamă să se arate îndurător, când era vorba de atacarea unui sol, părea totuşi neîndoielnic că se va arăta astfel la rugămintea marelui maestru. Aşa că speranţa înmuguri din nou în inima celor două prinţese. Aleksandra, nutrind ea însăşi o slăbiciune faţă de poleiţii cavaleri călugări, era la rândul ei foarte preţuită de ei. Nu o dată primea de la Malborg daruri bogate şi scrisori, în care marele maestru o numea binefăcătoarea cumsecade, sfântă şi reprezentanta aleasă a Ordinului. Cuvintele ei însemnau mult şi era foarte probabil că nu aveau să fie întâmpinate cu refuz. Mai rămânea doar găsirea unui gonaci, care să se străduiască din răsputeri să ducă scrisoarea cât mai repede şi să se întoarcă la timp cu răspunsul. Auzind acestea, bătrânul Maćko luă asupră-şi această însărcinare.

Rugat, castelanul hotărî termenul până la care avea să amâne împlinirea sentinţei. Însufleţit de speranţă, Maćko se pregăti de drum în aceeaşi zi, apoi se duse la Zbyszko să-i spună vestea bună.

În prima clipă, Zbyszko sări în sus de bucurie, ca şi când i s-ar fi deschis porţile temniţei. Totuşi după aceea, căzu pe gânduri, se posomorî şi zise:

— Cine a mai obţinut ceva bun de la teutoni! Lichtenstein putea să-i ceară şi el îndurare suveranului, căci ar fi avut şi el de câştigat, fiindcă ar fi scăpat de răzbunare, dar de ce nu se învoise s-o facă...

— El s-a înfuriat pentru că n-am vrut să-i cerem iertare pe drumul de la Tyniec. Oamenii nu-l vorbesc de rău pe marele maestru Kondrat. Oricum, nu mai ai nimic de pierdut.

— Asta e sigur, încuviinţă Zbyszko, dar să nu faci plecăciuni prea adânci acolo.

— De ce trebuie să fac plecăciuni? Voi duce scrisoarea prinţesei Aleksandra şi atât...

— Dacă eşti atât de bun, să te ajute Dumnezeu...

Deodată, se uită cu luare-aminte la unchiul său şi adăugă:

— Dar dacă regele mă va ierta, Lichtenstein va fi al meu. Să ţii minte...

— Încă nu eşti sigur de capul tău, aşa că nu mai provoca pe nimeni. Ai destule jurăminte prosteşti, răbufni bătrânul furios.

După care căzură unul în braţele celuilalt, apoi Zbyszko rămase singur. Speranţa şi îndoiala îi stăpâneau cu schimbul sufletul, iar când se lăsă noaptea şi odată cu ea veni furtuna, pe cer, fereastra zăbrelită începu să strălucească în lumina ameninţătoare a fulgerelor, iar zidurile să se cutremure de tunete, când în cele din urmă, vântoasa pătrunse şuierând în turn şi stinse opaiţul de lângă pat: cufundat în întuneric, Zbyszko îşi pierdu iarăşi curajul şi toată noaptea nu puse geană pe geană...

„Acum n-o să mai scap de moarte, se gândi, nu mai am nici un ajutor."

Cu toate acestea, a doua zi veni în vizită la el vrednica prinţesă Anna Danuta, aducând-o şi pe Danusia cu lăuta la brâu. Zbyszko le căzu în genunchi pe rând, apoi, deşi era îngrijorat după noaptea nedormită, în îndoială şi nesiguranţă, nu-şi uitase într-atâta îndatoririle cavalereşti, încât să nu-şi arate uimirea faţă de frumuseţea ei...

Dar prinţesa îşi ridică spre el ochii plini de tristeţe şi-i spuse:

— Nu te mai mira atâta de ea, pentru că, dacă Maćko nu va aduce o veste bună sau nu se mai întoarce, bietul de tine, ai să te minunezi de alte lucruri mai bune în cer.

După care lacrimile îi şiroiră pe obraji, gândindu-se la soarta nesigură a micului cavaler, iar Danusia îi urmă pilda de îndată. Zbyszko se aplecă iarăşi la picioarele lor, fiindcă şi inima lui se topi ca ceara la căldura acestor hohote de plâns. Nu ţinea la Danusia, cum ţine un bărbat la femeia lui, simţea totuşi că o iubeşte din tot sufletul şi la vederea ei îi creştea ceva în piept, de parcă era alt om, mai puţin aspru, mai liniştit, mai puţin ahtiat după război şi mai însetat de iubire. Îl cuprinse o jale adâncă, deoarece trebuia s-o părăsească şi nu va mai putea să-şi respecte jurământul.

— Biată copilă, n-o să-ţi mai pot aduce la picioare penele de păun, i se plânse. Dar dacă voi ajunge în faţa lui Dumnezeu, o să-i spun aşa: „Doamne, iartă-mi păcatele, iar tot ce-i bun pe pământ, să nu i-l dai decât jupâniţei Jurandówna de Spychów".

— Nu v-aţi cunoscut prea de mult, îl linişti prinţesa. Să vă ajute Dumnezeu să nu fie în zadar.

Zbyszko începu să-şi aducă aminte tot ce se întâmplase în hanul de la Tyniec şi se înduioşă cu totul. La sfârşit, începu s-o roage pe Danusia să-i readucă aminte cântecul pe care-l cântase atunci când a prins-o în braţe, ca să nu cadă de pe laviţă şi a dus-o la prinţesă.

Prin urmare, Danusia, deşi nu-i ardea de cântat, îşi înălţă căpşorul spre bolta temniţei şi închizându-şi ochişorii ca o păsăruică, începu:

De-aş avea şi eu
Aripi călătoare,
Spre Jasiek al meu
Să mă pierd în zare.
Aş mai sta şi eu
Pe-un ram din Silezi'

Jasiek, dragul meu...

Dar deodată, de sub pleoapele strânse, începură să-i curgă lacrimile şi nu mai putu să cânte. Iar Zbyszko o luă în braţe ca atunci, în hanul de la Tyniec, şi pomi să se preumble prin încăpere, repetând cu înflăcărare:

— N-am căutat femeia în tine. Să mă scape Dumnezeu, să mai creşti şi... dacă părinţii ne vor îngădui, ne-am împreuna viețile, jupâniță! Ehei!...

Încolăcindu-i gâtul cu braţele, Danusia îşi ascunse faţa pe umărul lui, în vreme ce în el creştea o jale tot mai mare care, izvorând din adâncul firii libere de slav, se preschimba în acest suflet simplu aproape într-un cântec:

Dragă, eu te-aş lua
Şi te-aş legăna!...

Capitolul VI

Deodată, avu loc o întâmplare faţă de care toate celelalte îşi pierdură orice însemnătate în ochii oamenilor. În seara zilei de 21 iunie, se răspândi la castel vestea despre îmbolnăvirea reginei. Medicii chemaţi rămaseră împreună cu episcopul Wysz toată noaptea în încăperea ei, iar în acest timp, de la slujitoarele de la castel se află că stăpâna era ameninţată de o naştere prematură. Castelanul de Cracovia, Jaśko de Tęczyn, repezi în aceeaşi noapte gonaci să-l caute pe regele care lipsea. A doua zi, de dimineaţă, vestea se împrăştie în oraş şi prin împrejurimi. Era într-o zi de duminică, aşa că mulţimea umpluse toate lăcaşurile sfinte, în care preoţii porunciseră slujbe pentru sănătatea reginei. Atunci încetă orice îndoială. După slujbă, cavalerii oaspeţi, care se adunaseră în aşteptarea serbărilor, şlahticii şi deputăţiile negustorilor se îndreptară către castel; breslele şi frăţiile îşi aduseră şi flamurile. De la amiază, mulţimi nenumărate înconjurară Wawelul, ţinute în ordine de arcaşii regelui, care porunceau rânduială şi tăcere. Oraşul se golise aproape cu totul şi doar pe străzile pustii se alungeau grămezi de ţărani din împrejurimi, care auziseră şi ei de boala stăpânei iubite şi se apropiau de castel. În sfârşit, la poarta principală apărură episcopul şi castelanul însoţiţi de canonicii de la catedrală, sfetnicii regelui şi cavaleri. Aceştia se împrăştiată de-a lungul zidurilor, în popor, cu feţe care prevesteau noutăţi, cu toate acestea, începură cu porunca aspră de a înceta orice strigăte, întrucât acestea puteau să-i facă rău bolnavei.

După care-i anunţară pe toţi că regina născuse o fetiţă. Vestea umplu inimile de bucurie, mai ales când aflară totodată că, deşi lehuzia era înainte de vreme, nu se întrevede nici un pericol nici pentru mamă, nici pentru copil. Mulţimea începu să se împrăştie, fiindcă sub zidurile castelului n-

avea voie să strige nimeni, deşi fiecare voia să-şi arate bucuria. Aşadar, când străzile care duceau spre piaţă se umplură, răsunară dintr-odată cântecele şi strigătele de bucurie. Nu era nimeni îngrijorat că venise pe lume o fetiţă: „Ce, se spunea, a fost rău că regele Louis n-a avut băieţi şi Regatul i-a revenit Jadwigăi? Prin căsătoria ei cu Jagiełło a sporit puterea statului. Aşa va fi şi acum. Unde să mai cauţi o asemenea stăpână, cum va fi regina noastră, dacă nici măcar împăratul roman şi nici unul dintre regii ceilalţi nu au o ţară atât de mare, pământuri atât de întinse şi nici cavaleri atât de numeroşi! O să se înghesuie să-i ceară mâna cei mai puternici monarhi ai lumii, se vor închina reginei şi regelui, se vor aduna la Cracovia, iar noi, neguţătorii, vom avea mare folos, ca să nu mai vorbim că un alt stat nou, ceh ori unguresc, se va uni cu al nostru". Astfel tăifăsuiau neguţătorii între ei, aşa că bucuria devenea generală. Se chefuia prin casele şlahticilor şi prin hanuri. Piaţa se umpluse de felinare şi torţe. Prin suburbiile Cracoviei, ţăranii dimprejur, care veneau buluc în oraş, îşi întinseseră corturile pe lângă care. Evreii se sfătuiau lângă sinagoga din cartierul Kazimierz. Până noaptea târziu, până în zori, larma nu conteni în piaţă, îndeosebi în jurul turnului primăriei şi al cântarului, ca în timpul marilor iarmaroace. Îşi împărtăşeau noutăţile unii altora; trimiteau la castel după altele şi se îmbulzeau în jurul celor care le aduceau.

Cea mai rea dintre toate era aceea că preotul Piotr botezase copila în aceeaşi noapte, ceea ce putea să însemne că mica prinţesă era foarte slabă. Orăşencele cu experienţă susţineau totuşi că sunt şi cazuri în care copii născuţi aproape morţi îşi recăpătau forţele abia după botez. Se întăreau în speranţă şi în numele ce i se dăduse fetiţei. Se zvonea că nici un Bonifaciu şi nici o Bonifacja nu poate să moară după naştere, fiindcă li s-a ursit să facă mult bine, iar în primii ani, cu atât mai puţin în primele luni de viaţă, copiii nu pot face nici rău, nici bine.

În ziua următoare, sosiră de la castel veşti rele atât despre mamă, cât şi despre copilă, care tulburară oraşul. Se adunară danii pentru sănătatea reginei şi prinţesei. Erau văzuţi cu emoţie săteni săraci oferind câte un sfert de baniţă de grâu, miei, cununi de ciuperci uscate sau coşuleţe de alune. Daruri însemnate se strângeau de la cavaleri, de la negustori, de la meşteşugari. Se împrăştiau trimişi la locurile unde aveau loc minuni. Astrologii cercetau stelele. Chiar la Cracovia au fost organizate procesiuni sărbătoreşti. Participau toate breslele şi toate frăţiile. Tot oraşul era împodobit de flamuri. Avu loc chiar o procesiune de copii, întrucât se credea că fiinţele nevinovate vor îndupleca cel mai uşor îndurarea lui Dumnezeu.

Şi astfel trecea o zi după alta în bătaia clopotelor, larma cântecelor prin biserici şi procesiuni şi slujbe. Dar când trecu o săptămâna şi regina bolnavă şi copila trăiau, curajul umplu inimile tuturor. Oamenilor li se părea un lucru neobişnuit ca Dumnezeu să cheme mai devreme la el pe stăpâna

Regatului care, făcând atâta bine pentru el, ar fi trebuit să lase neterminate opera nemuritoare, apostolatul ale cărui sacrificii îl adusese în slujba creştinării ultimului popor păgân din Europa. Învăţaţii aduceau aminte câte făptuise pentru Academie, duhovnicii câte împlinise pentru slava lui Dumnezeu, oamenii politici câte pentru pacea dintre monarhii creştini, legiuitorii pentru dreptate, sărmanii pentru sărăcie şi nimănui nu-i trecea prin minte că o viaţă atât de necesară Regatului şi lumii întregi putea să fie întreruptă înainte de vreme.

În acest timp, la 13 iulie clopotele de doliu vestiră moartea copilei. Oraşul se tulbură iarăşi şi neliniştea cuprinse oamenii, iar mulţimile înconjurară din nou Wawelul, întrebând de sănătatea reginei. Dar de astă dată nimeni nu mai aducea veşti bune. Din contră, chipurile şlahticilor care intrau sau ieşeau de la castel erau şi mai posomorâte cu fiecare zi tot mai mult. Se zvonea că preotul Stanisław de Skarbimierz, maestrul ştiinţelor eliberate din Cracovia, stă mereu alături de regină, care se spovedeşte în fiecare zi. Se spunea chiar că de fiecare dată încăperea ei se umplea de lumina cerească. Unii o vedeau chiar prin ferestre, dar această privelişte le înspăimânta mai degrabă inima în semn că începe pentru ea viaţa de pe tărâmul celălalt.

Alţii nu credeau totuşi să se poată întâmpla un lucru atât de cumplit, iar aceştia se întăreau în speranţă că cerul milostiv se va mulţumi cu un singur sacrificiu. Cu toate acestea, în dimineaţa de vineri 17 iulie, în popor se răspândi vestea că regina este pe moarte. Toţi cei ce trăiau, se grăbeau spre castel. Oraşul deveni pustiu, încât rămaseră în el numai schilozii, deşi până şi mamele cu copiii veneau la poartă. Prăvăliile erau închise; nimeni nu mai pregătea mâncăruri. Încetară toate treburile, dar la Wawel înnegrea mulţimea oamenilor, neliniştită, înspăimântată, dar tăcută.

Deodată, la amiază, pe la orele treisprezece, se auzi clopotul din turnul catedralei. Nu înţeleseră dintr-odată ce înseamnă, cu toate acestea, neliniştea le ridică părul în creştetul capului. Toate capetele şi toţi ochii se îndreptară spre clopotniţă, către clopotul care se legăna tot mai tare şi al cărui geamăt jalnic începură să-l repete celelalte din oraş: la franciscani, la Sf. Treime, la Sfânta Maria, până hăt departe, cât era oraşul de lung şi de lat. În cele din urmă, înţeleseră cu toţii ce însemnau acele dangăte; sufletele oamenilor se umplură de spaimă şi de asemenea durere, de parcă limbile de bronz ale clopotelor loveau de-a dreptul în inimile tuturor celor de faţă.

Numaidecât, în turn apăru flamura neagră cu o tidvă la mijloc, sub care albeau două oase de om aşezate în formă de cruce. Atunci nu se mai îndoi nimeni. Regina îşi încredinţase sufletul lui Dumnezeu.

Lângă castel, răsună mugetul şi plânsul a o sută de mii de oameni şi se amestecă mohorât cu ecourile clopotelor. Unii se prăbuşiră la pământ, alţii îşi rupseră veşmintele de pe ei ori îşi zgâriară feţele, privind la ziduri într-o încremenire mută, câte unii gemură surd, sau întinzându-şi braţele spre

biserică şi încăperea reginei, implorând minunea şi mila lui Dumnezeu. Dar răsunară şi glasuri mânioase, care în înflăcărare şi disperare, ajunseră să hulească. „De ce ne-a fost luată regina noastră dragă? La ce-au slujit procesiunile noastre, rugăciunile noastre şi implorarea? Daniile de argint şi de aur au fost primite cu plăcere, dar ce folos? De primit au fost primite, dar de dat nu ni s-a dat nimic!" Alţii repetau dimpotrivă, cu ochii plini de lacrimi şi gemând: „Isuse! huse! Isuse!" Mulţimile voiau să intre la castel, ca să privească încă o dată la faţa îndrăgită a stăpânei, dar nu li se îngădui, făgăduindu-li-se că în curând trupul i se va expune în biserică, iar atunci oricine putea s-o vadă şi să se roage lângă ea. După care, spre seară, mulţimea mohorâtă începu să se întoarcă în oraş, povestindu-şi despre ultimele clipe ale reginei, despre înmormântarea viitoare şi despre minunile care aveau să se întâmple alături de ea şi în jurul cavoului ei, minuni de care erau siguri cu toţii. Se vorbea de asemenea că regina va fi canonizată îndată după moarte, iar când unii se îndoiră că aşa ceva putea să aibă loc, lumea începu să protesteze şi să ameninţe Avignonul...

O tristeţe mohorâtă se abătu asupra oraşului, a ţării întregi, şi nu numai poporului de rând, ci tuturor li se părea că odată cu regina se stinsese şi steaua proteguitoare a Regatului. Chiar printre şlahticii din Cracovia se găseau unii care vedeau viitorul în negru. Începură să se întrebe unii pe alţii ce avea să urmeze? Dacă Jagiełło mai avea dreptul să domnească în Regat după moartea reginei, sau se va întoarce în Lituania lui şi se va mulţumi cu tronul de mare prinţ? Alţii prevedeau şi, cum s-a arătat, nu fără dreptate, că el însuşi va binevoi să plece şi atunci se vor despărţi de Coroană pământuri întinse, vor începe iarăşi încălcările dinspre Lituania şi răfuielile sângeroase ale locuitorilor neînduplecaţi din Regat. Ordinul teutonilor va spori în putere, împăratul german şi regele ungurilor de asemenea, iar Regatul, până ieri unul dintre cele mai puternice state din lume, va decădea în ruşine.

Neguţătorii, cărora li se îngăduia să meargă în ţinuturile lituane şi rutene, plătiră slujbe pioase pentru prevenirea pierderilor viitoare şi ca Jagiełło să rămână în Regat, iar în acest caz se prevestea un război apropiat cu teutonii. Se ştia că îl ţinuse în loc numai regina. Oamenii îşi aminteau acum că odinioară, revoltată de lăcomia şi înclinaţiile hrăpăreţe ale Ordinului, îi dojenise într-o viziune profetică: „Cât trăiesc eu, voi reţine braţul şi mânia dreaptă a soţului meu, dar să ţineţi minte că după moartea mea, veţi fi pedepsiţi pentru păcatele voastre!"

În trufia şi orbirea lor, ei nu se temeau de război, socotind că după moartea ei, atunci când aura sfinţeniei reginei nu va mai opri venirea voluntarilor din ţările apusene, mii de luptători se vor grăbi să le sară în ajutor din Germania, Burgundia, Franţa şi alte ţări şi mai depărtate. Dar moartea Jadwigăi era totuşi o întâmplare atât de însemnată, că trimisul teuton Lichtenstein, fără să mai aştepte sosirea regelui absent, plecă în grabă la Malborg să ducă marelui maestru şi sfatului său vestea însemnată şi

întru câtva amenințătoare.

Solii maghiar, austriac, german şi ceh plecară şi ei fără întârziere sau repeziră olăcari la monarhii lor. Jagiełło sosi la Cracovia cuprins de o disperare adâncă. Mai întâi, le aduse la cunoştinţă şlahticilor că nu mai vrea să domnească fără regină şi va pleca la moştenirea lui din Lituania, după care, de jale, căzu într-un fel de amorţire; nu mai voia să se ocupe de nimic, nu răspundea la întrebări, iar la răstimpuri îl cuprindea mânia că o lăsase singură şi nu fusese de faţă la moartea ei, nu-şi luase adio şi nu-i ascultase ultimele cuvinte şi sfaturi. În zadar, Stanisław de Skarbimierz şi episcopul Wysz îi explicară că boala reginei venise pe neaşteptate şi că după socoteala oamenilor avea tot timpul să se întoarcă, dacă naşterea ar fi avut loc la sorocul cuvenit. Lămuririle lor, însă, nu-i aduceau nici o mângâiere şi nu-i alinau durerea. „Fără ea, nu mai sunt rege, îi răspunse episcopului, ci doar un păcătos care se căieşte, dar nu-şi poate afla liniştea." După care îşi pironi ochii în pământ şi nimeni nu mai putu scoate nici o vorbă de la el.

În acest timp, se gândeau cu toţii numai la înmormântarea reginei. Din toate colţurile ţării începură să se adune alte mulţimi de şlahtici şi poporeni, îndeosebi săraci, care se aşteptau la câştiguri mari din pomenile împărţite la înmormântare, care aveau să dureze o lună întreagă. Trupul fără viaţă al reginei fu depus la catedrală pe un catafalc aşezat în aşa fel ca partea mai largă a sicriului, în care odihnea capul răposatei, să stea mult mai sus decât cea de jos. Fusese aşezat înadins aşa pentru ca poporul să poată vedea mai bine faţa reginei. În catedrală, slujbele urmau una după alta: lângă catafalc ardeau mii de lumânări de ceară, iar printre aceste strălucitoare raze şi flori, era întinsă Ea, liniştită, zâmbitoare, asemenea unui trandafir alb, mistic, cu mâinile încrucişate pe veşmântul azuriu. Poporul vedea în ea o sfântă, fuseseră aduşi posedaţi, schilozi, copii bolnavi, aşa că, în mijlocul lăcaşului, răsuna când strigătul vreunei mame care văzuse rumeneala îmbujorând chipul copilului, semn vestitor de sănătate, când al unui paralizat ale cărui picioare bolnave îşi recăpătau puterea. Atunci, inimile oamenilor se înfiorau, vestea despre minunea înfăptuită înconjura biserica, oraşul, castelul, îngroşând rândurile gloatei, pe care numai un miracol o mai putea vindeca.

De Zbyszko uitaseră cu toţii. În faţa unei nenorociri atât de mari, cine mai putea să-şi amintească de un copil de casă obişnuit şi de închiderea lui în temniţa de la castel. Zbyszko aflase totuşi de la paznicii lui despre boala reginei, auzea larma norodului în jurul castelului, iar când îi ajunseră la urechi plânsetele şi bătaia clopotelor, se prăbuşi în genunchi şi aducându-şi aminte de propria soartă, începu să deplângă din toată inima moartea stăpânei venerate. Avea impresia că odată cu ea se stinsese şi ceva pentru el şi odată cu dispariţia ei nu mai merita nimeni să trăiască pe lume.

Ecourile înmormântării, clopotele bisericilor, cântecele procesiunilor şi jelania mulţimii ajunseră la el săptămâni întregi.

În tot acest timp, se posomorî, îşi pierdu pofta de mâncare, de somn şi se preumblă prin temniță ca un animal într-o cuşcă. Îl chinuia singurătatea, fiindcă erau unele zile când paznicul închisorii nu-i mai aducea mâncare, atât de preocupați erau cu toții de înmormântarea reginei. După moartea ei, nu mai venise nimeni la el, nici prințesa, nici Danusia, nici Powała de Taczew, care mai demult îi arătase atâta bunăvoință, nici neguțătorul Amylej, cunoscutul lui Maćko. Zbyszko se gândea cu amărăciune că dacă Maćko nu mai putea, ceilalți uitaseră cu toții de el. Câteodată îi trecea prin minte că poate va uita de el şi legea şi va trebui să putrezească până la moarte în această temniță. Atunci, se ruga să moară.

În sfârşit, când se scurse o lună de la înmormântarea reginei şi intră într-a doua, începu să se îndoiască de întoarcerea lui Maćko. Întrucât Maćko îi făgăduise că va merge repede fără să-şi cruțe calul. Malborg nu se afla la capătul lumii. În douăsprezece săptămâni, putea să ajungă până acolo şi să se întoarcă, mai ales dacă se grăbea. „Dar poate că el nu se grăbeşte! îşi spunea Zbyszko amărât, poate că şi-a găsit vreo femeie pe drum şi s-o ducă bucuros la Bogdaniec, ca să-i dăruiască urmaşi, în vreme ce eu am să aştept aici o veşnicie milostivirea lui Dumnezeu!"

În cele din urmă, pierdu şi socoteala timpului, nu mai schimbă nici o vorbă cu paznicul şi doar după pânzele de păianjeni, care acopereau tot mai groase gratia de fier de la fereastră, îşi dădea seama că afară soseşte toamna. Acum, şedea ceasuri întregi pe pat, cu coatele sprijinite pe genunchi şi degetele în părul care-i crescuse mult peste umeri şi, pe jumătate adormit, pe jumătate înțepenit, nu-şi mai înălța capul nici chiar atunci când paznicul îl întreba ceva, aducându-i mâncarea. Până când, într-o bună zi, balamalele scârțâiră şi un glas cunoscut îl strigă din prag:

— Zbyszko!

— Unchiule! se bucură Zbyszko, zvâcnind de pe pat.

Maciek îl îmbrățişă, apoi îi luă capul bălai în mâini şi începu să-l sărute. Jalea, amărăciunea şi dorul îi umplură inima flăcăului, încât începu să plângă la pieptul unchiului său ca un copil mic.

— Credeam că nu te mai întorci, rosti hohotind.

— Nu mai lipsea mult, răspunse Maciek.

Abia atunci Zbyszko îşi înălța capul şi uitându-se la el, îl întrebă:

— Dar ce s-a întâmplat cu Domnia Ta?

Şi privi uimit la fața slăbită, suptă şi palidă ca hârtia a bătrânului războinic, la trupul aplecat şi la părul încărunțit.

— Ce-i cu Domnia Ta? repetă întrebarea.

Maćko se aşează pe pat şi un răstimp răsuflă greu.

— Ce-i cu mine? spuse în cele din urmă. Abia am trecut hotarul şi într-o pădure au tras nemții în mine cu arbaleta. Cavalerii tâlhari! ştii tu. Şi acum răsuflu cu greutate... Dumnezeu m-a ajutat, altminteri nu m-ai mai fi văzut acum aici.

— Cine te-a scăpat?

— Jurand de Spychów, îl lămuri Maćko.

Urmă o clipă de tăcere.

— Ei m-au atacat pe mine, iar după o jumătate de zi, el pe ei. Abia jumătate din ei au izbutit să fugă. Pe mine m-a luat la el la Spychów şi acolo am luptat cu moartea trei săptămâni. Dumnezeu nu m-a lăsat să-mi dau duhul şi deşi nu-mi este prea bine, m-am întors totuşi.

— Păi n-ai mai ajuns la Malborg?

— Cu ce să mai mă duc acolo? Mi-au luat totul, până şi scrisoarea, odată cu celelalte lucruri. M-am întors s-o rog pe prinţesa Ziemowit să-mi scrie alta, dar m-am încrucişat pe drum cu ea şi nu ştiu dacă am s-o mai ajung din urmă, că şi eu sunt pe ducă.

Spunând acestea, scuipă în palmă şi întinzând-o spre Zbyszko, îi arătă sângele zicând:

— Vezi?

Şi după o clipă, adăugă:

— Se vede că aşa vrea Dumnezeu.

Tăcură o vreme amândoi, apăsaţi de gânduri amare, apoi Zbyszko întrebă:

— Şi aşa scuipi mereu cu sânge?

— Cum să nu scuip, când săgeata mi-a pătruns o jumătate de palmă între coaste. Ai scuipa şi tu la fel, nu te teme. La Jurand de Spychów m-am simţit mai bine, dar se vede că acum sunt tare ostenit, fiindcă drumu-i lung şi am călătorit cât se poate de repede.

— Ei şi ce rost avea să te grăbeşti?

— Voiam s-o găsesc pe prinţesa Aleksandra şi să-i cer încă o scrisoare. Iar Jurand de Spychów mi-a spus aşa: „Du-te, Domnia Ta, şi întoarce-te cu altă scrisoare la Spychów. Eu am aici câţiva nemţi în pivniţă, o să-i dau drumul la unul pe cuvânt de onoare şi va înmâna scrisoarea marelui maestru". El ţine întotdeauna sub podea câţiva drept răzbunare pentru moartea soţiei şi-i ascultă bucuros când gem noaptea şi zăngănesc în lanţuri, pentru că e un om neînduplecat. Pricepi?

— Pricep. Numai că mi se pare ciudat că ai pierdut prima scrisoare, fiindcă de vreme ce Jurand i-a prins pe atacatorii Domniei Tale, scrisoarea trebuia să se afle la ei.

— Nu i-a prins pe toţi. Au scăpat vreo cinci. Aşa a fost să fie.

După aceste cuvinte, Maćko îşi drese glasul, scuipă din nou cu sânge şi icni puţin de durerea din piept.

— Te-au nimerit bine, îl compătimi Zbyszko. Cum s-a întâmplat? Au tras din pădure?

— Săgeţile erau atât de dese că nu se mai vedea nimic nici la un pas depărtare. Iar eu eram fără armură, deoarece neguţătorii îmi spuseseră că ţinutul este fără primejdie, şi era şi foarte cald.

— Cine-i conducea pe tâlhari? Un teuton?

— Nu era călugăr, dar tot neamț era, un chelmian din Lentz, cunoscut prin jafurile şi tâlhăriile sale.

— Ce s-a întâmplat cu el?

— E la Jurand în lanțuri. Dar şi el are doi şlahtici mazurieni pe care vrea să-i dea în schimbul lui.

Iarăşi se aşternu tăcerea.

— O, Isuse, oftă Zbyszko într-un târziu, atunci Lichtenstein va rămâne în viață, ca şi tâlharul acela din Lentz, iar noi va trebui să pierim nerăzbunați. Mie o să-mi taie capul, iar Domnia Ta, mai mult ca sigur că n-o s-o mai duci până la iarnă.

— Aşa-i! N-o mai duc nici până atunci. Măcar de-aş izbuti să te scap cumva...

— Te-ai întâlnit aici cu cineva?

— Am fost la castelanul de Cracovia, când am aflat că Lichtenstein a plecat, am crezut că te vor ierta.

— Cum, Lichtenstein a plecat?

— Imediat după moartea reginei, la Malborg. M-am dus deci la castelan, dar el mi-a spus: „N-o să-i tai capul nepotului Domniei Tale, ca să-i facă plăcere lui Lichtenstein, ci pentru că asta-i osânda, aşa că e totuna dacă Lichtenstein este sau nu este aici. Chiar dacă teutonul ar muri, asta n-ar schimba nimic, fiindcă legea înseamnă dreptate, nu este o haină pe care poți s-o întorci pe dos. Regele poate să-şi arate mărinimia, dar altcineva nu".

— Şi unde-i regele?

— După înmormântare, a plecat în Rutenia.

— Atunci, n-avem ce face.

— Întocmai. Castelanul mi-a mai spus: „îmi pare rău de el, că şi prințesa Anna se roagă pentru el, dar dacă nu pot, ce să fac..."

— Dar prințesa Anna mai este aici?

— Dumnezeu s-o răsplătească! E o stăpână miloasă. Este încă aici, fiindcă fiica lui Jurand s-a îmbolnăvit, iar prințesa ține la ea ca la propriul copil.

— O, pentru Dumnezeu! Şi Danusia s-a îmbolnăvit! Ce are?

— Ştiu şi eu...prințesa zice că cineva i-a făcut farmece.

— Asta-i Lichtenstein! Nimeni altcineva decât Lichtenstein, mama lui de câine!

— Poate fi, dar ce poți să-i faci? Nimic.

— De aceea au uitat cu toții de mine, dacă şi ea s-a îmbolnăvit...

În timp ce rostea aceste cuvinte, Zbyszko începu să se preumble cu paşi mari prin încăpere, apoi îi luă mâna unchiului, i-o sărută şi zise:

— Dumnezeu să te răsplătească pentru toate, fiindcă ai să mori din pricina mea, dar de vreme ce ai fost până în Prusia, cât mai ai încă puțină

putere mai fă un singur lucru pentru mine. Du-te la castelan şi roagă-l să-mi dea drumul pe cuvânt de onoare fie şi pentru douăsprezece săptămâni. După aceea, am să mă întorc şi n-au decât să-mi taie capul, pentru că nu se poate să murim fără nici o răzbunare. Află că mă voi duce la Malborg şi-l voi provoca la duel pe Lichtenstein. Altfel nu poate fi. Musai să moară unul dintre noi!

Maćko începu să-şi frece fruntea:

— De dus, mă duc, dar castelanul se va învoi oare?

— Am să-i dau cuvântul de cavaler. Numai pentru douăsprezece săptămâni, mai mult nu-mi trebuie...

— Ce tot vorbeşti; douăsprezece săptămâni! Şi dacă vei fi rănit şi nu te vei întoarce, ce-o să creadă?...

— O să mă întorc fie şi în patru labe. Dar n-ai teamă! Şi ştii ce, poate că în acest timp va reveni şi regele din Rutenia; o să-l rog în genunchi să mă ierte.

— Adevărat, încuviinţă Maćko.

Dar după o clipă adăugă:

— Întrucât castelanul mi-a mai spus: „Am uitat de nepotul Domniei Tale din cauza morţii reginei, dar acum o să vină şi rândul lui".

— A, o să se învoiască, răspunse Zbyszko încurajat. Doar ştie că un şlahtic îşi ţine cuvântul dat, iar lui nu-i pasă dacă o să-mi taie capul acum sau după Sf. Mihail.

— Dacă-i aşa, am să mă duc încă astăzi.

— Domnia Ta, astăzi du-te la Amylej şi odihneşte-te puţin. Să-ţi pună vreun leac pe rană, iar la castelan o să te duci mâine.

— Atunci, rămâi cu bine!

— Mergi cu bine!

Se îmbrăţişară şi Maćko se îndreptă spre uşă, dar în prag se mai opri o dată şi îşi încruntă fruntea, de parcă şi-ar fi amintit de ceva.

— Da, dar tu nu porţi încă centura de cavaler; Lichtenstein îţi va spune însă, că nu vrea să lupte cu un cavaler fără investitură, şi atunci ce-ai să faci?

Zbyszko se îngrijoră, dar numai pentru un răstimp, după care întrebă:

— Păi la război cum se poate? E musai ca unul cu centură să-şi aleagă un potrivnic la fel?

— Războiul e război, iar lupta în doi este altceva.

— Dreptu-i... dar ia stai puţin... Trebuie să ne sfătuim... Ei vezi, am găsit. Prinţul Janusz mă va investi pe mine. Dacă prinţesa şi Danuta îl vor ruga, mă va învesti. Iar eu, în drum, o să-mi încerc puterile de îndată în Mazowsze cu fiul lui Mikołaj de Długolas.

— Din ce motiv?

— Pentru că Mikołaj, cel care o însoţeşte pe prinţesă şi căruia i se spune Baltagul, i-a zis Danusiei „gâgâlice".

Masko privi uluit la el, iar Zbyszko, vrând pesemne să lămurească mai bine lucrurile, îşi continuă vorba:

— Oricum, asta nu pot s-o iert, dar pentru că nu mă pot lupta cu Mikołaj, fiindcă are vreo optzeci de ani...

Maćko îl întrerupse:

— Băiete, ascultă la mine, îmi pare rău de capul tău, dar de minte nu, fiindcă eşti prost ca un ţap.

— De ce te superi, Domnia Ta?

Maćko nu mai zise nimic şi vru să iasă, dar Zbyszko se repezi spre el:

— Şi Danuśka ce face? S-a însănătoşit? Nu te mai supăra şi Domnia Ta din orice. Ai lipsit atâta vreme.

Şi se aplecă iarăşi spre mâna bătrânului, acesta, însă, se mulţumi să ridice din umeri şi răspunse mai blând:

— Fata lui Jurand este sănătoasă, numai că n-o lasă să iasă din casă. Rămâi cu bine.

Zbyszko rămase singur, dar parcă trupul şi inima îi renăscuseră. Se gândea cu plăcere că va mai avea încă vreo trei luni de viaţă înaintea lui, că va pleca în ţinuturi îndepărtate, îl va căuta pe Lichtenstein şi va lupta pe viaţă şi pe moarte cu el. La acest gând, inima i se umplea de bucurie. Bine că măcar douăsprezece săptămâni va mai putea simţi calul sub el, călătorind prin lumea largă, luptând şi răzbunându-se în acest fel. Iar după aceea, întâmple-se ce s-o întâmpla, e vorba totuşi de o bună bucată de vreme. Regele se poate întoarce din Rutenia şi să-i ierte vina, poate să izbucnească războiul acela despre care vorbesc cu toţii de mult timp, poate că însuşi castelanul, când îl va vedea după trei luni pe învingătorul trufaşului Lichtenstein, va spune: „Acum, pleacă peste mări şi ţări!" Deoarece Zbyszko intuia foarte bine că, afară de cavalerul teuton, nu-l duşmănea nimeni şi chiar mai-marele Cracoviei îl osândise la moarte mai mult din îndatoririle slujbei.

Aşa că nădejdea îi sporea tot mai mult, întrucât nu se mai îndoia că cele trei luni nu-i vor fi refuzate. Ba spera chiar că-i vor dărui şi mai multă libertate, fiindcă stăpânului de la Tęczyn nu putea să-i treacă prin minte să nu-i permită unui şlahtic să-şi îndeplinească jurământul pe onoarea de cavaler.

Prin urmare, când Maćko veni a doua zi pe înserat la temniţă, Zbyszko, care abia se mai putea stăpâni, se repezi la el şi-l întrebă:

— S-a învoit?

Maćko se aşează pe pat, pentru că, slăbit, cum era, nu mai putea să stea în picioare, răsuflă cu greutate şi în sfârşit răspunse:

— Castelanul mi-a spus aşa: „Dacă, Domniile Voastre trebuie să vă împărţiţi pământul sau averea, aş putea să-i dau drumul nepotului două săptămâni pe cuvântul de cavaler, dar mai mult nu".

Zbyszko rămase atât de uimit, încât un răstimp nu mai putu îngâna nici

o vorbă.

— Două săptămâni? întrebă după o clipă. Păi, în două săptămâni, nu pot să ajung nici până la hotar? Ce înseamnă asta?... Poate că Domnia Ta nu i-ai spus castelanului de ce vreau să mă duc la Malborg?

— Nu l-am rugat numai eu, ci şi prinţesa Anna.

— Ei, şi?

— Şi ce? Bătrânul i-a spus că nu-i pasă de grumazul tău, ba chiar îi pare rău de tine. „De-aş găsi, zice, măcar vreo lege care să-l apere, măcar de ochii lumii, l-aş slobozi din temniţă, dar dacă nu pot, n-am ce face. În regatul ăsta, nu va fi bine, zice, dacă oamenii nu vor mai ţine seama de lege şi vor începe să se ierte unii pe alţii ca nişte prieteni; eu însă n-am să fac una ca asta, chiar dac-ar fi vorba de Toporczyk, o rudă, sau de fratele meu". Atât de neînţelegători sunt oamenii pe aici. Ba a mai şi adăugat: „N-avem nevoie să ne luăm după cavalerii teutoni, dar nu ne este îngăduit să ne facem de batjocură înaintea lor. Ce-ar gândi, şi ei, şi oaspeţii lor, care vin din toată lumea, dacă eu i-aş da drumul unui şlahtic osândit la moarte doar ca să se ducă să se bată cu ei? Ar mai crede oare că îşi va mai primi pedeapsa şi că dreptatea există şi în statul nostru? Prefer să tai un cap, decât să-l fac pe rege şi Regatul de ocară?" Prinţesa s-a arătat mirată de asemenea dreptate care nu-i îngăduie unei rude a regelui să scape de la moarte un osândit, dar bătrânul i-a răspuns: „Bunăvoinţa îi este de folos şi regelui, nu însă şi fărădelegea". Şi au început să se certe, fiindcă prinţesa s-a înfuriat: „Atunci, i-a zis, nu-l lăsa să putrezească în închisoare!" La care castelanul: „Prea bine, mâine o să poruncesc să se ridice podişca în piaţă". Şi cu asta s-au despărţit. Bietul de tine, acum numai Domnul Isus te mai poate scăpa...

Se aşternu un răstimp mai lung de tăcere.

— Cum aşa? se miră flăcăul cu glas surd. O să se întâmple chiar acum?

— Nu peste două sau trei zile. Dacă altfel nu se poate, n-ai ce face. Am făcut tot ce-am putut. Am îngenuncheat la picioarele castelanului, l-am rugat să aibă milă, dar el o ţine pe-a lui: „Găseşte vreo lege sau vreun motiv". Dar ce pot să găsesc? Am fost la părintele Stanisław de Skarbimierz să vină să te împărtăşească. Măcar să se ducă buhul că te-a spovedit preotul care a spovedit-o şi pe regină. Dar nu l-am găsit acasă, fiindcă se dusese la prinţesa Anna.

— Sau poate la Danuśka?

— Da' de unde. Fata se însănătoşeşte pe zi ce trece. O să mă duc iarăşi la el mâine de dimineaţă. Se spune că dacă te spovedeşte el, e ca şi când ai avea iertarea în buzunar.

Zbyszko se aşează, îşi rezemă coatele pe genunchi şi îşi aplecă fruntea, astfel că părul îi acoperi tot obrazul. Bătrânul se uită îndelung la el, apoi începu să-l cheme încet:

— Zbyszko! Zbyszko!

Băiatul îşi înălţă faţa mai degrabă iritată şi îndârjită decât îndurerată.

— Ce mai e?

— Ascultă-mă cu luare-aminte, deoarece cred că poate am găsit ceva.

Rostind acestea, se trase mai aproape şi începu să vorbească aproape în şoaptă:

— Tu ai auzit de prinţul Witold care, odinioară, întemniţat la Krew de regele nostru de astăzi, a ieşit din închisoare îmbrăcat în haine femeieşti. Aici, n-o să rămână nici o femeie în locul tău, dar ia-mi tunica şi gluga mea şi pleacă, pricepi? Poate că n-o să bage de seamă. Mai mult ca sigur. Dincolo de uşă, este întuneric şi n-o să-ţi lumineze faţa. Ieri, când am intrat, m-au văzut toţi, dar nu s-a uitat nimeni la mine. Taci din gură şi ascultă-mă: o să mă găsească mâine, ei şi? O să-mi taie capul? Asta să le fie mângâierea, căci şi aşa tot îmi este scris să mor peste două, trei săptămâni. Pe când tu, după ce ieşi de aici, încalecă pe cal şi pleacă drept la prinţul Witold. O să-i aduci aminte de tine şi te închini înaintea lui, aşa că o să te primească şi o să trăieşti ca în sânul lui Avraam. Aici se zvoneşte printre oameni că oştile prinţului au fost nimicite de tătari. Nu se ştie dacă este adevărat, dar poate fi, pentru că regina răposată aşa a prorocit. Dacă-i aşa, prinţul va avea mare nevoie de luptători şi te va întâmpina cu bucurie. Iar tu să rămâi aproape de el, fiindcă o slujbă mai bună n-ai să găseşti nicăieri. Când un alt rege pierde războiul, s-a zis cu el, dar cneazul Witold este atât de iscusit, că şi după o înfrângere devine tot mai puternic. Şi mai este şi darnic, iar pe ai noştri îi îndrăgeşte grozav. Povesteşte-i totul, cum a fost. Spune-i că ai vrut să porneşti cu el împotriva tătarilor, dar n-ai putut, fiindcă ai fost închis în turn. Dac-o vrea Dumnezeu, o să-ţi dăruiască pământuri, ţărani şi o să te investească de îndată cavaler, apoi o să-ţi ia apărarea în faţa regelui. E un protector bun, ai să vezi!

Zbyszko asculta în tăcere, iar Maćko, parcă înflăcărat de propriile cuvinte, îşi urmă vorba:

— Nu trebuie să mori de tânăr, ci să te întorci la Bogdaniec. Iar când vei ajunge acasă, să-ţi iei numaidecât nevastă, ca să nu ne piară neamul. Abia după ce vei avea copii, poţi să-l provoci la luptă pe viaţă şi pe moarte pe Lichtenstein, înainte însă, nu trebuie să cauţi să te răzbuni, pentru că dacă te vor răni şi pe tine ca pe mine în Prusia, nu vei mai putea face nimic. Acum, ia tunica şi gluga, şi du-te cu Dumnezeu.

Cu aceste cuvinte, Maćko se ridică şi începu să se dezbrace, dar Zbyszko se ridică şi el, îl opri şi-i zise:

— Domnia Ta, eu n-o să fac ce-mi ceri, aşa să-mi ajute Dumnezeu şi Sfânta Cruce.

— De ce? întrebă Maćko uimit.

— Pentru că n-am s-o fac.

Maćko mai că păli de emoţie şi mânie.

— De-ar fi dat Dumnezeu să nu te mai naşti.

— I-ai spus castelanului, răspunse Zbyszko, că în schimbul capului meu

i-l oferi pe al tău.

— De unde ştii?

— Mi-a spus stăpânul de la Taczew.

— Şi ce-i cu asta?

— Ce-i cu asta? Păi nu ți-a spus castelanul că ruşinea va cădea asupra mea şi a neamului meu? N-ar fi oare o ruşine şi mai mare dacă eu aş fugi de aici şi te-aş lăsa pe Domnia Ta pradă răzbunării legilor?

— Ce răzbunare? Ce-o să-mi mai facă legea, dacă şi aşa eu tot am să mor? Bagă-ți mințile în cap, pentru mila lui Dumnezeu!

— Chiar aşa. Să mă pedepsească Dumnezeu, dacă am să te las aici, bătrân şi bolnav cum eşti! Ptiu! mai mare ruşinea...

Se înstăpâni tăcerea; se mai auzeau doar răsuflarea grea, gâfâită, a lui Maćko, şi strigătele arcaşilor care stăteau de strajă la porți. Afară, se lăsase o noapte adâncă.

— Ascultă-mă, rosti Maćko într-un târziu cu glasul frânt, cneazului Witold nu i-a fost ruşine să fugă de la Krew, aşa că n-o să-ți fie nici ție...

— Ehei! răspunse Zbyszko întristat, ştii ce, Domnia Ta? Cneazul Witold este un şlahtic de vază: el a primit coroana din mâinile regelui, are bogăție şi putere, iar eu nu sunt decât un boiernaş sărac, numai cinstea...

Dar după o clipă strigă parcă într-o răbufnire de mânie:

— Domnia Ta nu înțelegi că-mi eşti atât de drag, încât nu te pot lăsa să mori în locul meu?

La acestea, Maćko zvâcni în picioare, întinse brațele înainte şi cu toate că pe atunci oamenii erau aspri din fire, făcuți parcă din fier, răcni deodată cu glasul sfâşietor:

— Zbyszko!...

Iar a doua zi, slujitorii de la judecătorie începură să aducă grinzile pentru schela din piață, care avea să fie ridicată în fața porții principale a turnului primăriei.

Cu toate acestea, prințesa se mai sfătuia şi acum cu Wojciech Jastrzşbiec, Stanisław de Skarbimierz şi alți canonici învățați, pricepuți în legile scrise şi în obiceiuri. Se lăsase convinsă de cuvintele castelanului, care declarase că dacă i-ar găsi vreo „lege sau vreun motiv aparent", n-ar pregeta să-l elibereze pe Zbyszko. Aşadar, se străduiau de multă vreme cu ardoare să găsească o pricină potrivită, şi deşi preotul Stanisław îl pregătise pe Zbyszko pentru moarte şi-l împărtăşise, din temniță se mai întoarse încă o dată la sfatul care se prelungi până în zori.

În cele din urmă, sosi şi ziua execuţiei. De dimineaţă, mulţimile se îndreptau spre piaţă, întrucât capul unui şlahtic stârnea mai mult interes decât unul obişnuit, iar pe de altă parte, vremea se făcuse foarte bună. Printre femei se răspândise vestea despre tinereţea şi frumuseţea neobişnuită a osânditului, aşa că tot drumul care venea de la castel se umpluse parcă de florile veşmintelor orăşencelor; pe la ferestrele din piaţă şi prin balcoane, se vedeau de asemenea căciulițe, bonete aurii şi de catifea ori capetele descoperite ale fetelor, împodobite doar cu cununi de trandafiri şi crini. Pârgarii oraşului, cu toate că nu era treaba lor, ieşiseră cu toţii ca să-şi sporească importanţa şi se rânduiseră în apropierea eşafodului, în spatele cavalerilor care, vrând să-şi arate compasiunea faţă de tânărul condamnat, se îngrămădiseră în faţă. Înapoia lor, se îmbulzea o mulţime pestriţă, alcătuită din târgoveţi şi meseriaşi în culorile breslelor. Studenţii mai puţin căpătuiţi şi copiii, înghesuiţi spre margini, hălăduiau ca nişte muşte nesuferite prin mulţime, apărând pretutindeni unde se ivea un loc liber. Peste această masă compactă de capete omeneşti, se vedea podişca acoperită cu postav nou, pe care stăteau trei oameni: călăul, un neamţ spătos şi ameninţător, îmbrăcat într-o tunică roşie şi glugă de aceeaşi culoare, cu o spadă grea, cu două tăişuri, în mână, şi cei doi slujitori ai lui cu braţele goale şi cu frânghii la brâu. La picioarele lor, se aflau un trunchi şi sicriul căptuşit cu pânză. În turnurile catedralei Sfânta Maria, băteau clopotele, umplând oraşul cu dangătele de bronz şi speriind stolurile de stănci şi porumbei. Oamenii priveau când la drumul ce venea de la castel, când la eşafod şi la călăul cu paloşul scânteietor în strălucirea soarelui de pe el, când, în sfârşit, la cavalerii la care orăşenii se uitau întotdeauna cu lăcomie şi respect. De astă dată, aveau la ce privi, deoarece cei mai cunoscuţi formaseră un pătrat în jurul eşafodului. Se minunau, aşadar, de lărgimea umerilor şi gravitatea lui Zawisza Czarny, de părul lui negru ce-i cădea pe umeri, admirau statura puternică, aproape pătrată a lui Zyndram de Maszkowice şi silueta uriaşă, parcă neomenească, a lui Paszko Złodziej de Biskupice, chipul fioros al lui Bartosz de Wodzinek şi frumuseţea lui Dobek de Oleśnica, cel care la Toruń învinsese în turnir doisprezece cavaleri nemţi, şi pe Zygmunt de Bobowa, care se umpluse de faimă luptând cu ungurii la Koszyce, şi pe Krzon de Koziekgtowy, şi pe înspăimântătorul în lupta dreaptă Lis de Targowisko, şi pe Staszko de Charbimowice, care ajungea calul alergând pe jos. Atenţia tuturor era atrasă şi de Maćko de Bogdaniec cu faţa lui palidă, sprijinit de Florian de Korytnica şi de Marcin de Wrocimowice. Credeau cu toţii că el este tatăl condamnatului.

Dar cea mai mare curiozitate o trezea Powała de Taczew care, stând în primul rând, o ţinea în braţele-i puternice pe Danusia, îmbrăcată toată în alb, cu o cunună de mirt verde pe capul bălai. Oamenii nu înţelegeau ce înseamnă asta şi de ce această fătucă îmbrăcată în alb trebuie să asiste la execuţia osânditului. Unii îşi spuneau că este sora lui, alţii credeau că este

stăpâna gândurilor tânărului cavaler, dar nici aceştia nu puteau să-şi explice veşmintele şi prezenţa ei lângă eşafod. În schimb, vederea ei cu faţa şiroind de lacrimi, asemenea unui măr rumen, stârnea în inimile tuturor compătimire şi emoţie. Grupurile îmbulzite ale poporenilor, unii începură să murmure împotriva neînduplecării castelanului, a asprimii legilor, iar aceste murmure se transformau treptat într-o larmă de-a dreptul ameninţătoare, în sfârşit, ici şi colo răsunară glasuri că dacă s-ar dărâma eşafodul, execuţia ar trebui amânată.

Mulţimea se învioră şi începu să freamăte. Îşi spuneau din gură în gură că dacă regele ar fi fost de faţă, l-ar fi iertat fără îndoială pe tânărul care, după cum se asigurau unii pe alţii, n-avea nici o vină.

Dar totul tăcu când strigătele îndepărtate anunţară apropierea arcaşilor şi a halebardierilor regali, în mijlocul cărora se afla condamnatul. Curând, convoiul lor apăru în piaţă. Înainte, deschideau calea cei din frăţia funerară, îmbrăcaţi în mantii negre, lungi până la pământ, şi măşti la fel, cu găuri tăiate în dreptul ochilor. Lumea se temea de aceste siluete mohorâte, aşa că amuţi la vederea lor. În urma lor, venea un detaşament de arcaşi, alcătuit din lituanieni unul şi unul îmbrăcaţi în tunici neargăsite de elan. Era detaşamentul gărzii regale. Din spatele alaiului, se vedeau halebardele altui detaşament, iar la mijloc, între pisarul judecătoresc, care avea să citească sentinţa, şi preotul Stanisław de Skarbimierz, care purta crucifixul, mergea Zbyszko.

Toţi ochii se întoarseră acum spre el şi la toate ferestrele şi balcoanele se aplecară în afară busturile femeilor. Zbyszko era îmbrăcat în cămaşa albă cucerită în luptă, brodată cu grifoni de aur şi împodobită cu franjuri aurii la poale, şi în aceste straie de sărbătoare părea în ochii mulţimii un prinţ sau un copil de casă de la o casă mare. Înălţimea şi umerii care se vedeau de sub veşmintele strânse pe trup, după pulpele puternice şi pieptul lat păreau a fi ale unui bărbat matur, dar peste această înfăţişare de bărbat se înălţa un cap aproape de copil şi o faţă tânără, cu primul puf negru deasupra buzelor şi totodată frumoasă, faţa unui paj regal cu părul auriu, tăiat egal deasupra sprâncenelor şi lăsat lung pe umeri. Păşea cu pasul egal şi încordat, dar fruntea-i era palidă. Uneori, se uita parcă prin somn la mulţime, alteori îşi înălţa ochii spre turnurile catedralei, spre stânci şi spre clopotele care se legănau, sunându-i ceasul din urmă; în sfârşit, la răstimpuri, parcă i se răsfrângea pe faţă uimirea că dangătele şi suspinele femeilor, toată această solemnitate, erau numai pentru el. În cele din urmă, zări de departe eşafodul din piaţă, iar pe el silueta roşie a călăului. Atunci, se înfioră şi îşi făcu semnul crucii; în aceeaşi clipă, preotul îi întinse crucifixul să-l sărute. Câţiva paşi mai încolo, îi căzu la picioare un buchet de albăstrele, aruncat de o fată din popor. Zbyszko se aplecă, îl luă de jos, apoi îi zâmbi fetei care izbucni în hohote de plâns. Dar se vede că el se gândea că, în faţa acestei mulţimi şi a femeilor care-şi fluturau batistele de la ferestre, se cuvine să

moară cu curaj şi să lase în urmă cel puţin amintirea unui „flăcău viteaz", aşa că îşi încorda voinţa, cu o mişcare bruscă îşi dădu părul pe spate, îşi înălţă capul şi mai sus, mergând mândru, aproape ca un învingător la sfârşitul turnirului, când se duce să-şi primească răsplata. Înaintau totuşi destul de încet, deoarece mulţimea prin care treceau era tot mai deasă şi le făcea loc tot mai greu. Zadarnic arcaşii lituanieni, care mergeau în primul rând, strigau mereu: „Eyk szalin! Eyk szalin!" (Faceţi loc!) Nimeni nu voia să priceapă ce înseamnă aceste cuvinte şi îmbulzeala sporea întruna. Cu toate că locuitorii Cracoviei de atunci erau două treimi nemţi, împrejur răsunau blesteme şi strigăte ameninţătoare împotriva cavalerilor teutoni: „Ruşine! ruşine! Să putrezească lupii cruciaţi, dacă omoară copiii din cauza lor! Ruşine pentru rege şi Regat! Văzându-le împotrivirea, lituanienii îşi scoaseră arbaletele armate de pe umăr şi începură să privească pe sub sprâncene la cei care le stăteau în cale. Nu cutezau totuşi să tragă în mulţime fără poruncă. Căpetenia, însă, îi trimise înainte pe halebardieri întrucât cu halebardele îşi puteau deschide drum mai uşor, şi astfel ajunseră la cavalerii care formaseră un pătrat în jurul eşafodului.

Aceştia le făcură loc fără împotrivire. Cei dintâi intrară halebardierii, urmaţi de Zbyszko cu preotul şi pisarul. Atunci, însă, se întâmplă ceva la care nu se aştepta nimeni. Deodată, dintre cavaleri ieşi înainte Powała cu Danusia în braţe şi strigă: „Staţi!" cu un glas atât de tunător, încât întreg convoiul încremeni ca înfipt în pământ. Nici căpetenia şi nici oştenii nu voiau să se pună în poară cu un cavaler investit pe care-l vedeau în fiecare zi la castel, discutând câteodată prieteneşte cu însuşi regele. În cele din urmă, şi ceilalţi cavaleri, tot atât de faimoşi, începură să strige cu glasuri poruncitoare: „Staţi! staţi!" iar stăpânul de la Taczew se apropie de Zbyszko şi i-o oferi pe Danusia îmbrăcată în alb.

Acesta, socotind că trebuie să-şi ia rămas-bun de la ea, o înşfăcă, o luă în braţe şi o strânse la piept, dar Danusia, în loc să se apropie de el şi să-i încolăcească gâtul cu braţele, rupse cât putu de repede vălul alb care-i acoperea părul bălai sub cununa de mirt şi-i înveli capul lui Zbyszko, strigând din toate puterile cu glasul ei de copil printre suspine:

— El este al meu! E al meu!

— Este al ei! repetară glasurile puternice ale cavalerilor. Hai la castelan!

Le răspunse asemenea tunetului strigătul poporului: „Hai la castelan! La castelan!" Spoveditorul îşi înălţă ochii la cer, pisarul judecătoresc rămase descumpănit, căpetenia şi halebardierii lăsară armele în jos, fiindcă înţelegeau cu toţii ce se întâmplă.

Exista un vechi obicei polonez şi slav, puternic precum legea, cunoscut în Podhale, în ţinutul Cracoviei, ba chiar şi în alte ţări, ca atunci când o fată nevinovată îi arunca vălul pe cap unui flăcău condamnat la moarte, în semn că vrea să-l ia de bărbat, prin aceasta îi dobândea viaţa şi iertarea pedepsei.

Acest obicei era cunoscut de cavaleri, de locuitorii de la țară şi de la oraş, ba auziră de puterea lui şi nemții statorniciți din străvechime prin târgurile şi oraşele din Polonia. Bătrânul Maćko, era cât pe ce să leşine de emoție la această privelişte. Îndepărtându-i pe arcaşi, cavalerii îi înconjurară pe Zbyszko şi pe Danusia; înflăcărat şi bucuros, poporul striga din ce în ce mai tare: „La castelan! la castelan!" Mulțimile tălăzuiră deodată ca nişte valuri uriaşe. Călăul şi ajutoarele lui o luară la sănătoasa cât putură de repede de pe eşafod. Se produse învălmăşeală. Era limpede pentru toată lumea că, dacă Jaśko de Tęczyn s-ar fi arătat acum împotriva acestui obicei sfânt, în oraş s-ar fi iscat de îndată răzvrătirea. Într-adevăr, lavina omenească se repezi numaidecât asupra eşafodului. Cât ai clipi din ochi, scoaseră postavul şi-l rupseră în bucăți, apoi grinzile şi scândurile, smulse de mâini puternice sau tăiate cu topoarele, începură să se îndoaie, să scârțâie, să crape, aşa că, în cât ai rosti de câteva ori rugăciunea, în piață nu mai rămase nici urmă de eşafod.

Iar Zbyszko, ținând-o mereu pe Danusia în brațe, se întorcea la castel, dar de astă dată ca un învingător-triumfător.

Deoarece în jurul lui păşeau cu bucuria pe față primii cavaleri ai Regatului, iar pe de lături, înainte şi înapoi se înghesuiau mii de femei, bărbați şi copii strigând cât îi ținea gura, cântând, întinzându-şi mâinile spre Danusia şi lăudând curajul şi frumusețea amândurora. La ferestre, mâinile albe al orăşencelor avute aplaudau cu înflăcărare, pretutindeni se vedeau ochii plini de lacrimile bucuriei. O ploaie de coronițe de trandafiri, de crini, de panglici şi eşarfe aurii cădea la picioarele tânărului fericit, iar el, strălucitor ca soarele, cu inima plină de recunoştință, îşi ridica în sus dulcea povară albă, îi săruta genunchii şi această privelişte le impresiona atât de mult pe orăşence, că unele se aruncau în brațele iubiților, asigurându-i că, dacă vor fi osândiți la moarte, vor fi şi ei eliberați. Şi Zbyszko, şi Danusia parcă deveniseră copiii cavalerilor, ai târgoveților şi ai oamenilor de rând. Bătrânul Maćko, pe care continuau să-l ducă de subsori Florian de Korytnica şi Marcin de Wrocimowice, aproape că-şi pierduse mințile de bucurie şi de uimire, că el nici nu se gândise la acest mijloc ca să-şi scape nepotul. Powała de Taczew le povestea cavalerilor în larma generală că născociseră acest mijloc sau mai degrabă şi-l amintiseră în timp ce se sfătuiau cu prințesa, Wojciech Jastrzębiec şi Stanisław de Skarbimierz, oameni pricepuți în legile scrise şi obiceiuri. Cavalerii se mirau de simplitatea lui, spunându-şi între ei, că poate nu-şi adusese nimeni aminte de el tocmai pentru că în oraşul locuit de foarte mulți nemți, nu mai fusese folosit de multă vreme.

Acum, însă, totul mai depindea şi de castelan. Cavalerii şi poporul ajunseră la castel, unde, în absența regelui, stătea stăpânul Cracoviei, şi numaidecât pisarul judecătoresc, preotul Stanisław de Skarbimierz, Zawisza, Farurej, Zyndram de Maszkowice şi Powała de Taczew se duseră

la el să-i înfăţişeze puterea obiceiului şi să-i aducă aminte, cum zicea el însuşi, că dacă ar găsi o „lege sau vreun motiv aparent", i-ar da de îndată drumul osânditului. Şi putea oare să existe o lege mai bună decât un obicei străvechi, care nu fusese încălcat niciodată? Stăpânul de la Tęczyn răspunse într-adevăr că acel obicei se aplică mai mult oamenilor din popor şi tâlharilor din Polhale decât şlahticilor, dar el însuşi era prea iscusit în folosirea oricărei legi, ca să poată să nu-i recunoască puterea. Îşi acoperea barba argintie cu mâna şi zâmbea pe furiş, pentru că pesemne se bucura şi el. În cele din urmă, ieşi în galeria scundă având-o alături pe prinţesa Anna Danuta, câţiva duhovnici şi pe cavaleri.

Când îl văzu, Zbyszko o ridică iarăşi în braţe pe Danusia, iar el îşi puse mâna zbârcită pe părul ei bălai, o ţinu aşa o clipă, apoi îşi înclină capul coliliu cu gravitate.

Toată lumea înţelese acest semn şi zidurile castelului mai că se cutremurară de strigăte: „Dumnezeu să te ajute, să trăieşti mult, stăpâne prea drept, să trăieşti şi să ne judeci!" se striga din toate părţile. Apoi răsunară alte strigăte pentru Danusia şi Zbyszko, iar o clipă mai târziu, amândoi urcară în galerie şi căzură la picioarele prinţesei Anna Danuta, căreia Zbyszko îi datora viaţa, întrucât ea născocise cu învăţaţii obiceiul din vechime şi o învăţase pe Danusia ce să facă.

— Trăiască tânăra pereche! strigă la vederea celor îngenuncheaţi Powała de Taczew.

— Să trăiască! repetară ceilalţi.

Iar bătrânul castelan se întoarse către prinţesă şi spuse:

— Prea bine, milostivă stăpână, dar logodna trebuie să aibă loc imediat, căci aşa mai glăsuieşte obiceiul.

— O să-i logodesc de îndată, răspunse buna prinţesă cu faţa luminată, dar nunta nu pot s-o fac fără învoirea părintească a lui Jurand de Spychów.

Capitolul VII

Maćko şi Zbyszko se sfătuiau la neguţătorul Amylej ce le rămânea de făcut. Bătrânul cavaler se aştepta să moară curând şi pentru că aşa-i prezisese şi călugărul franciscan Cybek, care se pricepea la răni, voia să se întoarcă la Bogdaniec ca să fie înmormântat alături de părinţi la cimitirul din Ostrów.

Totuşi, nu toţi înaintaşii lui erau îngropaţi acolo. Odinioară alcătuiau un neam mare. În timpul războaielor, se strângeau cu deviza „Grindină!", dar

pe blazon, socotindu-se mai buni decât ceilalți șlahtici, care n-aveau totdeauna dreptul să-și poarte herbul lor, își însemnaseră „Potcoava Tocită". În anul 1331, în bătălia de la Płowce, arcașii nemți uciseseră prin mlaștini șaptezeci și patru de luptători din Bogdaniec. Scăpase cu viață numai unul, Wojciech, supranumit Bourul, căruia regele Władystaw Łokietek îi întărise după înfrângerea nemților dreptul la blazon și stăpânirea pământurilor de la Bogdaniec. Oasele celorlalți albeau de atunci pe câmpurile de la Płowce, dar Wojciech revenise în locurile de baștină, numai ca să-i vadă pieirea neamului.

Întrucât, în vreme ce bărbații de la Bogdaniec mureau străpunși de săgețile nemților, cavalerii-tâlhari din Silezia vecină năvăliseră peste cuibul lor, arseseră așezarea până-n temelii și-i tăiaseră sau îi luaseră prinși pe locuitori, ca să-i vândă mai târziu în alte locuri îndepărtate. Wojciech a rămas singur în gospodăria veche, care scăpase de foc, stăpân peste pământurile întinse și pustii care aparținuseră cândva întregului neam. După cinci ani, și-a luat nevastă și a avut doi fii, pe Jaśko și pe Maćko; s-a prăpădit în pădure, ucis de un bour la vânătoare.

Copiii au fost crescuți de Kachna de Spalenica, mama lor, care în două lupte s-a răzbunat pe nemții din Silezia pentru vechile nedreptăți, iar în a treia a pierit și ea. Ajungând la vârsta de însurătoare, Jaśko s-a căsătorit cu Jagienka de Mocarzewo cu care l-a făcut pe Zbyszko. Maćko, însă, nu și-a mai luat soție, îngrijind averea și crescându-și nepotul în măsura în care i-o îngăduiau îndeletnicirile războinice.

Dar când în timpul răfuielilor dintre neamurile Grzymała și Nałęcz au ars pentru a doua oară casele din Bogdaniec și pământenii au fost risipiți în cele patru vânturi, Maćko s-a străduit în zadar de unul singur să refacă așezarea. După mai mulți ani de trudă, în cele din urmă, a lăsat totul în arendă unui abate cu care se înrudea și, împreună cu Zbyszko, a plecat în Lituania să lupte împotriva nemților.

N-a uitat, însă, niciodată de Bogdaniec. Se dusese să lupte în Lituania numai ca să se îmbogățească din prada de război și să se întoarcă acasă mai târziu, să răscumpere pământul, să-l colonizeze cu prinșii, să reconstruiască întăritura și să i-o lase lui Zbyszko. Așa și acum, după ce tânărul scăpase cu viață, nu se mai gândea decât la Bogdaniec, sfătuindu-se cu nepotul său la negustătorul Amylej cum să procedeze.

Pământul aveau cu ce să-l răscumpere. Din prada de război, banii lăsați zălog de cavalerii prinși în lupte și din daniile lui Witold se adunaseră sume însemnate. Un câștig deosebit le adusese mai ales duelul pe viață și pe moarte cu cei doi cavaleri frizieni. Numai platoșele luate de la ei costau în acele vremuri o adevărată avere, în afară de armuri, le mai reveniseră carele cu rezerve, caii, slujitorii, veșmintele, banii și tot echipamentul de război. Multe din aceste prăzi le cumpără acum negustătorul Amylej, printre altele două bucăți de postav de Flandra, pe care bogații și prevăzătorii frizieni le

aveau în carele lor. Maćko îşi vându până şi platoşa scumpă, socotind că nu-i va mai fi de folos din cauza morţii apropiate. Armurierul care o cumpără, i-o vându în câştig a doua zi lui Marcin de Wrocimowice cu blazonul „Jumătate de capră", deoarece armurile meşterite la Milano erau pe atunci cele mai preţuite din lume.

Lui Zbyszko îi părea tare rău de platoşă.

— Dacă dă Dumnezeu şi te însănătoşeşti, îi spuse unchiului, unde-ai să mai găseşti, Domnia Ta, una la fel?

— Acolo unde-am găsit-o şi pe asta, numai că pe alt neamţ, răspunse Maćko. Dar de astă dată, n-am să mai scap de moarte. Vârful săgeţii mi-a pătruns printre coaste şi a rămas în mine. Am încercat să-l scot cu unghiile, dar s-a afundat şi mai adânc. Iar acum nu se mai poate face nimic.

— Ar trebui să bei vreo două ulcele de untură de urs!

— Păi, părintele Cybek zice şi el că ar fi bine, pentru ca aşchia să alunece cumva afară. Dar de unde să fac rost aici? La Bogdaniec, era destul să pun mâna pe topor şi să mă tupilez lângă un stup sălbatic!

— De asta şi trebuie să plecăm la Bogdaniec. Numai să nu mori pe undeva pe drum.

Bătrânul Maćko privi înduioşat la nepotul lui.

— Ştiu eu unde-ai vrea tu să mergem: la curtea prinţului Janusz sau la Jurand de Spychów, să năvălim asupra nemţilor din Chelmno.

— Nu sunt deloc împotrivă. Împreună cu curtea prinţesei, aş pleca bucuros la Varşovia ori la Ciechanów, ca să fiu cât mai mult alături de Danusia. Acum, nu mai pot să stau fără ea, pentru că ea nu este numai stăpâna mea, ci şi dragostea mea. Sunt atât de bucuros când o văd, că mă înfior numai când mă gândesc la ea. M-aş duce după ea fie şi la capătul lumii, dar acum, Domnia Ta eşti înaintea tuturor. Nu m-ai lăsat de izbelişte, aşa că nici eu n-o să te las. Dacă trebuie să mergem la Bogdaniec, să pornim de îndată!

— Eşti un băiat bun, se bucură Maćko.

— M-ar pedepsi Dumnezeu, dacă m-aş arăta altfel faţă de Domnia Ta. Uite că se încarcă şi carele, am poruncit să-ţi aştearnă fân într-unui din ele. Fata lui Amylej mi-a dăruit o pilotă pe cinste, numai că nu ştiu dacă nu te vei dezveli din cauza căldurii. O să mergem încet, împreună cu prinţesa şi curtea ei, să aibă cine să te îngrijească. Pe urmă, ei o să se îndrepte spre Mazowsze, iar noi spre Bogdaniec, aşa să ne ajute Dumnezeu!

— De-aş mai trăi măcar să văd întăritura reclădită, spuse Maćko, fiindcă ştiu bine că după moartea mea, tu n-o să te gândeşti prea mult la Bogdaniec.

— De ce să nu mă gândesc?

— Pentru că nu-ţi va sta mintea decât la lupte şi dragoste.

— Păi, Domnia Ta n-ai făcut la fel? Află că am şi hotărât ce-am să fac. Primul lucru este să ridic întăritura din trunchiuri de stejari, apoi să sap un

şanţ de apărare în jurul ei.

— Asta vrei să faci? întrebă Maćko interesat. Ei, şi după ce va fi gata întăritura?... Ce-o să urmeze?

— După ce voi termina întăritura, am să plec la curtea prinţului de la Varşovia sau la Ciechanów.

— După moartea mea?

— Dacă vei muri repede, după moartea Domniei Tale, dar mai întâi să te îngrop după cuviinţă, iar dacă Domnul Isus îţi va da sănătate, o să rămâi la Bogdaniec. Mie mi-a promis prinţesa că acolo voi căpăta centura de cavaler de la prinţ. Altminteri, Lichtenstein n-o să vrea să lupte cu mine.

— Iar după aceea, o să porneşti asupra Malborgului?

— Asupra Malborgului ori la capătul lumii, numai să-l găsesc pe Lichtenstein acolo.

— Pentru asta n-o să te cert. Unul dintre voi trebuie să moară!

— N-ai grijă, o să-ţi aduc mănuşa şi centura lui la Bogdaniec.

— Numai să te temi de trădare. La ei, trădarea umblă pe toate drumurile.

— O să mă închin prinţului şi o să-l rog să-i ceară o scrisoare de liberă trecere marelui maestru. Acum este pace. O să mă duc la Malborg după scrisoare, iar acolo se află oricând cavaleri în ospeţie. Ştii ce? Mai întâi Lichtenstein, iar pe urmă, pe cei care poartă pene de păun la coif şi am să-i provoc pe rând. Cu ajutorul lui Dumnezeu voi învinge şi astfel îmi voi împlini şi jurământul.

Vorbind astfel, Zbyszko îşi zâmbea propriilor gânduri, iar faţa lui semăna cu a unui copil de casă, care spune ce isprăvi cavalereşti o să făptuiască atunci când va fi mare.

— Ehei! se minună clătinând din cap Maćko, dacă ai să învingi trei cavaleri de neam ales, nu numai că-ţi vei îndeplini jurământul, dar câte lucruri o să-ţi rămână de la ei, drăguliţă Doamne!

— De ce trei, se înflăcără Zbyszko. Când mă aflam în temniţă, mi-am spus că nu mă voi arăta zgârcit faţă de Danusia. Nu trei, ci câte degete are o mână!

Maćko ridică din umeri.

— Miră-te, Domnia Ta, n-ai decât să nu mă crezi, se avântă Zbyszko, dar eu de la Malborg am să plec la Jurand de Spychów. Cum să nu-i dau bineţe, când este tatăl Danusiei. Şi cu el o să năvălim asupra nemţilor din Chełmno. Chiar Domnia Ta ai spus că mai mare vârcolac împotriva nemţilor nu voi găsi în toată Mazowsze.

— Şi dacă n-o să ţi-o dea pe Danusia?

— Cum să nu mi-o dea! El îşi caută răzbunarea lui, iar eu pe a mea. Unul mai bun ca mine n-o să afle. În sfârşit, de vreme ce prinţesa a încuviinţat logodna, nu se va arăta nici el împotrivă.

— Abia acum îmi dau seama de un lucru, observă Maćko. Tu o să iei

toți oamenii de la Bogdaniec, ca să-ți ai oamenii tăi, cum se cuvine unui cavaler, iar pământul va rămâne fără mână de lucru. Cât voi trăi, nu-ți voi îngădui, dar după moartea mea, te şi văd că-i vei lua.

— Dumnezeu va avea grijă şi de ceata mea, fiindcă şi Janko de Tulcza, ruda mea, nu se va arăta zgârcit cu mine.

Deodată, uşa se deschise şi ca dovadă că Dumnezeu va avea grijă de ceata lui Zbyszko, intrară doi oameni negricioşi, îndesați, îmbrăcați în caftane galbene asemenea evreilor, cu cipilici roşii pe cap şi cu şalvari foarte largi. Aceştia, oprindu-se lângă uşă, începură să-şi ducă pe rând degetele la frunte, la buze, la piept şi să se ploconească până la pământ.

— Ce însemnați mai sunt şi ăştia? întrebă Maćko. Cine sunteți?

— Robii Domniilor Voastre, răspunseră nou-veniții într-o polonă stâlcită.

— Cum aşa, de unde, cine v-a trimis aici?

— Ne-a trimis Zawisza în dar tânărului cavaler, ca să fim robii lui.

— O, Doamne! încă doi țărani, se bucură Maćko. De ce neam sunteți?

— Noi suntem turci.

— Turci? repetă Zbyszko. Voi avea şi doi turci în ceata mea. Ați văzut turci vreodată?

Şi repezindu-se la ei, începu să-i răsucească şi să-i cerceteze ca pe nişte creaturi de peste mare. Iar Maćko zise:

— De văzut, n-am văzut, dar am auzit că stăpânul de Garbów are slujitori turci, pe care i-a adus de dincolo de Dunăre, războindu-se în slujba împăratului roman Zygmunt. Cum aşa, câinilor, voi sunteți păgâni?

— Stăpânul a poruncit să ne botezăm, spuse unul dintre prinşi.

— Şi n-ați avut bani să vă răscumpărați?

— Noi suntem de departe, tocmai de pe țărmul Asiei, de la Brussa.

Zbyszko, care asculta întotdeauna tot felul de povestiri războinice, mai ales când era vorba de isprăvile faimosului Zawisza de Garbów, începu să-i întrebe cum se întâmplase de căzuseră în robie. Dar în istorisirea prinşilor nu era nimic neobişnuit: Zawisza îi atacase cu trei ani în urmă într-o trecătoare, deşi erau o ceată de vreo cincisprezece oameni; o parte muriseră, iar alții fuseseră prinşi şi dăruiți pe urmă altor stăpâni. Lui Zbyszko şi lui Maćko inimile li se umplură de bucurie la vederea unui dar atât de însemnat, mai ales că pe vremea aceea oamenii se găseau cu greu şi erau o adevărată avuție.

În acest timp, după o clipă, sosi însuşi Zawisza în tovărăşia lui Powała şi Paszko Ztodziej de Biskupice. Întrucât puseseră cu toții umărul să-l ajute pe Zbyszko, se bucurau că-i fuseseră de folos, aşa că fiecare îi adusese câte ceva în dar ca amintire. Darnicul stăpân de la Taczew îi oferi un valtrap pentru cal, larg, bogat şi cusut pe piept cu franjuri auriți. Paszko îl cinsti cu o spadă ungurească de câteva grivne{24}. Mai târziu, sosiră Lis de Targowisko, Farurej şi Krzon de Kozieglowy cu Marcin de Wrocimowice şi

Zyndram de Maszkowice, fiecare cu brațele încărcate.

Zbyszko îi întâmpină cu sufletul deschis, fericit de două ori: o dată pentru daruri şi apoi pentru că cei mai străluciți cavaleri din Regat îi arătau prietenie. Se interesară cu toții de plecare şi de sănătatea lui Maćko, sfătuindu-l ca oameni cu experiență, deşi tineri, cu ce alifii să-i ungă rănile ca să se vindece în chip miraculos.

Maćko, însă, îl încredința pe Zbyszko în grija lor, căci el se pregătea să plece pe lumea cealaltă. E greu să trăieşti cu o aşchie de fier sub coaste. Se mai plânse că scuipă mereu cu sânge şi nu poate să mănânce.

— O mână de alune decojite, două bucăți de cârnați şi ouă prăjite asta-i toată mâncarea mea pe o zi. Părintele Cybek mi-a slobozit sânge de câteva ori, crezând că aşa o să scap de fierbințeala de la inimă şi o să-mi revină pofta de mâncare.

Era totuşi atât de bucuros de darurile căpătate de nepotul său, încât se simți de îndată mai bine, iar când neguțătorul Amylej porunci să se aducă în odaie o damigeană de vin ca să cinstească nişte oaspeți atât de faimoşi, se aşeză şi el la masă înaintea paharului. Începură să vorbească despre scăparea lui Zbyszko şi despre logodna lui cu Danusia. Cavalerii erau siguri că Jurand de Spychów nu se va împotrivi voinței prințesei, mai ales dacă Zbyszko va răzbuna amintirea mamei ei şi va aduce penele de păun juruite.

— Numai că în ce-l priveşte pe Lichtenstein, remarcă Zawisza, nu ştim dacă va accepta să te înfrunte, fiindcă el este călugăr şi pe deasupra şi una dintre căpeteniile Ordinului. Ba, oamenii din suita lui vorbeau că se aştepta să ajungă chiar mare maestru.

— Dacă va refuza lupta, îşi va pierde onoarea, interveni Lis de Targowisko.

— Nu, răspunse Zawisza, pentru că nu este cavaler laic, iar călugării n-au voie să se bată în duel.

— Păi de multe ori se întâmplă aşa.

— Fiindcă în Ordin nu se mai respectă legile. Fac tot felul de jurăminte şi, în ciuda întregii lumi creştine, le încalcă întotdeauna. Dar un cavaler teuton şi îndeosebi căpetenia pot să refuze duelul!

— Ei, atunci poate că ai să-l întâlneşti în luptă.

— Lumea vorbeşte că n-o să fie război, zise Zbyszko, întrucât cavalerii teutoni se tem acum de poporul nostru.

La acestea, Zyndram de Maszkowice spuse:

— Pacea asta nu va mai dura mult. Nu te poți face frate cu lupul, pentru că el trăieşte din paguba altuia.

— Între timp, poate că vom fi nevoiți să luptăm cu Timur cel Şchiop, interveni Powała. Prințul Witold a fost biruit de Edyga, asta-i sigur.

— Adevărat. Iar voievodul Spytko nu s-a mai întors, îi ține isonul Paszko Zlodziej de Biskupice.

— O mulțime de cneji lituanieni au rămas pe câmpul de luptă.

— Răposata regină a prevestit că aşa se va întâmpla, adăugă Powała de Taczew.

— Hm, atunci s-ar putea să pornim într-adevăr împotriva lui Timur.

Discuţia reveni la expediţia lituaniană împotriva tătarilor. Nu se mai îndoia nimeni că prinţul Witold, o căpetenie mai mult înflăcărată decât pricepută, suferise o înfrângere înfricoşătoare la Worskla, în care căzuseră o mulţime de şlahtici lituanieni, ruteni şi, odată cu ei, grupul de cavaleri polonezi şi chiar teutonii care-i ajutau. Cei adunaţi la Amylej deplângeau în special soarta tânărului Spytko de Melsztyn, cel mai mare magnat din Regat, care plecase în campanie ca voluntar şi după bătălie nu se mai auzise nimic despre el. De aceea, îi ridicară în slăvi purtarea-i cu adevărat cavalerească, întrucât primind de la căpetenia vrăjmaşilor un calpac care să-l apere de moarte, refuzase să-l poarte în timpul luptei, punând mai presus moartea plină de glorie, decât viaţa din mila conducătorului păgân. Nu era totuşi sigur dacă pierise ori căzuse în robie. Ca prins, avea cu ce să se răscumpere, deoarece bogăţiile lui erau nemăsurate, iar pe deasupra, regele Władyslaw îi dăruise în stăpânire întreaga Podolie.

Însă înfrângerea lituanienilor putea fi primejdioasă şi pentru toată ţara lui Jagiełło, deoarece nimeni nu ştia prea bine dacă tătarii, încurajaţi de izbânda asupra lui Witold, nu vor năvăli în ţinuturile şi întăriturile care-i aparţineau Marelui Principat. În acest caz, ar fi fost atras în război şi Regatul. Tocmai din acest motiv, cavaleri precum Zawisza, Farurej, Dobko şi chiar Powała, obişnuiţi să caute lupta pe la curţile străine, nu părăseau înadins Cracovia, neştiind ce le va aduce viitorul apropiat. Dacă Tamerlan, stăpânul a douăzeci şi şapte de regate, ar fi pus în mişcare toată lumea mongolă, atunci primejdia ar fi putut fi înfricoşătoare. Iată că erau oameni care prevedeau acest pericol.

— Dacă va fi nevoie, ne vom măsura cu Şchiopul însuşi. Cu noi nu-i va fi chiar atât de uşor cum i-a fost cu toate popoarele pe care le-a înfrânt şi le-a cucerit. Unde mai pui că ne vor sări în ajutor şi ceilalţi prinţi creştini.

La acestea, Zyndram de Maszkowice care-i ura îndeosebi pe cavalerii teutoni, spuse cu amărăciune:

— Prinţii, nu ştiu, dar cavalerii teutoni sunt gata să se împrietenească îndată cu tătarii şi să ne lovească din cealaltă parte.

— Atunci, o să fie război! strigă Zbyszko, eu împotriva teutonilor!

Dar ceilalţi cavaleri începură să-l contrazică. Cavalerii teutoni nu se tem de Dumnezeu, urmărindu-şi numai folosul lor, însă nu se vor încumeta să se alăture păgânilor împotriva unui popor creştin. De altfel, Timur se războieşte pe undeva departe în Asia, iar o căpetenie a tătarilor, Edyga, a pierdut atâţia oameni în bătălie, încât probabil că s-a înfricoşat de propria izbândă. Prinţul Witold se va descurca şi mai mult ca sigur că şi-a îndestulat fortăreţele cu de toate. De altminteri, cu toate că de astă dată n-au avut noroc, nu-i o noutate că lituanienii îi vor învinge pe tătari.

— Nu trebuie să ne înfruntăm cu tătarii, ci cu nemții, pe viață și pe moarte, rosti Zyndram de Maszkowice, căci dacă nu-i vom face una cu pământul, vom pieri de mâna lor.

După care se întoarse spre Zbyszko:

— Iar Mazowsze va pieri cea dintâi. N-ai frică, acolo vei găsi totdeauna ce să faci.

— Ehei, dacă unchiul ar fi sănătos, aș pleca numaidecât.

— Să te ajute Dumnezeu! îi ură Powała înălțând paharul.

— În sănătatea ta și a Danusiei!

— Pentru pierzania nemților! adăugă Zyndram de Maszkowice.

Și începură să-și ia rămas-bun. În acest timp, intră un curtean al prințesei cu un șoim pe mână și înclinându-se către cei de față, îi spuse zâmbind ciudat lui Zbyszko:

— Prințesa mi-a poruncit să-i spun Domniei Tale că va înnopta la Cracovia și va porni la drum mâine-dimineață.

— Foarte bine, se bucură Zbyszko, dar de ce? S-a îmbolnăvit cineva?

— Nu, dar prințesa are un oaspete din Mazowsze.

— A venit prințul?

— Nu prințul, ci Jurand de Spychów, lămuri curteanul.

La aceste cuvinte, Zbyszko rămase foarte încurcat și inima începu să-i bată ca atunci când i se citise condamnarea la moarte.

Capitolul VIII

Prințesa Anna nu se mira prea mult de venirea lui Jurand de Spychów, deoarece se întâmpla de multe ori ca acesta, printre hărțuiri, atacuri și lupte cu cavalerii nemți din vecinătate, să fie învins de dorul de Danusia. Atunci, apărea pe neașteptate fie la Varșovia, fie la Ciechanów sau oriunde se afla curtea prințului Janusz. La vederea copilei răbufnea întotdeauna în hohote de plâns. Pentru că Danusia, cu trecerea anilor, semăna atât de mult cu mama ei, că de fiecare dată avea impresia că-și vede soția răposată, așa cum o cunoscuse odinioară lângă prințesa Anna la Varșovia. Uneori, oamenii credeau că, de atâta jale, inima-i de fier, robită numai răzbunării, va plesni de durere. Prințesa îl îndemnase și ea nu o dată să părăsească Spychów și să rămână la curte alături de Danusia.

Însuși prințul, prețuindu-i bărbăția și însemnătatea și vrând totodată să evite necazurile la care-l expuneau încăierările de la hotar, îi oferise dregătoria de spătar. Dar totul fusese în zadar. Tocmai vederea Danusiei îi sfâșia rana veche. După câteva zile, își pierdea pofta de mâncare, somnul și nu mai vorbea cu nimeni. Se vede că inima i se răzvrătea din nou, apoi dispărea de la curte și se întorcea în mlaștinile lui de la Spychów să-și

înece jalea şi mânia în sânge. Oamenii îşi spuneau atunci: „Vai de nemți, nu sunt nici ei nişte oi, dar şi-au găsit lupul în Jurand". Într-adevăr, de la o vreme, începeau să se răspândească zvonuri ba despre oaspeții voluntari prinşi care se îndreptau spre cavalerii teutoni pe drumul de hotar, ba despre târgurile incendiate, ba despre țăranii luați cu anasâna sau despre încăierările pe viață şi pe moarte din care fiorosul Jurand ieşea întotdeauna învingător. Pe lângă firea hrăpăreață a mazurienilor şi a cavalerilor nemți, care stăpâneau pământurile şi aşezările încredințate de teutonii din vecinătatea Mazowiei, până şi pe timp de pace deplină între principii mazovieni şi Ordin, la graniță, vânzoleala luptelor nu înceta niciodată. Chiar şi atunci când se duceau să taie lemne din pădure sau să strângă recolta, locuitorii îşi luau cu ei arbaletele şi sulițele. Oamenii nu erau siguri nici de ziua de mâine, trăind cu inimile încrâncenate şi pregătiți mereu de luptă. Nimeni nu se mulțumea doar să se apere, fiecare plătind jaful cu jaf, incendiul cu incendiu şi atacurile cu atacuri. Se întâmpla astfel ca nu o dată, când nemții se furişau tăcuți pe marginea pădurii să dea foc la vreun târg, să ia țărani sau vite cu japca, mazurienii, în acelaşi timp, făceau şi ei la fel. Nu de puține ori se întâlneau unii cu alții şi se încleştau de moarte, cu toate că uneori numai căpeteniile se provocau la luptă, după care învingătorul lua în stăpânire ceata celui învins. Prin urmare, când la curtea de la Varşovia veneau plângeri împotriva lui Jurand, prințul răspundea cu jalbele împotriva încălcărilor făcute prin alte părți de cavalerii nemți. Astfel, în vreme ce amândouă părțile cereau dreptate, dar nici una nu voia şi nu putea s-o facă, toate rapturile, incendiile şi atacurile rămâneau nepedepsite.

În acest fel, trăind în întăritura sa de la Spychów, în mijlocul mlaştinilor năpădite de păpuriş, şi arzând de dorința neostoită de a se răzbuna, Jurand devenise o povară atât de grea pentru vecinii săi de hotar, încât în cele din urmă, spaima ajunse să le întreacă ura. Câmpurile din apropierea întăriturii se pârlogiseră, pădurile erau pline de hamei sălbatic şi aluniş, iar luncile de stuf. Adesea, câte un cavaler neamț, obişnuit în țara lui cu legea pumnului, încerca să se aşeze nu prea departe de Spychów, dar după un timp, prefera să-şi părăsească pământul, turmele şi țăranii decât să trăiască în vecinătatea neînduplecatului războinic. De asemenea, teutonii se înțeleseseră de câteva ori să năvălească împreună asupra Spychówului, dar fiecare încercare se sfârşise cu o înfrângere. Încercaseră şi altfel. O dată, aduseseră un cavaler de pe Main, vestit pentru asprimea şi puterea lui, care învinsese în toate luptele, ca să-l provoace la duel pe Jurand. Dar când se aflaseră în arenă, curajul neamțului pierise ca prin farmec la vederea înfricoşătorului mazurian şi întorsese calul să fugă, însă Jurand îi străpunsese spatele neacoperit cu sulița, lipsindu-l astfel de onoare şi lumina zilei. De atunci, nemții fuseseră şi mai îngroziți şi orice teuton care vedea fie şi de departe fumurile de la Spychów, îşi făcea semnul crucii şi se ruga de ocrotitorul său din ceruri, întrucât se înstăpânise părerea că Jurand îşi vânduse sufletul

puterilor necurate, ca să se răzbune.

Despre Spychów se povesteau tot felul de lucruri înspăimântătoare; cum că prin mlaştinile lipicioase, printre ochiurile de apă acoperite cu lintişoară şi troscot, se ajungea la aşezare pe un drumeag atât de îngust, încât nu încăpeau pe el nici doi bărbaţi călare unul lângă celălalt; că pe amândouă părţile lui se rostogoleau schelete de nemţi, iar noaptea se preumblau pe picioare de păianjeni capetele înecaţilor gemând, urlând şi trăgând în adânc oamenii împreună cu caii. Se spunea că palisada întăriturii era împodobită cu tidve omeneşti. În toate acestea, era adevărat doar că în pivniţele zăbrelite, săpate sub zidurile de la Spychów, gemeau întotdeauna mai mulţi prinşi şi că numele lui Jurand era mai înfricoşător decât zvonurile despre schelete şi înecaţi.

Zbyszko, aflând de venirea lui, porni în grabă spre el, dar pentru că era tatăl Danusiei, nu se simţea în largul lui. Că şi-o alesese pe Danuśka stăpână a gândurilor şi-i jurase credinţă nu putea să-l împiedice nimeni, dar după aceea, prinţesa îi logodise. Ce va spune Jurand? Va accepta sau nu? Şi ce se va întâmpla dacă tatăl ei va striga mânios că nu va fi niciodată de acord? Aceste întrebări îi apăsară tot drumul sufletul lui Zbyszko, fiindcă la Danusia ţinea mai mult decât la orice pe lume. Îi mai dădea curaj doar gândul că Jurand nu-i va socoti atacarea lui Lichtenstein drept o jignire, ci ca pe un merit, pentru că el nu voise decât să răzbuna moartea mamei Danusiei, faptă pentru care fusese cât pe ce să-şi piardă capul.

Între timp, începu să-l cerceteze pe curteanul care venise să-l ia de la Amylej:

— Unde mă duci, Domnia Ta, la castel?

— Păi la castel, acolo se află şi Jurand împreună cu suita prinţesei.

— Spune-mi şi mie ce fel de om este?... Ca să ştiu cum să vorbesc cu el...

— Hm, ce să zic? Este altfel decât oamenii ceilalţi. Lumea vorbeşte că mai demult era un om vesel, până când i s-a stricat sângele la ficat.

— E deştept?

— Mai degrabă viclean, fiindcă ia de la alţii, dar el nu dă nimic. - Ehei, are un singur ochi, pe celălalt i l-au scos nemţii cu o săgeată din arbaletă, dar şi aşa te pătrunde până în adâncuri. Cu el nu se pune nimeni în poară... Dar pe prinţesă, stăpâna noastră, o iubeşte, fiindcă a luat-o de soţie pe o curteancă de-a ei, iar acum fata lui creşte la noi.

Zbyszko răsuflă adânc.

— Atunci, spune-mi dacă se arată împotriva dorinţei prinţesei?

— Ştiu eu ce-ai vrea Domnia Ta să afli, şi o să-ţi spun ce-am auzit. Prinţesa a vorbit cu el despre logodnă, pentru că nu era frumos să nu-i spună, dar ce-a zis el, nu se ştie.

Tot discutând de una şi de alta, ajunseră la poarta castelului. Căpetenia arcaşilor regali, aceeaşi care-l condusese mai înainte la moarte, acum îi făcu

un semn prietenesc din cap, aşa că trecând de strajă, ajunseră în curte, apoi intrară în clădirea din dreapta pe care o ocupa prinţesa.

Curteanul, întâlnind la intrare un copil de casă, îl întrebă:

— Unde-i Jurand de Spychów?

— În odaia strâmbă, cu fiica lui.

— Asta-i acolo, spuse curteanul arătând o uşă.

Zbyszko se închină şi dând la o parte draperia de la uşa deschisă, intră cu inima strânsă. Dar la început, nu-i observă pe Jurand şi Danusia, deoarece încăperea nu numai că era strâmbă, ci şi întunecoasă. Abia după un răstimp, zări căpşorul luminos al fetei care stătea pe genunchii tatălui. Nu-l auziseră nici ei, aşadar, când se opri lângă draperie, îşi drese glasul şi în cele din urmă rosti:

— Domnul fie lăudat!

— În vecii vecilor, răspunse Jurand ridicându-se în clipa aceea, Danusia se repezi spre tânărul cavaler şi luându-l de mână, începu să strige:

— Zbyszko, a venit tata!

Zbyszko îi sărută mâna, după care se ridică din genunchi, se apropiară amândoi de Jurand şi zise:

— Am venit să mă închin Domniei Tale; ştii cine sunt?

Şi se închină puţin, făcând o mişcare cu mâna, de parcă voia să-i îmbrăţişeze picioarele. Dar părintele Danusiei îl luă de mână, îl întoarse spre lumină şi începu să-l privească în tăcere.

Zbyszko se mai liniştise puţin, aşa că, înălţându-şi ochii spre Jurand, văzu înaintea lui un bărbat de statură uriaşă, cu părul cânepiu şi mustăţile la fel, cu nasul încovoiat şi un ochi de culoarea fierului. I se păru că privirea aceea încerca să-l străpungă dintr-o parte în alta, astfel că se simţi iarăşi încurcat; în cele din urmă, neştiind ce trebuie să spună, dar vrând neapărat să spună ceva, ca să întrerupă tăcerea apăsătoare, întrebă:

— Domnia Ta eşti Jurand de Spychów, tatăl Danusiei?

Celălalt îi arătă printr-o mişcare din cap laviţa de lângă scaunul de stejar, pe care stătea el, şi îl cercetă mai departe fără o vorbă.

În cele din urmă, Zbyszko îşi pierdu răbdarea.

— Domnia Ta, răbufni, nu mă simt prea bine să stau aşa ca la judecată.

Abia atunci, Jurand întrebă:

— Tu ai vrut să te baţi cu Lichtenstein?

— Întocmai! răspunse Zbyszko.

În ochiul stăpânului de la Spychów fulgeră parcă o lumină ciudată şi faţa lui ameninţătoare se lumină puţin. După o clipă, se uită la Danusia şi întrebă din nou:

— Şi asta din cauza ei?

— Păi din cauza cui? Cred că unchiul ţi-a spus Domniei Tale că am jurat să-i pun la picioare trei panaşe retezate de pe coifurile nemţilor. Dar n-o să fie numai trei, ci atâtea câte degete am la amândouă mâinile. În acest

fel, am să te ajut şi pe Domnia Ta să te răzbuni pentru moartea mamei Danusiei.

— Vai lor! încuviinţă Jurand.

Şi din nou se aşternu tăcerea. Cu toate acestea, Zbyszko, ghicind că, arătându-şi îndârjirea împotriva nemţilor se apropie de inima lui Jurand, zise:

— N-am să-i iert nici pentru nedreptatea mea, deşi era cât pe ce să-mi taie capul.

Aici, se întoarse spre Danusia şi adăugă:

— Ea m-a scăpat.

— Ştiu, încuviinţă Jurand.

— Şi nu eşti supărat?

— De vreme ce i-ai jurat, slujeşte-o pentru că aşa-i obiceiul cavalerilor.

Zbyszko ezită o clipă, apoi începu să vorbească nelinişti.

— Află, Domnia Ta că... mi-a acoperit capul cu vălul ei... Toţi cavalerii şi călugărul franciscan, care stătea cu crucea lângă mine, au auzit-o când a spus: „Este al meu!" Aşa că n-o să mai fiu niciodată al nimănui până la moarte, aşa să-mi ajute Dumnezeu.

Rostind aceste cuvinte, îngenunche din nou şi vrând să arate că ştie obiceiul cavaleresc, sărută cu veneraţie pantofiorii Danusiei, care stătea pe rezemătoarea scaunului, după care se ridică şi, întorcându-se către Jurand, îl întrebă:

— Domnia Ta ai mai văzut una ca ea?...

Jurand îşi luă deodată capul în mâinile ucigătoare de oameni şi coborându-şi pleoapele, răspunse surd:

— Am văzut, dar nemţii mi-au omorât-o.

— Atunci, ascultă-mă, propuse Zbyszko înflăcărat, nedreptatea şi răzbunarea Domniei Tale sunt şi ale mele. Şi dintr-ai noştri, de la Bogdaniec, cărora li s-au împotmolit caii în mocirlă, ticăloşii au ucis o mulţime cu arbaletele... N-ai să găseşti pe nimeni mai bun ca mine pentru treaba Domniei Tale. Pentru mine nu-i ceva nou! Întreabă-l şi pe unchiul meu. Sulița şi baltagul, paloşul lung sau scurt, totuna mi-s! Ţi-a povestit unchiul despre frizienii aceia?... O să-i tai pe nemţi ca pe berbeci, iar în legătură cu fiica Domniei Tale, îţi jur în genunchi că voi lupta pentru ea fie şi cu starostele iadului şi n-o s-o schimb nici pentru pământ, nici pentru vite, pentru nimic, şi de mi-ar da pe ea chiar un castel cu geamuri la ferestre, l-aş refuza şi m-aş duce după ea până la capătul lumii.

Jurand întârzie un răstimp cu capul în mâini, dar în cele din urmă, se trezi parcă din somn şi spuse cu jale copleşit de tristeţe:

— Eşti pe gustul meu, copile, dar n-am să ţi-o dau, fiindcă nu-ţi este scrisă ţie, sărmana!

La auzul acestor cuvinte, Zbyszko mai că încremeni şi începu să se uite la Jurand cu ochii holbaţi, nemaiputând îngăima o vorbă.

Dar Danusia îi veni în ajutor. Zbyszko îi plăcea foarte mult, aşa cum îi plăcea să nu mai fie socotită o „gâgâlice", ci o „băietană curajoasă". Îi plăcuseră şi logodna, şi dulciurile pe care i le aducea zilnic micul cavaler, aşa că acum, când înţelese că vor s-o lipsească de toate acestea, alunecă repede de pe rezemătoarea scaunului şi ascunzându-şi capul pe genunchii tatălui, începu să strige:

— Tăticule, tăticule, vrei să mă faci să plâng?

Se vede că Jurand o iubea mai presus de orice, fiindcă îşi puse cu blândeţe mâna pe capul bălai. Pe faţa lui, înverşunarea şi mânia fuseseră înlocuite de tristeţe.

În acest timp, Zbyszko îşi reveni şi se miră:

— Cum aşa? Domnia Ta vrei să te împotriveşti voinţei lui Dumnezeu?

Iar la acestea Jurand:

— Dacă asta va fi voia Domnului, va fi a ta, eu îţi spun, însă, că nu voi interveni. Sigur, te-aş ajuta bucuros, dar nu se poate...

Şi spunând acestea, o luă în braţe pe Danusia şi se îndreptă spre uşă, iar când Zbyszko vru să-i aţină calea, se opri o clipă şi adăugă:

— N-am să-ţi port ranchiună pentru că-ţi îndeplineşti datoria de cavaler, dar să nu mă întrebi mai mult, fiindcă nu-mi stă în putere să-ţi spun.

Şi ieşi.

Capitolul IX

A doua zi, Jurand nu-l evita câtuşi de puţin pe Zbyszko şi nici nu-l împiedică să-şi îndeplinească în timpul drumului îndatoririle faţă de Danusia ca un cavaler ce se afla. Dimpotrivă, Zbyszko, deşi cu inima strânsă, băgă de seamă că mohorâtul stăpân de la Spychów îl priveşte cu bunăvoinţă şi cu părere de rău parcă pentru că fusese nevoit să-i dea un răspuns atât de crud. De aceea, tânărul încercă nu o dată să se apropie de el şi să înceapă vorba. După plecarea de la Cracovia, în timpul călătoriei, se iviră destule prilejuri potrivite, deoarece amândoi o însoţeau călare pe prinţesă. Jurand, de obicei tăcut, vorbea cu plăcere, dar atunci când Zbyszko voia să afle ceva despre piedicile care-l despărţeau de Danusia, discuţia se întrerupea deodată şi faţa lui Jurand se întuneca. Zbyszko, gândind că prinţesa ştie mai multe, se apropie la un moment dat şi se strădui să afle ceva de la ea, dar fără nici un rezultat.

— Trebuie să fie o mare taină, îi spuse. Mi-a mărturisit chiar Jurand, dar m-a rugat totodată să nu-l întreb mai multe. Fără doar şi poate este legat prin vreun jurământ, cum se obişnuieşte printre oameni. Cred totuşi că Dumnezeu ne va ajuta şi cu timpul va ieşi totul la iveală.

— Fără Danuśka pe lume, m-aş simţi ca un câine în lanţ sau ca un urs în

groapă, răspunse Zbyszko. Nu tu bucurie, nu tu mângâiere. N-aş avea parte de nimic, numai de necazuri. Aş pleca la Tawana cu prinţul Witold, să mă ucidă tătarii acolo. Dar mai întâi trebuie să-l duc pe unchiul acasă şi abia după aceea să retez penele de păun de la coifurile nemţilor, aşa cum am jurat. E cu putinţă ca în acest timp să-mi vină vreunul de hac, mai bine aşa decât să văd că mi-o ia altul pe Danusia.

Prinţesa îşi ridică spre el ochii albaştri, buni şi îl întrebă mirată:

— Păi tu ai îngăduit una ca asta?

— Eu? Cât mai am o picătură de sânge în vene, aşa ceva nu se va întâmpla! Doar dacă mi s-ar usca mâna şi nu va mai putea ţine baltagul!

— Ei vezi?

— Aşa-i, dar cum s-o iau împotriva voinţei părinteşti?

La acestea, prinţesa murmură parcă pentru sine:

— Dumnezeule atotputernic, se mai întâmplă câteodată şi aşa...

Apoi către Zbyszko:

— Oare voia Domnului nu-i mai puternică decât cea părintească? Jurand a recunoscut şi el că dacă „Dumnezeu va voi, va fi a lui".

— Aşa mi-a spus şi mie! exclamă Zbyszko. „Dacă asta va fi voinţa lui Dumnezeu, va fi a ta."

— Păi vezi?

— Milostivă stăpână, afară de bunăvoinţa Luminăţiei Tale, asta-mi e singura mângâiere.

— Bunăvoinţa mea o ai, iar Danuśka se va ţine de cuvânt. Chiar ieri i-am zis: Danuśka, o să-i păstrezi credinţă lui Zbyszko? Iar ea mi-a răspuns: „Voi fi a lui Zbyszko sau a nimănui!" E încă o copilă, dar când promite ceva, se ţine de cuvânt, doar e fiică de şlahtic, nu o necioplită. Şi mama ei era la fel.

— Să dea Dumnezeu! se bucură Zbyszko.

— Ai grijă, însă, ca şi tu să-ţi respecţi jurământul, căci sunt nu puţini bărbaţi uşuratici: făgăduiesc dragoste veşnică şi numaidecât se duc la alta, de nu-i ţii nici legaţi! Ştiu că vorbesc cu dreptate!

— Isus să mă pedepsească înainte de a păcătui! se împotrivi cu înflăcărare Zbyszko.

— Ai grijă să nu uiţi. Iar după ce-l conduci acasă pe unchiul tău, să vii la curtea noastră. O să ai prilejul să capeţi pintenii de cavaler, apoi o să vedem ce-o mai vrea şi Dumnezeu. Între timp, Danuśka o să mai crească şi va simţi voinţa Domnului, fiindcă acum ţine într-adevăr grozav la tine, nu pot să spun că nu-i aşa, dar nu ca o fată împlinită. S-ar putea ca şi Jurand să încline în sufletul lui spre tine, pentru că, după socoteala mea, şi el s-ar bucura. O să te duci la Spychów şi vei avea prilejul să-i fii cumva de folos, şi să-i câştigi inima.

— Milostivă prinţesă, tocmai asta mă gândeam să fac, dar cu îngăduinţa Luminăţiei Tale, îmi va fi mai uşor.

Discuția cu prințesa îi dădu mult curaj lui Zbyszko. În acest timp, la primul popas, bătrânul Maćko se simți atât de rău, încât fu nevoit să rămână şi să aştepte până când îşi va recăpăta puterile ca să poată călători mai departe. Milostiva prințesă Anna Danuta îi lăsă toate ierburile şi leacurile pe care le avea la ea, întrucât trebuia să-şi continue călătoria, astfel că cei doi cavaleri de Bogdaniec fură siliți să se despartă de suita mazoviană. Zbyszko se prăpăstui cât era de lung mai întâi la picioarele prințesei, apoi înaintea Danusiei, îi jură încă o dată că-şi va respecta legământul de cavaler, promise că va veni cât va putea de repede la Ciechanów sau la Varşovia, şi în cele din urmă o luă în brațele-i puternice şi ridicând-o, începu să repete cu glasul tremurător:

— Să nu mă uiți, floricica mea dragă, să nu mă uiți, peştişorul meu auriu!

Iar Danusia, încolăcindu-i gâtul cu brațele, cum face o soră mai mică atunci când îşi îmbrățişează fratele iubit, îşi lipi năsucul cârn de obrazul lui şi plânse cu lacrimi amare repetând:

— Nu vreau să merg la Ciechanów fără Zbyszko, nu vreau să mă duc acolo!

Jurand îi văzu lacrimile, dar nu izbucni cu mânie. Din contră, el însuşi se despărți cu bunăvoință de tânăr, iar când urcă în şa, se întoarse încă o dată spre el şi-i spuse:

— Rămâi cu Dumnezeu şi să nu-mi porți pică.

— Cum să-ți port, când Domnia Ta eşti tatăl Danusiei? îi răspunse Zbyszko din toată inima.

Şi se aplecă la scara lui, iar Jurand îi strânse mâna cu putere şi-i ură:

— Dumnezeu să te ajute în toate!... Înțelegi?

Şi plecă. Cu toate acestea, Zbyszko îşi dădu seama de bunăvoința din cuvintele lui din urmă şi revenind la căruța în care zăcea Maćko, îi spuse:

— Unchiule, cred că şi el vrea, dar îl împiedică ceva. Domnia Ta ai fost la Spychów şi ai mintea ageră, aşa că străduieşte-te să afli ce este.

Maćko, însă, era prea bolnav. Fierbințeala care-l cuprinsese de dimineață crescuse către seară atât de mult, încât începu să-şi piardă cunoştința, aşa că în loc să-i răspundă lui Zbyszko, se uită parcă uimit la el, apoi îl întrebă:

— Unde bat clopotele?

Zbyszko se sperie, deoarece îi trecu prin minte că, de vreme ce bolnavul aude clopotele bătând, se apropie moartea de el. Se mai gândi că bătrânul poate să moară fără preot, fără să se spovedească şi să ajungă în acest fel dacă nu de-a dreptul în iad, cel puțin în purgatoriu, aşa că hotărî să-şi continue drumul ca să ajungă mai repede la vreo parohie, unde Maćko ar putea primi sfânta împărtăşanie.

În acest scop, merseră toată noaptea. Zbyszko urcă în căruța cu fân, în care zăcea bătrânul, şi-l veghe până se făcu ziuă. Din când în când, îi dădea

să bea din vinul dăruit pentru drum de neguțătorul Amylej, şi Maćko, însetat, sorbea cu lăcomie, fiindcă-i făcea bine. După a doua stacană, îşi recăpăta chiar cunoştința, iar după a treia, adormi atât de adânc, că Zbyszko se apleca uneori asupra lui să se convingă că nu murise.

Şi la acest gând, îl cuprindea o jale nemărginită. Până când nu fusese întemnițat la Cracovia, nu-şi dăduse seama prea bine cât de mult îl iubeşte pe acest unchi, care-i fusese şi tată şi mamă în viață. Acum, însă, ştia prea bine şi simțea totodată că după moartea lui, va rămâne grozav de singur pe lume, fără rude, fără abatele căruia îi lăsase zălog Bogdaniec, fără prieteni şi fără ajutorul nimănui. În acelaşi timp, cugetă că Maćko, dacă va muri, va fi tot din cauza nemților, de mâna cărora el însuşi era cât pe ce să-şi piardă capul, aceiaşi din pricina cărora pieriseră părinții lui şi mama Danusiei, precum şi mulți, mulți alți oameni nevinovați pe care-i cunoştea sau despre care auzise de la prieteni, şi mai că se minună. „O, Doamne, îşi spuse, în tot regatul acesta nu există nici un singur om care să nu fi cunoscut nedreptatea din partea lor şi care să nu-şi dorească să se răzbune!" Aici, îşi aduse aminte de nemții cu care luptase la Wilno, şi se gândi că nici tătarii nu se războiesc mai crâncen ca acest popor decât care altul mai crud nu se află pe lume.

Zorile îi întrerupseră gândurile. Se lumina de ziuă, dar era răcoare. Se pare că Maćko se simțea mai bine, pentru că răsufla egal şi mai liniştit. Se trezi abia când soarele începea să pripească de-a binelea, deschise ochii şi îngăimă:

— Mi-e mai uşor, dar unde ne aflăm?

— Ajungem la Olkusz. Ştii, Domnia Ta... unde se scoate argintul din pământ şi se plătesc dările la vistierie.

— De ce n-avem şi noi bogăția din pământ? Am putea să refacem Bogdaniec!

— Se vede că îți este mai bine, răspunse Zbyszko râzând. Ehei, ne-ar ajunge şi pentru un castel de zid! O să poposim la casa parohială, fiindcă acolo vom primi găzduire şi Domnia Ta vei putea să te spovedeşti. Toate sunt în mâna lui Dumnezeu, dar tot e mai bine să ai conştiința împăcată.

— Eu sunt un om cu păcate, aşa că o să mă pocăiesc bucuros, răspunse Maćko. Azi-noapte, am visat că diavolii îmi jupuiau pielea de pe picioare... Şi vorbeau nemțeşte între ei. A dat Dumnezeu şi mi-a mai trecut fierbințeala. Dar tu ai dormit vreun pic?

— Cum puteam să dorm, dacă te-am vegheat?

— Atunci, culcă-te şi tu puțin. O să te trezesc când ajungem.

— Nu-mi arde mie de somn!

— Păi ce nu te lasă să dormi?

Zbyszko se uită la unchiul lui cu o privire copilărească.

— Ce altceva, dacă nu dragostea? Mai că mi se opreşte răsuflarea de atâta oftat, dar o să urc puțin pe cal şi o să-mi treacă.

Şi coborând din căruță, încălecă pe calul pe care robul turc dăruit de

Zawisza i-l aduse îndată. În acest timp, Maćko îşi duse mâna la şold de durere, dar se pare că se gândea la altceva, nu la boala lui, deoarece clătină din cap, ţâţâi din buze şi în cele din urmă zise:

— Stau şi nu-mi pot reveni din uimire cum de te-ai îndrăgostit astfel, că nici tatăl tău şi nici eu n-am fost aşa.

În loc să-i răspundă, Zbyszko se îndreptă brusc în şa, îşi puse mâna în şold, îşi înălţă capul şi se porni să cânte cu toată puterea:

Noaptea toat-am plâns, am plâns toată ziua,
Unde eşti drăguţă, prea frumoasă fată!
Nimic nu m-ajută, fără tine dragă,
De n-am să-ţi văd ochii, gura ca o fragă.
Hei!

Şi acest „hei!" se rostogoli prin pădure, izbindu-se de trunchiurile copacilor de lângă drum, în sfârşit, răsună ca un ecou îndepărtat şi se stinse în desişuri.

Maćko îşi pipăi din nou şoldul străpuns de săgeţile nemţeşti şi murmură gemând încet:

— Odinioară, oamenii aveau mai multă minte, pricepi?

Totuşi, curând se adânci în gânduri, amintindu-şi parcă vremurile de altădată, şi adăugă:

— Deşi câte unul era şi pe atunci tot prostănac.

Dar, în acest timp, tocmai ieşiră din pădure şi zăriră colibele minerilor, iar mai departe zidurile crenelate ale fortăreţei de la Olkusz, ridicate de regele Kazimierz, şi turnurile parohiei construite de Władyslaw Łokietek.

Capitolul X

Canonicul de la biserica parohială îl spovedi pe Maćko şi-i pofti să înnopteze acolo, aşa că plecară abia a doua zi de dimineaţă. Dincolo de Olkusz, cotiră spre Silezia, pe hotarul căreia aveau să meargă mereu până în Wielkopolska. Drumul ducea mai mult printr-o pădure, în care când apunea soarele se auzeau adesea, asemenea unor tunete subpământene, mugetele bourilor şi ale zimbrilor, iar noaptea luceau prin desişurile de alun ochii lupilor. O primejdie şi mai mare decât fiarele sălbatice îi ameninţa pe acest drum pe călători şi negustori din partea nemţilor sau a cavalerilor trădători din Silezia, ale căror întărituri se înălţau ici şi colo aproape de graniţă. De bună seamă, în urma războiului cu stăpânitorul din Opole, pe care-l ajutaseră împotriva regelui Władyslaw oştenii silezieni, cele mai multe dintre aceste întărituri fuseseră distruse de luptătorii polonezi. Cu toate acestea, mai ales după apusul soarelui, trebuia să se ferească şi să aibă armele pregătite.

Călătoriră totuşi în linişte, astfel că Zbyszko începu să se plictisească şi

abia la o zi de mers până la Bogdaniec, auziră în urma lor într-o noapte sforăit şi tropot de cai.

— Vin nişte călăreţi după noi, spuse Zbyszko.

Maćko, care nu dormea, privi la stele şi răspunse ca un om cu experienţă:

— În curând, se revarsă zorile. Tâlharii nu atacă spre sfârşitul nopţii, pentru că până se luminează, trebuie să ajungă acasă.

Totuşi, Zbyszko opri căruţa, aşeză oamenii de-a latul drumului cu faţa spre cei care veneau, iar el ieşi înaintea lor şi aşteptă.

Într-adevăr, după o vreme, zări în mohoreală un grup de călăreţi. Unul dintre ei mergea în frunte, la câţiva paşi înaintea celorlalţi, dar se vede că nu voia să se ascundă, întrucât cânta cu voce tare. Zbyszko nu putea desluşi cuvintele, dar îi ajunseră la ureche strigăte vesele: hop! hop! cu care necunoscutul îşi încheia fiecare strofă.

— Sunt de-ai noştri! îşi spuse.

După care porunci:

— Stai!

— N-ai decât să stai tu, îi răspunse un glas pus pe glumă.

— Cine sunteţi?

— Dar voi cine sunteţi?

— De ce năvăliţi asupra noastră?

— Dar voi de ce ne aţineţi calea?

— Răspunde, fiindcă arbaletele sunt armate.

— Iar ale noastre... descordate, trage!

— Răspunde omeneşte, că va fi rău de tine.

Drept răspuns, Zbyszko auzi un cântec vesel:

O obidă şi-un necaz
Sar în joc cu mare haz
Hop! hop! hop!
Ce le-o mai trebui joc?
Jocu-i bun, dar n-au noroc!
Hop! hop! hop!

Tânărul rămase uimit auzind asemenea vorbe; dar cântecul încetă şi acelaşi glas întrebă:

— Dar bătrânul Maćko ce mai face? Mai răsuflă?

Maćko se săltă în capul oaselor în căruţă şi exclamă:

— Pentru Dumnezeu, sunt de-ai noştri!

Iar Zbyszko îşi îndemnă calul înainte:

— Cine întreabă de Maćko?

— Vecinul lui, Zych de Zgorzelice. De-o săptămână tot merg după voi şi întreb pe toată lumea.

— Măi să fie! Unchiule! E Zych de Zgorzelice! se bucură Zbyszko.

Şi începură să se îmbrăţişeze cu veselie, deoarece Zych era într-adevăr

vecinul lor şi în afară de asta, un om bun şi iubit de toţi pentru firea-i prietenoasă.

— Ei, cum o mai duci? întrebă strângându-i mâna lui Maćko. Mai „hop!" sau nici măcar atât.

— Ehei, nu mai e nici hop! răspunse Maćko, Dar mă bucur că te văd. O, Doamne, parcă am şi ajuns la Bogdaniec!

— Dar ce ai, Domnia Ta, că am auzit că te-au rănit nemţii?

— Au tras în mine cu arbaleta, câinii! Mi-a rămas vârful unei săgeţi între coaste...

— Teme-te de Dumnezeu! Ei şi, ai încercat să bei untură de urs?

— Vezi? interveni Zbyszko, toţi recomandă untura de urs. Când o să ajungem la Bogdaniec, o să mă duc noaptea cu toporul la un stup de albine sălbatice.

— S-ar putea să aibă şi Jagienka, iar dacă nu mai are, o să trimit s-o întrebe.

— Care Jagienka? Parcă pe soaţa Domniei Tale o chema Małgochna? se interesă Maćko.

— Oho, care Małgochna! La Sfântul Mihail se împlineşte a treia toamnă de când Małgochna odihneşte în tarlaua preotului. Era o femeie straşnică. Dumnezeu să-i lumineze sufletul. Iar Jagienka seamănă cu ea, numai că e tânără...

După văi deal se ridică,
Cum e neam aşa-i şi fiica...
Hop! hop!

Şi doar Małgochnei i-am spus: Nu te mai urca în copac la cincizeci de ani. Nu m-a ascultat şi a urcat. S-a frânt o creangă şi buf! Domniile Voastre, mai că a făcut groapă în pământ, dar după trei zile şi-a dat ultima suflare.

— Dumnezeu s-o odihnească! rosti Maćko. Îmi aduc aminte, cum de nu... când îşi punea mâinile-n şold şi începea să ocărască, se ascundeau argaţii în fân. Dar la gospodărie n-o întrecea nimeni! Şi a căzut, sărmana, din copac?... Ia te uită!...

— A căzut ca un con de brad iarna... Of, ce m-am mai necăjit. Ştiţi, după înmormântare m-am îmbătat atât de rău de supărare, că n-au putut să mă trezească trei zile. Credeau că am dat ortu' preotului. Şi cât am mai jelit-o pe urmă, câte lacrimi am vărsat! Dar şi Jagienka e bună de treabă. Acum, toate sunt pe umerii ei.

— Abia mi-o mai aduc aminte. Când am plecat, nu era mai mare decât baltagul. Trecea pe sub cal fără să-i atingă burta cu capul. Da' e mult de atunci şi cred că a mai crescut.

— La Sfânta Aguieszka a împlinit cincisprezece ani; dar nici eu n-am mai văzut-o de aproape un an de zile.

— Păi, unde-ai fost, Domnia Ta? De unde te întorci?

— De la război. Puteam să stau ca un rob acasă când o aveam pe

Jagienka?

Maćko, deşi bolnav, când auzi de război, îşi ciuli urechile şi întrebă:

— Te pomeneşti că ai fost cu prinţul Witold la Worskla?

— Sigur că am fost, răspunse vesel Zych de Zgorzelice. Ehei, nu i-a dat Dumnezeu noroc şi am suferit o grea înfrângere. Mai întâi ne-au omorât caii. Că tătarii nu atacă de-a dreptul, cum fac cavalerii creştini, ci trag cu arcurile de departe. Dacă te repezi asupra lor, se împrăştie şi iarăşi trag cu arcurile. Oricum ai face, n-o nimereşti! Pentru că vedeţi, Domniile Voastre, în oastea noastră, cavalerii se lăudau fără măsură, spunând: „N-o să aplecăm sulițele, şi n-o să scoatem nici săbiile din teacă, o să-i spulberăm în goana cailor pe viermii ăştia". Aşa se tot grozăveau, până când au început să şuiere săgeţile de s-a făcut întuneric, şi gata cu lupta. Abia am mai rămas unu' din zece. Vă vine să credeţi? Mai mult de jumătate din oştire, şaptezeci de cneji lituanieni şi ruteni au rămas pe câmpul de bătaie, iar dacă-i vorba de şlahtici şi tot felul de curteni, adică plevuşcă, fiindcă aşa se mai spune, nu i-ai fi numărat nici în două săptămâni.

— Am auzit, îl întrerupe Maćko. Şi dintre cavalerii pe care vi i-am trimis în ajutor, au murit o mulţime.

— Adevărat, şi chiar nouă teutoni, fiindcă şi ei au fost nevoiţi să slujească în oastea lui Witold. Iar dintr-ai noştri s-au prăpădit o grămadă. După cum ştiţi şi Domniile Voastre, dacă alţii se uită înapoi, noi n-o facem. Marele cneaz s-a încrezut mai mult în cavalerii noştri şi n-a vrut să aibă altă strajă apropiată în timpul luptei decât numai polonezi. Ha! ha! Au căzut mormane în jurul lui, dar el n-a păţit nimic. Au murit Spytko de Melsztyn şi spătarul Bernat, şi paharnicul Mikołaj, şi Prokop, şi Przecław, şi Dobrogost şi Jaśko de Lazewice, şi Pilik Mazur, şi Warsz de Michów, şi voievodul Socha, şi Jaśko de Dąbrowa, şi Pietrko de Miłostaw, şi Szczepiecki, şi Oderski, şi Tomko Łagoda. Cine poate să-i pomenească pe toţi! Am văzut câţiva atât de plini de săgeţi, încât după moarte semănau cu nişte arici, de te apuca râsul când te uitai la ei!

Aici izbucni într-adevăr în hohote, ca şi când ar fi povestit cine ştie ce întâmplare veselă, apoi începu să cânte deodată:

Ehei, ai văzut cine-i tătarul,

Când te-a miruit cu parul!

— Ei, şi după aceea, îl întrebă Zbyszko.

— După aceea, marele cneaz a luat-o la sănătoasa, dar şi-a recăpătat curajul în curând, cum i se întâmplă de obicei. Cu cât îl apeşi mai tare, cu atât se îndreaptă mai repede, ca o nuia de alun. Atunci, am dat fuga la Tawan, ca să apărăm vadul. Tocmai sosise din Polonia o ceată de cavaleri. Dar, nimic! Prea bine! A doua zi, a venit Edyga cu o urdie mare de tătari, dar n-a izbândit nimic. Ehei, ce mai nuntă a fost! Când vrea să treacă prin vad, noi îi dam peste bot. N-a izbutit nicidecum. Am ucis şi am prins o mulţime. Eu însumi am vânat vreo cinci, pe care-i duc la Zgorzelice. O să

vedeți la lumina zilei ce boturi de câini au.

— La Cracovia, se vorbea că şi în regat vom avea parte de război.

— De parcă Edyga e prost. El ştie prea bine ce cavaleri sunt la noi şi unde mai pui că cei mai vestiți au rămas pe la casele lor, deoarece regina nu s-a bucurat că Witold a început singur războiul. Ehei, bătrânul Edyga e un om viclean! Şi-a dat seama numaidecât la Tawan că prinţul creşte în putere şi s-a dus peste nouă mări şi ţări!...

— Şi Domnia Ta te-ai întors acasă.

— Chiar aşa. Nu mai era nimic de făcut acolo. Iar la Cracovia, am aflat că Domnia Ta ai plecat cu puţin înainte la Bogdaniec.

— De aceea ştiați că suntem noi!

— Ştiam, deoarece am întrebat de Domniile Voastre la toate popasurile.

Aici, se întoarse spre Zbyszko:

— Ei, drăguliță Doamne, erai mic când te-am văzut ultima dată, dar acum, deşi este încă întuneric, îmi dau seama că eşti un zdrahon de flăcău. Erai gata să tragi cu arbaleta!... Se vede că ai fost la război.

— Pe mine m-a crescut războiul de mic. Să spună unchiul dacă nu-s hârşiit cu luptele.

— Nu-i nevoie să-mi mai spună unchiul tău. L-am văzut la Cracovia pe stăpânul de la Taczew care mi-a povestit despre tine... Iar dacă mazurianul acela nu vrea să-ți dea fata, dacă aş fi în locul tău, n-aş fi atât de îndârjit, fiindcă, îmi placi... O să uiți de cealaltă, când o s-o vezi pe Jagienka mea. E ca o floare!...

— A, nu-i adevărat! N-am s-o uit, de-ar fi să văd şi zece ca Jagna Domniei Tale.

— Odată cu ea, o să capeți şi Maczydoly, unde-i şi o moară. Când am plecat, păşteau pe luncă şi vreo zece iepe bune cu mânjii lor. Oho, nu te teme, Jagna n-o să ducă lipsă de peţitori!

Zbyszko vru să răspundă: „Aşa-i, dar eu n-am s-o peţesc!" însă Zych de Zgorzelice începu iarăşi să cânte:

La picioare-ți cad îndată,
Numai să mi-o dai pe fată,
Doamne-ajută!

— Domnia Ta nu te gândeşti decât la cântece şi veselie, observă Maćko.

— Păi, ce altceva fac sufletele binecuvântate în rai?

— Cântă.

— Ei, vezi? Iar cele osândite plâng. Prefer să mă duc la cei ce cântă, decât la cei ce plâng. Sfântul Petru va zice şi el: „Trebuie să-l lăsăm să intre în rai, că altfel zburdalnicul o să cânte în iad, iar asta nu se cade". Aha, uite că se face ziuă.

Într-adevăr, cerul se lumina. După un răstimp, ieşiră într-un luminiş larg, unde se vedea bine. În balta care ocupa cea mai mare parte din poiană, câțiva oameni prindeau peşte, dar la vederea oamenilor înarmați, aruncară

năvoadele şi ieşind din apă, puseră repede mâna pe cângi şi ciomege, aşteptând ameninţători, gata de luptă.

— Ne-au luat drept tâlhari, spuse Zych râzând. Hei, pescarilor! ai cui sunteţi?

Sătenii stătură o vreme în tăcere, privind neîncrezători, dar în cele din urmă, cel mai în vârstă dintre ei, recunoscându-i pe cavaleri, răspunse:

— Ai abatelui de la Tulcza.

— E ruda noastră, se bucură Maćko, căreia i-am lăsat zălog Bogdaniec. Asta trebuie să fie pădurea lui, dar se pare că a cumpărat-o de curând.

— O, Doamne, a cumpărat-o! răspunse Zych. S-a bătut pentru ea cu Wilk de Brzozowa şi se vede că l-a biruit. Acum un an, trebuia să lupte cu sulița şi cu paloşul pentru partea asta, dar nu mai ştiu cum s-a sfârşit, pentru că am plecat.

— Ei, suntem rude, zise Maćko, cu noi n-o să se pună în poară, ba poate chiar că ne va înapoia o parte din zălog.

— E cu putinţă. Dacă-l iei cu binele, mai pune şi de la el. Abatele este un cavaler care nu-şi pune coiful pentru prima dată. Pe deasupra, mai este şi cuvios şi îşi face datoria cu credinţă. Cred că vă aduceţi aminte. Când răcneşte la slujbă, zboară rândunelele din cuiburile de sub tavan. Ehei, aşa sporeşte slava lui Dumnezeu.

— Cum să nu-mi aduc aminte! Că doar stingea de la zece paşi cu răsuflarea lumânările din altar. A venit vreodată la Bogdaniec?

— Cum de nu. A venit, a aşezat cinci ţărani cu nevestele lor pe locurile despădurite. A fost şi la noi, la Zgorzelice, deoarece, cum ştiţi şi Domniile Voastre, el mi-a botezat-o pe Jagienka, la care ţine foarte mult şi o numeşte fiica lui.

— Să dea Dumnezeu să vrea să-mi lase mie ţăranii, spuse Maćko.

— Ei, ce înseamnă cinci ţărani pentru un om avut ca el! În sfârşit, dacă-l va ruga Jagienka, o să-i lase.

Discuţia se întrerupse un timp, întrucât peste pădurea întunecată şi jarişte trandafirie se înălţă soarele şi lumină împrejurimile. Cavalerii îl întâmpinară cu obişnuitul: „Lăudat fie numele Domnului!" după care îşi făcură semnul crucii şi rostiră rugăciunea de dimineaţă.

Zych sfârşi cel dintâi şi lovindu-se de câteva ori cu pumnul în piept, se adresă tovarăşilor lui:

— Acum, vreau să mă uit bine la voi. Ehei, cât de mult v-aţi schimbat amândoi... Maćko, Domnia Ta trebuie mai întâi să te însănătoşeşti... Jagienka o să aibă grijă de toate, pentru că la Bogdaniec nu-i nici o femeie... Ştiu că vârful săgeţii ţi-a rămas între coaste... Şi nu ţi-e prea bine...

Apoi se întoarse către Zbyszko:

— Acum, arată-te şi tu... O, Dumnezeule atotputernic! Când erai mic, te căţărai pe spinarea mânjilor pe la coadă, ia te uită ce mai cavaler!... Ai faţa de fecioară şi umerii largi, ca un bărbat... Unul ca tine se poate lua la trântă

şi cu un urs...

— Ce înseamnă ursul pentru el! interveni Maćko. Era mai tânăr decât acum, când frizianul acela i-a zis copilandru fără mustață, iar el s-a supărat şi i-a smuls-o, lăsându-l fără podoabă...

— Ştiu, îl opri Zych. Iar pe urmă v-ați luptat şi le-ați luat avutul. Powała de Taczew mi-a povestit totul:

Neamțul a avut câştig
L-a-ngropat fără covrig,
Hop! hop!

Şi începu să-l cerceteze zâmbitor pe Zbyszko, care privea şi el curios la trupul lui Zych, lung şi subțire ca un băț, la fața lui cu un nas uriaş şi la ochii rotunzi, plini de veselie.

— Oho! Se bucură tânărul, cu un asemenea vecin, viața nu va fi tristă deloc, numai să-l însănătoşească Dumnezeu pe unchiul meu.

— Tot mai bine-i să ai un vecin vesel cu care nu te poți certa, răspunse Zych. Iar acum, ascultați ce vreau să vă spun, ca om bun şi creştin ce mă aflu. Acasă, n-ați mai fost de mult, aşa că n-o să găsiți nimic la locul lui. Nu e vorba de gospodărie, fiindcă abatele şi-a făcut bine treaba... a despădurit o tarla şi i-a aşezat acolo pe țăranii aduşi... Dar pentru că rareori trece el însuşi pe acolo, cămara este goală, iar în casă abia dacă mai afli câte o laviță sau un braț de paie de mazăre pentru culcuş, ori bolnavul are nevoie de îngrijire. Aşadar, ştiți ce zic eu? Haideți cu mine la Zgorzelice. O să stați vreo lună, două, aşa ar pofti inima mea, iar în acest timp, Jagienka va rândui lucrurile la Bogdaniec. Lăsați totul în seama ei şi n-o să vă doară capul... Zbyszko se va duce să aibă grijă de treburile gospodăriei, iar pe abate o să-l chem şi pe el la Zgorzelice, ca să faceți socotelile... De tine, Maćko, fata o să aibă grijă ca de tatăl ei, iar la caz de boală, grija unei femei e mai bună decât oricare alta. Haideți, Domniile Voastre, faceți după pofta inimii mele.

— Toată lumea ştie că Domnia Ta eşti un om bun şi aşa ai fost întotdeauna, răspunse Maćko, dar dacă mi-e sortit să mor din cauza aşchiei care mi-a rămas sub coaste, prefer să fie la mine acasă. Pe de altă parte, acolo, omul, fie şi bolnav, mai întreabă de una, mai veghează alta şi îndreaptă câte altele. Dacă Dumnezeu va porunci să mă duc pe lumea cealaltă, n-am încotro! Fie grija mare sau mică, n-ai ce face. Iar cu lipsurile suntem învățați din război. Celui care s-a obişnuit să doarmă câțiva ani pe pământul gol, îi place şi o legătură de paie de mazăre. Dar pentru inima bună a Domniei Tale, îți sunt mulțumitor din tot sufletul, şi dacă n-am să-ți fiu recunoscător eu, cu voia lui Dumnezeu îți va fi Zbyszko.

Zych de Zgorzelice, de bunătatea şi bunăvoința căruia se dusese buhul, îşi reînnoi rugămințile, dar Maćko nu se lăsă convins: dacă trebuie să moară, să fie în bătătura lui! Lipsind atâția ani de la Bogdaniec, i se făcuse dor de casă, aşa că acum, când era atât de aproape, nimic nu-l mai putea opri, de-ar fi să fie şi ultimul popas. Şi aşa, mila lui Dumnezeu e mare,

fiindcă i-a îngăduit să ajungă până aici.

Îşi şterse ochii de lacrimile ce i se îngrămădeau sub pleoape, privi în jur şi spuse:

— Dacă aici este pădurea lui Wilk de Brzozowa, o să ajungem îndată după-amiază.

— Nu mai este a lui Wilk de Brzozowa, ci a abatelui, îl îndreptă Zych.

Bolnavul prinse să zâmbească, iar după un răstimp răspunse:

— Dacă este a abatelui, poate că odată va fi şi a noastră.

— Ia te uită la el, adineauri vorbeai de moarte, strigă vesel Zych, iar acum vrei să trăieşti mai mult decât abatele.

— Dacă nu eu, o să trăiască Zbyszko.

Vorbirea le fu întreruptă de ecourile de corn din pădure, care răsunară departe înaintea lor.

Zych îşi struni calul numaidecât şi începu să asculte.

— Cred că vânează cineva prin părţile astea, îşi dădu cu părerea. Aşteptaţi.

— Poate că-i abatele. Ar fi bine, dacă ne-am întâlni acum.

— Tăceţi din gură!

Aici, se întoarse spre ceata lui:

— Staţi pe loc!

Se opriră cu toţii. Cornul răsună mai aproape, iar după o clipă, se auzi lătratul câinilor.

— Stai! repetă Zych. Vin spre noi.

Zbyszko descălecă şi începu să strige:

— Daţi-mi arbaleta, poate se năpusteşte vreun animal asupra noastră, hai, mai repede!

Şi smulgând arbaleta din mâinile unui slujitor, o rezemă de pământ, se sprijini cu mijlocul de ea, îşi îndoi spinarea ca un arc şi apucând coarda cu degetele de la amândouă mâinile, o prinse cât ai clipi din ochi în piedica de fier, după care aşeză săgeata şi se repezi înainte în pădure.

— A încordat-o! a încordat-o fără manivelă! şopti Zych uluit de puterea neobişnuită a tânărului cavaler.

— Hm, e un flăcău grozav! îi răspunse Maćko la fel de încet cu mândrie.

În acest timp, cornul şi lătratul câinilor se apropiau tot mai mult. Deodată, în partea dreaptă a pădurii se auzi un tropot greoi, trosnetul tufişurilor şi ramurilor frânte, iar pe drum se năpusti din desiş un zimbru bătrân şi bărbos cu capul uriaş în pământ, ochii sângerii şi limba scoasă, răsuflând adânc, fioros. Trecând dintr-un salt peste o groapă din marginea drumului, căzu în genunchi pe picioarele dinainte din cauza avântului, dar se ridică numaidecât şi era gata să se ascundă în tufişurile de pe partea cealaltă, când zbârnâi brusc, ameninţătoare, coarda arbaletei şi se auzi şuieratul săgeţii, apoi animalul se propti pe picioare, se răsuci, mugi

îngrozitor şi se prăbuşi ca lovit de trăsnet la pământ.

Zbyszko ieşi de după un copac, încordă iarăşi arbaleta şi se apropie gata să sloboadă altă săgeată în taurul căzut care scurma pământul cu picioarele dinainte.

Dar uitându-se mai bine, se întoarse liniştit spre ceata lui şi începu să strige de departe:

— L-am nimerit atât de bine, de s-a gunoit pe el!

— Bată-te să te bată, se minună Zych, apropiindu-se, cu o singură săgeată!...

— Ei, era şi aproape, iar săgeata are zborul iute. Ia uitaţi-vă, i-a pătruns sub spată până dincolo de vârful de fier.

— Cred că vânătorii trebuie să fie aproape; mai mult ca sigur că ţi-l vor lua.

— N-am să le îngădui! se împotrivi Zbyszko, l-am ucis pe drum, iar drumul nu este al nimănui.

— Dar dacă vânează chiar abatele?

— Ei, dacă-i abatele, n-are decât să-l ia.

În acest timp, ieşiră din pădure mai întâi câinii, vreo cincisprezece. Când văzură fiara, se aruncară asupra ei lătrând din toate puterile, se îngrămădiră deasupra şi începură să se muşte unul pe altul.

— O să apară îndată şi vânătorii, zise Zych. Aha, uite-i, dar au ieşit la drum înaintea noastră şi încă nu văd animalul. Hop! hop! veniţi încoace!... Zimbrul a fost omorât!...

Dar tăcu brusc, îşi duse mâna streaşină la ochi, iar după o clipă exclamă:

— Pentru numele lui Dumnezeu! Ce-i asta? Am orbit oare ori mi se pare...

— Cineva călăreşte pe un cal negru în frunte, observă Zbyszko. Dar Zych răcni deodată:

— Isuse milostiv! păi cred că e Jagienka!

Şi începu numaidecât să strige:

— Jagna! Jagna!...

După care, porni înainte, dar până să-şi ia calul avânt în galop, Zbyszko avu parte de cea mai ciudată privelişte din lume. Pe un pag sprinten, venea spre el călărind bărbăteşte o fată cu arbaleta în mână şi suliţa la spate. În părul zburlit de vânt i se agăţaseră spice de hamei; avea faţa rumenă ca aurora, cămaşa desfăcută la piept, iar peste cămaşă purta un pieptăraş cu lâna deasupra.

Ajungând, îşi opri fugarul în două picioare; un răstimp pe chipul ei se răsfrânseră nedumerirea, uimirea, bucuria, în sfârşit, nevenindu-i să-şi creadă ochilor şi urechilor începu să strige cu glasu-i subţire, încă de copilă.

— Tăticuţule! tăticul meu drag!

Şi cât ai clipi din ochi, sări din şa, iar după ce Zych descăleca şi el, i se

aruncă în braţe. Un răstimp destul de lung, Zbyszko nu auzi decât plescăitul sărutărilor şi doar două cuvinte: „Tăticule! Jagna! Tăticuţule! Jagula!" repetate cu bucurie.

Cele două cete se apropiară, sosi şi Maćko în căruţă, dar ei continuau să se strângă în braţe, repetând întruna: „Tăticuţule! Jagula!" Până când, într-un târziu, când se săturară de atâtea strângeri în braţe şi sărutări, Jagienka începu să-l întrebe:

— Vă întoarceţi de la război? Sunteţi sănătoşi?

— De la război. De ce să nu fim sănătoşi? Dar tu? Şi băieţii mai mici? Cred că sunt sănătoşi şi ei, nu-i aşa? Că altfel n-ai umbla lela prin pădure. Ce Dumnezeu cauţi pe aici?

— Păi vezi şi Domnia Ta: vânez, răspunse Jagienka râzând.

— Prin pădurea altuia?

— Mi-a dat voie abatele. Mi-a trimis şi flăcăi care se pricep, şi câini.

Aici, se întoarse spre slujitori:

— Goniţi câinii ăia, că o să-i rupă pielea!

Apoi către Zych:

— A, cât sunt de bucuroasă că te văd!... La noi, toate sunt bune.

— Păi ce, eu nu mă bucur? grăi Zych. Mai dă-mi boticul o dată să te sărut!

Şi o luară iar de la capăt, iar când sfârşiră, Jagna se îngrijoră:

— Până acasă, mai avem o bucată bună de drum... Am fugărit atâta fiara aia! Să tot fie vreo două mile, că ne-au ostenit şi caii. Dar ce mai zimbru, ai văzut?... L-am nimerit cu trei săgeţi, dar cred că ultima l-a doborât.

— Adevărat, dar nu era a ta, ci a cavalerului acesta.

Jagienka îşi dădu la o parte cu mâna părul care-i cădea peste ochi şi se uită la Zbyszko cu o privire nu prea bine-voitoare.

— Ştii cine este? o întrebă Zych.

— Habar n-am.

— Nu e de mirare că nu l-ai recunoscut, fiindcă a crescut. Dar poate că pe bătrânul Maćko de Bogdaniec o să-l recunoşti.

— O, Doamne! E Maćko de Bogdaniec! exclamă Jagienka.

Şi apropiindu-se de căruţă, îi sărută mâna lui Maćko.

— Domnia Ta eşti?

— Păi eu. Stau în căruţă, pentru că m-au rănit nemţii.

— Care nemţi, că ne-am războit cu tătarii? Asta o ştiu şi eu, fiindcă l-am rugat atâta pe tăicuţa să mă ia şi pe mine.

— Adevărat, ne-am războit cu tătarii, dar noi n-am fost acolo, ci am luptat mai înainte în Lituania, şi eu, şi Zbyszko.

— Şi unde-i Zbyszko?

— Nu l-ai recunoscut nici pe Zbyszko? observă Maćko râzând.

— Asta-i Zbyszko? se minună fata, uitându-se la tânărul cavaler.

— Întocmai!

— Întâmpină-l şi pe el ca pe un prieten, o îndemnă voios Zych.

Jagienka se întoarse repede spre Zbyszko, dar se retrase deodată şi spuse, acoperindu-şi ochii cu mâna:

— Păi mi-e ruşine...

— Bine, dar noi ne cunoaştem de mici! se amestecă Zbyszko.

— Aşa-i, ne cunoaştem foarte bine. Ţin minte, n-am uitat. Acum vreo opt ani, Domnia Ta ai venit la noi cu Maćko, şi răposata mamă ne-a dat nuci cu miere. Domnia Ta, când cei mai în vârstă au ieşit din încăpere, m-ai lovit cu pumnul în nas şi-ai mâncat toate alunele.

— Acum n-ar mai face una ca asta! se burzului Maćko. A fost la prinţul Witold, a fost şi la Cracovia, la castel, şi cunoaşte obiceiul de la curte.

Dar Jagienka se gândea la altceva, fiindcă se întoarse spre Zbyszko şi-l întrebă:

— Domnia Ta ai omorât zimbrul?

— Eu.

— Hai să vedem unde s-a înfipt săgeata!

— N-o s-o vedeţi, pentru că a intrat toată sub spată.

— Las-o baltă, nu te mai încăpăţâna, o sfătui Zych. Am văzut cu toţii când l-a nimerit şi am văzut chiar ceva şi mai şi: a încordat arbaleta cât ai bate din palme fără să mai tragă de manivelă.

Jagienka se uită pentru a treia oară la Zbyszko, dar de astă dată cu admiraţie:

— Domnia Ta ai încordat arbaleta fără manivelă? se interesă.

Zbyszko simţi parcă neîncrederea în glasul ei, aşa că sprijini în pământ arbaleta pe care o lăsase din mână mai înainte, o încordă într-o clipită, de se auzi arcul zbârnâind, apoi, vrând să arate că a deprins obiceiul de la curte, îngenunche şi i-o oferi Jagienkăi.

Fata, însă, în loc s-o ia din mâna lui, roşi ca focul şi, neştiind ce să facă, începu să-şi strângă la gât cămaşa care i se descheiase din cauza goanei prin pădure.

Capitolul XI

A doua zi după ce ajunseră la Bogdaniec, Maćko şi Zbyszko începură să cerceteze vechea aşezare şi îşi dădură seama că Zych de Zgorzelice avusese dreptate, spunându-le că la început vor trebui să îndure lipsuri mari.

Gospodăria mai mergea cât de cât. Erau câteva tarlale lucrate de ţăranii dinainte şi de cei aduşi de abate. Odinioară, la Bogdaniec fuseseră mult mai multe ogoare, dar după bătălia de la Plowce{25}, când neamul celor cu

deviza „Grindină" pierise aproape cu totul, nu mai erau braţe de muncă, iar după năvala nemţilor din Silezia şi cearta dintre familiile Grzymala şi Nalęcz, câmpurile mănoase cândva de la Bogdaniec se acoperiseră de pădure în cea mai mare parte. Maćko nu fusese în stare să se descurce singur. În zadar încercase cu zece-cincisprezece ani înainte să-i atragă pe ţăranii liberi din Krzesnia, dându-le pământul în dijmă, fiindcă aceştia preferaseră să rămână pe dâlmele lor, în loc să trudească pe pământul altuia. Chemase totuşi şi câţiva oameni săraci; din diferite războaie, adusese o ceată de prinşi, pe care-i căsătorise, le făcuse case şi în acest fel satul începuse să se înfiripe din nou. Dar îi mergea tare greu, aşa că atunci când se ivise prilejul, Maćko se grăbise să lase zălog toată aşezarea, socotind mai întâi că înstăritului abate îi va fi mai uşor să aibă grijă şi de pământul lui, iar în al doilea rând, că în război îşi vor spori avutul şi el, şi Zbyszko. Într-adevăr, abatele îşi făcuse datoria cu energie. Crescuse puterea de muncă de la Bogdaniec cu cinci familii de ţărani, înmulţise turmele de vite şi hergheliile de cai, adăugând la acareturi un hambar, un ocol de nuiele şi un grajd. În schimb, nelocuind la Bogdaniec, nu se îngrijise de casă, şi Maćko care se gândise adesea că la întoarcere va găsi întăritura înconjurată cu şanţ şi palisadă, o aflase acum tot în starea în care o lăsase, cu deosebirea că grinzile acoperişului se cam strâmbaseră, iar pereţii păreau mai scunzi, fiindcă se lăsaseră şi intraseră în pământ.

Clădirea era alcătuită dintr-o tindă uriaşă, două odăi încăpătoare cu cămări şi o bucătărie. Odăile aveau beşici străvezii la ferestre, iar la mijlocul fiecăreia se afla câte un horn pe podeaua lipită din lut, din care fumul ieşea prin deschizăturile din tavan. Înnegrit cu totul, tavanul slujea în vremurile bune şi de afumătoare, întrucât pe stinghiile prinse de grinzi, se atârnau pe atunci şunci de porc, de mistreţi, de urs şi de elani, muşchi de cerbi şi căprioare, spinări de boi şi rotocoale de cârnaţi. Acum, însă, la Bogdaniec cârligele erau goale, ca şi poliţele de pe pereţi, unde, prin alte „curţi" se aşezau talere de cositor şi de argilă. Numai pereţii cu poliţe nu păreau prea goi. Zbyszko le poruncise slujitorilor să pună pe ele platoşe, coifuri, paloşe scurte şi lungi, iar mai încolo suliţe, furci, arbalete, lănci cavalereşti, în fine, scuturi, baltage şi valtrapuri pentru cai. Armele se înnegreau de fum şi era nevoie să le cureţe de multe ori, în schimb avea totul la îndemână, iar pe de altă parte, carii nu rodeau lemnul suliţelor, al arbaletelor şi al baltagelor. Grijuliul Maćko poruncise şi el ca veşmintele scumpe să fie duse în cămările încăperilor, unde dormeau.

În odăile din faţă, aproape de ferestrele cu beşici, se aflau mese şi laviţe din scânduri de brad, la care se aşezau stăpânii şi slujitorii să mănânce. Oamenii obişnuiţi ani de-a rândul cu lipsurile războaielor n-aveau nevoie de prea multe, la Bogdaniec, însă, nu aveau totuşi nici pâine, făină, alte alimente şi mai ales veselă. Ţăranii aduceau şi ei ce puteau, dar Maćko îşi pusese nădejdea îndeosebi, cum se întâmplă în astfel de împrejurări, în

ajutorul vecinilor, şi nu greşise, cel puţin în privinţa lui Zych de Zgorzelice.

A doua zi de la sosire, bătrânul tocmai se aşezase pe un butuc în faţa casei, vrând să se bucure de vremea frumoasă de toamnă, când în curte veni pe acelaşi cal negru Jagienka. Slujitorul care tăia lemne lângă gard, vru s-o ajute să descalece, dar ea, sărind singură din şa, se apropie de Maćko, gâfâind puţin din cauza grabei şi roşie ca mărul.

— Lăudat fie numele Domnului! Domnia Ta, am venit să-ţi dau binețe din partea tatei şi să te întreb de sănătate.

— Nu-mi este mai rău ca pe timpul drumului, răspunse Maćko, dar cel puţin am dormit pe bulendrele mele.

— Cred că vă lipsesc destule, iar un bolnav are nevoie de multe.

— Suntem bărbaţi în toată legea. Sigur că la început mai lipseşte una, alta, dar nu răbdăm de foame. Am dat poruncă să taie un bou şi două oi, aşa că avem carne îndestul. Femeile ne-au adus puţină făină şi ouă, dar asta nu-i de ajuns şi cel mai rău stăm cu vasele de bucătărie.

— Eu am venit cu două care încărcate. Într-unui am pus aşternuturi şi veselă, iar în celălalt de-ale gurii. Turte şi făină, slănină şi ciuperci uscate, un butoiaş cu bere, şi unul cu miere, din ce-am avut în casă, din toate câte puţin.

Maćko era bucuros de tot ce-i adusese şi întinse mâna, o mângâie pe Jagienka pe cap şi spuse:

— Dumnezeu să vă răsplătească, pe tine şi pe părinţii tăi. Când o să ne refacem, o să vi le dăm înapoi.

— Doamne, fereşte! Păi ce noi suntem nemţi, să ne luăm darul înapoi?

— Ei, atunci Dumnezeu să vi-l înmulţească. Tatăl tău zicea că eşti gospodină bună. Ai avut grijă de tot Zgorzelice aproape un an de zile?

— Aşa este!... Dacă mai aveţi nevoie de ceva, trimiteţi pe cineva, dar să fie unul care ştie ce trebuie, că se întâmplă câteodată să vină un slujitor, care habar nu are de ce a fost trimis.

Jagienka începu să se uite în jur, şi Maćko băgă de seamă, zâmbi şi o întrebă:

— După cine te uiţi?

— Nu mă uit după nimeni!

— O să-l trimit pe Zbyszko să vă mulţumească şi ţie, şi lui Zych. Ţi-a plăcut Zbyszko, nu?

— A, nici nu l-am văzut bine.

— Atunci uită-te la el, că tocmai vine.

Într-adevăr, Zbyszko tocmai sosea de la adăpătoarea vitelor şi văzând-o pe Jagienka, grăbi pasul. Era îmbrăcat într-o tunică de elan, iar pe cap purta o cipilică rotundă de pâslă, care se folosea de obicei sub coif. Pe frunte avea părul tăiat deasupra sprâncenelor, iar în părţi îi cădea în cârlionţi aurii până pe umeri. Se apropia repede, înalt şi subţire ca un copil de casă mare. Jagienka se întoarse cu faţa spre Maćko, vrând să-i arate astfel că numai la

el venise, dar Zbyszko îi dădu binețe cu veselie, apoi luându-i mâna, i-o sărută cu toată împotrivirea fetei.

— De ce-mi săruți mâna? îl întrebă, că doar nu sunt preot?

— Nu te mai împotrivi! Aşa-i obiceiul.

— Ai merita să ți le sărute pe amândouă pentru tot ce-ai adus, interveni Maćko, şi tot n-ar fi prea mult.

— Ce-ai adus? se interesă Zbyszko, uitându-se prin curte şi nevăzând nimic afară de calul negru legat de un par.

— Carele n-au sosit încă, dar o să ajungă curând, răspunse Jagienka.

Maćko începu să înşire ce-a adus, fără să uite nimic, iar când aminti de cele două aşternuturi, Zbyszko îl întrerupse:

— Eu dorm bucuros şi pe o piele de zimbru, dar îți mulțumesc că te-ai gândit şi la mine.

— Nu eu, ci tătuca... răspunse fata rumenindu-se. Dar dacă preferi să te culci pe pielea de zimbru, n-ai decât s-o faci.

— Prefer să dorm pe ce se nimereşte. Pe câmpul de luptă, după bătălie, se întâmpla uneori să dorm şi cu un teuton sub cap.

— Te pomeneşti că ai ucis şi un cavaler neamț? Parcă nu-mi vine să cred!

În loc să-i răspundă, Zbyszko începu să râdă, dar Maćko strigă:

— Ai frică de Dumnezeu, fetițo, tu nu-l cunoşti! N-a făcut nimic altceva decât să ucidă nemți pe capete. Cu lancea, cu baltagul, cu orice, iar când vede un neamț, de departe, se repede îndată asupra lui; nu poți să-l opreşti nici legat. La Cracovia, a vrut să se bată chiar cu solul Lichtenstein, faptă pentru care era cât pe ce să-i taie capul. Atât de grozav e! O să-ți povestesc şi despre cei doi frizieni, cărora le-am luat oamenii şi o pradă atât de mare, că am putea răscumpăra Bogdaniec numai cu jumătate din ea.

Aici, Maćko se apucă să vorbească despre duelul cu frizienii, apoi despre alte isprăvi şi fapte de arme de care avuseseră parte. Luptaseră doar, din spatele zidurilor şi la câmp deschis cu cei mai vestiți cavaleri de prin alte țări străine. Se războiseră cu nemții, cu francezii, cu englezii şi cu burgunzii. Luaseră parte la atâtea bătălii crâncene, încât cai, oameni, armuri, nemți şi pene se prefăceau parcă într-un vârtej amețitor. Şi câte nu văzuseră în acest timp! Castele teutone din cărămidă roşie, întăriturile lituaniene cu palisade de lemn şi biserici cum nu se aflau pe lângă Bogdaniec, şi oraşe, şi bungete de păduri, în care scânceau noaptea idolii lituanieni izgoniți din lăcaşurile lor şi multe alte ciudățenii de tot felul; şi pretutindeni, unde era vreo încăierare, Zbyszko se afla în frunte, aşa că se minunau de el cei mai faimoşi cavaleri.

Jagienka, aşezându-se pe trunchiul de copac alături de Maćko, asculta cu gura căscată această istorisire, întorcându-şi capul prins parcă în şuruburi, când spre unul, când spre celălalt, şi privind la tânărul cavaler cu o admirație crescândă. În sfârşit, când Maćko îşi încheie povestirea, oftă şi

spuse cu năduf:

— Of, că nu m-am născut şi eu băiat!

Zbyszko, însă, care în vreme ce Maćko vorbea, se uitase cu atenţie la ea, se gândea în acest moment cu totul la altceva, fiindcă răbufni pe neaşteptate:

— Dar şi Domnia Ta eşti o mândreţe de fată!

Jagienka îi răspunse necăjită şi întristată totodată:

— E, ai văzut Domnia Ta altele şi mai frumoase ca mine.

Zbyszko putea totuşi să-i spună fără să mintă că nu mai văzuse multe ca ea, deoarece Jagienka răspândea în jur sănătate, tinereţe şi putere. Bătrânul abate nu spunea degeaba despre ea că seamănă cu o colină şi un brad în acelaşi timp. La ea totul era frumos: şi făptura zveltă, şi umerii largi, şi pieptul parcă dăltuit în piatră, şi buzele roşii, şi ochişorii albaştri cu privirea ageră. Era îmbrăcată de asemenea mai cu grijă decât mai înainte, când vânase în pădure. La gât avea mărgele frumoase şi pe trup purta un pieptar deschis în faţă şi acoperit cu postav roşu, o rochie dintr-o bucată în dungi şi încălţări noi. Până şi bătrânul Maćko îi observă îmbrăcămintea şi privind o clipă la ea, întrebă:

— De ce te-ai îmbrăcat atât de bine, ca de sărbătoare?

Dar Jagienka, în loc să-i răspundă, începu să strige:

— Uite, vin carele!...

Şi când sosiră într-adevăr, fugi spre ele urmată de Zbyszko. Descărcarea dură până la apusul soarelui, spre marea mulţumire a lui Maćko, care cerceta fiecare lucru cu luare-aminte şi o lăuda pe Jagienka pentru toate. Aşa că începuse să se lase amurgul când fata se pregătea să se întoarcă acasă. Când vru să încalece, Zbyszko o prinse deodată de mijloc şi înainte ca ea să apuce să se împotrivească, o ridică şi o aşeză în şa. Atunci roşi ca bujorul şi întorcându-şi spre el faţa, murmură cu glasul înăbuşit:

— Eşti un flăcău cu multă putere...

Iar el, neobservându-i rumeneala şi încurcătura din cauza întunericului, izbucni în râs şi o întrebă.

— Nu-ţi este frică de animale? O să se lase noaptea îndată!

— Am o suliţă în căruţă... adu-mi-o.

Zbyszko se duse la căruţă, luă suliţa şi i-o dădu Jagienkăi:

— Rămâi sănătos!

— Du-te sănătoasă!

— Dumnezeu să te răsplătească! O să vin mâine sau poimâine la Zgorzelice să-i dau bineţe lui Zych şi să vă mulţumesc la amândoi.

— Să vii! O să te aşteptăm cu bucurie! Haida!

Şi îndemnând calul, dispăru după o clipă în tufişurile de lângă drum.

Zbyszko reveni la unchiul său.

— E timpul să ne întoarcem în casă.

Dar Maćko îi răspunse fără să se ridice de pe lemn:

— Ehei! ce mai fată! Până şi curtea se luminase din cauza ei!

— Chiar aşa!

Urmă un răstimp de tăcere. Maćko părea că se gândeşte la ceva, uitându-se la stelele care răsăreau, apoi mormăi iarăşi ca pentru sine:

— E şi vrednică, şi bună gospodină, deşi n-are mai mult de cincisprezece ani...

— Adevărat! încuviinţă Zbyszko, bătrânul Zych ţine la ea ca la ochii din cap. Şi a zis că-i dă Moczydoly de zestre, iar acolo paşte pe luncă o herghelie de iepe cu mânjii lor.

— În pădurea de la Moczydoly am auzit că sunt nişte mlaştini grozave, nu-i aşa?...

— Da, dar acolo îşi au şi castorii coloniile lor.

Şi iarăşi se aşternu tăcerea. Maćko se uită o vreme cu coada ochiului la Zbyszko, iar în cele din urmă, îl întrebă:

— De ce-ai căzut pe gânduri? Unde-ţi umblă mintea?

— Păi... vezi, Domnia Ta, după ce-am văzut-o pe Jagienka, mi-am adus aminte de Danuśka şi parcă m-a înţepat ceva în inimă.

— Să mergem în casă, propuse bătrânul la acestea! S-a făcut târziu.

Şi ridicându-se cu greutate, se sprijini de Zbyszko, care-l duse în odaia lui.

Zbyszko se duse totuşi chiar a doua zi la Zgorzelice, fiindcă Maćko îl grăbea întruna. Îl convinse de asemenea pe nepotul lui să ia cu el doi slujitori, aşa, pentru mai multă fală, şi să se îmbrace cât se poate de frumos, ca să-i arate lui Zych cinstea cuvenită. Zbyszko cedă şi se duse gătit ca de nuntă în aceeaşi cămaşă de atlaz alb, tivită cu fir de aur şi brodată cu grifoni aurii. Zych îl primi cu braţele deschise, bucurându-se şi cântând, iar Jagienka se opri înlemnită în pragul încăperii şi cât pe ce să scape carafa cu vin la vederea tânărului, deoarece se gândi că venise vreun prinţ la ei. Îşi pierdu dintr-odată toată îndrăzneala şi rămase tăcură, ştergându-se doar din când în când la ochi, de parcă voia să se trezească din somn. Zbyszko, care n-avea experienţă, se gândi că din motive necunoscute lui, nu se bucura că-l vede, aşa că discută numai cu Zych, ridicându-i în slăvi dărnicia de vecin şi admirându-i conacul de la Zgorzelice care nu semăna deloc cu cel de la Bogdaniec.

Aici, se vedea peste tot belşugul şi rânduiala. Odăile aveau ferestre cu geamuri de corn şlefuit atât de bine, că semănau cu sticla străvezie. La mijlocul încăperilor nu erau hornuri cu vetre ci cămine mari cu burlane la colţuri. Podeau era din scânduri de zadă spălate bine, iar pe pereţi atârnau armuri şi o mulţime de talere lustruite ce străluceau ca soarele şi policioare strunjite frumos cu linguri dintre care două erau de argint. Din loc în loc erau întinse şi chilimuri prădate prin războaie sau cumpărate de la negustorii ambulanţi. Pe sub mese, se aflau piei uriaşe, decolorate, de bour, de zimbru şi mistreţi. Zych îi arăta cu plăcere bogăţiile lui, repetând întruna

că de toate are grijă Jagienka. Îl conduse pe Zbyszko şi în iatacul, unde mirosea a răşină şi mentă, în care erau agăţate de tavan legături cu piei de lupi, vulpi, jderi şi castori. Îi arătă, apoi, ciuberele cu brânzeturi, ceara şi mierea adunate, lăzile cu făină, ciupercile uscate, pesmeţii şi cânepa. Îl duse de asemenea la hambare, la staul, la grajduri şi cocinile porcilor, pe la şoproanele în care se adăposteau carele, uneltele de vânătoare, plasele de pescuit şi atâta îi luă ochii cu îndestularea lui, încât Zbyszko, aşezându-se la cină, nu-şi mai putu reţine admiraţia.

— Să tot trăieşti aici la Zgorzelice! se minună.

— Şi la Moczydoly e la fel, răspunse Zych. Mai ţii minte Moczydoly. Doar e spre Bogdaniec. Părinţii noştri chiar s-au certat odinioară pentru hotar şi şi-au trimis provocări la duel, dar eu nu ţin seama de asta.

Ciocni stacana cu mied cu Zbyszko şi-l întrebă:

— Poate că ai chef să cânţi ceva?

— Nu, refuză Zbyszko, mai bine te ascult pe Domnia Ta.

— Zgorzelice o să le rămână ursuleţilor mei, numai să nu se sfâşie între ei pentru avere!...

— Care ursuleţi?

— Păi, copiii mei, fraţii Jagienkăi.

— Ehei, n-o să aibă nevoie să-şi sugă labele în timpul iernii.

— Asta nu. Dar nici Jagienka n-o să ducă lipsă de nimic la Moczydoly...

— De bună seamă!

— De ce nu mănânci şi nu bei nimic? Jagienka, toarnă-ne la amândoi.

— Mănânc şi beau cât pot şi eu.

— Dacă nu mai poţi, dă-ţi drumul la cingătoare... Frumoasă cingătoare! Cred că şi voi în Lituania v-aţi ales cu pradă bună, nu-i aşa?

— Nu ne plângem, îl lămuri Zbyszko, folosindu-se de prilej ca să-i arate că şi stăpânii de la Bogdaniec nu sunt mai prejos. O parte din lucruri le-am vândut la Cracovia şi am luat patruzeci de grivne de argint...

— Cum se poate? Păi cu atâta poţi să cumperi un sat întreg.

— Am avut şi o platoşă de Milano, pe care unchiul a vândut-o pentru că se aştepta să moară, ştii şi Domnia Ta...

— Ştiu! Merită să te duci în Lituania. Am vrut şi eu la timpul meu, dar mi-a fost frică.

— De cine? De cavalerii teutoni?

— Da' de unde, cine se mai teme de ei! Până nu te omoară, n-ai de ce să-ţi fie frică, iar după aceea, nu mai ai de ce. Mie mi-a fost frică de idolii păgânilor, adică de diavoli. Cred că pădurile sunt pline de ei.

— Păi unde să stea, dacă le-au ars altarele?... Mai demult aveau de toate, iar acum trebuie să se mulţumească numai cu ciuperci şi furnici.

— l-ai văzut şi tu?

— Eu nu i-am văzut, dar am auzit că alţii i-au văzut... Întind mâna

păroasă de după copaci şi cer de pomană...

— Aşa zicea şi Maćko, se amestecă Jagienka.

— Păi cum! Ne-a povestit la amândoi pe drum, adăugă Zych. Nu-i de mirare! Că şi pe la noi, deşi ţara s-a creştinat de mult se aud uneori hohote de râs prin mocirle, iar prin case, cu toate că preoţii ne ceartă, tot e mai bine să laşi celor mici o strachină cu mâncare, că altfel atâta îţi râcâie prin pereţi de nu mai pui geană pe geană... Jagienka, pune, fata mea, o strachină şi lângă prag!

Jagienka lua o strachină de pământ şi o aşeză lângă prag, iar Zych îşi urmă vorba:

— Preoţii ne ceartă şi ne afurisesc! Dar lui Isus n-o să-i scadă faima pentru câteva găluşte, iar cel rău, dacă-i sătul şi binevoitor, te fereşte şi de foc, şi de hoţi.

După care se întoarse spre Zbyszko:

— Poate că totuşi îţi mai slăbeşti cingătoarea şi ne cânţi ceva?

— Cântă, Domnia Ta, că de mult văd că ai poftă de cântat, sau poate că jupâniţă Jagienka vrea să ne cânte ceva?

— O să cântăm cu rândul, se bucură Zych. Avem şi în casă un slujitor care o să ne ţină isonul din fluier. Cheamă-l şi pe slujitor?

Îl aduseră pe slujitor, care se aşeză pe un scăunel şi ducându-şi fluierul la gură, apoi răsfirându-şi degetele pe găurile lui, începu să se uite la cei de faţă, aşteptând să vadă pe cine va trebui să-l ajute.

Ei, însă, începură să se certe, pentru că nimeni nu voia să fie cel dintâi. În sfârşit, Zych îi spuse Jagienkăi, să le dea exemplu, aşa că, deşi îi era ruşine de Zbyszko, fata se ridică de pe laviţă, îşi puse mâinile sub şorţ şi începu:

De-aş avea şi eu
Aripi călătoare,
Spre Jasiek al meu,
Să mă pierd în zare.

Zbyszko deschise mai întâi ochii larg, apoi zvâcni drept în picioare şi strigă cu putere:

— De unde ştii, Domnia Ta, cântecul acesta?

Jagnienka privi la el cu mirare.

— Îl cântă toată lumea... Ce-ţi veni, Domnia Ta?

Zych, care credea că Zbyszko se ameţise, îşi întoarse către el faţa înveselită şi spuse:

— Descheie-te! O să te simţi mai bine!

Zbyszko rămase o clipă descumpănit, după care, stăpânindu-şi emoţia, i se adresă Jagienkăi:

— Mă rog de iertare. Mi-am adus aminte de ceva. Cântă mai departe.

— Te mâhneşte cântecul meu?

— Aş, da' de unde! se împotrivi cu glasul tremurător. L-aş asculta toată

noaptea.

Cu aceste cuvinte, se aşează şi, acoperindu-şi faţa cu mâinile, tăcu, nevrând să mai piardă nici o vorbă.

Jagienka cântă şi a doua strofă, dar când o sfârşi, văzu o lacrimă mare şiroind pe degetele palmei lui Zbyszko.

Atunci, se apropie repede de el şi aşezându-se alături, începu să-l înghiontească şi-l întrebă:

— Ei, ce ai, Domnia Ta? Nu vreau să plângi. Hai, spune odată ce ai?

— N-am nimic! răspunse Zbyszko oftând. Ar fi prea mult de povestit... Ce-a fost, a trecut. Acum, mi-e mai bine.

— Poate vrei să mai bei puţin vin dulce?

— Ce fată bună! se miră Zych. De ce vă vorbiţi cu Domnia Ta? Spune-i: Zbyszko, iar tu ei: Jagieneka. Doar vă cunoaşteţi de când eraţi mici...

Apoi se întoarse către fiica lui.

— Dacă odinioară te cam bătea, nu-i nimic!... Acum n-o s-o mai facă.

— N-am s-o mai fac! încuviinţă Zbyszko vesel. N-are decât să mă bată ea acum, dacă aşa vrea.

La acestea, Jagienka, vrând să-l înveselească de-a binelea, îşi strânse mâna pumn şi râzând, începu să se prefacă a-l lovi pe Zbyszko.

— Na, pentru că mi-ai spart nasul, na! na! na!

— Vin! porunci stăpânul de la Zgorzelice.

Jagienka se repezi în cămară şi aduse în grabă o oală cu vin, două pahare frumoase, sculptate cu flori de argint de mâinile aurarilor de la Wroclaw, şi câteva bucăţi de brânză ce miroseau de departe.

Zych, care se cam afumase, fu mişcat de această privelişte, aşa că strânse oala la piept şi socotind se pare că este Jagienka, începu să se vaiete:

— Of, fetiţa mea! of, sărmana de tine! Ce-o să mă fac eu, un biet slăbănog, când mi te-or lua de la Zgorzelice, ce-o să mă fac!...

— Şi vei fi nevoit s-o dai curând! strigă Zbyszko.

Cât ai clipi din ochi, Zych trecu de la îndoioşare la râs:

— Ha! ha! N-are decât cincisprezece ani şi se uită după băieţi!... Când vede câte unul, fie şi de departe, bate ca mânzoaca din picioare!...

— Tătucă, vrei să plec? îl ameninţă Jagienka.

— Nu pleca! E bine cu tine...

Şi începu să-i facă lui Zbyszko cu ochiul.

— Sunt vreo doi care tot dau târcoale pe aici: unul este tânărul Wilk, fiul lui Wilk de Brzozowa, iar celălalt Cztan de Rogów. Dacă te-ar găsi aici, ar începe să scrâşnească din dinţi, cum fac adesea şi între ei.

— Vai de mine! exclamă Zbyszko.

După care se întoarse spre Jagienka şi spunându-i: tu, cum îl îndemnase Zych, întrebă:

— Tu pe care îl preferi?

— Pe nici unul.

— Wilk e un flăcău iute la mânie! remarcă Zych.

— N-are decât să urle{26} în altă parte!

— Şi Cztan?

Jagienka începu să râdă.

— Cztan, spuse întorcându-se spre Zbyszko, e bărbos ca un ţap, abia i se văd ochii, şi parcă-i un urs, atât este de gras.

Zbyszko se lovi cu palma peste frunte, ca şi când şi-ar fi adus aminte de ceva, şi spuse:

— Ei!... dacă sunteţi atât de buni, vă mai rog un singur lucru: n-aveţi prin casă puţină untură de urs, îi trebuie unchiului pentru rană, iar la Bogdaniec n-am găsit?

— Am avut, răspunse Jagienka, dar au luat-o băieţii să-şi ungă arcurile, iar câinii au mâncat ce-a mai rămas... Dar-ar boala în ei!

— N-a mai rămas deloc?

— Au lins-o pe toată!

— Ei, atunci n-avem încotro, trebuie să mergem să căutăm un urs în pădure.

— Faceţi o hăituială, că de urşi nu ducem lipsă, iar dacă vreţi, vă dăm şi cele necesare la vânat.

— Ce să mai aştept! O să mă duc la noapte lângă stupii sălbatici.

— Să iei şi vreo cinci ajutoare. Sunt destui oameni de ispravă.

— N-o să mă duc cu ceata după mine, că-mi sperie fiara.

— Cum aşa? Vrei să te duci cu arbaleta?

— Ce pot să fac cu arbaleta prin pădure pe întuneric? Acum, nu mai e lună să lumineze. O să iau o furcă bună cu cârlig, toporul şi mă duc chiar mâine singur.

Jagienka tăcu un răstimp, apoi pe faţa ei se răsfrânse neliniştea.

— Mai an, intră în vorbă, a plecat de la noi un vânător, Bezduch, şi l-a sfâşiat ursul. Oricum, totdeauna e lucru cu primejdie, fiindcă ursul, când vede noaptea un om singur, mai ales la stupi, se ridică numaidecât pe labele dinapoi.

— Dacă ar fugi, n-aş mai putea să-l prind, răspunse Zbyszko.

În acest timp, Zych, care ţipise, se trezi deodată şi începu să cânte:

Tu, Kuba, eşti bun de treabă,
Iar eu, Maciek, de haleală!
Tu ieşi cu plugul pe câmp!
Eu cu Kasia fug pe dâmb.
Hop! hop!

Apoi către Zbyszko:

— Află că sunt doi. Wilk de Brzozowa şi Cztan de Rogów... iar tu...

Dar Jagienka, temându-se ca Zych să nu spună ceva prea deocheat, se apropie repede de Zbyszko şi-l întrebă:

— Şi când vrei să te duci? Mâine?

— Mâine, după scăpătatul soarelui.

— La care stupi?

— La ai noştri, de la Bogdaniec, nu prea departe de movilele voastre, spre mlaştina lui Radzik. Mi s-a spus că pe acolo umblă destui urşi.

Capitolul XII

Zbyszko plecâ la vânătoare, aşa cum spusese, deoarece Maćko se simţea din ce în ce mai rău. La început, îl mai ţinură pe picioare bucuria întoarcerii şi treburile casei, dar a treia zi îi reveni fierbinţeala, iar durerea dintr-o parte îl ţintui la pat. Zbyszko se duse mai întâi ziua, să cerceteze locul, văzu pe aproape o urmă uriaşă în noroi şi se sfătui cu prisăcarul Wawrek, care dormea nu prea departe într-un bordei cu o pereche de dulăi fioroşi din Podhale, dar care tocmai voia să se mute curând în sat din cauza frigului de toamnă.

Amândoi desfăcură bordeiul, luară câinii, ici şi colo unseră copacii cu puţină miere, ca mirosul să atragă animalul, apoi Zbyszko reveni acasă şi începu să se pregătească. Ca să-i fie cald, se îmbrăcă într-un pieptar de elan fără mâneci, îşi puse pe creştet o plasă de sârmă, ca ursul să nu-i poată jupui pielea de pe cap, în sfârşit, luă o furcă ferecată bine, cu două coarne, cârlig şi un topor lat de oţel, cu coada de stejar mai lungă decât cele folosite de dulgheri. La mulsul de seară, ajunse la locul hotărât şi alegându-şi o ascunzătoare potrivită, îşi făcu semnul crucii, se aşeză şi aşteptă.

Razele roşietice ale soarelui care apunea pătrundeau printre crengile brazilor. Prin coroanele pinilor zburau ciorile croncănind şi bătând din aripi; unde şi unde chiţăiau spre apă iepurii, foşnind printre tufele îngălbenite şi pe frunzele căzute; uneori se ivea pe tulpina unui fag câte un jder sprinten. Prin desişuri se mai auzea ciripitul păsărelelor, care slăbea cu încetul.

În pădure, nu se aşternuse încă liniştea la apusul soarelui. În curând, trecu pe lângă Zbyszko un cârd de mistreţi cu zgomot mare şi sforăituri, apoi galopară elanii înşiraţi unul cu capul în coada celui dinainte. Ramurile uscate trosneau sub copite şi pădurea răsuna de tropote în timp ce patrupedele, lucind roşiatic în soare, se îndreptau spre mlaştini, unde se simţeau mai bine şi mai în siguranţă. Într-un târziu, jarişţea se aprinse pe cer, vârfurile pinilor părură cuprinse de vâlvătaie şi treptat totul începu să se cufunde în tăcere. Întunericul se ridica din pământ şi se înălţa spre zarea luminoasă care începu şi ea să pălească în soare, să se înceţoşeze, să înnegrească şi să se stingă.

„Acum, până când se vor auzi lupii, o să fie linişte", se gândi Zbyszko.

Îi păru rău că nu luase arbaleta, pentru că ar fi putut să vâneze lesne un mistreţ sau un elan. Intre timp, dinspre mlaştină mai răzbătură o vreme ecouri înăbuşite, asemenea gemetelor, şi şuierături. Zbyszko privi cu

oarecare neîncredere spre mlaştini, deoarece ţăranul Radzik, care trăise acolo într-o colibă de pământ, pierise odată cu familia, ca şi când l-ar fi înghiţit nămolul. Lumea vorbea că i-au răpit tâlharii, erau însă şi unii care văzuseră mai târziu urme ciudate de oameni sau de animale în jurul colibei, prin urmare, clătinau din cap şi se întrebau dacă n-ar fi bine să-l aducă pe preotul din Krzesnia să sfinţească locul. Nu se ajunsese la asta, întrucât nu se găsise nimeni care să vrea să trăiască aici, aşa că aşezarea, mai degrabă pereţii de chirpici, fuseseră spălaţi de ploi, iar locul nu se bucura de o faimă prea bună. Wawrek prisăcarul nu lua seama la toate acestea şi înnopta liniştit vara în bordeiul lui, dar şi despre el se vorbea în fel şi chip. Cu furca şi toporul la el, Zbyszko nu se temea de animalele sălbatice, se gândea în schimb cu oarecare nelinişte la puterile necurate şi se bucură când murmurele acelea conteniră.

Ultimele luciri dispărură şi se făcu noapte de-a binelea. Vântul încetă, nu se mai auzea nici măcar fâşâitul obişnuit prin coroanele pinilor. Când şi când cădea ici şi colo câte un con de brad, bufnind puternic în tăcerea înstăpânită, încolo era atâta linişte, că Zbyszko îşi auzea şi propria răsuflare.

În acest fel, petrecu multă vreme, gândindu-se mai întâi la ursul care putea să vină, apoi la Danusia care plecase cu curtea mazoviană pe meleaguri îndepărtate. Îşi aduse aminte cum o luase în braţe când se despărţiseră de prinţesă şi cum îi şiroiau lacrimile ei pe obraz, îşi aminti chipul ei luminos, căpşorul ei bălai, cununiţele ei de albăstrele şi cântecul ei, de pantofiorii roşii cu vârfurile lungi, pe care-i sărutase la plecare, într-un cuvânt, de toate câte se întâmplaseră din clipa când se cunoscuseră; îl cuprinse o jale atât de mare, că nu se afla aproape de el şi-i era atât de dor de ea, încât se cufundă cu totul în visare, uită că este în pădure şi aşteaptă venirea ursului, spunându-şi în gând:

„O să vin la tine, căci nu pot trăi fără tine".

Şi simţi cu toată fiinţa lui că aşa este şi că musai să plece în Mazowsze, deoarece altminteri îşi va pierde minţile la Bogdaniec. Îi veni în minte Jurand şi împotrivirea lui neînţeleasă, aşa că socoti că trebuie să se ducă neapărat, să afle despre ce taină era vorba, despre ce piedici şi dacă vreo provocare la luptă pe viaţă şi pe moarte nu le-ar putea îndepărta. În cele din urmă, avu impresia că Danusia întinde braţele spre el şi strigă: „Vino, Zbyszko, vino!" Cum putea să nu se ducă la ea!

Şi nu dormea, o vedea atât de limpede, parcă era aievea sau în vis. Iată că acum Danuśka merge alături de prinţesă, zdrăngăne la lăută şi îngână ceva, dar se gândeşte la el. Se gândeşte că-l va vedea în curând sau poate că priveşte înapoi să-l vadă grăbind după ea, în timp ce el se află aici, în pădurea neagră.

Aici, Zbyszko îşi reveni din amintirile lui şi se trezi nu numai pentru că îşi dăduse seama unde se află, ci şi fiindcă departe, în spatele lui, auzi ceva foşnind.

Atunci, strânse furca în mâini, ciuli urechile şi începu să asculte.

Foşnetul se apropia şi, după o vreme, deveni foarte clar. Vreascurile uscate trosneau, frunzele căzute şi tufişurile fâşâiau sub o talpă grijulie... Mergea ceva.

La răstimpuri, foşnetul înceta, ca şi când fiara s-ar fi oprit lângă copaci, şi atunci tăcerea era atât de adâncă, încât lui Zbyszko îi ţiuiau urechile, apoi iarăşi se auzeau paşi rari şi prudenţi. În această apropiere era ceva prevenitor, aşa că pe Zbyszko îl cuprinse uimirea.

— Poate că „Mormăilă" se teme de câinii de la bordei, se întrebă, sau poate fi vreun lup care m-a adulmecat.

Paşii încetară. Cu toate acestea, Zbyszko auzi bine că ceva se oprise la douăzeci-treizeci de paşi înapoia lui şi parcă s-ar fi aşezat jos. Se uită o dată, de două ori, dar deşi trunchiurile se desluşeau bine în întuneric, nu putu să vadă nimic. N-avea încotro, trebuia să aştepte.

Şi aşteptă atât de mult, că-l cuprinse din nou mirarea.

— Ursul n-ar veni aici să se culce lângă prisacă, iar lupul ar fi mirosit că sunt aici şi n-ar fi mai aşteptat să-l apuce dimineaţa.

Şi deodată se înfioră din creşte până în tălpi.

Dar dacă ceva „necurat" a ieşit din mlaştină şi-i aţine calea din spate? Dacă-l înşfacă nişte braţe alunecoase ale vreunui înecat şi-l privesc în faţă ochii verzi ai unei stafii, dacă ceva va izbucni într-un râs cumplit în spatele lui sau de după un pin se iţeşte un cap vânăt cu picioare de păianjen?

Şi simţi că sub plasa de sârmă i se ridică părul măciucă în vârful capului.

Dar după o clipă fâşâitul se auzi înaintea lui, şi de astă dată chiar mai clar decât înainte. Zbyszko răsuflă uşurat. Presupuse într-adevăr că „ciudăţenia" îi dăduse ocol şi acum se apropie din faţă. Asta-i convenea. Apucă furca bine, se ridică şi aşteptă.

Deodată, deasupra capului, auzi foşnetul pinilor, pe faţă simţi un suflu puternic dinspre mlaştină şi în acelaşi timp îi pătrunse în nări mirosul de urs.

Acum nu mai avea nici o îndoială: ursuleţul venise!

Într-o clipă, pe Zbyszko îl părăsi teama şi plecându-şi capul, îşi încordă privirea şi ascultă. Paşii se apropiau greoi, limpede, mirosul devenea tot mai ascuţit; în curând, putea să-i audă răsuflarea şi mormăitul.

„Numai să nu fie doi!" îşi spuse Zbyszko.

În clipa aceea, văzu înaintea lui silueta mare şi întunecată a fiarei care, venind dincotro bătea vântul, nu putuse să-l adulmece, mai ales că-l înşela mirosul de miere cu care unseseră copacii.

— Hai încoace, moşulică! îl chemă Zbyszko, ieşind de după pin.

Ursul mugi scurt, parcă înfricoşat de apariţia neaşteptată, dar era prea aproape ca să mai poată scăpa prin fugă, aşa că se ridică repede pe picioarele dinapoi, desfăcându-şi labele dinainte ca pentru a-l lua în braţe.

Tocmai asta aştepta şi Zbyszko; îşi luă avânt, sări ca fulgerul şi, cu toată puterea braţelor şi a greutăţii sale, înfipse furca în pieptul animalului.

Întreaga pădure se cutremură acum de mormăitul înfricoşător. Ursul înşfăcă furca, vrând s-o smulgă, dar cârligele de lângă coarne îl împiedicară, aşa că învins de durere, mugi şi mai puternic. Vrând să ajungă la Zbyszko, împinse în coarnele furcii, care se înfipseră şi mai adânc. Neştiind dacă furca intrase destul de adânc, Zbyszko n-o lăsă din mâini. Omul şi fiara începură să se smucească şi să se împingă. Răsună pădurea de răcnetele în care se simţea turbarea şi disperarea.

Zbyszko nu putea să pună mâna pe topor până când nu înfigea mai înainte şi al doilea corn al furcii în pământ, dar ursul, apucând-o cu labele de lângă coadă, o scutura odată cu Zbyszko, înţelegând parcă despre ce era vorba şi cu toată durerea pe care i-o producea fiecare mişcare a coarnelor înfipte adânc, nu se lăsa răzbit. În acest fel, lupta crâncenă se prelungea şi Zbyszlo înţelese că puterea lui va slăbi curând. Putea să şi cadă şi atunci ar fi fost pierdut, astfel că se opinti, îşi încordă braţele, desfăcându-şi picioarele, îşi îndoi grumazul ca un arc, ca să nu se prăbuşească pe spate şi începu să repete printre dinţii încleştaţi.

— Unul din noi trebuie să moară!...

Şi-l cuprinse o asemenea mânie îndârjită, încât ar fi preferat într-adevăr în clipa asta să moară el în loc să lase dihania să scape. În cele din urmă, piciorul i se împiedică de rădăcina pinului, se clătină şi ar fi căzut, dacă n-ar fi apărut lângă el o siluetă întunecată şi încă o furcă „rezemă" fiara, iar lângă ureche auzi un glas strigându-i:

— Izbeşte-l cu toporul!...

În înverşunarea luptei, Zbyszko nu mai stătu să se întrebe de unde-i venea ajutorul neaşteptat, ci apucă toporul şi lovi năprasnic. Furca se frânse sub greutatea şi spasmul din urmă al ursului, care se prăbuşi ca lovit de trăsnet şi începu să horcăie. Dar încetă numaidecât. Se lăsă tăcerea întreruptă doar de răsuflarea gâfâită a lui Zbyszko, care se sprijini de pin, deoarece picioarele îi tremurau sub el. Abia după o vreme, îşi înălţă capul, se uită la silueta de lângă el şi se sperie crezând că poate nu era a unui om.

— Cine eşti? întrebă neliniştit.

— Jagienka! răspunse un glas subţire de femeie.

Zbyszko mai că amuţi de uimire, nevenindu-i să-şi creadă ochilor. Dar îndoiala lui nu dură prea mult, fiindcă glasul Jagienkăi se auzi din nou:

— Să fac focul...

Se auzi îndată scrâşnetul amnarului lovit de cremene, scânteile se împrăştiară şi la lumina lor tremurătoare, Zbyszko zări fruntea albă, sprâncenele negre şi buzele rotunjite ale fetei, care sufla în iasca aprinsă. Abia atunci se gândi că ea venise în pădure ca să-l ajute, că fără furca ei, s-ar fi putut să sfârşească rău, şi-i fu atât de recunoscător, încât nu mai stătu pe gânduri, o cuprinse în braţe şi o sărută pe amândoi obrajii.

Iasca şi cremenea căzură din mâinile fetei.

— Ei, lasă-mă în pace! Ce-ți veni? repetă cu glasul înăbuşit, dar fără să-şi îndepărteze faţa, şi atingându-i ca din întâmplare buzele lui Zbyszko.

Tânărul îi dădu drumul şi spuse:

— Dumnezeu să te răsplătească. Nu ştiu ce s-ar fi întâmplat dacă nu erai tu.

Jagienka, lăsându-se pe vine în întuneric, ca să caute iasca şi cremenea, începu să-l lămurească:

— M-am temut pentru tine, pentru că Bezduch s-a dus şi el cu furca şi toporul, dar ursul l-a sfârtecat. Doamne fereşte de ceva rău, lui Maćko nu-i este prea bine, abia îşi mai trage sufletul, săracul... Aşa că am luat furca şi am venit.

— Deci tu erai după pinul acela?

— Eu.

— Iar eu am crezut că e „necuratul".

— Mi-a fost frică şi mie, deoarece aici, pe lângă mlaştina lui Radzik, nu e bine să umbli noaptea fără foc la tine.

— Şi de ce nu mi-ai spus nimic?

— Îmi era frică să nu mă goneşti.

Şi rostind acestea, începu să scapere, apoi puse peste iască un smoc de cânepă, care se aprinseră numaidecât, arzând cu o flacără luminoasă.

— N-am decât două aşchii, du-te şi strânge câteva vreascuri uscate să facem focul, îl îndemnă.

Într-adevăr, după o clipă, izbucniră flăcări vesele care luminară corpul uriaş, roşcat, al ursului ce zăcea într-o baltă de sânge.

— Ehei, grozavă dihanie! se miră Zbyszko, mândrindu-se oarecum.

— O, Isuse, aproape că i-ai despicat capul în două!

Cu aceste cuvinte, se aplecă şi îşi afundă mâna în blana ursului, ca să se convingă dacă animalul are multă grăsime, după care se ridică veselă în picioare:

— O să avem untură pentru vreo doi ani!

— Uite cum s-a frânt furca!

— Asta-i necazul, ce-o să spun eu acasă?

— Cum adică?

— Tătuca nu m-ar fi lăsat în pădure, aşa că am fost nevoită să aştept până se culcă toţi.

Iar după aceea adăugă:

— Să nu spui nici tu că am fost aici, ca să nu mă certe.

— Am să te însoţesc până aproape de casă, s-ar putea să te atace lupii şi nu mai ai nici furcă.

— Bine, fie!

Şi stătură aşa de vorbă un răstimp la strălucirile jucăuşe ale focului, lângă leşul ursului, ca două făpturi tinere ale pădurii.

Zbyszko se uită la faţa frumoasă a Jagienkăi, luminată de flăcări, şi constată fără să vrea:

— Cred că o fată ca tine nu se mai află în toată lumea. Ar trebuie să mergi şi la război!

Ea îl privi o clipă în ochi, apoi răspunse aproape cu tristeţe:

— Ştiu şi eu... dar să nu râzi de mine.

Capitolul XIII

Jagienka topi singură o găleată mare de untură de urs. Maćko bău prima ulcică cu plăcere, întrucât era proaspătă, nu se afumase şi mirosea a angelică, deoarece fata care se pricepea la leacuri adăugase atât cât trebuia în găleată. Bolnavul se simți îndată mai în putere şi începu să spere că se va înzdrăveni.

— De asta aveam nevoie, se bucură. Când trupul o să aibă destulă grăsime, poate că şi aşchia asta, lua-o-ar dracu, o să iasă afară.

Totuşi următoarele păhărele nu-i mai plăcură tot atât de mult, ca ulcica dintâi, dar le bău în silă, gândindu-e că n-are încotro. Jagienka îl încuraja, zicându-i:

— O să te însănătoşeşti. Lui Bilud de Ostrów i s-au înfipt câteva inele din cămaşa de zale sub grumaz şi i-au ieşit tot cu untură de urs. Dar când se va deschide rana, trebuie s-o ungi cu grăsime de castor.

— Ai şi de asta?

— Avem. Dacă va fi nevoie de grăsime proaspătă, o să mă duc cu Zbyszko la coloniile castorilor. Nu ne va fi greu să prindem unul, dar n-ar strica să făgăduieşti vreunul sfântului patron al rănilor.

— Şi mie mi-a trecut prin minte, numai că nu ştiu prea bine care este. Sfântul Gheorghe este patronul cavalerilor: el păzeşte războinicul de rele şi-i sporeşte puterea la nevoie; se vorbeşte chiar că luptă adesea de partea dreptății şi-i bate pe păgâni. Dar unul care nu pregetă să lupte, n-are cum să te ajute, pentru tine poate fi bun altul căruia nu-i stă nimeni în cale. Orice sfânt îşi are locul şi treburile lui în cer, asta o ştie toată lumea! Şi nu se încurcă niciodată unul pe celălalt, pentru că astfel s-ar isca gâlceavă, iar în cer nu se cade ca sfinții să se certe sau să se bată între ei. Cosma şi Damian, sunt şi ei nişte sfinți însemnați la care doftorii se roagă să nu piară bolile pe lume, că astfel ar rămâne fără pâine. Mai este şi Sfânta Apolonia pentru durerile de măsele, şi Sfântul Liboriusz pentru piatră, dar mai sunt şi alții. Când o să vină abatele, o să-mi spună la cine să mă duc, că nu orice cleric cunoaşte tainele Domnului şi nu oricine ştie asemenea lucruri, deşi are capul ras.

— Ce-ar fi să-i promiți chiar Domnului Isus?

— Sigur, că el este deasupra tuturor. Dar asta ar fi ca şi când tatăl tău, la mânie, ar bate un ţăran de-al meu, iar eu m-aş duce de-a dreptul la regele de la Cracovia să mă plâng. Ce mi-ar spune regele? Mi-ar zice aşa: „Eu sunt mai mare peste întreg regatul, iar tu vii să mi te jeluieşti pentru ţăranul tău! N-ai destule cinuri mai mici, nu poţi să te duci la castelan sau la mijlocitorul meu?" Domnul Isus stăpâneşte peste toată lumea, pricepi? Iar pentru pricinile mai mărunte îi are pe sfinţi.

— O să-ţi spun eu ce să faci, zice Zbyszko, şi ai să vezi care-i rostul discuţiei. Jură-i răposatei noastre regine că dacă te va ajuta, o să faci un pelerinaj la Cracovia, la mormântul ei. Câte minuni nu s-au întâmplat acolo chiar sub ochii noştri! De ce să mai cauţi alţi sfinţi, când Stăpâna noastră este cea mai bună?

— Da, dacă aş şti că vindecă şi rănile!

— Chiar dacă n-ar face-o! Nu va cuteza nici un sfânt să se supere pe ea, iar dacă s-ar sumeţi, l-ar pedepsi Dumnezeu, că nu e vorba de fitecine, ci de regina Poloniei...

— Care, la urma urmelor, a creştinat o ţară întreagă. Ai vorbit cu cap, încuviinţă Maćko. Ea stă sus în adunarea dumnezeiască şi se înţelege că nu oricine se poate pune împotriva ei. Am să fac cum mă sfătuieşti, ca să mă înzdrăvenesc!

Sfatul îi plăcu şi Jagienkăi, care nu se putea stăpâni să nu admire înţelepciunea lui Zbyszko, aşa că Maćko făcu legământul în aceeaşi seară, după care bău cu şi mai mare plăcere untura de urs, aşteptând să se însănătoşească de la o zi la alta. Cu toate acestea, după vreo săptămână, începu să-şi piardă nădejdea. Spuse că untura îl „strică" la stomac, iar pe piele, după ultima coastă, îi creşte ceva care seamănă cu un cucui. După zece zile, îi fu şi mai rău: cucuiul crescuse şi se roşise, iar Maćko se simţea foarte slăbit şi când îi reveni fierbinţeala, începu să se pregătească iarăşi de moarte.

Până când într-o noapte, îl trezi deodată pe Zbyszko.

— Aprinde focul repede, îl grăbi, că se întâmplă ceva cu mine, dar nu ştiu dacă e bine sau rău.

Zbyszko zvâcni drept în picioare şi fără să mai scapere, suflă în odaia învecinată în cenuşa din horn, aprinse o aşchie muiată în smoală şi se întoarse.

— Cum te simţi, Domnia Ta?

— Cum mă simt! Parcă mă înţeapă cucuiul, trebuie să fie vârful săgeţii! Îl şi apuc, dar nu pot să-l scot, simt doar că-mi alunecă dintre unghii şi se mişcă...

— E vârful săgeţii, nimic altceva. Apucă-l bine şi trage!

Maćko începu să se răsucească şi să ofteze de durere, dar îşi vârî degetele mai adânc şi când apucă bine aşchia, trase cu putere şi o scoase.

— O, Isuse!

— Ai scos-o? întrebă Zbyszko.

— Am scos-o. M-au trecut toate apele. Dar, uite-o!

La aceste cuvinte, îi arătă lui Zbyszko vârful ascuțit care se desprinsese din săgeata rău ferecată şi-l chinuise câteva luni de zile.

— Slavă Domnului şi reginei Jadwiga! Acum o să te faci bine.

— Se prea poate, că m-am mai uşurat, dar mă doare îngrozitor, zice Maćko apăsând cucuiul din care începu să curgă sânge amestecat cu puroi. Cu cât va rămâne mai puțină răutate din asta în mine, cu atât îmi va fi mai bine. Jagienka mi-a zis că acum ar trebui să astupăm rana cu grăsime de castor.

— O să prindem unul chiar mâine.

Totuşi, Maćko se simți mult mai bine chiar de a doua zi. Dormi până târziu, iar când se trezi ceru să i se dea să mănânce. La untura de urs nici nu mai putea să se uite, aşa că-i sparseră douăzeci de ouă într-o tigaie, fiindcă prudența o îndemnă pe Jagienka să nu întreacă măsura. Le înfulecă fireşte cu lăcomie cu o jumătate de pâine şi le udă cu o carafă de bere, după care porunci să i-l aducă pe Zych, pentru că se înveselise.

De aceea, Zbyszko trimise pe unul din slujitorii turci, dăruiți de Zawisza să-l cheme pe Zych, care încălecă şi veni după-amiază, tocmai când tinerii se pregăteau să plece după castori la iezerul Odstajany. Vârstnicii râseră, glumiră şi cântară la un pahar de mied fără măsură, apoi, într-un târziu, începură să vorbească despre copii şi fiecare să-şi laude odrasla.

— Ce flăcău pe cinste este Zbyszko! zise Maćko, nu mai e altul ca el. E curajos, iute ca un râs şi îndemânatic. Află că atunci când îl duceau la eşafod, la Cracovia, fetele chițăiau de la ferestre, de parcă le înțepa cineva cu acul pe la spate, şi ce fete: fiice de cavaleri şi castelani, ca să nu mai pomenesc de orăşencele ca floarea.

— N-au decât să fie şi fiice de castelani, dar nu o întrec pe Jagienka mea! răspunse Zych de Zgorzelice.

— Parcă eu zic că o întrec? Una mai drăguță ca Jagienka nu se mai află.

— Nici eu nu pot să spun nimic de Zbyszko: încordează arbaleta fără manivelă!...

— Şi răzbeşte singur ursul. Ai văzut, l-a izbit, i-a crăpat capul şi i-a retezat o labă dintr-o lovitură.

— I-a crăpat capul, dar nu de unul singur, ci cu ajutorul Jagienkăi.

— Ea l-a ajutat?... mie nu mi-a spus nimic.

— Pentru că aşa i-a promis... fiindcă pentru o fată e ruşine să se ducă noaptea în pădure. Mie mi-a spus numaidecât cum a fost. Altele preferă să născocească, dar ea nu se fereşte de adevăr. La drept vorbind, nu m-am bucurat, că cine ştie... Am vrut s-o cert, dar ea mi-a zis: „Dacă eu însămi n-o să-mi păzesc fecioria, nici Domnia Ta, tăicuță n-o să mi-o păzeşti, dar să n-ai grijă, Zbyszko ştie ce înseamnă onoarea de cavaler".

— Chiar aşa. Şi astăzi au plecat tot singuri.

— Dar se vor întoarce spre seară. Noaptea, diavolul este cel mai înverşunat şi fetei nu trebuie să-i fie ruşine, că este întuneric.

Maćko se gândi un răstimp după care rosti ca pentru sine:

— Oricum, ei se bucură când sunt împreună...

— Hm! Numai să nu-i fi jurat credinţă alteia.

— După cum ştii, aşa-i obiceiul cavalerilor... Orice tânăr care nu-şi are stăpâna inimii, este socotit un prostănac... El s-a legat să-i aducă penele de păun şi pe astea trebuie să le reteze de pe coifurile teutonilor, pentru că şi-a pus în joc cinstea de cavaler; pe Lichtenstein musai să-l prindă şi pe el, dar de celelalte poate să-l dezlege abatele.

— Îl aşteptăm să vină de la o zi la alta...

— Aşa socoteşti? întrebă Maćko, apoi adăugă:

— La urma urmei, ce înseamnă un astfel de legământ, de vreme ce Jurand i-a spus în faţă că nu-i dă fata! Dacă i-a făgăduit-o altuia sau i-a oferit-o lui Dumnezeu, asta nu mai ştiu, dar i-a spus-o de-a dreptul că nu i-o dă...

— Nu ţi-am spus, întrebă Zych, că abatele ţine atât de mult la ea, de parcă ar fi a lui? Ultima dacă i-a zis aşa: „Eu n-am rude decât după mamă, dar din această zestre, tu vei primi mai mult decât ele".

La acestea, Maćko privi neliniştit şi chiar bănuitor la Zych şi răspunse abia după un timp:

— Cred că nu vrei să ne faci o nedreptate...

— Jagienka va căpăta Moczydoly, evită Zych un răspuns mai precis.

— Chiar acum?

— Întocmai. Altuia nu i-aş lăsa-o, dar ei am să i-o dau.

— Şi aşa, Bogdaniec este pe jumătate al lui Zbyszko, şi dacă-mi dă Dumnezeu sănătate o să-l gospodăresc cum se cuvine. Domniei tale îţi place Zbyszko?

Zych începu să clipească din ochi şi răspunse:

— Mai rău e că Jagienka, de câte ori aude de el, se întoarce cu faţa la perete.

— Dar când aude de alţii?

— Când îi amintesc de alţii, stucheşte şi întreabă: „ăsta cine mai e?!"

— Păi vezi? Cu ajutorul lui Dumnezeu, lângă o asemenea fată, o să uite şi Zbyszko de cealaltă. Eu, că sunt bătrân, şi tot aş uita... să-ţi mai tom mied?

— Mai toarnă-mi.

— Mda, abatele... e un om cu minte! Sunt şi printre ei, cum ştii, oameni cu obiceiuri lumeşti, dar el, deşi nu trăieşte printre călugări, că doar e preot, iar un preot se descurcă întotdeauna mai bine decât un om obişnuit, fiindcă ştie şi să citească şi stă aproape de duhul sfânt. Iar Domnia Ta faci bine că-i dai îndată Moczydoly Jagienkăi. Şi eu, numai să mă ajute Domnul Isus să

mă însănătoşesc, am să atrag cât mai mulţi dintre ţăranii din Brzozowa. O să le dau la fiecare pământ bun, despădurit, că la Bogdaniec avem destul. Iar lui Wilk, n-au decât să-i ureze sănătate la Crăciun şi să vină la mine. Păi ce, n-au voie? Cu timpul, o să ridic şi o întăritură la Bogdaniec, un mic castel din trunchiuri de stejar cu şanţ de apărare împrejur... Bine că Zbyszko şi Jagienka se duc de pe acum împreună la vânătoare... Cred că şi zăpada n-o să întârzie prea mult... Se învaţă unul cu celălalt. N-au decât să se plimbe. Ce să mai lungim vorba? Ai vrea să i-o dai pe Jagienka ori nu?

— I-aş da-o. Doar de mult am hotărât să fie împreună, iar Moczydoly şi Bogdaniec să le moştenească nepoţii noştri.

— Grindină! strigă Maćko bucuros. Să dea Dumnezeu să se înmulţească precum grindina. O să ni-i boteze abatele...

— Numai să poată ţine pasul! îi urmă pilda Zych. Nu te-am mai văzut de mult atât de vesel.

— Pentru că mi se umple inima de bucurie... Vârful de săgeată a ieşit, iar cât despre Zbyszko, să n-ai grijă. Ieri, când Jagienka urca pe cal... bătea vântul. Atunci, l-am întrebat pe Zbyszko: „Ai văzut?" şi l-am simţit înfiorându-se. Am băgat de seamă că la început abia vorbeau între ei, dar acum, când merg împreună, îşi întorc mereu capul unul spre celălalt şi nu se mai satură de vorbă!... Mai bea puţin.

— Mai beau...

— În sănătatea lui Zbyszko şi a Jagienkăi!

Capitolul XIV

Bătrânul Maćko nu greşea spunând că lui Zbyszko şi Jagienkăi le place să stea împreună, ba chiar că le este dor unul de celălalt. Jagienka, pretinzând că vine în vizită la bătrânul Maćko, venea de multe ori la Bogdaniec, cu tatăl ei sau singură, iar drept mulţumire, Zbyszko se ducea mereu pe la Zgorzelice, astfel că pe zi ce trecea, prietenia dintre ei devenea tot mai trainică. Începură deci să se placă şi să „sporovăiască", adică să vorbească despre tot ce putea să-i intereseze. Era şi puţină admiraţie reciprocă în această prietenie, deoarece tânărul şi chipeşul Zbyszko, care se umpluse de faimă prin războaie, luase parte la turniruri şi fusese primit şi prin încăperile regale, i se părea fetei, când îl punea alături de Cztan de Rogów sau Wilk de Brzozowa, un adevărat cavaler de la curte şi aproape un fiu de rege, iar el se lăsa subjugat uneori de farmecul ei. Îi păstra credinţă Danusiei lui, totuşi câteodată, când se uita pe neaşteptate la Jagienka, în pădure sau acasă, îşi spunea fără să vrea: „Ehei, ce mai căprioară!" iar când o lua de mijloc şi o urca în şa, simţindu-i în palme trupul tânăr şi parcă cioplit din piatră, mai că-l cuprindea teama şi, cum zicea Maćko: „îl treceau fiorii" şi ceva începea să freamăte în el, moleşindu-l.

Jagienka, mândră din fire şi înclinată spre batjocură, ba chiar arţăgoasă, devenea cu încetul tot mai supusă, aproape ca o slujitoare care nu voia decât să-l privească în ochi şi să-i împlinească toate voile, iar el îi înţelegea această dorinţă şi-i era recunoscător, simţindu-se din ce în ce mai bine în apropierea ei. În cele din urmă, mai ales de când Maćko începuse să bea untură de urs, se văzuseră aproape zilnic, iar după ce aşchia îi ieşise din rană, se duceau împreună să vâneze castori pentru grăsimea necesară închiderii vătămăturii.

Astfel procedară şi acum. Luară arbaleta, încălecară şi porniră mai întâi spre Moczydoly, care avea să fie zestrea Jagienkăi, apoi spre pădure, unde lăsară caii în grija unui slujitor şi merseră mai departe pe jos, întrucât prin desişuri şi mlaştină era greu să răzbată călare. Pe drum, Jagienka îi arătă, dincolo de lunca întinsă, acoperită de stuf, marginea vânătă a pădurii, spunându-i:

— Asta-i pădurea lui Cztan de Rogów.

— Cel care vrea să te ia de nevastă?

Fata începu să râdă:

— M-ar lua el, dar trebuie să vreau şi eu!

— Poţi să te aperi uşor, avându-l în ajutor pe Wilk, care, cum am auzit, nu-l poate suferi. Mă şi mir că nu s-au provocat la luptă pe viaţă şi pe moarte.

— N-au făcut-o, pentru că tăicuţa i-a ameninţat: „Dacă vă luaţi la bătaie, nu vreau să vă mai văd pe nici unul". Aşa că ce mai puteau să facă? Când vin la Zgorzelice, se uită urât unul la altul, dar pe urmă se duc la crâşma din Krzesnia şi beau până cad pe sub lavițe.

— Ţărani proşti!

— Cum aşa?

— Păi, când Zych nu-i acasă, unul dintre ei ar putea să dea iama la Zgorzelice şi să te răpească. Ce-ar mai face Zych, dacă la întoarcere te-ar găsi cu un copil în braţe?

Ochii albaştri ai Jagienkăi se aprinseră deodată:

— Tu crezi că eu m-aş lăsa? Ce, la Zgorzelice nu mai sunt şi alţi oameni, iar eu nu ştiu să pun mâna pe suliţă sau pe arbaletă? N-au decât să încerce! l-aş fugări pe amândoi până acasă şi aş da năvală şi la Rogów, şi la Brzozowa. Tătuca ştie că poate pleca liniştit la război.

Şi tot vorbind aşa, începu să-şi încrunte sprâncenele frumoase şi să scuture atât de ameninţătoare arbaleta, încât Zbyszko izbucni în râs şi zise:

— Tu ar trebui să fii cavaler, nu o fată.

Liniştindu-se, Jagienka răspunse:

— Cztan mă păzeşte de Wilk, iar Wilk de Cztan. De altfel, am fost şi sub oblăduirea abatelui, iar cu abatele, mai bine să n-ai de-a face...

— la te uită, se minună Zbyszko, la toţi le este frică de abate! Eu, însă, să mă bată Sfântul Gheorghe, dacă nu spun adevărul, nu m-aş teme de

abate, nici de Zych, nici de oamenii de la Zgorzelice şi nici de tine, te-aş răpi şi basta!...

Jagienka se opri locului şi înălţându-şi ochii la Zbyszko, întrebă cu un glas ciudat de moale şi tărăgănat:

— M-ai răpi?...

După care buzele i se răsfrânseră şi aşteptă răspunsul roşie ca focul.

Se vede, însă, că el nu se gândea decât la ce-ar face el în locul lui Cztan sau Wilk, fiindcă după o clipă, îşi scutură capul cânepiu şi îşi urmă vorba:

— Cum să se războiască o fată cu flăcăii, când i-a venit vremea măritişului! Dacă nu va apărea al treilea, musai să-l alegi pe unul dintre ei.

— Nu-mi spune una ca asta tocmai tu, îl dojeni fata cu tristeţe.

— Şi de ce, mă rog? N-am fost de mult pe aici, aşa că nu ştiu dacă se află cineva pe lângă Zgorzelice, care să-ţi fie pe plac?

— Ei! se împotrivi Jagienka. Lasă-mă în pace!

Şi îşi continuară drumul în tăcere, strecurându-se prin bungetul care părea cu atât mai des, cu cât tufele şi copacii erau acoperiţi de hameiul sălbatic. Zbyszko mergea înainte, rupând vrejurile verzi, frângând ici şi colo crengile, iar Jagienka îl urma cu arbaleta pe umăr, asemenea unei zeiţe la vânătoare.

— Dincolo de desiş, îl vesti, o să dăm peste un pârâu adânc, dar ştiu un loc unde-i vadul.

— Ai cizme cu carâmbi de piele până la genunchi, aşa că n-o să ne udăm, o linişti Zbyszko.

Într-adevăr, după un răstimp ajunseră la pârâu. Jagienka, ce cunoştea bine pădurea de la Moczydoly, găsi vadul cu uşurinţă, se arătă însă că râuleţul crescuse puţin din cauza ploilor, şi apa era destul de adâncă. Atunci, Zbyszko o luă în braţe fără s-o mai întrebe.

— Aş fi trecut şi pe jos, spuse Jagienka.

— Ţine-te de gâtul meu! o sfătui Zbyszko.

Şi păşi mai departe prin apa revărsată, încercând-o mereu cu piciorul, ca să nu nimerească în vreo adâncitură. Fata se ghemuise la pieptul lui, cum i se poruncise, dar când erau aproape de malul celălalt, îi mărturisi:

— Zbyszko!

— Ei, ce este?

— N-am să mă căsătoresc nici cu Cztan, nici cu Wilk...

În acest timp, flăcăul ajunse pe mal şi lăsând-o cu grijă pe prundiş, răspunse puţin contrariat:

— Dumnezeu să ţi-l dea pe cel mai bun! Nu va fi în pierdere.

Până la iezerul Odstajany, nu mai era departe. Jagienka, mergând acum înainte, se întorcea din când în când şi ducându-şi degetele la buze, îi poruncea lui Zbyszko să tacă. Trecură printr-un crâng de lozie şi sălcii cenuşii pe pământul desfundat. Dinspre dreapta, ajungea până la ei larma păsărilor, care-l uimi pe Zbyszko, fiindcă era vremea când îşi luau zborul

prin alte părți.

— Acolo este o mlaştină, şopti Jagienka, unde iernează rațele, dar şi în băltoacă apa nu îngheață decât la mal când sunt geruri mari. Uite cum se înalță aburii...

Zbyszko privi printre tufele de lozie şi văzu înainte parcă un vălătuc de ceață; era iezerul Odstajany.

Jagienka îşi puse iarăşi degetul la buze şi după o clipă ajunseră. Ea urcă cea dintâi în tăcere pe trunchiul gros al unei sălcii aplecate până aproape de apă. Zbyszko îi urmă pilda şi o vreme stătură liniştiți fără să vadă nimic din pricina ceții, ascultând doar țipetele jalnice ale nagâților şi pescăruşilor deasupra capului. În sfârşit, vântul începu să adie, fâşâi prin tufărişuri şi frunzele îngălbenite ale sălciilor şi descoperi oglinda iezerului, pustie şi puțin încrețită de boare.

— Nu se vede nimic? şopti Zbyszko.

— Nu. Taci din gură!...

Curând, vântul conteni şi se aşternu o linişte deplină. Atunci, la suprafața apei, înnegri un cap, apoi încă unul şi, în sfârşit, mult mai aproape, alunecă în apă de pe mal un castor mare cu o creangă abia retezată în gură şi începu să plutească prin lintiță şi calcea calului, ridicându-şi botul şi împingând creanga înaintea lui. Zbyszko, care se afla mai jos decât Jagienka pe trunchi, văzu deodată cum coatele ei se mişcară fără zgomot, iar capul i se aplecă înainte: se vede că se pregătea să sloboadă săgeata în castorul care, nebănuind primejdia, plutea nu mai departe decât la o jumătate de bătaie de puşcă spre lărgimea neacoperită a apei.

Coarda arbaletei zbârnâi şi în acelaşi timp răsună glasul Jagienkăi:

— L-am nimerit! L-am nimerit!...

Zbyszko se cățără într-o clipită mai sus şi se uită prin frunziş spre apă: castorul aci se cufunda, aci ieşea la suprafață, dându-se de-a berbeleacul şi arătându-şi burta mai deschisă la culoare decât spinarea.

— Mă duc după el, se oferi Zbyszko.

— Nu te duce! Aici, la mal, nămolul e prea adânc. Cine nu ştie cum s-o scoată la capăt, se îneacă fără greş.

— Atunci, cum îl prindem?

— Până diseară o să ajungă singur la Bogdaniec, n-ai grijă, iar noi e timpul să mergem acasă...

— Bine, dar l-ai nimerit!

— Ehei, nu este primul!...

— Alte fete se tem şi să se uite la arbaletă, dar cu una ca tine aş umbla toată viața prin pădure!...

Auzind această laudă, Jagienka zâmbi bucuroasă, dar nu răspunse nimic şi porniră înapoi pe acelaşi drum printre tufele de lozie. Zbyszko începu s-o iscodească despre cotloanele castorilor şi ea îi spuse câți castori sunt la Moczydoly, câți la Zgorzelice şi cum hălăduiesc prin mlaştini şi pâraie.

Dar deodată se lovi cu palma peste şold.

— Na! strigă, am uitat săgeţile în salcie. Aşteaptă-mă!

Şi înainte ca el să-i răspundă, că se duce el să le aducă, se repezi ca o ciută înapoi şi dispăru într-o clipă din ochi. Zbyszko aşteptă cât aşteptă, până când, în cele din urmă, începu să se mire de ce întârzie atâta.

— Te pomeneşti că a pierdut săgeţile şi acum le caută, îşi spuse, aşa că mă duc să văd ce s-a întâmplat.

Dar abia făcu câţiva paşi, că fata se ivi înaintea lui cu arbaleta într-o mână, răzând cu obrajii rumeni şi cu castorul pe umăr.

— Pentru Dumnezeu! se miră Zbyszko, cum l-ai scos din apă?

— Cum? am intrat în iezer şi gata! Eu n-o fac pentru prima dată, iar pe tine n-am vrut să te las, pentru că acolo, cine nu ştie cum să înoate, îl înghite nămolul.

— Şi eu te-am aştepta aici ca un nerod! Vicleană mai eşti.

— Ei şi ce? Trebuia să mă dezbrac de faţă cu tine sau ce era să fac?

— Deci n-ai uitat nici săgeţile?

— A, nu, dar am vrut să te îndepărtez de la mal.

— Da, dar dacă veneam după tine, ce minuni mi-ar mai fi văzut ochii! Aveam la ce să mă uit!

— Hai, taci din gură!

— Pe Dumnezeul meu.

— Mai bine taci!...

Iar după un răstimp, vrând să schimbe vorba, îl rugă:

— Stoarce-mi părul, că mi se scurge apa pe spinare.

Zbyszko îi apucă părul cu o mână de la rădăcină, iar cu cealaltă începu să-l răsucească, spunându-i în acelaşi timp:

— Mai bine despleteşte-l că ţi-l usucă soarele numaidecât.

Dar fata nu se învoi să facă una ca asta din cauza desişului prin care erau nevoiţi să se strecoare. Mergând din nou înaintea lui, Jagienka reluă discuţia:

— Acum, Maćko o să se însănătoşească repede, fiindcă pentru rana lui, nici un leac nu e mai bun ca untura de urs înăuntru şi grăsimea de castor deasupra. Peste vreo două săptămâni, o să urce în şa.

— Să dea Dumnezeu! se bucură Zbyszko. Abia aştept şi eu această clipă, îmi este greu să plec de lângă un om bolnav, deşi nu-mi vine uşor să stau aici.

— Nu te simţi bine acasă? îl întrebă Jagienka. De ce oare?

— Ţie Zych nu ţi-a spus nimic despre Danusia?

— Mi-a zis el ceva... Ştiu că ea ţi-a legat năframa de gât... ştiu!... Mi-a mai spus şi că orice cavaler jură că va rămâne credincios stăpânei inimii... Dar mi-a zis că asta nu înseamnă nimic, că aşa-i obiceiul... iar unii, deşi căsătoriţi, continuă să-şi ţină legământul făcut. Hai, Zbyszko, spune-mi şi mie ce-i cu Danusia asta? Cine este?

Şi apropiindu-se de el, îşi înălţă ochii şi începu să se uite neliniştită la faţa lui, iar el, fără să ia seama câtuşi de puţin la privirea ei speriată, o lămuri:

— Ea este stăpâna, dar şi dragostea mea. Nu spun la nimeni, dar ţie ţi-o spun ca unei surori, pentru că ne cunoaştem de mici. M-aş duce după ea peste mări şi ţări la nemţi sau la tătari, căci una ca ea nu se mai află în toată lumea. Unchiul să rămână la Bogdaniec, dar eu am să mă duc la ea... Ce înseamnă pentru mine Bogdaniec fără ea, averea, vitele, bogăţiile abatelui? încalec şi plec în Mazowsze, aşa să-mi ajute Dumnezeu, să îndeplinesc ce-am jurat, dacă n-o să mor înainte.

— Asta n-o ştiam..., răspunse surd Jagienka.

Zbyszko începu să-i povestească cum o cunoscuse pe Danusia la Tyniec, cum se legase numaidecât faţă de ea, şi tot ce urmase după aceea, deci despre întemniţarea lui şi cum îl scăpase Danusia, refuzul lui Jurand, despărţirea şi dorul de ea, în sfârşit, bucuria că după însănătoşirea lui Maćko va putea să plece la jupâniţă iubită, ca să împlinească făgăduiala. Îşi între-rupse istorisirea abia la vederea slujitorului cu caii, care aştepta la marginea pădurii.

Jagienka încălecă îndată şi începu să-şi ia rămas-bun de la Zbysko.

— Să ducă slujitorul castorul până la Bogdaniec în urma ta, iar eu mă întorc la Zgorzelice.

— Nu mai mergi la Bogdaniec? Zych a rămas acolo.

— Nu. Tăicuţa trebuia să se întoarcă până acum şi aşa mi-a poruncit.

— Ei, atunci să te răsplătească Dumnezeu pentru castor.

— Rămâi cu bine...

Şi după o clipă, Jagienka rămase singură. Apucând-o de-a dreptul peste câmp spre casă, o vreme se tot uită înapoi după Zbyszko, iar când acesta dispăru în sfârşit după copaci, îşi acoperi ochii cu mâna, ferindu-se parcă de strălucirea soarelui.

Lacrimi mari începură să i se scurgă printre degete, şiroind pe obraji şi picurând una după alta ca boabele de mazăre pe şa şi pe coama calului.

Capitolul XV

După discuţia cu Zbyszko, Jagienka nu se mai arătă timp de trei zile pe la Bogdaniec, dar a patra veni în mare grabă cu vestea că abatele sosise la Zgorzelice. Maćko primi noutatea cu oarecare emoţie. Avea, într-adevăr cu ce să plătească suma zălogită, ba socoti chiar că-i va rămâne destul ca să plătească ţăranii, vitele şi alte nevoi gospodăreşti, totuşi nu-i mai puţin adevărat că multe depindeau şi de bunăvoinţa rudei bogate, care putea să-şi ia înapoi coloniştii aduşi pe parcela despădurită sau să-i lase acolo, sporind sau scăzând astfel valoarea moşiei.

De aceea, Maćko o întrebă în amănunt pe Jagienka despre abate: dacă era binedispus ori supărat, ce spusese despre ei şi când avea să vină la Bogdaniec? Fata răspunse cu grijă la întrebările lui, străduindu-se să-l încurajeze şi să-l liniştească în toate privinţele.

Îi spuse că abatele venise sănătos şi vesel, iar suita lui era destul de mare. Cu el se aflau, afară de slujitorii înarmaţi, câţiva clerici rătăcitori şi trubaduri, pe care-i îngână împreună cu Zych, ascultând bucuros nu numai cântece duhovniceşti, ci şi laice. Îi mai aduse la cunoştinţă că întrebase cu îngrijorare de Maćko şi ascultase cu plăcere istorisirile lui Zych despre isprăvile lui Zbyszko la Cracovia.

— Domnia Ta ştii cel mai bine ce se cuvine să faci, zise la sfârşit fata isteaţă, dar eu cred că Zbyszko ar trebui să vină numaidecât să-şi întâmpine ruda mai vârstnică, înainte ca abatele să vină el cel dintâi la Bogdaniec.

Maćko se lăsă convins de sfatul ei, aşa că porunci să-l cheme pe Zbyszko şi-i spuse:

— Îmbracă-te frumos şi du-te să cazi la picioarele abatelui să-i aduci cinstirea cuvenită, ca să te îndrăgească şi el.

Apoi se întoarse spre Jagienka:

— Nu m-aş fi mirat să fii şi proastă, că aşa sunt femeile, mă miră, însă, că ai destulă minte. Spune-mi cum l-aş putea primi mai bine pe abate şi cu ce să-l bucur când va veni aici?

— Cât despre mâncare, o să-ţi spună el singur ce pofteşte; îi place să mănânce bine, dar bucatele să fie gătite cu mult şofran, şi n-o să facă mofturi.

Auzind acestea, Maćko îşi luă capul în mâini.

— Unde să găsesc eu şofran pentru el!...

— Am adus eu, îl linişti Jagienka.

— Dar-ar Dumnezeu ca fetele ca tine să se nască şi din piatră seacă! strigă Maćko bucuros. Şi plăcută la vedere, şi bună gospodină, şi deşteaptă, şi bună la suflet! Ehei, dacă aş fi tânăr, te-aş lua îndată de nevastă!...

La acestea, Jagienka privi pe furiş la Zbyszko şi oftând încet, îşi urmă vorba:

— Am adus şi zaruri, şi un păhărel, şi faţa de masă, fiindcă după fiecare masă îi place să joace zaruri.

— Avea obiceiul ăsta şi mai demult şi de fiecare dată se înfuria grozav.

— De înfuriat se înfurie şi acum; adesea dă cu păhărelul de pământ şi iese pe uşă afară. Dar după aceea, se întoarce râzând şi se miră şi el ce l-a găsit... Domniile Voastre doar îl cunoaşteţi... Numai să nu i te pui împotrivă, altminteri e cel mai bun om din lume.

— Păi cine să se pună cu el, că are mai multă minte decât alţii!

Astfel discutau între ei, în vreme ce Zbyszko se îmbrăca în iatac. În cele din urmă, ieşi atât de frumos, că aproape o orbi pe Jagienka, întocmai ca atunci, când venise prima dată la Zgorzelice în tunica albă. Dar de astă dată,

o cuprinse o mare părere de rău la gândul că frumusețea lui nu era pentru ea, pentru că lui îi era dragă alta.

În schimb, Maćko era bucuros, deoarece îşi spuse că abatele îl va plăcea pe Zbysko şi când vor negocia, nu-i va face greutăți. Se bucură chiar atât de mult la acest gând, încât se hotărî să se ducă şi el.

— Dă poruncă să aştearnă fân în căruță, îl rugă pe Zbyszko, dacă am putut să vin de la Cracovia până la Bogdaniec cu vârful de săgeată între coaste, o să pot merge şi acum fără el până la Zgorzelice.

— Numai să nu ți se face rău, Domnia Ta, observă Jagienka.

— Ei, n-o să mi se întâmple nimic, fiindcă simt că mi-au revenit puterile. Şi chiar dac-o să mi se facă puțin rău, abatele o să vadă că m-am grăbit să-i vin în întâmpinare şi se va arăta şi mai îngăduitor.

— Țin mai mult la sănătatea Domniei Tale, decât la bunătatea lui, interveni Zbyszko.

Dar Maćko se încăpățână şi rămase pe-a lui. Pe drum icni puțin, totuşi nu încetă să-l învețe pe Zbyszko cum să se poarte la Zgorzelice, sfătuindu-l să se arate umil şi ascultător cu ruda avută care nu suferea nici cea mai mică împotrivire.

Când ajunseră la Zgorzelice, îi găsiră pe Zych şi pe abate stând în cerdac, privind la lumea lui Dumnezeu şi sorbind din vin. Dincolo de ei, lângă perete şedeau la rând pe laviță, şase oameni din suită, printre ei un cântăreț şi un pelerin pe care puteai să-l cunoşti lesne după bățul strâmb, nodurile de la cingătoare şi scoicile cusute pe veşmântul de culoare închisă. Ceilalți arătau ca nişte clerici, deoarece aveau capetele rase în creştet, veşminte laice, cingători din piele de bou şi săbii scurte la şold.

La vederea lui Maćko, care se afla în căruță, Zych se ridică repede, iar abatele gândindu-se se vede la demnitatea lui de duhovnic, se mulțumi să le spună ceva clericilor săi dintre care câțiva ieşiră prin uşa deschisă spre odaie. Zbyszko şi Zych îl urcară de subsuori în cerdac pe Maćko.

— Nu prea mă simt în putere, se plânse Maćko sărutând mâna abatelui, dar am venit, binefăcătorul meu, să-ți mulțumesc Domniei Tale pentru că ai avut grijă de Bogdaniec şi să te rog să-mi dai binecuvântarea, de care un om păcătos ca mine are cea mai mare nevoie.

— Am auzit că-ți este mai bine, spuse abatele luându-i capul în mâini, şi te-ai legat pe cuvânt să te duci la mormântul răposatei noastre regine.

— Pentru că neştiind cărui sfânt să mă rog, m-am rugat ei.

— Bine ai făcut! strigă abatele cu înflăcărare, ea e mai bună decât alții şi să cuteze vreunul s-o invidieze!

Şi într-o clipă, mânia îi urcă în obrajii care se rumeniră de năvala sângelui şi ochii începură să-i scânteieze.

Cei de față îi cunoşteau această meteahnă, astfel că Zych începu să râdă şi să strige:

— Loveşte, care crezi în Dumnezeu!

Abatele răsuflă cu zgomot, îşi rostogoli ochii peste cei din jur, după care izbucni în râs, tot atât de brusc cum începuse şi uitându-se la Zbyszko întrebă:

— Domnia Ta eşti nepotul şi ruda mea?

Zbyszko se aplecă şi-i sărută mâna.

— Te-am văzut când erai mic; nu te-aş mai fi recunoscut! glăsui abatele. la vino să te văd!

Şi se apucă să-l cerceteze cu atenţie din cap până-n picioare, apoi hotărî:

— Eşti prea chipeş! parcă eşti o fetişcană, nu un cavaler!

La care Maćko:

— Pe fetişcana asta au luat-o nemţii la dans, dar care cum o luau, se prăbuşea de îndată şi nu se mai scula.

— Încordează şi arbaleta fără manivelă! strigă Jagienka deodată.

Abatele se întoarse spre ea:

— Dar pe tine cine te-a întrebat?

Fata se îmbujoră atât de tare, încât gâtul şi urechile i se făcură trandafirii, şi răspunse încurcată foarte:

— Pentru că l-am văzut...

— Păzeşte-te să nu te nimerească vreo săgeată, că o să ai nevoie nouă luni ca să te vindeci...

La acestea, cântăreţii, pelerinul şi clericii rătăcitori izbucniră într-un hohot puternic de râs; iar Jagienka îşi pierdu curajul de tot, aşa că abatelui i se făcu milă de ea şi ridicând braţul, îi arătă mâneca uriaşă a sutanei.

— Ascunde-te în ea, fetiţo, o îndemnă, pentru că o să-ţi ţâşnească sângele din obraji.

În acest timp, Zych îl aşeză pe Maćko pe laviţă şi porunci să i se aducă vinul, după care se duse Jagienka. Abatele îşi îndreptă privirea spre Zbyszko şi începu să-l lămurească:

— Destul cu gluma! Nu te-am comparat cu o fată, ca să te fac de ruşine, ci numai de bucurie pentru frumuseţea ta cu care nu puţine fete ar putea să se laude. Ştiu, însă, că eşti un flăcău zdravăn! Am auzit şi despre faptele tale de la Wilno, şi despre frizieni, şi despre Cracovia. Mi le-a povestit Zych pe toate, pricepi...

Aici, începu să se uite pătrunzător în ochii lui Zbyszko şi după o clipă vorbi din nou:

— Dacă te-ai jurat să aduci trei pene de păun, apoi să le cauţi! Este o ispravă vrednică de toată lauda şi plăcută lui Dumnezeu să-i urmăreşti pe vrăjmaşii neamului nostru... Dar dacă ai mai jurat şi altceva, află că te pot dezlega chiar aici, fiindcă am această putere.

— Ehei! grăi Zbyszko, când un om îi făgăduieşte ceva în gând Domnului Isus, cine mai poate să-l dezlege de jurământ?

Când auzi aceste cuvinte, Maćko se uită cu oarecare teamă la abate, dar

acesta se pare că era binedispus, întrucât, în loc să răbufnească mânios, îl amenință vesel cu degetul pe Zbyszko şi zise:

— Ia te uită, ce deştept! Vezi să nu ți se întâmple şi ție ce i s-a întâmplat neamțului Beyhard.

— Păi, ce i s-a întâmplat? se interesă Zych.

— L-au ars pe rug.

— Din care pricină?

— Din pricină că a pretins că un laic poate să înțeleagă tot atât de bine tainele Domnului ca şi un duhovnic.

— Aspru l-au mai pedepsit!

— Dar pe bună dreptate! tună abatele, fiindcă a hulit împotriva Sfântului Duh. Voi ce credeți? Poate vreun laic să ghicească tainele dumnezeirii?

— N-are cum să poată! răspunseră într-un glas clericii rătăcitori.

— Voi, „neciopliților", tacă-vă fleanca, îi luă la rost abatele, fiindcă nu sunteți duhovnici, cu toate că aveți capetele rase.

— Nu suntem necioplіți şi nici târâie-brâu, ci curtenii Domniei Tale, răspunse unul dintre ei uitându-se în acelaşi timp într-o balercă mare care împrăştia până departe un miros de orz încolțit şi de hamei.

— Ei, poftim!... parc-ar vorbi dintr-un butoi! îl dojeni abatele. Ei, pletosule! Ce tot te uiți în balerca aia? N-ai să găseşti latina acolo.

— Nici eu nu caut latina, ci berea, pe care nu pot s-o găsesc.

Abatele, însă, i se adresă lui Zbyszko, care privea cu mirare la aceşti curteni şi spuse:

— Toți sunt clerici scholares, deşi fiecare ar prefera să zvârle cartea cât colo şi să pună mâna pe lăută şi să umble lela prin lume. Ce să fac, i-am luat pe lângă mine şi-i hrănesc. Sunt nişte pierde-vară şi fluieră-vânt adevărați, dar ştiu să cânte şi au deprins puțin slujba Domnului, aşa că mă folosesc de ei la biserică, iar la nevoie mă şi apără, pentru că unii sunt slujitori tari de vână! Pelerinul acesta zice că a fost în Țara Sfântă, dar l-ai întreba în zadar peste ce mări şi prin ce țări a umblat, fiindcă habar nu are cum îl cheamă pe împăratul grecilor şi în ce oraş trăieşte.

— Am ştiut, dar când m-au apucat frigurile la Dunăre, atâta m-au scuturat, că mi-a ieşit tot din cap.

— Cel mai mult mă miră săbiile lor, zise Zbyszko, pentru că n-am mai văzut clerici purtând astfel de arme.

— Ei au voie, dădu răspuns abatele, căci n-au fost hirotonisiți, iar că şi eu port sabie scurtă la şold, nu-i de mirare. Anul trecut l-am provocat la luptă pe pământ bătătorit pe Wilk de Brzozowa pentru pădurea prin care ați trecut spre Bogdaniec, dar n-a venit...

— Cum putea să lupte cu un om în sutană? îl întrerupse Zych.

Abatele sări ca opărit şi izbind cu pumnul în masă, strigă:

— Când sunt în armură, nu mai sunt preot, ci numai şlahtic... Iar el nu

s-a prezentat, fiindcă voia să mă atace cu slujitorii la Tulcza. Iată de ce port sabia la şold!... Omnes leges ormniaque iura vim vi repellere cunctisque sese defensare permitunt! {27} De aceea le-am dat şi lor.

Zych, Maćko şi Zbyszko tăcură auzind cuvintele latineşti şi îşi plecară capetele în faţa înţeleptului abate, fiindcă nici unul nu înţelese nici un cuvânt; iar el îşi roti împrejur privirea mânioasă şi rosti în sfârşit.

— Cine ştie dacă nu mă va ataca şi aici?

— Oho! n-are decât să îndrăznească, strigară clericii rătăcitori, ducându-şi mâinile la mânerele săbiilor.

— O, să poftească! Mi s-a urât şi mie fără luptă.

— N-o s-o facă, îi linişti Zych, o să vină mai degrabă cu închinăciune şi vorbe bune. A renunţat deja la pădure, acum se gândeşte la feciorul lui... Aflaţi de la mine!... Fir-ar să fie!...

În acest timp, abatele se domoli şi spuse:

— Pe tânărul Wilk l-am văzut bând cu Cztan de Rogów la hanul din Krzesnia. La început, nu m-au recunoscut, era întuneric, şi au continuat să vorbească de Jagienka:

Aici, se întoarse către Zbyszko:

— Şi de tine.

— De la mine ce voiau?

— Nu voiau nimic de la tine, dar nu le convenea că aproape de Zgorzelice se mai află şi al treilea. Cztan îi zicea lui Wilk: „Când o să-i tăbăcesc pielea, n-o să mai fie atât de fercheş". La care Wilk: „S-ar putea să-i fie frică de noi, iar dacă nu, o să-i rup oasele cât ai bate din palme". Apoi au început să se asigure unul pe celălalt că te vei teme de ei.

Auzind acestea, Maćko privi la Zych, Zych la el şi pe chipurile lor se aşternu o expresie de şiretenie şi bucurie. Nici unul nu era sigur dacă abatele auzise într-adevăr discuţia sau născocea doar ca să-l atâţe şi mai mult pe Zbyszko; în schimb, amândoi îşi dădură seama că, ştiindu-l bine pe Zbyszko, mai ales Maćko, că nu exista nici un mijloc mai bun pe lume, ca să-l împingă spre Jagienka.

Iar abatele adăugă parcă înadins:

— La drept vorbind, sunt nişte flăcăi grozavi!...

Fără a arăta ce gândeşte, Zbyszko se mulţumi să-l întrebe pe Zych cu glasul parcă schimbat:

— Mâine nu-i duminică?

— Ba chiar aşa.

— Şi vă duceţi la slujbă, nu?

— Dară!...

— Unde? La Krzesnia?

— Acolo, că-i mai aproape. Unde putem să ne ducem?

— Prea bine!

Capitolul XVI

Ajungându-i din urmă pe Zych şi pe Jagienka care-i însoţeau pe abate şi pe clerici la Krzesnia, li se alătură şi merseră împreună, întrucât voia să-i dovedească abatelui că nu se teme nici de Wilk de Brzozowa, nici de Cztan de Rogów şi n-are de gând să se ferească din calea lor. La început, se minună iarăşi de frumuseţea Jagienkăi, pentru că, deşi o văzuse de multe ori la Zgorzelice şi la Bogdaniec îmbrăcată ca pentru oaspeţi, niciodată nu arătase ca acum, când se ducea la biserică. Avea veşminte din pânză roşie căptuşită cu hermină, mănuşi roşii şi o glugă tot de hermină cusută cu fir de aur pe cap, de sub care îi cădeau pe umeri două cozi. Nu mai stătea în şa ca un bărbat, ci pe o şa înaltă cu rezemătoare şi lăvicioară sub picioarele care abia se vedeau de sub fusta lungă cu falduri egale. Zych care-i îngăduise fetei să se îmbrace acasă într-un cojocel şi să se încalţe în cizme de viţel, voia ca oricine să vadă că în faţa bisericii nu venise fata vreunui prăpădit de şlahtic sau fitecine, ci o jupâniţă dintr-un neam de cavaleri. În acest scop, calul ei era ţinut de doi copilandri îmbrăcaţi în pantaloni strâmţi pe picior şi cu haine largi la piept, cum purtau de obicei pajii. Patru oameni de la curte veneau în spate urmaţi de clericii abatelui cu săbiile şi lăutele la brâu. Lui Zbyszko îi plăcea mult întreaga suită, dar în mod deosebit o admira pe Jagienka, care arăta ca o icoană, şi pe abate care, în sutana roşie cu mânecile foarte largi, i se părea că seamănă cu un prinţ. Cel mai modest îmbrăcat dintre toţi era Zych, care avusese grijă ca toţi ceilalţi să arate bine, lui rămânându-i numai veselia şi cântatul.

Abatele, Jagienka, Zbyszko şi Zych mergeau într-un rând. La început, abatele le porunci „necioplţilor" lui să cânte melodii cuvioase, dar mai târziu, plictisindu-se, începu să vorbească numai cu Zbyszko, care se uita la sabia lui grea la fel de mare ca spadele nemţeşti pentru două mâini.

— Văd, rosti cu gravitate, că eşti uimit de paloşul meu; află deci să sinoadele le îngăduie duhovnicilor să poarte paloşe, ba chiar baliste şi catapulte când călătoresc, iar noi ne aflăm acum în călătorie. În sfârşit, atunci când Sfântul Părinte nu le-a mai îngăduit preoţilor să poarte paloşe şi veşminte roşii, mai mult ca sigur că s-a gândit la oamenii din stările de jos, deoarece Dumnezeu l-a creat pe şlahtic pentru armă, astfel că oricine-ar vrea să i-o ia, acela s-ar împotrivi poruncilor Lui veşnice.

— L-am văzut pe prinţul Henryk de Mazowsze duelându-se în arenă, răspunse Zbyszko.

— Nu i se reproşează că s-a bătut în duel, zise abatele, ridicând un deget în sus, ci că şi-a luat soţie, şi încă una nepotrivită, fornicariam{28} şi bibulam{29} mulierem, care, cum vorbeşte lumea, Bacchum adorabat din tinereţe, iar pe deasupra a mai fost şi adultera, lucru din care nu putea să iasă nimic bun.

Aici, mai că-şi opri calul şi începu să-l povăţuiască şi mai serios:

— Pentru că dacă vrei să te căsătoreşti, adică să-ţi iei uxorem{30} ai grijă să fie pioasă, bună gospodină, curată şi cu obiceiuri bune, toate lucruri de care, afară de Părinţii Bisericii, ne învaţă şi un înţelept păgân pe nume Seneca{31}. Şi cum ai să-ţi dai seama că ai nimerit bine, dacă nu cunoşti cuibul din care-ţi alegi tovarăşa până la moarte? Fiindcă alt învăţat al lui Dumnezeu zice: Pomus non cadit absque arbore{32}... Cum e boul, aşa-i şi pielea, cum e mama, aşa-i şi fiica... Aşadar, învaţă, omule plin de păcate, să nu-ţi cauţi soaţa prea departe, deoarece dacă ai să găseşti una rea şi uşuratică, ai să plângi deseori, cum a plâns şi filosoful acela, a cărui nevastă rea de gură îi turna în cap aquam sordidam{33}, când se supăra.

— In saecula saeculorum, amin! tunară într-un glas clericii rătăcitori care, răspunzându-i abatelui întotdeauna în acest fel, nu se îngrijeau dacă răspund ce trebuie.

Toţi ascultară cu luare-aminte vorbele abatelui, admirându-i priceperea şi ştiinţa de carte, iar el, povăţuindu-l chipurile pe Zbyszko, li se adresa mai ales lui Zych şi Jagienkăi, de parcă pe ei voia să-i încurajeze. Jagienka înţelegea totuşi despre ce este vorba, pentru că se uita cu atenţie de sub genele-i lungi la flăcăul care-şi încruntase sprâncenele şi îşi plecase capul, cumpănind adânc la tot ce auzea.

După un răstimp, suita porni mai departe, dar în tăcere; abia când se vedea Krzesnia, abatele îşi pipăi cingătoarea, se întoarse cu faţa înainte, astfel ca să-i fie uşor să apuce mânerul paloşului, şi zise:

— E cu putinţă ca bătrânul Wilk de Brzozowa să vină şi el cu o suită pe cinste.

— Se înţelege, încuviinţă Zych, dar i-am auzit vorbind pe slujitori că s-a îmbolnăvit.

— Iar unul dintre clericii mei a auzit că ne va ataca înaintea hanului după liturghie.

— N-ar face una ca asta fără să ne provoace şi îndeosebi după slujbă.

— Dumnezeu să-i bage minţile în cap. Eu nu caut gâlceava cu nimeni şi îndur cu răbdare nedreptatea.

Aici, se uită la neciopliţii lui şi le porunci:

— Să nu scoateţi săbiile şi să nu uitaţi că sunteţi slugile Domnului. Să-i loviţi abia după ce le vor scoate ei cei dintâi.

În schimb, Zbyszko, care călărea alături de Jagienka, o întreba de ce-l interesa mai mult pe el.

— Pe Cztan şi pe tânărul Wilk o să-i găsim negreşit la Krzesnia, îi spuse. Să mi-i arăţi de departe, ca să ştiu care sunt.

— Bine, Zbyszko, acceptă Jagienka.

— O să vă întâlniţi înainte şi după slujbă. Ce fac atunci?

— Mă slujesc, cum se pricep şi ei.

— Astăzi, n-o să te mai slujească, înţelegi?

Iar fata-i răspunse din nou aproape cu umilință:

— Bine, Zbyszko.

Îi întrerupe toaca de lemn, deoarece la Krzesnia nu erau clopote. Ajunseră îndată. Din mulțimea celor care așteptau să înceapă slujba înaintea bisericii, ieșiră numaidecât în față tânărul Wilk și Cztan de Rogów, dar Zbyszko le-o luă înainte, sări din șa înainte ca ei să se apropie și luând-o de mijloc pe Jagienka, o dădu jos de pe șa, după care o apucă de mână și uitându-se sfidător la ei, o conduse în biserică.

În tindă, avură parte de o nouă dezamăgire. Amândoi se repeziră spre agheasmatar și înmuinduși mâinile în apă, le întinseră spre fată. Dar același lucru îl făcu și Zbyszko, iar ea îi atinse degetele lui, apoi se închină și intrară împreună în biserică. Atunci nu numai tânărul Wilk, dar și Cztan de Rogów, deși nu era prea dezghețat, înțelese că toate acestea erau făcute înadins și amândoi fură cuprinși de o mânie atât de năprasnică, încât părul începu să li se zburlească sub plasele de pe cap. Își mai păstrară totuși stăpânirea de sine într-atâta, încât, temându-se de pedeapsa lui Dumnezeu, nu vrură să intre furioși în biserică; Wilk, însă, se năpusti afară din pridvor și alergă ca un smintit prin cimitir printre copaci, neștiind nici el încotro. Cztan se ținu după el fără să știe de ce o face.

Se opriră abia la colțul gardului viu, unde se aflau pietrele pregătite pentru temelia clopotniței pe care voiau s-o zidească la Krzesnia. Acolo Wilk, vrând să scape de mânia care-i clocotea în piept, înșfăcă un pietroi și începu să-l zgâlțâie din toate puterile, iar Cztan îi urmă pilda și după o clipă începură amândoi să-l rostogolească înverșunați prin tot cimitirul până aproape de poarta bisericii.

Oamenii priveau la ei cu mirare, crezând că făcuseră vreun legământ să contribuie astfel la ridicarea clopotniței. Efortul le mai potoli mânia, astfel că își veniră amândoi în fire și se opriră vlăguiți, răsuflând greu și uitându-se unul la altul cu priviri șovăitoare.

Cel dintâi întrerupse tăcerea Cztan de Rogów:

— Ei, și acum? întrebă.

— Adică? răspunse Wilk.

— Îl atacăm chiar acum?

— Cum o să-l ataci în biserică?

— Nu în biserică, ci după slujbă.

— E cu Zych și cu abatele. Ai uitat ce ne-a spus Zych, că dacă ne batem, o să ne alunge de la Zgorzelice? Dacă nu era amenințarea asta, de mult ți-aș fi rupt coastele.

— Sau eu ție! se oțărî Cztan, încleștându-și pumnii uriași.

Și ochii începură să le scânteieze amenințători la amândoi, dar își luară seama numaidecât că acum aveau mai multă nevoie ca oricând de înțelegere. Se încăieraseră nu o dată, dar se împăcaseră întotdeauna după aceea, întrucât, cu toate că îi despărțea dragostea pentru Jagienka, nu puteau

trăi prea mult unul fără celălalt şi de fiecare dată se apropiau din nou. Iar acum, aveau un duşman comun şi simţeau amândoi că de astă dată era vorba de unul foarte primejdios.

După o vreme, Cztan întrebă:

— Ce să facem? Poate să-i trimitem o provocare la Bogdaniec?

Wilk, care era mai înţelept, nu ştia nici el deocamdată ce să facă. Spre norocul lui, îi veni în ajutor toaca de lemn, care se auzi din nou în semn că începe slujba. Aşa că propuse:

— Ce să facem? Să mergem la slujbă, apoi fie ce-o da Dumnezeu.

Cztan de Rogów se bucură auzind acest răspuns cumpănit.

— Poate că Domnul Isus o să ne trimită gândul cel bun, încuviinţă.

— Şi ne va binecuvânta, adaugă Wilk.

— Aşa se şi cuvine.

Şi intrară în biserică, unde, ascultând slujba cu evlavie, îşi recăpătară curajul. Nu-şi pierdură capul nici atunci când Jagienka, după liturghie, primi din nou în pridvor apa sfinţită din mâna lui Zbyszko. La cimitir, lângă poartă, se ploconiră înaintea lui Zych, a Jagienkăi şi chiar a abatelui, deşi acesta se duşmănea cu bătrânul Wilk de Brzozowa. La Zbyszko se mulţumiră doar să se uite pe sub sprâncene, dar nici unul nu îndrăzni să murmure, cu toate că inimile le scânceau în piept de durere, mânie şi invidie, pentru că Jagienka, nu le păruse niciodată atât de frumoasă, încât semăna cu o regină. Abia când alaiul porni înapoi şi când ajunse până la ei de departe cântecul vesel al clericilor călători, Cztan începu să-şi şteargă sudoarea de pe obrajii dolofani şi să sforăie ca un cal. Iar Wilk rosti scrâşnind din dinţi:

— La han! la han! Vai mie!...

După care, aducându-şi aminte cum îşi ogoisiră suferinţa mai înainte, luară pietroiul şi-l rostogoliră iarăşi pe locul lui.

În acest timp, Zbyszko călărea alături de Jagienka, ascultând cântecele neciopliţilor abatelui, dar după ce făcuseră cinci sau şase stadii{34}, opri calul dintr-odată şi zise:

— Voiam să plătesc o liturghie, pentru sănătatea unchiului, dar am uitat, mă întorc îndată.

— Nu te mai întoarce! îl sfătui Jagienka, o să trimit pe cineva de la Zgorzelice.

— Ba mă întorc, dar voi nu mă mai aşteptaţi pe mine. Cu bine!

— Cu bine! zise abatele. Du-te!

Şi chipul i se înveseli, iar când Zbyszko pieri din ochii lor, îl înghionti pe Zych pe furiş şi-l întrebă:

— Înţelegi, Domnia Ta?

— Ce să înţeleg?

— O să se bată la Krzesnia cu Wilk şi Cztan, cum mă vezi şi cum te văd, dar tocmai asta voiam şi la asta doream să se ajungă.

— Sunt nişte flăcăi zdraveni! S-ar putea să-l rănească şi ce folos?

— Cum adică ce folos? Dacă o să se bată pentru Jagienka, cum o să se mai gândească pe urmă la fata lui Jurand? Jagienka o să fie jupâniţă lui, nu cealaltă; asta şi vreau pentru că e rudă cu mine şi mi-a plăcut!

— Bine, dar jurământul?

— O să-l dezleg eu înainte! N-aţi auzit când i-am făgăduit?

— Mintea Domniei Tale le ştie pe toate, răspunse Zych.

Abatele se bucură de laudă, după care se apropie de Jagienka şi o întrebă:

— De ce eşti atât de îngrijorată?

Ea se aplecă în şa şi apucându-i mâna abatelui, o duse la buze:

— Nănaşule, poate n-ar fi rău să trimiţi câţiva „necioplіţi" la Krzesnia.

— La ce bun? O să mi se îmbete la han, mare scofală.

— S-ar putea totuşi să împiedice vreo încăierare.

Abatele o privi drept în ochi şi spuse deodată cu asprime:

— N-au decât să-l şi omoare!

— Atunci, să mă omoare şi pe mine! se împotrivi Jagienka.

Şi amărăciunea care se amestecase cu părerea de rău în pieptul ei de când vorbise cu Zbyszko, răbufni acum în şiroaie de lacrimi. Văzând aceasta, abatele o cuprinse cu braţul, acoperind-o aproape toată cu mâneca lui uriaşă şi începu să-i spună:

— Nu te teme, fetiţa mea! Sfada s-ar putea să ne prindă bine, căci doar şi ceilalţi sunt şlahtici, aşa că n-o să se năpustească toţi asupra lui, ci o să se provoace la luptă ca nişte cavaleri. O să se descurce el, chiar dacă ar lupta cu amândoi odată. Cât despre fiica lui Jurand, de care ai auzit, află numai că lemnul pentru patul mirilor nu creşte încă în nici o pădure.

— De vreme ce cealaltă îi este mai dragă, atunci nu-mi pasă nici mie de el! răspunse Jagienka printre lacrimi.

— Şi de ce suspini?

— Pentru că mă tem pentru el.

— Poftim, judecată de femeie! spuse abatele râzând.

Apoi aplecându-se spre urechea Jagienkăi, continuă:

— Stăpâneşte-te, fetiţo! Chiar dacă te va lua pe tine, o să se mai bată de multe ori în duel, că de-aia e şlahtic.

Aici, se apropie şi mai mult şi adăugă:

— Şi o să te ia în curând, aşa cum există un Dumnezeu în cer!

— Măcar de m-ar lua! răspunse Jagienka.

În acelaşi timp, începu să zâmbească printre lacrimi şi să privească la abate, vrând parcă să-l întrebe de unde ştie el.

Între timp, Zbyszko, întorcându-se la Krzesnia, se duse drept la preot, fiindcă voia într-adevăr să plătească o slujbă pentru sănătatea lui Maćko; după ce sfârşi ce avea de făcut, se grăbi să ajungă la hanul, în care se aştepta să-i găsească pe tânărul Wilk de Brzozowa şi pe Cztan de Rogów.

Îi găsi, de bună seamă pe amândoi laolaltă cu o mulţime de oameni; şlahtici, oşteni, ţărani şi câţiva „măscărici" care se grozăveau făcând tot felul de tumbe nemţeşti. În primul moment, nu recunoscu pe nimeni, pentru că ferestrele crâşmei, cu beşici de bou, lăsau să treacă prea puţină lumină şi abia când un slujitor aruncă pe vatră o mână de uscături de pin, desluşi într-un colţ în spatele unor stacane de bere mutra păroasă a lui Cztan şi faţa aspră, învălvorată a lui Wilk de Brzozowa.

Atunci porni încet către ei înghiontind pe cei care-i stăteau în cale şi ajungând în faţa lor, izbi cu pumnul în masă, de răsună în toată încăperea.

Cei doi zvâcniră în picioare şi începură să-şi pipăie cingătorile de piele, dar înainte să pună mâna pe săbii, Zbyszko le aruncă mănuşa pe masă şi vorbind pe nas, cum au obiceiul cavalerii când provoacă la duel, rosti următoarele cuvinte la care nu se aşteptau.

— În caz că vreunul din voi doi sau oricare dintre cavalerii care se află în această încăpere nu va accepta că cea mai frumoasă şi cea mai virtuoasă fată din lume este jupâniţă Danuta, fiica lui Jurand de Spychów, pe acela îl provoc la luptă călare sau pe jos până la prima îngenunchere sau până la ultima suflare.

Wilk şi Cztan încremeniră, cum s-ar fi întâmplat şi cu abatele dacă ar fi auzit ceva asemănător, şi o vreme nu fură în stare să îngâne un cuvânt. Cine era jupâniţă asta? Pe ei îi interesa numai Jagienka, dar nu era vorba de ea... Iar dacă râsul ăsta zburlit nu se gândea la Jagienka, ce treabă avea cu ei? De ce-i umilise înaintea bisericii? De ce venise aici şi de ce caută cearta cu lumânarea? Din cauza atâtor întrebări învălmăşite, rămaseră cu gura căscată, iar Cztan îşi holbă ochii de parcă nu era un om, ci în faţa lui se afla cine ştie ce pocitanie nemţească.

Wilk, însă, mai ager, care cunoştea puţin obiceiurile cavalereşti şi ştia că marii războinici le fac jurăminte de credinţă unor femei şi se căsătoresc cu altele, se gândi că şi de astă dată era vorba de aşa ceva, prin urmare, dacă se ivise prilejul să-i ia apărarea Jagienkăi, se cuvenea să profite îndată de el.

Aşa că ieşi de după masă şi apropiindu-se cu chipul ameninţător de Zbyszko, îl întrebă:

— Cum adică, fecior de câine, nu Jagienka, fata lui Zych, este cea mai frumoasă?

După el, înaintă şi Cztan, iar oamenii începură să se strângă în jurul lor, fiindcă ştiau cu toţii că se va sfârşi cu bătaie.

Capitolul XVII

Întorcându-se acasă, Jagienka trimise numaidecât un argat la Krzesnia să afle dacă la han nu a avut loc vreo încăierare sau dacă a fost cineva

provocat la duel. Acesta, însă, căpătând doi groşi de argint pentru drum, începu să bea cu slugile preotului şi nu se mai gândi la întoarcere. Al doilea, repezit de la Bogdaniec, care trebuia să-l prevină pe Maćko de sosirea abatelui, reveni îndeplinindu-şi porunca, şi vesti totodată că-l văzuse pe Zbyszko jucând zaruri cu un şlahtic mai vârstnic.

Asta o mai linişti întru câtva pe Jagienka, deoarece cunoscând experienţa şi îndemânarea lui Zbyszko, nu se temea atâta pentru duelul lui, cât de vreo bătaie sângeroasă la crâşmă. Avea chef să meargă împreună cu abatele la Bogdaniec, dar acesta se împotrivi, deoarece voia să stea de vorbă cu Maćko despre zălog şi despre altceva mult mai important, la care nu dorea s-o aibă de martor pe Jagienka.

De altminteri, se gândea să-şi petreacă noaptea acolo. Aflând că Zbyszko se întorsese teafăr, îşi recăpătă umorul şi le porunci clericilor săi rătăcitori să cânte şi să chefuiască de răsuna pădurea, iar la Bogdaniec, ţăranii ieşiră de prin case să vadă dacă arde undeva sau a năvălit vrăjmaşul. Dar un pelerin care mergea înainte cu ciomagul lui încovoiat, îi linişti, lămurindu-i că trece un prelat de rang înalt, aşa că i se închinară şi câţiva îşi făcură semnul crucii. Văzând cât de respectat era, abatele călărea îngândurat şi bucuros, arătându-se plin de bunăvoinţă faţă de oameni.

Maćko şi Zbyszko, auzind cântece şi strigăte, ieşiră până la poartă să-l întâmpine. Unii dintre clerici mai fuseseră cu abatele la Bogdaniec, alţii, însă, care abia se alăturaseră însoţitorilor lui, nu-l mai văzuseră niciodată. Acestora le scăzu înflăcărarea la vederea aşezării sărăcăcioase, care nu se putea compara cu gospodăria arătoasă de la Zgorzelice. Le veni, însă, inima la loc, văzând fumul care ieşea prin acoperişul de paie şi mai ales când, după ce intrară înăuntru, simţind mirosul de şofran şi mai multe feluri de carne, observând în acelaşi timp cele două mese pline de farfurii de cositor, goale încă, dar atât de mari că toţi ochii se înveseliră la vederea lor. Pe o masă mai mică, strălucea un taler de argint, pregătit pentru abate şi o lingură tot atât de frumos sculptată, dobândită, odată cu alte lucruri scumpe, de la frizieni.

Maćko şi Zbyszko îi poftiră de îndată la masă, dar abatele, care mâncase bine înainte de a pleca de la Zgorzelice, nu se lăsă convins, mai ales că-l preocupa altceva. Chiar de la sosire, se uita cu luare-aminte şi neliniştit totodată la Zbyszko, de parcă voia să vadă pe el urmele încăierării, văzând, însă, faţa senină a tânărului, îşi pierdu răbdarea şi nemaiputând să se stăpânească îi propuse:

— Să mergem în iatac, să vorbim despre zălog. Nu vă împotriviţi, că mă înfurii!

Aici, se întoarse către clerici şi tună:

— Iar voi, să staţi liniştiţi şi să nu ascultaţi la uşă!

Spunând acestea, deschise uşa de la iatac, prin care abia putu să treacă, şi intră urmat de Zbyszko şi de Maćko. Acolo, după ce se aşezară pe lăzile

cu lucruri, abatele i se adresă tânărului cavaler:

— Ei, ai fost la Krzesnia?

— Am fost.

— Ei şi?

— Am plătit slujba pentru sănătatea unchiului şi m-am întors.

Abatele se foi neliniştit pe ladă.

„Ha! se gândi, nu s-a întâlnit nici cu Cztan, nici cu Wilk; poate că nu erau acolo sau poate că nu i-a căutat. M-am înşelat!"

Dar era supărat că se înşelase şi socoteala lui se dovedise greşită, aşa că obrajii îi deveniră stacojii şi începu să gâfâie.

— Hai să vorbim despre zălog! spuse după o clipă. Aveți banii?... că dacă nu-i aveți, pământu-i al meu!...

La acestea, Maćko care ştia cum să se poarte cu el, se ridică în tăcere, deschise cufărul pe care şedea, scoase din el un săculeț cu grivne şi zise:

— Suntem oameni sărmani, dar avem bani şi cele de cuviință, aşa că o să plătim cum scrie pe „hârtie" şi cum eu însumi am iscălit cu semnul crucii. Dacă Domnia Ta mai vrei şi ceva pe deasupra pentru supraveghere şi câştig, n-o să ne împotrivim şi o să plătim ce ne pretinzi, îmbrățişându-ți picioarele, binefăcătorule.

Spunând acestea, îi căzu la picioare, iar Zbyszko făcu şi el la fel. Abatele, care se aştepta să se certe şi să se târguiască, rămase surprins de asemenea purtare, ba chiar se supără întru câtva, fiindcă voia să-şi impună condițiile lui în timpul negocierilor şi când colo, pierduse prilejul.

Astfel că, înapoindu-le „hârtia", adică înțelegerea scrisă pe care Maćko o iscălise cu semnul crucii, întrebă:

— Despre ce fel de bani pe deasupra este vorba?

— Nu vrem să primim de pomană, răspunse Maćko viclean, ştiind că în acest caz, cu cât se va împotrivi mai mult, cu atât va fi câştigul mai mare.

— Uitați-vă la ei! Nu vor să primească pomană de la o rudă! Prea multă pâine creşte trufia! N-am luat un loc pustiu, nu-l înapoiez nici eu pustiu, iar dacă-mi place, am să arunc cât colo şi săculețul ăsta!

— Să nu faci una ca asta! strigă Maćko.

— Să n-o fac? Poftim zălogul, luați-vă şi grivnele înapoi! Vi le dăruiesc, fiindcă aşa mi-e voia şi chiar dacă le-aş fi aruncat pe drum, asta nu vă priveşte pe voi. E treaba mea!

Odată cu aceste cuvinte, apucă săculețul de legătură şi-l aruncă pe podea, de se împrăştiară monedele pe jos prin pânza ruptă.

— Dumnezeu să te răsplătească, părintele şi binefăcătorul nostru! începu să strige Maćko care atâta aştepta. De la altcineva n-aş fi primit, dar de la ruda şi duhovnicul meu, am să primesc.

Abatele se uită o vreme amenințător când la el, când la Zbyszko, apoi rosti:

— Eu ştiu ce fac, chiar dacă mă supăr; de aceea păstrați ce-ați căpătat,

pentru că vă previn că n-o să mai vedeți nici o para.

— Nici nu ne-am aşteptat.

— Aflați, însă, că tot ce-i al meu îi va rămâne Jagienkăi.

— Şi pământul? întrebă Maćko naiv.

— Şi pământul! răcni abatele.

Fața lui Maćko se alungi, dar se stăpâni şi zise:

— Ei, ce rost are să ne gândim la moarte! Să-ți dea Domnul Isus o sută de ani şi chiar mai mult, iar înainte să ajungi în scaunul de episcop.

— Măcar de-aş ajunge!... Ce, eu sunt mai prejos decât alții! răspunse abatele.

— Nu eşti mai prejos, ci mai presus.

Aceste cuvinte avură darul să-l domolească pe abate, deoarece mânia lui era doar foc de paie.

— Hm, reluă, voi sunteți rudele mele, iar ea e numai fina mea, dar țin la ea şi la Zych mai de mult. Un om mai bun ca Zych nu se află pe lume şi nici o fată mai frumoasă ca Jagienka! Poate cineva să spună ceva rău de ei?

Şi începu să-şi rotească privirea provocatoare, dar Maćko nu numai că nu se arăta împotrivă, ci se grăbi să încuviințeze că un vecin mai cumsecade ai căuta în zadar în tot regatul.

— Cât despre fată, adăugă, n-aş ține mai mult nici la fiica mea. M-am însănătoşit cu ajutorul ei şi asta n-o s-o uit pân-oi muri.

— Veți fi blestemați şi unul, şi celălalt, dacă veți uita, spuse abatele, şi eu vă voi blestema cel dintâi. Eu nu vreau nedreptatea voastră, pentru că sunteți rudele mele şi de aceea am ticluit lucrurile ca tot ce va rămâne după mine, să fie al Jagienkăi şi al vostru, înțelegeți?

— Să dea Dumnezeu aşa să se întâmple! se rugă Maćko. Isuse milostiv! m-aş duce pe jos până la mormântul reginei de la Cracovia şi până la Łysa Góra, ca să mă închin lemnului din Sfânta Cruce.

Abatele se bucură de sinceritatea lui Maćko, zâmbi şi spuse:

— Fata are drept să aleagă, deoarece este frumoasă, are zestre bună şi e de neam bun! Cztan sau Wilk nu sunt nimic pe lângă ea, ar merita şi un fiu de voievod. Dar dacă o s-o pețesc eu pentru cineva, chiar fără să mai aleg, l-ar lua de bărbat, fiindcă ține la mine şi ştie că n-o sfătuiesc de rău...

— Bine-o să-i mai fie celui pentru care o vei peți se bucură Maćko.

Dar abatele se întoarse spre Zbyszko.

— Şi tu ce zici?

— Păi, eu gândesc ca şi unchiul meu...

Chipul grav al abatelui se lumină şi mai mult; îl bătu pe Zbyszko cu palma pe spate, de răsună iatacul, şi întrebă:

— De ce la biserică nu i-ai lăsat să se apropie de Jagienka nici pe Cztan, nici pe Wilk?... Ai?...

— Ca să nu creadă că mă tem de ei şi să nu-ți închipui nici Domnia Ta.

— I-ai dat şi apă sfințită.

— I-am dat.

Abatele îl bătu încă o dată pe spate:

— Atunci... ia-o!

— Ia-o! strigă Maćko ca un ecou.

La acestea, Zbyszko îşi băgă părul sub plasă şi răspunse liniştit:

— Cum s-o iau când la Tyniec, în faţa altarului, i-am jurat credinţă Danusiei, fiica lui Jurand?

— I-ai făgăduit penele de păun, n-ai decât să le cauţi, dar pe Jagienka ia-o numaidecât.

— Nu pot, răspunse Zbyszko, după aceea, când mi-a acoperit capul cu năframa, i-am jurat că o voi lua de soţie.

Faţa abatelui începu să roşească: urechile i se învineţiră, iar ochii îi ieşiră din orbite: se apropie de Zbyszko şi spuse cu glasul înăbuşit de mânie:

— Jurămintele tale sunt pleavă-n vânt, pricepi! Poftim!

Şi-i suflă cu atâta putere în cap, încât îi căzu plasa şi părul i se împrăştie în neorânduială pe umeri şi pe spate. Atunci Zbyszko îşi încruntă sprâncenele şi privindu-l drept în ochi pe abate, îi zise:

— Legământul meu înseamnă onoarea mea, al cărei paznic eu sunt!

Auzind acestea, neobişnuit cu împotrivirea, abatelui mai că i se tăie răsuflarea şi amuţi. Se aşternu o tăcere ameninţătoare, pe care o întrerupse Maćko:

— Zbyszko! îl certă, vino-ţi în fire! Ce ţi s-a întâmplat?

În acest timp, abatele ridică braţul şi arătând spre tânăr, se porni să strige:

— Ce are? Ştiu eu ce are: n-are suflet de cavaler şi de şlahtic, ci de iepure. Îi este frică de Cztan şi de Wilk!

Zbyszko, însă, care nu-şi pierduse nici o clipă sângele-rece, ridică nepăsător din umeri şi răspunse:

— Oho, le-am spart capetele la Krzesnia.

— Ai frică de Dumnezeu! exclamă Maćko.

Abatele se uită un răstimp la Zbyszko cu ochii larg deschişi. Mânia lupta în inima lui cu admiraţia, dar în acelaşi timp, mintea ageră îi aduse aminte că din chelfăneala de care avuseseră parte Wilk şi Cztan, poate să aibă folos pentru planurile lui.

Aşa că, venindu-şi în fire, ţipă la Zbyszko:

— De ce nu mi-ai spus nimic?

— Pentru că mi-a fost ruşine. Am crezut că o să mă provoace la luptă călare sau pe jos, cum se cuvenea unor cavaleri, dar amândoi sunt doar nişte tâlhari, nu cavaleri. Wilk a rupt cel dintâi o scândură de la masă, Cztan a făcut la fel cu cealaltă, şi s-a aruncat asupra mea! Ce era să fac? Am înşfăcat şi eu laviţa... şi... ştii cum e!...

— Sunt în viaţă? se interesă Maćko.

— Întocmai, dar sunt puțin amețiți. Au început să-şi revină când încă mai eram acolo.

Abatele ascultă, îşi şterse fruntea de sudoare, apoi zvâcni deodată de pe lada pe care se aşezase mai înainte, ca să se gândească mai bine, şi răcni:

— Stai puțin!... că vreau să-ți spun ceva!

— Ce să-mi spui? întrebă Zbyszko.

— O să-ți spun că dacă te-ai bătut pentru Jagienka şi le-ai spart capetele oamenilor din cauza ei, tu eşti adevăratul ei cavaler, nu altcineva, şi trebuie să te căsătoreşti cu ea.

Spunând acestea, îşi puse mâinile în şolduri şi se uită triumfător la Zbyszko, dar acesta zâmbi şi răspunse:

— Ehei, ştiam eu prea bine de ce voiai să mă asmuți împotriva lor, dar ți-ai greşit socotelile.

— Cum adică am greşit?... vorbeşte!

— Pentru că eu le-am cerut să încuviințeze că cea mai frumoasă şi cea mai virtuoasă fată de pe lume este Danuśka Jurand, iar ei au pretins că este Jagienka, de aceea ne-am şi luptat.

Abatele rămase o clipă pironit locului, ca împietrit şi numai după clipirea ochilor se putea vedea că trăieşte. Deodată, se răsuci pe călcâie, doborî uşa de la intrare izbind-o cu piciorul, intră în odaie, acolo smulse toiagul îndoit din mâna pelerinului şi începu să-şi altoiască „necioplții", mugind ca un bour rănit.

— Pe cai, nepricopsiților! pe cai, câinilor. Piciorul meu nu va mai călca niciodată în casa asta! Pe cai!...

Şi trântind iarăşi uşa, ieşi în curte, urmat de clericii rătăcitori. Îndreptându-se cu toții spre şopron, se grăbiră să pună şeile pe cai. În zadar alergă Maćko după el, în zadar îl rugă şi-l imploră, jurându-se că el n-are nici o vină, că tot nu ajută la nimic. Abatele blestemă casa, oamenii şi câmpurile, iar când îi aduseră calul, încălecă fără scară şi pomi în galop cu mânecile fluturând în vânt, asemenea unei uriaşe păsări roşii. Clericii zburau în urma lui îngroziți, ca un stol care-şi urmează conducătorul.

Maćko privi un răstimp după ei până când dispărură în pădure, apoi reveni încet în casă şi îi spuse posomorât lui Zbyszko clătinând din cap:

— Ai făcut-o de oaie!...

— Nu s-ar fi întâmplat nimic, dacă plecam mai înainte, totu-i numai din cauza Domniei Tale.

— Cum aşa?

— Pentru că n-am vrut să te las bolnav acasă.

— Şi acum, ce facem?

— Acum, o să plec.

— Încotro?

— În Mazowsze, la Danuśka... şi să caut penele de păun printre nemți.

Maćko tăcu o clipă, după care zise:

— „Hârtia" mi-a dat-o înapoi, dar zălogul este înscris şi la judecătorie, în registru. Acum abatele n-o să ne mai ierte de nici un sfanț.

— N-are decât. Bani ai, iar eu n-am nevoie pentru drum. O să mă primească bine pretutindeni şi caii o să aibă nutreț îndestul; numai să am platoşa pe mine şi sabia în mână, încolo nu-mi pasă de nimic.

Maćko căzu pe gânduri şi începu să cumpănească asupra celor întâmplate. Nimic nu-i ieşise pe voia şi inima lui. El însuşi şi-o dorise din tot sufletul pe Jagienka pentru Zbyszko; înțelegea totuşi că nu mai putea face ciorbă din apa asta şi că față de mânia abatelui, față de Zych şi de Jagienka, în sfârşit, de încăierarea cu Cztan şi Wilk, este mai bine ca Zbyszko să plece, în loc să aibă mereu motiv de ceartă.

— Hm! rosti în cele din urmă, şi aşa, capete de teutoni tot trebuie să cauți, aşadar, de vreme ce nu mai e nimic de făcut, e mai bine să pleci. Facă-se voia Domnului Isus... Eu, însă, musai să mă reped îndată la Zgorzelice; poate îi împac cumva pe Zych şi pe abate... Îmi pare rău mai ales de Zych.

Aici, îl privi în ochi pe Zbyszko şi întrebă deodată:

— Ție nu-ți pare rău de Jagienka?

— Să-i dea Dumnezeu sănătate şi tot ce-i mai bun! răspunse Zbyszko.

Capitolul XVIII

Maćko aşteptă răbdător câteva zile vreo veste de la Zgorzelice sau ca abatele să se îmbuneze, până când i se urî cu nesiguranța şi aşteptarea şi se hotărî să se ducă el la Zych. Toate câte se petrecuseră, avuseseră loc fără voia lui. Dorea totuşi să ştie dacă Zych nu-i poartă pică şi lui, fiindcă în ce-l privea pe abate, era sigur că mânia lui se va îndrepta şi împotriva lui Zbyszko, şi a lui.

Voia totuşi să facă tot ce-i sta în putință ca să-i scadă supărarea, aşa că pe drum chibzui şi plănui în minte ce să facă şi ce să spună la Zgorzelice pentru a păstra prietenia acestui vecin cumsecade. Dar gândurile i se alcătuiau cu greu, astfel că fu foarte bucuros găsind-o acasă numai pe Jagienka. Fata îl întâmpină ca altădată şi sărutându-i mâna, adică prietenește, dar şi tristă întru câtva.

— Tata nu-i acasă? o întrebă.

— Ba da, numai că a plecat cu abatele la vânătoare. O să se întoarcă repede...

Spunând acestea, îl pofti în casă, unde, după ce se aşezară, rămaseră tăcuți un răstimp mai lung, după care fata întrebă cea dintâi:

— Nu ți se urăşte, Domnia Ta, singur la Bogdaniec?

— Ba mi se urăşte, răspunse Maćko. Aşadar, ştii că Zbyszko a plecat?

Jagienka oftă încet:

— Ştiu. Am aflat din aceeaşi zi, şi credeam că va trece pe aici să-mi spună măcar o vorbă bună, dar n-a venit.

— Cum era să treacă! se miră Maćko, abatele l-ar fi făcut bucăţi, iar tatăl tău n-ar fi fost nici el prea bucuros de oaspeţi.

Fata clătină din cap şi răspunse:

— Ei! N-aş fi lăsat pe nimeni să-i facă vreun rău.

La acestea, Maćko, deşi avea inima oţelită, fu mişcat de tristeţea ei şi, trăgând-o pe fată spre el, îi spuse:

— Dumnezeu să te ajute, fetiţa mea! Tu eşti mâhnită, dar nici mie nu-mi e bine, pentru că află de la mine că nici abatele şi nici tatăl tău nu ţin mai mult la tine. Mai bine muream de rana de care m-ai vindecat, numai să se fi însoţit cu tine, nu cu alta.

Jagienka fu cuprinsă de atâta dor şi părere de rău, încât nu mai putu tăinui nimic în inima ei:

— N-am să-l mai văd niciodată, iar dac-o să-l văd, o să fie cu fiica lui Jurand. Mai bine să mi se scurgă ochii înainte de atâta plâns.

Şi ridicând poala şorţului, şi-i acoperi, ca să nu-i vadă lacrimile.

Iar Maćko:

— Hai, linişteşte-te! De plecat, a plecat, dar pe viul Dumnezeu, n-o să se întoarcă nici cu fata lui Jurand.

— De ce să nu se întoarcă? îngână Jagienka de sub şorţ.

— Pentru că Jurand nu vrea să i-o dea.

Jagienka îşi descoperi faţa deodată şi întorcându-se spre Maćko, îl întrebă repede:

— Aşa mi-a spus şi mie, dar este oare adevărat?

— Adevărat, aşa cum este un Dumnezeu în cer.

— Şi de ce?

— Cine să-l ştie. Vreun jurământ ceva, iar cu jurămintele nu e de glumă! I-a plăcut Zbyszko, care s-a şi oferit să-l ajute, dar nici asta n-a folosit la nimic. Nu l-a înduplecat nici cererea prinţesei Anna. Toate rugăminţile, sfaturile şi poruncile s-au dovedit zadarnice, Jurand n-a vrut să asculte de nimic. A spus doar că nu stă în puterea lui. Şi, se vede că are un motiv care-l împiedică. Jurand este un om hotărât care nu-şi calcă niciodată cuvântul. Tu, fată dragă, nu-ţi pierde nădejdea şi întăreşte-ţi inima. La drept vorbind, trebuia să plece, fiindcă a jurat în biserică să aducă penele de păun. Iar fata i-a acoperit capul cu năframa, în semn că îl ia de bărbat, că era cât pe ce să-i taie capul, iar pentru asta el i-a rămas dator, ce să mai vorbim. Ea nu va fi a lui, dacă aşa vrea Dumnezeu, dar după dreptate, el este al ei. Zych s-a supărat pe el, abatele sigur că-l vorbeşte de rău de ţi se face pielea de găină, şi nici mie nu-mi e bine, dar să stăm strâmb şi să judecăm drept, ce mai putea face, bietul băiat? De vreme ce s-a legat faţă de cealaltă, era nevoit să plece. Doar este şlahtic. Află de la mine că dacă nemţii nu-i vor

veni de hac acolo unde s-a dus, o să se întoarcă tot aşa cum a plecat. Şi nu va veni numai la mine, un om bătrân, nu numai la Bogdaniec, ci şi la tine, pentru că era tare bucuros când te vedea.

— Cum putea el să se bucure când mă vedea? îl iscodi Jagienka.

În acelaşi timp, însă, se apropie de Maćko şi înghiontindu-l cu cotul, îl întrebă:

— De unde ştii, Domnia Ta? Nu poate fi adevărat, nu-i aşa?...

— De unde ştiu? răspunse Maćko. L-am văzut doar cât de greu îi era să plece. Când s-a hotărât să plece, l-am întrebat: „Ție nu-ți pare rău de Jagienka?" Iar el mi-a zis: „Să-i dea Dumnezeu sănătate şi tot ce-i mai bun!" Şi unde n-a început să ofteze, de parcă avea foalele fierarului în piept...

— Sigur că nu-i adevărat!... repetă Jagienka şi mai încet, dar mai spune, hai...

— Pe Dumnezeul meu, e adevărat!... Cealaltă n-o să-i mai placă după tine, pentru că ştii şi tu că o fată mai frumoasă nu va găsi în toată lumea. Simte că voia lui Dumnezeu îl atrage spre tine, n-ai teamă, poate chiar mai mult decât pe tine spre el.

— Măcar de-ar fi aşa! strigă Jagienka.

Dar gândindu-se la ce spusese la repezeală, îşi acoperi faţa roşie ca focul cu mâneca, iar Maćko zâmbi, îşi mângâie mustaţa şi zise:

— Ehei! Dac-aş mai fi eu tânăr! Dar tu fii tare, că parcă şi văd ce se va întâmpla: se va duce, va dobândi pintenii la curtea mazoviană, fiindcă acolo hotarul este aproape şi nu-i va fi greu să găsească teutoni... Ştiu şi eu că printre nemți sunt cavaleri destoinici, iar fierul nu este respins nici de pielea lui, dar cred că nu oricine este în stare să-l biruie, deoarece neastâmpăratul e tare îndemânatic la luptă. Vezi şi tu că pe Cztan de Rogów şi pe Wilk de Brzozowa i-a doborât într-o clipă, deşi se spune că sunt flăcăi straşnici şi puternici ca nişte urşi. O să-şi aducă penele de păun, dar pe fata lui Jurand n-o s-o ia, întrucât am vorbit şi eu cu Jurand şi ştiu ce fel de om este. Şi pe urmă, ce-o să facă? O să se întoarcă aici, unde-o să se ducă?

— Şi când o să se întoarcă?

— Ei, dacă nu mai poți să rabzi, n-o să fii în pierdere. Dar până una alta, să le spui abatelui şi lui Zych să nu mai fie chiar atât de supărați pe Zbyszko.

— Cum pot să le spun? Tăicuța e mai mult îngrijorat decât supărat, dar abatele este atât de mânios, încât e primejdios să-i aminteşti de el. Ne-a dojenit şi pe mine şi pe tăicuța pentru slujitorul pe care l-am trimis la Zbyszko.

— Care slujitor?

— Îl cunoşti şi Domnia Ta. Era la noi un ceh pe care tăicuța l-a luat prins la Boleslawiec, un slujitor de treabă şi credincios. Îl chema Hlawa. Tăicuța mi l-a dat să mă slujească, fiindcă era bun gospodar, iar eu i-am dat

o platoşă pe cinste şi l-am trimis la Zbyszko, să-l slujească pe el, să-l ajute la ananghie şi Doamne fereşte, în caz de ceva, să ne dea de ştire... I-am mai dat şi un chimir cu bani pentru drum, iar el mi-a jurat pe mântuirea sufletului că-l va sluji pe Zbyszko până la moarte.

— Ce fată bună! Să te răsplătească Dumnezeu, şi Zych nu s-a împotrivit?

— De ce să se împotrivească? La început, nu m-a lăsat, dar când i-am îmbrăţişat picioarele, mi-a făcut pe voie. Cu tăicuţa n-am nici o grijă, dar când a aflat abatele de la slugile lui, a început să ne certe şi tăicuţa a fugit în şură. Abia seara s-a milostivit abatele de lacrimile mele şi mi-a dăruit şi un şirag de mărgele... Eu, însă, eram bucuroasă să sufăr, numai Zbyszko să aibă mai mulţi însoţitori.

— Pe viul Dumnezeu, nu mai ştiu nici eu la cine ţin mai mult, la el sau la tine, dar şi aşa el are însoţitori destui, i-am dat şi bani, deşi nu voia să-i primească... Hm! Mazowsze nu-i doar peste mare.

Fură întrerupţi de lătratul câinilor, strigătele şi sunetele trâmbiţelor de alamă în faţa casei. Auzindu-le, Jagienka spuse:

— Tăicuţa şi abatele s-au întors de la vânătoare. Să mergem în cerdac, e mai bine ca abatele să te vadă pe Domnia Ta mai întâi de departe, nu în odaie pe neaşteptate.

Cu aceste cuvinte, îl conduse pe Maćko în cerdac, de unde văzură în curtea acoperită de zăpadă o ceată de oameni, cai, câini şi totodată, ucişi de suliţe sau de arbalete, elanii şi lupii fără viaţă. Când îl zări pe Maćko, înainte de a descăleca, abatele aruncă sulița spre el, e drept nu ca să-l nimerească, ci ca să-şi arate mânia împotriva celor de la Bogdaniec. Maćko i se închină de departe cu căciula în mână, ca şi când n-ar fi văzut nimic, iar Jagienka nu văzuse într-adevăr, deoarece era uimită de prezenţa celor doi pretendenţi ai ei printre însoţitorii abatelui.

— Sunt Cztan şi Wilk! se miră fata, cred că s-au întâlnit în pădure cu tăicuţa.

La vederea lor, însă, pe Maćko parcă-l împunse ceva în rana vindecată. Într-o clipă, prin minte îi trecu gândul că unul dintre ei ar putea s-o dobândească pe Jagienka şi odată cu ea Moczydoly, pământurile abatelui, pădurile şi banii. Părerea de rău şi furia îi strânseră inima, mai ales că în curând mai văzu şi altceva. Wilk de Brzozowa, cu toate că nu prea de mult tatăl lui voise să se bată cu abatele, se repezi acum la scara lui, să-l ajute să descalece, iar acesta se sprijini prietenos de umărul tânărului şlahtic.

„Abatele se va împăca negreşit cu bătrânul Wilk, îşi spuse Maćko, astfel că odată cu fata îi va da înapoi pădurea şi pământul".

Gândurile negre îi fură întrerupte de glasul Jagienkăi, care tocmai spunea:

— S-au vindecat după bătaia cu Zbyszko, dar deşi au venit aici în fiecare zi, să-i ia dracul!

Maćko se uită la ea - fața fetei se îmbujorase de mânie şi de frig, iar ochii albaştri îi scânteiau, cu toate că ştia că Wilk şi Cztan fuseseră bătuți la han numai din cauza ei.

Aşa că Maćko o întrebă:

— Ei, şi o să faci ce-ți va porunci abatele?

Jagienka îi răspunse pe dată:

— Abatele o să facă ce vreau eu.

„Dumnezeule milostiv! cugetă Maćko, şi prostul ăsta de Zbyszko a lăsat să-i scape o fată ca asta!"

Capitolul XIX

În acest timp, „prostul" de Zbyszko plecase într-adevăr de la Bogdaniec cu inima grea. Mai întâi, se simțea singur şi străin fără unchiul lui, de care nu se despărțise de mulți ani şi cu care se obişnuise atât de mult, încât acum nici el nu ştia prea bine cum o să se poarte fără el, atât în timpul călătoriei, cât şi în luptă. În al doilea rând, îi părea rău şi de Jagienka, fiindcă deşi îşi spunea că se duce la Danusia, pe care o îndrăgea din tot sufletul, îi era totuşi atât de bine alături de Jagienka, încât abia acum simțea ce mult se bucurase lângă ea şi ce mâhnit putea fi în lipsa ei. Şi se mira el însuşi de jalea lui, care-l cam neliniştea, pentru că dacă i-ar fi fost dor de Jagienka, cum îi este unui frate de sora lui, n-ar fi fost nimic. Dar îşi dădea seama că el ar vrea s-o ia de mijloc sau s-o dea jos din şa sau s-o treacă pârâul în brațe, să-i stoarcă apa din cosiță, să se preumble cu ea prin pădure, să se uite şi să tăifăsuiască împreună. Se obişnuise într-atâta cu ea şi-i plăcea atât de mult, încât acum, când începu să se gândească la ea, uită cu totul că a pornit la drum lung până în Mazowsze, stăruindu-i în minte clipa în care Jagienka îi venise în ajutor în pădure, în lupta cu ursul. Şi i se păru că asta se întâmplase ieri, aşa cum tot ieri se duseseră după castori la iezerul Odstajany. N-o văzuse atunci când adusese castorul înot, dar acum avea impresia că o vede şi iarăşi îl trecură fiorii, ca în urmă cu câteva săptămâni, în vreme ce vântul se juca prea îndrăznet cu fusta ei. După aceea, îşi aduse aminte cum călărea gătită de sărbătoare spre biserica din Krzesnia şi cât fusese de uimit că o fată simplă putuse să i se pară o jupâniță de neam mare. Toate acestea îi tulburară inima, se simțea totodată şi vesel, şi trist, iar când se mai gândi că ar fi putut face cu ea ce voia, şi cât de atrasă era de el, cum îl privea supusă în ochi şi cum se apropia de el, abia mai era în stare să stea în şa. „Dacă măcar aş fi întâlnit-o undeva şi, deşi îmi luasem rămas-bun, aş fi îmbrățişat-o la despărțire, îşi spuse, poate că m-aş fi simțit mai bine", dar înțelese numaidecât că nu-i adevărat şi n-ar fi fost mai bine, deoarece numai la gândul unei asemenea despărțiri îl trecură năduşelile, cu toate că era

destul de frig.

Până când, în cele din urmă, se înfricoşă de aceste amintiri care semănau prea mult cu poftele necurate şi le scutură din sufletul lui, cum scutura zăpada pufoasă de pe pelerină.

— Eu mă duc la Danusia, la jupâniţă mea dragă! murmură.

Şi îşi dădu seama îndată că asta este o altfel de dragoste, parcă mai cuviincioasă şi mai puţin aţâţătoare. Cu încetul, pe măsură ce picioarele îi îngheţau în scări, iar vântul rece îi potolea sângele, toate gândurile îi zburară către Danusia Jurand. Ei îi era cu adevărat dator. Dacă n-ar fi fost ea, capul lui ar fi căzut de mult în piaţa din Cracovia. Atunci când rostise faţă de cavaleri şi de orăşeni: „Este al meu", prin aceste cuvinte îl smulsese din mâinile călăilor şi de atunci el îi aparţinea ei, cum îi aparţinea sclavul stăpânului său. Nu el o luase pe ea, ci din contră; nici împotrivirea lui Jurand nu mai însemna nimic. Doar ea l-ar putea alunga, aşa cum stăpâna îşi poate alunga sclavul, cu toate că nici atunci el nu s-ar depărta prea mult, pentru că el era legat şi de propriu-i jurământ. Se gândi totuşi că ea nu-l va alunga şi mai degrabă va pleca după el de la curtea mazoviană, fie şi până la capătul lumii. Tot gândindu-se la acestea, începu s-o laude în sufletul lui în paguba Jagienkăi, ca şi când ar fi fost doar vina ei că-l năpădeau poftele şi-i răjghinau inima. Acum, nu-i mai trecu prin minte că Jagienka îl vindecase pe bătrânul Maćko, şi afară de asta, că fără ajutorul ei poate că ursul i-ar fi sfâşiat pielea de pe cap în noaptea aceea, şi se răzvrăti împotriva Jagienkăi înadins, socotind că în acest fel o va sluji pe Danusia şi se va dezvinovăţi şi în ochii lui.

Tocmai atunci, îl ajunse din urmă cehul Hlawa, trimis de Jagienka, aducând cu sine şi un cal de povară.

— Domnul fie lăudat! spuse înclinându-se adânc.

Zbyszko îl văzuse o dată sau de două ori la Zgorzelice, dar nu-l recunoscu, aşa că-l întrebă:

— În vecii vecilor. Dar tu cine eşti?

— Slujitorul Domniei Tale.

— Cum adică slujitorul meu? Uite-i pe slujitorii mei, răspunse arătând spre cei doi turci dăruiţi de Sulimczyk Zawisza şi la cei doi argaţi voinici care, călărind pe cai scunzi, aveau grijă de armăsarii cavalerului, ăia sunt ai mei, dar pe tine cine te-a trimis?

— Jupâniţă Jagienka, fiica lui Zych de Zgorzelice.

— Jupâniţă Jagienka?

Zbyszko abia se răzvrătise împotriva ei, şi supărarea încă nu-i trecuse, aşadar spuse:

— Întoarce-te acasă şi mulţumeşte-i jupâniţei pentru darul ei, fiindcă eu nu te vreau.

Cehul scutură din cap.

— Nu mă întorc, stăpâne. Eu ţi-am fost dăruit Domniei Tale şi în afară

de asta, m-am jurat că te voi sluji până la moarte.

— Dacă mi-ai fost dăruit, eşti sluga mea.

— A Domniei Tale, stăpâne.

— Aşa că îţi poruncesc să te întorci.

— Eu am jurat şi, deşi nu sunt decât un prins de la Boleslawiec şi un biet slujitor, mă trag dintr-un neam înstărit.

Zbyszko se înfurie:

— Pleacă numaidecât! Cum se poate să te arăţi împotriva voinţei mele? Hai, că poruncesc să încordeze arbaleta!

Cehul scoase liniştit şi o mantie căptuşită cu piele de lup şi i-o dădu lui Zbyszko, spunându-i:

— Jupâniţă Jagienka ţi-a trimis şi mantia asta, stăpâne.

— Vrei să-ţi rup oasele? întrebă Zbyszko, luând bâtul din mâna unui argat.

— Am şi un chimir cu bani la porunca Domniei Tale, dădu răspuns cehul.

Zbyszko ridică bâtul, dar îşi aduse aminte că slujitorul, deşi prins de război, descindea totuşi dintr-un neam cu stare, care rămăsese la Zych doar pentru că n-avusese cu ce să se răscumpere, aşa că lăsă bâtul din mână.

Cehul i se înclină până la scară şi-l rugă:

— Nu te mânia, Domnia Ta. Dacă-mi porunceşti să nu merg cu Domnia Ta, o să rămân câteva sute de paşi în urmă, dar acasă nu mă întorc, pentru că m-am jurat pe mântuirea sufletului meu.

— Şi dac-o să pun să te biciuiască sau să te lege?

— Dacă porunceşti să mă biciuiască, nu va fi păcatul meu, iar dacă mă vei lega, o să stau aşa până când mă vor dezlega niscaiva oameni buni, sau mă vor mânca lupii.

Zbyszko nu-i mai răspunse, îşi îndemnă calul înainte, urmat de oamenii lui. Cu arbaleta la spinare şi baltagul pe umăr, cehul porni şi el în urma tuturor, învelindu-se în pielea păroasă de zimbru, deoarece începuse să bată un vânt straşnic cu spic de zăpadă.

Viforniţa se întetea cu fiecare clipă. Deşi înfăşuraţi în şube, turcii aproape că îngheţaseră, argaţii lui Zbyszko începură să-şi frece mâinile, iar el însuşi, nefiind nici el îmbrăcat prea gros, îşi aruncă de câteva ori privirile la mantia adusă de Hlawa şi după un răstimp, îi porunci unui turc să i-o aducă.

Şi învelindu-se strâns în ea, simţi căldura răspândindu-i-se în tot trupul. Era grozavă mai ales gluga, care-i apăra ochii şi o mare parte din faţă, aşa că vântul aproape că încetă să-l supere. Atunci se gândi fără să vrea că Jagienka este totuşi o fată bună de pus pe rană, şi încetini mersul calului, vrând să-l întrebe totul despre ea şi ce se petrecuse la Zgorzelice.

Îi făcu un semn din cap slujitorului şi-i zise:

— Bătrânul Zych ştie că jupâniţă te-a trimis la mine?

— Ştie, răspunse Hlawa.

— Şi nu s-a împotrivit?

— S-a împotrivit.

— Spune-mi cum a fost.

— Stăpânul se plimba prin încăpere şi jupâniţă se ţinea după el. El ţipa, dar jupâniţă nimic, numai că s-a întors către ea şi atunci ea i-a căzut la picioare fără un cuvânt. În cele din urmă, stăpânul zice: „Ce ai surzit, de nu răspunzi nimic la vorbele mele? Hai, vorbeşte, că mă învoiesc şi atunci abatele o să-mi taie capul!" Abia atunci jupâniţă şi-a dat seama că l-a convins şi s-a pornit pe plâns, mulţumindu-i. Stăpânul i-a reproşat că nu ţine seamă de el şi vrea să se facă toate numai după voia ei, iar la urmă: „Făgăduieşte-mi că n-ai să dai fuga pe furiş să-ţi iei rămas-bun de la el şi te las, altfel nu". Abia atunci s-a îngrijorat jupâniţă, dar i-a promis, iar stăpânul s-a bucurat, pentru că şi el, şi abatele se temeau grozav de asta, să nu-i vină cheful să se vadă cu Domnia Ta... Dar nu s-a sfârşit aşa, că mai târziu jupâniţă a mai cerut doi cai, iar stăpânul a fost împotrivă, o şubă de lup şi un chimir şi el iar a refuzat-o. Dar ce putea să însemne împotrivirea lui! Dacă ei i-ar fi năzărit să dea foc la casă, stăpânul s-ar fi învoit. De aceea am adus şi al doilea cal, şuba de lup şi chimirul...

— „Ce fată cumsecade!" îşi spuse Zbyszko în sinea lui.

Iar după o clipă, întrebă cu voce tare:

— Dar cu abatele n-a avut necazuri?...

Cehul zâmbi ca un slujitor cu mintea ageră, care înţelege tot ce se întâmplă în jurul lui şi răspunse:

— Ei, s-au înţeles în taină, fără să ştie abatele, şi nu cunosc ce-a făcut când a aflat, pentru că eu am plecat înainte.

Abatele ca abatele! Zbiară câteodată şi la jupâniţă dar pe urmă se tot uită după ea să vadă dacă n-a nedreptăţit-o prea mult. Am văzut eu însumi cum a certat-o odată şi după aceea a deschis un cufăr şi i-a adus un lanţ scump de nu mai găseşti unul la fel nici la Cracovia - apoi i-a spus: „poftim!" Ea are ac şi de cojocul abatelui, care ţine la ea mai mult decât tatăl ei.

— Aşa e, cu siguranţă.

— Cum e un Dumnezeu în cer...

Aici, tăcură şi merseră mai departe prin vântul care viscolea zăpada; totuşi Zbyszko îşi struni deodată calul, fiindcă dintr-o latură a pădurii se auzea un glas jalnic, pe jumătate înăbuşit de zgomotele pădurii:

— Creştinilor, scăpaţi o slugă a lui Dumnezeu aflată în pericol!

Şi, în acelaşi timp, la drum ieşi în fugă un om îmbrăcat în veşminte pe jumătate duhovniceşti, pe jumătate laice, şi oprindu-se înaintea lui Zbyszko, începu să strige:

— Oricine-ai fi, stăpâne, ajută un om la nevoie!

— Ce ţi s-a întâmplat şi cine eşti? întrebă tânărul cavaler.

— Sunt o slugă a lui Dumnezeu, deşi nu am fost încă hirotonisit, şi mi s-a întâmplat ca azi-dimineaţă să-mi fugă calul care ducea lucrurile sfinte. Am rămas singur şi fără arme, iar seara se apropie şi nu mai e mult până când fiarele sălbatice vor începe să urle în pădure. Voi pieri, dacă nu mă veţi ajuta.

— Dacă ai pieri din cauza mea, răspunse Zbyszko, ar trebui să răspund pentru păcatele tale, dar după ce voi cunoaşte că spui adevărul şi că nu eşti vreun vagabond sau vreun ucigaş care umblă pe drumuri?

— O să-ţi dai seama după cufere, stăpâne. Nu puţini săculeţi plini cu ducaţi ai da, ca să ai ce se află în ele, dar o să-ţi fac parte din ele pe degeaba, numai să mă luaţi pe mine şi cuferele mele cu domniile voastre.

— Zici că eşti sluga lui Dumnezeu şi nu ştii că un ajutor se răsplăteşte în cer, nu pe pământ. Dar cum ţi-ai scăpat cuferele, dacă spui că ţi-a fugit calul care ţi le ducea?

— Pentru că înainte de a-mi găsi calul, mi l-au sfârtecat lupii în pădure şi mi-au rămas cuferele pe care le-am târât până la drum, ca să aştept mila şi ajutorul unor oameni de treabă.

Spunând acestea şi vrând în acelaşi timp să arate că spune adevărul, arătă spre două lăzi sub un pin. Zbyszko se uită destul de neîncrezător la el, întrucât omul nu i se părea prea cinstit, iar afară de asta vorbirea lui, deşi curată, îi trăda originea de pe meleaguri îndepărtate. Nu voia totuşi să-i refuze ajutorul şi-i îngădui să urce în şa împreună cu lăzile lui, care păreau ciudat de uşoare pe calul neîncălecat pe care-l adusese cehul.

— Fie ca Dumnezeu să-ţi înmulţească izbânzile, viteazule cavaler! îi ură necunoscutul.

După care, văzând faţa copilărească a lui Zbyszko, adăugă cu jumătate de glas:

— Ca şi perii din barbă.

Şi după o clipă, călărea lângă ceh. Un răstimp, nu putură să stea de vorbă, fiindcă sufla un vânt puternic şi prin pădure era zgomot mare, dar când se mai linişti, Zbyszko auzi în urma lui următoarea discuţie:

— Nu mă împotrivesc că ai fost la Roma, dar arăţi ca un soarbe-bere, zicea cehul.

— Fereşte-te de pedeapsa veşnică, îl dojeni necunoscutul, deoarece vorbeşti cu un om care la Paştele trecut a ciocnit ouă cu Sfântul Părinte. Nu-mi mai vorbi de bere pe asemenea frig, poate numai de cea fiartă, dar dacă ai pe undeva un urcior cu vin dă-mi şi mie câteva înghiţituri şi am să-ţi iert o lună de purgatoriu.

— Nu eşti hirotonisit, te-am auzit cu urechile mele, aşadar cum o să-mi ierţi o lună de purgatoriu?

— N-am fost hirotonisit, e drept, dar am capul ras, fiindcă aşa mi-a fost îngăduit, iar afară de asta, am la mine indulgenţe şi relicve sfinte.

— În lăzile astea? se interesă cehul.

— Chiar în ele. Dacă ai vedea tot ce am, te-ai prăbuşi cu faţa-n jos nu numai tu, ci şi toţi pinii din pădure împreună cu animalele sălbatice.

Dar cehul, care era un slujitor isteţ şi cu experienţă, privi bănuitor la neguţătorul de indulgenţe şi întrebă:

— Şi v-au mâncat lupii caii?

— I-au mâncat, pentru că se înrudesc cu diavolii, dar au crăpat. Am văzut cu ochii mei unul spart. Dacă ai vin, adu-l încoace, fiindcă deşi vântul a stat, am îngheţat aşteptând la drum.

Cehul, însă, nu-i dădu vinul şi iarăşi merseră în tăcere, până când vânzătorul de relicve începu să-l iscodească:

— Încotro mergeţi?

— Departe. Dar deocamdată la Sieradz. O să vii cu noi?

— N-am ce face. O să dorm în grajd, iar mâine poate cavalerul ăsta evlavios o să-mi dăruiască un cal şi pornesc mai departe.

— Din ce loc eşti?

— Din Prusia, de lângă Malborg.

Auzind acestea, Zbyszko întoarse capul şi-i făcu semn necunoscutului să se apropie.

— Eşti de lângă Malborg? De acolo vii? îl întrebă.

— Întocmai, de lângă Malborg.

— Cred că nu eşti neamţ, dar ne-ai învăţat foarte bine limba. Cum te cheamă?

— Neamţ sunt şi mă cheamă Sanderus; vorbesc limba voastră, pentru că m-am născut la Torun, unde toată lumea o vorbeşte. Pe urmă, am stat la Malborg, dar şi acolo-i la fel! Până şi fraţii călugări o înţeleg.

— Ai fost de mult la Malborg?

— Stăpâne, am fost în Ţara Sfântă, apoi la Constantinopole şi la Roma, de unde m-am întors prin Franţa la Malborg, iar de acolo am plecat în Mazowsze să vând indulgenţe sfinte, pe care creştinii cu credinţă le cumpără bucuroşi pentru mântuirea sufletului.

— La Płock ai fost sau la Varşovia?

— Am fost şi acolo, şi dincolo. Să le dea Dumnezeu sănătate celor două prinţese! Nu degeaba până şi boierii din Prusia ţin la prinţesa Alexandra, fiindcă este foarte evlavioasă, cu toate că nici prinţesa Anna a lui Janusz nu e mai prejos.

— Ai văzut curtea de la Varşovia?

— N-am întâlnit-o la Varşovia, ci la Ciechanów, unde amândoi prinţii m-au ospeţit bine, ca pe sluga Domnului ce mă aflu, şi m-au dăruit cu de toate pentru drum. Dar şi eu le-am lăsat în schimb relicve, care o să le aducă binecuvântarea lui Dumnezeu.

Zbyszko vru să-l întrebe de Danusia, dar îl cuprinseră parcă o teamă neînţeleasă şi ruşinea, întrucât îşi dădea seama că asta ar fi însemnat să-şi destăinuie dragostea unui necunoscut de rând, care mai trezea şi bănuieli şi

putea fi pur şi simplu un înşelător. Aşa că după o clipă de tăcere, întrebă:

— Ce relicve vinzi prin lume?

— Vând şi indulgenţe, şi relicve, cele dintâi fiind felurite: pentru totdeauna, pentru cinci sute de ani, pentru trei sute, pentru două sute şi pentru mai puţini, mai ieftine, ca să poată cumpăra şi oamenii săraci, putând să-şi scurteze şi ei chinurile din purgatoriu. Am indulgenţe pentru păcatele trecute şi pentru cele viitoare, dar să nu crezi, stăpâne, că banii pe care le vând îi păstrez pentru mine... Un codru de pâine neagră şi o înghiţitură de apă, asta-i partea mea, iar restul din tot ce strâng, îi duc la Roma, ca să se pună la cale o nouă cruciadă. Adevărat, umblă prin lume tot felul de înşelători care au numai lucruri false: şi indulgenţe, şi relicve, şi peceţi, şi mărturii, iar pe ăştia Sfântul Părinte îi urmăreşte prin scrisori pe bună dreptate. Pe mine, însă, priorul de la Sieradz m-a judecat şi m-a pedepsit strâmb, deoarece peceţile mele sunt adevărate. Uite, stăpâne, e ceară, spune şi Domnia Ta.

— Şi cum s-a purtat priorul de la Sieradz?

— Of, stăpâne! Măcar de n-aş avea dreptate, când spun că e atins de învăţătura eretică a lui Wiklef{35}. Dacă, aşa cum mi-a spus scutierul Domniei Tale, mergeţi la Sieradz, mai bine să nu mă vadă, ca să nu cadă iarăşi în păcatul hulirii lucrurilor sfinte.

— Pe scurt, asta înseamnă că te-a luat drept un înşelător şi un tâlhar?

— Dacă ar fi vorba de mine, stăpâne, l-aş ierta din dragoste pentru aproapele meu, cum de altfel am şi făcut, dar el a profanat marfa mea sfinţită, faptă pentru care mă tem că va fi osândit pentru vecie.

— Ce mărfuri sfinte ai?

— De acelea despre care nu poţi nici să vorbeşti cu capul acoperit, dar acum, având indulgenţe gata pregătite, am să-ţi dau Domniei Tale îngăduinţa de a nu-ţi scoate gluga, pentru că vântul a început din nou să bată. În acest fel, o să cumperi o indulgenţă la popas, şi păcatul nu ţi se va pune la socoteală. Câte n-am eu! Am o copită a măgarului pe care a avut loc fuga în Egipt şi care a fost găsită pe lângă piramide. Regele Aragonului mi-a oferit pentru ea cincizeci de ducaţi de aur curat. Am o pană din aripa arhanghelului Gabriel, pe care a pierdut-o în timpul Bunei-vestiri; am două capete de prepeliţă trimise izraeliţilor în pustiu; am ulei în care păgânii au vrut să-l prăjească pe Sf. Ion şi o treaptă din scara pe care a visat-o Iacov, şi lacrimile Măriei din Egipt, şi puţină rugină de pe cheile Sf. Petru... Nici nu pot să le înşir pe toate, pentru că am îngheţat, iar scutierul tău, stăpâne, n-a vrut să-mi dea vin, iar în al doilea rând pentru că n-aş sfârşi nici până diseară.

— Sunt relicve însemnate, dacă sunt adevărate! constată Zbyszko.

— Dacă sunt adevărate? Ia sulița din mâinile slujitorului şi pregăteşte-te, că diavolul se afla prin apropiere şi el îţi trimite asemenea gânduri. Stăpâne, ţine-l la o suliţă depărtare. Şi dacă nu vrei să atragi nenorocirea

asupra Domniei Tale, cumpără de la mine o indulgență pentru acest păcat, altminteri peste trei săptămâni o să-ți moară cineva la care ții mai mult decât la orice pe lume.

Zbyszko se sperie de această amenințare, fiindcă-i veni în minte Danusia, şi răspunse:

— Păi nu eu sunt cel care nu crede, ci priorul călugărilor dominicani din Sieradz.

— Priveşte, Domnia Ta, peceţile sunt din ceară curată; cât despre prior, Dumnezeu ştie dacă mai trăieşte, pentru că pedeapsa dumnezeiască nu aşteaptă.

Când ajunseră la Sieradz, se arătă că priorul trăia. Zbyszko se duse chiar la el să plătească două slujbe, una pentru Maćko, iar cealaltă pentru penele acelea de păun, după care plecase. Priorul, ca mulți alții pe atunci în Polonia, era străin, de neam din Cylia, dar după patruzeci de ani de viață la Sieradz, învățase bine limba polonă şi era un mare duşman al cavalerilor teutoni. De aceea, aflând de intenția lui Zbyszko, rosti:

— Ei vor avea parte de o pedeapsă şi mai mare, dar nici pe tine nu te îndemn să dai înapoi de la ce vrei să faci, mai întâi pentru că ai jurat, iar pe de altă parte, pentru că ce-au făcut aici la Sieradz, nu va fi plătit în veci de brațul polonez.

— Ce-au făcut? întrebă Zbyszko, care era bucuros să afle toate fărădelegile teutonilor.

La acestea, bătrânul prior îşi desfăcu palmele şi mai întâi rosti cu voce tare „Veşnică odihnă", apoi se aşeză pe un scăunel, ținu un moment ochii închişi, de parcă voia să-şi adune amintirile de demult, şi în sfârşit începu să povestească.

— I-a adus aici Wincenty de Szamotuły. Atunci, aveam vreo doisprezece ani şi tocmai venisem din Cylia, de unde mă luase unchiul meu Petzoldt, custodele. Cavalerii teutoni au năvălit noaptea asupra oraşului şi i-au dat foc. Am văzut de pe metereze cum erau tăiați cu paloşele în piață bărbați, copii şi neveste sau cum erau azvârliți în foc sugarii... Am văzut chiar preoți uciși, căci nu iertau pe nimeni în cruzimea lor. S-a întâmplat că priorul Mikołaj, fiind din Elblqg, îl cunoştea pe comturul Herman, căpetenia oştenilor. S-a dus deci împreună cu frații mai mari la acel cavaler şi îngenunchind înaintea lui, l-a implorat pe limba lor să aibă milă de sângele creştinilor. Care i-a răspuns: „Nu înțeleg" şi a poruncit să continue măcelul. Atunci, i-au tăiat şi pe călugări, şi odată cu ei pe unchiul meu Petzoldt, iar pe Mikołaj l-au legat de coada unui cal... Dimineața, nu mai era picior de om viu în oraş, afară de teutoni şi de mine care mă ascunsesem pe grinda clopotului. Dumnezeu i-a pedepsit cu înfrângerea de la Plowce, dar ei continuă să-i urmărească pe creştinii din acest regat şi n-o să înceteze până când brațul lui Dumnezeu nu-i va şterge de pe fața pământului.

— La Płowce, răspunse Zbyszko. Acolo s-au prăpădit aproape toți

bărbații din neamul meu, dar nu-i mai plâng de vreme ce Dumnezeu i-a dat regelui Lokietek o izbândă atât de mare asupra lor, tăind douăzeci de mii dintre ei.

— Tu o să apuci un război şi mai crâncen şi o biruință şi mai mare, adăugă priorul.

— Amin! răspunse Zbyszko.

Şi schimbară vorba. Tânărul cavaler îi puse câteva întrebări despre neguțătorul de relicve, pe care-l găsise în drum şi află că mulți înşelători umblă prin lume, păcălind oamenii lesne crezători. Priorul îi mai spuse că s-au dat bule papale care poruncesc episcopilor să-i prindă pe aceşti şarlatani şi pe cine n-are scrisori şi peceți adevărate, să-l osândească numaidecât, întrucât dovezile acelui vagabond i se păruseră priorului prefăcute, vrusese să-l trimită îndată episcopului, ca să-l judece. Dacă s-ar fi dovedit că este un trimis adevărat, n-ar fi pățit nimic. El, însă, preferase s-o ia la sănătoasa. Poate că totuşi se temuse să nu zăbovească prea mult pe drum, dar în acest fel crescuseră şi bănuielile împotriva lui.

Spre sfârşitul vizitei, priorul îl mai pofti pe Zbyszko să înnopteze şi să se odihnească la mănăstire, dar acesta nu putea să accepte, deoarece voia să pună pe poarta hanului anunțul cu provocarea la „luptă călare sau pe jos" a tuturor cavalerilor care ar fi negat că jupâniță Danuta Jurand este cea mai frumoasă şi mai virtuoasă din regat. Asemenea anunț nu putea fi pus în nici un caz pe poarta mănăstirii. Nici priorul şi nici ceilalți preoți nu cutezară să-i scrie provocarea, drept care, tânărul cavaler se află în mare nevoie, neştiind cum să se descurce singur. Abia după ce reveni la han, îi trecu prin minte să-i ceară ajutorul negustorului de indulgențe.

— Pur şi simplu, priorul nu ştie dacă eşti sau nu o haimana, îi spuse, pentru că el mi-a zis aşa: „De ce să se teamă de judecata episcopului, dacă dovezile lui sunt bune?"

— Nici eu nu mă tem de episcop, răspunse Sanderus, ci de călugări, care nu se pricep la peceți. Tocmai voiam să plec la Cracovia, dar cum n-am cal, sunt nevoit să aştept ca cineva să-mi dăruiască unul. Între timp, o să trimit o scrisoare, pe care o să pun pecetea mea.

— Aşa mi-am zis şi eu, dacă se arată că te pricepi la scris, asta dovedeşte că nu eşti un om de rând. Dar cum vrei să trimiți scrisoarea?

— Printr-un pelerin sau prin vreun călugăr rătăcitor. Câți oameni nu se duc acum la mormântul reginei de la Cracovia.

— Dar mie ai putea să-mi scrii ceva?

— Îți scriu, stăpâne, tot ce-mi porunceşti, frumos şi la obiect, fie şi pe o scândură.

— Mai bine pe scândură, se bucură Zbyszko, fiindcă aşa nu se şterge şi o să-mi fie de folos şi mai târziu.

Într-adevăr, când după o vreme, slujitorii găsiră şi aduseră o scândură curată, Sanderus se apucă de scris. Zbyszko nu ştia să citească ce era scris pe scândură, dar porunci s-o pună la poartă, iar sub ea să agațe pavăza lui şi cei doi turci s-o păzească pe rând. Oricine o va lovi cu sulița, acesta era un semn că primeşte provocarea. Se vede, însă, că la Sieradz lipseau amatorii de asemenea isprăvi, fiindcă în ziua aceea şi nici în cea următoare, pavăza nu răsună de lovitura vreunei sulițe, aşa că la amiază, contrariat întru câtva, tânărul porni mai departe la drum.

Înainte, însă, de plecarea lui Zbyszko, Sanderus îl sfătui:

— Stăpâne, dacă ai fi agățat tăblița în țara cavalerilor prusieni, nu încape îndoială că acum scutierul ar fi trebuit să-ți strângă curelele la platoşă.

— Cum se poate, doar unui cavaler teuton, ca un călugăr ce se află, nu-i este permis să-şi aibă stăpâna pe care s-o iubească.

— Nu ştiu dacă le este îngăduit sau nu, ştiu numai că le au şi ei pe ale lor. E drept că un astfel de cavaler nu poate accepta o provocare la duel fără să se facă de ruşine, deoarece jură că va lupta numai pentru credință şi alături de ceilalți, dar acolo, printre călugări, se află şi o mulțime de cavaleri laici din țări îndepărtate, care vin să-i ajute pe prusieni. Aceştia nu fac decât să caute pricină cu lumânarea şi să lupte cu alți cavaleri, mai ales cu cei din Franța.

— Oho! i-am văzut eu la Wilno şi cu ajutorul lui Dumnezeu, o să-i văd şi la Malborg. Am nevoie de penele de păun de la coifuri, pentru că aşa am jurat, înțelegi?

— Stăpâne, cumpără de la mine două sau trei picături din sudoarea sfântului Jerzy, care i-au curs luptând cu balaurul. Nici o relicvă nu se potriveşte mai bine cu un cavaler. O să-mi dai în schimb calul pe care mi-ai poruncit să încalec şi mai adaug şi sângele creştinesc pe care-l vei vărsa în luptă.

— Ia mai slăbeşte-mă, că acum mă supăr. Nu-ți voi cumpăra marfa atâta vreme cât nu ştiu dacă-i bună.

— Stăpâne, după cum mi-ai spus, te duci la curtea din Mazowsze, la prințul Janusz. Întreabă acolo câte relicve au luat de la mine însăşi prințesa, şi cavalerii, şi jupânițele pe la nunțile la care am fost.

— Care nunți? întrebă Zbyszko.

— Cum se întâmplă de obicei înainte de Lăsata-secului. Cavalerii se

însurau unul după altul, pentru că lumea vorbeşte că va fi război între regele polon şi cavalerii prusieni pentru ţinutul Dobrzynului... Câte unul îmi spunea: „Dumnezeu ştie dacă voi scăpa cu viaţă". Vreau să încerc şi eu înainte fericirea de a trăi cu o nevastă.

Zbyszko se îngrijoră când auzi de război, dar şi mai mult de ce-i spusese Sanderus despre nunţi, aşa că-l întrebă:

— Şi ce fete s-au căsătorit?

— Păi, cele de la curtea prinţesei. Nu ştiu dacă i-a mai rămas vreuna, deoarece am auzit-o pe prinţesă spunând că va trebui să-şi caute altele.

Când auzi acestea, Zbyszko amuţi o clipă, după care se interesă cu glasul schimbat.

— Dar jupâniţă Danuta Jurand, al cărei nume l-am scris pe scândură, s-a căsătorit şi ea?

Sanderus întârzie cu răspunsul mai întâi pentru că el însuşi nu ştia bine, iar în al doilea rând, fiindcă se gândi că dacă-l ţine pe cavaler în nesiguranţă, îl va conduce după voia lui şi va putea să-l stoarcă mai bine de bani. Socotise mai dinainte în mintea lui că trebuie să stea în apropierea acestui cavaler care avea o suită pe cinste şi era îndestulat cu de toate. Sanderus se pricepea la oameni şi la tot felul de treburi. Tinereţea lui Zbyszko îi îngăduia să presupună că va fi un stăpân mărinimos şi nu va ţine seama de bani. Mai văzuse şi platoşa aceea scumpă de Milano, şi armăsarii uriaşi de luptă, pe care nu-i putea avea oricine, aşa că îşi spusese că în preajma unui astfel de stăpân, va avea şi ospeţia asigurată pe la curţi, şi destule prilejuri să-şi vândă indulgenţele cu folos, şi drumul fără primejdii, în sfârşit, şi mâncare din belşug, şi băutură, care-l interesa cel mai mult.

Prin urmare, auzindu-i întrebarea lui Zbyszko, îşi încruntă fruntea, ridicându-şi ochii la cer, ca şi când s-ar fi străduit să-şi amintească, şi răspunse:

— Jupâniţă Danuta Jurand... Dar din ce loc este?

— Danuta Jurand de Spychów.

— Le-am văzut pe toate, dar cum o cheamă pe fiecare, nu-mi amintesc prea bine.

— E încă o copilandră care cântă la lăută, înveselind-o pe prinţesă cu cântecul ei.

— Aha... copilandră... care cântă la lăută... s-au căsătorit şi unele mai tinerele... Nu cumva este smeadă la faţă ca agata?

Zbyszko răsuflă uşurat.

— Nu-i asta! Cealaltă era albă ca zăpada şi bălaie, numai că avea obrajii rumeni.

La care Sanderus:

— Pentru că una singură, neagră ca agata, a rămas lângă prinţesă, iar celelalte şi-au găsit soţi aproape toate.

— Dacă tu spui „aproape toate", asta înseamnă că nu chiar toate. Pentru

Dumnezeu, dacă vrei să capeți ceva de la mine, adu-ți aminte!

— Aşa, în trei, patru zile, aş putea să-mi amintesc, iar cel mai mult mi-ar plăcea un cal care să-mi care mărfurile sfinte.

— Al tău să fie, numai să spui adevărul.

Deodată, cehul care ascultase această discuție de la început şi îşi râsese în pumn, intră în vorbă:

— Adevărul îl vom cunoaşte abia la curtea din Mazowsze.

Sanderus privi o clipă la el, apoi spuse:

— Tu crezi că eu mă tem de curtea din Mazowsze?

— Eu nu spun că ți-e frică de curtea din Mazowsze, ci doar că nici acum şi nici peste trei zile n-o să pleci cu calul, iar dacă se va arăta că ai mințit, n-o să mai pleci nici pe picioarele tale, fiindcă Luminăția Sa va porunci să ți le frâng.

— Chiar aşa! întări Zbyszko.

Sanderus se gândi că față de asemenea promisiune, e mai bine să fie prudent şi răspunse:

— Dacă voiam să mint, spuneam dintr-odată că s-a căsătorit sau că nu s-a căsătorit, dar eu am spus: nu-mi aduc aminte. Dac-ai fi avut minte, ai fi văzut imediat cinstea în răspunsul meu.

— Mintea mea nu este frate cu cinstea ta, care s-ar putea să fie sora unui câine.

— Cinstea mea nu latră ca mintea ta; iar cine latră în timpul vieții, s-ar putea să urle după moarte.

— Mai mult ca sigur! Cinstea ta nu va urla după moarte, ci va scrâşni din dinți, dacă nu-i va pierde în slujba diavolului în timpul vieții.

Şi începură să se certe, deoarece cehul avea limba ascuțită şi la fiecare cuvânt al neamțului îi răspundea cu alte două. Dar în acest timp, Zbyszko dădu poruncă de plecare şi în curând porniră la drum după ce se interesară mai întâi care-i calea spre Łęczyca. Nu departe de Sieradz, intrară numaidecât în pădurile uriaşe care acopereau cea mai mare parte din ținut. Prin mijlocul lor ducea un drum larg, adâncit în ridicătura dealurilor sau podit cu trunchiuri de copaci, prin văi, rămăşiță de pe vremea regelui Kazimierz. Într-adevăr, după moartea lui, în vălmăşagul încăierărilor iscate de familiile Nałęcz şi Grzymala, drumurile fuseseră lăsate în părăsire, dar pe timpul reginei Jadwiga, după aşezarea păcii în regat, lopețile începuseră să prindă viață din nou în mâinile poporenilor prin mlaştini şi topoarele prin păduri, şi înaintea morții ei, neguțătorii puteau să umble pretutindeni cu carele între cetățile mai însemnate fără teamă că li se vor strica prin hârtoape sau li se vor împotmoli prin noroaie. Fiarele sălbatice ori tâlharii puteau să le facă necazuri, de bună seamă, dar de fiare îi apărau noaptea torțele aprinse, iar de tâlhari arbaletele în timpul zilei. Aşa că oricine mergea însoțit şi înarmat, n-avea motiv să se teamă de răufăcători, care se împuținaseră şi ei simțitor.

Nici Zbyszko nu-şi făcea griji din pricina tâlharilor sau a cavalerilor înarmaţi, ba mai mult, nici nu se gândea la ei, pentru că intrase avan la idei, şi tot sufletul îi era la curtea din Mazowsze. O va mai găsi oare pe Danuśka lui la curtea prinţesei sau se va fi însoţit cu vreun cavaler mazovian? Nu ştia nici el şi se chinuia mereu să găsească un răspuns la această întrebare. Uneori, i se părea cu neputinţă ca ea să-l poată uita, dar câteodată îi trecea prin minte că Jurand venise la curte de la Spychów şi îşi dăduse fiica vreunui vecin sau prieten. Doar îi spusese de la Cracovia că Danusia nu-i era scrisă lui Zbyszko şi nu i-o poate da, aşa că i-o făgăduise altuia, faţă de care era legat prin jurământ, iar acum îşi îndeplinise legământul. Când se gândea la asta, Zbyszko avea impresia că n-o va mai găsi pe Danuśka fecioară. Atunci, îl chema pe Sanderus şi iarăşi îl iscodea, dar acesta îl încurca şi mai mult. Nu o dată aproape că şi-o amintea pe jupâniţă Jurand şi nunta ei, iar după aceea, îşi băga deodată degetul în gură, cădea pe gânduri şi răspundea: „Cred că nu era asta!" În vinul care trebuia să-i limpezească mintea, nu-şi regăsea nici neamţul ţinerea de minte şi-l lăsa mereu pe tânărul cavaler între teama de moarte şi speranţă.

În acest fel, Zbyszko se zbuciuma întruna între grijă, nelinişte şi nesiguranţă. Pe drum, nu se mai gândea deloc nici la Bogdaniec, nici la Zgorzelice, ci numai la ce are de făcut. Înainte de toate, trebuia să afle adevărul la curtea din Mazowsze, aşadar se grăbea, oprindu-se doar pentru scurt timp la popasuri pe la curţile şlahticilor, la hanuri şi prin oraşe, ca să lase caii să se odihnească. La Łęczyca, porunci din nou să agaţe scândura cu provocarea la poartă, gândindu-se că, dacă Danuśka mai era jupâniţă ori s-a căsătorit, continuă să fie stăpâna inimii lui şi trebuie să lupte pentru ea. La Łęczyca, însă, nu prea avea cine să-i citească provocarea, iar aceia dintre cavaleri cărora clericii ştiutori de carte le citeau ce scrie, înălţau din umeri, necunoscând obiceiul străin şi spunând: „Trebuie să fie vreun prostănac, întrucât cum poate să încuviinţeze sau să se împotrivească vreun om cu minte, de vreme ce n-a văzut fata în viaţa lui". Dar Zbyszko îşi continua drumul cu inima pierită şi în tot mai multă grabă. Nu încetase niciodată s-o iubească pe Danusia lui, dar la Bogdaniec şi la Zgorzelice, „sfătuindu-se" aproape în fiecare zi cu Jagienka şi văzându-i frumuseţea, nu se mai gândea mereu la cealaltă, acum, însă, îi stăruia mereu în faţa ochilor, în amintire şi în gânduri. În vis o vedea înaintea lui, bălaie, cu lăuta în mână, în pantofiorii roşii şi cu coroniţa pe cap. Îşi întindea braţele spre el, dar Jurand o îndepărta de lângă el. Dimineaţa, când visele piereau, în locul lor venea dorul şi mai mare decât înainte, şi niciodată Zbyszko n-o iubise la Bogdaniec, aşa cum începu s-o iubească tocmai acum, când nu mai era sigur dacă nu i-o luaseră.

Îi mai trecu prin cap şi că o căsătoriseră mai mult ca sigur cu de-a sila, aşa că în inima lui n-o învinovăţea pe ea, mai ales că, o copilă fiind, nu putea să-şi impună voinţa. Se răzvrăti, în schimb, în sufletul lui, împotriva

lui Jurand şi a prinţesei lui Janusz, iar când se gândea la soţul Danusiei, inima îi bătea să-i spargă pieptul şi privea ameninţător la slujitorii care-i duceau armele învelite în pânză. Îşi făcea socoteala că nu va înceta s-o slujească şi chiar de o va găsi soţia altuia, tot trebuie să-i pună la picioare penele de păun. Dar în acest gând, era mai multă jale decât mângâiere, fiindcă habar nu avea ce va face după aceea.

I se mai ostoia amărăciunea doar la gândul marelui război. Cu toate că nu voia să trăiască fără Danuśka, nu-şi spunea că trebuie neapărat să piară, simţea, însă, că sufletul şi amintirile lui vor fi spulberate în timpul războiului de alte griji şi necazuri. Iar războiul cel mare parcă era gata să izbucnească. Nu se ştia de unde apăruseră atâtea veşti despre el, atâta vreme cât între rege şi ordinul teutonilor domnea pacea. Totuşi, pretutindeni pe unde ajungea, nu se vorbea despre altceva. Oamenii parcă presimţeau că trebuie să înceapă, iar unii o spuneau pe faţă: „Ce rost mai avea să ne unim cu Lituania, dacă nu împotriva teutonilor? Trebuie deci să sfârşim odată cu ei, ca să nu ne mai sfâşie măruntaiele". Alţii aveau altă părere: „Călugări nebuni!" nu le-au ajuns Płowce! Moartea le stă deasupra capului, iar ei au mai răpit şi ţinutul Dobrzynului, pe care trebuie să-l vomite cu sânge". Şi în toate părţile regatului, se pregăteau cu râvnă, fără trufie, ca de obicei pentru o luptă pe viaţă şi pe moarte, dar cu îndârjirea surdă a unui popor puternic, care îndurase prea mult împilarea şi acum se pregătea să pedepsească înfricoşător. Pe la toate curţile, Zbyszko întâlnea oameni convinşi că vor trebui să încalece de pe o zi pe alta, şi ajunse aproape să se mire deoarece, gândind şi el ca şi ceilalţi, că războiul musai să izbucnească, nu auzise nicăieri că asta avea să se întâmple prea curând. Nu-i trecea prin minte că dorinţa oamenilor avea să preceadă în acest caz evenimentele. Avea încredere în alţii, nu în el însuşi, şi se bucura din toată inima, când vedea vânzoleala dinainte de război la fiecare pas. Pretutindeni, toate celelalte griji erau înlocuite cu grija cailor şi a armelor, peste tot întâlneai grămezi de suliţe, paloşe, topoare, halebarde; platoşe, curele pentru pieptare şi cioltare. Fierarii băteau fierul ziua şi noaptea cu ciocanele pentru armuri groase şi grele, pe care abia le-ar fi putut ridica eleganţii cavaleri din Apus, dar pe care le purtau cu uşurinţă, vânjoşii „feudali" din Wielkopolska şi Małopolska. Bătrânii scoteau de prin lăzile din iatace săculeţii mucegăiţi, pregătiţi din vreme cu bani pentru plecarea tinerilor la luptă. Odată, Zbyszko înnopta la un şlahtic bogat, Bartosz de Bielawy care, având douăzeci şi doi de feciori zdraveni, amanetase multe pământuri mănăstirii de la Łowicz, ca să cumpere douăzeci şi două de platoşe, tot atâtea coifuri şi alte arme de război. Aşadar, Zbyszko, cu toate că nu auzise despre asta la Bogdaniec, se gândi şi el că va fi nevoit să se îndrepte în curând spre Prusia şi-i mulţumi lui Dumnezeu că este atât de bine pregătit pentru luptă. De bună seamă, armura lui stârnea admiraţia tuturor. Era luat drept o odraslă de voievod, iar când le spunea oamenilor că este un simplu şlahtic şi o astfel de

platoşă poţi oricând cumpăra de la nemţi, numai să plăteşti cum se cuvine cu baltagul, inimile tresăltau de dorinţa de a porni la război. Nu erau, însă, puţini cei care, la vederea platoşei, neputându-şi stăpâni lăcomia, îl ajungeau din urmă pe tânăr pe drum, şi-i propuneau: „Ce-ar fi să ne batem pentru ea?" Neavând vreme de pierdut, Zbyszko nu accepta provocarea, iar cehul încorda arbaleta. În cele din urmă, încetă să mai agaţe şi scândura cu provocarea pe uşile hanurilor, socotind că, dacă se depărtează de hotar, intrând mai adânc în regat, oamenii îl vor înţelege din ce în ce mai puţin şi-l vor crede smintit.

În Mazowsze, lumea vorbea mai puţin despre război. Credeau şi aici că va veni, dar nu ştiau când. La Varşovia, era linişte, cu atât mai mult cu cât curtea se afla la Ciechanów, pe care prinţul Janusz, după năvala lituanienilor, îl reconstruise sau mai degrabă îl ridicase din nou, întrucât din cel vechi nu mai rămăsese decât castelul. În fortăreaţa de la Varşovia, îl primi pe Zbyszko starostele castelului, Jaśko Socha, fiul voievodului Abraham, care se prăpădise la Worskla. Jaśko îl cunoştea pe Zbyszko, pentru că fusese cu prinţesa la Cracovia, aşa că-l ospeţi bucuros pe tânăr care, înainte de a se aşeza să mănânce şi să bea, începu să-l întrebe de Danusia, dacă nu se căsătorise şi ea odată cu celelalte jupânişe ale prinţesei.

Socha, însă, nu ştia. Prinţul şi prinţesa se aflau la castelul Ciechanów de la începutul toamnei. La Varşovia rămăsese de strajă doar o mână de arcaşi şi el. Auzise că la Ciechanów avuseseră loc petreceri şi nunţi, ca de obicei înainte de Lăsata-secului, dar care dintre jupânişe se căsătorise şi care mai rămăsese, ca om însurat ce se afla, nu întrebase.

— Mă gândesc totuşi, zise, că fiica lui Jurand nu s-a însoţit cu nimeni, pentru că asta nu s-ar fi întâmplat fără Jurand, dar n-am auzit că s-ar fi întors. La prinţ, se găsesc în ospeţie şi doi fraţi călugări, căpetenii, unul din Jansbork, celălalt din Szczytno, şi cu ei alţi musafiri străini, iar Jurand nu vine niciodată, fiindcă îşi pierde minţile la vederea unei mantii albe. Dacă n-a fost el, n-a avut loc nici nunta! Dacă vrei, reped un olăcar să întrebe şi-i poruncesc să aducă degrabă vestea că o vei găsi pe Danusia tot în starea de fecioară.

— O să plec chiar eu mâine acolo, dar să te răsplătească Dumnezeu pentru vorba bună. Numai să se odihnească până mâine caii şi plec îndată, fiindcă nu voi avea linişte până când n-am să aflu adevărul. Oricum, Dumnezeu să te ajute, că mi s-a mai uşurat inima.

Socha nu se mulţumi totuşi numai cu atât şi începu să se intereseze printre şlahticii care se aflau întâmplător la castel şi printre oşteni dacă auzise vreunul de nunta fiicei lui Jurand. Nu auzise într-adevăr nimeni, deşi se găsiră unii care fuseseră la Ciechanów şi chiar la câteva nunţi: „Doar dacă n-a luat-o cineva în ultimele săptămâni sau în ultimele zile". Putea să se întâmple şi aşa, pentru că în acele timpuri oamenii nu-şi prea pierdeau vremea stând pe gânduri. Deocamdată, însă, Zbyszko putea să se culce mai

liniştit. După ce se întinse în pat, se întrebă dacă n-ar fi bine să-l alunge a doua zi pe Sanderus, dar îşi spuse că s-ar putea să-i fie de folos atunci când va porni să-l caute pe Lichtenstein. Se mai gândi că Sanderus nu-l minţise şi cu toate că îl costa cam mult, deoarece mânca şi bea prin hanuri cât patru, era totuşi ascultător şi se arăta legat de noul său stăpân. Mai mult, avea şi deprinderea scrisului, aflându-se astfel deasupra scutierului ceh şi chiar a lui Zbyszko.

Din aceste motive, tânărul cavaler îi îngădui să meargă cu el la Ciechanów, lucru de care Sanderus se bucură nu numai pentru mâncare, ci fiindcă băgase de seamă că, alături de cineva de rang înalt, trezeşte mai multă încredere şi găseşte mai lesne cumpărători pentru marfa lui. După încă un popas la Nasielsk, călărind nici prea repede, dar nici prea încet, zărise în seara zilei următoare zidurile castelului de la Ciechanów. Zbyszko se opri la un han, ca să se îmbrace în armură şi să intre în castel după obiceiul cavaleresc, cu coiful pe cap şi sulița în mână, drept care încălecă pe un armăsar uriaş, dobândit în luptă, şi făcând semnul crucii în aer, porni înainte.

Nu apucă să facă nici zece paşi, când cehul, care călărea în urma lui, ajunse în rând cu el şi-i spuse:

— Luminăția Ta, gonesc după noi nişte cavaleri, s-ar putea să fie teutoni.

Zbyszko întoarse calul şi la o depărtare oarecare văzu înaintea lui o suită arătoasă, în fruntea căreia călăreau doi cavaleri pe cai puternici din Pomerania, amândoi în armuri, fiecare purtând o mantie albă cu cruce neagră şi coif cu panaş înalt de păun.

— Pe viul Dumnezeu, sunt cavaleri teutoni! exclamă Zbyszko.

Şi fără să vrea, se aplecă în şa şi coborî lancea între urechile calului, ceea ce văzând, cehul scuipă în pumni ca să nu-i scape baltagul din mână.

Slujitorii lui Zbyszko erau oameni umblați şi ştiau obiceiul războiului, aşa că se opriră şi ei aşteptând pregătiți, într-adevăr nu de luptă, fiindcă nu luau parte în întâlnirile cavalerilor, dar măsurau locul pentru lupta călare sau potriveau pământul acoperit de zăpadă pentru cea de pe jos. Doar cehul, şlahtic fiind, putea să participe, dar şi el se aştepta cu Zbyszko mai întâi să vorbească, înainte de a lovi şi în sinea lui se mira că tânărul stăpân plecase sulița înainte de provocare.

Zbyszko, însă, îşi veni în fire la timp. Îşi aduse aminte de fapta-i nebunească de la Cracovia, când voise să-l atace ca un nesăbuit pe Lichtenstein şi toate nenorocirile care urmaseră, aşa că ridică lancea, i-o dădu cehului şi fără să scoată paloşul, îşi îndemnă calul spre cavalerii ordinului. Când se apropie, băgă de seamă că afară de ei, mai era şi al treilea cavaler, şi el cu pene la coif, însoțit de al patrulea neînarmat şi cu părul lung, care i se păru a fi mazovian.

Văzându-i, îşi spuse în sinea lui:

„I-am jurat jupâniței mele în temniță să-i aduc nu trei panaşe, ci atâtea câte degete sunt la mâini, iar astea trei, numai să nu fie soli, le-aş putea avea de îndată".

Se gândi totuşi că pot fi soli trimişi la prințul de Mazowsze, aşa că oftă din adânc şi le ură:

— Fie lăudat numele Domnului!

— În vecii vecilor, răspunse călărețul neînarmat şi cu părul lung.

— Să vă dea Dumnezeu noroc!

— Aşijderea şi Domniei Tale!

— Glorie Sfântului Jerzy!

— E patronul vostru. Fii binevenit de la drum, Domnia Ta.

Aici, începură să-şi facă plecăciuni, apoi Zbyszko spuse cine este, ce blazon are şi ce deviză, de unde vine şi unde se duce, iar cavalerul cu părul lung îi împărtăşi, la rându-i, că se numeşte Jędrek de Kropiwnica şi-i aduce oaspeți prințului: pe fratele Gottfryd, fratele Rotgier şi pe Fulko de Lorche din Lotaringia care, aflându-se la cavalerii teutoni, vrea să-i vadă cu ochii lui pe prințul de Mazowsze şi mai ales pe prințesă, fiica vestitului „Kiejstut".

În acest timp, în vreme ce-şi spuneau numele, cavalerii străini, stând drepți pe cai, îşi înclinară de mai multe ori capetele acoperite de coifuri de fier, socotind, după platoşa scumpă a lui Zbyszko, că prințul trimisese pe cineva să-i întâmpine, o rudă sau vreun fiu.

Jędrek de Kropiwnica îşi urmă vorba:

— Comturul, adică starostele pe limba noastră, de Jansbork se află musafir la prinț, căruia i-a povestit despre aceşti trei cavaleri că vor neapărat să vină, dar nu îndrăznesc, îndeosebi cavalerul acolo din Lotaringia, care fiind de departe, credea că dincolo de hotarul ordinului, stăpânesc sarazinii, cu care se războiesc mereu. Prințul, ca un stăpân cu purtări alese, m-a trimis îndată dincolo de graniță, ca să-i conduc printre întărituri.

— N-ar fi putut trece şi fără ajutorul Domniei Tale?

— Poporul nostru este grozav de îndârjit împotriva nemților nu atât din pricina năvălirilor, pentru că şi noi îi călcăm cu oaste, cât pentru aplecarea lor spre trădare, dacă un neamț, te ia în brațe, şi te sărută pe gură, prin spate e gata să-ți înfigă cuțitul între coaste, obicei de-a dreptul mârşav şi străin nouă, celor din Mazovia... Oricând îl primeşte până şi pe neamț sub acoperişul lui şi nu-i face stâmbătate, dar afară îi aține calea bucuros. Sunt şi unii care nu fac nimic altceva, ca să se răzbune sau pentru fală, de care să aibă parte fiecare.

— Care-i cel mai faimos dintre voi?

— Este unul pe care-l cheamă Jurand de Spychów; un neamț mai bine să vadă moartea decât pe el.

Tânărul cavaler tresări la auzul acestui nume şi se hotărî numaidecât să-

l tragă de limbă pe Jędrek de Kropiwnica.

— Ştiu! zise, am auzit de el: e cel a cărui fiică, Danuta, a fost jupâniţă prinţesei înainte de a se căsători.

Şi spunând acestea, se uită drept în ochii cavalerului mazurian, aproape ţinându-şi răsuflarea în piept. Acesta, însă, răspunse foarte uimit:

— Dar Domnia Ta cine ţi-a spus? Păi, nu-i decât o fetişcană. E drept, se întâmplă să-şi găsească bărbat şi unele ca ea, dar Danusia Jurand n-a făcut încă acest pas. Cu şase zile în urmă, când am plecat de la Ciechanów, am văzut-o lângă prinţesă. Cum putea să se mărite în timpul postului?

La auzul acestei veşti, Zbyszko îşi încordă întreaga voinţă ca să nu sară să-l îmbrăţişeze pe mazurian şi să nu-i strige: „Dumnezeu să te răsplătească pentru această noutate!" Se înfrână totuşi şi zise:

— Mi-a ajuns la ureche că Jurand a dat-o cuiva.

— Prinţesa a vrut s-o dea, nu Jurand, dar n-a putut să nu ţină seama de el. A vrut s-o dea unui cavaler la Cracovia, care i-a jurat credinţă jupâniţei şi pe care ea îl are drag.

— Îl are drag? răcni Zbyszko.

Jędrek privi la el cu luare-aminte, zâmbi şi rosti:

— Ştii ce, Domnia Ta, mă întrebi prea multe despre ea.

— Întreb despre cunoscuţii la care mă duc.

Lui Zbyszko i se vedea prea puţin din faţă sub coif, numai ochii, nasul şi o parte din obraji, în schimb, nasul şi obrajii erau atât de roşii, încât mazurianul, înclinat spre şagă, se minună.

— Mai mult ca sigur că numai din cauza gerului obrajii ţi s-au făcut stacojii ca ouăle de Paşte.

Tânărul răspunse şi mai descumpănit:

— Mai mult ca sigur...

Porniră şi merseră tăcuţi un răstimp, doar caii sforăiau împrăştiind pe nări rotocoale de aburi. Cavalerii străini începură şi ei să vorbească între ei. După o vreme, însă, Jędrek de Kropiwnica, întrebă:

— Cum ziceai că te cheamă, că n-am auzit prea bine?

— Zbyszko de Bogdaniec.

— Ia te uită! Păi şi cel care i-a jurat credinţă Danusiei se numea tot aşa.

— Şi Domnia Ta crezi că eu am ceva împotrivă? se grăbi Zbyszko să răspundă cu mândrie.

— Nici n-ai de ce. Doamne, Dumnezeule, Domnia Ta eşti acel Zbyszko, căruia jupâniţă i-a acoperit capul cu năframa! După întoarcerea de la Cracovia toate jupânitele nu mai vorbeau decât de voi şi nu erau puţini cei pe care-i podideau lacrimile ascultând. Domnia Ta eşti! Ehei! la curte va fi mare bucurie... că şi prinţesa ţine la Domnia Ta.

— Dumnezeu s-o binecuvânteze şi pe Domnia Ta de asemenea pentru vestea bună... Când am auzit că s-a căsătorit, era cât pe ce să-mi pierd minţile.

— Cum să se căsătorească!... Asemenea jupâniță e lucru de preț, fiindcă are în spate întreg Spychów, dar cu toate că sunt o mulțime de băieți fercheşi la curte, nici unul nu-i caută privirile, deoarece toți respectă fapta ei şi jurământul Domniei Tale. Nu le-ar fi îngăduit nici prințesa. Hei, ştiu că se vor bucura. E drept, unii mai glumeau pe socoteala ei: „Cavalerul tău nu se mai întoarce", dar ea le răspundea bătând din picior: „Se întoarce! se întoarce!" deşi nu o dată, când îi zicea câte unul că ți-ai găsit pe alta, se punea pe plâns.

Aceste cuvinte îl înduioşară pe Zbyszko, dar îl şi mânie răutatea oamenilor, aşadar, întrebă:

— Cine-a răspândit asemenea zvonuri pe seama mea? Am să-l provoc la duel!

Jędrek de Kropiwnica începu să râdă:

— Femeile flecăreau de ciudă! O să provoci femeile la luptă? Paloşul împotriva furcii, n-o să-i facă față!

Bucuros că Dumnezeu i-a trimis un însoțitor atât de vesel şi de binevoitor, Zbyszko se apucă să-l întrebe de Danusia, apoi despre obiceiurile de la curtea mazoviană şi din nou de Danusia, după aceea despre prințul Janusz, despre prințesă şi iarăşi de Danusia, totuşi, în cele din urmă, aducându-şi aminte de legământul lui, îi istorisi lui Jędrek pe drum ce auzise în legătură cu războiul, cum se pregătesc oamenii de luptă, cum îl aşteaptă, iar la sfârşit îl întrebă dacă în ținuturile prinților mazovieni lucrurile se petreceau la fel.

Stăpânul de la Kropiwnica nu credea că războiul va izbucni atât de curând. Lumea vorbeşte că altfel nu poate fi, dar el l-a auzit o dată pe prinț spunându-i lui Mikołaj de Długolas că ordinul teuton a îngropat trâmbițele şi dacă regele ar stărui, ar înapoia şi ținutul Dobrzynului, pe care l-au răpit, întrucât se tem de puterea lui, sau cel puțin vor tărăgăna lucrurile până când se vor pregăti temeinic.

— De altfel, zise, prințul a fost nu de mult la Malborg, unde în absența marelui maestru l-a primit mareşalul şi a organizat întreceri în cinstea lui, iar acum au venit la prinț căpeteniile şi alți oaspeți...

Aici, ezită totuşi o clipă şi adăugă:

— Unii oameni zic că teutonii ăştia nu vin degeaba să stea la noi şi la prințul Ziemowit la Płock. Ei ar vrea ca, în caz de război, prinții noştri să nu-l ajute pe regele polon, ci pe ei, iar dacă nu se vor lăsa atraşi, măcar să stea liniştiți la locul lor, dar asta nu se va întâmpla...

— Chiar aşa, nu se va întâmpla. Cum se poate să stați acasă? Prinții din Mazowsze sunt supuşii regatului polon. Nu veți sta la o parte, gândesc.

— N-o să stăm, răspunse Jędrek de Kropiwnica.

Zbyszko privi din nou la cavalerii străini şi la penele lor de păun.

— Şi ăştia tot asta doresc?

— Sunt călugări, e cu putință. Cine să-i ştie?

— Dar al treilea?

— Al treilea vrea să cunoască lumea.

— Înseamnă că trebuie să fie cineva.

— Adevărat, trei care ferecate vin după el, iar slujitori are vreo nouă. Dă, Doamne, să-ncrucişez sabia cu unul ca ăsta!

— Dar nu poți, nu-i aşa?

— Păi cum! Prințul mi-a poruncit să am grijă de ei. Nu li se va clinti nici un fir de păr din cap până la Ciechanów.

— Şi dacă i-aş provoca eu? Crezi că ar vrea să lupte cu mine?

— Atunci, ar trebui să te baţi întâi cu mine, întrucât, atâta vreme cât mă aflu în viaţă, nu-ţi voi îngădui.

Auzind acestea, privi cu prietenie la tânărul şlahtic şi zise:

— Înțelegi şi Domnia Ta ce înseamnă onoarea de cavaler. Nu voi lupta cu Domnia Ta, pentru că-ți sunt prieten, dar la Ciechanów o să găsesc eu un motiv împotriva nemților.

— La Ciechanów n-ai decât să faci ce-ți place. Nu se poate să nu fie şi acolo niscaiva întreceri. S-ar putea ajunge chiar la vreo încăierare, numai prințul şi comturii să îngăduie.

— Am o scândură pe care scrie că-l provoc la luptă pe oricine nu va recunoaşte că jupâniță Danusia Jurand este cea mai frumoasă şi mai virtuoasă fată de pe lume. Află că peste tot oamenii s-au mulțumit să ridice din umeri şi să râdă.

— Pentru că este un obicei străin, şi la drept vorbind cam prostesc, pe care lumea de pe la noi nu-l cunoaşte, poate doar pe la hotar. Aşa şi lotaringianul ăsta se lua de şlahticii întâlniți pe drum şi le poruncea să-i laude nu ştiu ce jupâniță mai mult decât pe toate celelalte. Dar nu-l înțelegea nimeni, iar eu nu-i lăsam să se bată.

— Cum aşa? le poruncea să-i laude stăpâna inimii lui? Ai frică de Dumnezeu! Cred că n-are pic de ruşine.

Aici, se uită la cavalerul străin, vrând parcă să se convingă cum poate arăta un om fără ruşine, dar în sufletul lui trebuia să recunoască totuşi că Fulko de Lorche nu arăta deloc ca un flecar de drumul mare. Din contră, de sub viziera ridicată priveau nişte ochi blajini şi se ițea o față tânără şi parcă tristă.

— Sanderus! strigă Zbyszko deodată.

— La poruncă, răspunse neamțul apropiindu-se.

— Întreabă-l pe cavalerul acesta care este cea mai virtuoasă şi cea mai frumoasă jupâniță din lume?

— Care este cea mai frumoasă şi mai virtuoasă jupâniță din lume? repetă Sanderus.

— Ulryka de Elner! răspunse Fulko de Lorche.

Şi ridicându-şi ochii, începu să ofteze. Auzind asemenea profanare, lui Zbyszko mai că i se tăie răsuflarea şi îl cuprinse o furie atât de mare, încât

îşi opri calul pe loc, ridicându-l în două picioare; înainte, însă, de a apuca să vorbească, Jędrek de Kropiwnica îl despărți cu calul de străin şi-i spuse:

— Nu vă veți măsura puterile aici.

Dar Zbyszko se întoarse iarăşi spre neguțătorul de relicve:

— Spune-i din partea mea că-i place o bufniță.

— Nobile cavaler, stăpânul meu zice că-ți place o bufniță! repetă Sanderus.

La acestea, de Lorche slobozi frâul şi cu mâna dreaptă începu să se descheie, apoi să-şi tragă mănuşa de fier, după care o aruncă în zăpadă înaintea lui Zbyszko, iar acesta îi făcu semn cehului s-o ridice cu vârful suliței.

Deodată Jędrek de Kropiwnica se întoarse spre Zbyszko cu fața amenințătoare şi rosti:

— Nu veți lupta, vă repet, atâta vreme cât sunt eu de strajă. N-am să vă îngădui, nici lui, nici ție.

— Nu eu l-am provocat pe el, ci el pe mine.

— Da, dar din pricina bufniței. Ajunge, iar dacă se va împotrivi vreunul... Ehei!... ştiu şi eu să strâng cingătoarea.

— Nu vreau să mă bat cu Domnia Ta.

— Vei fi nevoit s-o faci, fiindcă eu am jurat să-l apăr pe celălalt.

— Şi atunci ce facem? se încăpățâna Zbyszko.

— Ciechanów nu-i departe.

— Şi ce-o să creadă neamțul?

— Să-i spună omul Domniei Tale că aici nu poate avea loc nici o luptă, iar pentru asta trebuie să obțineți mai înainte tu îngăduința prințului, iar el a comturilor.

— Ei, şi dacă nu ne-o dau?

— O să vă găsiți altă dată. Destul cu vorba.

Văzând că n-are încotro şi înțelegând că Jędrek de Kropiwnica nu poate într-adevăr să le îngăduie lupta, Zbyzko îl chemă iarăşi pe Sanderus să-i explice cavalerului lotaringian că nu se vor bate decât după ce vor ajunge la Ciechanów. Ascultând cuvintele neamțului, de Lorche dădu din cap că înțelege, apoi îi întinse mâna lui Zbyszko, i-o strânse puternic de trei ori, ceea ce după obiceiul cavaleresc însemna că vor trebui să se bată oriunde şi oricând. După care, aparent împăcați, porniră spre castelul de la Ciechanów, ale cărui turnuri tocite se vedeau pe fundalul cerului purpuriu.

Intrară încă pe lumină, dar până când se prezentară la poartă şi până când fu coborât podul, se lăsă noaptea adâncă. Îi întâmpină şi le ură bun venit un cunoscut al lui Zbyszko, Mikołaj de Długolas, care conducea mâna de cavaleri ce alcătuiau ceata de strajă şi pe cei trei sute de arcaşi neîntrecuți, încă de la început, Zbyszko află spre marea sa îngrijorare că prințesa şi curtea ei nu erau la castel. Vrând să le arate cinstea cuvenită căpeteniilor de la Szczytno şi Jansbork, prințul pusese la cale o mare

vânătoare în adâncurile pădurii, la care, pentru a spori fala spectacolului, o luase şi pe prinţesă împreună cu jupâniţele de la curte. Dintre femeile cunoscute, Zbyszko o găsi numai pe Ofka, văduvă după moartea lui Krzych de Jarząbkówa, care era chelăreasă la castel. Aceasta îi arătase multă bunăvoinţă, întrucât, după întoarcerea de la Cracovia, povestise cui voia sau nu voia să asculte despre dragostea lui pentru Danusia şi întâmplarea cu Lichtenstein. Aceste istorisiri îi câştigaseră prietenia curtenilor mai tineri şi a jupâniţelor, aşa că-i era recunoscătoare lui Zbyszko şi acum se străduia să-l mângâie pe tânărul mâhnit de absenţa Danusiei.

— Nici n-o s-o mai recunoşti, îi spuse. Anii trec şi odată cu vârsta încep să-i plesnească şi cusăturile bustului, fiindcă îi creşte şi trupul. Nu mai este gâgâlicea care era şi acum te iubeşte altfel decât înainte. Ajunge să-i şoptească cineva la ureche: „Zbyszko" şi parcă o împunge cineva cu acul. Asta-i soarta noastră, a tuturor femeilor, şi n-avem ce face, pentru că aşa-i porunca lui Dumnezeu... Dar unchiul tău zici că e sănătos? De ce n-a venit şi el?... Aşa a fost să fie... Numai femeile să tânjească de dor... Din mila lui Dumnezeu, jupâniţă nu şi-a rupt picioarele fiindcă urcă în fiecare zi în turn să se uite pe drum... Fiecare din noi are nevoie de prietenie...

— Numai să-mi odihnesc caii şi am să mă duc la ea, fie şi noaptea, răspunse Zbyszko.

— Aşa să faci, numai să iei o călăuză de la castel, să nu te rătăceşti prin pădure.

Într-adevăr, la cina pe care Mikołaj de Długolas o dădu în cinstea musafirilor, Zbyszko îi preveni că va pleca numaidecât după prinţ şi roagă să i se dea o călăuză. Fraţii călugări, osteniţi, se traseră după ospăţ lângă căminele uriaşe, în care ardeau trunchiuri întregi de pin, şi hotărâră să pornească la drum abia a doua zi, după ce se vor odihni bine. Dar de Lorche, întrebând despre ce este vorba, îşi exprimă dorinţa de a pleca odată cu Zbyszko, spunând că altminteri ar putea întârzia la vânătoarea pe care voia s-o vadă neapărat.

După care se apropie de Zbyszko şi întinzându-i mâna, i-o strânse iarăşi de trei ori.

*

Dar n-aveau să ajungă nici acum să se bată, deoarece Mikołaj de Długolas, aflând de la Jędrek de Kropiwnica care-i pricina, le ceru la amândoi cuvântul că nu se vor lupta fără ştirea prinţului şi a comturilor, iar în caz de împotrivire, îi ameninţă cu închiderea porţilor. Zbyszko voia s-o vadă cât mai repede pe Danusia, aşa că nu cuteză să se împotrivească, iar de Lorche, care se duela cu plăcere oricând era nevoie, deşi nu era un om lacom de vărsare de sânge, jură fără prea multă greutate pe onoarea lui de cavaler că va aştepta îngăduinţa prinţului, cu atât mai mult, cu cât se temea

că-l va jigni cu neascultarea lui. Lotaringianul, căruia, ascultând multe cântece despre turniruri, îi plăceau adunările şi serbările fastuoase, prefera să lupte în faţa curţii, a dregătorilor şi a femeilor, pentru că socotea că în acest fel izbânda lui va fi cunoscută de mai multă lume şi-i va aduce mai lesne pintenii de aur. Afară de asta, îşi dorea să cunoască ţara şi oamenii, prin urmare, întârzierea îi convenea de minune, mai ales că Mikołaj de Długolas, care petrecuse mulţi ani în robie la nemţi şi putea să se înţeleagă uşor cu străinii, povestea adevărate minuni despre vânătorile prinţului care ucisese felurite fiare necunoscute în ţările apusene. Aşadar, plecă la miezul nopţii împreună cu Zbyszko spre Przasnysz, având fiecare ceata lui de oşteni şi oameni cu făclii, ca să-i apere de lupi care, adunându-se iarna în haite nenumărate, puteau fi primejdioşi, chiar pentru grupuri mai mari de călăreţi oricât de bine înarmaţi. Nici în această parte a fortăreţei Ciechanów nu lipseau pădurile care, nu departe de Przasnysz, se transformau în uriaşul Codru Kurpie ce se unea spre răsărit cu pădurile nestrăbătute din Polesia şi din Lituania. Nu prea de mult, prin aceste locuri se strecurau de obicei în Mazowsze, ocolind aşezările localnicilor, hoardele sălbatice lituaniene; una dintre ele ajunsese în anul 1337 până la Ciechanów şi distrusese oraşul. De Lorche asculta cu cel mai mare interes povestirile despre acele vremuri ale bătrânei călăuze Maćko de Turoboje, deoarece ardea de dorinţa de a-şi măsura puterile cu lituanienii pe care, ca şi alţi cavaleri apuseni, îi confundau cu sarazinii. Venise pe aceste meleaguri ca un cruciat, vrând să dobândească slava şi mântuirea sufletului; sosind aici, socotea că până şi războiul cu mazurienii, un popor pe jumătate păgân, îi va asigura iertarea păcatelor. Aproape că nu-i venise să-şi creadă ochilor când, intrând în Mazowsze, văzuse biserici prin oraşe, crucile de pe turnuri, duhovnici, cavaleri cu însemnele sfinte pe armuri şi pretutindeni poporeni vajnici, înflăcăraţi şi gata de sfadă şi de luptă, dar creştini şi deloc hrăpăreţi asemenea nemţilor printre care tânărul cavaler trecuse. De aceea, când i se spunea că acest popor se închină de veacuri lui Cristos, nu mai ştia nici el ce să creadă despre cavalerii teutoni, iar când auzise că şi Lituania fusese creştinată de răposata regină de la Cracovia, uimirea şi îngrijorarea lui nu mai cunoscuseră graniţele.

Iată de ce începu să-l iscodească pe Maćko de Turoboje dacă prin pădurile spre care se îndreptau, nu există cel puţin balauri, cărora oamenii nu trebuie să le sacrifice fecioare şi cu care ar fi putut să lupte. Răspunsul lui Maćko, însă, îl dezamăgi cu totul şi de astă dată.

— Prin păduri sunt fiare mari ca lupii, bourii, zimbrii şi urşii, cu care avem destul de furcă, răspunse mazurianul. Iar prin mlaştini sunt şi duhuri necurate, dar de balauri n-am auzit, şi chiar dacă ar fi, mai mult ca sigur că nu le-am oferi fecioare, ci ne-am strânge cu toţii şi i-am ataca. Ba, dacă ar fi, pădurenii ar purta de mult cingători din pielea lor.

— Ce fel de oameni sunt prin partea locului, n-aş putea oare lupta cu

ei? întrebă de Lorche.

— De luptat ai putea să lupți, dar nu prea e bine, răspunse Maćko, iar pe de altă parte, nu prea se cuvine, fiindcă Domnia Ta eşti cavaler, iar ei sunt un popor de țărani.

— Şi heveții sunt țărani, dar oare se închină ei lui Cristos?

— Nu mai sunt alții ca ei în Mazowsze, iar aceştia sunt oamenii mei şi ai prințului. Doar i-ai văzut pe arcaşii de la castel. Sunt numai din Kurpie, dar alții mai buni ca ei nu găseşti în toată lumea.

— Englezii şi scoțienii, pe care i-am văzut la curtea din Burgundia...

— I-am văzut şi eu la Malborg, îl întrerupse mazurianul. Sunt flăcăi zdraveni, dar să-i ferească Dumnezeu să se măsoare cu ai noştri! Aici, un copil de şapte ani nu capătă de mâncare până când nu şi-o doboară cu săgeata din vârful pinului.

— Despre ce vorbiți? interveni Zbyszko deodată, la urechea căruia ajunsese de câteva ori cuvântul Kurpie.

— Despre arcaşii kurpieni şi englezi. Cavalerul acesta susține că cei englezi şi scoțieni țintesc cel mai bine.

— I-am văzut şi eu la Wilno. Oho, le-am auzit săgeții zbârnâind pe lângă ureche. Acolo erau şi cavaleri din toate țările, care pretindeau că ne mănâncă fără sare, dar încercându-ne o dată, de două ori, şi-au pierdut pofta de mâncare.

Maćko izbucni în râs şi-i repetă cuvintele lui Zbyszko cavalerului de Lorche.

— Se vorbeşte despre asta la diferite curți, răspunse lotaringianul. Acolo, este lăudată îndârjirea cavalerilor Domniilor Voastre, care sunt dojeniți că-i apără pe păgâni împotriva Crucii.

— Am apărat un popor care voia să se creştineze împotriva năvălirilor şi a strâmbătății. Nemții vor să-i mențină păgâni, ca să aibă motiv de război.

— Dumnezeu îi va judeca, rosti de Lorche.

— Poate destul de curând, răspunse Maćko de Turoboje.

Dar lotaringianul, auzind că Zbyszko fusese la Wilno, începu să-l întrebe ce şi cum, deoarece vestea despre luptele şi duelurile cavalereşti care avuseseră loc acolo se dusese în toată lumea. Mai ales duelul în care se provocaseră patru cavaleri polonezi şi patru francezi învâlvorase închipuirea războinicilor apuseni. Astfel că de Lorche începu să nutrească mai mult respect pentru Zbyszko, care luase parte la asemenea lupte vestite şi se bucura în inima lui că nu-şi va încerca puterile cu fitecine.

Călăriră, aşadar, mai departe într-o înțelegere aparentă, arătându-se binevoitori unul cu celălalt la popasuri şi cinstindu-se reciproc cu vinul din care de Lorche avea rezerve însemnate în carele de povară. Dar când din discuția dintre el şi Maćko de Turoboje se arătă că Ulryka de Elner nu era o jupâniță, ci o femeie de patruzeci de ani, căsătorită, care avea şase copii, Zbyszko se răzvrăti şi mai mult în sufletul lui că acest străin îndrăzneşte nu

doar să compare o „babă" cu Danuśka, dar mai cere şi întâietate pentru ea. Socoti totuşi că putea fi un om cu mintea rătăcită, căruia o încăpere întunecată şi biciul i-ar fi folosit mai mult decât colindatul prin lume, şi acest gând îi mai domoli mânia stârnită dintr-odată.

— Domnia Ta, nu crezi, i se adresă lui Maćko, că un duh necurat i-a învălmăşit mintea? Te pomeneşti că în capul lui stă mereu un diavol, ca un vierme într-o nucă, gata să se mute noaptea în vreunul dintre noi. Se cuvine să avem grijă...

Auzind aceasta, Maćko de Turoboje se împotrivi într-adevăr, dar începu să se uite cu anume nelinişte la lotaringian şi, într-un târziu, spuse:

— Câteodată, se întâmplă să stea legați câte o sută sau chiar mai mulți, şi din cauza înghesuielii, s-ar bucura să-şi caute loc şi în alți oameni. Cel mai rău diavol este de obicei cel pe care-l trimite femeia.

După care se întoarse dintr-odată spre cavaler:

— Lăudat fie numele lui Cristos!

— Lăudat să fie, răspunse de Lorche oarecum uimit.

Maćko de Turoboje se linişte cu totul.

— Ei, vezi, Domnia Ta, spuse, dacă duhul rău s-ar afla în el, ar fi făcut spume la gură de îndată sau s-ar fi prăbuşit la pământ, pentru că l-am luat pe nepregătite. Putem să ne continuăm drumul.

Porniră deci mai departe fără teamă. De la Ciechanów până la Przasnysz nu era prea departe şi vara, un olăcar pe un cal bun putea să parcurgă drumul care despărțea cele două oraşe în două ceasuri. Ei însă înaintau mult mai încet din cauza întunericului, a popasurilor şi a troienelor de zăpadă, care năpădiseră pădurea, iar pentru că plecaseră târziu după miezul nopții, ajunseră abia în revărsatul zorilor la casa de vânătoare a prințului, care se afla dincolo de Przasnysz, la marginea pădurii. Era o clădire mare, scundă, de lemn, care avea totuşi geamuri la ferestre. Înaintea casei se înălțau cumpenele fântânilor şi două grajduri pentru cai, iar împrejur se vedeau o mulțime de colibe întocmite la repezeală din crengi de pin şi de corturi din piei de animale. În mohoreala zilei care albea, străluceau vioaie în fața corturilor focurile, iar în jurul lor stăteau hăitaşii în cojoace întoarse pe dos, în şube de vulpe, de lup şi de urs. Cavalerul de Lorche avu impresia că vede fiare ridicate în două labe pe lângă foc, deoarece majoritatea acestor oameni purtau pe cap căciuli făcute din capete de animale. Unii stăteau rezemați în sulițe, alții în arbalete, câțiva erau ocupați cu împletirea unor plase uriaşe din frânghii, alții învârteau deasupra cărbunilor hălci mari de zimbru şi de elan, pregătite se vede pentru mâncarea de dimineață. Strălucirea flăcărilor cădea pe zăpadă, luminând totodată siluetele acestea sălbatice, înceţoşate puțin de fumul focurilor, pâcla răsuflărilor şi de aburii ce se ridicau din carnea friptă. Dincolo de ele se vedeau trunchiurile trandafirii ale pinilor uriaşi şi alte grupuri de oameni, al căror număr mare îl uimiră pe lotaringianul neobişnuit cu asemenea

privelişti de vânătoare.

— Prinţii Domniilor Voastre, spuse, merg la vânătoare ca la război.

— Ca să ştiţi, răspunse Maćko de Turoboje, că nu ducem lipsă de cele necesare pentru vânătoare şi nici de oameni. Âştia sunt hăitaşii prinţului, dar mai sunt şi alţii care vin aici la târg din cotloanele pădurii.

— Ce să facem? îl întrerupse Zbyszko, cei din clădire dorm încă.

— Să aşteptăm până când se trezesc, îl lămuri Maćko. Doar n-o să batem la uşa prinţului, stăpânul nostru, şi să-l trezim.

Zicând acestea, îi însoţi la o bobotaie, unde hăitaşii le aşternură piei de zimbri şi de urşi, apoi îi cinstiră din belşug cu carnea aburindă, iar când auziră vorbe străine, începură să se adune, ca să-l vadă pe neamţ. Oamenii lui Zbyszko răspândiră îndată vestea că este un cavaler „de dincolo de mare" şi atunci îmbulzeala deveni atât de mare, încât stăpânul de la Turoboje se văzu nevoit să facă uz de puterea lui, ca să-l ferească pe străin de curiozitatea exagerată a oamenilor. De Lorche observă în mulţime şi femei îmbrăcate şi ele în cea mai mare parte în piei, dar rumene ca merele şi neobişnuit de frumoase, aşa că întrebă dacă şi ele participau la vânătoare.

Maćko de Turoboje îl lămuri că ele nu luau parte la vânătoare, dar veneau odată cu hăitaşii din curiozitate femeiască sau la iarmaroc să cumpere mărfuri de la oraş şi să-şi vândă din produsele pădurii. Într-adevăr, aşa şi era; casa prinţului era ca un loc de întâlnire, în jurul căruia, chiar în lipsa prinţului, se cumpărau mereu două mărfuri: de oraş şi de pădure. Hăitaşilor nu le plăcea să-şi părăsească aşezările din codru, fiindcă nu se simţeau prea bine fără foşnetul copacilor deasupra capului, astfel că cei din Przasnysz cărau spre această margine a pădurii berea lor cunoscută, făină măcinată la morile de vânt sau la cele de apă din Węgierka, sarea puţină şi foarte căutată, unelte de fier, curele şi alte asemenea născociri ale iscusinţei omeneşti, luând în schimb piei, blănuri scumpe, ciuperci uscate, nuci, ierburi de leac pentru tot felul de boli sau bucăţi de chihlimbar care se găseau îndestul pe la kurpieni. Din această pricină, în jurul casei prinţului era un veşnic du-te-vino care sporea şi mai mult în timpul vânătorilor, când îndatoririle şi curiozitatea atrăgeau oamenii din bungetele codrului.

De Lorche asculta povestirile lui Maćko uitându-se cu interes la figurile hăitaşilor care, trăind în aerul sănătos şi îmbibat de răşină şi hrănindu-se, asemenea celor mai mulţi dintre ţăranii de atunci, îndeosebi cu came, îi uimeau până şi pe călătorii străini cu statura şi forţa lor. Aşezat lângă foc, Zbyszko privea încontinuu la uşile şi ferestrele conacului, abia stăpânindu-se să stea locului. Era lumină numai la o fereastră, la cea de la bucătărie, se vede, deoarece fumul ieşea prin crăpăturile geamurilor rău încheiate. Celelalte erau întunecate, lucind doar în zorii zilei care albea tot mai mult cu fiecare clipă, argintând şi pădurea înzăpezită din spatele conacului. În uşa mică, tăiată în peretele lateral al clădirii, apăreau uneori slujitorii îmbrăcaţi în culorile prinţului, cu găleţile în mână sau pe cobiliţă şi alergau

după apă la fântână. Întrebați dacă cei dinăuntru dorm şi acum, aceşti oameni răspundeau că erau cu toții trudiți de vânătoarea de ieri, dar se pregăteşte mâncarea pentru dimineață, înainte de a porni din nou.

Într-adevăr, prin fereastra bucătăriei începu să se împrăştie un miros de grăsime şi şofran, care se răspândi până departe printre focuri. În cele din urmă, scârțâi şi se deschise uşa principală, lăsând să se vadă lăuntrul tindei bine luminate şi pe balcon ieşi un om, în care Zbyszko recunoscu de la prima aruncătură de ochi pe unul din cântăreții pe care îl văzuse mai înainte printre slujitorii prințesei la Cracovia. La vederea lui, fără să-l mai aştepte pe Maćko de Turoboje şi nici pe de Lorche, Zbyszko se repezi cu asemenea avânt spre uşă, încât lotaringianul întrebă uimit:

— Ce i s-a întâmplat acestui tânăr cavaler?

— Nu i s-a întâmplat nimic, răspunse Maćko de Turoboje, dar iubeşte o jupâniță de la curtea prințesei şi ar fi foarte frumos s-o vadă cât mai repede.

— Ah! oftă de Lorche, ducându-şi amândouă mâinile la inimă.

Şi înălțându-şi ochii spre cer, începu să ofteze jalnic de mai multe ori, făcându-l pe Maćko să ridice din umeri şi să-şi spună în gând:

„Să ofteze oare aşa după bătrânica lui? Să-şi fi pierdut cu adevărat mințile?"

În acest timp, îl conduse în curte şi amândoi intrară în tinda încăpătoarea, împodobită cu coarne de bouri, zimbri, elani şi cerbi şi luminată de chiutucii uscați din căminul uriaş. La mijloc, se afla, acoperită de un chilim, o masă cu farfuriile pregătite pentru mâncare. În tindă se găseau doar câțiva curteni, cu care se întreținea Zbyszko. Maćko de Turoboje le făcu cunoştință cu de Lorche, dar pentru că nu ştiau nemțeşte, fu nevoit să rămână mai departe lângă ei. Curtenii se înmulțeau totuşi mereu, în cea mai mare parte flăcăi vânjoşi, aspri încă, dar spătoşi, cu părul blond şi îmbrăcați ca pentru pădure. Cei care-l cunoşteau pe Zbyszko şi ştiau de isprăvile lui de la Cracovia, îl întâmpinară ca pe un prieten vechi; se vedea că se bucură de simpatia lor. Ceilalți priveau la el cu admirația cu care te uiți la un om peste grumazul căruia atârnase securea călăului. Împrejur, se auziră murmure: „În sfârşit, iată că a venit prințesa şi fiica lui Jurand, o să le vezi îndată, bietul de tine, şi o să mergi la vânătoare cu noi". Deodată, intrară şi cei doi oaspeți teutoni, fratele Hugo de Danveld, starostele de Ortelsburg, adică Szczytno, a cărui rudă fusese cândva mareşal, şi Zygfryd de Löwe, şi el dintr-o familie cu mari merite în slujba Ordinului, primar de Jansbork. Cel dintâi, destul de tânăr încă, dar gras, cu fața unui băutor de bere viclean şi cu buzele groase, umede, al doilea înalt, cu trăsături aspre, dar nobile. Lui Zbyszko i se păru că pe Danveld îl mai văzuse cândva aproape de prințul Witold, când Henryk, episcopul de Płock, îl doborâse de pe cal în întrecerile cavalereşti, dar amintirile îi fură întrerupte de intrarea prințului Janusz către care se întoarseră şi i se închinară teutonii şi curtenii. Se apropiară de el de Lorche şi comturii, şi

Zbyszko, iar el îi salută cu politețe şi cu gravitatea întipărită pe fața-i fără mustață de țăran, înconjurată de părul tăiat scurt deasupra frunții, care-i cădea în amândouă părțile până pe umeri. Trâmbițele răsunară numaidecât dincolo de ferestre în semn că prințul se aşează la masă: sunară o dată, a doua oară şi încă o dată, până când, a treia oară, se deschise larg uşa din partea dreaptă a tindei şi în ea se ivi prințesa Anna având-o alături pe fetişcana bălaie cu lăuta agățată de umăr.

Când le văzu, Zbyszko se strecură înainte şi ducându-şi mâinile la gură, îngenunche pe amândoi genunchii într-o atitudine plină de cinstire şi adorație.

La această privelişte, se iscară murmure, întrucât fapta lui Zbyszko îi uimi pe mazurieni, iar pe câțiva îi şi supără: „Priviți, îşi spuseră cei mai în vârstă, sigur că a deprins acest obicei de pe la cavalerii de peste mare, sau chiar de la păgâni, fiindcă nici măcar nemții nu-l au". Tinerii, în schimb se gândeau: „Nu-i de mirare, fetei îi datorează viața". Iar prințesa şi Danusia nu-l recunoscură la început pe Zbyszko, fiindcă îngenunchease cu spatele la foc şi avea fața în umbră. Prințesa crezu în prima clipă că vreunul dintre curteni, făcându-se vinovat cu ceva față de prinț, o roagă să-l apere, dar Danusia, care avea privirea mai ageră, ieşi un pas înainte şi aplecându-şi capul bălai, strigă deodată cu glas subțire şi ascuțit:

— Zbyszko!

După care, nepăsându-i că întreaga curte şi oaspeții străini se uită la ea, se repezi ca o căprioară spre tânărul cavaler şi luându-l în brațe, începu să-i sărute ochii, gura, obrajii, strângându-se la pieptul lui şi piuind de bucurie până când mazurienii izbucniră într-un hohot de râs şi până prințesa o trase de guler lângă ea.

Atunci, se uită împrejur şi speriindu-se grozav, se retrase tot atât de repede în spatele prințesei, ascunzându-se în faldurile rochiei acesteia, de nu i se mai vedea decât creştetul capului.

Zbyszko îi îmbrățişă picioarele stăpânei care îl ridică şi începu să-l întrebe de Maćko: dacă murise sau mai trăia, iar dacă mai trăia, dacă venise şi el în Mazowsze? Zbyszko răspunse cam învălmăşit la aceste întrebări, deoarece aplecându-se în amândouă părțile, se străduia s-o vadă în spatele prințesei pe Danusia care în acest timp aci se ițea de după rochia stăpânei, aci se cufunda în faldurile ei. Mazurienii îşi puneau mâinile-n şolduri la asemenea privelişte, râdea chiar şi prințul până când, într-un târziu, când aduseră tăvile calde, prințesa se întoarse înveselită spre Zbyszko şi-l îndemnă:

— Slujeşte-ne, slujitor drag, şi cu ajutorul lui Dumnezeu nu numai la masă, ci pentru totdeauna.

Apoi către Danusia:

— Iar tu, musculiță supărată, ieşi din faldurile rochiei, că o să mi-o rupi.

Danusia ieşi de după prințesă roşie, încurcată, ridicându-şi mereu spre

Zbyszko ochii temători, ruşinaţi şi curioşi, atât de minunată că mai că i se topea inima nu doar lui Zbyszko, ci şi celorlalţi bărbaţi. Starostele teutonilor din Szczytno rămânea tot mai des cu mâna pe buzele-i groase, umede, iar de Lorche îşi ridică braţele uimit şi întrebă:

— Pe Sfântul Jacob de Compostella, cine-i fecioara asta?

La acestea, starostele de Szczytno, care pe lângă că era gras, mai era şi scund, se ridică în vârful picioarelor şi-i şopti la ureche lotaringianului.

— Fiica diavolului.

De Lorche privi la el, clipind din ochi, apoi îşi încruntă sprâncenele şi începu să vorbească pe nas:

— Nu-i drept un astfel de cavaler care latră împotriva frumuseţii.

— Port pinteni de aur şi sunt călugăr, răspunse cu trufie Hugo de Danveld.

Respectul faţă de cavalerii investiţi era atât de mare, că lotaringianul îşi plecă fruntea, dar după o clipă răspunse:

— Iar eu sunt rudă cu prinţii de Brabant.

— Pax! Pax!{36} îl domoli cavalerul teuton. Cinste puternicilor prinţi şi prietenilor Ordinului, din mâna căruia Domnia Ta vei primi în curând pintenii. Nu spun că fata nu-i frumoasă, dar ascultă cine-i tatăl ei.

Dar nu apucă să-i povestească nimic, deoarece, în clipa aceea, prinţul se aşeză la masă şi aflând mai înainte de la primarul de Jansbork despre rudele însemnate ale lui de Lorche, îi făcu semn să se aşeze lângă el. În faţă îşi ocupară locurile prinţesa şi Danusia, iar Zbyszko se plasă, ca odinioară la Cracovia, în spatele scaunelor lor. Danusia îşi ţinea capul cât mai jos deasupra farfuriei, pentru că-i era ruşine de oameni, dar puţin într-o parte, ca Zbyszko să-i poată vedea faţa. El privea cu lăcomie şi încântare la căpşorul ei luminos, la obrăjorii trandafirii, la braţele în veşminte strâmte, care nu mai erau de copilă, şi simţea cum creşte în el dragostea, asemenea unui râu, care-i inundă tot pieptul. Îi mai simţea şi acum pe ochi, pe gură şi pe faţă sărutările ei proaspete. Odinioară i le dăduse ca o soră, iar el le primise ca de la un copil drag. Acum, la amintirea lor proaspătă, se întâmpla cu el ce se întâmplase şi alături de Jagienka: îl treceau fiorii şi-l cuprindea moleşeala sub care se ascundea jarul care mocnea în focul acoperit de cenuşă. Danusia i se părea o jupâniţă destul de mare, pentru că mai crescuse într-adevăr, şi înflorise. Pe de altă parte, atâta se vorbea în prezenţa ei despre dragoste, încât aşa cum bumbul de floare, care, încălzit de soare, creşte şi se face tot mai frumos, apoi se deschide treptat, şi ochii ei se deschideau spre dragoste. De aceea, acum vedea în ea ceva ce nu mai văzuse mai demult, un soi de frumuseţe, nu numai de copilă, ci şi o atracţie îmbătătoare, pe care o răspândea cum îşi răspândeşte flacăra căldura şi trandafirul mireasma.

Asta simţea şi Zbyszko, dar nu-şi dădea seama, deoarece uitase de sine. Uitase până şi că trebuia să le slujească la masă. Nu mai vedea că împrejur

curtenii se uită la el şi îşi dau coate, că arată spre el şi spre Danusia şi râd. Nu observă nici faţa încremenită de mirare a cavalerului de Lorche, nici ochii holbaţi ai starostelui teuton de Szczytno, care erau pironiţi pe Danusia şi răsfrângând flacăra focului din cămin, păreau atât de roşii şi de strălucitori ca de lup. Îşi reveni abia când trâmbiţele răsunară din nou, dând de veste că e timpul să plece în pădure, şi când prinţesa Anna Danuta, întorcându-se spre el, îi zise:

— O să mergi alături de noi, ca să ai parte de bucurie şi să-i poţi vorbi jupâniţei despre dragoste, lucruri pe care şi eu am să le ascult cu plăcere.

Spunând acestea, ieşi cu Danusia să se îmbrace pentru călărie. Zbyszko dădu fuga în curte, unde se aduseseră caii, care sforăiau acoperiţi de promoroacă, pentru prinţ, oaspeţi şi curteni. În curte, nu mai era atâta forfotă ca mai înainte, întrucât hăitaşii ieşiseră cei dintâi cu plasele şi dispăruseră în pădure. Focurile se stingeau, ziua se lumina treptat, era ger şi zăpada scârţâia sub picioare, iar din copacii mişcaţi de adierea uşoară se cernea chida uscată, scânteietoare. În curând, ieşi şi încălecă şi prinţul, însoţit de un copil de casă, cu arbaleta şi cu o suliţă atât de lungă şi grea, că puţini erau în stare s-o mânuiască; prinţul o mânuia totuşi cu uşurinţă, deoarece, ca şi ceilalţi Piaşti mazovieni, avea o putere neobişnuită. În acest neam, erau şi femei care, căsătorindu-se cu prinţi străini învârteau cu iuţeală pe la nunţi tesace late de fier{37}. Aproape de prinţ călăreau încă doi bărbaţi, gata oricând să-i sară în ajutor, aleşi dintre şlahticii din ţinuturile Varşoviei şi Ciechanów, înfricoşători la vedere şi cu braţele ca nişte trunchiuri de copaci din pădure, la care privea cu admiraţie de Lorche, oaspetele venit de departe.

În acest timp, ieşi şi prinţesa cu Danusia, amândouă purtând glugi din piei de nevăstuică. Asemenea femeilor din neamul ei, fiica lui Kiejstut ştia mai bine să împroaşte cu săgeţile din arc decât să coase cu acul, aşa că avea şi ea la îndemâna o arbaletă înflorată puţin mai uşoară decât cele obişnuite. Îngenunchind pe zăpadă, Zbyszko îşi întinse palma, pe care prinţesa îşi puse piciorul când încălecă, după care o ridică pe Danusia, cum făcuse şi cu Jagienka la Bogdaniec, şi porniră. Alaiul se alungi ca un şarpe uriaş; coti la dreapta de la conac, făcând ape-ape la marginea pădurii, ca tivul colorat al unei stofe, apoi începu să dispară printre copaci.

Intraseră destul de adânc în codru, când prinţesa, întorcându-se spre Zbyszko, îl întrebă:

— De ce nu spui nimic? Hai, vorbeşte cu ea.

Deşi încurajat în acest fel, Zbyszko continuă să tacă un răstimp, deoarece îl stăpânea timiditatea, şi abia după cât ai spune două rugăciuni, îngăimă:

— Danuśka!

— Ce-i, Zbyszko?

— Îmi eşti atât de dragă...

Aici, se poticni, căutându-şi cuvintele care-i veneau cu greu, pentru că, deşi îngenunchease ca un cavaler străin înaintea jupâniței, deşi îi arătase în fel şi chip respectul cuvenit, străduindu-se să nu folosească expresii nepotrivite cu rangul ei, se silea zadarnic să se poarte ca un curtean; având sufletul deschis, se pricepea şi să spună lucrurilor pe nume.

Aşa procedă şi acum:

— Îmi eşti atât de dragă, că mi se taie răsuflarea!

Ea, însă, îşi înălța capul spre el de sub gluguța de nevăstuică, ochişorii şi fața rumenită de aerul rece din pădure.

— Şi tu mie, Zbyszko! răspunse parcă în grabă.

După care, îşi acoperi îndată ochii cu genele, fiindcă acum ştia ce înseamnă dragostea.

— Ei, comoara mea! hei, jupâniță mea! exclamă Zbyszko. Ehei!...

Şi iarăşi tăcu de fericire şi de emoție, dar buna şi totodată curioasa prințesă le veni pentru a doua oară în ajutor:

— Spune-i, îl sfătui, cum ți-a fost dor de ea şi, dacă se nimereşte să trecem prin vreun tufiş, măcar acolo poți s-o săruți pe gură, eu nu mă voi supăra, pentru că numai aşa poți să-ți arăți dragostea.

Aşa că începu să povestească în amănunt, „cum îi fusese dor de ea" şi la Bogdaniec, când îl îngrijise pe Maćko, şi prin vecini. Numai despre Jagienka nu aminti nimic, fofilându-se cu „viclenie", cu toate că era sincer, fiindcă în această clipă era atât de fermecat de minunata Danusia, încât îi venea s-o ia în brațe, s-o urce pe calul lui şi s-o strângă la piept.

Nu se încumetă totuşi s-o facă; în schimb, când primul tufiş îi despărți de curtenii şi oaspeții care îi urmau, se aplecă spre ea, o îmbrățişa şi îşi înfundă fața în gluga de nevăstuică, mărturisindu-şi în acest fel dragostea.

Dar pentru că iarna tufişurile de alun n-au frunze, îl văzură Hugo de Danveld, de Lorche şi ceilalți curteni şi începură să vorbească între ei:

— S-au sărutat lângă prințesă! O să le facă nunta numai-decât.

— Flăcăul nu pierde vremea, dar şi ea are sângele iute, ca Jurand!

— Cum e cremenea, şi amnarul, deşi fata pare tare neajutorată. O să iasă scântei de aici, n-ai grijă! S-a lipit de ea ca o căpuşă!

Astfel tăifăsuiau, râzând, dar starostele de Szczytno îşi întoarse fața-i libidinoasă de țap către de Lorche şi-l întrebă:

— Domnia Ta, n-ai vrea ca vreun Merlin{38} să te preschimbe cu puterea lui de vrăjitor în tânărul cavaler de acolo?

— Dar Domnia Ta? îi întoarse de Lorche întrebarea.

La acestea, teutonul, în care se vede că fierbeau gelozia şi poftele, îşi struni nervos calul şi strigă:

— Pe sufletul meu!...

Dar se stăpâni numaidecât şi înclinându-şi capul, răspunse:

— Sunt călugăr şi am jurat să-mi păstrez curățenia.

Şi-l privi în ochi pe lotaringian, de teamă să nu-i vadă zâmbetul de pe

față, întrucât, din acest punct de vedere, Ordinul avea o faimă proastă în lume, iar Hugo de Danveld cea mai deocheată printre călugări. Cu câțiva ani în urmă, fusese ajutorul primarului de Sambia şi acolo plângerile împotriva lui ajunseseră atât de cunoscute, încât, cu toată îngăduința cu care erau privite asemenea treburi la Malborg, fuseseră nevoiți să-l mute căpetenie peste garnizoana de la Szczytno. Venind în ultimele zile cu porunci tainice la curtea prințului şi văzând-o pe minunata fiică a lui Jurand, îl cuprinsese vâlvoarea poftelor, pentru care vârsta Danusiei nu însemna nici o piedică, fiindcă în acea vreme se căsătoreau şi altele mai mici decât ea. Dar pentru că Danveld cunoştea în acelaşi timp şi neamul jupâniței, iar numele lui Jurand se lega de o întâmplare înspăimântătoare în amintirea lui, poftele lui crescuseră pe temeiul urii sălbatice.

De Lorche se apucă să-l întrebe tocmai despre aceste vremuri.

— Domnia Ta, mi-ai spus că această jupâniță fermecătoare este fiica unui diavol; din ce pricină?

Danveld începu să-i povestească istoria de la Złotoryja; cum în timpul reconstruirii castelului au dus cu bine la capăt răpirea prințului cu toată curtea sa şi cum în această întâmplare de năprasnă a pierit mama Danusiei, pentru care Jurand s-a tot răzbunat de atunci pe toți cavalerii călugări. Ura clocotea ca o flacără în teuton în timp ce povestea, pentru că avea şi unele motive personale. El însuşi se întâlnise cu doi ani în urmă cu Jurand, dar atunci la vederea înfricoşătorului „Mistreț de la Spychów", pentru prima dată în viață curajul îi pierise cu totul, încât îşi părăsise două dintre rudele lui, oamenii, prada şi fugise o zi întreagă ca un smintit până la Szczytno, unde bolise vreme îndelungată de spaimă. Când se însănătoşise, marele mareşal al Ordinului îl predase judecății cavalerilor, a căror sentință îl scosese nevinovat într-adevăr, după ce Danveld jurase pe cruce şi onoare că fugarul speriat îl îndepărtase de pe câmpul de luptă, dar îi închisese drumul către marile dregătorii ale Ordinului. E drept, teutonul trecu acum sub tăcere aceste fapte în fața lui de Lorche, în schimb îi înşiră atâtea plângeri despre cruzimea lui Jurand şi trufia întregului popor polonez, că abia încăpură toate în capul lotaringianului.

— Totuşi, noi, adăugă după o clipă, ne aflăm în Mazowsze, nu în Polonia?

— Asta-i un principat separat, dar face parte din acelaşi popor, răspunse starostele, aceeaşi neruşinare şi aceeaşi înverşunare îi însuflețesc pe toți împotriva Ordinului. Să dea Dumnezeu ca paloşul nemțesc să şteargă de pe fața pământului toată această semințe!

— Vorbeşti cu dreptate, Domnia Ta: pentru că dacă acest prinț, care pare cumsecade, a îndrăznit să ridice acel castel împotriva teutonilor pe pământul lor, despre asemenea fărădelege n-am mai auzit nici printre păgâni.

— Castelul acela l-a ridicat împotriva noastră, dar Zlotoryja se află în

ținutul lui, nu pe pământul nostru.

— Slavă Domnului că v-a dat izbândă asupra lui. Cum s-a sfârşit războiul?

— Atunci, nu era război.

— Dar izbânda Domniei Voastre de la Zlotoryja?

— Tocmai prin asta ne-a binecuvântat Dumnezeu, că prinţul nu avea oastea cu el, ci numai curtea şi femeile.

La acestea, de Lorche privi uluit la teuton.

— Cum aşa? Aşadar, în timp de pace aţi năvălit asupra femeilor şi a prinţului care îşi construia un castel pe propriul pământ?

— Când este vorba de faima Ordinului şi a creştinităţii, nu există fapte de ruşine.

— Şi cavalerul acela caută să se răzbune numai pentru tânăra-i soţie ucisă de Domniile Voastre în timp de pace?

— Cine ridică mâna împotriva unui cavaler teuton, este fiul întunericului.

De Lorche căzu pe gânduri, auzind aceste cuvinte, dar nu mai avu când să-i răspundă lui Danveld, deoarece ieşiră într-o poiană largă acoperită cu stuf înzăpezit, unde prinţul descălecă de pe cal, urmat de ceilalţi care începură să coboare şi ei de pe cai.

Capitolul XX

Îndrumaţi de starostele de vânătoare, pădurari îndemânatici începură să-i rânduiască pe vânători într-un şirag lung la marginea poienii astfel încât, ei fiind nevăzuţi, să aibă înaintea lor un spaţiu gol, ca să poate slobozi săgeţile din arbalete şi arcuri. Laturile mai scurte ale poienii erau mărginite de plase, îndărătul cărora se ascundeau pădurarii „gonaci". Îndatorirea lor era să îndrepte animalul către arcaşi ori, în caz că nu se speria şi se încurca în plase, să-l ucidă cu sulițele. Nenumărate grupuri de kurpieni, aşezaţi cu pricepere în aşa-numitul ocol, aveau să gonească tot ce era viu în adâncul pădurii spre poiană. În spatele arcaşilor se mai afla încă o plasă pentru ca sălbăticiunea care se strecura printre ei să se prindă în ea şi să fie omorâtă.

Prinţul se găsea în mijlocul şirului într-o mică adâncitură care străbătea întreaga poiană. Starostele de vânătoare, Mrokota de Mocarzew, îi alesese acest loc ştiind că tocmai pe aici vor fugi cele mai mari animale din pădure. Însuşi prinţul ţinea în mână o arbaletă, având lângă el, mai la o parte, rezemată de un copac, o suliţă grea, iar puţin mai în spate se aţineau cei doi „apărători" cu baltagele pe umeri, uriaşi, semănând cu două trunchiuri de copaci, care afară de baltage, mai aveau la îndemână şi arbalete încordate, ca să i le dea prinţului la nevoie. Prinţesa şi fiica lui Jurand nu descălecaseră, deoarece prinţul nu le îngăduia s-o facă niciodată, având în

vedere primejdia bourilor şi a zimbrilor, de turbarea cărora era mai uşor să scape călare, decât pe jos. De Lorche, deşi poftit de prinţ să-şi ocupe locul în partea din dreapta, îl rugase să-i îngăduie să rămână pe cal pentru apărarea jupâneselor, aşa că stătea aproape de prinţesă, semănând cu un piron lung, cu lancea de cavaler, de care râdeau pe înfundate mazurienii, socotind-o o armă nu prea folositoare la vânătoare. În schimb, Zbyszko îşi înfipsese sulița în zăpadă, îşi răsucise arbaleta pe spinare şi stând lângă calul Danusiei, îşi înălța capul spre ea, aci spunându-i ceva în şoaptă, aci îmbrățişându-i picioarele şi sărutându-i genunchii, pentru că nu-şi mai ascundea dragostea de nimeni. Se linişti abia atunci când Mrokota de Mocarzew, care îşi permitea în pădure să-l certe şi pe prinţ, îi porunci ameninţător să păstreze tăcerea.

În acest timp, hăt! departe în adâncul pădurii răsunară cornurile kurpiene, cărora le răspunse scurt şi ascuţit o trâmbiță din poiană, după care se aşternu tăcerea deplină. Abia la răstimpuri câte o gaiță ţipa prin vârfurile pinilor, iar oamenii din ocol imitau croncănitul corbilor. Vânătorii îşi încordau privirile peste întinderea albă şi pustie, unde vântul legăna papura acoperită de promoroacă şi tufele de răchită fără frunze. Toţi aşteptau cu nerăbdare să vadă primul animal care se va năpusti în poiană; se aşteptau la o vânătoare bogată; deoarece codrul mişuna de zimbri, bouri şi mistreți. Kurpienii goniseră din bârloguri şi câțiva urşi care, treziți în acest fel, umblau prin tufişuri înfuriați, flămânzi şi cu urechea la pândă, parcă ghicind că în curând vor trebui să lupte nu pentru somnul lor liniştit de iarnă, ci pentru propria viață.

Fură nevoiți totuşi să aştepte destul de mult, fiindcă oamenii care împingeau animalele spre deschizătura ocolului şi spre poiană, ocupaseră o bucată uriaşă de pădure şi veneau atât de departe, încât la urechile vânătorilor nu ajungea nici măcar lătratul câinilor care fuseseră sloboziți din lese imediat după sunetul trâmbițelor. Unul dintre ei, eliberat se vede prea de-vreme sau care se ţinuse după hăitaşi, apăru în poiană şi străbătând-o cu nasul în pământ, trecu printre vânători. Şi iarăşi locul deveni pustiu şi tăcut, doar gonacii croncăneau întruna, dând astfel de ştire că în curând avea să înceapă treaba, într-adevăr, după cât ţi-ar trebui ca să spui câteva rugăciuni, la marginea luminişului apărură lupii care, fiind cele mai sperioase fiare, se străduiau să iasă din încercuire. Nu erau prea mulți. Dar ieşind în poiană şi adulmecând oameni împrejur, dispărură iarăşi în pădure, căutând, se pare, altă ieşire. După aceea, mistreții, iţindu-se din desiş, începură să alerge într-un lanț lung, negru prin poiana înzăpezită, semănând de departe cu un cârd de porci domestici care, la chemarea nevestei unui gospodar, se îndreaptă ciulindu-şi urechile spre casă. Dar şi lanţul acesta se opri, ascultă, adulmecă, apoi se întoarse şi din nou ascultă; coti spre plase şi simţind gonacii, se îndreptă iarăşi către vânători sforăind, apropiindu-se cu tot mai multă grijă, dar tot mai mult, până când se auzi scrâşnetul piedicilor

arbaletelor, şuieratul săgeților şi până când primele picături de sânge pătară aşternutul alb de zăpadă.

Atunci se auzi un strigăt şi cârdul se împrăştie ca lovit de trăsnet; unii se repeziră orbeşte drept înainte, alții se năpustiră spre plase câte unul sau în grup, câțiva amestecându-se cu celelalte animale care umpluseră poiana. Acum, se auzeau limpede şi sunetele de corn, lătratul câinilor şi larma depărtată a oamenilor care veneau din adâncul pădurii să închidă ocolul. Animalele pădurii, alungate din amândouă părțile de aripile larg desfăcute ale cercului de hăitaşi, umpleau tot mai mult luminişul. Nimic asemănător nu se mai putea vedea nu numai în țările străine, dar chiar şi prin alte ținuturi din Polonia, unde se mai găseau păduri atât de mari ca în Mazowsze. Cavalerii teutoni, cu toate că fuseseră în Lituania, unde câteodată se întâmpla ca zimbrii să le atace oastea şi să producă învălmăşeală{39}, erau nespus de mirați de numărul mare de animale, dar cel mai mult se minuna de Lorche. Stând alături de prințesă şi jupânițe de strajă, asemenea cumpenei unei fântâni, şi neputând vorbi cu nici una, începuse să se plictisească, înghețând în armura-i de fier şi socotind că vânătoarea dăduse greş. Dar iată că deodată zări înaintea lui o turmă de căprioare iuți de picior, cerbi şi elani cu capetele împodobite cu coarne rămuroase, alergând învălmăşit prin poiană, orbite de spaimă şi căutând în zadar ieşirea. Prințesa, în care la această privelişte se trezi sângele lui Kiejstut, tatăl ei, slobozea săgeată după săgeată în acea îmbulzeală pestriță, țipând de bucurie de fiecare dată când un cerb rănit sau un elan urca în goană, apoi se prăvălea greoi scurmând pământul cu picioarele. Celelalte jupânițe îşi aplecau şi ele capetele peste arbalete, deoarece toate erau cuprinse de înflăcărarea vânătorii. Doar Zbyszko nu se gândea la vânătoare şi, rezemându-şi coatele pe genunchii Danusiei, iar capul în palme, se uita în ochii ei, în vreme ce ea, pe jumătate râzând, pe jumătate ruşinată, încerca să-i închidă pleoapele cu degetele, chipurile neputând să-i susțină privirea.

Atenția lui de Lorche îi fu atrasă de un urs uriaş, cărunt pe grumaz şi pe spinare, care se ivi pe neaşteptate din stufăriş în apropierea vânătorilor. Prințul trase cu arbaleta în el, apoi se repezi cu sulița spre el, iar când fiara se ridică mormăind pe picioarele dinapoi, îl străpunse în ochii întregii curți cu atâta îndemânare şi atât de repede, că nici unul dintre cei doi „apărători" nu trebui să folosească baltagul. Atunci, tânărul lotaringian se gândi că totuşi nu prea mulți dintre cavalerii pe la curțile cărora trecuse în drumul lui s-ar fi încumetat să se joace astfel cu propria viață. Cu asemenea prinți şi cu un astfel de popor, Ordinul s-ar putea să aibă cândva mult de furcă şi să treacă prin clipe grele. Dar mai apoi, îi văzu şi pe ceilalți vânători străpungând în acelaşi fel mistreți înfiorători cu colții albi, uriaşi, mult mai mari şi mai înverşunați decât cei vânați prin pădurile Lotaringiei de Jos şi prin codrii din Germania. Vânători atât de îndemânatici şi de încrezători în puterea brațului şi asemenea lovituri cu sulița nu mai văzuse de Lorche

nicăieri, lucru pe care, ca un om umblat şi-l explica prin aceea că toţi aceşti oameni, care trăiau prin păduri, se obişnuiesc de mici să mânuiască arbaleta şi sulița, pe care de aceea le şi folosesc cu mai multă iscusință decât alții.

În cele din urmă, poiana aproape că se aşternu cu tot felul de animale ucise, dar vânătoarea era departe de a se fi încheiat. Din contră, partea cea mai interesantă şi mai primejdioasă abia avea să urmeze, fiindcă hăitaşii tocmai goneau în ocol mai mulți zimbri şi bouri. Cu toate că în pădure trăiau de obicei singuri, acum alergau de-a valma, dar nicidecum orbiți de spaimă, ci mai degrabă amenințători decât speriați. Nu fugeau nici prea repede, parcă siguri că forța lor grozavă va rupe orice zăgazuri şi vor trece; pământul începu totuşi să duduie sub greutatea lor. Taurii bărboşi, care mergeau în fruntea grupului cu capetele în pământ, se opreau uneori, chibzuind parcă în ce parte s-o apuce. Din plămânii lor monstruoşi se slobozea un muget surd, asemănător cu un tunet de sub pământ, pe nări scoteau fuioare de aburi şi scurmând zăpada cu picioarele, păreau să caute pe sub coamă cu privirea ochilor însângerați duşmanul ascuns.

În acest timp, izbucniră strigătele puternice ale gonacilor, la care dădură răspuns dinspre mijlocul şi aripile cercului de hăitaşi sute de glasuri tunătoare; răsunară cornurile şi fluierele; codrul se cutremură până hăt! în cele mai depărtate cotloane şi în acelaşi timp, se năpustiră în poiană lărmuind pe urma lor câinii kurpieni. Vederea lor îngrozi junincile cu viței. Înaintând alene până aici, cireada se risipi într-o goană nebună în toată poiana. Unul dintre bouri, vinețiu, uriaş, un taur fioros, mai mare decât un zimbru, se năpusti în sărituri greoaie spre şirul de arcaşi, coti spre dreapta poienii, după care, văzând la câteva zeci de paşi caii printre copaci, se opri şi mugind, începu să are pământul cu coarnele, parcă luându-şi avânt să sară şi să lupte.

La această privelişte înfricoşătoare, gonacii începură să strige şi mai puternic, iar în rândul vânătorilor se auziră țipete îngrozitoare: „Prințesa, prințesa! scăpați-o pe prințesă!" Zbyszko smulse sulița înfiptă în zăpadă şi se repezi la marginea pădurii, urmat de câțiva lituanieni gata să-şi dea viața în apărarea fiicei lui Kiejstut. Deodată, scrâşni arbaleta mânuită de prințesă, săgeata zbârnâi şi zburând peste capul plecat al animalului, se înfipse în grumazul lui.

— L-am nimerit! strigă prințesa, o să cadă...

Dar celelalte cuvinte îi fură înăbuşite de un muget atât de înspăimântător, că până şi caii se ridicară în două picioare. Bourul se năpusti ca o furtună asupra prințesei, dar deodată, aproape tot atât de repede, ieşi dintre copaci viteazul de Lorche şi aplecat pe cal, țâşni drept spre fiară.

Cei de față zăriră cât ai clipi din ochi sulița înfiptă în grumazul taurului, care se îndoi îndată şi se frânse în mai multe bucăți, după care, capul uriaş cu coame dispăru cu totul sub burta calului lui de Lorche şi înainte ca

cineva dintre cei prezenți să apuce să strige, cal şi călăreț zburară în aer ca din praştie.

Prăbuşindu-se pe o parte, calul începu să zvâcnească din picioare în spasmele dinaintea morții, încurcându-se în propriile măruntaie. De Lorche zăcea nemişcat în apropiere, aidoma unui drug de fier pe zăpadă, iar bourul păru să ezite o clipă, să treacă pe lângă ei şi să atace alți cai, dar având aceste prime victime înaintea lui, se întoarse din nou către ei şi începu să împungă înverşunat cu coarnele bietul telegar şi să-i sfârtece burta.

Oamenii din pădure dădură fuga în ajutorul cavalerului străin. Zbyszko, care voia să le apere pe prințesă şi pe Danusia, ajunse cel dintâi şi împlântă vârful suliței sub spata fiarei. Izbi, însă, cu atâta avânt, că sulița, când bourul se răsuci brusc, i se frânse în mână, iar el căzu cu fața în zăpadă. „A murit! a murit!" răsunară glasurile mazurienilor care-i veneau în ajutor. În acest timp, capul taurului îl acoperi pe Zbyszko şi-l apăsă în zăpadă. Dinspre prinț, se apropiau cei doi „apărători", ar fi venit totuşi în zadar, dacă nu le-ar fi luat-o înainte cehul Hlawa, dăruit lui Zbyszko de Jagienka. Acesta ajunse înaintea lor şi înălțând securea lată, lovi în grumazul aplecat al bourului în spatele coarnelor.

Izbitura fu atât de năprasnică, încât animalul se prăbuşi ca lovit de trăsnet cu capul despicat aproape până la jumătate; în cădere, însă, îl strivi pe Zbyszko. Cei doi „apărători" traseră într-o clipită leşul înfiorător, iar în acest timp, prințesa şi Danusia, descălecând repede, sosiră în fugă, amuțite de groază, lângă tânărul rănit.

Palid, mânjit tot cu sângele propriu şi al bourului, Zbyszko se săltă puțin, încercă să se ridice, dar se clătină şi sprijinindu-se într-o mână, izbuti să îngaime un singur cuvânt:

— Danuśka...

După care sângele îi țâşni pe gură şi întunericul îi cuprinse mintea. Danusia îl apucă de brațe, dar neputând să-l țină, începu să strige după ajutor. Într-adevăr, îl înconjurară din toate părțile, îl frecară cu zăpadă, îi turnară vin în gură, în sfârşit, Mrokota de Mocarzew, starostele de vânătoare, porunci să fie întins pe o mantie şi să-i oprească sângele cu ajutorul unor ciuperci de pădure.

— O să trăiască, numai să nu-şi fi rupt şira spinării, ci doar câteva coaste, rosti, întorcându-se către prințesă.

Celelalte jupânițe, ajutate de vânători, se ocupară şi ele de Lorche. Îl întoarseră pe toate părțile, căutând găuri în armură sau îndoituri făcute de coarnele taurului, dar afară de urmele de zăpadă, care pătrunsese pe la încheieturile plăcilor, nu mai găsiră nimic. Bourul se răzbunase în primul rând pe cal, care zăcea alături fără suflare, acoperindu-şi cu burta măruntaiele împrăştiate, iar de Lorche nu era rănit deloc. Acum, însă, când îi scoaseră coiful şi îi turnară vin în gură, deschise ochii numaidecât, îşi veni în fire şi văzând deasupra lui fețele îngrijorate ale celor două jupânițe

chipeşe, întrebă în limba nemților:

— Se vede că am şi ajuns în rai şi mă străjuiesc îngerii.

Jupânițele nu înțeleseră, de bună seamă, ce le spuse cavalerul, dar bucuroase că îşi recăpătase cunoştința şi vorbise, începură să-i zâmbească şi cu ajutorul vânătorilor, îl ridicară de jos, iar el, simțind că-l doare mâna dreaptă, şi-o rezemă pe cea strângă de brațul unuia dintre „îngeri" şi o vreme rămase nemişcat, temându-se să facă vreun pas, fiindcă nu prea era sigur pe picioare. După care îşi făcu privirea roată: văzu leşul vinețiu al bourului, care de aproape părea îngrozitor de mare, o văzu pe Danusia frângându-şi mâinile deasupra lui Zbyszko şi, în sfârşit, chiar pe acesta întins pe mantie.

— Cavalerul acesta mi-a sărit în ajutor? întrebă. Trăieşte?

— E rănit grav, îi răspunse unul dintre curtenii care ştiau nemțeşte.

— N-o să mă bat cu el, ci pentru el! spuse lotaringianul.

Atunci, însă, prințul care mai înainte stătuse nu departe de Zbyszko, se apropie de cavaler şi începu să-l laude: că prin fapta lui îndrăzneață le scăpase de o mare primejdie pe prințesă şi pe celelalte jupânițe, salvându-le poate chiar viața, ispravă pentru care, afară de răsplata cavalerească, i se va răspândi faima printre oamenii care trăiesc acum şi urmaşii lor. În vremurile moleşite de astăzi, spuse, tot mai puțini cavaleri adevărați umblă prin lume, fii deci oaspetele meu cât mai multă vreme sau rămâi pentru totdeauna în Mazowsze, unde ai dobândit mărinimia mea şi la fel de lesne vei câştiga şi dragostea oamenilor prin faptele Domniei Tale!

Inima dornică de faimă a cavalerului de Lorche se umplu de bucurie, iar când se gândi la fapta-i cavalerească pe care o săvârşise şi la asemenea vorbe de laudă, de care avusese parte în aceste ținuturi îndepărtate din Polonia, despre care se povesteau atâtea lucruri ciudate în Apus, nu mai simți aproape deloc durerea în brațul scrântit. Îşi dădu seama că un cavaler care va putea povesti la curtea din Brabant sau din Burgundia că salvase viața prințesei de Mazowsze la vânătoare, va fi aureolat de slavă ca de lumina soarelui. Sub impresia acestor gânduri, vru să se ducă numaidecât la prințesă şi să-i jure credință în genunchi, dar şi ea, şi Danusia erau ocupate cu Zbyszko. Acesta îşi recăpătase iarăşi cunoştința pentru o clipă, dar după ce-i zâmbi Danusiei, îşi duse mâna la fruntea acoperită de o sudoare rece şi leşină din nou. Vânătorii cu experiență, văzând cum i se încleştară pumnii şi rămase cu gura deschisă, îşi spuseră că nu va trăi, dar kurpienii, şi mai pricepuți, dintre care nu puțini purtau pe trup urmele ghearelor de urs, ale colților de mistreți sau ale coarnelor de zimbri, fură de altă părere, susținând că bourul îşi înfipsese cornul între coastele cavalerului, că e cu putință ca una sau două din ele să fie frânte, dar şira spinării este întreagă, pentru că altminteri tânărul n-ar fi putut să se ridice nici o clipă. Mai arătară că în locul unde căzuse Zbyszko, zăpada se troienise şi tocmai asta îl salvase, deoarece animalul, împungându-l cu partea dintre coarne, nu izbutise să-i

strivească de tot nici pieptul şi nici şira spinării.

Din nenorocire, doctorul prinţului, preotul Wyszoniek de Dziewanna, nu lua parte la vânătoare, deşi de obicei venea şi el, fiindcă acum era ocupat să coacă turtele pentru împărtăşanie la conac. Aflând aceasta, cehul plecă să-l aducă, dar între timp, kurpienii îl duseră pe Zbyszko pe mantie la curtea prinţului. Danusia voia să meargă pe jos pe lângă el, dar prinţesa se împotrivi, pentru că drumul era lung şi prin râpele pădurii se aşternuse zăpada adâncă, iar ei trebuiau să se grăbească. Starostele teuton, Hugo de Danveld, o ajută pe jupâniţă să încalece pe cal, apoi călărind alături de ea, în urma oamenilor care-l duceau pe Zbyszko, îi spuse în limba polonă cu glasul înăbuşit, ca să-l audă numai ea:

— La Szczytno, am un balsam ce vindecă de minune, pe care l-am căpătat de la un pustnic din pădurea Hercina şi pe care l-aş putea aduce în trei zile.

— Dumnezeu să te răsplătească, Domnia Ta! îi mulţumi Danusia.

— Dumnezeu scrie la catastif fiecare faptă milostivă, dar pot să mă aştept la răsplată şi de la Domnia Ta?

— Cum aş putea să te răsplătesc eu?

Teutonul îşi apropie şi mai mult calul, se vede că voia să-i spună ceva, dar stătea în cumpănă şi abia după o clipă rosti:

— În Ordin, afară de fraţi, sunt şi surori... Una dintre ele îţi va aduce balsamul vindecător, iar atunci o să vorbim şi despre răsplată.

Capitolul XXI

Preotul Wyszoniek îi bandajă rănile lui Zbyszko, văzu că este ruptă numai o coastă, dar în prima zi nu dădu asigurări că se va însănătoşi, întrucât nu ştia dacă nu se răsucise inima în bolnav sau nu i se rupsese ficatul. Pe de Lorche îl cuprinse spre seară o slăbiciune atât de mare, încât se văzu nevoit să se întindă în pat, iar a doua zi nu-şi mai putu mişca nici mâna, nici piciorul; îl dureau toate oasele. Prinţesa şi Danusia, laolaltă cu celelalte jupânişe, îi îngrijeau pe bolnavi şi fierbeau pentru ei după reţetele preotului Wyszoniek tot felul de alifii şi ierburi de leac. Totuşi Zbyszko era rănit mai grav şi din când în când vărsa sânge pe gură, ceea ce-l neliniştea foarte mult pe preotul Wyszoniek. Era, însă, conştient şi în ziua următoare, deşi vlăguit, aflând de la Danusia cui îi datora viaţa, îl chemă pe cehul lui să-i mulţumească şi să-l răsplătească. Cu acest prilej, se văzu silit să-şi spună că îl avea de la Jagienka şi dacă n-ar fi fost inima ei bună, ar fi pierit. Gândul acesta era apăsător, pentru că simţea că nu-i va plăti niciodată binele cu bine şi va fi pentru ea mereu numai motiv de supărare şi de tristeţe adâncă. De bună seamă, îşi spuse numaidecât: „Doar în două n-o să mă spintec", dar în fundul sufletului îi rămânea parcă reproşul conştiinţei, iar

cehul îi scormoni şi mai rău neliniştea lăuntrică.

— I-am jurat stăpânei mele, mărturisi, pe onoarea mea de şlahtic că te voi păzi şi asta o să şi fac, fără nici o răsplată. Ei îi eşti dator, nu mie, că te-am salvat.

Zbyszko nu-i răspunse, dar începu să răsufle greu, iar cehul tăcu un răstimp, după care adăugă:

— Dacă mi-ai porunci să mă reped până la Bogdaniec, m-aş repezi! Poate că te-ai bucura să-l vezi pe stăpânul cel bătrân, că numai bunul Dumnezeu ştie ce se va întâmpla cu Domnia Ta.

— Dar preotul Wyszoniek ce zice? întrebă Zbyszko.

— Preotul Wyszoniek zice că vom afla când va ieşi luna nouă, iar până atunci mai sunt patru zile.

— Ehei, nu mai trebuie să te duci la Bogdaniec. Până atunci ori am să-mi dau duhul înainte ca unchiul să ajungă până aici, sau am să mă fac bine.

— Trimite măcar o scrisoare la Bogdaniec. O s-o scrie Sanderus pe curat. Aşa, cel puţin, o să afle ce faci şi poate că o să plătească o slujbă la biserică.

— Acum, lasă-mă în pace, că sunt tare slăbit. Dacă o să mor, te întorci la Zgorzelice şi le spui cum s-a întâmplat, atunci o să plătească liturghia. Iar pe mine, o să mă îngroape aici ori la Ciechanów.

— Cred că la Ciechanów sau la Przasnysz, pentru că numai kurpienii se îngroapă în pădure, s-audă lupii urlând deasupra. I-am mai auzit vorbind pe slujitori că prinţul pleacă peste două zile cu curtea la Ciechanów, iar după aceea se întoarce la Varşovia.

— E, doar n-o să mă lase aici, îl linişti Zbyszko.

Aşa se şi întâmplă, deoarece prinţesa se duse în aceeaşi zi la prinţ cu rugămintea de a-i îngădui să rămână la conacul din pădure împreună cu Danusia, jupâniţele ce o slujeau şi preotul Wyszoniek care se împotrivea mutării imediate a lui Zbyszko la Przasnysz. Cavalerul de Lorche se simţi mult mai bine după două zile, aşa că începu să se dea jos din pat, aflând totuşi că femeile rămân, rămase şi el, ca să le însoţească pe drumul de întoarcere şi să le apere în caz că le atacau sarazinii. De unde aveau să vină sarazinii aceia, viteazul lotaringian nu se întrebă, într-adevăr, aşa erau numiţi lituanienii în Apusul îndepărtat, dar din partea lor nu putea s-o ameninţe nici o primejdie pe fiica lui Kiejstut, soră bună cu Witold şi vara puternicului „rege de la Cracovia", Jagiełło. De Lorche petrecuse prea multă vreme printre cavalerii teutoni şi auzise vorbindu-se destul în Mazowsze şi despre creştinarea Lituaniei, şi despre unirea celor două coroane pe capul unui singur monarh, ca să nu presupună că de la lituanieni se putea aştepta întotdeauna numai la rău. Aşa spuneau teutonii, iar el încă nu-şi pierduse cu totul încrederea în ei.

Dar în acest timp, avu loc o întâmplare care se aşează ca o umbră între oaspeţii teutoni şi prinţul Janusz. Cu o zi înainte de plecarea curţii, sosiră

fraţii Gottfryd şi Rotgier, care rămăseseră la Ciechanów, iar cu ei veni şi un oarecare de Fourcy, aducător al unei veşti proaste pentru teutoni.

Se întâmplase anume ca musafirii străini, aflaţi la starostele neamţ din Lubawa, aşadar, el, de Fourcy, apoi de Bergow şi Majneger, amândoi din familii cu merite în slujba Ordinului, auzind veştile despre Jurand de Spychów, nu numai că nu se înfricoşaseră, dar se hotărâseră să-l atragă în capcană pe vestitul războinic, ca să se convingă dacă era într-adevăr atât de grozav, cum se spunea. Starostele se împotrivise, e drept, aducând în sprijin pacea dintre Ordin şi ţinuturile mazoviene, în cele din urmă totuşi, poate nădăjduind că astfel va scăpa de vecinul ameninţător, nu numai că hotărâse să privească printre degete la încercarea celorlalţi, dar le îngăduise şi oştenilor să participe. Cavalerii îi trimiseseră provocarea lui Jurand, care se grăbise s-o primească de îndată, cu condiţia că se vor despărţi de oamenii lor şi vor veni singuri, însoţiţi de doi cavaleri, să se bată cu el chiar pe hotarul dintre Prusia şi Spychów. Întrucât nu se despărţiseră de oşteni şi nu voiseră să părăsească ţinutul Spychów, Jurand năvălise asupra lor, îi nimicise pe oşteni, îl împunsese cumplit cu sulița pe însuşi Majneger, iar pe de Bergow îl luase prins şi-l închisese în pivniţele de la Spychów. Scăpase numai de Fourcy şi după ce rătăcise trei zile prin pădurile din Mazowsze, aflând de la nişte păcurari că la Ciechanów se aflau câţiva fraţi călugări, se strecurase până la ei, ca împreună să facă plângere la prinţ şi să-l roage să-l pedepsească pe Jurand şi să-i poruncească să-i dea drumul lui de Bergow.

Aceste veşti tulburară bunele legături dintre prinţ şi oaspeţii lui, deoarece nu numai cei doi fraţi, ci şi Hugo de Danveld, şi Zygfryd de Löwe începură să-i ceară să facă dreptate Ordinului, scăpând hotarul de o pasăre de pradă, şi pedepsindu-l pe vinovat. Mai ales Hugo de Danveld, care avea socoteli mai vechi cu Jurand, a căror amintire îl umplea de durere şi ruşine, se arăta foarte îndârjit şi aproape ameninţător.

— Plângerea va ajunge la marele maestru, spuse, şi dacă Luminăţia Ta nu ne vei face dreptate, o va face el, de-ar fi ca pe tâlhar să-l apere întreaga Mazowsze.

Dar prinţul, deşi blând din fire, se mânie şi rosti:

— Ce dreptate îmi cereţi? Dacă Jurand ar fi năvălit cel dintâi asupra voastră, ar fi ars satele, v-ar fi luat vitele şi v-ar fi ucis oamenii, sigur că l-aş fi chemat în judecată şi l-aş fi osândit. Dar ai voştri l-au atacat pe el. Starostele vostru le-a dat oştenii, pe când Jurand, v-a primit provocarea şi v-a ceru doar ca oamenii voştri să plece. Cum să-l pedepsesc sau să-l chem în judecată? Aţi căutat gâlceavă cu un bărbat vajnic, de care se teme toată lumea şi aţi atras de bunăvoie nenorocirea asupra capetelor voastre, aşadar ce mai vreţi? Să-i poruncesc să nu se apere când veţi avea Domniile Voastre chef să-l atacaţi?

— Nu l-a atacat Ordinul teuton, ci oaspeţii, cavalerii străini, răspunse Hugo.

— Pentru ei răspunde Ordinul, dar i-au însoţit şi oştenii garnizoanei din Lubawa.

— Să-şi fi trimis oare starostele musafirii la moarte sigură?

La acestea, prinţul se întoarse către Zygfryd şi remarcă:

— Ia te uită cum arată dreptatea în gura Domniei Tale! Vezi ca vicleniile Domniei Tale să nu-l supere pe Dumnezeu!

Dar Zygfryd îi răspunse cu asprime:

— Cavalerul de Bergow trebuie să fie eliberat din temniţă, fiindcă bărbaţii din neamul lui au fost căpetenii în Ordin şi i-au adus mari servicii.

— Iar moartea lui Majneger trebuie răzbunată, adăugă Hugo de Danveld.

Când auzi aceste cuvinte, prinţul îşi despărţi părul în amândouă părţile şi ridicându-se de pe laviţă, începu să se apropie de nemţi cu faţa ameninţătoare, dar după o clipă se vede că-şi aduse amiante că sunt oaspeţii lui, aşa că se stăpâni şi încă o dată îşi puse mâna pe umărul lui Zygfryd şi zise:

— Ascultă-mă, staroste: porţi crucea pe mantie, aşadar răspunde cum te îndeamnă conştiinţa, pe crucea asta! a avut dreptate Jurand sau n-a avut?

— Cavalerul de Bergow musai să fie eliberat, repetă Zygfryd de Löwe.

Se aşternu o clipă de tăcere, apoi prinţul rosti:

— Dă-mi, Doamne, răbdare.

Zygfryd îşi continuă vorba cu glasul ascuţit, asemănător cu o tăietură de paloş:

— Strâmbătatea de care am avut parte prin oaspeţii noştri, ne oferă un nou prilej de plângere. De când este Ordinul Ordin, niciodată, nici în Palestina, nici în Transilvania, nici până acum în Lituania păgână, un singur bărbat nu ne-a făcut atâta rău ca acest tâlhar de la Spychów. Luminăţia Ta, prinţe! noi cerem dreptate şi pedeapsă nu pentru o strâmbătate, ci pentru o mie, nu pentru o bătălie, ci pentru cincizeci, nu pentru sângele vărsat o dată, ci pentru ani întregi de asemenea nelegiuiri, pentru care focul iadului s-ar cuveni să ardă acest cuibar păgân de răutate şi cruzime. Ale cui gemete cer răzbunarea lui Dumnezeu? ale noastre! Ale cui lacrimi? ale noastre! În zadar am umblat cu plângeri, în zadar am cerul judecată. Nu ni s-a făcut dreptate niciodată!

Auzind acestea, prinţul Janusz începu să clatine din cap şi răspunse:

— Ehei, odinioară nu puţini erau teutonii care veneau în ospeţie la Spychów, iar Jurand nu era duşmanul vostru, atâta timp cât soaţa îndrăgită nu şi-a dat sufletul în frânghia voastră. De câte ori nu i-aţi căutat ceartă cu lumânarea, vrând să-l nimiciţi, ca şi acum, pentru că v-a provocat la duel şi i-a învins pe cavalerii voştri? De câte ori n-aţi tocmit tâlhari să-l omoare sau aţi tras în el din pădure cu arbaleta? V-a încălcat pământul, aşa-i, fiindcă îl împingea dorinţa de răzbunare, dar oare voi sau cavalerii care se află în ţinuturile voastre n-aţi năvălit asupra oamenilor paşnici din Mazowsze, n-

ați jefuit, n-ați aprins satele, n-ați ucis bărbații, femeile şi copiii? Iar când m-am plâns marelui maestru la Malborg, mi-a răspuns: „Samavolnicii ca la orice hotar!" Lăsați-mă în pace! Nu vă stă bine să vă plângeți, tocmai voua care m-ați luat prins chiar pe mine, fără arme, în timp de pace şi pe pământul meu şi, dacă nu vă era frică de mânia regelui de la Cracovia, poate că aş fi gemut şi acum în temnițele voastre. Aşa m-ați răsplătit pe mine, care descind din neamul binefăcătorilor voştri. Dați-mi pace, că nu voi se cuvine să vorbiți despre dreptate!

La aceste cuvinte, cavalerii teutoni priviră unii la alții, pierzându-şi răbdarea, pentru că nu le plăcea şi le era ruşine că prințul amintea despre întâmplarea de la Zlotoryja față de cavalerul de Fourcy, astfel că Hugo de Danveld, vrând să pună capăt discuției şi să schimbe vorba, zise:

— Cu Luminăția Ta a fost o greşeală pe care n-am îndreptat-o de frica regelui de la Cracovia, ci pentru dreptate, iar pentru samavolniciile de la hotar, căpetenia noastră nu poate să răspundă, pentru că la marginea tuturor regatelor de pe lume se întâmplă la fel.

— Asta o spui chiar Domnia Ta, care-mi ceri să-l judec pe Jurand? Ce vreți?

— Dreptate şi pedeapsă.

Prințul îşi strânse pumnii ososi şi repetă:

— Dă-mi, Doamne, răbdare!

— Luminăția Ta aminteşte, vorbi mai departe Danveld, şi că samavolnicii noştri îi nedreptățesc numai pe laici şi pe cei care nu fac parte din poporul nostru, pe când ai voştri ridică mâna asupra Ordinului, adică îl profanează pe Mântuitor. Păi, ce chinuri şi pedepse li se cuvin celor ce nedreptățesc Crucea?

— Ascultă! se răsti prințul. Nu mai vorbi de Dumnezeu, că pe El nu-l păcăleşti!

Şi punându-şi mâinile pe umerii teutonului, îl scutură cu putere, iar acesta îşi reveni repede şi începu cu glasul mai blând:

— Dacă-i adevărat că oaspeții l-au atacat cei dintâi pe Jurand şi că nu s-au despărțit de oamenii lor, nu-i laud pentru asta, dar oare Jurand a primit într-adevăr provocarea?

Cu aceste cuvinte, începu să se uite la de Fourcy, clipind din ochi pe furiş, de parcă voia să-l îndemne să nege, dar acesta, neputând sau nevrând să-l asculte, răspunse:

— A încuviințat să trimitem oamenii înainte şi să ne batem singuri cu el.

— Eşti sigur, Domnia Ta?

— Pe onoarea mea! Eu şi de Bergow am fost de acord, dar Majneger n-a vrut.

Deodată, prințul îl întrerupse:

— Staroste de Szczytno! Domnia Ta ştii mai bine decât ceilalți că

Jurand n-a respins provocarea.

Aici se întoarse către toți şi îi întrebă:

— Care dintre voi ar vrea să-l provoace la lupta călare sau pe jos, eu i-o îngădui. Dacă Jurand va fi omorât sau luat prins, de Bergow va fi eliberat din robie fără răscumpărare. Mai mult să nu-mi cereți, că nu veți căpăta.

Dar după aceste cuvinte, se lăsă o liniște adâncă. Şi Hugo de Danveld, şi Zygfryd de Löwe, şi fratele Rotgier, şi fratele Gottfryd, deşi luptători curajoşi, îl cunoşteau prea bine pe straşnicul stăpân de la Spychów, ca oricare dintre ei să lupte cu el pe viață şi pe moarte. Ar fi putut s-o facă doar un om străin, venit de pe alte meleaguri, ca de Lorche sau Fourcy, dar de Lorche nu era de față la această înțelegere, iar de Fourcy era prea înspăimântat.

— O dată l-am văzut, murmură abia auzit, şi-mi ajunge.

Iar Zygfryd de Löwe refuză şi el:

— Călugărilor nu le este îngăduit să lupte de unul singur, poate doar cu îngăduința marelui maestru şi a mareşalului, noi, însă, nu cerem îngăduința de a lupta, ci numai ca de Bergow să scape de temniță, iar Jurand să fie condamnat la moarte.

— Nu voi sunteți legea în acest ținut.

— Pentru că am suportat cu răbdare o vecinătate dificilă. Dar maestrul nostru va şti să facă dreptate.

— Nici căpetenia voastră şi nici Domniile Voastre n-aveți nici un drept în Mazowsze!

— Maestrul îi are în spate pe nemți şi pe împăratul Romei.

— Iar eu pe regele Poloniei, care domneşte peste mai mult țări şi popoare.

— Oare, Luminăția Ta doreşti război cu Ordinul?

— Dacă voiam război, nu vă aşteptam în Mazowsze, ci aş fi venit la voi, dar nici tu să nu mă amenințI, că nu mă tem de tine.

— Ce să-i spun marelui maestru?

— Maestrul vostru nu m-a întrebat nimic. Spune-i ce vrei.

— Atunci, o să ne răzbunăm şi o să pedepsim singuri.

La acestea, prințul întinse brațul şi începu să-l amenințe cu degetul, aproape de fața teutonului.

— Tacă-ți gura! rosti cu glasul înăbuşit de mânie, tacă-ți gura! Eu ți-am dat voie să-l provoci pe Jurand, dar dacă vei pătrunde în țară mea cu oastea de călugări, atunci te voi lovi pe tine şi oaspetele va deveni prins.

Şi era limpede că îşi pierduse răbdarea, fiindcă dădu din toate puterile cu căciula de masă şi ieşi din încăpere trântind uşa. Teutonii păliră de turbare, iar de Fourcy se uită la ei de parcă i se învălmăşise mintea.

— Aşadar, ce facem? întrebă cel dintâi fratele Rotgier.

Hugo de Danveld aproape că se repezi cu pumnii la de Fourcy.

— De ce-ai spus că voi l-ați atacat pe Jurand?

— Pentru că ăsta-i adevărul!

— Trebuia să minți.

— Eu n-am venit aici să mint, ci să mă lupt.

— Grozav te-ai mai bătut, n-am ce zice!

— Dar tu n-ai luat-o la sănătoasa dinaintea lui Jurand până la Szczytno?

— Pax! rosti de Löwe. Acest cavaler este oaspetele Ordinului.

— Şi indiferent ce-a zis, interveni fratele Gottfryd. Jurand n-ar fi pedepsit fără judecată, iar la judecată ar fi ieşit totul la iveală.

— Deci ce facem? repetă fratele Rotgier.

Se lăsă tăcerea un răstimp, după care luă cuvântul asprul şi înverşunatul Zygfryd de Löwe:

— Trebuie să sfârşim odată cu câinele ăsta sângeros! De Bergow trebuie scos din temniță. Strângem garnizoanele de la Szczytno, de la Insburk şi de la Lubawa, îi chemăm şi pe şlahticii de la Chelmno şi-l lovim pe Jurand... E timpul să sfârşim cu el!

Dar vicleanul Danveld, care ştia să cumpănească orice lucru pe amândouă feţele, îşi duse mâinile la cap, îşi încruntă sprâncenele şi după un timp, spuse:

— Nu se poate fără îngăduința maestrului.

— Dacă vom izbuti, maestrul ne va lăuda! zise fratele Gottfryd.

— Dar dacă nu va fi aşa? Dacă prinţul îşi adună sulițaşii şi ne va ataca?

— Între el şi Ordin este pace; n-o să ne atace!

— Întocmai! este pace, dar noi vom năvăli asupra lui. Garnizoanele noastre nu ajung împotriva mazurienilor.

— Atunci, maestrul va ține cu noi şi va fi război.

Danveld se încrunta din nou şi căzu pe gânduri.

— Nu! nu! spuse după o clipă. Dacă vom izbândi, maestrul se va bucura în sinea lui... Va trimite soli la prinţ, vor avea loc negocieri şi vom scăpa nepedepsiți. Numai în caz de înfrângere, Ordinul nu ne va ține partea şi nu-i va declara război prinţului... Pentru asta, ar fi nevoie de alt maestru... Cu prinţul se află regele polon, iar cu el maestrul nu se va pune în poară...

— Oricum, am luat ținutul Dobrzynului şi asta dovedeşte că nu ne temem de Cracovia.

— Pentru că aşa au impus aparenţele... Ludwik de Opole... Am primit chipurile zălog, dar şi asta...

Aici, privi împrejur şi adăugă cu glas coborât:

— La Malborg, am auzit că dacă ne-ar amenința cu război, numai ca să le întoarcem zălogul, i l-am oferi, doar ca să ni-l dea înapoi.

— Ah! oftă fratele Rotgier, dacă s-ar afla printre noi Markwart Salzbach sau Szomberg care i-a strâns de gât căţeii lui Witold, ei s-ar descurca şi cu Jurand. Witold este înlocuitorul lui Jagiełło! Mare cneaz şi cu toate acestea, Szomberg n-a pățit nimic... I-a omorât copiii lui Witold şi nu i-au făcut nimic!... Adevărat, ne lipsesc oamenii care să se descurce în orice

situație...

Auzind acestea, Hugo de Danveld îşi rezemă coatele de masă şi se cufundă în gânduri. Deodată, i se luminară ochii, îşi şterse buzele groase cu dosul palmei, cum avea obiceiul, şi zise:

— Binecuvântată fie clipa, cuvioase frate, când ai amintit numele viteazului frate Szomberg.

— Din ce pricină? Nu cumva ai născocit ceva? întrebă Zygfryd de Löwe.

— Spune repede, Domnia Ta! strigară fraţii Rotgier şi Gottfryd.

— Luaţi aminte, îi linişti Hugo. Jurand are aici o fiică, singurul lui copil, la care ţine ca la ochii din cap.

— Are! o cunoaştem. Îi este dragă şi prinţesei Anna Danuta.

— Adevărat. Dacă am răpi această jupâniţă, Jurand l-ar da în schimbul ei nu numai pe Bergow, ci pe toţi prinşii, pe el însuşi şi Spychów pe deasupra!

— Pe sângele Sfântului Bonifaciu vărsat la Dochum! exclamă fratele Gottfryd, chiar aşa ar face precum spui.

După care tăcură parcă înfricoşaţi de cutezanţa lor şi de greutăţile întreprinderii. Abia după un răstimp, fratele Rotgier i se adresă lui Zygfryd de Löwe:

— Înţelepciunea şi experienţa Domniei Tale sunt egale cu vitejia; ce părere ai?

— Eu cred că e un lucru la care trebuie să ne gândim.

— Pentru că, vorbi Rotgier mai departe, fata este jupâniţă prinţesei, ba, chiar mai mult, fiindcă o iubeşte ca pe fiica ei. Gândiţi-vă, cuvioşi fraţi, ce zarvă se va isca.

Hugo de Danveld începu să râdă:

— Domnia Ta ai spus că Szomberg i-a otrăvit sau i-a strâns de gât căţeluşii lui Witold şi ce-a păţit? Ei fac gălăgie din orice, dar dacă i l-am trimite maestrului pe Jurand în lanţuri, ne-ar aştepta mai degrabă răsplata decât pedeapsa.

— Negreşit, încuviinţă de Löwe, împrejurările ne sunt prielnice. Prinţul pleacă şi Anna Danuta rămâne aici numai cu jupâniţele de la curte. Cu toate acestea, atacarea conacului prinţului în timp de pace, nu-i treabă uşoară. Curtea prinţului nu e Spychów. Totul seamănă cu Zlotoryja! Iarăşi vor ajunge plângeri la toate curţile regale şi la papă împotriva ticăloşiilor Ordinului; iarăşi ne va ameninţa blestematul de Jagiełło, iar maestrul, îl cunoaşteţi doar: va înşfăca tot ce se poate, dar nu va încuviinţa războiul cu Jagiełło... Aşa-i, se va isca zarvă în toate ţinuturile din Mazowsze şi din Polonia.

— Iar în acest timp, oasele lui Jurand vor albi în cârlig, adăugă fratele Hugo. Cine vă spune s-o răpiţi chiar de lângă prinţesă?

— Că doar nu de la Ciechanów, unde afară de şlahtici, mai sunt şi trei

sute de arcaşi.

— Nu, dar Jurand nu poate să se îmbolnăvească şi să-şi trimită oamenii după fiică? Atunci prinţesa o va lăsa să plece, iar dacă Danusia va dispărea pe drum cine-o să spună că noi am răpit-o?

— Da, răspunse de Löwe nerăbdător, faceţi în aşa fel ca Jurand să se îmbolnăvească şi să-şi cheme fiica la el...

La acestea, Hugo zâmbi triumfător şi zise:

— Eu am la mine un aurar care a fost alungat pentru hoţie de la Malborg şi s-a stabilit la Szczytno şi care se pricepe să imite orice pecete; am şi oameni care, deşi sunt supuşii noştri, provin dintre mazurieni... Nici acum nu mă înţelegeţi?...

— Cum de nu? strigă cu înflăcărare fratele Gottfryd.

Iar Rotgier îşi ridică braţele şi îl binecuvânta:

— Să-ţi dea Dumnezeu noroc, cuvioase frate, căci nici Markwart Salzbach, nici Szomberg n-ar fi ticluit-o mai bine.

După care îşi miji ochii, de parcă voia să vadă ceva de departe.

— Îl şi văd pe Jurand, zise, cum stă cu ştreangul de gât la poarta Gdansk din Malborg şi cum oştenii noştri îl împung cu sulița...

— Iar fata va ajunge slujitoarea Ordinului, adăugă Hugo.

Auzind acestea, de Löwe îşi îndreptă privirile spre Danveld, dar acesta îşi lovi iarăşi gura cu dosul palmei şi spuse:

— Acum, să mergem cât mai repede la Szczytno!

Capitolul XXII

Totuşi, înainte de a pleca la Szczytno, cei patru fraţi călugări şi de Fourcy veniră la prinţ şi la prinţesă să-şi ia rămas-bun. Despărţirea nu fu prea prietenoasă, dar prinţul nevrând, după vechiul obicei polonez, să-şi lase oaspeţii să plece cu mâinile goale, îi dărui fiecăruia dintre fraţii călugări câte o frumoasă blană de jder şi o grivnă de argint, pe care ei le primiră cu bucurie, asigurându-l, ca nişte călugări juruiţi sărăciei, că nu vor păstra aceşti bani pentru ei, ci-i vor împărţi celor sărmani, cărora le vor recomanda să se roage pentru sănătatea, slava şi viitoarea mântuire a prinţului. Mazurienii râseră pe sub mustaţă de aceste asigurări, deoarece erau bine cunoscute lăcomia Ordinului şi cu atât mai mult minciunile cavalerilor teutoni. Plin Mazowsze se spunea: „cum miroase dihorul, aşa minte teutonul". Plin urmare, şi prinţul dădu doar din mână, ascultându-le mulţumirile, iar după ieşirea lor, spuse că datorită rugăciunilor teutonilor ar ajunge în rai mai degrabă mergând înapoi, ca racul.

Dar mai înainte, când se despărţiră de prinţesă, în momentul când Zygfryd de Löwe îi sărută mâna, Hugo von Danveld se apropie de Danusia, îi puse mâna pe cap şi mângâind-o, îi zise:

— Nouă ni s-a poruncit să plătim răul cu bine şi să-i iubim chiar şi pe vrăjmaşii noştri, aşa că va veni aici o soră călugăriţă şi îţi va aduce, jupâniţă, balsamul vindecător de Hercina.

— Şi cum am să-ţi mulţumesc, Domnia Ta? întrebă Danusia.

— Devenind prietena Ordinului şi a călugărilor.

De Fourcy îi văzu vorbind şi pentru că rămase uimit de frumuseţea jupâniţei, după ce porniră spre Szczytno, îl întrebă:

— Cine-i jupâniţă cu care ai vorbit la plecare?

— Fiica lui Jurand! îl lămuri teutonul.

De Fourcy se miră:

— Cea pe care vreţi s-o răpiţi?

— Aceea. Iar când vom pune mâna pe ea, Jurand va fi al nostru.

— Se vede că nu-i rău tot ce vine de la Jurand. Merită să fii străjerul unui astfel de prins.

— Crezi că ar fi mai uşor să te lupţi cu ea, decât cu Jurand?

— Asta înseamnă că gândesc la fel ca Domnia Ta. Tatăl este duşmanul Ordinului, iar fiicei i-ai vorbit cu cuvinte mieroase, şi pe deasupra i-ai promis şi balsamul.

Se pare că Hugo de Danveld simţi nevoia să se dezvinovăţească:

— I-am promis balsamul pentru tânărul cavaler rănit de bour şi cu care, aşa cum ştiţi, este logodită. Dacă vor face scandal după răpirea fetei, o să spunem nu numai că nu i-am vrut răul, dar i-am trimis şi leacuri, ca nişte buni creştini.

— Prea bine, încuviinţă de Löwe. Trebuie să trimitem pe cineva sigur.

— O să trimit o femeie cuvioasă, foarte credincioasă Ordinului. Am să-i spun să privească şi să asculte, să afle tot. Când vor veni oamenii noştri, chipurile din partea lui Jurand, vor găsi totul pregătit...

— Va fi greu să aflăm asemenea oameni.

— Câtuşi de puţin. La noi, poporenii vorbesc aceeaşi limbă. Şi la oraş, ba chiar în garnizoană, sunt oamenii izgoniţi de lege din Mazowsze, hoţi şi tâlhari, e adevărat, dar care nu se tem de nimic şi sunt gata de orice. Am să le făgăduiesc că, dacă-şi fac treaba bine, vor fi răsplătiţi din belşug, iar dacă nu, îi aşteaptă ştreangul.

— Ei, şi dacă ne trădează?

— Asta nu se va întâmpla, fiindcă în Mazowsze fiecare merita de mult să fie tras pe roată, aşa că pe fiecare îl aşteaptă împlinirea unei osânde. Nu trebuie decât să le dăm veşminte bogate, ca să fie luaţi drept slujitorii lui Jurand, şi lucrul cel mai de seamă: o scrisoare cu pecetea lui Jurand.

— Se cuvine să chibzuim totul cu grijă, îi preveni fratele Rotgier. Poate că după bătălia din urmă, Jurand va voi să-l vadă pe prinţ, ca să se plângă împotriva noastră şi astfel să se dezvinovăţească. Aflându-se la Ciechanów, se va repezi şi la conacul din pădure să-şi întâlnească fiica. S-ar putea întâmpla ca atunci oamenii noştri, venind după jupâniţă, să dea chiar peste

Jurand.

— Cei pe care-i voi alege, sunt nişte netrebnici unşi cu toate alifiile. Ei vor şti că, dacă-l întâlnesc pe Jurand, vor atârna în cârlig. Îi priveşte cum să se ferească.

— Totuşi, s-ar putea întâmpla să-i prindă.

— Atunci, o să ne lepădăm de ei şi de scrisoare. Cine poate dovedi că noi i-am trimis? în sfârşit, de nu va avea loc răpirea, nu se va isca zarvă, iar dacă mazurienii vor ciopârți câțiva nelegiuiți, Ordinul nu va suferi nici o pagubă.

Dar fratele Gottfryd, cel mai tânăr dintre călugări, spuse:

— Nu pricep planurile şi teama voastră că fata a fost răpită din porunca noastră. Având-o în mână, va trebui doar să trimitem pe cineva la Jurand şi să-i spună: „Fiica ta se află la noi, dacă vrei să-şi recapete libertatea, dă-ni-l pe Bergow şi pe tine în schimbul ei"... Cum altfel?... Atunci, însă, se va şti că noi am poruncit s-o răpească.

— Are dreptate! adeveri de Fourcy, care nu era prea încântat de planul lor. De ce să ascundem ce trebuie să iasă la iveală?

Hugo de Danveld începu să râdă şi întorcându-se spre fratele Gottfryd, îl întrebă:

— De când porți mantia albă?

— Se împlinesc şase ani prima duminică după Sfânta Treime.

— După ce o s-o mai porți încă şase, vei înțelege mai bine treburile Ordinului. Jurand ne cunoaşte mai bine decât Domnia Ta. O să i se spună aşa: „De fiica ta, are grijă Szomberg şi dacă scoți o vorbă, adu-ți aminte de copiii lui Witold..."

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, Bergow va fi slobod, iar Ordinul va scăpa de Jurand.

— A, nu! strigă fratele Rotgier, totul este cumpănit atât de bine, încât Dumnezeu ar trebui să binecuvânteze fapta noastră.

— Dumnezeu binecuvântează tot ce are drept scop binele Ordinului, rosti posomorât Zygfryd de Löwe.

Şi călăriră mai departe în tăcere, iar înaintea lor, la două sau trei aruncături de săgeată, mergeau oamenii lor, ca să deschidă drumul care se troienise, întrucât noaptea căzuse multă zăpadă. Copacii se acoperiseră de chiciură, ziua era înnorată, dar caldă, aşa că de pe cai se împrăştiau aburi. Din pădure, zburau spre aşezările oamenilor stoluri de ciori, umplând văzduhul de croncănituri prevestitoare de rău.

De Fourcy rămase puțin în urma teutonilor şi călărea adâncit în gânduri. Era oaspetele Ordinului de câțiva ani, luase parte la campaniile din Samogiția, unde se umpluse de faimă şi, primit pretutindeni cum numai cavalerii teutoni ştiau să-i întâmpine pe cei veniți din țări îndepărtate, se legase puternic de ei şi, cum nu avea nici avere, intenționa să intre în rândurile lor. Deocamdată, îşi petrecea timpul la Malborg sau vizita

căpeteniile cunoscute, căutând în aceste călătorii, distracţie şi aventuri. Venind de curând la Lubawa împreună cu bogatul de Bergow şi auzind de Jurand, ardea de dorința de a se măsura cu un bărbat care stârnise groaza tuturor. Sosirea lui Majneger, care ieşise învingător din toate luptele, grăbise expediția. Comturul de Lubawa le dăduse oameni; le povestise totuşi atâtea celor trei cavaleri nu numai despre cruzimea, dar şi despre vicleniile şi jurămintele călcate de Jurand, încât, atunci când acesta le ceruse să se despartă de oşteni, nu căzuseră de acord, temându-se că, dacă-i vor da ascultare, îi va împresura şi-i va ucide sau îi va întemnița în pivnițele de la Spychów. Atunci Jurand, socotind că ei nu voiau numai lupta cavalerească, ci şi jaful, îi atacase în luptă deschisă şi-i nimicise. De Fourcy îl văzuse pe Bergow prăbuşindu-se odată cu calul, îl văzuse pe Majneger cu o suliță frântă în burtă, văzuse oameni implorând zadarnic îndurarea. El însuşi abia izbutise să se furişeze şi rătăcise câteva zile pe drumuri şi prin păduri, unde ar fi murit de foame sau ar fi căzut pradă animalelor sălbatice, dacă n-ar fi ajuns din întâmplare la Ciechanów; acolo îi găsise pe fraţii Gottfryd şi Rotgier. Întreaga expediție îl umpluse de umilință, ruşine, ură, dorință de răzbunare şi jale din cauza lui Bergow, care-i era prieten apropiat. Tocmai de aceea se alăturase cu tot sufletul plângerii cavalerilor călugări, când ceruseră pedepsirea vinovatului şi eliberarea prinsului nefericit, iar când această plângere rămăsese fără rezultat, la început fusese gata să accepte orice mijloace care i-ar fi oferit posibilitatea să se răzbune pe Jurand. Acum, însă, se treziră dintr-odată în inima lui îndoielile. Ascultând discuția călugărilor, mai ales ceea ce spusese Hugo de Danveld, nu o dată fusese uimit de-a binelea. Cunoscându-i îndeaproape câțiva ani pe cavalerii teutoni, aflase că ei nu sunt nicidecum aşa cum erau înfățişați în Germania şi în Apus. La Malborg, cunoscuse totuşi câțiva cavaleri aspri şi drepți; aceştia se plângeau adesea de stricăciunea fraților, de destrăbălarea lor, de lipsa de disciplină, şi de Fourcy simțea că au dreptate, dar el însuşi fiind un petrecăreț care nu ştia ce-i ascultarea, nu osândea prea mult aceste defecte, mai ales că toți cavalerii călugări le răsplăteau cu vitejia lor. Doar îi văzuse la Wilno aruncându-se în lupta piept la piept cu cavalerii polonezi, cucerind fortărețe apărate cu o îndârjire supraomenească de garnizoane poloneze; îi văzuse pierind sub loviturile securilor şi ale paloşelor, în asalturi generale sau în ciocniri de unul singur. Erau neîndurători şi cumpliți pentru lituanieni, dar erau şi ca nişte lei şi se scăldau în slavă ca în lumina soarelui. Totuşi, de astă dată, de Fourcy avea impresia că Hugo de Danveld propune asemenea planuri şi mijloace, de care s-ar cuveni să se înfioare sufletul oricărui cavaler, iar ceilalți frați nu numai că nu se arată mânioşi, ci îi ascultă fiecare cuvânt. Aşa că îl cuprindea o uimire din ce în ce mai mare şi, în cele din urmă, se cufundă în gânduri, întrebându-se dacă-i bine să ajute la săvârşirea unor fapte de acest fel.

Dacă măcar ar fi fost vorba numai de răpirea jupâniței şi apoi de

schimbarea ei cu Bergow, treacă-meargă, deşi farmecul Danusiei îi înfiorase inima. Dacă ar fi trebuit să fie paznicul ei, n-ar fi avut nimic împotrivă, chiar dacă nu era sigur că ar fi scăpat din mâna lui tot aşa cum i-a fost încredinţată. Teutonii aveau, însă, alte planuri. Ei voiau ca prin ea, odată cu Bergow, să pună mâna şi pe Jurand, să-i promită acestuia că îi dau drumul, dacă acceptă schimbul, apoi să-l omoare, iar odată cu el, pentru a-şi ascunde înşelăciunea şi crima, şi pe fiică. Doar ameninţaseră că va avea soarta copiilor lui Witold în cazul când ar fi îndrăznit să se plângă. „Nu vor să-şi ţină făgăduiala, pe amândoi vor să-i păcălească şi să-i omoare, îşi spuse de Fourcy, şi când te gândeşti că poartă crucea şi ar trebui s-o respecte mai mult decât alţii". Şi sufletul i se răzvrătea faţă de asemenea lipsă de obraz, dar se hotărî să verifice dacă bănuielile lui erau îndreptăţite, aşa că se apropie din nou de Danveld şi întrebă:

— Dar dacă Jurand se va preda, îi veţi da drumul jupâniţei?

— Dacă-i vom da drumul, toată lumea va afla de îndată că noi i-am răpit pe amândoi, răspunse Danveld.

— Şi ce vreţi să faceţi cu ea?

Danveld se aplecă spre cel cu care vorbea şi îşi arătă zâmbind dinţii stricaţi de sub buzele groase.

— Domnia Ta, mă întrebi ce vom face cu ea înainte sau după?

De Fourcy, aflând ce voia să ştie, tăcu, un răstimp păru să lupte cu sine însuşi, apoi se înălţa puţin în scări şi spuse atât de tare, ca să-l audă cu toţii:

— Cuviosul frate Ulryk von Jungingen, modelul şi podoaba cavalerilor, mi-a zis odată aşa: „Numai printre cei vârstnici mai găseşte la Malborg cavaleri vrednici să poarte Crucea, dar cei de la stărostiile de la hotar nu fac decât să împroaşte Ordinul cu noroi".

— Toţi suntem plini de păcate, dar îl slujim pe Domnul, răspunse Hugo.

— Unde-i onoarea Domniei Tale de cavaler? Nu-l slujeşti pe Dumnezeu cu fapte de ruşine, ori poate nu-l slujiţi pe Mântuitorul! Aflaţi, atunci, că nu numai că nu vă voi ajuta, dar nici n-am să vă îngădui...

— Ce n-ai să ne îngădui?

— Înşelăciunea, trădarea şi ruşinea.

— Şi cum poţi să ne împiedici, Domnia Ta? în încăierarea cu Jurand ţi-ai pierdut oamenii şi carele de povară. Va trebui să trăieşti numai din mila Ordinului şi o să mori de foame, dacă n-o să-ţi aruncăm o bucăţică de pâine. Iar pe de altă parte, Domnia Ta eşti unul, pe când noi suntem patru, cum o să ne faci faţă?

— Cum o să vă împiedic? repetă Fourcy. Pot să mă întorc la conac şi să-l previn pe prinţ, pot să dezvălui lumii întregi planurile voastre.

La acestea, fraţii călugări priviră unii la alţii şi chipurile li se schimbară într-o clipită. Îndeosebi Hugo de Danveld se uită o vreme întrebător în ochii lui Zygfryd de Löwe, după care se întoarse către de Fourcy:

— Strămoşii Domniei Tale, spuse, au slujit în Ordin, iar Domnia Ta vrei

să le urmezi pilda, dar noi nu-i primim pe trădători.

— Iar eu nu vreau să slujesc alături de trădători.

— Ehei! n-o să-ți duci la capăt amenințarea, Domnia Ta. Ştii că Ordinul poate să-i pedepsească nu numai pe călugări...

Dar de Fourcy, pe care-l înfuriară aceste cuvinte, trase paloşul, apucă tăişul cu mâna stângă, îşi puse dreapta pe mâner şi zise:

— Pe mânerul ăsta în formă de cruce, pe capul Sfântului Dionizy, patronul meu, şi pe onoarea mea de cavaler, o să-i previn pe prințul de Mazowsze şi pe maestru.

Hugo de Danveld privi din nou întrebător la Zygfryd de Löwe, iar acesta clipi din ochi, ca şi când ar fi încuviințat ceva.

Atunci, Danveld rosti cu un glas ciudat de surd şi schimbat.

— Sfântul Dionizy putea să-şi poarte la subsoară capul retezat, dar când va cădea al Domniei Tale...

— Mă amenințI? îl întrerupse de Fourcy.

— Nu, dar am să te omor! răspunse Danveld.

Şi îi împlântă cuțitul în şold cu atâta putere, că ascuțişul îi pătrunse în carne până la mâner. De Fourcy răcni cât putu de tare, o clipă se strădui să pună mâna dreaptă pe paloşul pe care mai înainte îl ținea cu mâna stângă, dar îi scăpă, iar în acest timp ceilalți trei frați începură să-l împungă fără milă cu pumnalele în grumaz, în spinare, în abdomen până când se prăvăli de pe cal.

După care se făcu tăcere. De Fourcy, sângerând groaznic din cele peste zece răni, zvâcnea pe zăpadă, râcâind-o spasmodic cu degetele. De sub bolta cerului de plumb se auzea numai croncănitul ciorilor care părăseau pădurea, îndreptându-se către aşezările oamenilor.

Apoi ucigaşii începură să discute cu însuflețire:

— Oamenii noştri n-au văzut nimic! constată Danveld gâfâind.

— Nimic. Oştenii sunt înainte; nu se mai văd, îl linişti de Löwe.

— Ascultați-mă, iată încă un motiv de plângere. O să răspândim zvonul că ne-au atacat cavalerii mazovieni şi ne-au ucis tovarăşul. O să facem gălăgie, până când o să se audă şi la Malborg că prințul îşi atacă până şi propriii oaspeți. Trebuie să spunem că Janusz, nu numai că n-a vrut să ne asculte când l-am învinuit pe Jurand, dar a dat poruncă să fie ucis chiar cel care se plângea.

De Fourcy se răsucise pe spate în acest timp şi zăcea nemişcat cu gura plină de spumă însângerata şi cu spaima întipărită în ochii morți, larg deschişi. Fratele Rotgier privi la el şi zise:

— Luați aminte, cuvioşi frați, cum pedepseşte Dumnezeu fie şi numai intenția de trădare.

— Ce-am făcut, am făcut pentru binele Ordinului, răspunse Gottfryd. Laudă celor...

Dar se întrerupse, fiindcă în aceeaşi clipă, în urma lor, la cotitura

drumului înzăpezit, se ivi un călăreț în goana calului. Văzându-l, Hugo de Danveld strigă repede:

— Oricine-o fi, acest om trebuie să piară.

Dar de Löwe care, deşi cel mai în vârstă dintre fraţi, avea privirea deosebit de ageră, spuse:

— Îl cunosc, e scutierul care a omorât bourul cu securea. Adevărat, el este!

— Ascundeţi pumnalele, ca să nu se sperie, îi sfătui Danveld. O să-l atac tot eu întâi, iar voi pe urmă.

În acest timp, cehul ajunse şi la zece sau opt paşi, opri calul. Văzu leşul în balta de sânge, calul fără călăreț, mirarea i se răsfrânse pe faţă, dar asta nu dură decât o clipită. Se întoarse imediat spre fraţii călugări, ca şi când n-ar fi văzut nimic, şi le dădu bineţe:

— Închinăciune, viteji cavaleri!

— Te-am recunoscut, răspunse Danveld, apropiindu-se încet, Ai ceva pentru noi?

— M-a trimis cavalerul Zbyszko de Bogdaniec, căruia îi port sulița, şi care, rănit de bour la vânătoare, n-a putut veni el însuşi.

— Ce vrea stăpânul tău de la noi?

— Pentru că l-aţi vorbit de rău pe nedrept pe Jurand de Spychów cu pagubă pentru onoarea lui de cavaler, stăpânul meu îmi zice să vă spun că n-aţi făcut asta ca nişte cavaleri, ci aţi lătrat ca nişte câini; iar cine se va supăra auzind aceste cuvinte, pe acela îl va provoca la luptă pe jos sau călare până la ultima suflare, la care se va înfăţişa unde-i veţi spune, când prin graţia şi mila lui Dumnezeu va scăpa de boala de acum.

— Spune-i stăpânului tău că fraţii cavaleri îndură cu răbdare în numele Mântuitorului ocările, iar la luptă nu se vor înfăţişa fără îngăduinţa maestrului sau a marelui mareşal pentru dobândirea căreia vom scrie la Malborg.

Cehul privi din nou la trupul lui de Fourcy, fiindcă mai mult pentru el venise. Zbyszko ştia prea bine că fraţii călugări nu se vor prezenta, dar aflând că printre ei se găsea şi un cavaler laic, mai ales pe el voia să-l provoace, câştigând prin aceasta bunăvoinţa lui Jurand. Dar cavalerul acela zăcea acum fără viaţă, ciopârţit ca un bou între cei patru teutoni.

Adevărat, cehul nu înţelegea ce se întâmplase, dar pentru că era hârşit de mic cu tot felul de primejdii, îşi dădu seama de pericol. Îl mai miră şi că Danveld, în timp ce vorbea, se apropia tot mai mult de el, ceilalţi înconjurandu-l din toate părţile. Din aceste motive, începu să fie cu luare-aminte, mai ales că n-avea nici o armă la el, fiindcă plecase în mare grabă.

Danveld continua să vorbească venind tot mai aproape:

— I-am trimis stăpânului tău un balsam vindecător, aşa că nu mă răsplăteşte prea bine pentru bunăvoinţa mea. E un lucru obişnuit la polonezi... dar pentru că este rănit grav şi se poate înfăţişa curând înaintea

Domnului, spune-i...

Aici, îşi puse palma pe umărul cehului.

— Spune-i că eu îi răspund în acest fel!...

Şi în aceeaşi clipă pumnalul luci la gâtul scutierului. Dar înainte de a izbuti să-l înfigă, cehul care-i urmărea de mult mişcările, îi înşfăcă dreapta cu mâinile-i de fier, i-o îndoi, o răsuci de-i trosniră oasele şi abia după ce auzi răcnetul cumplit de durere, împunse calul cu pintenii şi porni ca o săgeată, înainte ca ceilalţi să-i aţină calea.

Fraţii Rotgier şi Gottfryd se luară după el, dar se întoarseră curând, înfricoşaţi de strigătele înspăimântătoare ale lui Danveld. De Löwe îl sprijinea de subsuori, însă el, palid şi vânăt la faţă, ţipa atât de tare, că până şi oştenii care însoţeau carele de povară destul de departe înainte, îşi opriră caii.

— Ce ai? îl întrebară fraţii.

Dar de Löwe le porunci să pornească în goană şi să aducă un car, deoarece Danveld nu se mai putea ţine în şa. După un răstimp o sudoare rece îi îmbrobonă fruntea şi leşină.

După ce aduseră căruţa, îl aşezară pe paie şi se îndreptară spre hotar. De Löwe îi tot îndemna să se grăbească, înţelegând că după cele întâmplate, nu mai puteau pierde timpul nici măcar cu oblojirea lui Danveld. Aşezându-se lângă el în căruţă, îi freca din când în când faţa cu zăpadă, încercând să-l readucă în simţire.

Abia aproape de hotar, Danveld deschise ochii şi începu să se uite parcă uimit în jur.

— Cum te simţi? îl întrebă Löwe.

— Nu mă doare, dar nu-mi mai simt mâna, răspunse Danveld.

— Fiindcă ţi-a amorţit, de aceea ţi-a trecut şi durerea. Într-o încăpere caldă, va reveni. Acum, mulţumeşte-i lui Dumnezeu pentru clipa asta de uşurare.

Rotgier şi Zygfryd se apropiară îndată de căruţă:

— S-a întâmplat o nenorocire, rosti cel dintâi, ce-o să facem acum?

— O să spunem, răspunse Danveld cu glasul slab, că scutierul l-a omorât pe de Fourcy.

— Încă o nelegiuire de-a lor şi vinovatul este cunoscut! adăugă Rotgier.

Capitolul XXIII

În acest timp, cehul goni cât îl ţineau puterile calului până la conacul din pădure şi, găsindu-l pe prinţ, îi povesti lui mai întâi ce se întâmplase. Spre norocul lui, se aflară şi curteni care văzuseră că cehul plecase fără arme. Unul dintre ei îi şi strigase, mai mult în glumă, să ia ceva de fier la drum, fiindcă altminteri o să-i vină nemţii de hac, el însă, temându-se că

fraţii cavaleri vor trece între timp hotarul, sărise pe un cal, aşa cum se afla, numai în cojoc, şi plecase la galop după ei. Aceste mărturii împrăştiară toate îndoielile prinţului cu privire la cine putea fi ucigaşul lui de Fourcy, dar îl umplură de nelinişte, şi de o mânie atât de mare, încât în primul moment, vru să repeadă o ceată de oşteni pe urma teutonilor, ca să-i ducă în lanţuri marelui maestru pentru a fi judecaţi. După un răstimp de gândire, îşi dădu seama că urmăritorii nu i-ar fi putut ajunge pe cavaleri înainte de graniţă şi spuse:

— Mai bine, am să-i trimit o scrisoare maestrului, ca să afle cu ce se ocupă ei aici. Rău mai merg treburile Ordinului, fiindcă odinioară era o disciplină grozavă, iar acum orice comtur face numai ce-i place. Mânia lui Dumnezeu, dar neascultarea trebuie pedepsită.

După care, căzu pe gânduri, apoi se adresă curtenilor:

— Totuşi, nu pot să pricep nicidecum de ce şi-au ucis oaspetele; dacă scutierul n-ar fi plecat neînarmat, l-aş fi bănuit pe el.

— Bine, îşi dădu cu părerea preotul Wyszoniek, dar ce motiv ar fi avut scutierul să ucidă un om pe care nu l-a mai văzut niciodată, iar pe de altă parte, chiar dacă ar fi avut arme, cum putea să atace cinci inşi deodată, însoţiţi şi de oşteni?

— Chiar aşa, încuviinţă prinţul. Cred că oaspetele lor trebuie să li se fi împotrivit cu ceva sau poate că n-a vrut să mintă cum aveau ei nevoie, pentru că am văzut şi eu cum îi făceau cu ochiul să spună că Jurand i-a atacat cel dintâi.

Iar Mrokota de Mocarzew interveni:

— Voinic scutier, dacă a fost în stare să-i sucească mâna câinelui de Danveld.

— Zice că a auzit cum îi trosneau oasele neamţului, răspunse prinţul şi amintindu-şi de isprava din pădure, poate fi! Se pare că şi slujitorul, şi stăpânul sunt nişte flăcăi vânjoşi. Dacă nu era Zbyszko, bourul s-ar fi năpusti asupra cailor. Şi lotaringianul, şi el au contribuit mult la salvarea prinţesei...

— Sigur că-i un flăcău vânjos, îngână preotul Wyszoniek. Uite că şi acum, când abia îşi mai trage sufletul, îi ia apărarea lui Jurand şi i-a chemat la luptă pe teutoni... Un astfel de ginere îi trebuie lui Jurand.

— Jurand zicea altfel la Cracovia, dar acum cred că nu se va mai împotrivi, reluă prinţul.

— Domnul Isus îl va convinge, interveni prinţesa care intrase tocmai atunci şi auzise sfârşitul discuţiei. Jurand nu se mai poate arăta împotrivă acum, numai Dumnezeu să-l însănătoşească pe Zbyszko. Dar şi noi s-ar cuveni să-l răsplătim.

— Pentru el, cea mai bună răsplată va fi Danuśka, iar eu socotesc că o va căpăta, pentru că atunci când femeile îşi pun ceva în cap, nici chiar Jurand nu le poate sta împotrivă.

— Păi n-am avut dreptate să mă încăpățânez? întrebă prințesa. Dacă Zbyszko s-ar fi dovedit un flecar, nu zic, dar unul mai credincios ca el nu afli. Şi copila la fel. Nu-l lasă singur deloc, şi-l mângâie pe față, iar el, deşi suferă, râde la ea. Până şi pe mine mă podidesc lacrimile! Adevărat vorbesc!... Asemenea dragoste trebuie ajutată, fiindcă şi Maica Domnului priveşte bucuroasă la fericirea omenească.

— Numai vrerea lui Dumnezeu să fie, rosti prințul, că vine şi fericirea. Ce-i drept, cât pe ce să-şi piardă capul din cauza fetei, iar acum bourul l-a strivit de tot.

— Nu mai spune că „din pricina ei!" se împotrivi prințesa cu însuflețire. Cine l-a scăpat la Cracovia, dacă nu ea?

— Aşa este. Dar dacă nu era ea, nu l-ar fi atacat pe Lichtenstein, ca să-i reteze penele de la coif, şi nu şi-ar fi riscat viața pentru de Lorche. Cât priveşte răsplata, am spus deja că li se cuvine, şi la Ciechanów mă voi gândi la asta.

— De nimic nu s-ar bucura Zbyszko mai mult decât pentru cingătoarea de cavaler şi pintenii de aur.

Prințul zâmbi cu bunăvoință şi răspunse:

— Atunci să-i aducă jupânița, iar când se va face bine, vom avea grijă să se săvârşească totul după obicei. Să-i dea numaidecât, cu cât mai repede, cu atât mai mare-i bucuria!

Auzind acestea, prințesa îşi îmbrățişă soțul față de curteni, apoi îi sărută mâinile de câteva ori, în vreme ce el continua să zâmbească. În sfârşit, zise:

— Ei, vedeți... Dumnezeu ți-a trimis gândul cel bun! Bine că Sfântul Duh nu s-a zgârcit şi le-a dat şi femeilor un pic de minte! Cheamo numaidecât pe Danusia.

— Danuśka! Danuśka! strigă prințesa.

Şi după o clipă, în uşa de la încăperea vecină se arătă Danusia cu ochii încercănați de nesomn, ducând în mână o oală cu caşa fierbinte, cu care preotul Wyszoniek oblojea oasele strivite ale lui Zbyszko şi pe care o jupânească mai în vârstă i-o dăduse cu puțin înainte.

— Vino la mine, sărmano! o chemă prințul Janusz. Lasă oala jos şi vino.

Când fata se apropie oarecum încurcată, pentru că „stăpânul" îi stârnea întotdeauna puțină teamă, o strânse cu bunătate la piept şi începu s-o mângâie pe față, spunându-i:

— Ce-i, copilă, s-a abătut necazul asupra ta?

— Întocmai! răspunse Danusia.

Şi cu inima plină de tristețe şi lacrimile pregătite, începu să plângă de îndată, dar încet, ca să nu-l supere pe prinț; iar el o întrebă din nou:

— De ce plângi?

— Pentru că Zbyszko e bolnav, răspunse ducându-şi pumnişorii la ochi.

— Nu te teme, o să-i treacă. Nu-i aşa, părinte Wyszoniek?

— Ehei! Cu voia lui Dumnezeu, e mai aproape de cununie decât de coşciug, răspunse bunul preot Wyszoniek.

La care prinţul:

— Aşteaptă, o să-ţi dau deocamdată un leac pentru el, care o să-l uşureze sau o să-l însănătoşească de

a binelea.

— Teutonii au trimis balsamul? întrebă Danusia, luându-şi repede pumnii de la ochi.

— Cu cel pe care-l vor trimite teutonii, mai bine să ungi câinele, decât pe cavalerul pe care-l iubeşti. Eu, însă, am să-ţi dau alt leac.

După care, se întoarse către curteni şi porunci:

— Să aducă cineva din cămară pintenii şi centura!

Iar după o clipă, când i le aduseră, îi spuse Danusiei:

— Ia-le şi dui-le lui Zbyszko! Spune-i că de acum încolo este investit cavaler. Dacă va muri, se va înfăţişa în faţă lui Dumnezeu drept miles cinctus{40}, iar dacă va scăpa, vom împlini totul la Ciechanów sau la Varşovia.

Auzind acestea, Danusia îmbrăţişă mai întâi picioarele prinţului, apoi luă într-o mână însemnele de cavaler, iar în cealaltă oala cu caşa şi fugi în odaia în care zăcea Zbyszko. Prinţesa, nevrând să piardă privelişte a bucuriei lor, o urmă numaidecât.

Zbyszko era grav bolnav, dar zărind-o pe Danusia, îşi întoarse spre ea faţa palidă de durere şi întrebă:

— Dar cehul, draga mea, s-a întors?

— Ce-mi pasă mie de ceh! îl repezi fata în glumă. Eu îţi aduc o noutate şi mai bună. Stăpânul te-a investit cavaler, şi uite ce-ţi trimite prin mine.

Cu aceste cuvinte, puse pe pat lângă el centura şi pintenii de aur. Lui Zbyszko i se aprinseră de bucurie şi uimire obrajii palizi, privi la Danusia, apoi la însemne, după care îşi miji ochii şi începu să repete:

— Cum a putut să-mi dea însemnele de cavaler?

Iar când, o clipă mai târziu, intră prinţesa, se ridică puţin în capul oaselor şi începu să-i mulţumească şi să-şi ceară iertare de la milostiva stăpână, că nu-i poate cădea la picioare, întrucât şi-a dat seama de îndată că numai ajutorului ei îi datorează această fericire. Dar ea îi spuse să stea liniştit şi ea însăşi o ajută pe Danusia să-i pună iarăşi capul pe pernă. În acest timp, sosise prinţul, iar după el preotul Wyszoniek, Mrokota şi alţi câţiva curteni. Prinţul Janusz îi făcu de departe semn cu mâna lui Zbyszko să nu se mişte, apoi aşezându-se lângă pat, îi vorbi astfel:

— Nu trebuie să se mire nimeni când faptele de vitejie sunt răsplătite, pentru că dacă virtutea ar rămâne uitată, atunci nelegiuirile oamenilor ar umbla nepedepsite pe pământ. Iar pentru că tu nu ţi-ai cruţat viaţa şi ţi-ai pierdut sănătatea, apărându-ne pe noi de o mare nenorocire, îţi îngăduim să încingi centura de cavaler şi să umbli prin lume înconjurat de faimă.

— Stăpâne milostiv, răspunse Zbyszko, nici zece vieți nu le-aș fi pus în cumpănă...

Dar nu putu spune mai mult și de emoție, și pentru că prințesa îi puse mâna pe gură, fiindcă preotul Wyszoniek nu-l mai lăsa să vorbească. Prințul, însă continuă:

— Socotesc că îți cunoști îndatoririle de cavaler și vei purta însemnele cu vrednicie. Să-l slujești cum se cuvine pe Mântuitorul nostru și să lupți împotriva mai-marelui iadului. Să-i fii credincios unsului lui Dumnezeu pe pământ, să eviți războaiele nedrepte și să aperi nevinovăția asuprită. Așa să-ți ajute Dumnezeu și chinurile Lui sfinte!

— Amin, încheie preotul Wyszoniek.

Prințul se ridică, făcu semnul crucii asupra lui Zbyszko și adăugă la despărțire:

— Iar când ai să te faci bine, să vii drept la Ciechanów, unde am să-l chem și pe Jurand.

Capitolul XXIV

Trei zile mai târziu, sosi femeia cu balsamul de Hercina și împreună cu ea veni și căpetenia arcașilor de la Szczytno cu o scrisoare iscălită de frați și întărită cu pecetea lui Danveld, în care teutonii luau cerul și pământul drept martori pentru strâmbătățile de care avuseseră parte în Mazowsze și, amenințând cu răzbunarea lui Dumnezeu, cereau pedeapsa pentru uciderea „iubitului tovarăș și oaspete". Danveld mai dictase în scrisoare și o plângere din partea lui, pretinzând în cuvinte totodată umile și amenințătoare despăgubiri pentru schilodirea lui și osândirea scutierului ceh. Prințul rupse scrisoarea în prezența căpeteniei, i-o aruncă în față și răbufni:

— Maestrul lor i-a trimis aici să mă câștige de partea lui, blestemații, iar ei m-au înfuriat. Spune-le că ei înșiși i-au luat viața musafirului și au vrut să-l omoare și pe scutier, fapte despre care am să-i scriu maestrului, sfătuindu-l să-și aleagă alți soli, dacă dorește ca, în caz de război cu regele Cracoviei, să nu țin partea nimănui.

— Stăpâne milostiv, răspunse căpetenia, astfel de răspuns să le duc puternicilor și cuvioșilor frați?

— Dacă nu-ți ajunge, mai spune-le că-i socotesc feciori de câini, și nu cavaleri.

Și cu acestea, discuția luă sfârșit. Căpetenia plecă, întrucât în aceeași zi prințul porni și el spre Ciechanów. Mai rămânea doar „sora" cu balsamul, pe care bănuitorul preot Wyszoniek refuză să-l folosească, cu atât mai mult cu cât bolnavul dormise bine noaptea trecută, iar a doua zi se trezi. Se trezise foarte slăbit, într-adevăr, dar fără fierbințeală. După plecarea

prinţului, sora îl trimise înapoi pe unul dintre slujitorii ei, chipurile să aducă altă alifie din „ouă de bazilisc", care, cum susţinea, avea puterea să refacă până şi forţele unui muribund. Ea însăşi se preumbla prin conac umilă, fără să ceară ascultare, îmbrăcată, e drept, în veşminte laice, dar asemănătoare cu cele de călugăriţă, cu mătăniile şi o troacă la cingătoare. Vorbind bine limba polonă, se arăta foarte interesată şi îngrijorată de Zbyszko şi Danusia, căreia găsi prilejul potrivit să-i dăruiască un trandafir de Jerihon, iar a doua zi, în timp ce Zbyszko dormea, iar fata se afla în sala de mese, se apropie de ea şi-i zise:

— Dumnezeu să te binecuvânteze, jupâniţă. Azi-noapte, după rugăciune, am visat că prin zăpada care cădea de sus veneau spre Domnia Ta doi cavaleri; cel care a ajuns cel dintâi, te-a înfăşurat într-o mantie albă, iar celălalt ţi-a spus: „Văd numai zăpada, dar ea nu e" şi s-a întors.

Danusia, căreia îi era somn, deschise curioasă ochii albaştri şi întrebă:

— Şi ce înseamnă asta?

— Asta înseamnă că te va căpăta cel care te iubeşte cel mai mult.

— Adică Zbyszko! răspunse copila.

— Nu ştiu, fiindcă nu i-am văzut faţa, am văzut numai o mantie albă, iar după aceea, m-am trezit imediat, deoarece Domnul Isus îmi trimite în fiecare noapte dureri în picioare şi o mână mi-a paralizat.

— Balsamul nu ţi-a fost de nici un ajutor?

— Mie nu, jupâniţă, pentru că păcatul meu este prea mare. Dacă vrei să-l cunoşti, am să ţi-l povestesc.

Danusia încuviinţă cu un semn din cap, aşa că sora continuă să vorbească:

— În Ordin sunt şi slujitoare, şi femei care, deşi nu se călugăresc, pentru că pot să fie şi căsătorite, au datoria să respecte prescripţiile Ordinului şi să asculte poruncile călugărilor. Aceea care obţine această bunăvoinţă şi onoare, primeşte un sărut evlavios de la un frate-cavaler în semn că de acum înainte va sluji Ordinul cu vorba şi fapta. Ah, jupâniţă! şi eu aveam să mă bucur de această onoare, dar eu, în încrâncenarea mea păcătoasă, în loc s-o primesc cu recunoştinţă, am făptuit un mare păcat şi am atras pedeapsa asupra mea.

— Ce-ai făcut?

— Fratele Danveld a venit la mine şi mi-a dat sărutul de călugăr, iar eu, crezând că o face în joacă, am ridicat mâna-mi păcătoasă asupra lui...

Aici începu să se bată cu pumnul în piept şi repetă de câteva ori:

— Doamne, ai milă de mine păcătoasa!

— Şi ce s-a întâmplat? o întreba Danusia.

— Mi-a paralizat mâna numaidecât şi de atunci am rămas schiloadă. Eram tânără şi proastă, nu ştiam! dar am fost totuşi pedepsită. Deoarece, chiar dacă femeii i se pare că un frate călugăr vrea să facă ceva rău, să-L lase pe Dumnezeu să-l judece şi să nu încerce să se împotrivească, pentru că

oricine se împotriveşte Ordinului sau unui frate al crucii, acela va fi ajuns de mânia lui Dumnezeu...

Danusia asculta aceste cuvinte fără plăcere şi cu teamă, iar sora oftă şi istorisi mai departe.

— Nu sunt încă bătrână nici acum, mărturisi, abia am treizeci de ani, dar Dumnezeu, odată cu mâna, mi-a luat şi tinereţea şi frumuseţea.

— Dacă nu era mâna, răspunse Danusia, n-aveai de ce te plânge...

După care, se aşternu tăcerea. Deodată sora, parcă aducându-şi aminte de ceva, spuse:

— Am visat că un cavaler te-a înfăşurat în mantia lui albă. Poate era un teuton, fiindcă şi ei poartă tot mantii albe.

— N-am nevoie nici de teutoni şi nici de mantiile lor, răspunse Danusia.

Dar discuţia le fu întreruptă de preotul Wyszoniek, care, intrând în odaie, îi făcu semn jupâniţei şi-i spuse:

— Laudă-L pe Dumnezeu şi du-te la Zbyszko! S-a trezit şi vrea să mănânce. E mult mai bine.

Aşa şi era, într-adevăr. Zbyszko se simţea mai bine şi preotul Wyszoniek era sigur că se va însănătoşi, când o întâmplare neaşteptată le încurcă toate socotelile şi speranţele. De la Jurand sosiră trimişi cu o scrisoare către prinţesă, care cu-prindea numai veşti proaste. La Spychów, arsese o parte din aşezare, Jurand fiind însuşi lovit de o grindă în flăcări în timp ce stingea incendiul. Preotul Kaleb, care scrisese epistola în numele lui, le dădea de ştire că s-ar putea să se facă bine, dar scânteile şi cărbunii îi vătămaseră şi singurul ochi ce-l mai avea şi cu care abia mai vedea, aşa că-l ameninţa orbirea deplină.

Din această pricină, Jurand îşi chema fiica să vină în grabă la Spychów, fiindcă vrea s-o mai vadă o dată, înainte de a se cufunda în întuneric. Mai spunea că de acum încolo va rămâne lângă el, întrucât dacă până şi orbii care rătăcesc prin lume şi cerşesc o bucată de pâine, fiecare îşi are câte un copil care-l duce de mână şi-i arată drumul, el de ce să fie lipsit de această ultimă mângâiere şi să moară printre străini? Mai erau şi mulţumiri umile de recunoştinţă pentru prinţesă, care-i crescuse fata ca o mamă bună, iar la sfârşit Jurand făgăduia că fie şi orb, va mai veni o dată la Varşovia să cadă la picioarele prinţesei şi s-o roage să aibă grijă şi mai departe de Danusia.

Când preotul Wyszoniek îi citi scrisoarea, prinţesa rămase o vreme fără cuvinte. Trăgea nădejde că atunci când Jurand, care venea de cinci, şase ori pe an să-şi vadă copila, va sosi cu prilejul sărbătorilor apropiate, ea şi prinţul Janusz îl vor convinge să accepte nuntirea cât mai curând a Danusiei cu Zbyszko. Iată, însă, că scrisoarea nu numai că-i strica planurile, ci o mai lipsea şi de Danusia, la care ţinea ca la propriii copii. Îi trecu prin minte că Jurand vrea s-o dea după vreun vecin, ca să-şi sfârşească zilele printre ai lui. La Zbyszko nici n-avea rost să se mai gândească, el nefiind în stare să plece la Spychów, fiindcă abia începuseră să i se vindece coastele, iar pe de altă

parte, cine putea şti cum avea să fie întâmpinat la Spychów? Doar ştia şi prinţesa că Jurand îi refuzase fără înconjur mâna fiicei şi îi spusese chiar ei că din pricini necunoscute, nu le va îngădui niciodată această căsătorie. Aşadar, descumpănită, ptorunci să-l cheme pe cel mai în vârstă dintre oamenii trimişi de Jurand şi să-i ceară amănunte despre nenorocirea de la Spychów şi despre intenţiile acestuia.

Rămase foarte uimită când la chemarea ei intră un om cu totul necunoscut în locul bătrânului Tolima, care-i ducea scutul stăpânului şi-l însoţea când o vizita pe Danusia. Nou-sositul îi răspunse că Tolima, rănit în ultima ciocnire cu nemţii, luptă cu moartea la Spychów, aşa că Jurand, învins de boală, o roagă să-i trimită cât mai repede fiica, fiindcă vede tot mai puţin şi peste câteva zile s-ar putea să orbească. Trimisul stărui chiar ca după ce se vor odihni caii, să-i fie îngăduit să plece cu fata, dar pentru că era seară, prinţesa se împotrivi cu hotărâre mai ales ca să nu le sfâşie inima celor doi tineri.

Zbyszko aflase totul şi zăcea în odaia lui ca lovit în moalele capului, iar când intră prinţesa şi, frângându-şi mâinile, rosti încă din prag: „N-avem încotro, e doar tatăl ei!" repetă ca un ecou: „N-avem ce face" şi închise ochii; ca un om care se aşteaptă să moară dintr-o clipă în alta.

Dar moartea nu veni, deşi pieptul i se umplu de o durere din ce în ce mai mare, iar prin cap i se învălmăşeau gânduri tot mai întunecate, întocmai ca norii care, alungaţi de vijelie, acoperă unul după altul strălucirea soarelui şi sting orice bucurie de pe lume. Pentru că Zbyszko înţelegea tot atât de bine ca şi prinţesa că dacă Danusia va pleca la Spychów, va fi ca şi pierdută pentru el. Aici, toţi îi erau binevoitori, iar acolo, s-ar putea ca Jurand nici să nu vrea să stea de vorbă cu el, mai ales dacă era legat de vreun jurământ sau de alt motiv necunoscut, tot atât de însemnat ca şi o cununie religioasă. De altminteri, cum putea să se ducă la Spychów, când el era bolnav şi abia se putea mişca în pat. Cu câteva zile înainte, când prin bunăvoinţa prinţului obţinuse pintenii de aur şi centura de cavaler, se gândea că bucuria va învinge boala şi se ruga din tot sufletul să se pună pe picioare cât mai curând şi să se măsoare cu teutonii, acum însă, îşi pierdu iarăşi toată speranţa, întrucât îşi dădu seama că odată cu ea îi vor lipsi şi pofta de viaţă, şi puterea de a lupta cu moartea. Vor veni ziua de mâine şi cea de poimâine. Vor veni în cele din urmă ajunul şi sărbătorile, oasele îl vor durea la fel şi la fel va leşina mereu, într-un cuvânt, nu va mai fi înconjurat de lumina pe care o răspândea în toată încăperea Danusia, nici bucuria ochilor când o privea. Cât de mari erau mângâierea şi dulceaţa. S-o întrebe de câteva ori pe zi: „Îţi sunt drag?" şi să vadă după aceea cum îşi acoperea ochii ruşinaţi şi zâmbitori cu mâna sau aplecându-se şi răspunzându-i: „Cine altcineva să-mi fie?" Acum, nu vor mai rămâne decât boala şi durerea, şi dorul, iar fericirea va pleca şi nu se va mai întoarce.

Lacrimile luciră în ochii lui Zbyszko şi i se rostogoliră încet pe obraji,

după care i se adresă prinţesei:

— Stăpână milostivă, eu cred că n-o voi mai vedea niciodată pe Danusia.

Ea însăşi îngrijorată, prinţesa îi răspunse:

— Nici n-ar fi de mirare să mori de atâta suferinţă. Dar Domnul Isus este milostiv.

Apoi, după o clipă, vrând să-l mai întărească, adăugă:

— Cu toate că, păstrând măsura, dacă Jurand ar muri înaintea ta, grija de părinte ar trece asupra prinţului şi a mea, iar noi ţi-am da-o numaidecât.

— Cum să moară?! se minună Zbyszko.

Dar se vede că deodată un alt gând îi fulgeră prin minte, deoarece se ridică puţin pe pat şi urmă cu glas schimbat:

— Stăpână milostivă...

Îl întrerupse Danusia care, intrând în fugă şi cu ochii în lacrimi, începu să strige din prag:

— Ai aflat, Zbyszko! Of, îmi pare rău de tata, dar îmi pare rău şi de tine, sărmane!

Iar Zbyszko, când se apropie de pat, îşi cuprinse dragostea cu braţul sănătos şi începu să vorbească:

— Cum să trăiesc fără tine, floarea mea? Nu am străbătut atâtea păduri şi ape până aici, nu de aceea ţi-am jurat credinţă şi te-am slujit, ca să te pierd acum. Ehei, jalea şi plânsul nu mă ajută, nici măcar moartea. Chiar dacă iarba ar creşte pe mormântul meu, sufletul meu nu te va uita. Nici în casa Domnului Isus, nici în încăperile lui Dumnezeu Tatăl... De aceea, zic, n-avem ce face, dar trebuie să sperăm, căci fără speranţă nu putem trăi! Pe mine mă dor oasele, dar măcar tu cazi la picioarele stăpânei, eu nu sunt în stare, şi roag-o să aibă milă de noi.

Danusia sări îndată la picioarele cneaghinei şi, îmbrăţişându-i-le, îşi ascunse faţa albă în faldurile rochiei, aşa că prinţesa îşi întoarse ochii miraţi şi plini de milă la Zbyszko.

— Cum aş putea să arăt mila mea? întrebă. Dacă n-o las să se ducă la părintele bolnav, voi atrage asupră-mi mânia lui Dumnezeu.

Zbyszko care se ridicase puţin mai înainte, se lăsă din nou să alunece pe capul patului şi un răstimp nu răspunse, fiindcă i se tăie răsuflarea. Începu totuşi să-şi apropie încet mâinile pe piept, până când le împreună ca pentru rugăciune.

— Odihneşte-te, îl sfătui prinţesa, şi pe urmă o să-mi spui despre ce este vorba, iar tu, Danusia, ridică-te în picioare.

— Aşteaptă, nu te ridica şi roagă-te împreună cu mine, stărui Zbyszko.

După care, începu să vorbească abia auzit şi cu glasul întrerupt:

— Milostivă stăpână... Jurand s-a arătat împotriva mea la Cracovia... Aşa va fi şi aici, dar dacă preotul Wyszoniek mă va cununa cu Danusia, pe urmă poate să plece la Spychów, pentru că n-o să mi-o mai ia nici o putere

din lume...

Propunerea lui Zbyszko o surprinse atât de mult pe prinţesa Anna, încât zvâcni în picioare de pe laviţă, apoi se aşeză iarăşi şi parcă neînţelegând bine, se miră:

— Pe rănile Mântuitorului! Preotul Wyszoniek?...

— Milostivă stăpână!... Milostivă stăpână! se rugă Zbyszko.

— Stăpână milostivă! repetă şi Danusia, îmbrăţişându-i din nou genunchii prinţesei.

— Cum se poate fără aprobarea părintească...

— Ordinul lui Dumnezeu este mai puternic! răspunse Zbyszko.

— Aveţi frică de Dumnezeu!

— Cine-i tatăl ei, dacă nu prinţul?... Cine-i este mamă, dacă nu Luminăţia Ta?

Iar Danusia la acestea:

— Milostivă mamă!

— Adevărat, am fost şi sunt ca o mamă pentru ea, încuviinţă prinţesa, şi Jurand şi-a luat soţia tot din mâna mea. Aşa-i! Odată făcută cununia, nu s-ar mai putea face nimic. Poate că Jurand s-ar supăra, dar îi este dator prinţului, ca supus al lui. În sfârşit, am putea să nu-i spunem la început şi să afle abia când va voi să-şi dea fiica altuia sau s-o trimită la mănăstire... Dacă a făcut niscaiva jurăminte, el nu va avea nici o vină. Nu se poate împotrivi voinţei lui Dumnezeu... Pe viul Dumnezeu, poate că asta-i voia Lui!

— Altfel nu poate fi! se bucură Zbyszko.

Dar prinţesa Anna, adânc mişcată, le spuse:

— Aşteptaţi, lăsaţi-mă să-mi vin în fire! Dacă prinţul ar fi aici, aş trimite numaidecât pe cineva la el şi l-aş întreba: pot să i-o dau pe Danuśka sau nu pot?... Dar fără ştirea lui, mă tem... Mai că mi s-a oprit răsuflarea, dar n-avem timp de nimic, fiindcă şi jupâniţă trebuie să plece mâine!... O, Isuse, dacă ar fi cununată, n-ar mai fi nimic de făcut. Numai că nu mă pot linişti şi mă tem de ceva. Ţie nu-ţi este frică, Danusia? Ia spune!

— Eu am să mor fără ea! o întrerupse Zbyszko.

Danusia se ridică de la genunchii prinţesei şi pentru că îi era foarte apropiată şi răsfăţată, îi încolăci gâtul cu braţele şi începu s-o strângă din toate puterile.

Prinţesa, însă, îi răspunse:

— Fără părintele Wyszoniek, nu pot să vă spun nimic. Du-te repede după el!

Danusia se repezi să-l cheme pe preotul Wyszoniek, iar Zbyszko îşi întoarse chipul palid către prinţesă şi zise:

— Ce mi-a fost scris de Domnul Isus, asta mi se va întâmpla, dar pentru această bucurie, Dumnezeu să te răsplătească, milostivă stăpână.

— Nu mă binecuvânta încă, îl domoli prinţesa, căci nu se ştie ce va fi. Mai trebuie să-mi juri pe onoarea ta că, dacă va avea loc cununia, n-o s-o

opreşti pe Danusia să plece de îndată la tatăl ei şi, Doamne fereşte, să atragă astfel asupra voastră blestemul lui Dumnezeu:

— Pe onoarea mea! jură Zbyszko.

— Să nu uiți! Iar lui Jurand, fata să nu-i spună nimic deocamdată. E mai bine ca noutatea să nu-l zdruncine dintr-odată. O să-l chemăm la Ciechanów să ne-o aducă pe Danusia şi atunci o să-i spun eu însămi ori o să-l rog pe prinț. Când îşi va da seama că nu mai poate face nimic, o să accepte. Doar n-a fost împotriva ta.

— Nu, încuviință Zbyszko, n-a fost împotriva mea, aşa că poate se va bucura în sufletul lui să mi-o dea pe Danusia. Căci dacă a jurat, nu va fi vina lui, dacă nu se va ține de cuvânt.

Intrarea preotului Wyszoniek cu Danusia le întrerupse discuția. Prințesa îl chemă îndată la sfat şi începu să-i povestească însuflețită despre intențiile lui Zbyszko, dar prelatul, abia auzind despre ce este vorba, îşi făcu semnul crucii de mirare şi exclamă:

— În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh!... cum aş putea face una ca asta? Doar acum e post!

— Pentru Dumnezeu, e adevărat! strigă prințesa.

Şi se lăsă tăcerea; numai fețele îngrijorate arătau ce lovitură erau cuvintele părintelui Wyszoniek pentru toți.

După un răstimp, acesta adăugă:

— Dacă aş avea o dispensă, nu m-aş împotrivi, fiindcă îmi pare rău de voi. N-aş mai întreba nici de îngăduința lui Jurand, deoarece de vreme ce milostiva stăpână este de acord, garantând şi pentru permisiunea prințului, ei bine! ei sunt tată şi mamă pentru întregul ținut. Dar aşa, fără dispensa episcopului, nu pot. Mă rog, dacă preotul episcop Jakub de Kurdanâw ar fi printre noi, deşi e destul de aspru, nu ca înaintaşul lui, episcopul Mamphiolus, care zicea de fiecare dată: bene! bene!

— Episcopul Jakub de Kurdanow ține mult la noi, şi la prinț, şi la mine, interveni cneaghina Anna.

— Tocmai de aceea spun şi eu că s-ar învoi să-mi dea dispensă, de vreme ce sunt motive întemeiate... Fata trebuie să plece, iar tânărul e bolnav şi s-ar putea să moară... Hm! În articulo mortis... Dar fără dispensă n-am cum...

— Eu l-aş putea ruga şi mai târziu pe episcopul Jakub să-mi dea dispensă şi oricât de aspru ar putea fi, cred că s-ar lăsa înduplecat... Ce să mai vorbim, garantez că nu mă va refuza.

La acestea, părintele Wyszoniek, care era un om bun şi blând, spuse:

— Cuvântul unsei lui Dumnezeu e un cuvânt însemnat... Mi-e frică de preotul episcop, dar este un cuvânt însemnat!... Cât priveşte catedrala din Płock, tânărul ar putea şi el făgădui ceva... Nu ştiu... Oricum, până când soseşte dispensa, e mare păcat, şi nu al altuia, ci numai al meu... Hm! e adevărat că Domnul Isus este milostiv şi dacă cineva nu păcătuieşte numai

pentru folosul lui, cu atât mai uşor îl iartă!... Totuşi va fi păcat şi, dacă episcopul se încăpăţânează, cine-mi va mai da dispensa!

— Episcopul nu se va încăpăţâna! strigă prinţesa Anna.

Iar Zbyszko zise:

— Sanderus, care a venit cu minte, are dispensă pentru orice.

Preotul Wyszoniek poate că nu credea cu adevărat în indulgenţele lui Sanderus, dar era bucuros să se agaţe şi de un motiv aparent, numai să-i ajute pe Zbyszko şi pe Danusia, fiindcă pe jupâniţă, pe care o cunoştea de mult, o iubea fără margini. În cele din urmă, se gândi că în cel mai rău caz l-ar putea aştepta pocăinţa bisericească, aşa că se întoarse spre prinţesă şi-i spuse:

— Eu sunt duhovnicul Luminăţiei Tale şi sluga prinţului. Cum porunceşti să fac, milostivă stăpână?

— Nu vreau să-ţi poruncesc, prefer să te rog, răspunse prinţesa. Dar dacă Sanderus are indulgenţe...

— Sanderus are. E vorba doar de episcop. Acolo, la Płock, ţine întruniri aspre cu canonicii.

— Să nu te temi de episcop! După cum am auzit, le-a interzis prinţilor să poarte paloşe, arbalete şi să facă samavolnicii, dar nu le-a interzis să facă bine.

Părintele Wyszoniek îşi înălţă ochii şi mâinile.

— Facă-se voia Luminăţiei Tale.

La aceste cuvinte, bucuria inundă inimile. Zbyszko se rezemă iarăşi de capul patului, iar prinţesa, Danusia şi părintele Wyszoniek se aşezară în jurul lui şi începură să chibzuiască grijulii cum să-şi înfăptuiască intenţiile. Aşadar, hotărâră să păstreze taina şi să nu afle nimeni dintre cei din casă; mai hotărâră că nici Jurand n-ar trebui să afle nimic, până când nu-i va povesti totul prinţesa la Ciechanów. În schimb, preotul Wyszoniek avea să scrie o scrisoare din partea prinţesei către Jurand şi să-l cheme numaidecât la Ciechanów, unde ar putea găsi leacuri mai bune pentru beteşugul lui, iar pe de altă parte, nu va mai suferi atât din pricina singurătăţii. Hotărâră, în sfârşit, ca Zbyszko şi Danusia să se spovedească, iar cununia să aibă loc noaptea, după ce se vor culca toţi ai casei.

Zbyszko se gândi să-l ia pe ceh drept martor, dar renunţă, aducându-şi aminte că îl are de la Jagienka. O clipă îi apăru în minte parcă aievea, aşa că avu impresia că-i vede faţa rumenă, ochii înlăcrimaţi şi-i aude glasul rugător: „Să nu-mi faci una ca asta! să nu-mi plăteşti binele cu rău şi dragostea cu suferinţă!" Îl cuprinse deodată o milă nemărginită, ghicind că-i face o mare nedreptate, după care nu va mai găsi mângâiere nici sub acoperişul de la Zgorzelice, nici în bungetul pădurii, nici pe câmp, nici în darurile abatelui şi nici în insistenţele lui Cztan şi Wilk. Aşa că-şi spuse în adâncul sufletului: „Să-ţi dea Dumnezeu tot ce-i mai bun, draga mea, dar chiar dacă aş vrea să-ţi dau şi luna de pe cer, tot n-aş fi în stare". Şi într-

adevăr, convingerea că asta nu era în puterea lui îi produse chiar anume uşurare şi-l mai linişti, astfel că începu să se gândească imediat numai la Danusia şi la cununie.

Cu toate acestea, nu se putu totuşi descurca fără ajutorul cehului, aşa că deşi hotărâse să nu-i spună nimic despre ce avea să se întâmple, porunci să-l cheme la el şi-i zise:

— Mă voi spovedi astăzi trecând pe sub Masa Domnului, îmbracă-mă deci cât mai bogat, ca şi când ar trebui să mă duc în încăperile regelui.

Cehul se îngrijoră puţin şi îl privi cu luare-aminte în ochi. Zbyszko îl înţelese şi-l linişti:

— Nu te teme, oamenii nu se spovedesc numai înaintea morţii, mai ales că vin şi sărbătorile, când părintele Wyszoniek şi prinţesa vor pleca la Ciechanów şi nu se va mai găsi un preot de la Przasnysz.

— Dar Domnia Ta nu te duci? întrebă scutierul.

— Dacă mă voi însănătoşi, o să plec şi eu, dar asta e în mâna lui Dumnezeu.

Aşa că cehul se linişti şi repezindu-se la cufărul cu lucruri, îi aduse tunica albă, cusută cu ftr de aur, pe care cavalerul o îmbrăca de obicei la sărbătorile mari, şi covoraşul minunat pentru acoperirea picioarelor şi a patului, după care, ridicându-l pe Zbyszko cu ajutorul celor doi slujitori turci, îl spălă, îi pieptănă părul lung pe care-l legă cu o eşarfă purpurie, în sfârşit, îl sprijini aşa îmbrăcat de pernele roşii şi bucuros de treaba făcută, îl admiră:

— Dacă Domnia Ta ai fi în stare să joci, ai putea face şi nunta!

— Aş fi nevoit să mă descurc fără ţopături, răspunse Zbyszko zâmbind.

În acest timp, prinţesa se gândea şi ea în odaia ei cum s-o îmbrace pe Danusia, întrucât pentru firea ei de femeie, acesta era un lucru de mare însemnătate şi n-ar fi îngăduit în ruptul capului ca draga ei pupilă să se cunune în rochia de fiecare zi. Slujitoarele, cărora li se spusese că şi jupâniţă va îmbrăca la spovedanie culoarea nevinovăţiei, găsiră uşor în cufăr o rochie albă, dar mai greu era cu împodobirea capului. La acest gând, prinţesa fu năpădită de o mâhnire ciudată, aşa că începu să se vaiete:

— Unde-o să găsesc eu, orfana mea dragă, o cununiţă verde pentru tine în această pădure? Nici o floricică, nici măcar o frunzuliţă nu se află nicăieri, afară de muşchiul acoperit de zăpadă.

Aşteptând cu părul desfăcut, Danusia era şi ea îngrijorată, fiindcă şi ea şi-ar fi dorit o cununiţă; totuşi, după o clipă, arătă spre un buchet de imortele, care atârna pe perete, şi spuse:

— Măcar din astea să împletim ceva, pentru că altceva n-o să găsim, iar Zbyszko o să mă ia şi cu o cunună din asta.

La început, prinţesa nu vru să accepte, temându-se să nu fie un semn de rău augur, dar pentru că la conac, unde veneau numai la vânătoare, nu era nici o floare, trebuiră să se mulţumească şi cu imortele. Între timp, sosi

preotul Wyszoniek, care-l spovedise mai înainte pe Zbyszko, şi o luă pe jupâniţă la spovedanie, apoi se lăsă o noapte surdă. După cină, slujitorii primiră de la prinţesă porunca să se ducă la culcare. Trimişii lui Jurand se întinseră unii în încăperea slujitorilor, alţii pe lângă cai în grajduri. În curând, focurile din odăile slujitorilor se acoperiră de cenuşă şi se stinseră, până când, în cele din urmă, în conacul din pădure se aşternu tăcerea deplină şi doar câinii mai lătrau la lupi din când în când spre pădure.

Cu toate acestea, la prinţesă, la părintele Wyszoniek şi la Zbyszko nu încetară să lumineze, aruncând raze roşietice pe zăpada care acoperea curtea. Iar ei vegheau în tăcere, ascultându-şi bătaia propriilor inimi, neliniştiţi şi impresionaţi de solemnitatea momentului, care avea să urmeze. Într-adevăr după miezul nopţii, prinţesa o luă de mână pe Danusia şi o conduse în odaia lui Zbyszko, unde părintele Wyszoniek îi aştepta cu sfintele daruri. În încăpere ardea în cămin un foc mare şi în lumina lui puternică, dar inegală, Zbyszko o văzu pe Danusia, puţin palidă de nesomn, albă, cu cununa de imortele pe cap, îmbrăcată în rochia lungă până la pământ. Avea pleoapele mijite de emoţie, braţele lăsate de-a lungul rochiei, amintind astfel parcă nu ştiu ce desene pe sticlă, era în ea ceva atât de angelic, încât Zbyszko rămase uimit când o văzu, fiindcă se gândi că nu va lua de soţie o jupâniţă pământească, ci vreun sufleţel ceresc. Acest gând i se întări şi mai mult, când ea îngenunche cu mâinile împreunate pentru a primi sfânta împărtăşanie şi înclinându-şi capul pe spate, închise ochii de tot. În acel moment, avu impresia că seamănă cu o moartă şi teama îi cuprinse inima. Asta, însă, nu dură prea mult întrucât auzind glasul preotului: Ecce Agnus Dei', se concentră şi gândurile lui se înălţară în zbor către Dumnezeu, în încăpere, se auzea acum numai glasul solemn al părintelui Wyszoniek: Domine, non sum dignus{41}, iar odată cu el trosnetul focului şi greierii ţârâind cu înfocare, dar parcă jalnic prin crăpăturile căminului. Afară, începuse vântul, vuind prin pădurea înzăpezită, dar conteni numaidecât.

Zbyszko şi Danusia rămaseră o vreme cufundaţi în tăcere, iar preotul Wyszoniek luă potirul sfânt şi-l duse în capelă. Se întoarse repede, dar nu singur, ci cu cavalerul de Lorche, şi văzând uimirea întipărită pe feţele celor de faţă, îşi aşeză mai întâi un deget pe buze, vrând parcă să stăvilească un strigăt neaşteptat, apoi spuse:

— Am socotit că este mai bine să fie doi martori la cununie şi de aceea l-am prevenit pe acest cavaler, care mi-a jurat pe onoare şi pe relicvele de la Aquisgran că va păstra taina atât cât va fi nevoie.

Cavalerul de Lorche îngenunche mai întâi înaintea prinţesei, apoi a Danusiei, după care se ridică în picioare şi rămase tăcut, îmbrăcat în armura de gală, pe îndoiturile căreia alunecau luminiţele roşii ale focului, înalt, nemişcat, adâncit parcă în încântare, pentru că şi lui această jupâniţă albă, cu cununiţă de imortele pe cap i se părea un înger desenat pe sticla unei

ferestre gotice.

Preotul o aşeză lângă patul lui Zbyszko şi punându-le patrafirul pe mâini, începu ritualul obişnuit. Pe faţa cumsecade a prinţesei şiroiau una după alta boabele lacrimilor, dar în suflet nu mai simţea acum apăsarea neliniştii, deoarece credea că face bine unindu-i pe aceşti doi copii minunaţi şi nevinovaţi. Cavalerul de Lorche îngenunche pentru a doua oară şi rezemându-şi amândouă mâinile pe mânerul paloşului, arăta întocmai ca un cavaler care are o vedenie, în timp ce mirii repetau pe rând cuvintele preotului: „Eu... te iau... să-mi fii...", cărora le ţineau isonul greierii prin crăpăturile peretelui şi trosnetul focului din cămin. După săvârşirea ritualului, Danusia căzu la picioarele prinţesei, care-i binecuvânta pe amândoi, iar când îi încredinţă în sfârşit puterilor cereşti, rosti:

— Acum, bucuraţi-vă, pentru că ea este a ta, iar tu eşti al ei.

Atunci, Zbyszko îşi întinse braţul sănătos spre Danuta, iar ea îi încolăci cu braţele-i subţiri gâtul şi o vreme se auzi cum îşi repetau în şoaptă la ureche:

— A mea eşti, Danuśka.

— Al meu eşti, Zbyszko.

Dar imediat după aceea, pe Zbyszko îl cuprinse slăbiciunea, erau prea multe emoţii pentru puterile lui, şi alunecând pe perne, începu să răsufle cu greutate. Nu-şi mai pierdu totuşi cunoştinţa şi nu încetă să-i zâmbească Danusiei, care îi ştergea faţa acoperită de o sudoare rece, ba continuă chiar să-i repete: „Eşti a mea, Danuśka", drept pentru care ea îşi pleca de fiecare dată capul. Această privelişte îl mişcă până la lacrimi pe de Lorche, care declară că nu i se mai întâmplase să vadă niciodată prin ţările pe unde umblase inimi atât de simţitoare, prin urmare, este gata să se bată în duel pe jos sau călare cu oricare cavaler, vrăjitor sau balaur care ar cuteza să stea în calea fericirii lor. Şi jură cu mâna pe mânerul în formă de cruce al pumnalului, care slujea cavalerilor să ucidă răniţii. Prinţesa şi părintele Wyszoniek fură luaţi drept martori ai acestui jurământ.

Şi pentru că milostiva stăpână nu înţelegea o cununie fără nici un pic de veselie, le aduse vin, aşa că după aceea ciocniră şi băură. Ceasurile nopţii se scurgeau unul după altul. Învingându-şi slăbiciunea, Zbyszko o trase din nou pe Danusia lângă el şi-i spuse:

— De vreme ce Domnul Isus mi te-a dăruit, nimeni nu mi te va mai lua, dar îmi pare rău, draga mea dragă, că trebuie să pleci.

— O să vin cu tata la Ciechanów, răspunse Danusia.

— Numai să nu te îmbolnăveşti de ceva... Dumnezeu să te ferească de vreo întâmplare de năprasnă... Ştiu că trebuie să te duci la Spychów... Ei!... Îi mulţumesc lui Dumnezeu şi stăpânei milostive că acum eşti a mea, pentru că puterea omenească nu poate desface o cununie.

Dacă totuşi această cununie avusese loc noaptea şi în tăcere şi îndată avea să urmeze despărţirea, acestea erau motive care-i umpleau nu numai

sufletul lui Zbyszko de o tristeţe ciudată, ci şi pe ale celorlalţi. Din când în când, se stingea şi focul în cămin şi capetele se cufundau în întuneric. Preotul Wyszoniek arunca atunci alte reteveie peste cărbuni, iar când ţiuia ceva jalnic în lemn, cum se întâmplă de obicei când lemnul nu e uscat bine, spunea:

— Ce doreşti, suflete suferind?

Îi răspundeau greierii, apoi flacăra care creştea, scoţând din umbră feţele nedormite, răsfrângându-se în armura lui de Lorche şi luminând totodată rochia albă şi imortelele de pe capul Danusiei.

Câinii din curte începură iarăşi să latre spre pădure parcă adulmecând lupii.

Şi pe măsură ce treceau ceasurile nopţii, tăcerea se aşternea din ce în ce mai des, până când prinţesa spuse în sfârşit:

— O, Isuse! păi aşa trebuie să fie după cununie? Ar fi, mai bine, să ne culcăm, dar de vreme ce trebuie să veghem până dimineaţă, hai, floricica mea, mai cântă-ne o dată înainte de plecare, mie şi lui Zbyszko.

Danusia, deşi era obosită şi somnoroasă, era bucuroasă să facă orice şi să se învioreze, aşa că se duse după lăută şi revenind îndată, se aşeză lângă patul lui Zbyszko.

— Ce să cânt? întrebă.

— Ce să cânţi? zise prinţesa, ce-ar fi să cânţi cântecul de la Tyniec, atunci când te-a văzut Zbyszko prima dată!

— Ei! mi-l aduc aminte şi n-am să-l uit până la moarte, se bucură Zbyszko. Când mi se întâmpla să-l aud pe undeva, mi se umpleau ochii de lacrimi.

— Bine, am să-l cânt! acceptă Danusia.

Şi începu de îndată să zdrăngăne la lăută, apoi ridicându-şi capul ca de obicei, îşi dădu drumul glasului:

De-aş avea şi eu
Aripi călătoare,
Spre Jasiek al meu,
Să mă pierd în zare.
Aş mai sta şi eu
Pe un ram din Silezi'
Jasiek, dragul meu,
Să vii să mă vezi

Dar deodată, glasul i se frânse, buzele începură să-i tremure, iar de sub genele închise, lacrimile începură să-i şiroiască pe obraji. O clipă se strădui să le oprească sub pleoape, dar nu izbuti şi în cele din urmă, răbufni într-un plâns cu suspine, ca atunci când îi cântase ultima dată acest cântec lui Zbyszko în temniţa din Cracovia şi se gândise că-i vor tăia capul a doua zi.

— Danuśka! ce-i cu tine, Danuśka? o întrebă Zbyszko.

— De ce plângi? Ce nuntă mai e şi asta! se miră prinţesa. Ce ai?

— Nu ştiu nici eu, răspunse Danuśka suspinând, sunt atât de tristă!... Îmi pare atât de rău!... de Zbyszko şi de prinţesă...

Aşa că se îngrijorară cu toţii şi se apucară să-i explice că nu pleacă pentru multă vreme şi cu siguranţă că de sărbători va veni împreună cu Jurand la Ciechanów. Zbyszko o cuprinse iarăşi cu braţul, o strânse la piept şi îi sărută lacrimile din ochi, dar mâhnirea se cuibări în inimile tuturor şi aşa îşi petrecură ceasurile nopţii.

Până când, în sfârşit, în curte se auzi deodată un glas atât de înspăimântător, încât se cutremurară cu toţii. Prinţesa zvâcni de pe laviţă şi strigă:

— O, Doamne! Sunt cumpenele fântânilor! Adapă caii!

Iar părintele Wyszoniek se uită pe fereastră în care ochiurile de sticlă împrumutaseră o culoare cenuşie şi spuse:

— Întunericul se răreşte şi se crapă de ziuă. Ave Mana, gratia plena... {42}

După care ieşi din odaie şi întorcându-se după un răstimp, remarcă:

— Se luminează de ziuă, deşi va fi o zi întunecoasă. Oamenii lui Jurand adapă caii. E vremea să pleci la drum, sărmano!...

La aceste cuvinte, şi prinţesa, şi Danusia izbucniră în hohote de plâns şi amândouă începură să se vaiete împreună cu Zbyszko, aşa cum se văietă oamenii simpli când trebuie să se despartă; în aceste hohote era ceva de ritual, pe jumătate jelanie, pe jumătate cântec care se revarsă din sufletele ţăranilor pe o cale atât de firească, aşa cum se scurg lacrimile din ochi.

Ah! plânsul la nimic n-ajută,
Adio, dragoste mută,
Plânsul tău e în zadar,
Adio, suflet sărman,
Ah, rămâi cu bine!...

Zbyszko o strânse pentru ultima dată la piept pe Danusia şi o ţinu atât de mult, până i se tăie răsuflarea şi până când prinţesa i-o smulse din braţe ca s-o îmbrace pentru drum.

Între timp, se luminase de-a binelea. În curte, se treziseră cu toţii şi începuseră să trebăluiască. La Zbyszko veni scutierul ceh să-l întrebe cum se simte şi ce porunci mai are de dat.

— Trage patul la fereastră, îi spuse cavalerul.

Cehul apropie cu uşurinţă patul de fereastră, dar se miră când Zbyszko îi porunci s-o deschidă, ascultă totuşi şi această poruncă, numai că-şi acoperi stăpânul cu propriul cojoc, întrucât afară era frig, iar din cerul înnorat cădea o zăpadă moale şi deasă.

Zbyszko începu să privească: în curte, printre fulgii care se cerneau din nori, se vedeau săniile, în jurul lor, aşteptau pe caii ce răspândeau aburi oamenii lui Jurand. Erau înarmaţi cu toţii, iar unii purtau platoşe peste cojoace, în care se răsfrângea lumina palidă şi mohorâtă a zilei. Pădurea

abia se mai zărea din cauza zăpezii, gardurile şi porțile aproape că nu se mai vedeau.

Danusia mai veni o dată în fugă în odaia lui Zbyszko, înfofolită într-un cojoc şi o şubă de vulpe; îi mai înconjură încă o dată gâtul cu brațele şi îi mai spuse o dată la plecare:

— Deşi plec, eu sunt a ta.

Iar el îi sărută mâinile, obrajii şi ochii care abia se mai vedeau din blana de vulpe şi-i ură:

— Dumnezeu să te păzească! Du-te cu Dumnezeu! Acum, eşti a mea, a mea până la moarte!

Şi când o îndepărtară iarăşi de lângă el, se ridică în capul oaselor cât putu, îşi rezemă capul de fereastră şi privi afară; printre fulgii de zăpadă, văzu ca printr-o perdea cum Danusia urcă în sanie, cum prințesa o ținu îndelung în brațe, cum o sărutară jupânițele şi cum îşi luă rămas-bun părintele Wyszoniek, făcând semnul crucii asupra ei. Se mai întoarse încă o dată spre el înainte de a porni şi-i strigă cu mâna întinsă:

— Rămâi cu Dumnezeu, Zbyszko!

— Să dea Dumnezeu să ne vedem la Ciechanów.

Dar zăpada cădea atât de deasă, ca şi când voia să acopere totul şi să nu se mai audă nimic, aşa că ultimele cuvinte ajunseră atât de înăbuşite, încât amândoi avură impresia că se strigă de departe unul pe celălalt.

Capitolul XXV

După ninsoarea din belşug, urmară geruri grozave şi zile senine, uscate. Ziua, pădurile scânteiau în razele soarelui, gheața încătuşă râurile şi întări mlaştinile. Veniră nopți luminoase, în care gerul era atât de cumplit, încât copacii crăpau trosnind asurzitor în pădure; păsăretul se apropia de aşezările oamenilor; drumurile deveniță nesigure din cauza lupilor care începuseră să se adune în haite şi să atace nu numai oamenii singuri, ci şi satele. Lumea se bucura totuşi în jurul focurilor din colibele pline de fum, prevestind un an cu recolte bogate după iarna geroasă, şi aştepta veselă sărbătorile, care aveau să sosească în curând. Conacul princiar din pădure rămase pustiu. Prințesa, jupânițele şi preotul Wyszoniek plecaseră la Ciechanów. Zbyszko se simțea mult mai bine, dar nu avea destulă putere ca să încalece pe cal, aşa că rămăsese la conac împreună cu oamenii lui, cu Sanderus, cu scutierul ceh şi slujitorii din partea locului de care avea grijă o şlahciancă în vârstă ce supraveghea treburile gospodăreşti.

Sufletul cavalerului se smulgea spre tânăra-i soție. Se bucura fără margini la gândul că Danusia era a lui şi nici o putere omenească nu mai putea să i-o ia, dar pe de altă parte, acelaşi gând îl făcea s-o dorească şi mai mult. Zile întregi ofta după clipa când avea să plece de la conac şi se gândea

ce-o să facă atunci, unde să se ducă şi cum să-i câştige bunăvoinţa lui Jurand. Avea, însă, şi momente de nelinişte apăsătoare, dar viitorul în general i se înfăţişa în culori ademenitoare. S-o iubească pe Danusia şi să reteze penele de păun de pe coifuri - asta avea să fie viaţa lui. Nu o dată, îşi dorea să discute despre asta cu cehul pe care-l îndrăgise, dar băgase de seamă că scutierul, legat cu tot sufletul de Jagienka, nu vorbea prea bucuros despre Danusia, iar el, la rândul lui, în temeiul jurământului, nu putea să-i spună tot ce se întâmplase.

Puterile îi reveneau tot mai mult cu fiecare zi ce trecea. Cu o săptămână înaintea Ajunului, urcă pentru prima dată în şa şi, deşi simţea că n-ar putea s-o facă şi în armură, curajul nu-l părăsi. De altfel, nu se aştepta să fie nevoit să-şi pună platoşa şi coiful prea curând, socotind că ar avea totuşi destulă putere şi pentru asta. Ca să-i mai treacă timpul, încerca să ridice paloşul în odaia lui şi nu i se părea prea greu, doar baltagul nu-l putea mânui decât cu amândouă mâinile.

În cele din urmă, cu două zile înainte de Ajunul Crăciunului, îi porunci cehului să aştearnă săniile cu fân şi-l vesti că vor pleca la Ciechanów. Credinciosul scutier se îngrijoră întru câtva, mai ales că afară era un ger de scârţâia zăpada sub picioare, dar Zbyszko îi spuse:

— Nu-i treaba ta, glowacz{43} (aşa-l numea în limba polonă). Nu mai avem ce face în conacul acesta şi chiar dacă m-aş îmbolnăvi, o să aibă cine mă îngriji la Ciechanów. În sfârşit, n-o să plec călare, ci într-o sanie, îngropat în fân până la gât şi acoperit de blănuri. O să încalec abia aproape de Ciechanów.

Şi aşa se şi petrecură lucrurile. Cehul ajunsese să-l cunoască pe tânărul său stăpân şi ştia că nu e bine să i se împotrivească şi cu atât mai rău să nu-i asculte poruncile; astfel că după un ceas şi porniră. La plecare, Zbyszko, văzându-l pe Sanderus că urcă într-o sanie, luându-şi şi cufărul, îl întrebă:

— Ei, tu ce te tot ţii de mine ca scaietele de lâna oii?... Mi-ai spus că vrei să te duci în Prusia.

— Am spus că vreau să mă duc în Prusia, îl lămuri Sanderus, dar cum să merg singur pe asemenea ninsoare? O să mă mănânce lupii înainte de a răsări Luceafărul-de-Seară, iar aici, n-am nici eu de ce să mai rămân. Mai bine-i să întăresc oamenii de la oraş întru pioşenie, să le dăruiesc marfa sfântă şi să-i scap din chingile diavolului, aşa cum i-am jurat la Roma Părintelui întregii creştinităţi. Iar pe de altă parte, te-am îndrăgit foarte mult pe Domnia Ta, aşa că n-o să te părăsesc înainte de a pleca la Roma, fiindcă s-ar putea întâmpla să mai ai nevoie de ajutorul meu.

— Stăpâne, pentru Domnia Ta ar fi în stare să mănânce şi să bea, interveni cehul, te-ar ajuta bucuros în acest fel oricând. Iar dacă în pădurea de la Przasnysz ne va ataca o haită prea mare de lupi, o să scăpăm de ei, lăsându-i să-l mănânce, că de altceva nu e bun.

— Domnia Ta, vezi mai bine să nu-ţi îngheţe vorba pe mustaţă,

răspunse Sanderus, pentru că asemenea ţurţuri se topesc numai în focul iadului.

— Vai de mine! se sperie Glowacz, ducându-şi mănuşa la mustaţa care abia începuse să-i crească, mai înainte am să încerc să încălzesc berea la popas, dar ţie n-o să-ţi dau.

— Da, dar porunca glăsuieşte: dă-i să bea celui însetat. Alt păcat!

— Atunci, am să-ţi dau o găleată cu apă, iar acum, îţi dau ce am la îndemână.

Şi spunând acestea, luă atâta zăpadă, cât putea să cuprindă în cele două mănuşi, şi o aruncă în barba lui Sanderus, dar acesta se feri şi-l ameninţă:

— La Ciechanów nu va mai fi nevoie de Domnia Ta, fiindcă acolo este un urs care scuipă zăpadă.

Aşa se hârjoneau între ei, pentru că de fapt ţineau destul de mult unul la celălalt. Cu toate acestea, Zbyszko îi îngădui lui Sanderus să meargă cu el, căci acest om ciudat îl amuza părând totodată şi foarte legat de el. Porniră deci de la conacul din pădure într-o dimineaţă luminoasă şi pe un ger atât de mare, că trebuiră să pună păturile pe cai. De jur împrejur, totul era acoperit de troiene. Acoperişurile colibelor abia se mai vedeau de sub zăpadă, iar pe alocuri fumurile păreau că se înalţă spre cer de-a dreptul din nămeţii albi, fuioare trandafirii în lumina dimineţii, care se lărgeau la vârf asemenea panaşelor de pe coifurile cavalerilor.

Zbyszko se afla într-o sanie, mai întâi ca să-şi cruţe puterile, apoi din cauza frigului de care se putea apăra mai uşor îngropat în fân şi acoperit cu blănuri. Îi poruncise şi lui Glowacz să se întindă lângă el şi să aibă arbaleta la îndemână împotriva lupilor, dar deocamdată vorbea vesel cu el.

— La Przasnysz, îi zise, o să dăm nutreţ la cai, o să ne încălzim puţin, apoi plecăm numaidecât.

— La Ciechanów?

— Mai întâi la Ciechanâw, să ne închinăm prinţului şi să ascultăm sfânta slujbă.

— Şi pe urmă? se interesă Glowacz.

Zbyszko zâmbi şi răspunse:

— Pe urmă, cine ştie dacă nu chiar la Bogdaniec.

Cehul se uită mirat la el. Prin minte, îl fulgeră gândul că poate tânărul său stăpân renunţase la fiica lui Jurand şi lucrul i se păru cu atât mai aproape de adevăr, cu cât Danusia plecase, iar la urechea scutierului ajunsese la conac vestea că stăpânul de la Spychów se arătase împotriva tânărului cavaler. Aşadar, scutierul cumsecade se bucură din toată inima, fiindcă deşi ţinea mult la Jagienka, uitându-se la ea ca la o stea din cer, i-ar fi cumpărat bucuros fericirea fie şi cu propriul sânge. Pe Zbyszko îl îndrăgise şi pe el din tot sufletul şi ar fi dorit să-i slujească pe amândoi până la moarte.

— Domnia Ta, vrei să te aşezi la casa moştenită! exclamă cu bucurie.

— Cum pot să mă gândesc la asta, răspunse Zbyszko, când i-am provocat la luptă pe cavalerii teutoni, iar mai înainte şi pe Lichtenstein? De Lorche mi-a spus că marele maestru vrea să-l poftească în ospeție la Toruri pe rege, aşa că o să mă alătur suitei regale şi cred că acolo Zawisza de Garbow sau Powała de Taczew îmi vor obține de la stăpânul nostru îngăduința să-mi încrucişez lancea cu aceşti călugări în luptă. Mai mult ca sigur că îşi vor aduce şi scutierii, aşa că şi tu vei avea de lucru.

— Dacă ar fi altfel, aş prefera să mă călugăresc, zise cehul.

Zbyszko se uită mulțumit la el.

— N-o să-i fie prea bine celui ce va lupta cu tine. Domnul Isus te-a dăruit cu o putere grozavă, dar ai face rău dacă te-ai lăuda prea mult cu ea, fiindcă unui scutier îi stă mai bine umilința.

Cehul începu să clatine din cap în semn că nu se va lăuda cu forța lui, dar n-o să se arate nici prea zgârcit cu ea nici împotriva nemților, iar Zbyszko continuă să zâmbească, de astă dată, însă, nu scutierului, ci propriilor gânduri.

Stăpânul cel bătrân se va bucura, când ne vom întoarce, adăugă Glowacz după o clipă, iar la Zgorzelice va fi şi acolo mare veselie.

Lui Zbyszko, Jagienka îi apăru în fața ochilor, de parcă înainte cu o clipă şezuse lângă el în sanie. I se întâmplase de multe ori ca atunci când se gândea la ea, s-o vadă foarte limpede...

„Nu! îşi spuse, nu se va bucura, fiindcă dacă mă voi întoarce la Bogdaniec, va veni şi Danusia, iar ea n-are decât să-l ia pe altul..." Aici i se iți prin fața ochilor Wilk de Brzozowa şi tânărul Cztan de Rogów şi-i păru rău la gândul că fata avea să încapă pe mâinile unuia dintre ei. „Mai bine să-şi găsească unul mai bun, o îndemnă în sinea lui, deoarece ăştia sunt nişte soarbe-bere şi nişte destrăbălați, iar ea este o fată cumsecade". Se mai gândi şi că unchiul lui, când va afla de cele întâmplate, se va supăra grozav, dar se mângâie imediat la gândul că Maćko se interesase întotdeauna în primul rând de neam şi averea care i-ar fi putut spori faima familiei. Jagienka era de bună seamă mai aproape, la numai o mejdină, în schimb, Jurand avea o moşie mai mare decât Zych de Zgorzelice, aşa că era uşor de prevăzut că Maćko nu se va împotrivi prea mult acestei căsătorii, cu atât mai mult că ştia de dragostea nepotului, şi cât îi datora acesta Danusiei... O să bombăne, apoi se va bucura şi va începe să țină la Danusia ca la propriul copil!

Şi deodată, inima lui Zbyszko fu cuprinsă de un val de căldură şi de dor de unchiul acesta care era un om aspru, dar care-l iubea ca pe ochii din cap; în bătălii, avea mai multă grijă de el decât de sine, pentru el se lăcomea la pradă şi se străduia să-şi sporească avutul. Erau şi ei doi oameni singuri pe lume, fără nici o rudă afară de cele îndepărtate, cum era abatele, astfel că atunci când erau siliți să se despartă uneori, nu ştiau ce să facă unul fără celălalt, mai ales bătrânul care nu-şi mai dorea nimic numai pentru el.

— Ehei, se va bucura, se va bucura mult! îşi repetă Zbyszko, şi n-aş

dori decât să mă primească şi Jurand la fel ca unchiul Maćko.

Şi încerca să-şi închipuie ce va spune şi ce va face Jurand, când va afla de cununia lor. În acest gând era şi puţină nelinişte, dar nu prea multă tocmai pentru că faptul era împlinit. Nu era de rangul lui Jurand să-l provoace la luptă, iar dacă s-ar fi împotrivit prea mult, Zbyszko i-ar fi putut răspunde astfel: „Opreşte-te, Domnia Ta, cât te rog cu binele, fiindcă dreptul Domniei Tale asupra Danuskăi este omenesc, iar al meu vine de la Dumnezeu, şi acum ea nu mai e decât a mea". Ce auzise la vremea potrivită de la un cleric priceput în scriptură, cum că soţia trebuie să-şi părăsească tatăl şi mama şi să-şi urmeze bărbatul, îl făcea să se simtă mai puternic. Nu se aştepta, totuşi, ca între el şi Jurand să se ajungă la o ceartă înverşunată şi la răutate, întrucât nădăjduia că-i vor fi de mare ajutor rugăminţile Danusiei şi tot atât de mare, dacă nu şi mai mare sprijinul prinţului, al cărui supus era Jurand, şi al prinţesei la care ţinea ca la tutorele copilei lui.

La Przasnysz fură sfătuiţi să rămână şi să înnopteze acolo din cauza lupilor care se strânseseră în haite atât de mari din pricina gerului, încât îi atacau până şi pe oamenii care mergeau în cete. Cu toate acestea, Zbyszko nu vru să asculte, deoarece se întâmplă să întâlnească la han câţiva cavaleri mazovieni cu însoţitorii lor, care mergeau şi ei la prinţ la Ciechanów, şi de asemenea câţiva negustori înarmaţi chiar de la Ciechanów, care veneau cu săniile încărcate din Prusia, într-un grup atât de mare, nu-i mai ameninţa nici o primejdie, aşa că plecară în timpul nopţii, deşi spre seară se pornise dintr-odată un vânt puternic care adusese norii şi începuse să fulguiască. Călătoreau ţinându-se aproape unii de alţii, dar atât de încet, încât Zbyszko se gândi că nu vor ajunge în noaptea de Ajun. În câteva locuri, fură nevoiţi să dea zăpada la o parte, ca să poate trece caii. Din fericire, drumul se vedea bine prin pădure. Cu toate acestea, când zăriră Ciechanów înaintea lor, amurgul se lăsase peste lume.

Poate că ar fi mers în jurul oraşului prin zăpada viscolită şi şuierul vijeliei fără să ştie atât de aproape, dacă n-ar fi fost focurile aprinse pe înălţimea pe care fusese construit castelul. Nimeni nu ştia bine dacă în ajunul Crăciunului focurile ardeau pentru oaspeţi sau pentru că aşa era obiceiul de demult, dar nici Zbyszko şi însoţitorii lui nu se gândiră la asta, fiindcă voiau să se adăpostească mai repede în oraş.

În acest timp, viscolul se întetea tot mai mult, ascuţit şi geros, vântul aducea vălătuci uriaşi de zăpadă, zgâlţâia copacii, vuia făcându-şi de cap, ridica troiene întregi în sus, le muta şi le împrăştia peste sănii şi cai, şfichiuia feţele călătorilor înăbuşindu-le răsuflarea în piept şi vorbele. Clinchenitul clopoţeilor prinşi la oişte nu se mai auzea deloc, în schimb, printre urletele şi şuieratul viforului răzbăteau parcă urletul jalnic al lupilor, nechezatul îndepărtat al cailor şi uneori strigătele înspăimântate ale oamenilor cerând ajutor. Caii vlăguiţi începură să se reazeme unii de alţii şi să înainteze din ce în ce mai încet.

— Ehei, da' ştiu că suflă vijelia, nu se-ncurcă! rosti cu glasul întretăiat cehul. Stăpâne, dacă nu ne-am afla aproape de oraş şi dacă n-ar fi aprins focurile, ar fi vai de noi.

— La câmp deschis, ne-ar pândi moartea, răspunse Zbyszko, dar uite că nici focurile nu se mai văd.

— Ninge atât de des, că nici focul nu mai luminează. Poate că vântoasa a împrăştiat lemnele şi cărbunii.

În celelalte sănii, negustorii şi cavalerii îşi spuneau că dacă viforniţa prinde pe cineva departe de aşezările oamenilor, acela nu mai aude clopotele a doua zi. Dar Zbyszko se îngrijoră deodată şi zise:

— Doamne fereşte ca Jurand să fie pe undeva pe drum.

Cehul, deşi se uita mereu în direcţia focurilor, auzind cuvintele lui Zbyszko, întoarse capul şi întrebă:

— Stăpânul de la Spychów trebuie să vină şi el?

— Întocmai.

— Cu jupâniţă?

— Într-adevăr, focul nu se mai vede, îi răspunse Zbyszko.

Flacăra dispăruse, în schimb, pe drum, înaintea cailor şi a săniilor se iviră câţiva călăreţi.

— Ei, de ce ne aţineţi calea? strigă cehul cu luare-aminte, punând mâna pe arbaletă. Cine sunteţi?

— Oamenii prinţului, trimişi să-i ajutăm pe călători.

— Lăudat fie numele lui Isus Cristos!

— În vecii vecilor.

— Îndrumaţi-ne spre oraş! le spuse Zbyszko.

— N-a rămas nimeni pe drum?

— Nimeni.

— De unde sunteţi?

— De la Przasnysz.

— N-aţi mai întâlnit şi alţi călători?

— N-am mai văzut pe nimeni, dar poate că vin pe alte drumuri.

— Oamenii îi caută pe toţi. Mergeţi după noi. V-aţi abătut de la drum! Spre dreapta!

Şi întoarseră caii. Un răstimp nu se mai auzi decât vaierul vijeliei.

— Sunt mulţi musafiri la vechiul castel? întrebă Zbyszko după o clipă.

Neauzind ce-l întreabă, călăreţul cel mai apropiat se aplecă spre el:

— Ce spui, Domnia Ta?

— Întreb dacă prinţul are mulţi oaspeţi?

— Ca şi mai demult, sunt destui!

— Dar stăpânul de la Spychów este?

— Nu este, dar îl aşteaptă. Au plecat oameni să-l întâmpine şi pe el.

— Cu torţe?

— Păi ce, vântul i-ar fi lăsat?

Dar nu mai putură continua, fiindcă urletul viforului se înteţise şi mai mult.

— Parcă-i nunta diavolilor! se miră cehul.

Zbyszko îi porunci să tacă şi să nu cheme numele necuratului.

— Tu nu ştii, îi spuse, că în timpul sărbătorilor puterea diavolească încremeneşte de spaimă şi încornoraţii se ascund prin copci? Odată, lângă Sandomierz, pescarii au găsit pe unul în ochiurile năvodului: ţinea o ştiucă în bot, dar când a auzit dangătul clopotului, a leşinat numaidecât, iar ei l-au altoit cu ciomegele până seara. Viforul este năprasnic într-adevăr, dar se pare că asta-i vrerea Domnului Isus care doreşte ca ziua de mâine să aducă mai multă bucurie.

— Hm! Eram lângă oraş, dar dacă nu veneau oamenii ăştia, am fi umblat şi până la miezul nopţii, fiindcă o luasem pe alt drum, răspunse Glowacz.

— Pentru că s-a stins focul.

Între timp, intrară totuşi cu adevărat în oraş. Troienele de zăpadă, se înălţau şi mai mari pe străzi, atât de mari, că în multe locuri aproape că acopereau ferestrele. Din această pricină, cei care rătăceau în afara oraşului nu mai puteau să vadă luminile. În schimb, viforniţa se făcea simţită mai puţin aici. Străzile erau pustii, oamenii se aşezaseră la masa de Ajun. În faţa câtorva case, copiii cu vicleiul şi cu capra cântau colinde în ciuda viscolului. Şi în piaţă se vedeau oameni înfăşuraţi în paie de mazăre, care făceau pe urşii, dar încolo nu mai era nimeni. Neguţătorii ce-l însoţiseră pe Zbyszko şi pe ceilalţi şlahtici la drum, rămaseră în oraş, iar ceilalţi merseră mai departe până la castelul vechi, unde locuia prinţul. Având ochiuri de sticlă la ferestre, străluci vesel înaintea lor, cu tot viscolul, când se apropiară.

Podul era coborât peste şanţul de apărare, întrucât vremea atacurilor lituaniene trecuse, iar cavalerii teutoni, aşteptându-se la război cu regele polon, umblau să-i câştige prietenia prinţului de Mazowsze. Unul dintre oamenii prinţului sună din corn şi poarta fu deschisă numaidecât. Aici erau vreo zece-cincisprezece arcaşi, dar pe ziduri şi pe metereze nu se vedea nici ţipenie de om, deoarece prinţul le îngăduise străji- lor să coboare. Oaspeţii fură întâmpinaţi de bătrânul Mrokota, care venise cu două zile înainte. Urându-le bun venit în numele prinţului, îi conduse în odăile, unde puteau să se îmbrace mai bine pentru masă.

Zbyszko se apucă îndată să-l întrebe de Jurand de Spychów, dar acesta îi răspunse că nu venise, dar îl aşteptau, fiindcă făgăduise să vină, iar dacă s-ar fi îmbolnăvit mai rău, le-ar fi dat de ştire. Fusese totuşi trimisă înaintea lui o ceată de călăreţi, pentru că un viscol atât de straşnic nu mai pomeniseră nici cei mai în vârstă.

— Poate că vor sosi în curând.

— Altfel nu se poate. Prinţesa a poruncit să se aşeze farfurii şi pentru ei

la masa comună.

Aşadar, Zbyszko, cu toate că se temea puţin de Jurand, se bucură în inima lui şi îşi spuse: „Deşi nu ştiu ce-ar fi în stare să facă, soţia mea tot o să vină, nevasta mea, Danuśka mea dragă!" Când se gândea la asta, mai că nu-i venea să creadă cât era de fericit. După care îşi zise că poate-i mărturisise totul acolo, poate că îl convinsese să i-o dea mai repede. „La drept vorbind, ce-i rămâne mai bun de făcut? Jurand este un om cu minte şi ştie că şi dacă nu vrea, eu tot aş lua-o, fiindcă dreptul meu este mai puternic".

Totodată, în timp ce se îmbrăca, vorbea cu Mrokota, întrebându-l dacă prinţul era sănătos şi mai ales prinţesa, pe care o îndrăgise ca pe o mamă încă de la Cracovia. De aceea, se bucură aflând că la castel erau cu toţii sănătoşi şi veseli, deşi prinţesei îi era tare dor de scumpa ei cântăreaţă. Acum îi cânta la lăută Jagienka, la care prinţesa ţine destul de mult, dar altfel decât la Danusia.

— Care Jagienka? se miră Zbyszko.

— Jagienka de Dlugolas, nepoata bătrânului Dlugolas. O jupâniţă frumoasă de care s-a îndrăgostit lotaringianul.

— Cavalerul de Lorche este aici?

— Păi unde putea să fie? Că doar de la conacul din pădure a venit aici şi a rămas, pentru că se simte foarte bine. Prinţul nostru nu duce niciodată lipsă de musafiri.

— Mă bucur să-l întâlnesc, fiindcă este un cavaler fără prihană.

— Şi el ţine la Domnia Ta. Hai să ne grăbim, că lumea se aşează la masă.

Şi se duseră. În sala de mese, focul ardea în două cămine de care aveau grijă copiii de casă; se adunaseră destui oaspeţi şi curteni. Prinţul intră cel dintâi însoţit de voievod şi de câţiva sfetnici. Zbyszko i se închină şi îi sărută mâna.

El, însă, îi luă capul în mâini, apoi îl trase mai la o parte şi-i spuse:

— Am aflat totul. La început, nu m-am simţit prea bine, că aţi făcut totul fără ştirea mea, dar n-aţi avut încotro, fiindcă eu mă găseam atunci la Varşovia, unde voiam să petrec şi sărbătorile. E un lucru prea cunoscut că atunci când o femeie vrea să facă ceva, n-are rost să te pui împotrivă, fiindcă tot nu izbuteşti nimic. Prinţesa vă doreşte binele ca o mamă, dar şi eu prefer totdeauna să-i fac pe voie, ca s-o cruţ de tristeţe şi lacrimi.

Zbyszko îi îmbrăţişa iarăşi genunchii prinţului.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, o să mă achit şi eu de datorie.

— Slavă Domnului că acum eşti sănătos. Să-i spui prinţesei că te-am primit cu bunăvoinţă, să se bucure şi ea! Dumnezeu mi-e martor că bucuria ei este şi a mea! O să-i spun şi lui Jurand o vorbă bună pentru tine şi cred că se va îndupleca, pentru că ţine foarte mult la prinţesă.

— Chiar dacă n-ar vrea să mi-o dea, dreptatea mea precumpăneşte.

— Aşa-i şi trebuie să fie de acord, dar ar putea să vă refuze binecuvântarea. Nimeni nu i-o poate smulge cu forţa, iar fără binecuvântarea părinţilor, n-o ai nici pe cea de la Dumnezeu.

Zbyszko se îngrijoră auzind aceste cuvinte, căci până acum nu se gândise la asta. Dar tocmai atunci intră prinţesa cu Jagienka de Dlugolas şi celelalte jupânițe, aşa că se repezi s-o întâmpine, iar ea îl primi cu şi mai multă bunăvoinţă decât prinţul şi începu să-i vorbească despre aşteptata sosire a lui Jurand. Farfuriile pentru ei se află pe masă şi au fost trimişi oameni anume să-i îndrume prin viscol. Nu mai pot întârzia cu cina de Ajun, deoarece soţului ei nu-i place să aştepte, dar vor sosi şi ei înainte de sfârşitul mesei.

— Cât despre Jurand, îi spuse prinţesa, va fi cum va voi Dumnezeu. Fie am să-i spun totul astăzi, fie mâine după slujbă, iar prinţul mi-a promis şi el că mă va ajuta. Jurand e îndârjit, dar nu cu cei la care ţine şi le este dator.

Aici, se apucă să-i povestească lui Zbyszko cum să se poarte cu socrul lui şi Doamne fereşte să-l supere. Se arătă plină de intenţii bune, dar cine cunoştea lumea mai bine şi vedea mai departe decât Zbyszko, ar fi simţit în cuvintele ei oarecare teamă. Poate că era aşa, deoarece stăpânul de la Spychâw nu se lăsa în genere convins prea uşor sau poate că prinţesa era puţin îngrijorată pentru că nu-i văzuse de multă vreme. Afară, vântoasa se întetea tot mai mult şi toţi vorbeau că pe oricine-l va surprinde la câmp deschis, acolo avea să rămână; prinţesei îi trecu totuşi prin minte şi altă presupunere: anume că Danuśka îi destăinuise tatălui ei că se unise cu Zbyszko prin cununie, iar acesta, mâniindu-se, hotărâse să nu mai vină la Ciechanów. Nu voia să-i încredinţeze lui Zbyszko astfel de gânduri şi nici nu mai avu când, fiindcă slujitorii începură să aducă mâncarea şi s-o aşeze pe masă. Cu toate acestea, Zbyszko avu timp să-i mai îmbrăţişeze încă o dată picioarele şi s-o întrebe:

— Dar dacă vor veni, ce se va întâmpla, stăpână milostivă? Mrokota mi-a spus că pentru Jurand s-a pregătit o odaie separată, unde se va găsi fân şi pentru aşternuturile scutierilor. Ce va fi, însă?...

Prinţesa se porni să râdă şi lovindu-l uşor cu mănuşa peste faţă, răspunse:

— Taci din gură? Ce mai vrei? Ia uite la el!

Şi se îndreptă spre prinţ, în faţa căruia slujitorii trăgeau jilţul, ca să se poată aşeza. Mai înainte, însă, unul dintre ei îi oferi o farfurie întinsă, plină cu turtă tăiată în felii subţiri şi anafură, pe care prinţul avea s-o împartă cu oaspeţii, curtenii şi slujitorii. Una la fel o ţinea pentru prinţesă un flăcăiaş frumos, fiul castelanului de Sochaczew. De cealaltă parte a mesei, stătea în picioare preotul Wyszoniek care avea să binecuvânteze cina întinsă pe un strat subţire de fân mirositor. Dar deodată, în uşă se ivi un om acoperit de zăpadă şi începu să strige cât putea de tare:

— Stăpâne milostiv!

— Ce este? întrebă prinţul, nu prea bucuros că se întrerupsese ritualul.

— Pe drumul dinspre Radzanow, nişte călători au fost acoperiţi de zăpadă. Avem nevoie de mai mulţi oameni, ca să-i scoatem de sub nămeţi.

Se îngrijorară cu toţii auzind acestea, se sperie şi prinţul şi întorcându-se către castelanul de Sochaczew, porunci:

— Dă-i câţiva călăreţi cu lopeţi cât mai repede.

După care îl întrebă pe cel ce adusese vestea:

— Sunt mulţi?

— N-am putut să ne dăm seama. Viscoleşte groaznic. Sunt cai şi sănii. O ceată mai mare de oameni.

— Şi nu ştiţi ai cui sunt?

— Lumea zice că ai şlahticului de la Spychów.

Capitolul XXVI

Când auzi această veste nefericita, Zbyszko, fără să mai ceară învoirea prinţului, se repezi la grajduri şi porunci să se pună şeile pe cai. Cehul care, ca un şlahtic ce era, îl însoţise în sala de mese, abia mai avu timp să se întoarcă în odaie şi să aducă o şubă din blană de vulpe; nici nu mai încercă să-l reţină pe tânărul stăpân, întrucât, ager la minte din naştere, ştia că nu va izbuti nimic, iar zăbava s-ar putea arăta cu primejdie. Încălecând pe al doilea cal, luă de la paznicul porţii câteva torţe şi porniră numaidecât împreună cu oamenii prinţului, pe care-i pregătise în grabă bătrânul castelan. Dincolo de poartă îi înghiţi un întuneric de nepătruns, dar viforniţa li se păru mai slabă. Poate că s-ar fi rătăcit de îndată afară din oraş, dacă n-ar fi fost omul trimis să-i vestească la castel, care acum îi conducea mai repede şi mai sigur cu ajutorul unui câine ce ştia drumul dinainte. La câmp deschis, vijelia începu iarăşi să le şfichiuiască feţele, mai ales că alergau la galop. Drumul era plin de hârtoape, iar pe alocuri atât de troienit, încât erau siliţi să-şi încetinească goana, deoarece zăpada ajungea până la burta cailor. Oamenii prinţului aprinseră torţele şi făcliile, înaintând prin fum şi flăcările în care vântul sufla cu atâta tărie de parcă voia să le smulgă de pe beţele înmuiate în smoală şi să le împrăştie pe câmpuri şi peste păduri. Drumul era lung - trecură de aşezările mai apropiate de Ciechanów, apoi de Niedzborz, după care cotiră spre Radzwanow. Dincolo de Niedzborz, furtuna începu într-adevăr să scadă în putere. Palele de vânt erau mai slabe şi nu mai aduceau atâta zăpadă. Cerul se mai luminase. De sus, se mai cernu o vreme zăpada, dar conteni repede. După aceea, ici şi colo, printre nori, apărură stelele. Caii începură să sforăie şi călăreţii să respire mai uşor. Stelele se îndeseau cu fiecare clipă şi se lăsa gerul, După un răstimp, cam cât ai spune câteva rugăciuni, se aşternu liniştea.

Cavalerul de Lorche, care călărea lângă Zbyszko, încercă să-l mângâie, spunându-i că Jurand, când îşi dăduse seama de primejdie, se gândise fără îndoială mai întâi să-şi scape copila şi chiar dacă aveau să-i dezgroape pe toţi, înghețați, pe Danusia o s-o găsească în viață şi poate dormind sub blănuri. Dar Zbyszko nu-l prea înțelegea, în sfârşit nici nu mai avu timp să-l asculte, fiindcă după o vreme, călăuza care călărea în frunte, se depărtă de drum.

Tânărul cavaler ieşi înainte şi întrebă:

— De ce ne abatem din drum?

— Pentru că ei n-au fost acoperiți de zăpadă pe drum, ci acolo, hăt! Domnia Ta, vezi tufişul acela de arini?

Odată cu aceste cuvinte, arătă cu mâna mai departe spre tufele de arin care se puteau vedea pe întinderea albă, întrucât norii nu mai acopereau tipsia lunii şi noaptea se mai luminase.

— Se vede că s-au îndepărtat de drum.

— S-au depărtat de drum şi au mers în cerc pe lângă râu. Când e vânt şi viscoleşte zăpada, nu-i prea greu să te rătăceşti. Au mers până când le-au ostenit caii.

— Şi cum i-ați găsit?

— Ne-a dus câinele.

— Nu se află niscaiva colibe prin apropiere?

— Sunt, dar de cealaltă parte a râului. Uite colo curge Wkra.

— Dați pinteni cailor! strigă Zbyszko.

Dar era mai lesne să porunceşti decât să o duci la îndeplinire, căci deşi era un ger năprasnic, pe luncă stratul de zăpadă, uscat şi proaspăt adus de vânt, încă nu înghețase, şi caii se afundau până mai sus de genunchi; nu puteau să înainteze prea repede. Deodată, ajunse până la ei lătratul câinelui şi drept înaintea lor se iți un trunchi aplecat de salcie, deasupra căruia lucea în lumina lunii coroana crengilor desfrunzite.

— Sunt mai încolo, îi lămuri călăuza, nu departe de ariniş; dar şi aici trebuie să fie ceva.

— Sub salcie este un troian. Faceți lumină!

Câțiva dintre oamenii prințului, descălecară şi luminară locul cu torțele, după care unul strigă imediat:

— E un om sub zăpadă! I se vede capul, uite aici!

— Şi un cal! strigă îndată altul.

— Dezgropați-l!

Lopețile începură să se cufunde în zăpadă şi s-o arunce în amândouă părțile.

După o clipă, ieşi la iveală o siluetă omenească cu capul plecat pe piept şi căciula trasă peste față. O mână ținea hățurile calului care zăcea alături cu nările în zăpadă. Se pare că omul rămăsese în urmă poate pentru a ajunge mai repede la locuințele oamenilor şi a se întoarce cu ajutoare, iar când îi

căzuse calul, se adăpostise sub salcie în partea apărată de vânt şi acolo înţepenise.

— Vino cu torţa! strigă Zbyszko.

Un slujitor apropie lumina de faţa celui îngheţat, dar era greu să-i recunoască trăsăturile. Abia când al doilea slujitor ridică în sus capul plecat, din toate piepturile se smulse un singur strigăt:

— Stăpânul de la Spychów!

Zbyszko porunci la doi oameni să-l ia în braţe şi să-l readucă la viaţă în cea mai apropiată colibă, iar el se repezi împreună cu ceilalţi slujitori şi călăuza să salveze restul suitei. Pe drum, se gândi că o va găsi acolo pe Danusia, soţia lui, poate fără viaţă, şi îndemnă fără milă calul care înota în zăpada până la piept. Din fericire, nu mai era departe, cel mult câteva stadii. Din întuneric se auziră chemările oamenilor care rămăseseră mai înainte cu cei înzăpeziţi: „Aici!" Zbyszko ajunse la ei şi sări din şa:

— Puneţi mâna pe lopeţi!

Două sănii erau deja dezgropate de cei rămaşi să-i păzească. Caii şi oamenii din ele îngheţaseră cu totul şi nu mai puteau fi ajutaţi. Unde erau celelalte, se putea cunoaşte numai după movilele de omăt, deşi nu toate săniile erau acoperite. Lângă unele, se vedeau caii cu burţile proptite în nămeţi, parcă smucindu-se să alerge, încremeniţi în ultima sforţare. Înaintea unei perechi, stătea un om cu sulița în mână, cufundat până la brâu în zăpadă, nemişcat ca un stâlp; în cele mai depărtate, slujitorii muriseră lângă cai, ţinându-i de zăbală. Se vede că moartea îi surprinsese în clipa când voiau să scoată caii din troiene. La capătul alaiului, se afla o sanie neacoperită deloc de zăpadă. Surugiul şedea ghemuit în faţă cu mâinile peste urechi, iar în spate zăceau doi oameni; dâlmele lunguiețe de zăpadă, depuse peste piepturile lor, se uneau cu mormanul de alături şi-i acopereau ca o pătură, în timp ce ei păreau că dorm tăcuţi şi nemişcaţi. Alţii însă, pieriseră luptând până la ultima suflare cu vijelia, fiindcă înlemniseră în atitudini ce exprimau sforţarea. Câteva sănii erau răsturnate; unele aveau oiştile frânte. Lopeţile descopereau mereu spinările cailor încordate ca nişte arcuri sau capetele cu dinţii înfipţi în zăpadă, oameni în sănii ori pe lângă ele, dar în nici una nu găsiră vreo femeie. La răstimpuri, Zbyszko mânuia lopata cu atâta râvnă, încât i se îmbrobona fruntea de sudoare; alteori lumina ochii morţilor cu inima bătându-i de teamă să nu vadă printre ei chipul soţiei iubite, dar totul era în zadar! Flacăra lumina doar feţele mustăcioase ale războinicilor de la Spychów, dar nicăieri nici urmă de Danusia sau de vreo altă femeie.

— Ce înseamnă asta? se întrebă uluit tânărul cavaler.

Şi strigă la oamenii care trudeau în apropiere, întrebându-i dacă n-au descoperit ceva; dar şi aceştia dezgropaseră numai bărbaţi. În cele din urmă, sfârşiră treaba. Slujitorii înhămară la sănii caii lor şi aşezându-se pe capră porniră cu morţii spre Niedzborz, ca să mai încerce acolo la căldură să mai

readucă pe vreunul la viață. Zbyszko, cehul şi câțiva oameni mai rămaseră. Îi trecu prin gând că sania cu Danusia se despărțise de alai, poate că Jurand, cum era de aşteptat, înhămase la ea cei mai buni cai şi poruncise să plece înainte; sau poate că o lăsase la vreo colibă pe drum. Nici Zbyszko nu mai ştia ce să creadă; în orice caz, voia să vadă nămeții mai apropiați, arinişul şi pe urmă să se întoarcă şi să mai caute pe drum.

Dar prin mormanele de zăpadă, nu mai găsiră nimic. În tufărişuri văzură de câteva ori sticlind ochii lupilor, dar nicăieri nu mai dădură de alte urme de oameni şi cai. Lunca dintre arinişi şi drum lucea acum în razele lunii şi pe întinderea ei tristă se vedeau într-adevăr de departe pe alocuri câteva pete întunecate, dar şi acestea erau tot lupi care, la apropierea oamenilor, îşi luaseră repede tălpăşița.

— Domnia Ta! spuse cehul în cele din urmă, în zadar mai căutăm pe aici, fiindcă jupâniță de la Spychów nu era în alai.

— La drum! răspunse Zbyszko.

— N-o s-o găsim nici pe drum. M-am uitat bine dacă într-una din sănii nu este şi vreo ladă cu veşminte femeieşti. N-am văzut nimic. Jupâniță a rămas la Spychów.

Zbyszko rămase uimit la remarca cehului, aşa că răspunse:

— Să dea Dumnezeu să fie aşa cum zici.

Cehul îşi puse şi mai mult mintea la treabă:

— Dacă era în vreo sanie, stăpânul cel bătrân n-ar fi plecat de lângă ea, iar dacă ar fi făcut-o, ar fi luat-o în şa pe calul lui şi i-am fi găsit împreună.

— Să ne întoarcem încă o dată acolo, rosti Zbyszko neliniştit.

Pentru că îi trecu prin gând că aşa se şi întâmplase, cum spunea cehul. Dacă nu căutaseră cu destulă grijă? Dacă Jurand o urcase pe Danusia pe calul lui, apoi, când calul se prăbuşise, jupâniță se depărtase de el, vrând să găsească ajutor pentru tatăl ei. În acest caz, se putea afla pe undeva sub zăpadă prin apropiere.

Dar Glowacz, parcă ghicindu-i gândurile, repetă:

— În acest caz, s-ar fi găsit în vreuna dintre sănii ceva de îmbrăcat, căci n-ar fi plecat la curtea prințului numai cu hainele de pe ea.

Cu toate acestea, se întoarseră totuşi sub salcie, dar nici sub ea, nici la o stadie în jurul ei nu găsiră nimic. Pe Jurand îl duseseră oamenii prințului la Niedzborz, şi împrejur era pustiu. Cehul mai spune că şi câinele care alerga înaintea călăuzei şi care-l găsise pe Jurand, ar fi găsit-o şi pe jupâniță. Abia atunci Zbyszko răsuflă uşurat, aproape convins că Danusia rămăsese acasă. Fu în stare chiar să-şi explice de ce se întâmplase astfel: se vede că jupâniță îi mărturisise tatălui, iar acesta, nefiind de acord cu căsătoria, o lăsase acasă înadins, venind numai el să-i înfățişeze prințului toată nemulțumirea lui şi să ceară sprijinul episcopului. La acest gând, Zbyszko nu-şi putu stăpâni un simțământ de uşurare, ba chiar de bucurie, înțelegând că odată cu moartea

lui Jurand dispăruseră toate piedicile. „Jurand n-a vrut, dar asta a fost voia Domnului Isus, îşi spuse cavalerul, şi Dumnezeu învinge întotdeauna". Acum nu-i mai rămăsese de făcut decât să se ducă la Spychów şi s-o ia pe Danuśka, era doar soţia lui, iar după aceea să împlinească şi cununia, ceea ce era mai uşor de făcut în apropierea hotarului, decât în depărtatul Bogdaniec. „Asta-i dorinţa lui Dumnezeu!" repetă în sinea lui. Se ruşină totuşi de bucuria lui şi întorcându-se spre ceh, zise:

— Acum, îmi pare rău de el şi o spun cu voce tare.

— Oamenii vorbeau că nemţii se temeau de el ca de moarte, răspunse scutierul.

Iar după un răstimp întrebă:

— Acum, ne întoarcem la castel?

— Prin Niedzborz, încuviinţă Zbyszko.

Ajunseră într-adevăr la Niedzbórz şi opriră înaintea curţii, unde-i întâmpină bătrânul şlahtic Zelech. Pe Jurand nu-l mai găsiră, dar Zelech le dădu o veste bună:

— Aici, l-au frecat cu zăpadă, aproape până la os, îi lămuri, şi i-au turnat vin în gură, după care au turnat apă încălzită pe el şi abia atunci a început să răsufle.

— Trăieşte? întrebă bucuros Zbyszko care la această veste, uită de propriile necazuri.

— Trăieşte, dar numai Dumnezeu ştie cât o s-o mai ducă, deoarece sufletului nu-i place să se întoarcă din drum.

— Şi de ce a plecat de aici?

— Pentru că au venit trimişii prinţului după el. Am luat toate plăpumile din casă, l-am învelit şi l-am lăsat să plece.

— N-a spus nimic de fiica lui?

— Abia era în stare să răsufle; încă nu-şi recăpătase vorbirea.

— Şi ceilalţi?

— Ceilalţi au trecu în lumea de dincolo. Sărmanii, nu vor mai veni la slujba de Crăciun, poate doar la cea pe care o va face însuşi Domnul Isus în cer.

— Nici unul n-a revenit la viaţă?

— Nici unul. Haideţi în odaie, să nu vorbim în tindă. Dacă vreţi să-i vedeţi, zac întinşi pe lângă foc în odaia slugilor. Hai înăuntru!

Dar ei se grăbeau şi nu mai voiră să intre, cu toate că bătrânul Zelech stărui, întrucât era bucuros când putea să mai „vorovească" şi el cu cineva. De la Niedzbórz până la Ciechanów mai aveau o bucată bună de drum şi Zbyszko era foarte nerăbdător să-l vadă cât mai repede pe Jurand, ca să afle ceva de la el.

Îşi îndemnară caii cât putură pe drumul înzăpezit. Când sosiră, era trecut de miezul nopţii şi slujba tocmai se terminase în capela castelului. La urechea lui Zbyszko ajunse mugetul vitelor şi behăitul caprelor; după

obiceiul străvechi, credincioşii le imitau, amintind astfel că Isus se născuse într-un staul. După slujbă, prinţesa veni la Zbyszko cu faţa îngrijorată, speriată şi începu să-l întrebe:

— Danusia unde este?

— N-am găsit-o. Dar Jurand n-a spus nimic, că am auzit că trăieşte?

— Isuse milostiv!... Vai nouă, Dumnezeu ne-a pedepsit! Jurand n-a vorbit şi zace ţeapăn ca un buştean.

— Nu te teme, milostivă stăpână. Danuśka a rămas la Spychów.

— De unde ştii?

— În nici o sanie, n-am găsit vreo urmă de veşminte. Nu putea porni la drum doar într-un cojocel.

— E adevărat, pe viul Dumnezeu!

Şi ochii începură să-i strălucească de bucurie, iar după o clipă, exclamă:

— Ehei! micuţule Isus, care te-ai născut astăzi, se vede că nu eşti mâniat pe noi, ci dimpotrivă, binecuvântarea ta stă asupra noastră.

O pusese totuşi pe gânduri că Jurand venise fără Danusia, aşa că se interesă mai departe:

— De ce s-o fi lăsat acasă?

Zbyszko îi înfăţişă bănuielile lui. Prinţesei i se părură îndreptăţite, n-o impresionară însă prea mult.

— Acum, Jurand o să ne datoreze viaţa, rosti, şi la drept vorbind, şi ţie, pentru că şi tu te-ai dus să-l scoţi din zăpadă. Ar trebui să aibă o piatră în piept, în loc de inimă, ca să se mai împotrivească! Poate că Dumnezeu îl previne astfel că nu se cuvine să se împotrivească lucrurilor sfinte. Când o să-şi revină şi o să vorbească, o să i-o spun numaidecât.

— Mai întâi trebuie să-şi vină în fire, pentru că încă nu se ştie de ce n-a luat-o şi pe Danuśka. Dacă este bolnavă?

— Nu vorbi cu păcat! Şi aşa sunt destul de tristă că nu se află aici. Dacă era bolnavă, n-ar fi lăsat-o singură!

— E cu putinţă! se învoi Zbyszko.

Şi se duseră la Jurand. În încăpere era foarte cald, ca în odăiţa de scaldă, şi destulă lumină, deoarece pe vatră ardeau reteveie uriaşe de pin. Preotul Wyszoniek veghea bolnavul întins pe pat, acoperit cu blănuri de urs. Era palid la faţă, cu părul lipit de sudoare şi cu ochii închişi. Avea gura deschisă şi pieptul i se ridica parcă greoi, dar cu atâta putere că blănurile cu care era acoperit se înălţau şi coborau odată cu răsuflarea.

— Cum se mai simte? întrebă prinţesa.

— I-am turnat o oală cu vin fiert în gură, răspunse preotul Wyszoniek, şi a început să asude.

— Doarme sau e treaz?

— Poate că nu doarme, fiindcă se mişcă întruna.

— Ai încercat să vorbeşti cu el?

— Am încercat, dar nu răspunde nimic, cred că n-o să vorbească până

mâine în zori.

— O să aşteptăm până se revarsă zorile, spuse prinţesa.

Părintele Wyszoniek stărui să se ducă să se odihnească, dar ea nu vru să-l asculte. Voia întotdeauna şi în toate să fie egală, mai ales în privinţa virtuţilor creştineşti, aşadar şi în îngrijirea bolnavilor, cu răposata regină Jadwiga şi să răscumpere astfel prin însuşirile ei sufletul tatălui; nu pierdea deci nici un prilej ca, într-o ţară creştinată mai de mult, să se arate mai înflăcărată decât ceilalţi şi să şteargă amintirea că se născuse păgână.

Şi afară de asta, ardea de nerăbdare să afle ceva chiar din gura lui Jurand despre Danusia, întrucât în ceea ce o privea nu era cu totul liniştită. Aşezându-se deci lângă patul lui, începu să îngâne rugăciuni până când avea să aţipească. Zbyszko, care nu se însănătoşise cu totul şi, pe de altă parte, ostenise peste măsură noaptea trecută, îi urmă curând pilda şi peste un ceas, adormiră amândoi atât de adânc, încât poate că ar fi dormit până la ziuă dacă nu i-ar fi trezit în zori glasul clopoţelului din capela castelului.

Dar clinchetul lui îl trezi şi pe Jurand, care deschise ochii, se ridică îndată în capul oaselor în pat şi se uită împrejur clipind din ochi.

— Binecuvântat fie numele lui Isus Cristos!... Cum te simţi, Domnia Ta? îl întrebă prinţesa.

Se vede, însă, că nu-şi revenise cu totul, fiindcă se uită la ea, ca şi când n-o cunoştea, iar după o clipă strigă:

— Aici, veniţi aici şi daţi zăpada la o parte!

— Pentru numele lui Dumnezeu! te afli la Ciechanów, Domnia Ta! îl îndreptă prinţesa.

Jurand îşi încreţi fruntea, ca un om care îşi adună gândurile cu greutate, şi răspunse:

— La Ciechan6w?... Copila mă aşteaptă şi... prinţul... Danuśka! Danuśka!...

Şi deodată, închizând ochii, căzu din nou pe pernă. Zbyszko şi prinţesa se speriară, întrebându-se dacă nu cumva murise, dar în aceeaşi clipă, pieptul începu să i se mişte răsuflând adânc, asemenea unui om care se cufundase într-un somn profund.

Părintele Wyszoniek îşi puse un deget pe buze, făcându-le semn cu mâna să nu-l trezească, după care şopti:

— Poate că aşa o să doarmă toată ziua.

— Da, dar ce-a spus? întrebă prinţesa.

— A spus că jupâniţă îl aşteaptă la Ciechanów, îi răspunse Zbyszko.

— Pentru că nu-şi venise încă în fire, lămuri preotul.

Capitolul XXVII

Părintele Wyszoniek se temea că şi când se va trezi a doua oară, Jurand îşi va pierde iarăşi judecata pentru mai multă vreme. Deocamdată, le promise prinţesei şi lui Zbyszko că le va da de ştire atunci când bătrânul cavaler va putea vorbi, iar după plecarea lor, se duse şi el să se culce. Într-adevăr, Jurand se trezi abia a doua zi de sărbătoare chiar la amiază, însă cu mintea limpede. Prinţesa şi Zbyszko erau de faţă, aşa că Jurand, ridicându-se în şezut în pat, se uită la ea, o recunoscu şi se interesă:

— Stăpână milostivă... Pentru Dumnezeu, eu sunt la Ciechanów?

— Şi ai dormit toată ziua, îi răspunse prinţesa.

— M-a acoperit zăpada. Cine m-a scăpat?

— Cavalerul acesta: Zbyszko de Bogdaniec. Îţi aduci aminte, la Cracovia...

Jurand privi o clipă cu ochiul sănătos la tânăr şi zise:

— Îmi aduc aminte... Dar unde-i Danuśka?

— Nu trebuia să vină cu Domnia Ta? întrebă prinţesa neliniştită.

— Cum să vină cu mine, dacă eu veneam la ea?

Zbyszko şi prinţesa se uitară unul la celălalt, crezând că prin gura lui Jurand vorbea fierbinţeala, după care cneaghina spuse:

— Vino-ţi în fire, pentru numele lui Dumnezeu! Fata n-a fost cu Domnia Ta?

— Fata? Cu mine? se miră Jurand.

— Pentru că oamenii Domniei Tale au murit, dar pe ea n-am găsit-o printre ei. De ce ai lăsat-o la Spychów?

El rămase iarăşi uimit, dar de astă dată cu teamă în glas:

— La Spychów? Păi ea era la Luminăţia Ta, nu la mine!

— Bine, dar Domnia Ta ţi-ai trimis oamenii cu o scrisoare, ca s-o ia de la conacul din pădure!

— În numele Tatălui şi al Fiului! răspunse Jurand. N-am trimis pe nimeni după ea.

Atunci, prinţesa păli deodată.

— Ce înseamnă asta? întrebă nedumerită, eşti sigur, Domnia Ta, că ştii ce vorbeşti?

— Pentru mila lui Dumnezeu, unde-mi este copila? strigă Jurand, zvâcnind în picioare.

Părintele Wyszoniek, auzind acestea, ieşi repede din odaie, iar prinţesa îşi continuă vorba:

— Ascultă-mă, Domnia Ta: la conacul din pădure, a venit o ceată de oameni înarmaţi cu scrisoare de la Domnia Ta. În scrisoare, ne aduceai la cunoştinţă că te-a strivit o grindă în timpul incendiului... că eşti pe jumătate orb şi vrei să-ţi vezi fiica... Au luat-o pe Danuśka şi au plecat...

— Vai mie! strigă Jurand. Pe Dumnezeu din cer, la Spychów n-a fost nici un incendiu şi nici eu n-am trimis pe nimeni după ea!

Atunci, intră şi preotul Wyszoniek cu scrisoarea, pe care i-o înmână lui

Jurand şi-l întrebă:

— Nu este scrisul Domniei Tale?

— Nu ştiu.

— Dar pecetea?

— Pecetea este a mea. Ce zice în scrisoare?

Părintele Wyszoniek reciti scrisoarea şi Jurand ascultă luându-se cu mâinile de păr, după care spuse:

— Scrisoarea este falsă!... pecetea prefăcută! Vai de sufletul meu! Mi-au prins copila şi-i vor lua viaţa!

— Cine?

— Cavalerii teutoni!

— Pe rănile Mântuitorului! Trebuie să-l vestim pe prinţ! Să trimită soli la căpetenia Ordinului! exclamă cneaghina. Isuse milostiv, salveaz-o şi ajută-ne!...

Cu aceste cuvinte, ieşi strigând din încăpere. Jurand sări din pat şi se apucă să-şi pună în grabă hainele pe el. Zbyszko stătea împietrit, dar în curând dinţii încleştaţi începură să-i scrâşnească ameninţător.

— De unde ştii, Domnia Ta, că au răpit-o cavalerii teutoni? se interesă preotul Wyszoniek.

— Jur pe chinurile Mântuitorului!

— Aşteaptă puţin!... E cu putinţă. Au venit să se plângă împotriva Domniei Tale la conacul din pădure... Voiau să se răzbune...

— Ei au răpit-o! strigă Zbyszko deodată.

Spunând acestea, ieşi din odaie şi dând fuga la grajduri, porunci să înhame caii la sănii, pe câţiva să pună şeile, el însuşi neştiind prea bine ce vrea să facă. Înţelegea doar că trebuie să alerge în ajutorul Danusiei, şi asta numaidecât, fie şi până în Prusia, iar acolo s-o smulgă din mâinile vrăjmaşilor sau să piară.

După care reveni în odaie să-l anunţe pe Jurand că armele şi caii vor fi gata imediat. Era sigur că Jurand va merge cu el. Fierbea de mânie, durere şi părere de rău, dar în acelaşi timp nu-şi pierdea nădejdea, deoarece avea impresia că amândoi, împreună cu spăimosul cavaler de Spychów, vor fi în stare să facă totul, să atace până şi întreaga putere teutonă.

În încăpere, afară de Jurand, părintele Wyszoniek şi prinţesă, îi găsi şi pe prinţ, pe cavalerul de Lorche şi pe bătrânul şlahtic de Dlugolas, pe care cneazul, aflând de cele întâmplate, îl chemase şi pe el la sfat, având în vedere înţelepciunea lui şi cunoaşterea cavalerilor teutoni, la care stătuse ani lungi în robie.

— Trebuie să facem totul cu chibzuinţă, să nu greşim procedând orbeşte din cauza grabei şi s-o pierdem astfel pe jupâniţă - îşi dădu cu părerea stăpânul de la Dlugolas. Se cuvine să ne plângem fără întârziere maestrului Ordinului şi dacă Luminăţia Sa prinţul îmi dă o scrisoare, am să i-o duc chiar eu.

— O să-ți dau scrisoarea şi Domnia Ta o să i-o duci, acceptă prinţul. N-o să lăsăm copila să piară, aşa să-mi ajute Dumnezeu şi Sfânta Cruce. Maestrul teuton se teme de război cu regele polon şi este interesat să ne câştige de partea lui pe mine şi pe fratele meu Semko... Nu cred că a fost răpită din porunca lui şi am să-i cer să-i dea drumul.

— Şi dacă totuşi el a dat poruncă? întrebă preotul Wyszoniek.

— Deşi este teuton, e mai cinstit decât ceilalţi, răspunse prinţul, şi cum v-am spus, acum va prefera să-mi facă pe voie, în loc să-mi stârnească mânia. Puterea lui Jagiełło nu poate fi disprețuită... ehei! ne-au tăbăcit pielea cât au putut, dar acum şi-au dat seama că dacă şi noi, mazurienii, îi vom sări în ajutor lui Jagiełło, va fi rău de ei...

Şlahticul de Długolas îi continuă vorba:

— Asta-i adevărul. Cavalerii teutoni nu fac nimic în zadar; de aceea, socotesc că dacă ei au răpit fata, au făcut-o doar ca să-i smulgă paloşul din mâna lui Jurand şi fie să-i ceară răscumpărare, fie s-o schimbe cu cineva.

Aici, se întoarse spre stăpânul de la Spychów:

— Ce prinşi ai acum?

— Pe de Bergow, răspunse Jurand.

— E cineva însemnat?

— Se pare că da.

De Lorche, auzind numele lui de Bergow, se interesă de el aflând despre ce e vorba, spuse:

— Este rudă cu contele Gueldre, un mare binefăcător al Ordinului, care se trage dintr-o familie cu mari merite în slujba lui.

— Chiar aşa, adeveri de Długolas, traducând celor de față cuvintele lui. Cei din neamul de Bergow au avut mari dregătorii în Ordinul teuton.

— Danveld şi de Löwe s-au zbătut grozav pentru el, spuse prinţul. Care cum deschidea gura, cerea ca de Bergow să fie eliberat. Pe Dumnezeu din cer, ei au răpit-o pe Danusia, ca să o schimbe cu de Bergow.

— De aceea, o vor şi înapoia, spuse preotul.

— Ar fi mai bine să aflăm unde este, propuse stăpânul de la Długolas. Pentru că să zicem că maestrul Ordinului va întreba: cui trebuie să-i poruncesc să-i dea drumul? Ce-i vom răspunde?

— Unde este? zise Jurand surd. Cu siguranță că n-o țin aproape de hotar, de frică să nu le-o iau, ci au dus-o pe undeva departe prin nisipurile Vistulei sau pe malul mării.

Zbyszko se repezi:

— O s-o găsim şi o s-o luăm înapoi.

Dar prinţul răbufni deodată cu o mânie reţinută:

— Netrebnicii, au răpit-o din casa mea, prin urmare, m-au umilit şi pe mine, iar asta n-am să le-o iert cât voi trăi. Ajunge de câte ori au trădat şi m-au atacat! Oricine preferă să aibă ca vecini pe vârcolaci în locul lor. Acum, însă, căpetenia acestor comturi va fi silit să-i pedepsească şi să-i dea drumul

fetei, iar mie să-mi trimită soli şi să-mi ceară iertare. Altminteri, voi aduna oastea.

Aici, izbi cu pumnul în masă şi adăugă:

— Oho! Fratele meu din Płock va merge cu mine, şi Witold, şi toată puterea regelui Jagiełło. Destul cu zăbava! Şi unui sfânt i-ar fi ieşit răbdarea pe nas. Îmi ajunge!

Tăcură cu toţii, aşteptând să-i treacă mânia prinţului. Anna Danuta, în schimb, se bucură că prinţul punea atâta la inimă întâmplarea cu Danusia, fiindcă îl ştia răbdător, dar şi înverşunat, iar când se apucă de ceva, nu renunţă până nu-şi impune voinţa.

După care luă cuvântul preotul Wyszoniek:

— Odinioară, în Ordin era multă ascultare şi nici un comtur nu cuteza să întreprindă ceva de unul singur fără îngăduinţa sfatului şi a maestrului. De aceea, Dumnezeu îi ajutase să cucerească atâtea ţinuturi însemnate şi să se înalţe mai mult decât altă putere. Acum, însă, nu mai ascultă de nimeni, nici de adevăr, nici de cinste şi nici de credinţă. De nimic, afară de lăcomie şi sunt atât de răi, de parcă ar fi lupi, nu oameni. Cum pot să asculte ei poruncile căpeteniei sau ale sfatului, de vreme ce nu-l ascultă nici pe Dumnezeu? Fiecare trăieşte în castelul lui ca un prinţ şi se ajută unul pe altul să facă rău. O să ne plângem maestrului, iar ei o să se împotrivească. Maestrul le va porunci să înapoieze fata, iar ei n-o vor face sau vor spune: „Nu se află la noi, pentru că nu noi am răpit-o". O să le ceară să jure şi ei vor jura. Şi atunci ce-o să facem?

— Ce-o să facem? repetă şlahticul de Długolas. Jurand să plece la Spychów. Dacă au răpit-o pentru răscumpărare sau ca s-o schimbe cu de Bergow, trebuie să dea de ştire, aşadar trebuie să-l anunţe pe Jurand şi nu pe altcineva.

— Au răpit-o cei care au venit la conacul din pădure, rosti preotul.

— Atunci, maestrul lor o să-i trimită în judecată sau o să le poruncească să lupte cu Jurand.

— Să lupte, se burzului Zbyszko, cu mine trebuie să lupte mai întâi, fiindcă eu i-am provocat!

Jurand îşi luă mâinile de pe faţă şi întrebă:

— Cine a fost la conacul de vânătoare?

— Au fost Danveld, bătrânul de Löwe şi cei doi fraţi: Gottfryd şi Rotgier, răspunse preotul. S-au plâns şi i-au cerut prinţului să-ţi poruncească Domniei Tale să-i dai drumul lui de Bergow. Dar prinţul, aflând de la de Fourcy că nemţii te-au atacat mai întâi, i-a certat şi i-a lăsat să plece cu mâinile goale.

— Du-te la Spychów, Domnia Ta, spuse prinţul, fiindcă ei te vor căuta acolo. N-au făcut-o până acum, pentru că scutierul acestui tânăr cavaler i-a scrântit mâna lui Danveld, când le-a dus provocarea. Du-te la Spychów şi când vor veni la Domnia Ta, să-mi dai şi mie de ştire. Ei o să-ţi trimită copila în locul lui de Bergow, dar eu tot am să mă răzbun, întrucât m-au făcut de ruşine, luând-o de la conacul meu.

Aici, mânia începu să-l cuprindă din nou, deoarece nemţii îl făcuseră

într-adevăr să-şi piardă răbdarea, şi după o clipă, adăugă:

— Ehei, au tot suflat în foc, dar în cele din urmă îşi vor arde boturile.

— Se vor împotrivi! repetă preotul Wyszoniek.

— După ce-l vor vesti pe Jurand că fiica lui se află la ei, nu vor putea să se mai opună, răspunse nerăbdător întru câtva Mikołaj de Długolas. Cred şi eu că n-o ţin aproape de hotar şi, cum drept a spus şi Jurand, au dus-o prin cotloanele nisipoase de la malul mării, dar când vom avea dovada că ei au răpit-o, nu-şi vor mai nega fapta.

Jurand începu să repete cu un glas ciudat şi înfricoşător totodată:

— Danveld, Löwe, Gottfryd şi Rotgier...

Mikołaj de Długolas îl mai sfătui să repeadă oameni pricepuţi în Prusia să se intereseze la Szczytno şi la Insbork dacă fiica lui Jurand nu este acolo şi, în caz că nu era, unde fusese ascunsă; după care prinţul îşi luă bastonul în mână şi ieşi să dea poruncile de trebuinţă, iar prinţesa se întoarse la Jurand să-l încurajeze cu o vorbă bună:

— Cum te mai simţi, Domnia Ta? îl întrebă.

Un răstimp, Jurand nu răspunse nimic, ca şi când n-ar fi auzit întrebarea, iar după aceea, zise deodată:

— Ca şi când mi-ar fi scormonit cineva o rană mai veche.

— Ai încredere în mila lui Dumnezeu, când o să-l eliberezi pe de Bergow, o să se întoarcă şi Danuśka.

— Mi-aş da şi viaţa pentru ea.

Prinţesa ezită să-i amintească de cununie, dar gândindu-se puţin, nu vru să-i mai sporească îngrijorarea după nenorocirea care-l lovise şi o cuprinse teama: „O s-o caute împreună cu Zbyszko, să-i spună el când va găsi momentul potrivit, cugetă, fiindcă acum ar putea să-şi piardă minţile". Preferă deci să vorbească despre altceva.

— Domnia Ta, nu trebuie să ne învinovăţeşti pe noi, îi spuse. Au venit oameni cu însemnele Domniei Tale şi cu o scrisoare cu pecete în care scria că eşti bolnav, că ţi se stinge vederea şi vrei să-ţi mai vezi o dată copila. Cum puteam să mă împotrivesc şi să nu dau urmare rugăminţii unui părinte?

Jurand îi îmbrăţişa picioarele.

— Eu nu învinovăţesc pe nimeni, stăpână milostivă.

— Mai află şi că Dumnezeu ţi-o va înapoia, fiindcă privirea lui veghează asupra ei. O va salva cum a salvat-o şi la vânătoarea din urmă, când bourul s-a repezit asupra noastră, iar Domnul Isus l-a trimis pe Zbyszko să ne apere. Era cât pe ce să-şi piardă viaţa şi după aceea s-a îmbolnăvit, dar pe Danuśka şi pe mine ne-a apărat, faptă pentru care prinţul i-a dat centura şi pintenii de cavaler. Vezi şi Domnia Ta că mâna lui Dumnezeu veghează asupra ei. Sigur că-mi pare rău de copilă. Credeam că o să vină cu Domnia Ta, că o s-o văd, draga de ea, şi când colo...

Glasul începu să-i tremure, o podidiră lacrimile, iar în inima lui Jurand,

disperarea înăbuşită până atunci răbufni o clipă, neaşteptată şi înfricoşătoare ca vijelia. Îşi înfipse mâinile în pletele lungi şi începu să se dea cu capul de perete, gemând şi repetând cu glasul răguşit.

— Isuse! Isuse! Isuse!...

Dar Zbyszko se repezi la el şi scuturându-l de braţe cu toată puterea, strigă:

— La drum! E timpul să plecăm la Spychów!

Capitolul XXVIII

Al cui este alaiul acesta? întrebă Jurand deodată, revenindu-şi din îngândurare dincolo de Radzanów ca dintr-un somn adânc.

— Al meu, răspunse Zbyszko.

— Oamenii mei au murit toţi?

— I-am văzut fără suflare la Niedzbórz.

— Au pierit vechii mei tovarăşi de luptă!

Zbyszko nu zise nimic şi călăriră mai departe în tăcere şi cât se poate de repede, fiindcă voiau să ajungă degrabă la Spychów, aşteptându-se să-i găsească acolo pe trimişii teutonilor. Spre norocul lor, se lăsase din nou gerul şi drumul era neted, aşa că puteau să se grăbească. Spre seară, Jurand vorbi iarăşi şi începu să-l întrebe de acei fraţi călugări care fuseseră la conacul din pădure, aşa că Zbyszko îi povesti totul în amănunt despre plângerile lor, despre moartea cavalerului de Fourcy şi despre isprava scutierului său, care-i scrântise braţul lui Danveld. În timpul acestei istorisiri, îşi aduse aminte şi se miră de prezenţa acelei femei la conacul din pădure, care adusese balsamul vindecător de la Danveld. La primul popas, îi întrebă şi pe ceh, şi pe Sanderus, dar nici unul dintre ei nu ştia ce se întâmplase cu ea. Credeau că plecase împreună cu oamenii care veniseră s-o ia pe Danusia sau îndată după aceea. Zbyszko se gândi acum că putea fi cineva trimis înadins, ca să-i prevină pe oamenii aceia dacă Jurand se afla el însuşi la conac. În acest caz, nu s-ar mai fi dat drept oamenii de la Spychów şi ar fi putut să-şi pregătească o altă scrisoare pe care s-o dea prinţesei în locul celei măsluite, chipurile de la Jurand. Totul fusese plănuit cu o iscusinţă diabolică şi tânărul cavaler, care-i cunoscuse până acum pe cavalerii teutoni numai pe câmpul de luptă, se gândi pentru prima dată că numai pumnul nu era de ajuns împotriva lor, ci trebuia să-i învingă şi cu puterea minţii. Gândul acesta nu-l bucura deloc, întrucât jalea lui adâncă şi durerea se prefăcuseră în el înainte de toate în dorinţa de luptă şi de sânge. Până şi salvarea Danusiei i se înfăţişa asemenea unui şir de lupte în grup sau de unul singur; acum, însă, îşi dădu seama că trebuia să se folosească de dorinţa de răzbunare şi de tăiere a capetelor ca de un urs în lanţ şi să caute noi mijloace de a o salva şi de a o recâştiga pe Danusia. Gândindu-se la

aceasta, îi părea rău că nu este şi Maćko cu el. Căci Maćko era pe cât de îndemânatic, tot pe atât de viteaz. Hotărî totuşi să-l trimită el însuşi de la Spychów pe Sanderus la Szczytno, ca s-o găsească pe femeia aceea şi să afle de la ea ce se întâmplase cu Danusia. Îşi spuse că, deşi Sanderus voise să-l trădeze, asta n-avea nici o legătură cu noua însărcinare, ba la o adică putea să se arate chiar cu folos, fiindcă meseria lui îi îngăduia să intre pretutindeni.

Voia totuşi să se sfătuiască mai înainte cu Jurand, aşa că amână lucrurile până la Spychów, cu atât mai mult că se lăsa şi noaptea şi avea impresia că Jurand, aşezat pe o şa înaltă de cavaler, aţipise, biruit de oboseală şi grijile prea mari. Jurand, însă, călărea cu capul plecat numai din cauza nenorocirii. Se vede că se gândea mereu la ea, că inima îi era plină de temeri cumplite, deoarece, într-un târziu, zise:

— Mai bine muream îngheţat lângă Niedzbórz! Tu m-ai dezgropat din zăpadă?

— Eu şi ceilalţi.

— Şi la vânătoare, tu mi-ai salvat copila?

— Ce era să fac?

— Şi acum, ai să mă ajuţi?

În sufletul lui Zbyszko răbufniră în acelaşi timp iubirea pentru Danuśka şi o ură împotriva teutonilor nelegiuiţi atât de mare, încât aproape că se ridică în şa şi începu să vorbească printre dinţii încleştaţi, cu anume greutate parcă:

— Ascultaţi ce vă spun eu: de-ar fi să rod cu dinţii castelele prusiene, nu voi pregeta s-o fac şi tot o voi scăpa.

Urma o clipă de tăcere. Firea neînfrânată şi răzbunătoare a lui Jurand fu stârnită cu toată puterea de cuvintele lui Zbyszko, deoarece începu să scrâşnească pe întuneric şi apoi să repete din nou numele:

— Danveld, Löwe, Rotgier şi Gottfryd!

Şi îşi spuse în sinea lui că dacă-i vor cere să-l sloboadă pe de Bergow, le va îndeplini dorinţa, dacă-i vor pretinde răscumpărare, o va plăti, de-ar fi nevoie să arunce întregul Spychów în balanţă, dar după aceea, vai celor care ridicaseră mâna asupra singurei lui copile!

Toată noaptea nu puse geană pe geană nici o clipă. Spre dimineaţă, abia se recunoscură, atât de mult li se schimbaseră feţele într-o singură noapte. Jurand fu mirat de durerea şi îndârjirea lui Zbyszko, aşa că îl întrebă:

— Ştiu că ţi-a acoperit capul cu năframa şi te-a smuls din ghearele morţii. Dar îţi este chiar atât de dragă?

Zbyszko îl privi drept în ochi cu o faţă aproape sfidătoare şi răspunse:

— Este soţia mea.

La acestea, Jurand îşi struni calul şi se uită la Zbyszko clipind uluit:

— Ce spui? întrebă.

— Spun că ea este soţia mea, iar eu sunt bărbatul ei.

Cavalerul de Spychów îşi acoperi ochii cu mănuşa, ca şi când l-ar fi orbit strălucirea unui fulger, după care nu mai rosti nici un cuvânt, apoi îşi îndemnă calul şi trecând în fruntea grupului, înaintă mai departe în tăcere.

Capitolul XXIX

Dar Zbyszko, care mergea în urma lui, nu se mai putu abţine multă vreme şi îşi spuse: „Preferam să-şi arate mânia, în loc să se închidă în el". Aşa că se apropie de el şi atingându-l cu scara, începu să vorbească:

— Uite, Domnia Ta, cum a fost. Ce-a făcut Danusia pentru mine la Varşovia, ştii, dar nu ştii că la Bogdaniec mi-au peţit-o pe Jagienka, fiica lui Zych de Zgorzelice. Unchiul meu, Maćko, şi-o dorea, Zych la fel; ca şi abatele, o rudă bogată... Ce să-ţi mai spun? O fată cumsecade, frumoasă ca o căprioară şi cu zestre pe măsură. Dar nu era cu putinţă. Îmi părea rău de Jagienka, dar şi mai rău de Danuśka, aşa că am plecat după ea în Mazowsze, pentru că recunosc cu mâna pe inimă: nu mai puteam trăi fără ea. Adu-ţi aminte cum ai iubit şi Domnia Ta, şi n-o să ţi se mai pară ciudat.

Aici, Zbyszko se întrerupse, aşteptând vreun cuvânt din gura lui Jurand, dar când văzu că acesta tace, îşi continuă vorba:

— La conacul de vânătoare, Dumnezeu m-a ajutat şi le-am scăpat de bour pe prinţesă şi pe Danuśka. Atunci stăpâna mi-a spus: „Acum Jurand n-o să mai fie împotrivă; cum ar putea să nu te răsplătească pentru asemenea faptă?" Eu, însă, nici atunci nu mă gândeam s-o iau fără îngăduinţa Domniei Tale. Ei, şi nu-mi era bine deloc, fiindcă bourul fioros mă zdrobise atât de tare, încât era cât pe ce să-mi pierd viaţa. Dar după aceea, au venit oamenii aceia după Danuśka, s-o ducă, mă rog, la Spychów, iar eu încă nu mă ridicasem din pat. Am crezut că n-am s-o mai văd niciodată. Am gândit că o chemi la Spychâw, ca să i-o dai altuia. La Cracovia, te arătaseşi împotrivă... Credeam că am să mor. Of, Dumnezeule atotputernic, ce noapte cumplită! De nicăieri nici o rază de lumină, numai durere şi jale! Aveam impresia că odată cu plecarea ei, nici soarele nu va mai răsări. Înţelegi şi Domnia Ta iubirea şi durerea omului...

În glasul lui Zbyszko, se simţeau lacrimile, dar pentru că avea o inimă vitează, se stăpâni şi urmă:

— Oamenii au venit după ea spre seară şi au vrut s-o ia numaidecât, dar prinţesa le-a poruncit să mai aştepte până a doua zi de dimineaţă. Aşa, Domnul Isus mi-a trimis gândul să cad la picioarele prinţesei şi să-i cer mâna Danuskăi. Mă gândeam că dacă am să mor, să am măcar această mângâiere. Nu uita că ea trebuia să plece, iar eu aveam să rămân bolnav şi aproape să-mi dau duhul. Nu mai aveam când să-ţi cerem îngăduinţa. Prinţul nu mai era nici el la conac, aşa că stăpâna nu mai ştia ce să facă, n-avea pe nimeni cu cine să se sfătuiască. În cele din urmă, prinţesei şi

părintelui Wyszoniek li s-a făcut milă de mine şi preotul ne
a cununat... Puterea şi legea de la Dumnezeu...

Jurand îl întrerupse surd:

— Şi pedeapsa lui Dumnezeu.

— De ce să fie pedeapsa lui Dumnezeu? întrebă Zbyszlo. Ţine minte că au venit după ea înainte de cununie, aşa că ar fi luat-o oricum.

Jurand nu răspunse nici de astă dată nimic, călărind mai departe închis în sine, posomorât şi cu faţa atât de împietrită parcă, încât Zbyszko, deşi la început se simţi uşurat asemenea unui om care mărturisise în sfârşit un lucru tăinuit multă vreme, se sperie în cele din urmă, spunându-şi în gând tot mai neliniştit că bătrânul cavaler se încrâncenase în mânia lui, aşa că de acum încolo nu va mai vedea în jurul lui decât oameni străini şi duşmani.

Şi se abătu asupra lui o mâhnire fără margini. Niciodată, de când plecase de la Bogdaniec, nu-i fusese atât de greu. Acum, i se părea că nu mai are nici o speranţă să obţină aprobarea lui Jurand şi, ce era şi mai rău, s-o salveze pe Danusia, că totul era zadarnic, iar pe viitor aveau să cadă asupra lui nenorociri din ce în ce mai mari şi durere. Această stare apăsătoare dură însă puţin, mai bine zis, după cum îi era firea, se preschimbă dintr-odată în mânie, dorinţă de sfadă şi de luptă. „Nu vrea pace, îşi spuse gândindu-se la Jurand, atunci să fie gâlceavă, să fie ce vrea el!" Şi era gata să-l înfrunte şi pe Jurand. Îl cuprinse o dorinţă de a se bate cu oricine, numai să facă ceva, să-şi alunge părerile de rău, amărăciunea şi furia, numai să-şi afle uşurarea.

Dar în acest timp, ajunseră la cârciuma de la răspântie, care se numea Świetlik, unde Jurand, când se întorcea de la curtea prinţului la Spychów, îşi lăsa de obicei oamenii şi caii să se odihnească. Fără să vrea, procedă şi acum la fel. În curând, se găsiră doar ei amândoi într-o odaie separată. Deodată, Jurand se opri înaintea tânărului cavaler şi aţintindu-l cu privirea, îl întrebă:

— Tu ai venit aici numai pentru ea?

Iar Zbyszko răspunse aproape cu asprime:

— Domnia Ta crezi că nu voi recunoaşte?

Şi începu să se uite drept în ochii lui Jurand, gata să răspundă la mânie cu mânie. Dar pe chipul bătrânului războinic nu era înverşunare, ci doar o tristeţe aproape fără margini.

— Mi-ai salvat copila? mai întrebă după o clipă. Iar pe mine m-ai dezgropat din zăpadă?...

Zbyszko se uită la el cu mirare şi teamă, nu cumva îşi pierduse minţile, fiindcă Jurand repeta aceleaşi întrebări pe care i le pusese mai înainte.

— Stai jos, Domnia Ta, îl rugă, mi se pare că eşti încă slăbit.

Dar Jurand îşi ridică mâinile, le aşeză pe umerii lui Zbyszko şi-l strânse deodată la piept cu toată puterea; iar acesta, revenindu-şi din uimire, îl luă de mijloc şi rămaseră aşa multă vreme, fiindcă-i înlănţuiau suferinţa şi

necazurile comune.

Când îşi dădură drumul, Zbyszko îi mai îmbrăţişă o dată genunchii mai vârstnicului cavaler, apoi începu să-i sărute mâna cu lacrimi în ochi.

— N-o să mai fii împotriva mea? întrebă.

La acestea, Jurand răspunse:

— Am fost împotriva ta, pentru că în inima mea o oferisem lui Dumnezeu.

— Domnia Ta ai oferit-o lui Dumnezeu, iar Dumnezeu mi-a dat-o mie, s-a împlinit voinţa Lui!

— Voinţa Lui? repetă Jurand, acum, însă, avem nevoie şi de mila Lui.

— Pe cine să ajute Dumnezeu, dacă nu pe un părinte care-şi caută copilul, dacă nu pe un soţ care-şi caută soţia? N-o să ajute nişte ticăloşi.

— Totuşi, au răpit-o pe ea, răspunse Jurand.

— O să-l dai pe de Bergow în locul ei.

— O să le dau tot ce-mi vor cere.

La amintirea cavalerilor teutoni, se trezi deodată în el vechea ură şi-l cuprinse ca o flacără, aşa că după o clipă adăugă printre dinţii încleştaţi.

— O să le mai dau şi ce nu mi-au cerut.

— Şi eu am jurat împotriva lor, răspunse Zbyszko, dar acum trebuie să mergem la Spychów.

Şi începu să-şi grăbească slujitorii să pună şeile pe cai. Într-adevăr, după ce-şi mâncaseră porţia de nutreţ şi oamenii se mai încălziseră prin odăi, plecară mai departe, deşi afară se lăsase întunericul. Întrucât mai aveau mult de mers şi odată cu noaptea se lăsase un ger straşnic, Jurand şi Zbyszko, care nu-şi recăpătaseră toată puterea dinainte, urcară într-o sanie. Zbyszko îi povesti despre unchiul Maćko, de care-i era tare dor, şi-i părea rău că nu era şi el cu ei, deoarece i-ar fi putut ajuta cu bărbăţia lui, dar şi cu viclenia, de care aveau nevoie mai mult decât de vitejia lui împotriva unor astfel de vrăjmaşi, într-un târziu, se întoarse spre Jurand şi-l întrebă:

— Domnia Ta eşti viclean?... Că eu, nu sunt în stare deloc.

— Ca şi mine, răspunse Jurand. Nu m-am războit cu ei prin viclenie, ci cu braţul şi durerea care a rămas în mine.

— Înţeleg prea bine, spuse tânărul cavaler. Pentru că eu o iubesc pe Danusia şi ei mi-au răpit-o. Dacă, Doamne fereşte...

Şi nu mai sfârşi, fiindcă numai la acest gând, simţi că-i bate în piept o inimă de lup, nu una omenească. O vreme, merseră în tăcere pe drumul alb, scăldat în lumina lunii, după care Jurand începu să vorbească parcă de unul singur:

— Nu zic, dacă măcar ar fi avut motiv să se răzbune pe mine, dar nu aveau! Pe viul Dumnezeu! nu aveau... Am luptat cu ei la câmp deschis, când am fost cu solie din partea prinţului Witold, dar aici le-am fost ca un vecin... Bartosz Nałęcz a prins patruzeci de cavaleri care se duceau la ei, i-a pus în lanţuri şi i-a închis în pivniţele de la Kożmin. Teutonii au fost siliţi să

le dea pentru ei o jumătate de căruță de bani. Pe când eu, dacă se nimerea vreun oaspete neamț care se ducea la Malborg, îl tratam ca pe un cavaler şi-l mai şi dăruiam pe deasupra. Nu o dată au venit şi teutonii la mine prin mlaştini şi nu le-am făcut nici un rău, iar ei mi-au făcut ceea ce eu nici acum n-aş fi în stare să-i fac nici celui mai mare vrăjmaş...

Şi amintirile înfricoşătoare începură să-l frământe cu tot mai multă putere, glasul îi muri o clipă în piept, apoi continuă pe jumătatea gemând:

— Am avut şi eu o mieluşea, ca o singură inimă în piept, iar ei mi-au luat-o legată şi a murit în frânghia lor... Acum, mi-au luat şi copila... Isuse! Isuse!

Şi iarăşi se aşternu tăcerea. Zbyszko îşi ridică spre lună faţa-i tânără pe care se întipărise uimirea, apoi privi la Jurand şi-l întrebă:

— Tată!... Nu le-ar fi fost mai de folos să câştige dragostea oamenilor decât răzbunarea lor? De ce asupresc ei toate popoarele şi nedreptăţesc atâta lume?

Jurand îşi desfăcu mâinile cu disperare parcă şi răspunse cu glas surd:

— Nu am ştiinţă...

Zbyszko cugetă un răstimp la propria întrebare, după care gândul i se întoarse la Jurand.

— Oamenii zic că te-ai răzbunat cum se cuvine asupra lor, spuse.

În acest timp, Jurand îşi înăbuşi durerea, îşi veni în fire şi îşi urmă vorba:

— Pentru că am jurat. I-am jurat şi lui Dumnezeu că dacă mă va ajuta să mă răzbun, o să-i dau şi copila ce mi-a rămas. De aceea, m-am arătat împotriva ta. Iar acum, nu mai ştiu dacă asta a fost voia Lui sau voi l-aţi stârnit mânia prin fapta voastră.

— Nu, răspunse Zbyszko. Doar ţi-am spus că netrebnicii ar fi răpit-o şi dacă nu ne cununam. Dumnezeu a primit dorinţa Domniei Tale, dar mi-a dăruit-o mie pe Danuśka, fiindcă n-am fi putut face nimic fără voia lui.

— Orice păcat este îndreptat împotriva voinţei lui Dumnezeu.

— Păcatul, da, dar nu şi legământul sfânt care vine de la Dumnezeu.

— Tocmai de aceea n-avem ce face.

— Slavă Domnului, Domnia Ta! nu te mai plânge, pentru că nimeni nu te-ar ajuta împotriva acelor tâlhari, cum te voi ajuta eu. O să vezi! Sigur, le vom plăti pentru Danuśka, dar dacă mai este în viaţă vreunul dintre cei care ţi-au răpit soţia răposată, lasă-l în seama mea şi o să vezi!

Dar Jurand începu să clatine din cap.

— Nu, răspunse mohorât, nu mai trăieşte nici unul...

Un răstimp nu se mai auziră decât sforăitul cailor şi ecoul înăbuşit al copitelor lovind drumul întărit.

— Odată, într-o noapte, continuă Jurand, am auzit un glas ce parcă ieşea din perete şi care mi-a spus: „Te-ai răzbunat destul!" dar eu nu l-am ascultat, fiindcă nu era glasul răposatei.

— Dar al cui putea să fie? întrebă Zbyszko neliniştit.

— Nu ştiu. La Spychów se aude adesea ceva vorbind în pereţi, sau gemând, deoarece mulţi şi-au dat sufletul cetluiţi în pivniţă.

— Şi preotul ce zice?

— Preotul a sfinţit cetăţuia şi mi-a spus şi el că ajunge cu răzbunarea, dar n-am fost în stare să-l ascult nici pe el. Devenisem o povară prea mare pentru ei, aşa că voiau şi ei să se răzbune. Mi-au întins capcane şi m-au provocat la luptă... Aşa s-a întâmplat şi acum. Majneger şi de Bergow m-au provocat cei dintâi.

— Le-ai cerut vreodată răscumpărare?

— Niciodată. Dintre toţi ostaticii, de Bergow va fi primul care va scăpa cu viaţă.

Discuţia încetă, deoarece ieşiră de pe drumul larg pe unul mai îngust pe care merseră multă vreme, fiindcă era întortocheat, iar pe alocuri se preschimba într-o râpă năpădită de troiene greu de trecut. Primăvara sau vara, în timpul ploilor, drumeagul era de nefolosit.

— Ne îndreptăm spre Spychów? se interesă Zbyszko.

— Întocmai, adeveri Jurand. Mai este o bucată bună de pădure, iar după aceea încep mlaştinile care înconjoară întăritura... Dincolo de mlaştini, se întind lunca şi câmpurile uscate, iar până la cetăţuie se poate ajunge numai pe coama digului. Nemţii au încercat nu o dată să pună mâna pe mine, dar n-au putut şi o mulţime dintre ei şi-au lăsat oasele să putrezească prin râpele pădurii.

— E şi greu să ajungi până aici, remarcă Zbyszko. Dacă teutonii vor trimite oameni cu scrisori, cum o să se descurce?

— Au şi trimis de mai multe ori, fiindcă au oameni care cunosc drumul.

— De-ar da Dumnezeu să-i găsim la Spychów! spuse Zbyszko.

Această presupunere avea să se împlinească, însă, mai repede decât nădăjduia tânărul cavaler, fiindcă la ieşirea din pădure, la loc întins, unde se afla Spychów înconjurat de mlaştini, zăriră înaintea lor doi călăreţi şi o sanie joasă, în care se aflau trei siluete întunecate.

Noaptea era foarte luminoasă, aşa că pe aşternutul alb de zăpadă, întreaga ceată se vedea de minune. La această privelişte, inimile lui Jurand şi Zbyszko începură să bată mai tare, întrucât cine putea să meargă noaptea la Spychów, dacă nu trimişii cavalerilor teutoni?

Zbyszko îi porunci surugiului să dea bice cailor, aşa că se apropiară atât de mult, încât cei care goneau înaintea lor îi auziră, şi cei doi călăreţi care aveau grijă de sanie, se întoarseră spre ei şi luându-şi arbaletele de pe umăr, începură să strige:

— Wer da?{44}

— Sunt nemţii! îi şopti Jurand lui Zbyszko.

După care răspunse:

— E dreptul meu să întreb, iar al tău să răspunzi! Cine sunteţi?

— Nişte călători.
— Ce călători?
— Pelerini.
— De unde veniţi?
— De la Szczytno.
— Ei sunt! şopti iarăşi Jurand.

În acest timp, săniile ajunseră una lângă cealaltă, iar pe drum apărură înaintea lor şase călăreţi. Era straja de la Spychów, care veghea zi şi noapte asupra digului ce ducea la întăritură. Pe lângă cai, alergau câini uriaşi, înfiorători, asemenea lupilor.

Străjerii, recunoscându-l pe Jurand, începură să strige în cinstea lui, dar în aceste strigăte răsună şi mirarea că stăpânul lor se întoarce pe neaşteptate şi atât de devreme. El, însă, era ocupat cu trimişii, aşa că se întoarse din nou spre ei:

— Unde mergeţi? îi întrebă.
— La Spychów.
— Ce căutaţi acolo?
— Asta putem să i-o spunem numai stăpânului.

Jurand era gata să spună: „Eu sunt stăpânul de la Spychów, dar se stăpâni, înţelegând că discuţia nu putea avea loc faţă de ceilalţi. În schimb, după ce-i mai întrebă dacă au niscaiva scrisori şi primind răspunsul că li se spusese să se înţeleagă prin viu grai, porunci să îndemne caii cât îi ţineau puterile. Zbyszko îşi dorea şi el tot atât de mult să afle vreo veste despre Danusia, aşa că nu-l mai interesa nimic altceva. Îşi pierdu răbdarea doar atunci când străjile îi opriră încă de două ori pe dig; la fel se întâmplă când lăsară podul peste şanţul de apărare, dincolo de care se înălţa pe ridicătura de pământ un turn uriaş şi, cu toate că mai înainte era curios să vadă cum arată această întăritură de tristă faimă, la amintirea căreia nemţii îşi făceau semnul crucii, acum nu mai vedea nimic afară de trimişii cruciaţilor, de la care putea să afle unde este Danusia şi când va fi repusă în libertate. Nu prevedea totuşi că în curând îl aştepta o dezamăgire cumplită.

Afară de călăreţii însărcinaţi cu apărarea, şi de vizitiu, solia de la Szczytno era alcătuită din două persoane: una dintre ele era aceeaşi femeie care adusese mai demult balsamul vindecător la conacul de vânătoare, iar a doua, un pelerin tânăr. Zbyszko n-o recunoscu pe femeie, deoarece n-o văzuse la conac: pelerinul, în schimb, i se păru de la început un scutier travestit. Jurand îi conduse numaidecât într-o odaie din colţul clădirii şi se opri înaintea lor aproape fioros în lumina flăcărilor, care se revărsau asupra lui de la focul ce ardea în cămin.

— Unde-i copila? îi întrebă.

Ei se speriară totuşi, când se aflată faţă în faţă cu groaznicul bărbat. Pelerinul, deşi avea faţa sfidătoare, tremura ca frunza în vânt, iar femeii îi tremurau picioarele. Privirea ei se mută de pe faţa lui Jurand asupra lui

Zbyszko, apoi la capul chel şi strălucitor al preotului Kaleb, după care reveni la Jurand, întrebându-se parcă ce căutau acolo cei doi.

— Domnia Ta, răspunse în cele din urmă, nu ştim despre ce ne întrebi, dar am fost trimişi aici cu treburi însemnate. Cel care ne-a trimis, ne-a poruncit limpede să discutăm cu Domnia Ta fără martori.

— N-am nimic de ascuns faţă de ei! o linişti Jurand.

— Dar noi avem, nobile stăpân, răspunse femeia, şi dacă porunceşti să rămână, nu mai vrem să te rugăm decât să ne îngădui să plecăm mâine.

Pe faţa lui Jurand, neobişnuită cu împotrivirea, se răsfrânse mânia. O vreme, mustăţile-i bălaie începură să se mişte ameninţător, dar se gândi la Danusia şi se înfrână. Zbyszko de altfel, care nu voia decât ca discuţia să aibă loc cât mai repede, şi care era sigur că Jurand nu-i va ascunde nimic, spuse:

— De vreme ce aşa trebuie să fie, rămâneţi singuri.

Şi ieşi împreună cu preotul Kaleb, dar abia ajunse în încăperea cea mare, împodobită cu scuturi şi arme cucerite de Jurand, că Glowacz se apropie de el.

— Stăpâne, îi zise, e aceeaşi femeie.

— Care femeie?

— Care a adus de la teutoni balsamul hercinic. Am recunoscut-o de la început şi Sanderus a recunoscut-o şi el. Se vede că a venit să iscodească, iar acum ştie sigur unde este jupâniţa.

— O să aflăm şi noi, îl domoli Zbyszko. Nu cumva îl cunoşti şi pe pelerin?

— Nu, răspunse Sanderus. Dar să nu cumperi indulgenţe de la el, fiindcă este un pelerin fals. Dacă ar fi supus chinurilor, am putea afla o mulţime de lucruri de la el.

— Să mai aşteptăm! fu de părere Zbyszko.

Între timp, în încăperea din colţul casei, abia apucă să se închidă uşa în urma lui Zbyszko şi a preotului Kaleb, că sora călugăriţă se apropie repede de Jurand şi începu să-i şoptească:

— Fiica domniei tale a fost răpită de tâlhari.

— Cu crucea pe mantii?

— Nu. Dar Dumnezeu i-a ajutat pe cuvioşii fraţi şi au smuls-o din mâinile lor, aşa că acum este la ei.

— Unde? te întreb.

— În grija cuviosului frate Szomberg, răspunse, încrucişându-şi mâinile pe piept şi înclinându

se cu umilinţă.

Jurand, auzind acest nume înfricoşător al călăului copiilor lui Witold, păli ca hârtia; se aşeză pe laviţă, închise ochii şi începu să-şi şteargă cu mâna sudoarea rece care-i îmbrobonase fruntea.

Ceea ce văzând, pelerinul, deşi mai înainte nu ştiuse să-şi ascundă frica,

îşi puse mâinile în şolduri, se trânti pe laviță, îşi întinse picioarele şi privi la Jurand cu ochii plini de trufie şi dispreț.

Se lăsă o tăcere îndelungă.

— Pe fratele Szomberg, îl ajută şi fratele Markwart s-o vegheze, mai adăugă femeia. Veghează un lucru însemnat, aşa că jupâniței nu i se va întâmpla nimic.

— Ce trebuie să fac, ca să mi-o dea înapoi? întrebă Jurand.

— Să te umileşti în faţa Ordinului! rosti pelerinul cu mândrie.

Auzind aceasta, Jurand se ridică în picioare, se apropie de el şi aplecându-se asupra lui, spuse cu un glas înfiorător:

— Tăcere!...

Pelerinul se sperie din nou. Ştia că poate să amenințe şi să spună ceva care să-l oprească şi să-l frângă pe Jurand, dar se temea că înainte de a pronunța acel cuvânt, i s-ar putea întâmpla un lucru îngrozitor; tăcu deci, iar ochii holbați, parcă încremeniți de spaimă, şi-i aținti pe chipul stăpânului de la Spychów şi rămase nemişcat, doar barba începu să-i tremure puternic.

Jurand se întoarse spre sora călugăriță:

— Scrisoare ai?

— Nu, stăpâne. N-avem scrisoare. Ce avem de spus, ni s-a spus să spunem prin viu grai.

— Atunci, vorbeşte!

Dar ea repetă încă o dată, parcă dorind ca Jurand să înțeleagă bine şi să-şi întipărească în minte:

— Fratele Szomberg şi fratele Markwart veghează asupra jupâniței, aşa că Domnia Ta ține-ți în frâu mânia... Dar nu i se întâmplă nimic rău, fiindcă deşi ai nedreptățit ani la rând Ordinul, frații vor să-ți plătească răul cu bine, dacă îndeplineşti dorința lor îndreptățită.

— Ce vor?

— Vor să-i dai drumul lui de Bergow.

Jurand răsuflă adânc.

— Am să-i dau drumul lui de Bergow, răspunse.

— Şi celorlalți prinşi pe care-i ții la Spychów.

— Mai sunt doi scutieri ai lui Majneger şi de Bergow, afară de slujitorii lor.

— Trebuie să-i eliberezi şi să-i despăgubeşti pentru întemnițare.

— Doamne fereşte să mă târguiesc când e vorba de copila mea.

— La asta s-au şi aşteptat cuviosii călugări din partea Domniei Tale, remarcă femeia, dar asta nu-i încă tot ce mi s-a poruncit să spun. Pe fiica Domniei Tale au răpit-o nişte tâlhari, fără îndoială, şi au făcut-o numai pentru bani... Dumnezeu le-a ajutat fraților şi au scăpat-o, iar acum nu cer în schimb decât să-i dai drumul tovarăşului şi oaspetelui lor. Frații ştiu, însă, şi ştii şi Domnia Ta, cât sunt de urâți în țara asta şi cât de nedrept sunt judecate toate faptele lor, oricât de umile ar fi. Din această pricină, frații

sunt siguri că dacă oamenii de aici vor afla că fiica Domniei Tale se află la ei, i-ar bănui imediat că ei au răpit-o şi în acest fel, pentru virtutea lor, n-ar dobândi decât ocară şi plângeri... Aşa-i, oamenii din partea locului, răi şi vicleni, au procedat de multe ori în acest fel şi faima Ordinului a avut foarte mult de suferit. Fraţii călugări trebuie să aibă în vedere şi acest lucru, prin urmare mai pun încă o condiţie, anume ca Domnia Ta să recunoşti în faţa prinţului acestui ţinut şi a tuturor cavalerilor, cum este şi adevărat, că nu cavalerii teutoni, ci tâlharii ţi-au răpit fiica şi de la ei ai fost silit s-o răscumperi.

— Este adevărat, repetă Jurand, că tâlharii mi-au răpit fata şi de la ei trebuie s-o răscumpăr...

— Să nu spui altfel nimănui, fiindcă dacă măcar un singur om ar afla că ai negociat cu fraţii, un singur suflet şi o singură plângere ar ajunge la maestrul Ordinului sau la sfat, atunci ar apărea greutăţi mari...

Pe faţa lui Jurand se răsfrânse neliniştea. În primul moment, i se păruse destul de natural să i se ceară să păstreze taina de teama răspunderii şi a ruşinii, dar acum se trezi în el bănuiala că poate alta este pricina şi neînţelegând despre ce putea fi vorba, îl cuprinse spaima, cum se întâmplă şi cu cel mai curajos dintre oameni, când primejdia îl ameninţă nu numai pe el, ci şi pe cei apropiaţi şi iubiţi.

Se hotărî totuşi să afle ceva mai mult de la slujitoarea teutonilor.

— Comturii vor să păstreze taina, spuse, dar cum s-o păstrăm, de vreme ce de Bergow şi ceilalţi vor fi eliberaţi?

— O să spuneţi că aţi primit răscumpărarea de la de Bergow, ca să aveţi ce le da tâlharilor.

— Lumea n-o să creadă, pentru că n-am luat răscumpărare niciodată, răspunse Jurand întunecat.

— Pentru că niciodată n-a fost vorba despre fiica domniei tale, rosti femeia cu glas şuierător.

Şi iarăşi se lăsă tăcerea, după care pelerinul, care-şi mai revenise între timp şi socotind că Jurand ar trebui să se înfrâneze acum mai mult, zise:

— Aceasta este voinţa fraţilor Szomberg şi Markwart.

Femeia îşi reluă vorba:

— O să spun că acest pelerin, care a venit cu mine, ţi-a adus răscumpărarea, aşa că noi vom pleca de aici cu nobilul de Bergow şi cu ceilalţi prinşi.

— Cum adică? se miră Jurand încruntându-şi sprâncenele, crezi că voi da ostaticii înainte de a mi se întoarce copila?

— Domnia Ta poţi face şi altfel. Poţi să te duci să-ţi iei fiica de la Szczytno, unde o vor aduce fraţii călugări.

— Eu? la Szczytno?

— Pentru că dacă tâlharii ar răpi-o din nou pe drum, bănuiala ar cădea iarăşi asupra cuvioşilor cavaleri şi tocmai de aceea ar prefera să ţi-o dea

Domniei Tale.

— Şi cine îmi garantează mie că mă vor lăsa să plec după ce voi intra în gura lupului?

— Cinstea fraților, dreptatea şi credința lor.

Jurand începu să se preumble prin încăpere. Începea să întrevadă trădarea, dar înțelegea că n-are nici o putere, şi teutonii puteau să-i impună orice condiții după bunul-plac.

Cu toate acestea, se vede că-i trecu ceva prin minte, deoarece oprindu-se deodată înaintea pelerinului, începu să-l cerceteze cu luare-aminte, după care i se adresă femeii:

— Prea bine. O să mă duc la Szczytno, dar tu şi acest om care poartă veşminte de pelerin, o să rămâneți aici până la întoarcerea mea şi abia după aceea veți pleca, luându-l pe de Bergow şi pe ceilalți prinşi.

— Domnia Ta nu vrei să ai încredere în călugări, remarcă pelerinul, atunci cum vrei ca ei să creadă că după ce te vei întoarce, o să ne dai drumul nouă şi lui de Bergow.

Fața lui Jurand păli de mânie şi urmă o clipă înfricoşătoare, când părea cât pe ce să-l înşface de piept pe pelerin şi să-l zdrobească între genunchi, dar îşi stăpâni furia, răsuflă adânc şi începu să vorbească rar şi apăsat:

— Oricine-ai fi, nu-mi forța prea mult răbdarea, ca să nu crape.

Pelerinul se întoarse spre soră:

— Spune ce ți s-a poruncit.

— Domnia Ta, n-am îndrăzni să nu credem în jurământul pe paloş şi pe onoarea de cavaler, dar nici Domnia Ta nu se cade să juri în fața unor oameni de rând, iar noi n-am fost trimişi după jurământul Domniei Tale.

— Atunci, de ce ați fost trimişi?

— Fraților ne-au spus că, fără să vorbiți cu nimeni, trebuie să vă duceți la Szczytno cu de Bergow şi ceilalți prinşi.

La acestea, brațele lui Jurand începură se retragă la spate, iar degetele să se lărgească asemenea ghearelor unei păsări de pradă; în sfârşit, oprindu-se înaintea femeii, se aplecă de parcă voia să-i spună ceva la ureche şi-i şopti:

— Nu v-au spus cumva şi că voi porunci să vă tragă pe roată pe voi şi pe Bergow la Spychów?

— Fiica Domniei Tale se află în puterea fraților şi în grija lui Szomberg şi Markwart, răspunse sora apăsat:

— A tâlharilor, otrăvitorilor şi a călăilor! izbucni Jurand.

— Care vor putea să ne răzbune, dar care ne-au spus la plecare aşa: „Dacă nu va îndeplini toate poruncile noastre, ar fi mai bine ca fata să moară ca şi copiii lui Witold". Alege!

— E musai să înțelegi că te afli în puterea comturilor, interveni pelerinul. Ei nu vor să-ți facă nici o nedreptate, iar starostele de Szczytno îți trimite cuvânt prin noi că vei ieşi slobod din castelul lui, dar vor ca Domnia Ta, pentru răul pe care l-ai făptuit, să vii şi să te închini înaintea mantiei

teutone şi să implori mila învingătorilor. Vor să te ierte, dar mai întâi vor să-ţi îndoaie grumazul trufaş. I-ai numit trădători şi sperjuri, aşa că vor să ai încredere în ei. Îţi vor reda libertatea, Domniei Tale şi fiicei, dar trebuie să-i implori. I-ai călcat în picioare, de aceea trebuie să juri că braţul Domniei Tale nu se va mai ridica asupra unei mantii albe.

— Asta vor comturii, adăugă femeia, şi odată cu ei Markwart şi Szomberg.

Urmă un răstimp de tăcere de moarte. Se părea că numai undeva printre grinzile tavanului ecoul înăbuşit repeta parcă înfricoşat: „Markwart... Szomberg". De afară, răzbăteau şi strigătele arcaşilor lui Jurand, care vegheau pe valul de apărare de lângă turnul cetăţuii.

Pelerinul şi slujitoarea călugăriţă se uitară îndelung când unul la altul, când la Jurand, care stătea rezemat de perete, nemişcat şi cu faţa cufundată în umbra ce cădea asupra ei de la maldărul de blănuri agăţat lângă fereastră. În minte, îi mai rămăsese doar gândul că dacă nu va face ce vor teutonii, îi vor sugruma copila; iar dacă va face, poate că şi aşa nu va putea să o salveze nici pe Danusia şi nici pe sine. Nu mai vedea nici o cale de scăpare, nici o ieşire. Se simţea apăsat de o forţă nemiloasă care-l strivea. În închipuire, vedea mâinile de fier ale cruciatului pe gâtul Danusiei, întrucât cunoscându-i, nu se îndoia nici o clipă că o vor omorî, o vor îngropa în valul de apărare al castelului, apoi vor nega, vor jura şi atunci cine va mai izbuti să le dovedească vinovăţia? Jurand avea într-adevăr în mână solii, putea să-i ducă prinţului, să le smulgă mărturisiri prin chinuri, dar teutonii o aveau pe Danusia şi puteau şi ei să nu se arate zgârciţi cu torturile. Un moment, avu impresia că fiica îşi întindea mâinile către el de departe, rugându-l s-o salveze. Dacă măcar ar fi ştiut cu siguranţă că se află la Szczytno, ar fi putut porni în aceeaşi noapte spre hotar, i-ar fi atacat pe nemţii luaţi prin surprindere, ar fi cucerit castelul, ar fi ucis garnizoana şi şi-ar fi scăpat copila, dar ea putea să nu fie şi nu era sigur la Szczytno. Prin cap, îi mai trecu asemenea unui fulger gândul că dacă i-ar fi luat ostatici pe femeie şi pe pelerin, ducându-i fără zăbavă drept la marele maestru, poate ca acesta le-ar fi smuls mărturisirea şi ar fi poruncit să i se înapoieze fiica, dar acest fulger se stinse tot atât de repede pe cât apăruse... Fiindcă aceşti oameni puteau să-i spună maestrului că veniseră să-l răscumpere pe Bergow şi nu ştiau nimic de jupâniţă. Nu, acest drum nu ducea nicăieri... dar care ducea? Pentru că se gândi că dacă se va duce la Szczytno, îl vor cetlui şi-l vor arunca în temniţă, iar Danusiei tot nu-i vor da drumul, fie şi pentru a nu se arăta că ei o răpiseră. Aşadar, primejdia îi pândea singurul copil, singurul căpşor scump era ameninţat de moarte!...

În cele din urmă, gândurile începură să i se învălmăşească, iar durerea îi crescu preschimbându-se în amorţire. Şedea nemişcat pentru că şi corpul îi înţepenise parcă cioplit în piatră. Dacă acum ar fi dorit să se ridice, n-ar fi fost în stare s-o facă.

În acest timp, urândui-se să tot aştepte, slujitoarea călugăriță se ridică şi spuse:

— În curând o să se reverse zorile, aşa că îngăduie-ne să plecăm Domnia Ta, fiindcă avem şi noi nevoie de odihnă.

— Şi de hrană după drumul lung, adăugă pelerinul.

După care, amândoi se înclinară înaintea lui Jurand şi ieşiră.

El, însă, rămase mai departe nemişcat, parcă adâncit în somn sau mort.

Dar după o clipă, uşa se crăpă şi în ea se ivi Zbyszko urmat de preotul Kaleb.

— Ce ți-au spus trimişii? Ce vor? întrebă tânărul cavaler, apropiindu-se de Jurand.

Jurand tresări, dar deocamdată nu răspunse nimic, începu doar să clipească repede din ochi, ca un om abia trezit dintr-un somn greu.

— Eşti bolnav, Domnia Ta? întrebă preotul Kaleb care, cunoscându-l mai bine pe Jurand, băgă de seamă că se întâmplă ceva ciudat cu el.

— Nu, răspunse Jurand.

— Şi Danuśka? se interesă şi Zbyszko. Unde se află şi ce v-au spus? De ce au venit?

— Pentru răscumpărare, răspunse Jurand încet.

— Pentru răscumpărarea lui Bergow?

— Pentru Bergow...

— Cum pentru Bergow? Ce ai, Domnia Ta?

— Nimic.

Dar în glasul lui era ceva atât de neobişnuit şi lipsit de vlagă, încât ceilalți doi fură cuprinşi de spaimă, mai ales că Jurand vorbise de răscumpărare, nu de schimbul lui Bergow cu Danusia.

— Pentru mila lui Dumnezeu! strigă Zbyszko, unde-i Danusia?

— Nu e la teutoni, o nu! răspunse Jurand cu glas somnoros.

Şi se prăbuşi deodată ca mort de pe laviță pe podea.

Capitolul XXX

A doua zi, pe la amiază, solii se văzură cu Jurand, iar după vreun ceas, plecară luându-l cu ei pe de Bergow, doi scutieri şi pe ceilalți ostatici. Jurand îl chemă după aceea pe părintele Kaleb căruia îi dictă o scrisoare către prinț, vestindu-l că pe Danusia n-o răpiseră cavalerii călugări, dar că aflase ascunzătoarea ei şi trage nădejde că în curs de câteva zile îi va fi înapoiată. Acelaşi lucru i-l repetă şi lui Zbyszko, care după noaptea trecută mai că-şi pierduse mințile de mirare şi de teamă. Bătrânul cavaler nu voia să-i răspundă la nici una dintre întrebările lui, îl sfătui în schimb să aştepte cu răbdare şi între timp să nu întreprindă nimic pentru eliberarea Danusiei, fiindcă totul era în zadar. Spre seară, se închise iarăşi cu preotul Kaleb,

căruia îi porunci mai întâi să-i scrie ultima voință, după care se spovedi, iar după ce se împărtăşi, îl chemă pe Zbyszko şi pe bătrânul şi mereu tăcutul Tolima care-l însoțise în toate expedițiile şi luptele, iar în timp de pace avea grijă de Spychów.

— Acesta este, spuse adresându-se bătrânului războinic şi ridicând glasul, de parcă vorbea cu un om care nu mai aude bine, soțul fiicei mele, cu care s-a cununat la curtea prințului, având şi învoirea mea. După moartea mea, el va rămâne stăpân aici pe cetățuie, pământuri, păduri, lunci, oameni şi toate lucrurile aflătoare la Spychów...

Auzind acestea, Tolima rămase uluit şi îşi întoarse capul spre Zbyszlo, apoi spre Jurand; nu zise totuşi nimic, întrucât nu zicea aproape niciodată nimic, mulțumindu-se să se închine înaintea lui Zbyszko şi să-i îmbrățişeze uşor genunchii:

Jurand îşi urmă vorba:

— Dorință pe care a scris-o preotul Kaleb şi sub care se găseşte pecetea mea întipărită în ceară; tu ai să depui mărturie că eu ți-am poruncit ca acest tânăr cavaler să se bucure aici de aceeaşi ascultare ca şi mine. Cât despre prăzile şi banii care se află în vistierie, să i le arăți şi să-l slujeşti cu credință până la moarte, în vreme de pace şi de război. E limpede?

Tolima îşi duse mâinile la urechi şi dădu din cap, după care, la semnul făcut de Jurand, se înclină şi ieşi, iar cavalerul se întoarse spre Zbyszko şi spuse apăsat:

— Cu ce este în vistierie, poți să mulțumeşti şi cea mai mare lăcomie şi să răscumperi nu unul, ci o sută de prinşi. Să nu uiți!

Dar Zbyszko întrebă:

— Şi de ce îmi dăruieşti Spychów acum?

— Îți dăruiesc mai mult decât Spychów, ți-o dăruiesc chiar pe copila mea.

— Iar ceasul morții nu şi-l ştie nimeni, rosti preotul Kaleb.

— Nu-l ştie, repetă Jurand cu tristețe parcă. Nu de mult m-a acoperit zăpada, dar cu toate că Dumnezeu m-a scăpat de la moarte, nu mai am puterea de altădată...

— Pe viul Dumnezeu! strigă Zbyszko, ceva s-a schimbat în Domnia Ta de ieri şi vorbeşti mai mult de moarte decât de Danusia.

— Danuśka o să se întoarcă, îl linişti Jurand, ea este vegheată de grija lui Dumnezeu. Dar dacă se va întoarce... ascultă... ia-o la Bogdaniec şi lasă Spychów în seama lui Tolima... E un om credincios şi vecinii sunt răi pe aici... Acolo, nu ți-o va mai lua nimeni legată... e mai sigur...

— Ehei! strigă Zbyszko, Domnia Ta parcă vorbeşti de pe lumea cealaltă. Ce înseamnă asta?

— Pentru că aproape că am fost pe lumea cealaltă, iar acum mi se pare că mă doboară nu ştiu ce boală. Şi mă gândesc la copilă... că numai pe ea o mai am. Iar tu, deşi ştiu că ții la ea...

Aici, se întrerupse şi scoţând un pumnal din teacă, numit „mizericordie", îl îndreptă cu mânerul spre Zbyszko.

— Jură-mi încă o dată şi pe acest pumnal că n-o vei nedreptăţi niciodată şi o vei iubi întotdeauna...

Pe Zbyszko, mai că-l podidiră lacrimile; într-o clipă îi căzu la picioare şi punându-şi degetul pe mâner, strigă.

— Pe rănile Mântuitorului, că n-o voi nedreptăţi niciodată şi o voi iubi întotdeauna.

— Amin, rosti preotul Kaleb.

Jurand băgă pumnalul în teacă şi îşi desfăcu braţele:

— Şi tu eşti copilul meu!...

După care se despărţiră, pentru că se lăsase o noapte întunecoasă, iar ei nu mai cunoscuseră ce-i odihna de câteva zile. Cu toate acestea, Zbyszko se sculă a doua zi în zori, deoarece ieri se speriase într-adevăr că Jurand se va îmbolnăvi şi voia să afle imediat cum îşi petrecuse noaptea bătrânul cavaler.

Înaintea uşii de la odaia lui Jurand, se întâlni cu Tolima care tocmai ieşea de la el.

— Ce face? e sănătos? întrebă.

Slujitorul se înclină, apoi îşi înconjură urechea cu palma şi spuse:

— Ce poruncşti, Luminăţia Ta?

— Te întreb ce face stăpânul? repetă Zbyszko mai tare.

— Stăpânul a plecat.

— Unde?

— Nu ştiu. Era cu armura pe el...

Capitolul XXXI

Zorile tocmai începuseră să albească tufişurile, copacii şi bulgării de var împrăştiaţi ici şi colo pe câmpuri, când călăuza năimită, care mergea pe lângă calul lui Jurand, se opri şi spuse:

— Îngăduie-mi să-mi trag sufletul, stăpâne, că am ostenit de tot. Este dezgheţ şi ceaţă, dar nu mai e departe...

— Mă conduci până la drum, apoi o să te întorci, îi răspunse Jurand.

— Drumul e dincolo de pădure, la dreapta, iar de pe măgură o să vezi castelul numaidecât.

Spunând acestea, ţăranul începu să-şi „bată" braţele, adică să se lovească la subsuori, fiindcă dimineaţa era geroasă şi umedă, după care se aşeză pe o piatră, oftând adânc.

— Ascultă, comturul se află la castel? întrebă Jurand.

— Cum să fie, dacă este bolnav?

— Ce are?

— Lumea zice că l-au altoit cavalerii polonezi, răspunse ţăranul bătrân.

Şi în glasul lui parcă se simţea mulţumirea. Era un supus al Ordinului, dar inima lui mazuriană se bucura de puterea cavalerilor din Polonia.

După un răstimp, adăugă:

— Ehei, boierii noştri sunt puternici, dar cu polonezii nu le prea merge.

Dar se uită repede la cavaler şi vrând parcă să se asigure că nu-l aşteaptă nici o pedeapsă pentru vorbele care-i scăpaseră din gură, zise:

— Stăpâne, Domnia Ta vorbeşti ca şi noi, nu eşti neamţ?

— Nu, răspunse Jurand, dar mergi mai departe.

Ţăranul se ridică şi începu să meargă iarăşi pe lângă cal. Pe drum, îşi băga din când în când mâna într-o traistă, o scotea plină de boabe de secară nemăcinată şi o băga în gură. După ce-şi astâmpără foamea în acest fel, începu să-i explice de ce mănâncă boabe de secară, deşi Jurand, prea ocupat de propria nenorocire şi propriile gânduri, nu-l asculta.

— Mulţămesc lui Dumnezeu şi pentru asta, spuse. Viaţa e grea cu stăpânii noştri nemţi. Au crescut birurile şi la uruială atât de mult, încât omul sărac trebuie să roadă boabele cu pleavă cu tot ca o vită. Oriunde găsesc grăunţe în colibă, îl leagă pe ţăran, îi iau vitele, ba nu iartă nici femeile şi copiii... Ei nu se tem nici de Dumnezeu, nici de preoţi, că l-au luat în lanţuri până şi pe preotul din Wielbór, care i-a certat. Of, greu o mai ducem cu nemţii. Când omul îşi striveşte câteva boabe acolo, păstrează pumnul de făină pentru sfânta duminică, iar vinerea e nevoit să mănânce ca păsările. Dar slavă Domnului şi pentru asta, că înaintea secerişului nu mai are chiar nimic... N-are voie să prindă peşte... să vâneze animale... Nu e ca în Mazowsze.

Astfel se plângea bietul ţăran, vorbindu-şi pe jumătate sieşi, pe jumătate lui Jurand, iar în acest timp trecură de întinderea unde zăpada acoperea bolovanii de var, şi intrară în pădurea care în lumina dimineţii părea cenuşie şi dinspre care venea frigul aspru şi umed. Se luminase de-a binelea; altminteri lui Jurand i-ar fi fost greu să înainteze pe şleaul ce urca puţin şi era atât de îngust, încât pe alocuri calul lui de luptă, deşi uriaş, abia se putea strecura printre trunchiuri. Dar păduricea se sfârşi în curând şi după cât ai rosti câteva rugăciuni, ajunseră pe măgura albă prin mijlocul căreia ducea un drum mai umblat.

— Iată şi drumul, se bucură ţăranul, acum o să nimereşti şi singur, Domnia Ta.

— O să nimeresc, răspunse Jurand. Poţi să te întorci acasă.

Şi întinzând mâna spre geanta prinsă la oblânc, scoase din ea un ban de argint şi i-l dădu călăuzei. Ţăranului, obişnuit mai mult cu lovituri decât cu răsplată din mâna cavalerilor teutoni din partea locului, aproape că nu-i venea să creadă, aşa că înşfăcând moneda, îşi lipi fruntea de scara lui Jurand şi-i îmbrăţişă piciorul cu amândouă mâinile:

— O, Isuse, Marie! exclamă! Să te răsplătească Dumnezeu, Luminăţia Ta!

— Rămâi cu bine.

— Puterea Domnului să te călăuzească. Szczytno se află înaintea noastră.

Spunând aceasta, se mai aplecă încă o dată până la scară şi dispăru. Jurand rămase singur pe măgură şi se uită în direcţia pe care i-o arătase săteanul spre învelişul umed şi cenuşiu de ceaţa care-i acoperea lumina. Dincolo de această ceaţă, se ascundea castelul acela ameninţător către care îl împingeau forţa şi nevoia. E aproape, acum este aproape! iar pe urmă, ce trebuie să se întâmple şi să se împlinească, se va întâmpla şi se va împlini... La acest gând, în inima lui Jurand, pe lângă teama şi neliniştea pentru Danusia, pe lângă dorinţa de a o răscumpăra din mâinile vrăjmaşilor fie şi cu sângele său, se iscă şi crescu un simţământ de umilinţă, cu totul nou, nespus de amar şi nemaicunoscut până atunci. Iată, el, Jurand, la amintirea căruia tremurau comturii de la hotar, se ducea acum la porunca lor cu capul plecat. El, care-i învinsese pe atâţia dintre ei şi-i călcase în picioare, se simţea acum înfrânt şi călcat în picioare. Într-adevăr, nu-l învinseseră pe câmpul de luptă prin curaj şi puterea cavalerească, dar cu toate acestea se simţea înfrânt. Asta era pentru el ceva atât de străin, încât i se părea că se răsturnase toată ordinea lumii. El se ducea să se plece înaintea teutonilor, el care, dacă n-ar fi fost vorba de Danusia, ar fi preferat să-şi măsoare puterea cu toate forţele Ordinului. Parcă nu se mai întâmplase ca un singur cavaler, trebuind să aleagă între ruşine şi moarte, izbise în oştiri întregi? Iar el presimţea că s-ar putea să aibă parte şi de ruşine, şi la acest gând îi urla inima de durere, cum urlă lupul ce simte înfipt în el fierul săgeţii.

Era, însă, un om care avea nu numai un trup, ci şi un suflet de fier. Era în stare să-i frângă pe alţii, dar şi pe el însuşi.

— Nu pornesc, îşi spuse, până când n-o să-mi stăpânesc această mânie care ar putea să-mi piardă copila, în loc s-o salveze.

Şi se luă parcă la trântă cu inima-i mândră, cu îndârjirea şi dorinţa de luptă. Cine l-ar fi văzut pe acea înălţime, în armură, nemişcat, pe calul uriaş, l-ar fi crezut vreun uriaş turnat din fier şi nu şi-ar fi dat seama că acel cavaler încremenit ducea în acea clipă cea mai grea dintre toate luptele de care avusese parte în viaţa lui. El, însă, se luptă cu el însuşi până când se birui şi înţelese că voinţa nu-l va dezamăgi.

În acest timp, ceaţa se mai rărise şi, deşi nu se împrăştiase de tot, în cele din urmă, se iţi în ea ceva mai întunecat. Jurand ghici că erau zidurile castelului de la Szczytno. La această privelişte, nu se mişcă din loc, dar începu să se roage atât de fierbinte şi cu înflăcărare, cum se roagă un om căruia nu-i mai rămăsese pe lume decât mila lui Dumnezeu.

Când îşi îndemnă calul, simţi că inima începe să i se umple de curaj. Acum, era gata să îndure tot ce putea să i se întâmple. Îi veni în minte Sfântul Jerzy, urmaşul celui mai mare neam din Capadocia, care suportase tot felul de cătuşe ruşinoase, dar nu numai că nu-şi pierduse cinstea, ci se

afla aşezat de-a dreapta Domnului şi fusese numit patronul tuturor cavalerilor. Jurand ascultase nu odată povestiri despre isprăvile lui de la pelerinii veniţi din ţări îndepărtate, şi amintirea lor îi întări inima.

Cu încetul, în sufletul lui începu să se trezească şi speranţa. Teutonii erau vestiţi într-adevăr pentru cruzimea lor, de aceea nu se îndoia că vor face legământ să se răzbune pe el pentru toate înfrângerile suferite, pentru ruşinea care cădea asupra lor după fiecare ciocnire şi pentru spaima cu care trăiau de atâţia ani.

Dar tocmai asta îi sporea curajul. Se gândea că o răpiseră pe Danusia numai ca să-l prindă pe el, aşa că atunci când vor pune mâna pe el, ce nevoie mai aveau de ea? Aşa-i! Pe el o să-l pună negreşit în lanţuri şi nevrând să-l ţină aproape de Mazowsze, îl vor trimite prin castele îndepărtate, unde s-ar putea să geamă prin temniţe până la sfârşitul vieţii, dar pe Danusia vor prefera s-o elibereze. Chiar dacă s-ar fi aflat că-l prinseseră prin viclenie şi-l asupresc, nu le-o vor lua prea mult în nume de rău nici marele maestru, nici sfatul, deoarece el, Jurand, le stătuse într-adevăr ca un os în gât cavalerilor şi le vărsase atâta sânge ca nici un alt războinic de pe lume. În schimb, acelaşi mare maestru ar putea să-i şi pedepsească pentru întemnițarea jupâniței nevinovate, pe deasupra şi pupila prinţului, a cărui bunăvoinţă se străduia s-o câştige din răsputeri, având în vedere războiul cu regele polon.

Şi nădejdea creştea în el tot mai mult. Adesea i se părea aproape sigur că Danusia va reveni la Spychów sub privegherea lui Zbyszko... „Iar flăcăul este zdravăn, se gândi, nu va lăsa pe nimeni s-o nedreptăţească". Şi începu să-şi aducă aminte cu anume duioşie tot ce ştia despre Zbyszko: „Se bătuse cu nemţii la Wilno, luptase împotriva lor de unul singur, pe frizienii provocaţi la duel împreună cu unchiul lui îi învinsese, l-a atacat şi pe Lichtenstein, îi apărase copila de bour, iar pe ceilalţi patru îi chemase la luptă şi mai mult ca sigur că nu-i va ierta". Aici, Jurand îşi ridică ochii spre cer şi recunoscu:

— Eu ţi-am oferit-o Ţie, Doamne, iar Tu lui Zbyszko!

Şi simţi o uşurare şi mai mare, întrucât socotea că de vreme ce Dumnezeu i-o dăruise tânărului, n-o să le îngăduie nemţilor să-şi bată joc de El, o va smulge din mâinile lor, chiar dacă întreaga putere a Ordinului s-ar împotrivi. Apoi iarăşi se gândi la Zbyszko: „Mai mult! Nu numai că e un flăcău puternic, dar e şi curat ca aurul. O va păzi, o va iubi şi dă-i, Doamne, tot binele, dar mi se pare că alături de el, nu-i va părea rău nici după curtea prinţului şi nici de dragostea părintelui...". La acest gând, pleoapele lui Jurand se umeziră deodată şi inima i se umplu de un dor uriaş. Şi-ar dori să-şi găsească încă în viaţă copila şi odată şi odată să-şi dea sufletul la Spychów lângă amândoi, nu în cine ştie ce temniţă întunecată a cavalerilor teutoni. Dar facă-se voia Domnului!... Szczytno se vedea bine acum. Zidurile se desenau în ceaţă tot mai limpede, ceasul sacrificiului era

aproape, aşa că începu să-şi dea curaj, spunându-şi:

— Sigur că e voia lui Dumnezeu! Dar amurgul vieţii se apropie. Câţiva ani mai mult sau mai puţin, e totuna. Ehei, ar mai vrea să privească o dată la amândoi copiii, deşi, ca să fim drepţi, omul îşi trăise viaţa. Ce voise să încerce, încercase, pe cine trebuia să se răzbune, se răzbunase. Şi acum, ce mai voia? Era mai aproape de Dumnezeu decât de lume, iar dacă trebuie să sufere, n-avea încotro. Danuśka şi Zbyszko, oricât le-ar fi de bine, nu-l vor uita. Sigur că uneori îşi vor aduce aminte de el şi se vor întreba: unde este? e viu sau a ajuns la întâlnirea cu Dumnezeu?... Vor întreba pretutindeni şi poate că vor afla. Fraţii călugări sunt lacomi de răzbunare, dar şi de răscumpărare. Zbyszko nu se va zgârci ca măcar oasele să i le răscumpere. Cât despre o liturghie acolo, vor da de multe ori. Amândoi au inimi cinstite şi iubitoare, lucru pentru care, Doamne, şi Tu, Maică Preasfântă, binecuvântaţi-i.

Drumul nu numai că se lărgea tot mai mult, dar era şi din ce în ce mai umblat. Se îndreptau spre oraş care cu lemne şi paie. Văcarii mânau vitele. Dinspre lacuri, veneau sănii cu peşte îngheţat. Într-un loc, patru arcaşi duceau în lanţuri un ţăran vinovat de ceva, se vede, la judecată, deoarece avea mâinile legate la spate şi cătuşe la picioare, care împiedicându-se de zăpadă, abia îi îngăduiau să se mişte.

Pe nas şi pe gură, îi ieşea răsuflarea ca nişte fuioare de aburi, în vreme ce ei, împingându-l, cântau. Văzându-l pe Jurand, începură să se uite cu luare-aminte la el, mirându-se de mărimea uriaşă a călăreţului şi a calului, dar la vederea pintenilor de aur şi a cingătorii de cavaler, coborâră arbaletele în jos în semn de bineţe şi cinstire. În orăşel, era şi mai multă lume şi larmă, totuşi oamenii se dădeau grăbiţi la o parte dinaintea bărbatului înarmat, iar acesta mergea pe strada principală până când coti spre castelul care, învăluit în aburii ce se ridicau din şanţul de apărare, părea că doarme încă.

Dar nu dormea totul împrejur, cel puţin nu dormeau ciorile şi corbii ale căror stoluri zburau pe ridicătura pe care se intră la castel, fâlfâind din aripi şi croncănind. Apropiindu-se, Jurand înţelese pricina pentru care se adunau păsările. Lângă drumul ce ducea spre poarta castelului, se ridica o spânzurătoare mare, iar de ea atârnau trupurile a patru mazurieni supuşi ai Ordinului. Nu sufla nici cea mai mică adiere, aşa că trupurile care păreau că privesc la propriile tălpi, nu se legănau atunci când păsările negre li se aşezau pe umeri şi pe capete, îmbulzindu-se unele pe altele, lovindu-se de frânghii şi ciugulind capetele plecate. Unii dintre spânzuraţi probabil că atârnau de mult, întrucât tidvele le erau jupuite, iar picioarele foarte mult alungite. La apropierea lui Jurand, stolul se înălţă cu mare zgomot, dar reveni numaidecât şi începu să se aşeze pe grinda orizontală a spânzurătorii. Jurand trecu pe alături, făcându-şi semnul crucii, se apropie de şanţ şi oprindu-se în locul unde deasupra porţii se ridica podul mişcător, sună din

corn.

După care mai sună o dată, de două şi de trei ori şi aşteptă. Pe ziduri, nu era nici ţipenie de om şi dincolo de poartă nu se auzea nici un glas. Totuşi, după o clipă, o ferestruică zidită aproape de poarta castelului, se ridică scrâşnind şi în deschizătură apăru capul bărbos al unui oştean neamţ.

— Wer da?

— Jurand de Spychów! răspunse cavalerul.

După aceste cuvinte, ferestruica se închise la loc şi urmă o tăcere surdă.

Timpul îşi vedea de drum. În spatele porţii, nu se auzea nici o mişcare, doar dinspre spânzurătoare răsuna croncănitul păsărilor.

Jurand stătu multă vreme, până când ridică iarăşi cornul şi sună din nou.

Dar nu-i răspunse decât tăcerea.

Atunci înţelese că era ţinut înaintea porţii de trufia teutonă, care n-are margini faţă de cel învins, ca să-l umilească asemenea unui cerşetor. Mai ghici şi că s-ar putea să aştepte aşa până seara sau şi mai mult. În primul moment, sângele începu să-i clocotească; îl cuprinse deodată dorinţa de a descăleca şi ridicând unul dintre pietroaiele care se aflau înaintea şanţului, să-l arunce în gratii. Aşa ar fi făcut altădată şi el, şi orice cavaler mazurian sau polonez, iar pe urmă n-aveau decât să se năpustească pe poartă să se bată cu el. Dar, aducându-şi aminte de ce venise aici, se stăpâni.

„Doar mă sacrific pentru copila mea!" îşi spuse în gând.

Şi aşteptă. Între timp, printre meterezele zidului, se iviră nişte siluete negre. Începură să apară căciuli de blană, rantii întunecate şi chiar coifuri de fier de sub care priveau la cavaler ochi curioşi. Se îngrămădeau din ce în ce mai mulţi, fiindcă ameninţătorul Jurand aşteptând singur la poarta castelului era un spectacol cu totul neobişnuit pentru garnizoană. Mai de mult, cine se întâlnea cu el, îşi vedea moartea cu ochii, iar acum putea să se uite la el fără nici o primejdie. Capetele se iveau din ce în ce mai sus, până când toate meterezele mai apropiate de poartă se umplură de oşteni. Jurand se gândi că şi căpeteniile se uitau la el printre gratiile ferestrelor de la turnul porţii şi îşi înălţă privirea, dar acolo ferestrele erau tăiate în zidurile groase şi nu se putea vedea prin ele decât de foarte departe. În schimb, pe metereze, mulţimea care la început se uitase la el în tăcere, începu să lărmuiască. Unul sau altul îi repetau numele, ici şi colo se auzeau râsete, glasuri răguşite strigau tot mai puternic, tot mai sfidător, ca la un lup, iar când cei dinăuntru înţeleseră că nu-i împiedică nimeni, începură să arunce cu zăpadă în cavaler.

Iar când acesta, parcă fără să vrea îşi îndemnă calul înainte, atunci bulgării de zăpadă încetară într-o clipă, glasurile tăcură, iar câteva capete se retraseră de pe ziduri, înfricoşător trebuia să fie cu adevărat numele lui Jurand! Curând, însă, cei mai fricoşi îşi dădură seama că îi despărţeau de groaznicul mazurian şanţul şi zidurile, aşa că gloata oştenilor începu să zvârle nu numai cu bulgări de zăpadă, ci şi cu bucăţi de gheaţă sau de

pământ şi cu pietre care se loveau cu zgomot de armură şi de plăcile care acopereau calul.

— Am hotărât să mă sacrific pentru copilă, îşi repetă Jurand.

Şi aşteptă mai departe. Sosi miezul zilei, zidurile se goliră, deoarece oştenii fură chemaţi la masă. Nu prea numeroşi, cei cărora le venise rândul să stea de strajă, mâncară pe ziduri, iar după aceea îşi făcură de joacă aruncându-i cavalerului flămând oasele fără carne. Începură chiar să se hârjonească între ei şi să se întrebe unul pe altul care va avea curajul să coboare şi să-l lovească în grumaz cu pumnul sau cu coada suliţei. Alţii, întorcându-se de la masă, îi strigau că dacă i s-a urât cu aşteptarea, poate să se spânzure, pentru că la spânzurătoare mai este un cârlig liber cu frânghia gata pregătită. Batjocorindu-l astfel, printre ocări, hohote de râs şi blesteme, se scurseră ceasurile după-amiezii. Ziua scurtă de iarnă se apropia treptat de seară, iar podul continua să rămână ridicat şi poarta închisă.

Dar spre seară, se iscă vântul, împrăştie ceaţa, limpezi cerul şi culorile amurgului. Zăpada deveni albăstruie, iar mai târziu violetă. Nu era ger, dar noaptea se anunţa senină. De pe ziduri, oamenii coborâră din nou, afară de străji, corbii şi ciorile zburară de pe spânzurătoare spre păduri. În sfârşit, cerul se întunecă şi se înstăpâni liniştea deplină.

„Nu vor deschide poarta înaintea nopţii" se gândi Jurand. Şi o clipă, îi trecu prin cap să se întoarcă în oraş, dar alungă repede acest gând. „O fac înadins, ca să stau aici, îşi spuse în sinea lui. Dacă mă întorc, n-o să mă lase să mă duc acasă, ci o să mă înconjure, o să mă prindă, apoi o să pretindă că nu-mi datorează nimic, fiindcă m-au luat cu puterea armelor şi chiar dacă i-aş înfrânge, tot va trebui să revin..."

Fără margini, admirată şi de cronicarii străini, rezistenţa cavalerilor polonezi la frig, foame şi trudă le îngăduise nu o dată să făptuiască isprăvi la care nici vorbă să se încumete oamenii din Apus, mai slabi de vârtute. Iar Jurand era chiar mai rezistent decât ceilalţi, aşa că, deşi foamea începuse mai de mult să-i răsucească măruntaiele şi frigul îl pătrunsese prin cojocelul de sub armură, se hotărî să aştepte şi până-şi da duhul înaintea acestei porţi.

Totuşi, deodată, înainte de căderea nopţii, auzi în spatele lui scârţâitul unor paşi pe zăpadă. Privi înapoi; dinspre oraş veneau spre el şase oşteni înarmaţi cu sulițe şi halebarde, iar în mijlocul lor se afla al şaptelea, sprijinindu-se în paloş.

„Poate că lor li se va deschide poarta şi o să intru şi eu împreună cu ei, se gândi Jurand. Cred că n-or să vrea să mă ia cu forţa sau să mă omoare, fiindcă sunt prea puţini; dacă totuşi mă vor ataca, e un semn că nu vor să-şi respecte cuvântul dat, şi atunci, vai lor!"

Chibzuind astfel, apucă baltagul de oţel agăţat la şa, atât de greu încât un bărbat obişnuit abia-l putea ridică fie chiar cu amândouă mâinile, şi înaintă către ei.

Dar ei n-aveau de gând să-l atace. Din contră, oştenii înfipseră în

zăpadă cozile sulițelor și ale halebardelor, dar pentru că nu se lăsase încă întunericul, Jurand băgă de seamă că armele le tremurau puțin în mână.

Al șaptelea, care părea a fi mai mare peste ei, întinse în grabă brațul stâng înainte și întorcându-și palma cu degetele în sus, întrebă:

— Cavalere, Domnia Ta eşti Jurand de Spychâw?

— Eu sunt...

— Vrei să asculți ce am fost trimis să-ți spun?

— Ascult.

— Puternicul și cuviosul comtur von Danveld mi-a poruncit să-ți aduc la cunoștință că până când Domnia Ta nu vei coborî de pe cal, poarta nu se va deschide.

Jurand rămase o clipă nemișcat, apoi descălecă de pe calul spre care se repezi unul dintre arcași.

— Trebuie să ne predea și armele, mai spuse omul cu paloșul.

Stăpânul de la Spychów ezită. Și dacă pe urmă vor sări asupra lui și-l vor căsăpi ca pe un animal, dacă-l vor prinde și-l vor închide în temniță? Dar după un răstimp, se gândi că dacă avea să se întâmple într-adevăr așa, ar fi trebuit să trimită mai mulți. Dacă se vor năpusti asupra lui, nu vor putea străpunge armura, iar atunci el ar fi putut smulge arma celui mai apropiat și i-ar fi putut pierde pe toți înainte de a le veni cineva în ajutor. Doar îl cunoșteau prea bine.

— Și chiar dacă, cumpăni, ar vrea să-mi verse sângele; pentru asta am venit aici.

Gândind astfel, aruncă mai întâi baltagul, apoi paloșul, pumnalul și așteptă. Ei luară toate armele, după care cel care-i vorbise, depărtându-se la peste zece pași, se opri și începu să cuvânteze cu glasul ridicat, sfidător:

— Pentru toate nedreptățile pe care i le-ai făcut Ordinului, din porunca comturului, trebuie să te îmbraci în acest sac de cânepă, pe care ți-l las aici, să-ți legi teaca paloșului de gât cu o frânghie și să aștepți cu umilință la poartă până când bunătatea comturului va porunci să ți se deschidă.

Și după o clipă, Jurand rămase singur în întuneric și tăcere. Pe zăpadă, înnegreau înaintea lui sacul pocăinței și frânghia, iar el stătu îndelung, simțind că i se desface ceva în suflet, se frânge, se stinge, moare și în curând nu va mai fi cavaler, nu va mai fi Jurand de Spychów, ci un sărman nevolnic fără nume, fără slavă, fără onoare.

Se mai scurse multă vreme până când se aproapie de sacul pocăinței și începu să vorbească de unul singur:

— Cum aș putea să fac altfel? Tu, Cristoase, știi asta: îmi vor sugruma copila nevinovată, dacă nu voi face tot ce-mi poruncesc. Mai știi că n-aș face-o nici pentru propria viață! Ruşinea este un lucru amar!... Dar și pe Tine te-au ruşinat înainte de moarte. Deci, în numele Tatălui și al Fiului...

Apoi se aplecă, se îmbrăcă în sacul în care se tăiaseră găuri pentru cap și brațe, după aceea, își legă teaca paloșului la gât și se târî spre poartă.

N-o găsi deschisă, dar acum îi era totuna dacă o vor deschide mai devreme sau mai târziu. Castelul se cufundase în tăcerea nopții doar străjile se mai strigau prin turnurile de la colțuri. În turnul de lângă poartă, se vedea mai sus o fereastră luminată, celelalte erau întunecate.

Ceasurile nopții se scurgeau unul după altul, pe cer se înălța secera lunii şi lumina zidurile mohorâte ale castelului. Era o liniște atât de adâncă, încât Jurand putea să-şi audă bătaia propriei inimi. El, însă, înțepenise şi împietrise cu totul, ca şi când i s-ar fi scos sufletul şi nu-şi mai dădea seama de nimic. Îi mai rămăsese un singur gând, acela că încetase să mai fie cavalerul Jurand de Spychów, dar cine anume era cu adevărat, nu ştia... Uneori, i se părea că dinspre spânzurații pe care-i văzuse dimineața se furişează încet către el prin zăpadă moartea...

Deodată, tresări şi se trezi de-a binelea:

— O, Cristoase milostiv! ce mai e şi asta?!

Prin fereastra înaltă din turnul de lângă poartă răsunară la început abia auzite sunete de lăută. Jurand, în drum spre Szczytno, era sigur că Danusia nu se află la castel, dar glasul lăutei, noaptea, îi răvăşi inima într-o clipă. Avea impresia că sunetele acestea îi sunt cunoscute şi nu le putea cânta decât ea, copila lui! iubirea lui... Căzu în genunchi, îşi împreună mâinile ca pentru rugăciune şi tremurând, cuprins parcă de fierbințeală, ascultă.

Deodată, începu să cânte un glas pe jumătate copilăresc şi parcă plin de dor:

De-aş avea şi eu
Aripi călătoare,
Spre Jasiek al meu,
Să mă pierd în zare.

Jurand vru să vorbească, să strige numele drag, dar cuvintele îi murira pe buze, înăbuşite parcă de un cerc de fier. Un nou val de durere, lacrimi, dar şi suferință îi crescu în piept, aşa că se prăbuşi cu fața în zăpadă şi începu să strige în gând spre cer parcă într-o rugăciune de mulțumire:

— O, Isuse! bine că-mi mai aud o dată copila!... Şi suspinele începură să-i cutremure trupul uriaş.

Sus, glasul încărcat de dor cânta mai departe în liniştea netulburată a nopții:

Aş mai sta şi eu
Pe-un ram din Silezi'
Jasiek, dragul meu,
Să vii să mă vezi!

Dimineața, un oştean neamț, bărbos şi necioplit, începu să-l lovească în şold cu piciorul pe cavalerul întins lângă poartă.

— În picioare, câine!... Poarta e deschisă şi comturul îți porunceşte să te duci la el.

Jurand se trezi parcă din somn. Nu-l înşfăcă de gât pe oştean, nu-l

zdrobi în mâinile-i de fier, avea fața liniştită şi aproape umilă; se ridică şi intră fără un cuvânt pe urma oşteanului pe poartă.

Abia trecu de ea, când auzi, scrâşnetul lanțurilor şi podul începu să se ridice, iar în dreptul porții bufni căzând greoaie gratia de fier.

{1} Mănăstire catolică, împreună cu averea ei, condusă de un abate şi aflată sub conducerea unui episcop sau a papei.

{2} Władysław Łokietek (cca 1260-1333) — uneşte mai multe principate şi se încoronează la Cracovia în 1320 ca rege al Poloniei. Aluzie la răscoala orăşenilor nemți din 1311.

{3} Aici, când era vorba să dea bani (lb. lat.).

{4} Szlachta în lb. polonă = nobilime.

{5} Witold (1350-1430) — mare prinț de Lituania între 1401 şi 1430, fiul lui Kiejstut. Luptând cu Jagiełło, cere protecția cavalerilor teutoni, dar alături de cel dintâi, luptă împotriva teutonilor în 1410 în fruntea oştirii lituaniene. În 1390, conduce opoziția antipoloneză. Vrea să ajungă rege al Cehiei, apoi al Lituaniei; zadarnic.

{6} Władysław Jagiełło (1384-1434) — mare prinț de Lituania (1377-1401), rege al Poloniei din 1386. Creştinează Lituania în 1387. Botezat în 1386, se căsătoreşte cu Jadwiga şi urcă pe tronul Poloniei, alipindu-i Lituania. Aliat cu lituanienii, luptă cu cavalerii teutoni, în 1410. Jadwiga (cca 1373-1399) — fiica lui Ludwik Maghiarul, regină Poloniei din 1384, căsătorită cu regele Władysław Jagiełło în 1386.

{7} Reprezentați ai clerului, preoți.

{8} Înfrângerea papalității de către puterea regală a condus în sec. al XIV-lea la existența a doi papi: cel de la Roma şi cel de la Avignon.

{9} În lb. Poloneză zlozdiej = hoț.

{10} Este vorba de războiul purtat de prințul Witold al Lituaniei împotriva teutonilor.

{11} Împăratul imperiului german, intitulat pe atunci Sfântul imperiu roman de origine germană.

{12} Ulryk von Jungingen (n.- 1410) — mare maestru al Ordinului teuton din 1407, urmaşul fratelui său Kondrat von Jungingen. Adept al politicii de forță în interior, vrea să distrugă unirea Poloniei şi Lituaniei. In 1409, îi declară război lui Jagiełło şi conduce oastea teutonă în 1410 la Grünwald.

{13} Aici, abatele celor o sută de sate (lb. lat.).

{14} Kiejstut (1297-1382) — conduce Lituania împreună cu Olgierd din 1345. Este închis de Jagiełło în 1381 şi ucis la Krew.

{15} Mare căpetenie în cadrul Ordinului teuton.

{16} Târg (lb. lat.).

{17} Tatăl nostru, carele eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău (lb. lat.).

{18} Primul oraş de scaun al Poloniei.

{19} Ornament de lână albă, dăruit de papă.

{20} Ținutul Dobrzyn a fost ocupat în puterea înțelegerii nedrepte cu Władystaw de Opole de către cavalerii teutoni.

{21} Cea mai mică monedă din Polonia.

{22} Pace vouă (lb. lat.).

{23} Foc (lb. lat.).

{24} Veche unitate monetară egală cu o jumătate de funt de argint; cam patruzeci de piei scumpe.

{25} Lupta s-a dat între Władyslaw Łokietek şi cavalerii teutoni.

{26} În limba polonă wilk = lup.

{27} Toate legile şi dreptatea permit oricărui să răspundă puterii cu puterea (lb. lat.).

{28} Destrăbălată (lb. lat.).

{29} Bețivă (lb. lat.).

{30} Soție (lb.lat).

{31} Lucius Annaeus Seneca (4 î.e.n.-65 e.n.) - retor, poet şi filozof latin de orientare stoică.

{32} Aici, cu sensul „aşchia nu cade departe de copac" (lb. Lat.).

{33} Apă murdară (lb. lat.).

{34} Veche măsură de lungime în Polonia egală cu 240 de paşi sau 185 m.

{35} John Wilklif (cca 1329-1384), teolog şi reformator religios englez.

{36} Pace! Pace! (lb. lat.)

{37} Cymbarka, căsătorită cu Ernest de Habsliurg, zis cel de fier (nota ed. pol.).

{38} Cavalerul Uther, îndrăgostindu-se de virtuoasa Izvema, soția prințului Gorlas, a luat înfățișarea lui Gorlas cu ajutorul vrăjitorului Merlin și l-a zămislit cu Izverna pe regele Arthur (nota ed. pol.).

{39} Despre astfel de întâmplări, amintește Wigand de Marburg (nota ed. pol.).

{40} Oștean care a fost învestit cavaler (lb. lat.).

{41} Doamne, nu sunt vrednic (lb. lat.).

{42} Ave Maria, de grație plină (lb. lat.).

{43} Căposule (lb. pol.).

{44} Cine-i acolo? (lb. germ.).